Liviu Pendefunda

Dogmă sau libertatea gândirii

Liviu Pendefunda

Dogmă sau libertatea gândirii

esențele arcului reflex noetic

Prelegeri pentru un templu al spiritului
One step at a time
O protoistorie a ritualurilor masonice

Libera practică a sacrului în ritualul dogmatic

Editura Junimea
Iaşi 2007

Coperta şi ilustraţiile de ***Tudor Pătraşcu***
Redactor ***Julieta Carmen Pendefunda***

Lui Elleny, Sandrei şi Julietei,
celor trei minunaţi trandafiri din grădina vieţii mele

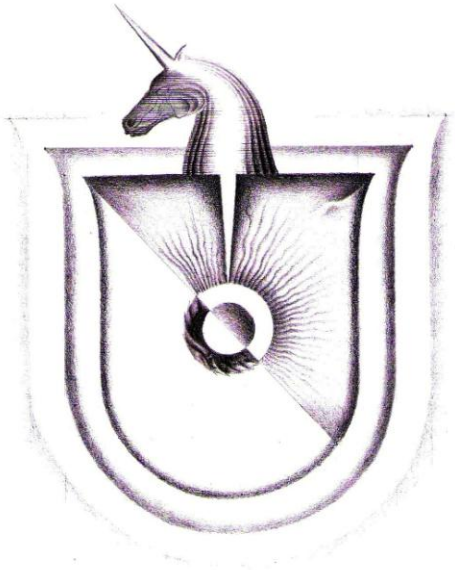

Cuprins

Prelegeri pentru un templu al spiritului. One step at a time. O protoistorie a ritualurilor masonice

1. Străvechile arhive ale Cuvântului, 15
2. Templul misterelor sacre, 25
Vechile cutume şi ritualul, 30

3. Legendele luminii interioare, 35
4. Lecţia de arhitectură, 45

5. Elemente de ritualistică contemporană, 59
Semnificaţia definiţiei din dicţionar, 59
Funcţiile ritualului, 63
Tipologie şi complex ritual, 65
Sintaxa şi semantica ritualului, 69

6. Simboluri, ceremonial si sacru, 72
Relaţiile simbolurilor cu sacrul, 72
Tâlcul relaţiilor simbolice, 81
Templul şi reprezentările simbolice, 99
Relaţiile dintre ceremonial şi simboluri, 110

7. Magia ca formă de ritual şi totodată libera practică a sacrului, 129
Abracadabra, 131
Magia ca fir secret al dezvoltării umane, 136
Simbolismul ritual al sacrului ca magie, 148
Magia misticismului rosicrucian, 155

8. Antropologie si rosicrucianism, 162
Ritualul meditaţiei – contact al omului cu Conştiinţa Cosmică, 172

9. Hermeneutica ca interpretare, 178
Biblia – oracol divin, 178
Interpretarea hermeneutică a textelor sacre, 182
Interpretarea alegorică a miturilor prin fabule, parabole, alegorii, 186
Tâlcul meditaţiei, 192

10. Dogma ca deformare a tradiţiei, 202
Doctrine şi dogmă, 209
Ştiinţa şi magia Renaşterii Ştiinţa şi magia Renaşterii, 217
Secretele mesianice şi misterele mântuirii, 223
Mitul creaţiei ca element dogmatic, 228

Libera practică a sacrului în ritualul dogmatic

11. Studii de interpretare mnemoclastică a dezvoltării umane, 239

Dorinţă şi sinapsă

Solaris, o introversiune sinaptică, 241
Pădure, verde pădure – mesaj mnemoclastic, 245
Pădure, verde pădure – mesaj volitiv al creierului, 248
Sinapsa, magia din noi, 251
Starea de trecere, dorinţă şi sinapsă, 255
Visul şi viaţa depozitul mnemic al lumii, 257
Alecsandri: contextul tranzitiv şi experienţa esteticului în construcţia şi cunoaşterea poetică, 262
Lebăda astrală şi sinapsa destinului, 266
Arthur şi Merlin - dorinţe neuronale, 269
Introspecţie mnemoclastică în oglindă, 272
Mesajul sinaptic, 277
Degetul lui Demiurgos şi cunoaşterea sensorială, 279
Degetul lui Demirgos şi durerea, 282
Dante şi Rosa Cruce, 287
Normal, anormal, antinormal, 291

Arcul reflex noetic

Calea sinaptică spre iluminare, 292
Aura şi revelaţia, Componente mnemoclastice ale interrelaţiei spirit-materie, 296
Quinta Essentia sau Magia Atingerii, 303
Parabola peşterii, 310
Arcul reflex noetic, 314
Atma şi introspecţia mnemoclastică, 318
Călătorii astrale, 322

12. Semne şi simboluri ale unui univers marcat de illuminarea rituală, 327

Locul ritualului rosicrucian, 329
De ce se ascund în versuri lumile interioare ?, 337
Illuminarea ca ritual lyric, 359

13. Interpretarea anagogică a ritualurilor rosicruciene ca placă turnantă între tradiţie, religii şi francmasonerie, 377

Limbajul ritualului vieţii pentru credinţa omului, 382
Abraxas. Arhiva Cuvântului, 385
Licorna, expresie a dogmei şi liberă gândire, 390

Prelegeri pentru un templu al spiritului. One step at a time. O protoistorie a ritualurilor masonice

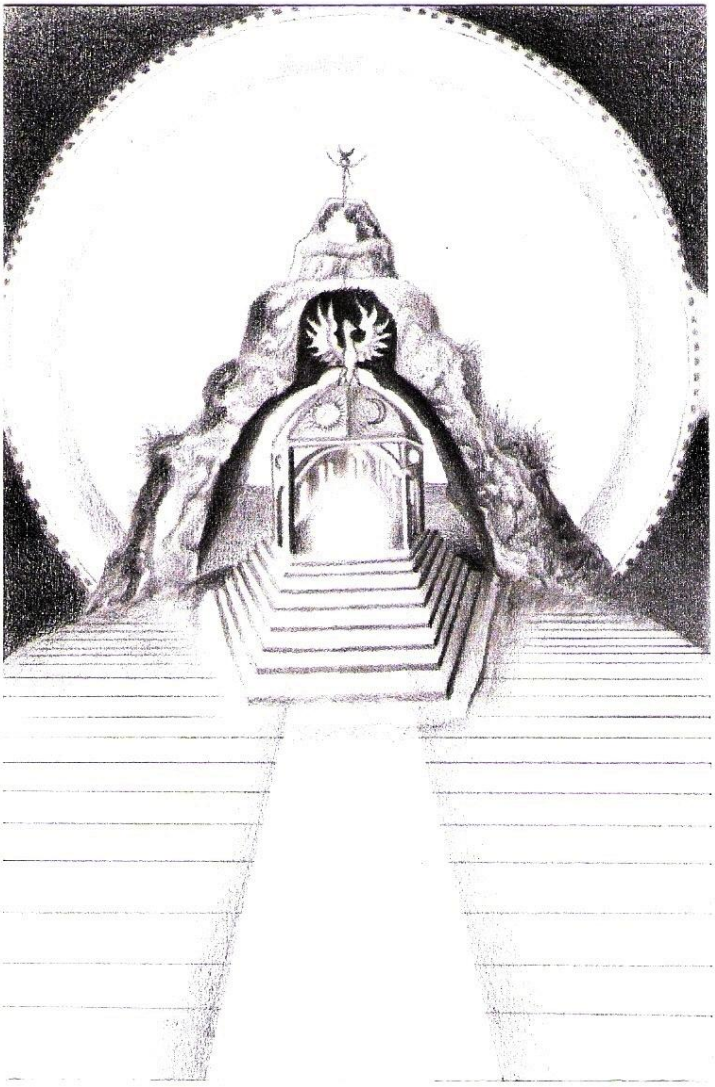

1. Străvechile arhive ale Cuvântului

Cred în tine, Doamne,
singurul adevărat şi infinit,
creator şi dătător de viaţă
tuturor vizibilelor şi invizibilelor lucruri
şi a cărui esenţă este pretutindeni în univers,
a cărui minte şi conştiinţă
constituie sufletul meu[1].

Am început să scriu fără să'mi fie teamă că voi fi dezavuat şi acuzat de a fi dezvăluit secrete ale elitei lumii celor ce nu ar avea acces şi dreptul să le cunoască. De fapt nici n'o voi face. Doresc prin această lucrare doar să le demonstrez celor iniţiaţi că există lumina la care cu toţii

[1] dintr'un manuscris al bibliotecilor continentului Mu preluat din arhiva atlantă

aspiră şi că ea li se va dezvălui cu timpul printr'o asiduă aplecare, meditaţie şi participare la ritual, iar profanilor că există lumea aceea de poveste, în care au crescut şi ale cărei valori deseori le ignoră în pragmatismul vieţii cotidiene. Bibliografia acestei cărţi nu este nici pe departe completă, nu pentru că nu aş fi vrut să dezvălui sursele unor afirmaţii, ale unor informaţii, ci pentru că nu am permisiunea, nici dreptul să spun mai mult, deşi aluziv, oricine ştie, lumea nu a început cu noi şi, în ciuda pesimiştilor, nu se va sfârşi cu generaţia noastră. Avem în noi matricea tuturor informaţiilor cu care venim în contact. Avem în noi cunoaşterea. Vrem, putem şi ştim.

Dintotdeauna, de zeci de mii de ani, poate de sute[2], secretul universului, informaţia, Cuvântul care e Dumnezeu, a fost păstrat în Taină într'o elită a lumii, la fel ca şi astăzi.

Filosofia, adică înţelepciunea de a înţelege Spiritul Universal, geometria, adică ştiinţa prin care arhitectul nostru unic a creat lumea şi capacitatea noastră de a trăi în pace, înţelegere, credinţă sunt toate transmise doar celor aleşi. Pascal a spus că Dumnezeu este un cerc al cărui centru este peste tot şi a cărei circumferinţă este nicăieri. Şi dacă Dumnezeu e pretutindeni şi în noi, legătura dintre sufletele noastre aparţinând vremelnic unor trupuri prin încarnări succesive şi iniţiere progresivă spre apropierea de forţa vitală ce ne înconjoară ca Duh Sfânt, această legătură nu poate fi făcută decât prin meditaţie sau rugăciune colectivă.

Şi cel mai neînsemnat om trebuie învăţat, chiar dacă are nativ, intuitiv (de fapt dintr'o experienţă şi memorie atavică anterioară), posibilitatea să'şi îndrepte gândurile spre Dumnezeu, el trebuie iniţiat.

Puţini însă dintre cei ce caută lumina o găsesc. Şi atunci vor să descifreze ceea ce văd în lumină. Apropierea de Marele Arhitect al Universului şi înţelegerea învăţămintelor sale nu poate fi făcută decât în cadrul unui ritual.

---

[2] cine ştie ?... eu ştiu şi scriu doar pentru cei de-un *leat* cu mine

Ritualul, fie el ceremonie religioasă, mister, iahou[3], iniţiere, poate fi pentru toată populaţia lumii apropierea prin transfigurarea fiinţei umane de spiritul universal, de divinitate, punerea în legătură printr'o lucrare sfântă (siahou)[4] a monadelor cu sufletul căruia le aparţin în indiviziune, dar totodată poate fi printr'un ritual ocult având puterea de a realiza un alt nivel restrâns, selectiv, elitist, piramidal.

Aşa cum declamă poetul în versurile sale:

Lumina dintotdeauna'i în jurul nostru
şi-orbecăim în întuneric. Ar vrea proscrisul să ştie
cum să zărească şi să denumească stelele pe cer.

I s'a spus sărmanului neofit
că'n drumul de la Marea Ursă[5] spre Crucea Sudului[6]
poate accede doar prin Sirius sau Betelgeuse.
Şi-atunci în sanctuar
alături de hierofant,
în tăcerea impusă de Isis
la miezul zilei pătrunse.

În forţă, frumuseţe şi'nţelepciune
simţea cum focul, apa, vântul şi pământul
fiori îi strecurau sub piele printre oase.

---

[3] Alături de riturile în care se formula adoraţia cotidiană a zeilor, templele egiptene cunoşteau ceremonii cu un character special, rezervate elitei preoţilor, celebrate la date şi ore diferite de cultul obişnuit. Numit mister de greci, ritualul capabil de a transfigura în suflet sacru *iahou*, , trebuia să îndeplinească mai mult decât cunoaşterea inteligenţei divine, adică execuţia perfectă şi superioară a unor acte inexprimabile ca punere în scenă sau context simbolistic, fără de care însă nu poate fi imaginată inteligenţa lucrării sacre.

[4] Acestea reprezentau formulele funerare ale stelelor dinastiei a VI-a consecrate iniţierii – Alexandre Moret, *Les Mystères égyptiens*

[5] Este în tradiţia chineză balanţa cerească, tula din sanscrită, centrul spiritual polar, acelaşi rol având'l în tradiţia atlantă Pleiadele.

[6] Tau simbolizează constelaţia Crucea Sudului, simbol al învierii care apare deasupra tinerei Mu abia încolţită ca pământ şi civilizaţie deasupra apelor, reprezintă întoarcerea ploilor binecuvântate. Altarele pentru jertfă aveau uneori forma literei Tau.

Vai, Doamne, nestăpânitul novice a'nţepenit
când înainte ochii să îi lege a zărit
purpura coloanei
reprezentând ce şi-ar dori oricine:
ca spiritu'i către lumina lui Osiris să se'nalţe, şi apoi
întunecimea coloanei să'i arate
cât de captiv i-e sufletul în trup.
Întors în curtea templului
unde munceau umili şi'n linişte deplină servitorii
rămase-apoi o săptămână. Când s'a întors
la poartă fu'ntrebat
de-ar vrea din nou să'i lege ochii
să nu zărească bezna
în care'i cufundat.
A vrut să ştie totul,
de-aceea e aici;
şi a intrat într'un vestibul negru
fără altă ieşire decât poarta
prin care s'a încumetat.
De-o parte şi de alta
statui de zei
cu corp de om şi capete de lei,
tauri, şoimi, şerpi şi-un sarcofag.
Alături o mumie, un schelet
şi veşnica'ntrebare
de merge înainte'n întuneric sau va renunţa.
Oricând, acum mai poate,
de doreşte să se'ntoarcă
căci poarta prin care-a pătruns
încă nu s'a'nchis.
Dar el, neofitul continuă să înainteze.
O voce din adâncuri
şoptea profund şi penetrant:
aici pier nebunii care râvnesc lumina.

O clipă i-a trecut prin minte munţii înalţi
cu brazi şi ciute, lacul de smarald
în care se-oglindeau
el şi iubita sufletului său,
rămasă să'ngrijească de copii.
Apoi marea, valurile legănând
corabia cu care se învrednicise să pogoare
din traiul lui patriarhal. Dar ghes
i'a dat dorinţa
de-a avea fărâmă
din focul pe care l'ar putea
la rându'i dărui la ai săi fraţi.
Şi-a continuat.

Tunelul se'ngusta,
apoi creştea ca o pâlnie
şi 'n mijloc: un puţ cu o scară
ce cobora adânc sub pământ.
La ultima treaptă, aproape de hău
se deschidea'ntr'o parte o crevasă.
Şi-a luat-o prin ea. Treptat,
după un timp,
nedefinit şi aparent iluzoriu
prăpastia urca şi-o punte
la capătu'i trecea'ntr'o vastă sală
ale cărei arcane se susţineau pe sute de cariatide.

Simţea oboseala, dar ar fi vrut
să cuprindă cu sufletul curat şi avid
frescele simbolice de pe pereţi.
Sub fiecare pictură
era un număr şi o literă. Un mag
îi explică ce înseamnă fiecare

în lumea divină, intelectuală şi fizică.
Iar el
picotea în extaz, întrebându-se dacă nu cumva totul,
dar absolut totul,
nu fusese decât parte din vis…

Se înserase. Cuvintele Marelui Preot
răsunau grave. Corabia lunii
izbucnea din oglinda'ntunecată
a oceanului ce se pierdea printre insule
ca un imens animal albăstrui
îndepărtând între viaţa celestă
şi cea pământeană triunghiurile velelor,
îngeri ai templelor spiritului etern.

- Adevărul trebuie ascuns celor slabi,
fiindcă ar deveni neoameni !
auzi atunci vocea lumii,
precum Hermes în timpuri străvechi.
Priveşte prima arcană:
un mag în robă albă
urcând în carul lui Osiris
prin turnul fulgerat la steaua 'nflăcărată
şi-apoi la coroana magilor.
Bolţi după bolţi,
focuri ce nu erau decât iluzii,
ape ce trebuiau trecute
pe punţi şi grote-adânci
în care ispitele tronau.
Şi cavalerii
cu săbii, făclii şi ramuri de salcâm l'au condus
în faţa altarului unde se'nălţa
în centrul unei cruci
într'o diademă de şapte raze

trandafirul.
Era miezul nopţii. Plutea.
Trecuse jurământul tăcerii şi al supunerii. Acum putea
ajunge acasă doar cu forţa gândului,
denumind stelele de pe cer.
Ştia cum[7].

Cu mii de ani înainte de Cristos, Dumnezeu era conceput ca o inteligenţă care a gândit lumea şi care a găsit Cuvântul ca mijloc de expresie şi ca instrument de creaţiune[8]. Creaţia era sinonimă cu pronunţarea numelui fiinţei sau lucrului de către zeu. Berkeley spunea că "lumina este limba în care ni se adresează divinitatea, din care simţurile noastre cele mai perfecte nu fac decât să silabisească aici pe pământ elementele într'o mie de forme şi culori".

Misterele iniţiatice ale pelasgilor, grecilor, atlanţilor şi ale altor popoare străvechi dintr'o protoistorie ce aduce vechile cânturi şi tradiţii spirituale ale celor din edenul continentului Mu reiau unele de la altele simbolistica unei frăţii a elitelor şi care conduce şi astăzi destinele lumii din nevăzut. Multe au fost transmise prin înscrisuri în piatră, dar şi prin viu grai prin legende, iniţiaţii de marcă cum ar fi Moise, Alexandru cel Mare, Ioan Botezătorul, Isus ş.a. au primit învăţăturile în templele antichităţii şi le-au transmis discipolilor lor.

Gradele de iniţiere cu un număr variabil prin lumini paralele, numerologie şi astrologie defineau dragostea, trădarea solară sau sincretismul apelor, reînviate apoi şi dominate de Marele Arhitect al Universului.

Multe cărţi fac referire la ritualuri. Majoritatea nu depăşesc stadiul prezentării istoriei francmasoneriei, a rădăcinilor simbolurilor şi interpretarea acestora (rar se fac asocieri cu

[7] Liviu Pendefunda, *Beggarland*, ed Timpul, 2004
[8] "La început a fost Cuvântul şi Cuvântul era la Dumnezeu...(Ev Ioan)"

elemente de sorginte egipteană) sunt explicate legenda construirii templului lui Solomon şi a morţii lui Hiram şi sunt redate ritualurile folosite în prezent în lojile masonice. Nimic din desfăşurarea unui ritual în urmă cu zeci de mii de ani şi caracterele păstrate de-a lungul timpului în ritualurile moderne. Neofiţii erau supuşi unor încercări deosebit de grele până a fi iniţiaţi şi a primi gradele care să le confere titlul de frate, urmate de ani lungi de studiu. De aceea vom insista asupra desfăşurării ritualurilor de iniţiere în gradele lumii vechi şi aspectele legate de acestea privind transminterea învăţăturilor divine.

Zoroastru spune că trebuie să cunoaştem legile misterioase ale echilibrului care care supun împărăţiei binelui pe înseşi puterile răului. Trebuie să'ţi fi purificat trupul prin sfinte încercări, să lupţi contra fantomelor halucinaţiei şi prinzând lumina corp la corp aşa cum a Iacob a luptat cu îngerul, să îmblânzeşti acei câini fantastici care latră în visele noastre, trebuie, într'un cuvânt, pentru a ne servi de expresia energică a oracolelor lui Zoroastru, trebuie să auzim vorbind lumina.

Deşi această carte se subintitulează o protoistorie a ritualurilor masonice, ea nu se va apleca asupra diferitelor ritualuri practicate în cadrul masoneriei moderne, a riturilor sau ale diverselor frăţii esoterice contemporane, nici asupra istoriei acestora, ci ca o introspecţie comparată între toate formele de ritual practicate şi cunoscute din surse arhivistice de la izvoarele omenirii şi până în prezent cu relevarea tâlcurilor simbolurilor folosite în ceremonial. Ritualurile sunt preluate astfel să înlesnească participarea iniţiatului la creaţie şi la cunoaşterea acesteia. Şi nu mai puţin important este faptul că vorbind despre suflet pomenim în primul rând despre moarte. Prin moarte sufletul nu se stinge, el este doar acoperit pentru un anumit timp şi această înecare vremelnică nu'i răpeşte dreptul la veşnicie. În afara corpului el revine la lumina vieţii veşnice, cum spunea Empedokles, de unde ritualurile de iniţiere spre lumină prin moarte ale lui Osiris, Dionysos, Zalmoxis, Marduk, Tamuz, Cristos,

Mani, Mithra, Hiram. Mitul lui Hiram asemănător cu cel al lui Adonis, ucis de mistreţ, al lui Osiris asasinat de Typhon, al lui Pitagora, proscris, al lui Orpheus sfâşiat de bachante, al lui Moise părăsit în caverne, al lui Isus răstignit, este mitul prin care accedem la lumină şi de cele mai multe ori în acestea apare obsesiv eterna trădare. Pithagoras, iniţiat în toate sanctuarele din lume, circumcis în Iudeea pentru a fi admis în secretele Cabalei (comunicate lui cu rezervă de către profeţii Ezechiel şi Daniel), admis la iniţierea din Egipt la recomandarea faraonului Amasis, l-a definit pe Dumnezeu: un adevăr viu şi absolut, înveşmântat în lumină. E ceea ce căutăm, Goethe trecând la Orientul Etern cerea mai multă lumină. Acest studiu încearcă la rându'i să estompeze întunericul lăsat peste Atlantida cunoaşterii, păstrată în depozitele secrete ale noosului. “Ceea ce este superior este egal cu ceea ce este inferior, şi ceea ce este jos este asemenea a ceea ce este sus pentru a forma minunile lucrului unic”, scrie în Tabla de smaralgd marele hierophant egiptean Hermes Trismegistus

Ritualurile, fie ele de botez, de împărtăşanie, de primire a Duhului Sfânt (mir), de nuntă, de rugă, de înmormântare, ritualurile sunt parte din iniţierea întru Dumnezeu. Zecile, sutele de mii de ani, dezvoltarea civilizaţiilor aşa zis ştiinţifice au atenuat, nu vreau să spun distrus legătura prin vis, viziuni şi călătorii de-a lungul lumilor superioare. Etericul şi astralul, mai puţin legate de trup precum azi dădeau posibilitatea omului la ascensiunea în zona hiperfizică (orto, para sau metafizică). Lumea spirituală, sufletul universului, pe care noi trebuie s'o atingem irumpea atunci în sufletul omului pur, curat în cascade de lumină. Acesta era paradisul, viziunile îşi croiau hăuri luminoase în vâltoarea în care era obligat să trăiască, după moarte visele reîncepând pe o treaptă superioară, dintr'o întrupare în alta. Este timpul pe care ni'l amintim a fi cel în care comunicam cu zeii, rămânându-ne amintiri ale călătoriei cosmice în vieţile ulterioare ca o vagă iluminare şi ca o uşoară beţie. Ritualurile păstrate cu sfinţenie în cadrul marilor frăţii, unele dintre ele devenind de

masă – religiile, altele rămânând elitiste precum francmasoneria continuă o panoramă a omului ocrotit de divin, respirând pretutindeni aerul zeilor între zi şi noapte, veghe şi somn, realitate şi vis, viaţă şi moarte, viaţa de aici şi de dincolo într'un permanent amalgam derulat la infinit precum Marele Arhitect al Universului.

Treptele de evoluţie a omului se pierd deci în infinitul temporal şi spaţial. Călăuzit printr'o cosmogonie ezoterică , omul – "o picătură de lumină căzută din inima zeilor" (Edouard Schuré), reface în lumea contemporană drumul în sens invers către creatorul său, în amestec de suferinţă şi dorinţă, încercând să'şi păstreze liberatea.

Umbra materiei acoperă primele capcane. Gloria deşartă ascunde ţelul.

Teribila dilemă pusă de Sphinx celor care aspirau la domnie în Teba era: ghiceşte sau mori ! Secretele ştiinţei, parte integrantă a credinţei, sunt cele ale vieţii, să domneşti sau să serveşti, să fii sau să nu fii. Rege sau victimă, nu există intermediar între abis şi culme.

Şi poetul continuă:

Doamne, cum mă cuprind fantasmele
necruţătoare, simple, sigure pe ele. Dansul ielelor.
Ca o favoare voi cerşi şi eu, proscrisul.
Şi mă 'nspăimânt. Totul e dans,
o devenire ritmică a creaţiei cosmice.
În jur parcă e'nceputul.
Atât de multe înţeleg,
pentru că mintea mai ageră ca trupul
vede întreaga evoluţie a lumii.

2. Templul misterelor sacre

Cunoaşte-te pe tine însuţi,
şi vei cunoaşte universurile şi zeii

Înţelegerea conştiinţei sacre la om apare din paleolitic. Cultul ancestral al morţilor, al fecundităţii ca şi alte ritualuri nu se derulau obligatoriu într-o grotă ci într'un spaţiu sacru unde meditaţia, viziunile, consultarea oracolelor defineau momentele unei vieţi spirituale de excepţie. Vestigiile unor temple apar în neolitic, reunind constantele cosmice şi telurice ce se regăsesc şi azi în sanctuarele întregii lumi. Temenos sau nemeton, incinta sacră rămâne inima templului, iar templul ca atare devine centrul lumii. Ritualul de fondare înainte de construire aduce un omagiu pământului şi apelor. Apoi

construcţia adăposteşte focul sacru şi secret, iar ritualurile de consacrare aduc omagiu aerului şi Cerului. Arhitectura lemnului, deci lumea vegetală se combină cu cea a pietrei a lumii minerale. Piatra brută, amprentă a naturii se completează cu cea prelucrată, marcă a arhitectului. Polaritatea materialelor ţine însă cont de arta maestrului să creeze un câmp de forţă care să îndepărteze intruşii.

Din momentul în care un eveniment ceresc sau pământesc, omenesc sau divin a devenit simbol, câteva suflete au privit în acelaşi sens (Aimer se ne pas se regarder l'un l'autre, mais regarder ensemble dans une même direction[9]) si au comunicat într'o căutare identică de absolut şi astfel embrionul francmasoneriei a apărut. Dragostea şi fraternitatea sunt atributele aceleaşi calităţi umane.

La origine templele erau rezervate celor capabili să reziste vibraţiilor construcţiei, creându-se un spaţiu-timp sacru, condus de un preot, un lider spiritual, un rege. Aici reţelele cosmice şi telurice fac posibilă fuziunea între timp şi eternitate. Aici au loc iniţierile. Apoi s'au adăgat statuile, inscripţiile, imaginile, ustensile pentru sacrificii şi libaţii, drumuri pentru procesiuni, locuri unde iniţiaţii dansează sau retrăiesc dramele sacre şi de unde se observau stelele.

Templele sunt loc de întâlnire, de împărtăşire a căutării luminii după un demers ritual. În afara timpului el permite cercetarea sinelui întru descoperirea spiritualităţii. Ritualul dezvoltă necesitatea înţelegerii vieţii având scopul comun de dezvoltare psihologică şi spirituală, deci de sacralizare a templului interior, a potenţialului de uniune cu divinitatea. Masoneria a îndepărtat calea constrângerii spirituale pentru că ea propune o iniţiere ce dezvoltă aptitudinile spirituale în afara dogmelor.

Responsabilitatea angajamentului pe calea iniţiatică este cheia care deschide poarta unei căutări fără sfârşit asupra organizării metafizice şi a eliberărilor sociologice. Umilinţa şi

[9] Saint Exupery

speranţa rămân valorile esenţiale care vor întreţine misterele spiritului pentru ca raportul dintre sine şi conştiinţa sa nu poate fi altfel obiectivat. Călătoria masonică este expresia raporturilor dintre diversele elemente simbolice în procesul iniţiatic, în mijlocul templului, ca proces motrice de fertilizare a spiritului.

Sacrul, iniţierea şi cercetarea spirituală nu s-au schimbat. Sacrul rămâne în afara timpului şi'şi împlineşte dimensiunea temporală în inima celui care'şi dăruieşte viaţa iubirii fraţilor după cuvintele lui Isus: ***Iubiţi-vă unii pe alţii !***

O piesă modernă în trei sau cinci acte cu personajele şi multitudinea ei de scene poate fi scrisă de un singur autor. Ritualurile s'au scris în mii de ani, iar cele pentru gradele de iniţiere ale francmasoneriei puteau să fi fost scrise de un Chaucer sau Shakespeare necunoscut din secolul paisprezece, dar cu siguranţă cel care a prezentat forma scenică, Dr. Theophilus Desaguiliers a fost considerat inventatorul lor între anii 1717 şi 1725. Se ştie însă că generaţii mult îndepărtate de acest autor utilizau ritualurile fără să fi fost compuse, inventate de vreun autor. A fost perpetuarea unor activităţi, practici şi cutume utilizate fără să poarte numele de ritual ci lucrare, o anumită formă de lucrare cu spiritul şi sufletul omului. Era clar că fiecare membru al unei bresle, companii sau frăţii să aducă noi adepţi, că fiecare trebuia să depună un jurământ şi să'şi asume obligaţii pe care trebuia să le respecte. De ziua patronului sfânt al frăţiei sau în ziua sfântă a săptămânii ei nu lucrau şi în procesiune se îndreptau spre capela de rugăciune, tributari fiind atât ordinelor şi legilor civile, cât şi bisericii. În camera lojei în care obişnuiau să se întâlnească ei îşi ţineau Înscrisurile Tradiţiei. Toate acestea existau, statuate în secolul paisprezece în Anglia, aceleaşi care fuseseră utilizate cu secole în urmă şi care nu fuseseră puse sub semnul îndoielii ca uzanţă sau substanţă ideatică şi practică. Aceste lucrări s'au perpetuat în toate comunităţile lumii, păstrând lumina străveche în lojile fraternităţii.

Francmasoneria nu este consecinţa unui miracol, ea fiinţând de-a lungul secolelor şi mileniilor ca şi matematica ori creştinismul, ducând povara unei averi spirituale păstrată prin muncă şi sacrificiu. Acesta este adevăratul secret regal al Francmasoneriei, un secret scris cu amănuntul în ritual şi de-a lungul istoriei fraternităţii. Este filosofia muncii şi francmasonii Evului Mediu au demonstrat pe deplin că ştiau din teorie, din tradiţie, cărţi şi din experienţa zilnică a ridicării de catedrale şi alte monumente de arhitectură. Dar oare de ce arhitectura a fost arta prin care-au descoperit ei secretul transmis din vechime ? Timp de două secole, francmasonii, au fost pretutindeni cele mai luminate minţi din Europa. Au fost eliberaţi de dogme şi au creat liber doctrina de credinţă, iar arta lor a inclus arte şi ştiinţe, construcţia de clădiri, geometrie, inginerie, chimie, sculptură, pictură, vitralii, muzică, folosind proporţiile şi perspectivele oculte. Totul întru gloria lui Dumnezeu. Zidirea unui templu e expresia arhitecturală a transformării haosului în cosmos, creaţia Marelui Arhitect al Universului.[10]

Totul a fost realizat în contradicţie chiar cu lumea medievală în care trăiau. Să nu uităm că acea lume era stratificată într'un sistem de caste bine stabilit de la regi şi nobili, papă şi cardinali, conducători de oşti, boieri, prelaţi, până la meşteşugari, învăţători, funcţionari publici, comercianţi şi ţărani liberi, şerbi şi sclavi. Această schemă feudală rămasă până în vremurile recente era considerată ca fiind doctrina divină care a creat omul şi castele amintite şi nici un rebel nu ar fi putut să încalce dogma bisericii, să treacă dintr'una într'alta, să se căsătorească sau să se asocieze fără a suporta consecinţele legii. Francmasonii, fiind muncitori, erau priviţi ca făcând parte dintr'o castă inferioară. Până şi războiul era considerat un sport al elitelor, iar munca era înjositoare. Dar francmasonii în înţelepciunea lor ştiau că munca

[10] Marele Dulgher al Universului, cum scrie Vasile Lovinescu referindu-se că înaintea pietrei a fost lemnul ca material de construcţie şi Isus, a avut tradiţional meseria de dulgher, ca şi Iosif, bine'nţeles simbolic

era dată omului de Dumnezeu nu ca o pedeapsă pentru păcatul originar ci pentru că el însuşi, Mare Arhitect al Universului, este un creator, deci îşi realizează lucrările proprii.

Ce este munca ?

Ei spuneau că nimic altceva decât propria utilizare a capacităţilor omului în a face sau produce ceva ce bărbatul sau femeia trebuie să aibă pentru a fi.

Dar de ce ?, mă întrebi cu nerăbdare, cititorule.

Pentru că Dumnezeu a creat lumea în aşa fel încât să nu crească plantele gata de a fi mâncate, hainele să nu fie făcute de oi sau să crească pe câmpurile de bumbac sau in, şi pielea animalelor să n'o poţi încălţa neprelucrată. Iar ierburile să nu fie medicamente şi casele să nu crească din copaci sau carierele de piatră. Deci munca este ca raţiune făcută a reprezenta o cale a vieţii. Să fii muncitor înseamnă să fii om, aşa cum paraziţii şi leneşii nu pot fi decât inferiori acestuia. Mândria de a realiza ceva este atât de veche încât nu francmasonii au descoperit-o dar au pus-o în valoare. Lumea e ca un templu, un lucru elaborat şi construit prin multă muncă. Şi oamenii pot continua munca Domnului.

Aceasta e filosofia în care au trăit şi trăiesc păstrătorii marilor secrete, ei au crescut, au depăşit doctrinele, creând lumea de azi, feudalismul a murit şi nimeni până azi n' a descoperit adevărul despre muncă, nici şcolile teologice, nici sistemele filosofice. Este o mare realizare a istoriei şi oferă părinţilor spirituali ai ordinului dreptul de a sta alături de marii fondatori de religii, de state, civilizaţii, ştiinţe, ei înşişi adepţi ai muncii. Filosofia muncii este mereu actuală şi dă omului puterea să folosească libera gândire, teorie şi credinţă pentru viaţă.

Vechile Cutume şi ritualul

Stirb und werde ![11]

Tradiţia, cum aminteam de la început, a fost parte integrantă din practicile utilizate şi azi de continuatorii ei. În urmă cu jumătate de secol era aproape imposibil pentru cercetătorii riturilor şi simbolurilor de la începuturi să poată demonstra secretele transmise oral de secole. Faptul că templul masonic avea podeaua pictată, obiecte dispuse într'o anumită ordine, demonstrează că secretele artelor şi ştiinţelor liberale păstrau tradiţiile arcei lui Noe, tainele geometriei lui Euclid, întreaga construcţie respectând dimensiunile templului lui Solomon. Geometria, ştiinţă masonică prin excelenţă, era reprezentată prin semnul G al maestrului, la fel ca şi ochiul atoatevăzător al Lui Dumnezeu. Din 1350 când este atestată prima lojă masonică din Londra şi până în 1717 lojile au lucrat independent, fără o autoritate centrală, existând diferenţe între practicile rituale. Ele au fost colectate şi sintetizate în Constituţia lui Anderson la 1723, iar pe altar a fost aşezată Biblia. Templul lui Solomon adeseori pictat în catedralele gotice a suferit în timp o transformare folosindu-se stilul italian sau Palladian din timpul domniei regelui Henric al VII-lea. Paladio a fost maestrul renascentist al Italiei, Christopher Wren fiind cel care aduce stilul în Anglia. Templul grec înlocuieşte simbolismul în catedralele medievale cu coloanele sale specifice. Aceste coloane sau cele cinci ordine ale arhitecturii au intrat plenar în ritualul masonic.

Pentru că mereu ne reîntoarcem şi pentru că probabil această carte se va încheia în anul din care nu vom mai putea să ne întoarcem, să privim înapoi, în anul 2000 î.C. când triburile

[11] Mori şi devino !, (Goethe)

semitice ale peninsulei arabe s'au aşezat în număr mare în Egipt, primind iniţierea tradiţiei. Apoi să ne amintim cum în jurul anilor 1190 î.C. ei s'au întors spre Canaan şi fiind apoi într'un proces de unificare a triburilor sub conducerea lui Saul, David şi Solomon, într'o naţiune cu capitala la Ierusalim între 1040 şi 937 î.C. În ultimul an s'au împărţit într' un regat în sud, numit Iudeea, format din două triburi, ce a existat până în 597 când a fost ocupat de Nabucodonosor şi poporul dus în exilul babilonian şi unul în nord numit Israel format din zece triburi ce a fost cucerit în 722 de Sargon. Între 520 şi 516 î.C. ei au reconstruit Templul lui Solomon. Între 332 şi 186 î.C. au fost provincie macedo-greacă desprinsă din imperiul fondat de Alexandru cu capitala la Alexandria. Între 168 şi 63 î.C. o perioadă de care istoria aproape a uitat au fost conduşi de macabei, iar apoi cuceriţi de romani au fost provincie până în 135 A.D. În 70 A.D. templul a fost din nou distrus şi niciodată reconstruit. Vom mai reveni asupra construcţiei şi destinului Templului din Ierusalim. În prima mie de ani a istoriei evreilor nu există scrieri în limba lor. Ştirile erau aduse de caravane, istoria, legendele, povestirile, cântecele, credinţele erau stocate în cicluri de tadiţie ce erau învăţate pe de rost de iniţiaţi şi transmise ca învăţături sacre novicilor. Când în 950 î.C. apare forma scrisă a limbii, învăţaţii sunt primii care aplică această nouă artă şi redau papirusurilor tradiţia transmisă până atunci oral. Când Euclid conducea misterele în anii 400 î.C. filosofii greci creau un nou alfabet atenian aşa cum îl ştim azi pe baza cuvintelor maya care redau, citite succesiv istoria continentului lemurian[12]. Iată de fapt cum înainte cu sute de mii

[12] James Churchward, *The lost continent of Mu,* Nu doresc să reiau întreaga traducere a alfabetului, dar în principiu aceasta arată astfel: alpha – al (greu), páa (a rupe), ha (apă), beta – be (a umbla), ta (loc, câmpie, sol), gamma – kam (a primi), ma (mama, Pământ), delta – tel (adâncime, fund), ta (loc, câmpie, sol) etc şi decodarea semnificaţiei ascunse ar fi: *Cu forţă uriaşă apele se întind peste câmpii, îneacă văile. Unde rezistă pământul, se formează noi ţărmuri. Apele lovesc uscatul şi se revarsă pretutindeni unde este suflare şi mişcare. În cele din urmă totul cedează şi ţara mamă Mu se scufundă. Numai piscuri ies din apă. Furtuna vuieşte până ce aerul se răceşte. Unde erau înainte văi întinse, se căscau acum depresiuni şi prăpăstii. La mijloc se află bancuri de mâl. Pământul se desface şi din el ies aburi şi sedimente vulcanice.*

de ani dispărea Edenul ce răspândiseră spre Burma şi India spre vest şi spre America şi Atlantida în est tradiţia universului creat de Marele Arhitect al Universului. Platon spunea că această ţară avea zece popoare[13]. Distrugerea continentului s'a păstrat în memorie, de pildă la a doua iniţiere a unui novice în mistere, arătându-i-se încotro trebuia să i se îndrepte sufletul înaintea unei noi reîncarnări[14]. Când Toth a întemeiat acum şaisprezece mii de ani prima colonie în Sais, în Egiptul de Jos, preda cultul lui Osiris. Osiris trăise cu două – patru mii de ani înainte şi era maestru al misterelor în Atlantida.

O sută de ani de la prima atestare a unei loji, Gutenberg şi Fust au publicat prima Biblie tipărită (între 1450 şi 1455), cu jumătate de secol înainte ca Cristofor Columb să descopere America[15]. Apoi urmează tipărirea în serie a Cărţii Sfinte care însă nu era accesibilă decât celor bogaţi fiind monopolul clerului. Abia după două secole prin tehnicile de tipărire modernizate, Biblia este mai ieftină şi devine acesibilă cu ilustraţii, în ediţii de masă pe înţelesul tuturor, chiar şi al copiilor. Entuziasmul cuprinde şi frăţiile oculte, care deţineau secretele tradiţiei. Cunoscători ai artei gotice şi pasionaţi de antichitatea greacă şi de tainele Templului lui Solomon descrise în detaliu în Cartea Regilor şi în Cronici clasicii masoni depăşesc perioada francmasoneriei operative ca un corolar al credinţei lor în perioada revizionistă. Iată de ce în această perioadă, să'i spunem modernă al noului stil, neoclasic, tributar dragostei şi artelor liberale euclidiene şi pitagoreice continuatoare al stilului gotic medieval apare entuziasmul plenar pentru datele biblice. Aceasta este ultima revizuire devine baza milioanelor de iniţiaţi ai lumii şi fundamentul înaltelor grade ale celor patru rituri, Arcul Regal, Consiliul, Templierismul şi Ritul Scoţian. La fel ca şi în istoria

[13] Platon, *Timeus Kritia*
[14] Capitol 22, Cartea morţilor: *Vin. Fac ceea ce inima mea dorea să facă în ziua focului, dacă sting flăcările de îndată ce pâlpâie.*
[15] Ce să mai spunem dacă şi Marco Polo cu trei secole înainte îi desenase conturul pacific.

omenirii, Vechile Cutume din 1350 au fost înlocuite cu Cartea Constituţiilor în 1723 şi apoi de Cartea Legii Sfinte'[16]. De la cele câteva loji existente totul a devenit o fraternitate, trecerea fiind de la local la universal şi aceasta pentru că oricine deţine un secret al tradiţiei şi reprezintă cuvântul sau lumina lui Dumnezeu cuprinde sufletul şi spiritul oamenilor. Ceea ce este adevăr despre muncă nu poate fi limitat la o categorie de lucrători sau numai în Anglia iar Vechile Cutume ale lojilor de început erau parte din regulile şi îndrumarul de credinţă al Cărţii Sfinte. De aceea Biblia, cea mai cuprinzătoare carte a lumii, a celor văzute şi nevăzute dintre cer şi pământ este universală şi nu poate cuprinde regionalisme, provincialisme, sectarisme, preconcepţii rasiale sau religioase. Trei mari religii şi peste o sută de altele mai mici îşi au obârşia în paginile ei. Omului, descendent ancestral i se adresează Dumnezeu, Tată al fiecăruia în parte. În ochii Săi rasele sunt egale, iar titlurile şi clasele privilegiate nu înseamnă nimic. Dacă afirmaţia că munca ar fi fost pedeapsa pentru păcatul lui Adam şi Eva, atunci de ce în paginile Bibliei se glorifică munca de creaţie a Marelui Arhitect şi ceea ce au făcut oamenii pentru semenii lor, au ridicat cetăţi şi temple, au avut forţa şi înţelepciunea să muncească în armonie şi pace cu milă şi caritate, Fiul lui Dumnezeu fiind prezentat ca tâmplar şi nu rege, papă, nobil sau o persoană privilegiată. Oamenii se adună după munca lor într'un templu, o lojă, întreaga lume e o comunitate de albine într' un stup, furnici, castori, păsări împletind cuiburi, metaforic vorbind

[16] Oameni religioşi prin excelenţă, francmasonii erau creştini aparţinând bisericii catolice, după 1717 erau protestanţi şi catolici, iar în prezent frăţia cuprinde şi greco-catolici, evrei, musulmani, hinduşi, confucianişti etc. De aceea discuţiile despre religii nu sunt permise dar ritualul cuprinde rugăciuni, cărţile sfinte pe altar, preamărirea divină şi libertatea de a practica religia individuală. Din momentul în care Biblia nu a mai fost monopolul clerului, din acel moment practicile preoţiei, slujbele, imnurile, celebrarea ceremoniilor, procesiunile, grija de proprietăţile bisericii, venerarea sfinţilor, devoţiunea şi adorarea relicvelor, paginile despre sfinţi şi miracolele lor, multe acumulate în anii de întuneric ai istoriei creştine s-au separat de vechile învăţături pe care marii profeţi şi Isus Cristos le-au considerat adevăr şi lumină sfântă. De aceea catedralele sunt considerate Biblii în piatră, un puzzle de vechi istorii în basorelief şi pictură, de simboluri şi învăţătură aduse de oameni ce au înţeles să reprezinte Tradiţia.

lumea e o frăţie a muncii. Biblia însăşi este creaţia marii tradiţii ce corespunde credinţei oamenilor dintotdeauna. În capitolele următoare vom face multiple referiri la învăţăturile eterne şi universale pe care ea le cuprinde.

3. Legendele luminii interioare

Fericiţi cei iniţiaţi căci ei vor bea apa Memoriei[17]

Există o asociere istorică între Francmasonerie şi ordinul de Rosa Cruce, aceasta fiind de fapt un element explicativ al modernelor ritualuri din lojile iniţiatice contemporane. Pe plan simbolic este evident acelaşi ideal umanist care animă ambele curente: aceaşi gândire, aceaşi filiaţie către o lume de împlinire a luminii indiferent că aceasta este alchimică, în regatul Graalului sau în inima oamenilor.

Observând lumea lui Elias Ashmole, discipol rosicru-cian al lui Robert Fludd iniţiat francmason în 1646, se poate aprecia

[17] Homer, *Odyssea*, Cântul XI

legătura dintre ritualuri şi simbolism între cele două fraternităţi iniţiatice. La noi, Dimitrie Cantemir, iniţiat la Berlin şi organizator al noilor societăţi iniţiatice din Constantinopole şi Sankt Petersburg a fost in acelaşi timp un mare gânditor rosicrucian. În realitate, şi aici intervine nu noutatea ci perenitatea, amândouă au origini mult mai vechi. Conservarea de către noua masonerie speculativă a unor practici druidice în ceremonial, în rituri, în sărbătorile echinocţiale şi solstiţiale, iată unul dintre elementele gândirii protoistorice a masoneriei. Chiar dacă forma modernă îmbracă vechile surse druidice, ale breslelor constructorilor de catedrale, îmbogăţită de învăţătura şi gnosticismul rosicrucian, de aspiraţiile cavalerismului, simţim azi reunirea tuturor elementelor cosmice şi telurice ale trandafirului şi crucii, ale vulturului şi pelicanului, păsări care simbolizează cele două feţe ideatice cristice.

Ca din senin o altă lume se deschise
În calea ucenicului profet.
Porţi după porţi din astrele prezise
Permisu-i-au să intre ca un proscris aed.

Nu'i niciodată scopul rătăcitor de vise
Nu'i niciodată locul timpului perfect.
Ca din senin o altă lume se deschise
În calea ucenicului profet.

Atingerea e însă în semnele înscrise
Un început şi clipa de efect
A ruperii de falii, sipet de manuscrise
Pentru că'n templul gândului ascet
Ca din senin o altă lume se deschise[18].

[18] Liviu Pendefunda, *Rondelul Ucenicului Profet* (din vol. Rondeluri şi Ovoide, ed. Junimea 2005)

Începutul masoneriei speculative, aşa cum o relatează autorii în diversele lor cărţi reflectă admiterea unor ucenici din afara breslelor dar care prezentau semnificativ interesul pentru ritual, pentru credinţa în Dumnezeu, pentru primirea luminii şi accesul spre cunoaştere în general. Totuşi, ordinul rosicrucian şi-a perpetuat moştenirea sa de simbolism şi principii antice, fiind introdus în Franţa de către filozoful Arnaud, în timpul domniei lui Carol cel Mare (742-814). Apoi a pătruns în Germania, Anglia şi Olanda. Timp de câteva secole, din cauza lipsei de libertate de gândire, ordinul a trebuit să se ascundă sub denumiri diferite. Totuşi, indiferent de perioada istorică şi de ţară, nu a încetat să'şi desfăşoare activitatea, perpetuându'şi idealurile şi învăţăturile, participând direct sau indirect la dezvoltarea artelor, ştiinţei şi civilizaţiei şi susţinând mereu egalitatea sexelor şi fraternitatea.

O anecdotă care reflectă starea de spirit a acestor lucrători de excelenţă[19], cum erau denumiţi în Evul Mediu companionii masoneriei operative pe care o găsim sub numele de companionaj, narează un dialog dintre un vizitator al unui şantier de construcţie al unei catedrale şi cioplitorii în piatră. Întrebaţi ce fac, ei au răspuns pe rând: *Îmi câştig existenţa*, domnule, spuse primul bărbat sobru fără să'şi ridice capul, al doilea fără ezitare afirmă că *taie o piatră*, spre deosebire de al treilea care răspunse cu demnitate – *construiesc o catedrală !* Acesta din urmă era companion.

[19] În Evul Mediu cuvântul *mason* era utilizat pentru a desemna un constructor, indiferent unde era el angajat la construcţia arhitecturală dar sigur lucra cu piatra şi lemnul în diversele maniere de spargere, tăiere, cioplire, şlefuire, sculptură, ingineri maestri sau ajutoare. Ei se aflau asociaţi în bresle având gradele recunoscute de organizare. Prefixul de *free* putea avea multe înţelesuri de la privilegiile regale acordate până la sensul de a utiliza arta lor în mod liber, fără opreliști. Freemasons erau oameni educaţi şi fără exagerare erau cei mai elevaţi oameni ai acelor timpuri, arhitecţi,ingineri, artişti, aducând cunoştinţe deosebite de geometrie, chimie, fizică, mecanică întru construcţia celor peste două mii de catedrale, mii de alte capele, castele, fortăreţe. Un maestru francmason era mai educat decat un prinţ sau un episcop. Principiile aplicate într'o catedrală gotică şi arta asupra căreia aveau monopolul nu se puteau asemui decât cu antichitatea şi nu a mai fost depăşită de atunci. Aceştia sunt precursorii fraternităţii masonice de azi.

Istoria relatează că la origine companionii erau asociaţi în breasla lucrătorilor în piatră şi lemn, recunoscuţi pentru calitatea muncii lor, tinzând spre perfecţiune. În plus doar ei aveau secrete de fabricaţie şi respectau ritualuri precise în structura organizaţiei lor, suflet şi forţă în atingerea frumuseţii. Accesul în această societate nu putea fi făcut decât după trecerea unor complexe probe pentru evaluarea calităţilor morale şi profesionale, indispensabile pentru a deveni membru.

Companionii se reuneau în loji, ateliere din lemn construite în interiorul şantierelor, urmând ritualuri dimineaţa şi seara care constau în texte biblice ce făceau referire la templul lui Solomon, la maestrul Hiram care era cel ce revelase utilizarea bronzului[20] şi care prin transformare devenise în credinţa companionilor însuşi arhitectul templului din Ierusalem[21]. În acea epocă la acestea se adăugau legendele meşterului Jacques, ale preotului Soubise şi a celor Patru Sfinţi Încoronaţi (Quatuor Coronati). Aceştia din urmă erau patroni ai constructorilor care îmbinau legende ce circulau la acea vreme încă din creştinismul

[20] Dezvăluirea unuia dintre marile secrete moştenite de la atlanţi a fost hotărâtă de către preoţii lumii vechi în momentul în care s-a considerat necesară această revelaţie. La fel druizii celtici, călugării medievali, depozitari ai secretelor revelate ca adevărate descoperiri ale timpului, cu toate că ele se transmiteau în iniţierea generaţiilor de aleşi, preoţii egipteni, ai Vechiului Testament erau arbitri universali ai culturii, ai justiţiei, emisari şi intermediari care desemnau evoluţia statelor antice şi menţineau pacea. Ei au avut grijă ca moştenirea protoistorică a minunii prelucrării metalelor, tehnologiei bronzului în cazul prezentat să devină monedă iniţiatică a unui moment istoric, orchestrând dezvăluirea sa în cel mai mare secret unor bravi bărbaţi ai epocii, poate în perspectiva unui nou Armagedon anunţat, poate în clipa unui timp sosit al revelaţiei.

[21] Ridicarea unei catedrale impunea organizarea unei autorităţi administrative prin găsirea unui mare maestru ce îşi angaja maeştri şi calfe. Li se ridicau case pentru ei şi familiile lor, apărând astfel un sat, o localitate nouă. Oamenii activau în loja condusă de maestru şi ofiţerii săi ce menţineau disciplina, primeau instrucţiunile şi admiteau novici. Loja era cancelaria şi locul de întâlnire pentru a face planşe, picturi, modele, companionii având şi ei slugi şi ajutoare. Oricare ajutoare puteau fi folosie dar nu aveau acces la cunoştinţe şi nici aceleaşi privilegii sau remunerări. După şase sau şapte generaţii, când o lucrare se încheia, lojile erau menţinute, de aceea au început să se dezvolte în trei direcţii: unii îşi încheiau misiunea, alţii erau în corporaţii care căutau o nouă lucrare, focalizând ritualurile, simbolurile şi filosofia lor şi cea de a trea categorie au acceptat ca membri şi alte categorii speculative care au găsit în lojă încununarea căutărilor lor pentru viaţă.

timpuriu. Patru martiri au fost condamnaţi în 285 A.D. de către împăratul Diocleţian pentru că refuzaseră să sculpteze imaginea împăratului şi fuseseră turnaţi în plumb topit şi aruncaţi în mare după doi ani de încarcerare. Ei erau sărbătoriţi pe 8 noiembrie (Carpofor, Sever, Severin şi Victorin – soldaţi romani care trecuseră la creştinism); companionii le-au atribuit uneltele lor de sculptori şi tăietori în piatră: ciocanul, rigla, echerul şi compasul. În toată Europa cei patru martiri pot fi recunoscuţi pe capiteliile sau faţadele bisericilor. Toate acestea asigurau fraţilor companioni un teren simbolic şi spiritual, filosofic şi esoteric. Fiecare era iniţiat după un ritual al mitului originar prin cuvinte şi gesturi simbolice care îmbinau experienţa materială cu cea spirituală, munca fiind pe primul plan. Faptul că lucrau în numeroase francize şi majoritatea membrilor unei loji erau constructori, frăţia a luat titlul generic de franc-masonerie.

Faza de tranziţie prin adoptarea şi a altor categorii sociale spre o masonerie speculativă, filosofică şi iniţiatică a fost francmasoneria de acceptare, trecând în timp la caracterul cunoscut azi şi care păstrează tradiţiile de mii de ani, din antichitate. Dar să nu uităm cui datorează masoneria operativă originile.

Coşmar în gerul iernii ca zidar
O calfă cu'n echer suia avid un zid
Un fir de plumb părea răpit dintrun gheţar
Şi pietrele cioplite crăpau avântu'n frig.

Cu rădăcinile spre cer copacul iar
Se 'ntoarse'ntr'al fântânii antic rit
Coşmar în gerul iernii ca zidar
O calfă cu'n echer suia avid un zid.

Să'l ajutăm, strigă marele meşter, dar
Să îi aprindem sus, în labirint

Din forţa gândurilor noastre un amnar
Cum fiecare dintre noi am suferit
Coşmar în gerul iernii ca zidar[22].

Cum cel de-al doilea grad după discipol păstrează denumirea de companion – calfă, nu putem să nu ne întrebăm cum numele celui care împarte pâinea şi nu al celui ce mânuieşte compasul a dat numele companionajului. Ei erau Forgerons de Devoir, lucrători ce turnau arme la 1250 A.D. Şi ei aveau un loc protejat în inima turnătoriei unde se pătrundea doar cu ajutorul unui cuvânt de trecere şi jurau tăcere asupra tuturor celor zise sau făcute în lojă. Ei îl onorau atât pe Dumnezeu cât şi pe Sfântul Ioan Botezătorul şi Quatuor Coronati, se învăţau cele şapte arte liberale şi geometria, secret al secretelor pentru rarii companioni aleşi a deveni în timp arhitecţi. Ei erau însă urmaşii spirituali ai artelor romană şi gotică, corporaţii constituite din călugări şi eclesiaşti, artizani şi muncitori laici organizaţi în societăţi ierarhice şi strict religioase. Ei împărţeau pâinea şi deci trupul Domnului[23]. Membrii Congregaţiei Ospitaliere a Fraţilor Pontifi, structurată după reguli benedictine erau specializaţi în construcţia de poduri, drumuri, dar şi pentru protecţia călătorilor în genul soldaţilor Templului

[22] Liviu Pendefunda, *Rondelul Calfei de Zidar* (din vol. Rondeluri şi Ovoide, ed. Junimea 2005)

[23] *Mâncaţi, acesta este trupul meu…*pâinea, hrană şi simbol vechi de peste cinci mii de ani, ofranda egiptenilor pentru zei şi morţi în morminte lăsată ca energie vitală. Ea se asociază Luminii, ciclurilor vieţii, eternităţii, grâul fiind o manifestare a lui Osiris: *mâncaţi pâinea voastră, mâncaţi'l pe Osiris, sămânţa zeului creşte. Osiris se naşte.* Turtele din făină de grâu se numeau pâinea vieţii, pâinea nemuririi. În cultul lui Osiris iniţiatul rupea pâinea arătând închiderea pasajului ce separă viaţa şi moartea, că poate să 'şi organizeze conştient calea dintre cele două lumi, frângerea pâinii fiind Osiris mort şi renăscut. O tradiţie asemănătoare reluată de creştinism în zonele din Moldova este ruperea pâinii deasupra capului copilului la botez sau a mirilor în celebrarea tainei cununiei. Osiris îi învăţase pe oameni să cultive grâul, să facă făina şi să prepare pâinea, divină şi sacră. Deci îi învăţase să distingă răul de bine, să 'şi deschidă conştiinţa legilor ce organizează universul prin revelaţia misterelor. A mânca pâinea însemna să hrăneşti misterul universal, triumful vieţii asupra forţelor distructive ale morţii. Pe inscripţia unei piramide scria: *înghite pâinea, înghite ştiinţa şi inteligenţa lui Dumnezeu.* Ceea ce este noapte va deveni Lumină. Vom mai reveni asupra acestei pâini.

escortând pelerinii până în Ţara Sfântă. Din secolul XII sediul acesora era la Avignon, unde este celebrul pod al fratelui Bénezet. Numeroase francize le-au fost oferite chiar de Papa Clement al III-lea (1189) şi ducii de Toulouse (1203-1237) pentru întreaga Franţă şi oraşe ale Europei (Praga, Lucerna, Dresda şi oraşe din Italia). Ordinul ataşat la Fraţii Ospitalieri de Ierusalem din 1277 a avut o activitate bogată tot Evul Mediu (Jean de Medicis a fost maestru al Ordinului în 1562).

Slujitori ai bisericii, companionii aveau în fruntea lor un maestru, fiind multinaţionali şi universali ca şi biserica pe care o slujeau. Cele trei principii sau coloane care îi însoţeau erau Forţa, Înţelepciunea şi Frumuseţea. Călugări pentru început ei deveneau ucenici şi trebuiau să înveţe şapte ani până când sperau să devină companioni. Doar unul dintre ei era conducător de atelier, maestrul ce distribuia ordinele arhitecţilor. Aceştia din urmă aparţineau altor structuri şi răspundeau aforismului de înţelepciune etern: *Un Punct care se găseşte în Cerc, într'un Pătrat şi în Triunghi: dacă găseşti acest punct eşti salvat, fără dureri, angoase sau pericole.*

E un univers sinistru cel
în care 'ncercăm să înaintăm în căutarea drumului robilor,
deseorri greşind într'o falsă direcţie.
Întinzi mâinile şi cu unghiile degetelor zgârii vidul care
desemnează coroana unui pom, o sferă absolută ale cărei rădăcini
străpung volburele dantelate din norii romboizi.
Sare, mercur şi sulf pe o etajeră.

De jur împrejurul poienii
pădurea'şi rezideşte
cortina de lemn şi frunze
alternanţă de umbre şi lumină.
Printre falii de timp
nimbul universului desface

o sferă în cuburi
şi cuburile'n piramide,
zigurate construite de meşteri zidari
ce'n ovoide
înlănţuie cercuri.

E un univers în care arde o flacără în mii de culori. Suntem atâţia aici, încât doar El ne mai ştie. Suntem dintotdeauna pentru vecie. Arareori însă trecem îmbrăcaţi în trupuri şi nu recunoaştem locul decât cu ochii minţii[24].

În cercetările noastre bibliografice găsim de asemenea o definiţie cel puţin interesantă dar care vine să susţină o idee pe care dorim să o dezvoltăm şi să o acreditǎm în această carte. Textul spune: *Companionajul era o religie, al cărui Zeu este Solomon, martirul său, Hiram, profeţii, Maestrul Jacques şi Preotul Soubise. El poseda rituri, mistere, o teologie proprie. Ierarhia cuprindea companioni şi ucenici. Nu avea pretenţia universalităţii, nu avea ostilitate faţă de alte religii şi religia companionilor nu pretindea a se amesteca în certurile politicii.* Şi noi dintotdeauna am crezut şi am susţinut că afirmaţia insistentă care defineşte masoneria ca nonreligie este falsă. Ea este religia însăşi, religia primordială, mamă a tuturor credinţelor precum a fost la începuturi, acum şi pururea şi'n vecii vecilor. Indiferent pe cine luăm drept profet, martir, zeu sau semizeu, Marele Arhitect al Universului, Dumnezeul tuturor oamenilor e Unul.

Am pornit istoria noastră în sens invers scurgerii timpului, poate şi dintr'un imbold de frondă, şi iată că izvorul nu'i acolo unde au apărut Constituţia lui Anderson sau ritualurile după care funcţionează azi francmasoneria indiferent de ritul pe care îl practică, venind aparent în contradicţie cu religia oficială. Perceval, eroul lui Chrétien de Troyes (1190) arată evoluţia fizică, iniţiatică şi spirituală a unui tânăr care, neiniţiat şi ajuns la Masa Rotundă a Regelui Arthur purcede la căutarea Graalului. Ciclul

[24] Liviu Pendefunda, *Paracelsus* (din vol. Beggarland, ed. Timpul 2004)

regelui Arthur este un ciclu solar adaptat creştinismului şi cupei Sfântului Graal, epopee care se apropie de iniţierea dionysiacă. Parzival, erou al romanului lui Wolfram von Eschenbach (1210) reproduce acelaşi itinerariu al unui drum iniţiatic descris de un cavaler templier ce pornea atunci în cea de-a doua cruciadă. Ambii eroi sunt fii ai văduvei, ceea ce îi leagă de tradiţia iniţiatică egipteană căreia masoneria îi este tributară. Romanul în versuri al celui din urmă începe astfel: *...nu ştiu nici să citesc nici să scriu...*Ei nu sunt înţelepţi dar doresc să devină. Simbolic termenul de fii ai văduvei arată rolul de creator, de gardian şi de continuator devotat al celor care îşi descoperă Lumina. Fiii văduvei sunt copiii spirituali ai zeiţei Isis, al cărei soţ a fost ucis de fratele său Seth. Aşa şi Hiram fiu al văduvei Nephtali care are un nume de rezonanţă egipteană Nephtys, sora lui Isis. De la Hiram, legendă şi catehism, mit al descoperirii de sine, imagine a morţii simbolice şi de transformare, decurge majoritatea ritualurilor iniţiatice moderne. Cercetând Egiptul, Grecia şi lumea biblică nu putem să nu recunoaştem influenţa spirituală a ordinelor iniţiatice din antichitate. Întâlnite mai întâi la Roma ele se întind până la primii regi ai Irlandei celtice. Primul rege mitic roman, Romulus a creat Ordinul Fraţilor Arvales, colegiu iniţiatic constituit din doisprezece preoţi devotaţi zeiţei Ceres. El era condus de un maestru asistat de un promaestru şi un preot (flamin) care vegheau la respectarea regulilor. Pentru sărbătorirea zeiţei, în luna mai aveau loc alegeri rituale cu buletine secrete a celor trei responsabili sau trei lumini, după care avea loc un banchet sacru ritual în marea sală a templului. Jerba de grâu era reprezentarea zeiţei pe pământ ca şi în Grecia a zeiţei Demetra. În evanghelii este reluată parabola grâului care trebuie să moară pentru a renaşte, pildă pentru profanii aspiranţi la iniţierea masonică. Şi în cabinetul de reflexie există un spic de grâu sau făină ca subiect de meditaţie pentru ciclul fizic şi spiritual al transformării într'un suflet destinat drumului iniţiatic.

O altă menţiune o reprezintă Ordinul Fianna sau Ordinul Cavaleriei al regelui Fin al celţilor din Irlanda, grup iniţiatic şi războinic, respectând reguli stricte şi o disciplină morală ce prefigurează cavalerii Mesei Rotunde a Regelui Arthur. Din aceste societăţi, şi câte altele mai existau au rezultat Ordinele Cavalerilor Templieri şi Cavalerilor Teutoni. Legendele spun că membrii dispăruţi ai Ordinului Fianna vor renaşte fiecare pe o colină şi cine ştie dacă Ordinul masonic nu'i altceva decât o împlinire a acestei profeţii. Primele loji masonice se întâlneau în Londra la o tavernă numită Taverna Mărului unde se întâlneau deja societăţile iniţiatice druidice precum Ordinul Druid care a înrâurit ritualurile masonice de mai târziu.

Din timpurile necunoscute ale omenirii asociaţiile de iniţiaţi şi-au transmis prima revelaţie, ca o învăţătură, din generaţie în generaţie, de la maestru la discipol, de la arhitect la companion mai evoluat cu fiecare descoperire. Procesul în sine se numeşte tradiţie. De unde şi multitudinea de idei privind esoterismul şi ordinele iniţiatice. Cei care cunosc şi posedă tradiţia pot fi fericiţi, după cum spune Homer. Gânditorii greci, iniţiaţi de către preoţii egipteni cu învăţăturile pe care aceştia le tezaurizau în temple construite de arhitecţii atlanţi adorau înţelepciunea şi cunoaşterea prin Atena şi Hermes. Egiptul rămâne originea iniţierii biblice a lui Adam, Moise, Hiram, de la Iosif şi până la Isus Cristos transmiţând gândirea atlantă a primilor preoţi instalaţi pe malurile Nilului. Cum oare ar putea cineva să dea adevărata dată de naştere a francmasoneriei, chiar dacă ar găsi în cercetările sale filiaţiile şi influenţele numeroaselor jaloane care marchează traseul spiritual al omenirii ?

Iniţiaţii sunt în ei şi'n jurul lor doriţi să renască o lume aridă şi haotică, chiar înainte de a deveni responsabili de un nou cer şi un nou pământ. În acest tărâm transformat ei ridică un templu universal în care domneşte iubirea, pacea şi armonia, Forţa, Înţelepciunea şi Frumuseţea.

4. Lecţia de arhitectură

Putem ierta unui copil care se teme de'ntuneric
dar nu greşeala unui adult
***căruia îi este frică de lumină*[25].**

Violarea legilor morale – sacrificiul, adevărul, puterea, frumuseţea, viaţa, memoria, ascultarea – distruge realizarea construcţiei, îi distruge armonia, rostul şi îi determină instabilitatea. Ruskin afirmă că ascultarea reprezintă încununarea preceptelor morale; numai astfel puterea poate fi stabilă, viaţa este fericită, credinţa poate fi acceptată, creaţia este într'o continuă realizare, adevărul poate fi

[25] Platon

lumină. Deci nu există şi niciodată nu va exista libertate pentru că nici stelele nu o au, nici pământul, nici marea. Noi, spune Ruskin, numai ne închipuim a fi liberi, de fapt loaialitatea e adevăratul sens al sentimentului pe care'l avem în faţa legilor vieţii, a adevărului şi frumuseţii. Cele două mari făclii intelectuale ale arhitecturii sunt dreapta şi smerita venerare a operelor lui Dumnezeu pe pământ şi înţelegerea stăpânirii vremelnice asupra acestor creaţii cu care El l-a investit pe om.

Pe 26 decembrie 1736 Andrew Michael Ramsay afirma în faţa Lojei Louis d'Argent din Paris că francmasoneria începuse să se extindă din Marea Britanie spre restul Europei dezvoltând cunoştinţele oculte aduse de templieri, ordinele cavalereşti şi Vechiul Testament, prin alchimie, astrologie, Kabbala şi magie. Dacă pentru început francmasoneria nu apăruse ca o societate iniţiatică, ceremoniile sale fiind intitulate *rituri de recepţie*, fără a li se conferi un aspect misterios, lojile erau locuri în care se practicau filantropia şi se cultivau artele. Gradual s'au dezvoltat aspectele iniţiatice şi esoterice. În contrast cu Renaşterea referinţele la Egipt aproape dispar în secolul şaptesprezece al erei creştine, cu excepţia discipolilor lui Paracelsus. Revelaţia primordială, împărtăşită lui Adam şi tezaurizată de egipteni, a fost, după aceşti discipoli, deformată de cei care ne-au transmis-o, adică de greci (Gerhard Dorn). Un scolastic iesuit, Athanasius Kircher, constituie o altă excepţie, la fel ca şi Abbé Jean Terrasson, care în 1731 evidenţiază secretele relevate omenirii de Hermes Trismegistus. Ridicarea vălului misterelor lui Isis în lucrarea sa *Sethos, histoire ou vie tireé des monuments, anecdotes de l'acienne Égypte* poate fi evidenţiată prin lucrările *Naşterea lui Osiris* a lui Jean Philippe Rameau (1751) şi *Flautul Fermecat* scrisă de Wolfgang Amadeus Mozart. Cartea lui Terrasson stimulează imaginaţia francmasonilor în crearea unor noi grade peste cele trei tradiţionale de Ucenic, Calfă şi Maestru ale masoneriei albastre. Astfel apare Rosa Cruce, gradul şapte al ritului francez şi

optsprezece al ritului scoţian antic şi acceptat. Gradele se organizează deseori ca ordine independente precum Ordre des Chevaliers Maçon Élus Cohens de l'Univers al lui Martinez de Pasquales (1754) sau Strikte Observantz a baronului von Hund. În acest timp vechile învăţături ale rosicrucianismului se păstrau în lojile unui ordin autonom.

Arta hermetică şi alchimia formau la începutul acelui secol cercuri de alchimişti cu reprezentare importantă în Saxonia, Silezia, Prusia, Austria şi Bavaria, mii trăind în Viena, toţi fiind tributari rosicrucianismului. Unul dintre aceste grupuri era Societatea Alchimică din Nuremberg, secretar al acesteia fiind la un moment dat Gottfried Wilhelm von Leibnitz. În 1710, şapte ani înaintea Constituţiei lui Anderson, Sincerus Renatus şi Jakob Boehme publică *Die wahrhafte und volkommene Bereitung des philosophischen Steins der Brüderschafft aus dem Orden des Gulden und Rosen Kreutsez,* tratat practic de alchimie şi care conţinea cele cincizeci şi două de reguli ce guvernau ordinul. Constituţia prevedea că ordinul nu putea avea mai mult de şaizeci şi trei de fraţi şi era condus de un Imperator ales pe viaţă. Cele două centre ale ordinului erau Nuremberg şi Ancona. Această lucrare pare a fi fost influenţată de *Echo der von Gotthocherleuteten Fraternitet* a lui Julius Sperber (1615) şi *Themis Aurea* (1618) a lui Michael Maier. Unele reguli sunt împrumutate de la Ordinul Inseparabililor (1577). Multe dintre simbolurile şi ritualurile Ordinului societăţii secrete din Franţa anilor 1622 se regăsesc în misterele gradului masonic al Prinţului Cavaler de Rosa Cruce.

La 1757 ia naştere ritul masonic al Fraternităţii de Rosa Cruce al lui Filip cel Bun, duce de Burgundia ca şi în 1776 Ordinul de Rosa Cruce al Sistemului Antic înfiinţat de membrii lojei Trei Săbii în frunte cu ministrul de război al Prusiei după moartea lui Frederick cel Mare, Johann Rudolf von Biscoffswerden şi trezorierul regelui Frederick William II, Johann Christoph Wölner, ordin sub jurisdicţia Marii Loji Naţionale Mamă a celor Trei Globuri din Berlin. El avea nouă grade după conventul Ordinului

din Praga (1777), la fel ca şi ordinul masonic din cadrul ritului de York. Învăţăturile primului grad publicate în 1719 de Georg von Welling *Opus Mago Cabbalisticum et Thosophicum* au constituit iniţierea lui Goethe în gândirea rosicruciană. Instrucţia şi ritualul celui de-al doilea grad reproduce *Novum Laboratorium medico-chymicum* al lui Christoph Glaser (1677), alte două cărţi părând a influenţa ritualurile ultimelor grade: *Confessio de Chao Physico-Chemicorum Catholico* (1596) şi *Amphitheatrum Sapientiae Aeternae* (1609) ale lui Heinrich Khunrath, celebra lucrare *Simbolurile secrete ale Rosicrucienilor ale secolelor 16 şi 17* fiind încununarea alambicului rosicrucian şi masonic.

Întorcându-ne la ordinul masonic înfiinţat în 1776, acesta îşi clama filiaţia la învăţăturile lui Ormus, preot egiptean încreştinat de Sfântul Marcu. El a creştinat misterele egiptene şi a fondat Ordinul Ormusian care avea ca simbol o cruce de aur în email roşu. În anul 151 al erei creştine esenienii s-au alăturat acestuia şi ordinul ia numele de Gardienii secretelor lui Moise, Solomon şi Hermes, după secolul patru el neavând niciodată mai mult de şapte membri; în secolul doisprezece a admis în rândul său templieri şi după 1187, după pierderea Palestinei de către creştini s-a răspândit în lume. Trei dintre fraţi au fondat Ordinul Constructorilor Orientului, regele Edward I al Angliei fiind iniţiat în ordin, doar casele de York şi Lancaster având dreptul de a avea demnitari ai ordinului. De aceea rosa plasată în crucea de aur a devenit parte a blazonului celor două familii. De aceea ritul masonic german a fost sub permanenta dezvoltare a templierilor, lăsând numeroase documente care le atestă existenţa şi activitatea. Nume sonore au participat la această mişcare din Franţa şi până în Rusia: Nikolai Novikov, Contele de Saint Germain al cărui discipol, Landgrave Karl a fost şi Marele Maestru al Ordinului. Tot în 1757 sub numele de Cavaleri Rosicrucieni apar membrii Lojei Copii Înţelepciunii şi Concordiei. Masoneria încearcă să creştineze ultimul grad al ritului de atunci, pentru ca apoi să încerce decreştinarea simbolurilor rituale. Christian

Rozenkreutz descrie calvarul şi Golgota, apoi învierea lui Cristos, cu agape în care pâinea şi vinul sunt împărţite asemenea Cinei cristice de Taină. Redescoperirea credinţei, speranţei şi carităţii în lumea pierdută prin distrugerea Templului din Ierusalim, iată revelaţia ritualului rosicrucian al gradului masonic pe care într'o corespondenţă dintre lojile din Lyon şi Metz îl statuau Cavalerii Vulturului, Pelicanului, Cavalerii Sfântului Andrei sau masonii Herodomului. Ceea ce este sigur, ritualul îşi are originea în tradiţia strămoşilor: brahmani, magi, hierophanţi, druizi, rosicrucienii fiind urmaşii lanţului iniţiatic care îi leagă de egipteni, Zoroastru, Hermes, Moise, Solomon, Pitagora, Platon şi esenieni.

De la Maçonerie parmis les Chrétiens reprezintă un text descoprit la Strasbourg în 1760 şi care arată originile masoneriei ca fiind de la cananenii din Sfânta Scriptură care erau gardienii rosicrucieni ai tradiţiilor eseniene, deci o confrerie cavalerească care şi-ar fi dezvăluit secretele templierilor.

Egiptul, esenienii şi templierii sunt sursele de iniţiere ale gradelor masono-rosicruciene, legând-o cu înţelepţii religiilor antice şi creştinismul original, adesea idealizat de esenieni şi templieri. Problema nu este cea a surselor tradiţiei cât relaţia dintre concepţiile spirituale ale iniţiatorilor pentru că există ordine ce-şi pretind moştenirea templierilor reînviind ritualuri şi neglijând faptul că şi-au pierdut scopul ancestral. Fraternitatea Luminii a existat încă de la începuturile umanităţii în scopul ridicării unui Templu Spiritual[26], deci în direcţia reconcilierii omului cu Dumnezeu. "Continuitatea tradiţiilor nu este dependentă de cauzalitatea istorică: ea poate fi exprimată doar prin simboluri şi este transmisă prin personaje simbolice"[27]. Filiaţia acestor lucrări nu poate fi văzută în istoria vizibilă ci în cea sacră, deci filiaţiile nu pot fi luate ad literam, dar putem aprecia de ce rosicrucianismul a fost văzut în epocă ca o bijuterie a Cavaleriei

[26] Saint Martin, *L'homme de Désire*
[27] Henry Corbin, *Temple et Contemplation.*

Spirituale iar azi se dezvoltă în secret şi în afara mişcărilor cunoscute. De unde desele confuzii din lumea esoterică.

Mişcările filosofice ale Iluminării erau caracterizate de o completă confidenţă plasată în actualitatea progresului, un ghid infailibil pentru umanitate şi care schimba profund revelaţiile religiei sau tradiţiei. Lumina văzută de umanitate era nu numai cea dumnezeiască ci mai ales cea care străluceşte în inteligenţa fiecărui om. Noua perspectivă a dus la explozia cunoştinţelor umane. Lavoisier, Decartes, Helvetius, Voltaire, Jean Jaques Rousseau, Condillac sunt doar câteva nume de iniţiaţi ce au influenţat progresul omenirii. Pentru Éliphas Lévi însă cel mai important moment îl reprezintă magnetismul spunând că "Mesmer a fost precum Prometeu ce a dat oamenilor focul cerurilor pe care Benjamin Franklin nu a ezitat să'l diversifice". Ipotezele lui Paracelsus şi Robert Fludd privind sufletul universal, ale lui van Helmont şi ale lui William Maxwell asupra spiritului viu se împlinesc în cercetarea rosicruciană şi masonică a timpului. Numeroase loji au început să introducă în spiritul ritualistic preceptele armoniei mesmerice. Rosicrucianul Michael Maier[28] scrie în *Atalanta fungiens* despre simbolismul alchimic al mitului. În locul unde Johannes Kelpius[29] întemeiase templul misterelor sacre şi unde Benjamin Franklin şi Thomas Jefferson au realizat contactul cu acest centru de comandă al rosicrucienilor, istoria secretă spune: *În acea vale retrasă unde curge lumina, riturile secrete ale misterelor adevăratei filosofii rosicruciene au înflorit nestingherite de-a lungul anilor până când statul afacerilor a iniţiat revoluţia americană.*

La Saint Germain en Laye, compozitorul Jean Baptiste Lully prezintă opera sa inspirată din Egipt, *Isis* (1677). La teatrul de Bourgogne din Paris Jean Francois Regnard prezinta piesa *Les*

[28] Filosof notabil şi mare maestru al rosicrucienilor din Germania (1568-1622)care l-a iniţiat în Anglia pe Robert Fludd, prieten şi frate al lui Sir Francis Bacon, Lord Verulam
[29] Născut la Hălmag, comuna Şercaia, Braşov şi iniţiat în Germania, ca şi Dimitrie Cantemir

Momies d'Egypte (1696). În toate sunt prezentate iniţierile din Marea Piramidă şi templele din Memfis. Încercările prin purificarea cu elementele pământ, apă, foc, aer apar în ritualurile francmasoneriei moderne. În 1749 compozitorul Jean Philippe Rameau prezintă la Versaille baletul *Les Festes de l'Himen ou les Dieux de l'Egypte* reluată apoi în opera *La Naissance d'Osiris*. Şi dacă arhitectura egipteană începe să fie modelată la interioarele şi parcurile vilelor şi palatelor nobililor sau chiar a reginei Marie Antoinette atât la Versaille, Fontainbleau sau Saint Claud, după drama baronului von Gebler, Mozart compune *Thamos, König in Aegypten*, teme muzicale utilizate apoi şi în *Zauberflöte* (1791), Johann Gottlieb Naumann are premiera operei *Osiris* (1781) la Dresda, iar Karl von Eckhartshausen scrie un roman iniţiatic care descrie instrucţia şi interpretarea simbolurilor masonice din piramide. Din zbuciumata perioadă spirituală nu pot lipsi două cărţi: *Le Monde Primitif* a lui Antoine Court de Gébelin (1781) şi *L'Origine de Tous les Cultes ou Religion Universelle* a lui Charles Francois Dupuis (1796) care se apleacă asupra misterelor, a ritualurilor transmise francmasoneriei, a moştenirii templelor lui Isis (Nôtre Damme) asupra creştinismului, a Tarotului creat de zeul Thoth, a doctrinelor, legendelor, adevărurilor transmise şi uneori deformate mai ales de religiile oficiale până în zilele noastre. Francmasoni de mare erudiţie, ei reconştientizează originile doctrinelor secrete ale confreriilor universale, multe dintre ele tributare misticismului solar[30].

Cagliostro[31] iniţiat ca rosicrucian în Malta (1766-1768) înfiinţează lojă după lojă în toată Europa, începând cu Olanda şi încheind cu marea lojă a ordinului său *La Sagesse Triomphante* la Lyon (1784). Înţelepciunea egipteană, trecând prin creştinismul copt şi ocultism, magnetism, templierism, rosicrucianism ori martinism, l-au condus spre înţelegerea originilor lui ca mason. În 1785 el spunea: "Domnilor, expresia simbolică a ideii divine a fost

[30] Jean-Michel Angebert, *Misticii Soarelui* 2004
[31] Cagliostro, *Rituel de la maconnerie égyptien*

creată în urmă cu şaizeci de secole de către magii Egiptului. Hermes Toth a însemnat două cuvinte. Primul este Rosa, pentru că această floare ia o formă sferică, cel mai perfect simbol al unităţii şi pentru că parfumul pe care îl emană este ca o revelaţie a vieţii. Trandafirul este plasat în centrul Crucii, o figură care exprimă punctul unde se întâlnesc tipurile a două unghiuri drepte ale căror linii îţi pot continua drumul spre infinitul aşa cum îl concepem noi, într'un triplu sens, înălţime, lungime şi lăţime. Faptul că simbolul este din aur semnifică în ştiinţa ocultă lumina şi puritatea. Înţeleptul Hermes l-a numit Rosa Cruce, în alte cuvinte Sfera Infinitului".

Majoritatea oamenilor de cultură, stâlpi ai societăţii acelei vremi, intrând în loji au determinat biserica să ia atitudine împotriva societăţilor oculte şi francmasoneriei, fără o eficacitate reală (peste două mii de clerici frecventau atunci cele peste 650 de loji din Franţa). Şi totuşi revoluţia realizată de francmasonerie în 1789 a determinat inactivarea acestor loji. Arhitectura sufletului exprimată în artă a continuat însă lucrarea marilor gânditori ai iluminismului. În 1792, o gigantică piramidă a fost înălţată în Tuilleries comemorând martirii revoluţiei. În anul următor Festivalul Naturii Regenerate comemora căderea vechiului regim printr'o fântână ridicată pe locul vechii Bastilii, o statuie reprezentând-o pe Isis. Elementele arhitecturale ale Egiptului, piramide, morminte, sfincşi, temple ale lui Osiris apar în opera lui Jean Baptiste Lemoyne *Nephté* (Neith şi Ptah, Nephtalis mama lui Hiram) prezentată în acei ani. Cuceririle lui Napoleon inflamează mişcarea de venerare a zeiţei Isis (Bar Isis = Paris) şi conduc la înfiinţarea a numeroase societăţi şi ordine rosicruciene şi francmasonice. Cele mai importante sunt însă predecesoarele ritului: Memphis-Misraïm[32] (1814 – Marc şi Michel Bédarrides) şi Memphis în 1838, fondat de Jean Étienne Marconis de Nègre. Dar magnetismul continuă să constituie un catalizator spiritual al ocultismului, fiind întâlnit la Alexandre Dumas: "Dacă există vreo

[32] *misraïm* fiind termenul ebraic pentru egiptean

ştiinţă în lume care să facă sufletul vizibil, fără îndoială aceasta este magnetismul", ca şi la capitolul VI al cărţii *Ursule Mirouët* a lui Honoré de Balzac care este intitulat Sumar de Magnetism. Simbolurile şi tradiţia egipteană, spiritul iluminist al rosicrucienilor, forţele studiate şi folosite de marii profeţi pentru a vindeca trupul şi sufletul, împăcând omul cu divinitatea, forţa intelectuală a masoneriei contemporane, toate relevă un fapt incontestabil: adevărata arhitectură a lumii dăruită ca lumină de Marele Arhitect al Universului sălăşluieşte în noi, în inima, în mintea şi în lucrarea noastră. Avem liberatea de a construi în noi înşine cu ajutorul simbolurilor primite ca unelte de venerare a adevărurilor perene, un templu ale cărui coloane trebuie să le înţelegem şi cu ale cărui elemente suntem datori să ne contopim.

E clopot neantul sau e piramidă[33]
De tânguie în sine destinul unei lumi
Problema însă nu e forma sa de crisalidă
Ci ceea ce în invizibil ne face ca să fim mai buni.

Plină de ispite lumea, infamă, contopită
Cu o credinţă oarbă'n miracol şi minuni
E clopot neantul sau e piramidă
De tânguie în sine destinul unei lumi.

Vezi, frate, numai în unire ridică
Templu luminii, temple lipsite de minciuni.
Nu poţi să fii maestru la o adică
De nu'ţi pui întrebarea'n oculte comuniuni :
E clopot neantul sau e piramidă ?

[33] Liviu Pendefunda, *Rondelul maestrului din clopot* (din vol. Rondeluri şi Ovoide, Ed. Junimea 2005)

Cel mai important element din creaţie, din arhitectura acestui univers e omul şi mai ales omul ce doreşte cunoaşterea şi se lasă condus de ea întru cunoaşterea luminii. *Când învăţăcelul va fi gata, va apărea Maestrul*. Iată un aforism devenit precept al multor aspiranţi ai căilor spirituale. Şi ştiu că rolul maestrului ca profesor este un rol incontestabil pentru instrucţia specifică a iluminării cosmice. Termenul de Maestru are o istorie străveche care datează dinainte de dinastiile egiptene, dacă nu a celor atlante, trecând prin comunitatea eseniană, misticii Evului mediu, societăţile esoterice ale secolului nouăsprezece până la organizaţiile timpurilor noastre. Un Maestru era considerat un făcător de miracole, unul care readucea la viaţă morţii, un tămăduitor de bolnavi, unul care materializa obiecte şi apărea ca spirit discipolilor săi. E o prezentare caracteristică multor legende ale diverselor popoare şi care dau credibilitate acestuia. Un fapt neobişnuit, considerat magic nu avea la acele timpuri o explicaţie raţională pentru cei mulţi. O descărcare electrică de la o celulă electrolitică ca cea a Arcăi era considerată ca fiind de origine divină. Secolul douăzeci a adus multe clarificări în înţelegerea lucrurilor. Ştiinţa modernă explică multe dintre calităţile asemănătoare dumnezeirii pe care le-au avut maeştrii din vechime. Ceea ce ne îndreptăţeşte să înţelegem ceea ce suntem şi ceea ce reprezintă Maestrul pentru învăţăcel sunt teoria evoluţiei şi neuroştiinţele.

Din punctul nostru de vedere putem discerne patru niveluri distincte ale evoluţiei. Fiecare este caracterizată printr'o conştiinţă şi o formă fizică corespunzătoare. Conştiinţa este raportată unor procese metabolice neuronale şi sinaptice, chimice şi electromagnetice generatoare de bioenergie care stochează şi crează pe suportul sistemului nervos uman. Altfel spus calităţile electrochimice ale metalelor şi cristalelor pot fi privite ca o formă primitivă de conştiinţă pe scara evoluţiei (regnul mineral). Explodând din sol următorul nivel este constituit de plante (regnul vegetal). Parte în ţărână, parte tinzând către cer plantele

dezvăluie procese electrochimice care apar ca forme vegetative, primitive de conştiiţă. În acelaşi timp ele comunică unele cu altele, mai ales când sunt atacate şi în faţa pericolului. Regatul lumii animale, constrânse să ţină legătura strâns cu pământul, chiar şi în cazul oarecum mai fericit al păsărilor, prezintă o activitate nervoasă crescută care hrăneşte trupul şi exaltă conştiinţa. Un ultim nivel poate fi cel al omului dominant prin creierul ce'l posedă în staţiune verticală pe scara dezvoltării, conştient în plus prin percepţia sinelui. Dar aceasta din urmă nu a separat oare omul la rându'i de conştiinţa universală care a permis întreaga creaţie, Dumnezeu ?

Evoluţia acestor trepte de iniţiere amintesc de Grădinile Raiului. El a fost creat din ţărână, acoprit de frunze şi apoi îmbrăcat cu piei de animale. Iar după ce şi-a descoperit conştiinţa de sine înfruptându-se din Pomul Cunoaşterii, a părăsit Edenul pierzând cunoştinţele conştiinţei cosmice din care făcea parte. Doar prin atingerea unui nivel de cunoaştere suficient el ar putea să revină în rai, dar acum doar printr'o cunoaştere conştientă a dumnezeirii.

În conceptul modern de evoluţie, aceasta reprezintă un proces prin care organismul se adaptează unui mediu ostil. Înţelepciunea convenţională arată că aceasta apare prin mutaţii celulare, rezistente pentru a supravieţui pericolelor ce apar. Ar mai fi posibil ca organismele să'şi direcţioneze prin voinţă selecţia evoluţiei lor. Şi omul trebuie să supravieţuiască chiar dacă creierul său i-a acordat puterea de a domina lumea fizică. Stresul este un un exemplu tipic de alterare psihoneuroendocrină care influenţează sistemul imun şi determină vulnerabilitatea corpului la infecţii, alimentaţie şi cancer. Bolnavii aleargă spre un imaginar paradis inducând un refugiu artificial prin medicaţie şi droguri.

Controlul anxietăţii îşi găseşte rădăcinile în multe religii. Marii Maeştri ai acestora arată calea pentru a atinge liniştea prin dezvoltarea şi controlul conştiinţei, pentru reintegrarea în

Grădinile Raiului, în comuniune cu Dumnezeu şi atingerea conştiinţei sinelui conform cu cerinţele societăţii umane actuale.

Starea de conştienţă a fost popularizată în diverse moduri. Conştiinţa cosmică aduce o exaltare a sentimentului de unire cu întreaga creaţie, linişte şi percepţia eternităţii. În acelaşi timp o lumină strălucitoare năvăleşte lăuntric. Se atinge astfel un nivel înalt de creativitate care iluminează viaţa cotidiană şi o înrâureşte. Totuşi chiar dacă viaţa noastră obişnuită este dominată de voinţă, dominantă a sinelui nu avem puterea să controlăm bătăile inimii, deci sistemul nervos vegetativ, sau numărul hematiilor sau al leucocitelor. Nu avem puterea să acţionăm asupra voinţei copacilor, insectelor etc în competiţia lor de a se opune altor entităţi în scop evolutiv. În general acţiunile lor sunt considerate doar instincte... Marea realizare pentru noi este atingerea, cunoaşterea din când în când a voinţei conştiinţei universale, mai exact a voinţei Domnului. Aceasta se păstrează pentru totdeauna în memoria acelui om, având siguranţa că ea, existentă, acolo undeva în reţeaua neuronală funcţionează protectiv pe viaţă. Mistic, această întâlnire cu iluminarea reprezintă ultima treaptă a căii iniţiatice, dar de fapt ea constituie începutul unei alte scale a conştiinţei. Dificultăţile sunt similare cu ale unui amfibian care încearcă să meargă pe uscat. Cunoaşterea conştiinţei universal creatoare şi a voinţei sale îi aduce iluminatului încercarea de a realiza voluntar şi frecvent această uniune, nu ca un pustnic ci adânc ancorat în această lume. Voinţa sa pendulează între sine şi universal. Gradual simte cum propria'i voinţă creează miracole îngrijită de cea creativă a divinităţii, urmând legile naturale, aparent misterioase omului de rând. Aşa se dezvoltă Maestrul care după un lung efort reuşeşte să împingă propria'i conştiinţă pe un nivel cosmic şi sub puterea voinţei universale participă efectiv la procesele de creaţie. Această evoluţie îl face unic pe om.

Uniunea cu Dumnezeu aduce responsabilităţi incomensurabile. Crescut în normele şi sub legile sociale, el este constrâns să respecte acum legea universală. El a trecut toate

încercările. Acţiunile sale fiind în concordanţă cu voinţa lui Dumnezeu, trupul rămâne însă supus naturii sale imperfecte. Îl putem recunoaşte, dar noi înşine trebuie să fim învăţăcei adevăraţi pentru a avea pregătirea necesară să'l putem înţelege şi urma. Trupul său ar trebui să fie mai robust, pregătit să înfrunte vicistitudinile lumii. Magister Templi are controlul perfect asupra trupului său, asupra sistemului nervos puţin curios celor ce'l înconjoară. Ştiinţa viitorului va explica cum se pot integra maeştrii Marii Frăţii Albe în societatea de care nu se diferenţiază, cum păstrează ei memoria trecutului avatar şi al lumii, genetic sau perceptiv bioenergetic, cum pot păstra personalitatea sufletului când survine demisia vehiculului pământesc. Ştiinţa viitorului va trebui să răspundă care este explicaţia neurologică a experienţelor de iluminare şi comuniune cu Conştiinţa Cosmică şi care sunt transformările din sistemul nervos central capabile să susţină un înalt nivel de conştiinţă, întărind credinţa că ştiinţa va aduce asigurarea vieţii şi conştiinţei eterne pentru izbânda umanităţii.

Caverna prin care Ceres a coborât în infern pentru a'şi căuta fiica se numea lume. De aceea vorbind despre suflet pomenim ades de moarte, unde sufletul nu se stinge, ci doar pentru un timp trece printr'o perioadă de acoperire, vremelnică şi fără să'i fie răpit dreptul la veşnicie. În misterele lui Mithra, cele şapte porţi prin care sufletele trebuiau să treacă, simbolizând planetele, cerurile paradisului lui Dante, reprezentau drumul parcurs de suflet după moarte. Exact ca în învăţăturile Tradiţiei şi ale rosicrucianismului.

"Primul nous era legea, a totului născătoare.

Cel de-al doilea era haosul, răspândit de la prima creaţie.

Cel de-al treilea nous, sufletul, a primit legea muncii, precum o căprioară.

Din această cauză, zacând

Zdrobită de oboseală, în moartea care îi stăpâneşte grijile,

Când regină privind spre cer,
Când azvârlită în nenorocire, plângând,
Acum plânge, acum se bucură,
Acum plânge şi e judecată,
Acum e judecată şi moare,
Acum e neputincioasă de a ieşi din rău, nefericita,
Şi intră în labirint, rătăcitoare".[34]

Oricum, înţelegerea tradiţiei este esenţială pentru înţelegerea artei şi culturii lumii. Fără a accepta limbajul simbolic folosit cine ar mai pricepe opera lui Leonardo da Vinci, Durer, Michelangelo, Spencer, Paracelsus, Fulcanelli, Boehme, Robert Fludd sau Johann Kepler. Gândirea lor ar rămâne în cea mai mare parte inaccesibilă şi arhitectura, chimia, dansul nu ar mai putea fi explicate fără armonia Tradiţiei şi simbolurile Kabbalei.

[34] *Philosophoumena*, V, 10, un psalm nassenian

5. Elemente de ritualistică contemporană

Vai vouă, învăţaţi ai Legii, care aţi luat cheia cunoaşterii !
Voi nu aţi intrat, iar pe ei care voiau să intre i-aţi împiedecat[35]

Semnificaţia definiţiei din dicţionar

Desfăşurarea unui ceremonial are loc întotdeauna printr'o determinare sacerdotală sau prin tradiţie. După dicţionare ritualul este un mod

[35] Noul Testament, Lc 11:52

specific de conduită practicată de toate societăţile cunoscute. Astfel este posibil să interpretăm ritualul ca o cale de definire şi descriere a omului în toată complexitatea sa.

Cu toate că de obicei fiinţa umană este descrisă sau definită ca o specie profund raţională, economică sau politică, ea ar putea fi în acelaşi timp privită ca o fiinţă rituală care se dezvoltă într'un spaţiu paralel între conduita rituală şi cea verbală. Dacă limbajul este un sistem de simboluri care se bazează pe reguli arbitrare, ritualul poate fi văzut şi el ca un sistem de acţiuni simbolice şi ele bazate pe reguli arbitrare. Relaţia intricată, complexă dintre ritual şi limbaj poate fi văzută în variatele încercări de explicare de-a lungul istorie a conduitei rituale. Forma specifică transmisă nouă spre a înţelege ritualurile este limbajul miturilor. Mitul şi ritualul determină fundamentul oricărei analize a religiilor. De aceea pot fi apreciate câteva teorii privind natura şi originile ritualului. Ritual şi nu ritualuri, pentru că aş îndrăzni să folosesc singularul – de-a lungul timpurilor nu există decât un singur ritual transmis în diverse variante, metaforic vorbind după prăbuşirea turnului Babel.

Teoria originii ritualului ca religie este o ipoteza evolutivă cu explicaţii asupra dezvoltării ritualului în istorie. Sigur că ontogenic avem o repetabilitate la infinit a filogeniei aşa cum dezvoltarea embrionului uman repetă stagiile evoluţiei omului prin istorie. Soluţia explicării scopului apariţiei ritualului a depins de felul în care au putut fi localizate vechile culturi şi culte. E normal ca având cunoştinţă despre origini să putem avea o explicaţie pertinentă asupra ritualului contemporan. De aceea studiind uriaşa bibliografie la care am avut acces, uneori cu destulă dificultate, pot afirma că sunt tot atâtea ipoteze câţi autori au studiat aceste origini. Înţelesul ritualului, mitului sau religiei a condus pe mulţi la aprecierea existenţei unei religii primitive. În cadrul acesteia sacrificiul uman, animal sau simbolic constituie cel mai disputat element care ar putea orienta teoriile spre o motivaţie sau cauză a ritualului, temă pentru numeroase

speculaţii. W. Robertson Smith, un cercetător biblic de acum două secole, arată că sacrificiul a fost motivat ca o dorinţă a comuniunii grupului primitiv cu Dumnezeu, originea ritualului găsindu-se în culturile totemice (clanuri închinate unui simbol animal) ca un stagiu protoistoric al religiei. Dar care au fost stagiile dezvoltării ritualului şi evoluţia lui nu ni se precizează. Studiind această ipoteză, succesiunea de ritualuri care toate converg spre un ritual universal (ritualul de purificare, cel de aducere a ofrandelor, idolatrizarea sunt trepte secundare de dezvoltare ale ritualului de sacrificiu original). Euharistia creştină (Sfânta Comuniune) a fost explicată avându-şi originile în înţelesul sacrificiului totemic. Influenţa acestei teorii se observă în lucrările antropologului englez Sir James Frazer, sociologului francez Emile Durkheim şi ale lui Sigmund Freud, tatăl psihanalizei. Frazer constată că magia precede religia, Durkheim exemplificând totemismul australian înţelege divizarea dintre sacru şi profan la originea ritualului, acesta fiind apanajul sacrului. Aşadar ritualul se contopeşte cu originile sacrului, lucrurile şi acţiunile sacre nefiind altceva decât reprezentările simbolice ale societăţii. În lucrarea sa *Moise şi monoteismul,* Freud arată convingerea sa că sacrificiul este fundamentul originii religiei şi ritualului.

A doua teorie îndepărtează ipoteza evolutivă asupra căror origini nu le pot verifica şi se apleacă asupra datelor empirice din observaţiile ritualurilor practicate în lumea contemporană, putând fi considerate ca teorii funcţionale, natura ritualului fiind interpretată după rolul pe care acesta îl are în societate. Rolul funcţionalismului este să explice devenirea ritualului după necesităţile individuale şi echilibrul social, deci ca un răspuns adaptativ şi suplimentar al omului şi societăţii. Această teorie aparţine lui Bronisław Malinowski, A.R. Radcliffe-Brown, E.E. Evans-Pritchard, Clyde Kluckhohn, Talcott Parsons şi Edmund Leach, antropologişti englezi şi americani, explicând astfel originea ritualului, religiei şi mitului. Ei au încercat să explice acestea în raport cu necesităţile şi evoluţia societăţii. Un amestec

de logic şi empiric pare să ateste teoria de altfel supusă unor critici severe. Acest punct de vedere poate însă fi acceptat doar ca să explice rolul adecvat al ritualului în societate pentru a împlini nevoile şi satisfacţia colectivităţilor.

În fine, există o teorie care se centrează pe studiile istoricilor religiei. De fapt această teorie încearcă să se distingă de celelalte două prin faptul că prima este ipotetică, iar a doua nu prezintă o explicaţie adecvată a ritualului. Mulţi istorici, precum Gerardus van der Leeuw din Olanda, Rudolf Otto din Germania, Joachim Wach şi Mircea Eliade în Statele Unite şi E.O. James din Anglia concep faptul că ritualul semnifică o expresie a sacrului, a transcedentalului sau a ultimei realităţi, dar nu prezintă o explicaţie a ritualului, problema de bază rămânând că nimic nu poate fi confirmat fără ca cercetătorii să accepte realitatea transcedentală ca o existenţă de sine stătătoare.

Ei bine, doresc să subliniez unitatea tuturor ritualurilor cu tradiţia protoistorică, templele solare din America Centrală şi de Sud, din Egipt, care copiau Atlantida şi pe cele ale continentului Mu, cel al lui Solomon, romane şi elene, din Persia şi India supuse marilor gânditori, posesori ai ciocanului lui Thor care făcea să ţâşnească din cer focul, trăznetul lui Jupiter, chemarea lui Hiram, puterea soarelui asupra lunii, a fiinţelor iniţiate sub foc asupra celor născute din apă.

"Mă refugiez în toate refugiile pure,
O, voi, părinţi care rătăciţi în hora existenţelor succesive,
Îmbrăcând forme diferite din cele şase categorii de animale
Pentru a ajunge în starea de Buddha, eliberat de teamă şi de suferinţă,
Fie ca gândurile voastre să se îndrepte spre lumină".[36]

[36] poesie tibetană

Funcţiile ritualului

Suntem o carte de joc pe masa sacră a istoriei

Dacă este să admitem existenţa sacrului transcedental şi al profanului legat de timp şi spaţiu, de cauză şi efect, atunci rămâne să distingem ritualul ca o entitate clară în raport cu alte tipuri de acţiune a istoriei. Chiar dacă o definiţie a sacrului şi profanului nu îndeplineşte consensul autorilor nu putem admite o altă viziune asupra termenilor care descriu religia, mitul şi ritualul. După Durkheim ritualul este un mod determinant de acţiune, sistemul de credinţă al societăţii care împarte totul între cele două valori, sacru şi profan. Deci poate fi o caracteristică universală a religiei. Miturile şi credinţele sunt văzute ca o expresie a naturii sacre în care ritualul devine calea individuală de apartenenţă în relaţia sacrului cu profanul.

Sensul de iniţiere al cuvântului grecesc *teleutai* este de a fece pe cineva să moară, moartea fiind considerată ca o ieşire, ca o eliberare, o ieşire pe o poartă. După aceasta exista cortina de foc, separaţia dintre profan şi sfânt, cu treceri dintr'o lume într'alta, suferind transformări pe diverse nivele, precum transmutaţia metalelor.

Dacă e să împărţim ceea ce aparţine de credinţă şi ceea ce este interzis, funcţia ritualului în comunitate este să introducă regulile de separare şi puntea de legătură ce înlesneşte trecerea profanului în sacru. Prin această definiţie absolută şi universală se acceptă însă variaţiile existente între culturi şi chiar în cadrul aceleaşi culturi. Ceea ce este profan într'una poate fi sacru într'o alta. Statutul participanţilor poate determina natura relativă a

lucrurilor sacre proprii unui ritual. Ce este sfânt pentru un rege sacru, preot sau şaman diferă în cadrul ritualului chiar faţă de un altul cu care împărtăşeşte aceaşi credinţă a aceleaşi culturi. Elementul crucial îl reprezintă ritualul de iniţiere.

Trei caracteristici sunt în general folosite pentru a specifica acţiunea ritualului în cadrul dualităţii gândirii sacre şi profane. Prima este emoţia sau o senzaţie de respect, fascinaţie, copleşitoare în faţa sacrului. A doua care imprimă dependenţa de un sistem de credinţă este exprimată prin limbajul specific mitului. Iar a treia caracteristică a acţiunii ritualului este individualizarea simbolică faţă de orice sistem de referinţă. În orice descriere a funcţiei ritualului se întâlnesc aceste trei caracteristici. Disputele dintre cercetători în legătură cu această temă se centrează în jurul relaţiei dintre ritual şi credinţă. Unii ajung să includă mitul şi credinţa în cadrul funcţional al ritualului. Dar aceasta depinde de referinţa sa şi nimeni nu se îndoieşte de caracteristica determinantă, simbolică a ritualului în faţa căreia ne închinăm cu respect.

Ritualul este adesea descris ca o expresie simbolică a relaţiilor sociale actuale, statutului sau rolului indivizilor în societate. De asemenea el se raportează la realitatea spirituală, transcendentă ca o valoare finală pentru comunitate.

Pe de altă parte dacă admitem natura simbolică a ritualului înseamnă că acţiunea pare a fi în afara raţiunii uzuale şi atunci relaţia sa cu punctele de referinţă nu mai este intrinsecă sau necesară. Iată că funcţia neraţională a ritualului devine dependentă, ca de altfel orice acţiune umană, de punctul de vedere al cercetătorului. Raţională sau neraţională implicarea socialului şi psihologicului în interpretarea funcţiei ritualului este o realitate. E greu de imaginat că budismul, creştinismul sau un aborigen din Africa sau Australia acceptă că ritualul şi credinţa sa nu sunt decât realităţi sociale sau psihologice şi nimic altceva.

Noţiunea de sacru ca o realitate transcendentă poate fi cu atât mai apropiată de participanţii la ritual cu cât experienţa lor

este mai profundă. Studiul limbajului poate ajuta la descifrarea dualităţii sacru-profan în interpretarea tradiţiei gestuale în general şi a ritualului în particular. Dar ritualul ca atare rămâne pentru noi un etern mister.

Tipologie şi complex ritual

La nature est un temple où de vivants piliers
Laissent parfois sortir de confuses paroles;
L'homme y passe à travers des forêts de symboles
Qui l' observent avec des regards familiers.[37]

Din cauza complexităţii ritualului trebuie făcute distincţii între modalităţile de înţelegere a tipologiei lui, dar fără a putea explica prin identificarea ritualurilor de ce acestea se aseamănă într'atât de mult unele cu altele şi de ce se situează deasupra tuturor culturilor umane întâlnite de-a lungul mileniilor. Unele par imitative, pozitive sau negative, sacrificiale etc.

Reamintirea creaţiei

Toate ritualurile sunt dependente de credinţă şi modalitatea lor de înţelegere. Unele sunt repetarea miturilor sau a unor părţi din acestea. Putem exemplifica ritualurile noului an ce imită creaţia, aşa cum găsim în scriptura hindusă răspunsul la întrebarea: de ce simţim nevoia desfăşurării unui ritual ? Zeii răspund că aceasta a fost calea începuturilor. Întoarcerea la începuturi, necesitate solicitată omului de zei, este de fapt ritualul ce imită actul lor de creaţie. Motivele mitice sunt astfel repetate şi

[37] Baudelaire, *Correspondences*

există o şcoală numită "ritualul-mit" care afirmă că ritualul imitiativ nu se îndepărtează de libretul său mitic. Jane Harrison şi S.H. Hooke sunt principalii susţinători ai acestei teorii, cu toate că şi ei admit că nu toate ritualurile fac acest lucru. În protoistoria Orientului Apropiat bazele festivalului care celebrează creaţia are construcţia sa bine definită. Hooke descrie lupta şi moartea dar nu şi elementele sacrificiului regal. Deci există rădăcini ale legendei care necesită o privire mai atentă asupra surselor mult mai vechi decât cele relatate de aceşti autori.

Clasificarea ritualului între pozitiv şi negativ

Multe ritualuri închinate consacrării sau renaşterii unor obiecte sau fiinţe sunt pozitive, cele negative fiind întotdeauna legate de conduita celor pozitive. Eschiva este termenul care defineşte cel mai bine un astfel de ritual negativ. Cuvântul polinesian tabu a devenit emblema contemporană a termenului ce descrie acest tip de ritual definind ceea ce este de evitat sau interzis. Deci focalizarea ritualului pe o lege prohibitivă poate fi văzută într'o varietate mare de rituri şi comportamente. Toate împărtăşesc ideia că întreruperea regulilor rituale se datorează schimbării dramatice ale omului ritual ce aduce cu el de obicei ghinionul. Acest tip de ritual se întâlneşte atât în interiorul dar şi la intersecţia dintre culturi. Interdicţiile pot fi adresate doar societăţii dar nu şi regelui, preotului sau şamanului. Ritualul eschivării depinde de credinţele comunităţii ritualul statuând relaţiile dintre membrii acesteia. Contactul cu interdicţiile de care omul trebuie să se ferească antrenează la rându'i un ritual de purificare. De unde şi polaritatea negativ-pozitiv între tipurile de ritual. Naşterea unui copil, botezul, consacrarea unui rege, a unei case, a unui templu, celebrarea căsătoriei, moartea au fiecare ambii poli ai tipologiei amintite. Nou-născutul şi cadavrul au pe rand omagiul şi interdicţia în raport cu restul oamenilor accentuând pozitivul şi negativul caracteristice comportamentului ritual.

Burlescul sacrificiului

Aspectul care pare însă a defini partea cea mai străveche a ritualului este cea legată de sacrificiu. Semnificaţia acestuia a fost bine documentată de numeroşi autori, unele din descrierile cele mai autorizate asupra naturii şi structurii lui găsindu-se în *Essai sur la nature et le fonction du sacrifice* a sociologilor Henri Hubert şi Marcel Mauss, care îl diferenţiază de ritualurile de jertfă, ofrandă şi sfinţire, ceea ce nu înseamnă că ritualul de sacrificiu nu include şi pe acestea într'o oarecare măsură. Distrugerea parţială sau totală a victimei este o trăsătură distinctă a acestui tip de ritual victima putând fi animală sau umană dar şi reprezentată prin fructe, plăcinte sau lapte, distrugerea putând fi realizată prin ardere, desmembrare sau tăiere în bucăţi, înghiţire sau îngropare.

Hubert şi Mauss demonstrează existenţa unei structuri complexe şi diverse pe întregul mapamond a acestui ritual, dar remarcă două clase de subtipuri, acestea fiind al celor care beneficiază de participarea la actul sacrificiului şi al celor care devin ei înşişi obiectul acţiunii. Dintre elementele direct implicate pot fi amintite nu numai oamenii ci şi casele, anumite locuri, lucruri, acţiuni cum ar fi vânătoarea sau războiul, o familie, o comunitate, spiritele sau zeii. Această variabilitate de ritualuri este extensivă dar se concentrează în final pe existenţa unei victime.

Iniţierea şi pasajele

În practica oricărei religii apar rituri şi ritualuri. Toate converg spre treceri, pasaje între domenii şi vocaţii, stagii ale vieţii, trepte de iniţiere. Antropologul francez Arnold van Gennep descrie aceste tranziţii de la un mod de viaţă la un altul, ele referindu-se de cele mai multe ori individului. Ele includ ritualul naşterii, pubertăţii prin care se intră în viaţa socială a comunităţii, căsătoria, concepţia şi moartea. Celebrarea trecerii la un nou mod de viaţă include ritualul tranziţiei către noua situaţie şi ritualul de

acceptare şi integrare sunt ritualuri de pasaj care pot avea toate sau numai două din aceste caracteristici.

Ritualul de iniţiere într'o societate secretă sau o vocaţie religioasă ce putea include preoţia, monahismul, vracii, alchimiştii ş.a. se pot asocia tot în ritualul de trecere, pasaj, de tranziţie. Ritualul anului nou reprezintă şi el trecerea de la vechi la nou, incluzând întreaga societate sau comunitate. Separaţia este caracteristica dominantă a ritualului la fel ca şi moartea sau reîntoarcerea la copilărie sau origini. În India există ritualul celei de a doua naşteri. Băiatul care primeşte împărtăşania prin ritualul upanayana, o ceremonie de iniţiere trece print'o ceremonie complexă care reproduce o a doua naştere. Botezul creştin timpuriu, yoga în India, complexul ritual de la pubertate al pieilor roşii din America au acest motiv de moarte şi renaştere în ritualul de pasaj. Ritualul de răscruce şi trecere sunt frecvente tipuri de iniţiere şi sunt descrise în *Birth and Rebirth* a lui Mircea Eliade. Din punctul lui de vedere ritualul de iniţiere trebuie interpretat atât istoric cât şi existenţial. El se referă la istoria şi structura unei societăţi particulare şi la o experienţă a sacrului care este transistorică şi transcendentă în context social şi cultural. Cultura din perspectiva sa este văzută ca o serie de culte, ritualuri care transformă experienţele naturale în moduri culturale de viaţă. Aceste transformări antrenează transmiterea structurilor sociale şi deschid viaţa sacră şi spirituală a omului.

Ritualurile de iniţiere pot avea diverse aspecte, dar după Eliade ele sunt toate dependente de separaţie, de moartea simbolică urmată de renaştere. De la înţărcare, separarea de mamă până la ritualul complex şi dramatic al circumciziei, de suferinţă sau coborâre în infern, toate fiind simbolismul morţii urmate de renaştere. Riturile de retragere şi căutare ca şi cele caracteristice şamanilor sunt tipic de iniţiere în tema şi structura învăţăturilor. Cele mai dramatice aspecte ritualice sunt cele care exprimă moartea şi întoarcerea la o nouă perioadă de gestaţie, urmată de naştere asemănătoare embriologiei şi ginecologiei. În

final sunt ritualuri ale morţii fizice, un ritual de pasaj şi tranziţie întro existenţă spirituală şi eternă. Se poate vorbi însă de un contrast izbitor între înţelesul ritualului şi modalitatea sa de interpretare, aceasta din punctul de vedere al funcţiei sociopsihologice sau ceea ce nu este o negaţiei a primului aspect valoarea religioasă a ritualului ca o expresie specifică a realităţii transcendente.

Sintaxa şi semantica ritualului

Viaţa eternă constă tocmai în a produce etern opoziţia şi a o împăca etern. Cunoaşterea unităţii în opoziţie înseamnă cunoaşterea absolută.[38]

Scopul ritualului este de a înţelege comunicarea şi înţelesul tacit. Acest aspect este închis în relaţia strânsă a ritualului cu mitul. Astfel înţelegerea este urmărită din aspectul vorbit al credinţei ca o corelaţie semantică, iar elementele limbajului descoperă în desfăşurarea ritualului tâlcul acestuia în raport cu mitologia sau credinţa, dar atât. O astfel de conexiune conduce la o depăşire a importanţei mitului sau credinţei într'un nivel deasupra ritualului însuşi. Totuşi, mai mult decât ar părea, ritualul este simplificarea corelaţiei complexe a acestor importante aspecte cu religia. Una dintre explicaţiile acestei funcţii este vasta informaţie primară şi secundară pe care o aduce ritualul într'o formă pur literară şi tradiţia religioasă transmisă ca limbaj scris în urma unor observaţii practice. Studiul comunicării fără ajutorul cuvintelor participă la adevărata valoare structurală şi semantică a ritualului. Analiza comportamentului uman în studiul comunicării

[38] Schelling – *die Einheits - Lehre*

nonverbale demonstrează o nouă viziune asupra ritualului, ca un progres în lingvistică şi analiza mitului ca un aspect al limbajului în relaţie cu arta, arhitectura şi obiectele specifice utilizate în ritual, cât şi specificul îmbrăcămintei ritualice. Toate aceste componente se găsesc în contextele rituale şi toate sunt nonverbale în structură şi înţeles.

Cele mai multe ritualuri marchează un anumit timp al zilei, lunii, anului, treaptă a vieţii sau începutul unei noi vocaţii. Această caracteristică temporală poartă numele de timp sacru, de aceea şi ritualul se desfăşoară într'un spaţiu sacru. De unde şi importanţa desfăşurării acestuia în timp şi spaţiu, într' un context deosebit, într'un templu brahmanic, egiptean, mayaş sau catedrală creştină. Orientarea temporo-spaţială a acestor structuri este esenţială pentru semantica acţiunii ritualului. Când obiectele particulare, dansurile, gesturile, muzica şi îmbrăcămintea sunt incluse în studiul, în structura şi în înţelegerea comportamentului ritual, atunci putem descrie şi explica ritualul uman[39]. Vom reveni cu amănunte asupra simbolurilor şi a ritualurilor de fiecare dată când spirala în care ne învârtim pe scara din clopot ne-o va cere. Sigur, descrierea selectivă, uneori cenzurată nu a ajutat niciodată la o interpretare exhaustivă sau plenară a ritualului, dar reflectă o unitate greu de imaginat a tuturor variantelor întâlnite la culturile străvechi şi noi ale lumii, comportamentul ritual deosebindu-se doar prin limbaj, care este singurul capabil prin sintaxă şi semantică să explice evoluţia istorică a omului.

Misterele lemuriene, urmate de cele uigure, indiene, atlantice, egiptene (ale lui Isis şi Osiris), pelasge s'au transmis în Tracia unde existau misterele lui Cotys, ale zeiţei Bendis şi ale zeiţei Hekate în Samotracia[40]. În Siria erau misterele lui Adonis, în Persia ale lui Mithra, în Phrygia ale Cybelei şi ale lui Atys, în Capadocia ale lui Artemis, ca şi cele cabirilor la Teba, coribanţilor,

[39] Susanne K. Langer, *Philosophy in a New Key: A Study in the Symbolism of Reason, Rite, and Art*, 3rd ed. 1979
[40] Victor Magnien, *Les Mystères d'Eleusis*

ale dioscurilor, ale lui Cronos şi titanilor, în Creta ale lui Zeus, la Argos şi Nauplia ale Herei, misterele lui Sagra şi Halimonte, în Cipru ale Afroditei, misterele lui Dionysos în Creta, Beoţia, Delphi şi Atena, ale lui Demeter şi ale Persephonei, misterele frigiene şi cele orfice. Toate acestea respectau ritualul străvechi, cel căruia şi azi îi apreciază valoarea bisericile lumii şi misterele francmasoneriei şi rosicruciene.

6. Simboluri, ceremonial şi sacru

Relaţiile simbolurilor cu sacrul

Einstein spunea că în legile naturii se descoperă
o judecată atât de înaltă, încât, în comparaţie cu ea,
gândirea şi orânduirile omeneşti
nu sunt decât un palid reflex.

Tot ce este sacru şi sfânt se poate exprima prin simboluri ca o prezenţă încarnată a realităţii care aparţine conceptelor credinţei încă din timpurile continentului Mu. Studiile istorice demonstrează că simbolurile mediază şi formează conştiinţa noastră aducându-ne în prezenţa divinului şi determinând integrarea noastră în el. Există multe forme ale experienţei prin care sacrul poate fi cunoscut şi simţit,

aducând răspunsuri la eternele frământări ale omului în raport cu divinitatea. Percepţia, de cele mai multe ori materială sau materializată a sacrului se face prin simboluri, adaptându-se la posibilităţile noastre de concepţie şi înţelegere. Originea simbolurilor se regăseşte în actul meditaţiei şi al revelaţiei, ca o permanentă reîntoarcere şi rememorare a sacrului. Identificarea manifestărilor fizice cu simbolurile forţei spirituale conduce la o permanentă prezenţă a divinului. Simbolul totemic, piatra, planta, animalul sau icoana, reprezentarea artistică a strămoşilor, iată cum poate fi garantată eficacitatea sacrului. Dionisos apărea ca un taur, Jupiter ca o piatră, Tamuz-Adonis ca plantă, Horus ca şoim**,** toate fiind identificări originale ale zeităţilor cu lucruri din natură.

Sacrul şi simbolistica sa nu trebuie să fie identice. Realitatea spirituală este finalitatea spre care se îndreaptă semnul realizat prin obiecte, gesturi, formule şi cuvinte utilizate în meditaţie şi mysticism. *Mudra* (gestul), *pratima* (imaginea), *mantra* (formula magică) sunt elementele de meditaţie budistă. Experienţele lui Jacob Bǿhme cu globul de cristal, ale călugărilor creştini de la Muntele Athos prin omphalicism – hesicasm, iconografia hindusă, islamică şi creştină, toate se bazează pe simbolism, dar ele se adresează indirect relaţiei cu divinitatea având o semnificaţie pur noetică (abstract intelectuală). Cel mai interesant tâlc al simbolurilor este referinţa şi deschiderea acestora în timp şi spaţiu. O interpretare extraordinară a acestora îşi are însă originea în locul sacru (templu, biserică, pădure, grotă ş.a.), locul în care semnele delimitează o arie simbolică, o construcţie ai cărei pereţi, acoperiş şi arcane sunt utilizate să simbolizeze sacrul. Stoenhenge şi alte construcţii megalitice din Europa, locurile sfinte din Egiptul antic, din Babilon, din China sau Mexic sunt investite cu înţelesuri simbolice. Reflexiile picturale ale universului stau în domurile bisericilor creştine reprezentând raiul, altarul este un simbol al Mesiei şi al Sfântei Sfintelor din Templul lui Solomon, în sintoism simbolizează divinitatea, iar locurile de rugăciune din moschei prezenţa lui Allah. Peste tot

tebuie să'ţi speli mâinile şi picioarele înainte de a înainta în spaţiul sacru. Timpul liturgic, mistic, cosmic este simbolizat prin roata vieţii trecând între solstiţii şi echinocţii, un ciclu presărat de momente ale căror semnificaţii reprezintă o repetabilitate a simbolurilor temporale. Ca o permanentă rememorare a succesiunii de mediere, sacrul revine zi după zi făcând aluzie la fenomenul divin.

Obiectele de ritual şi ceremonialul pot conduce la hermeneutica sacrului. Nu numai picturile sau obiectele simbolice (crucea în creştinism, oglinda în sintoism, echerul şi compasul în francmasonerie etc), ci şi luminile, lumânările, cărţile şi scrierile sfinte, veşmintele şi măştile schimbă purtătorii şi participanţii din realitatea lumească, profană în sfera sacră şi sfântă, ajutându'i să vină în contact cu divinul. Vestimentaţia în ceremonial poate fi ornată cu simboluri, aşa cum întâlnim la şamanii arctici, vraci dotaţi cu abilităţi spirituale deosebite. Simbolurile sunt însemne ale demnităţii şi funcţiei purtătorului în raport cu divinitatea, cu ceilalţi demnitari şi faţă de lumea profană. Ele diferă în creştinătatea romano-catolică, ortodoxie, sintoism, masonerie, rosicrucianism ş.a., având scopul de a crea o atmosferă solemnă şi demnă, culorile şi simbolurile diferind după rolul ritualului aplicat în liturghie, slujbă, ţinută, asociindu-se la îmbrăcăminte colane, brâuri, mitre, coroane, fiecare desemnînd apartenenţa la un ordin ecleziastic sau esoteric, rit masonic sau religios. Vestimentaţia diferitelor ritualuri creştine, a diverselor ordine exprimă sfinţenia membrilor comunităţii, apropierea lor de sacru, semnificaţie a vieţii lor închinate preceptelor adoptate etic şi moral. În multe ritualuri apare vestimentaţia de nuntă (în creştinism, în ritualul de recepţie budistă, în cel de iniţiere în secretele Ritului Scoţian Antic şi Acceptat al masoneriei). În creştinătate la botez şi în masonerie la iniţiere apar simboluri legate de renaştere, de inocenţă şi de viaţă nouă prin îmbrăcarea iniţiatului în alb. Creştini, budişti ori masoni ei poartă lucruri simbolice care să reflecte apartenenţa lor

la ordin, fiecare reprezentând virtuţi asociate (de exemplu: scoici, mătănii, unelte).

În general, reprezentarea sacrului în simboluri are o funcţie de sfinţire sau de exorcizare, adică de apropiere de Dumnezeu sau de îndepărtare a elemetelor ce ne pot leza relaţia cu spiritul divin. Amintirea şi imitaţia, în exprimare academică *anamnesis* şi *mimesis*, sunt interpretarea analogă şi asociativă a realităţii sacrului ca apărare împotriva răului ori a magiei negre. Din vechime oamenii înşirau în sanctuarele vieţii lor cotidiene măşti, animale, reprezentări sexuale, plante, cranii sau coarne de animale cu puteri sfinte ale sacrului. Acestea fiind relaţii tradiţionale între sacru şi simboluri[41].

Dar nu trebuie omisă relaţia poveştilor sacre ce definesc condiţia umană şi a relaţiilor dintre om şi divin, ceea ce ar fi ritual şi mit. Deci iată spre ce anume ne conduc formele, acţiunile, expresiile şi obiectele simbolice, care toate laolaltă reprezintă o colecţie a miturilor despre zei, demoni, oameni, animale, plante şi obiecte, prin ele însele fiind încărcate de noime şi intenţii simbolice. Cât de greu este să diferenţiezi între complexul de simboluri împreunate într'o poveste şi un mit ! Şi ne referim în primul rând la cosmogonie, teogonie şi antropologie. Învăţăturile dogmei şi teologiei creştine, budiste, rosicruciene ş.a. privind reîncarnarea, judecata de apoi, păcatul originar, iadul, purgatoriul şi paradisul sunt structuri şi reprezentări ale valorilor simbolice. Magia, în ritualurile sale, utilizează, aşa cum vom mai discuta, formaţiuni de simboluri, imagini şi acţiuni care pot fi privite ca o paralelă a utilizării lor religioase. De aceea spiritualizarea formelor de meditaţie şi misticism asimilează simbolurile[42] cu perioade istorice mai vechi decât cele mai vechi religii, acordându-le valori foarte înalte şi focalizându-le în raport cu protoistoria omenirii. În acelaşi timp se dezvoltă experienţe vizionare, sunete,

[41] Matilde Batistrini, *Symboles et Alegories,* 2004
[42] René Alleau, *La Science des symboles,* 1976

litere, imagini sau semne devenind căi şi înţeleseuri de acces înspre comuniunea mistică[43].

Diversele arii ale culturii profane, autonomă faţă de dogme, subliniază însă legătura şi chiar interdependenţa între acestea şi tărâmul simbolisticii şi iconografiei[44], aşa cum o studiem noi în acest demers ce se vrea ştiinţific şi în acelaşi timp supus divinităţii din sufletele noastre. Căci de unde provin simbolurile dacă nu din lumea care ne înconjoară, socială, politică, economică[45] ? Unde întâlniţi personajele din cărţile sfinte, din ritualurile ordinelor religioase, masonice etc[46] în care condiţile şi structurile societăţii umane[47], morala, etica, legile şi justiţia sunt asociate jurămintelor de iniţiere, cu prilejul naşterii, căsătoriei şi morţii ? Iată de ce nu putem despărţi originea mitului de istoria omului şi nici viaţa exprimată artistic a vieţii cotidiene de mituri şi legende. Proza şi poesia sunt expresii ale metaforelor exprimate în alegorii, parabole, poveşti, fabule şi legende apropiate de simbolismul marii tradiţii. Dezvoltarea simbolurilor în artă şi introducerea lor în noile religii, în literatură şi în artele vizuale îşi are provenienţa în vechile tradiţii religioase ale omenirii. Este ca şi imaginea şarpelui al cărui trup se hrăneşte din propria existenţă; şi aceasta fără un sfârşit, aşa cum nici început nu poate avea. Ştiinţele naturii şi filosofia lor, alchimia şi medicina au stimulat şi ele lumea simbolurilor. Jacob Böhme utiliza simbolurile pietrei filosofale şi transmutaţiei cu ajutorul elementelor foc, sare, sulf, mercur, aur, esenţe şi tincturi, Robert Fludd[48] a închegat imaginea omului între lumină şi întuneric prin simboluri medicale, cosmologice, alchimice şi esoterice. Aşadar, simbolurile religioase şi mitologice au fost ţesute în structurile fizicii, cosmologiei,

[43] Jacob Böhme dezvoltă în lucrările sale un bogat bagaj de simboluri şi limbaj mistic.
[44] Gladys A. Reichard, *Navaho Religion: A Study of Symbolism*, 2nd ed. 1983
[45] Mircea Eliade, *Images and Symbols: Studies in Religious Symbolism,* 1969
[46] tată, mamă, copil, frate, rege, sclav
[47] familie, ocupaţii, popor, guvern…
[48] mistic, alchimist, rosicrucian şi francmason în secolele 16 şi 17

psihologiei şi psihanalizei[49]. În concepţie pitagoreică Dumnezeu face geometrie chiar în structura matematică a fiinţei gândite, structurate raţional.

Nunta alchimică a metalelor pare a fi reprezentarea cea mai interesantă a lumii simbolistice în care îi revedem strecurându-se marii pictori precum Bosch sau Dali. Michael Maier, într'o rară fantezie descrie personaje divine cu păr de foc, femei purtând în pântece sfera perfectă ce cuprinde un copil, şerpi înaripaţi ce devorează propriile cozi.

De aceea iată o legendă, un mit, o realitate care prin profunzimea ei a influenţat istoria. Regele David a fost primul care, în lumea ebraică, a considerat necesară înlocuirea tabernacolului nomad cu unul permanent, a făcut planul, a colectat materialele şi a permis ca fiul său, Solomon, să'i continue lucrarea şi să realizeze execuţia unui templu care rămâne înscris cu litere de aur în conştiinţa omenirii. Aici s'a strâns ca într'un corolar întreaga simbolistică a epocilor anterioare şi a rămas ca o lege sfântă pentru toate cele ce i-au urmat. Regele a început fundaţia în cel de-al patrulea an al domniei sale, 1012 î.C. şi cu asistenţa prietenilor săi, Hiram, rege al Tyrului şi marele arhitect Hiram Abif l-a ridicat în şapte ani şi jumătate, consacrându'l pentru serviciul divin în 1004 î.C. Era anul 3000 de la facerea lumii şi de când s'a făcut lumină. Templul era ridicat pe muntele Moriah, înălţime pe creasta numită muntele Sion şi pe care fusese iniţial ridicat un altar. Templul şi-a păstrat strălucirea originală numai treizeci şi trei de ani. În 3033, Shishak, rege al Egiptului, în război cu Rehoboam, rege al Iudeei a cucerit Ierusalimul şi l-a vandalizat de toate comorile. De la această dată şi până la totala distrugere a templului a urmat o perioadă de alternante spolieri şi reparaţii, profanări şi idolatrii, cu restauraţii ale purificării venerabilităţii sale. Josuah l-a restaurat în 3148, fiind apoi

[49] ca în lucrările lui Carl Jung, care interpreta procesele religioase ca fiind simbolice în subconştientul omului, transformând libidoul din experienţele onirice în intuiţie şi revelaţie, dualitatea femeie-bărbat, trinitatea şi cuaternarul devenind apoi importante simboluri.

desacralizat şi iar refăcut în 3398. În acest an Nabucodonosor, rege al Chaldeei duce o parte din bogăţiile templului la Babilon, după şapte ani duce încă o parte a acestora ca apoi să 'l distrugă complet şi să ia în robie la Babilon întreaga populaţie a Ierusalimului. Construcţia originală era făcută din pietre mari şi grele, înconjurat de prăpăstii înspăimântătoare. Fundaţia era adâncă şi înconjurată de ziduri înalte în cea mai joasă parte de patru sute cincizeci de picioare, construite în întregime din marmură albă. Templul avea nouăzeci de picioare lungime şi incluzând veranda avea o sută cinci, iar lăţime treizeci. Curţile, terasele magnifice, cu decoraţii interioare şi exterioare şi poziţionarea la înălţime produceau splendoare ce atrăgea admiraţia tuturor şi dă culoare legendei care relatează cuvintele reginei de Saba: *acesta trebuie să aparţină celui mai minunat stăpân*[50].

Templul însuşi, care consta din pridvor, sanctuar şi Sfânta Sfintelor a fost doar o mică parte a edificiului. Înconjurat de curţi spaţioase, structura ocupa cel puţin un kilometru în circumferinţă. După ce treceai de zidul exterior, intrai în prima curte numită curtea aristocraţilor, pentru că doar lor le era permisă intrarea, dar numai până aici. Era înconjurată de porticuri de unde porneau galerii şi încăperi susţinute de coloane din marmură albă. Apoi treceai în curtea următoare, a fiilor lui Israel, care era separată de un zid scund de piatră şi cincisprezece trepte în două diviziuni (prima a femeilor şi cea interioară a bărbaţilor). Aici evreii veneau pentru a se ruga. Urma curtea preoţilor despărţită printr'un zid de un cot în înălţime de precedenta şi care avea în centru un altar cu ofrande pentru sacrificii. Douăsprezece trepte urcai din această curte pentru a ajunge la templu.

[50] Repovestită de Gérard de Nerval, regina a devenit subiect de gelozie între regale Solomon şi Hiram. Cei trei companioni, Jubelas, Jubeles şi Jubelum, încercând să'l arunce într'o şarjă de fontă pe Hiram, nu reuşesc pentru că Tubalcain îl ia pe maestru şi îl duce în centrul pământului (iniţiere ?) unde îi dăruieşte ciocanul său vrăjit (venerabilii posedă un ciocan al lui Thorr). Hiram repară dezastrul provocat de rege şi hotărăşte să se căsătorească în secret cu regina din Saba, lucru care nu s'a mai întâmplat, cei trei reprezentând minciuna, ignoranţa şi ambiţia, ducându'şi planul la îndeplinire.

Pridvorul avea douăzeci de coţi în lungime şi tot atâţia în lăţime. Avea poarta de intrare făcută din aramă corintiană, cel mai preţios metal în antichitate. În catedralele Evului Mediu, în pridvor se găsea traseul unui labirint. La intrare erau două coloane: Jachin şi Boaz realizate de Hiram Abif, arhitectul pe care Regele Tyrului îl trimisese la Solomon. Urma sanctuarul în care se intra pe sub un portal care în locul uşilor avea un văl magnific. Dacă lăţimea interiorului era de douăzeci de coţi, lungimea era de patruzeci, jumătate din lungimea templului dacă e să măsurăm şi pridvorul şi Sfânta Sfintelor. Aici erau plasate lucrurile necesare veneraţiei zilnice din templu, altarul cu tămâia arsă zilnic de preoţii oficianţi, cele zece lumânări şi cele zece mese unde stăteau ofrandele pentru sacrificiu. Templul astfel construit era una dintre cele mai magnifice structuri ale lumii antice. David strînsese pentru el mai mult de patrusute de mii de milioane de dolari şi au lucrat la ridicarea construcţiei o sută optzeci şi patru de mii şase sute de oameni.

Chiar dacă scrierile masonice contemporane subscriu cu o credinţă de netăgăduit că frăţia a apărut ca fiind organizată în timpul construcţiei acestui templu, că Hiram Abif ar fi fost primul Mare Maestru al lojilor pe care le iniţiase cu grade simbolice şi sisteme de iniţiere şi că aceste ritualuri ar fi rămas nealterate de-a lungul veacurilor, chiar dacă scrierile moderne se îndoiesc de aceste ipoteze, simbolismul francmasoneriei, ca şi exemplul arhitectonic al templului din Ierusalim, rămân fundamentul de esenţă pentru istoria credinţei în Dumnezeu. Aşa încât templele credinţelor contemporane, şi mai ales al celor esoterice, sunt simboluri ale templului de atunci şi fiecare preot, maestru venerabil, predicator este un rege totodată, iar fiecare iniţiat e un lucrător, un zidar, un muncitor tributar religiei universale a muncii, pe care constructorii evrei au ştiut s'o înalţe la înălţimea Marelui Arhitect al Universului.

Masoneria a primit miturile şi legendele care o conectează la templul lui Solomon aşa cum creştinismul ţine de evangheliile

ce relatează gândirea şi viaţa lui Isus. Am putea spune că acestea sunt conexiunile fiecărei credinţe cu întemeietorii lor. Dar nu cu faptele ci cu alegoriile, nu cu evenimentele ci cu simbolurile. Şi trebuie să acceptăm aceste alegorii şi aceste simboluri, la fel cum o fac copiii cu poveştile şi povestirile vârstei, în scopul unei hermeneutici a creaţiei şi descifrarea tâlcului învăţăturilor pe care tradiţia sutelor de mii de ani ne-o transmite prin intermediul acestora. Miturile, după sensul lor ascuns, tratează deci două teme: cauza primă a vieţii (metafizică) şi conduita înţeleaptă a vieţii (etică).

Întotdeauna am văzut în cristologie, doctrina despre existenţa lui Isus, o formă de simbolism suprem care întrepătrunde lupta dintre filosofie şi credinţă, dintre Platon şi Moise. Omul e un fir de praf, o picătură de apă în comparaţie cu măreţia cosmosului. E absurd să ne gândim că fiinţa supremă se preocupă de om, de mărunta lui lume, de păcatele şi de nevinovăţia sa. În realitate, gândim despre Dumnezeu prin prisma omenească îngustă, alegând selecţia Lui pentru noi, dorind să ni'l imaginăm ca pe o conştiinţă asemănătoare nouă, limitată, fără să poată cuprinde totalitatea universului. Holderlin pune un motto excepţional la opera sa Hyperion: *Non coerceri maximo, contineri tamen a minimo, divinum est.* (a fi necuprins de cel mai mare, a putea fi cuprins de cel mai mic, asta înseamnă a fi dumnezeiesc). În aceasta constă esenţa spiritului absolut, a celui care atotstăpânitor şi creator e arhitectul desavârşit al universului. Dacă cuprinde în sine universul, un suflet omenesc şi o inimă capabilă de iubire este mai mare decât toate sistemeler galactice la un loc necesitând alte unităţi de măsură în baza cărora cel care este infinit de mic devine cel cu adevărat de necuprins. Mai presus de simpla gândire se află dragostea creatoare, spiritul absolut fiind pasiune, sentiment şi matematică pură. Iar acesta este Logosul. Până şi Isus prin moştenirea sa soteriologică (doctrina despre mântuire) ne îndreaptă spre acceptarea acestui adevăr unic. Abba, apelativul pentru tată în aramaică, netradus şi folosit

ca atare de Isus în rugile sale, în lupta dintre *mythos* şi *logos*, defineşte legătura în crez între o noţiune familială - tata cu una cosmică atotstăpânitoare, creatoare (atotputernicul). Iată lumina care dă oricărui adept răspunsurile la întrebarea: pentru ce ne întâlnim la templu ?

Tâlcul relaţiilor simbolice

Cel mai important dintre toate lucrurile este numărul [51]

Pornind de la aceste date preliminare privind lumea simbolurilor în care ne învârtim, iniţiaţi şi neiniţiaţi, mulţi văzând şi puţini pricepând, trebuie să ne aplecăm asupra influenţei pe care acestea o au asupra noastră şi schimbările intervenite în decursul istoriei privind valoarea şi funcţiile lor. În principiu nu putem vorbi despre schimbări majore în înţelesul hermeneutic al lor, dar dispariţia unora sau apariţia altora noi poate fi discutată. De exemplu, o dispariţie notabilă este aceea a peştelui ca simbol primordial creştin. Triunghiul cu ochiul Marelui Arhitect al Universului a fost destul de recent introdus şi în simbolistica creştină. Structurile monarhice dispar din viaţa socială, dar simbolurile lor se păstrează în cadrul diverselor religii sau ordine ale francmasoneriei. Toate schimbările sunt consecinţe ale transformărilor culturale, intelectuale, sociale şi economice. Felul în care se exprimă simbolurile, exclusive sau inclusive ţine de ideologia şi terminologia timpurilor; ca exemplu putem arăta că în misterele elene existau în complexă îmbinare simbolul vizual

[51] Platon

(deiknymenon – arătat şi văzut), de acţiune (dromenon – făcut) şi simbolul lingvistic (legomenon – spus) care include muzica şi alte sunete.

Reprezentarea simbolurilor[52] ca semne, abreviaţii, imagini, obiecte simplificate sau abstractizate, forme geometrice, culori, litere, sau numere se numeşte *ideografică* sau *diagramatică*[53]. Desenele "primitive" în linii drepte, cerc şi romb, elipsă şi dreptunghi din culturile continentelor Mu şi Atlantidei continuate prin cele din Egipt, Alaska, Noua Zeelandă, mayaşe ş.a. au diverse interpretări ce îşi demonstrează şi astăzi valabilitatea[54]. Crucea latină, cea grecească[55], Tau, ankh, a Sfântului Andrei sau în furcă (Y)[56] poate simboliza omul şi extremităţile sale. Jocul culorilor diferă de-a lungul timpului: albul alternând între festivism sau fericire până la moarte şi nenorocire, roşul între sacralitate şi sângele eroic al morţii, diferind între jocul anotimpurilor în creştinism, al gradelor iniţiatice în francmasonerie, al stadialităţii universului în budism. La mayaşi cele patru puncte cardinale erau desemnate astfel: roşu-E, galben-S, negru-V, alb-N, Să nu uităm şi de simbolistica culorilor pietrelor preţioase. Scara corespondenţelor pare infinită. *Opus alchimicum* descrie vulturul ca pasăre a lui Hermes lângă pelican şi Phoenix, simboluri ce le găsim pe scuturi, pe temple, pe drapele, pentru că au încărcătură horoscopică, adică sunt favorizate de forţe necunoscute, simboluri ale pietrei filosofale. Lebăda este o materie în ascensiune spre puritate, cocoşul este focul şi strigătul său este simbolizat prin flăcări, Păunul este o fiinţă de podoabă,

---

[52] Ad de Vries, *Dictionary of Symbols and Imagery*, 3rd rev. ed., 1981

[53] Cercul, discul, rozeta, svastica simbolizează soarele sau o anume stea, universal; pătratul. Crucea reprezintă pământul sau cele patru puncte cardinale, labirintul şi spirala fiind printre cele care descriu scurgerea timpului, un discurs magic

[54] Harold Bayley, *The Lost Language of Symbolism: An Inquiry into the Origin of Certain Letters, Words, Names, Fairy-Tales, Folklore, and Mythologies*, 2 vol, 1968

[55] Elemental central din stema Mu, reprezintă ***imperiul soarelui,*** este frecvent întâlnită pe inscripţiile templelor din America de Sud, validând relaţia special a alfabetului grecesc cu scrierea maya şi Mu.

[56] Confucius îl preia de la uiguri pe marele unu ce reprezintă treimea, e un triunghi cu vârful în jos, un clopot ce cuprinde învăţăturile oculte şi religia venită de la divinitate.

încarnează transmutaţia materiei, trecerea prin culori infinite a pământului. Există şi o sporire de simboluri, un paralelism, o concurenţă, un fel de supralicitare. Şarpele alchimic are trei capete: mercurul, sulful şi sarea. Peştii au rolul de a fixa materia, iar dragonul e haos şi foc. Licorna în prezenţa unei virgine e mercurul şi toate sub semnul labirintului.

Numerologia se ocupă de interpretarea simbolurilor reprezentate prin număr. Dar împreună cu ele literele variind de la alfabet la alfabet înglobează un simbolism conectat cu magia şi profeţia. Dacă în scrierea pictografică a sistemului hieroglific cuvintele - semne se apropiau de obiectele pe care le reprezentau, numerele şi literele din scrierea alfabetică interferează cu o valoare numerică, iar lumea zeilor este determinantă printrun sistem numeric[57] ; şi aceasta se extinde la un întreg panteon. Simbolismul numeral a fost promovat în timpurile mai recente de sistemul esoteric dualistic elen, de gnosticism şi cel mistic esoteric din Kabbala[58].

Pitagora fundamentează esenţa prin studiul geometriei, muzicii şi astronomiei. Divinitatea lui Pitagora[59] era monada sau

[57] eneade – 9, triade – 3, diade, perechi - 2

[58] Tetragrama evreiască pentru Dumnezeu YHWH (Yahweh), latinescul IOM pentru Jupiter Optimus Maximus, grecescul IHS pentru Isus sau A şi Ω, începutul şi sfârşitul pentru Mesia

[59] Iată versurile aurite sau *Epitahriza* ale lui Pitagora: "Zeilor după legi să le dai onorurile cuvenite,/Respectă jurământul, pe eroi şi pe înţelepţi, /Onorează'ţi părinţii, regii, binefăcătorii. /Alege'ţi ca amici dintre oamenii cei mai buni. /Fii îndurător şi bland, fii înţeegător în afaceri. /Nu'ţi urî prietenul pentru greşeli uşoare. /Serveşte din toată puterea ta cauza cea dreaptă /care face tot ceea ce poate şi tot ce e dator, /Dar să ştii să reprimi ca un stăpân sever Lăcomia, /Somnul, pe Venus şi Mânia…/Nu contraveni legilor onoarei, nici mult, nici puţin /Şi tu însuţi să fii pentru tine însuţi un martor neiertător. /Fii drept în acţiuni, nu în cuvinte. /Nu motiva răul prin pretexte neserioase, /Soarta ne-a îmbogăţit, ea poate să ne sărăcească, /dar, slabi sau puternici, toţi trebuie să murim. /Părţii tale de durere să nu'i fii refractar, /Acceptă remedial util şi hotărâtor /şi să ştii că totdeauna oamenii virtuoşi /dintre muritori care suferă sunt cel mai puţin nefericiţi. /La învinuirile nedrepte inima ta să se resemneze. /Lasă lumea să vorbească şi urmează'ţi totdeauna drumul tău, /Dar în special să nu faci nimic târât de un exemplu rău, /care să fie fără dreptate şi fără folos. /Înaintea ta să meargă sfatul care te-a luminat, /Pentru ca absurditatea să nu vină după el, /Prostia e totdeauna cea mai mare nenorocire. /Şi

Cel Singur, care este Tothul. El este mintea supremă distribuită în univers, cauza tuturor lucrurilor, inteligenţa şi puterea a toate câte există. Mişcarea Lui e circulară şi corpul Îi este alcătuit din substanţa Luminii iar natura Sa este compusă din substanţa Adevărului. Datorită Lui, celor cinci corpuri – tetraedrul, cubul, octoedrul, icosaedrul şi dodecaedrul – li se adaugă cele două sfere supraterestre. Drumul neofitului se încheie la bifurcaţia semnului Y. În dreapta este calea înţelepciunii divine reprezentate în ritualul de iniţiere egiptean printr'o femeie înveşmântată în alb, la stânga este cea terestră, a falsei cunoaşteri reprezentată de o femeie împodobită cu toate comorile lumii şi o tavă plină cu struguri. Băţul Y prin care se caută în deşert apa ne dovedeşte înţelepciunea atât de elocvent susţinută în reprezentarea cărţii de tarot. 1 şi 2 nu sunt cifre. Ele aparţin celor două sfere supraterestre. 3 e triunghiul şi 4 pătratul, 3 adăugat la 4 e 7, iar 1,2,3 şi 4 formează numărul 10 - arhetip al universului, matrice, sigiliu, un ADN specific reîncarnării fiecărei specii în parte.

În urmă cu peste cincizeci de mii de ani, primele trei simboluri erau reprezentate de cerc, triunghi şi pătrat. Cercul era soarele care reprezenta simbolul divinităţii, la care se închinau strămoşii şi era ceea ce azi înseamnă crucea pentru un creştin. Simbolurile dispar, divinitatea însă nu. Triunghiul echilateral reprezenta trinitatea şi cerul. Mu avea trei insule separate, totuşi indivizibilă ca putere, sacralitatea treimei păstrându-se în diferite variante până azi. Cele patru colţuri ale pământului formează pătratul şi el încheie această triplă simbolistică tradiţională. Remarcăm că cu cât ne distanţăm de începuturi, simbolurile devin mai complexe şi mai încifrate. Nu numai în Egipt, Burma, sau India

---

omulomul fără înţelepciune răspunde de greşelile sale. /Nu acţiona înainte de a şti cum, /Fii zelos pentru a învăţa. /Dedică studiului un timp pe care fericirea ţi'l va restitui. /Nu fi neglijent în îngrijirea sănătăţii tale, /Dar ia numai ce trebuie cu sobrietate. /Tot ceea ce nu ne vatămă e permis în viaţă. /Fii elegant şi curat, /fără a stârni invidia. /Respinge şi neglijenţa şi fastul insolent. /Luxul cel mai simplu e şi cel mai bun. /Nu acţiona înainte de a gândi ceea ce vei face /şi reflectează seara asupra întregii tale zile: /Ce-am făcut, ce-am auzit, ce trebuie să regret către virtutea, /Virtutea Dumnezeiască, numai aşa poţi să urci." (de la Cele Zece Porunci până la versurile lui Kipling, toată înţelepciunea omenească)

găsim aceste simboluri, ele apar şi în templul sacrelor mistere din Uxmal, Mexic. Mai multe dreptunghiuri legate în unghi drept unul faţă de celălalt sunt o pictogramă a cuvântului zidar[60], ceea ce semnifică învăţăminte sacre despre marile forţe primare care au scos la iveală universul şi vietăţile sale. Acest simbol preferat de francmasonerie atestă vechimea preceptelor masonice şi este cunoscut şi ca Sigiliul lui Osiris[61].

Fiecare zeu - astru este legat de numere. Pentru numărul 7 pitagoreicii au dat numele de Minerva sau cubul Neptun, denumiri asupra cărora nici Albert Pike nu îndrăzneşte să se pronunţe. Dacă unu e monada, tatăl, doi e mama şi trei triada ce dă naştere lumilor. Patru e rădăcina tuturor lucrurilor, fântână a naturii şi singurul număr perfect. Heptada rezultată din unirea ultimelor două, e numărul religiei, venerarea celor şapte spirite celeste de către om, număr al vieţii pentru cei născuţi prematur şi care pot supravieţui doar la şapte luni. 7 e Fecioara care nu avea copii deoarece se născuse nu dintr'o mamă ci din coroana sau capul tatălui ei. Cuvintele cheie ale heptadei sunt norocul, întâmplarea, grija, controlul, guvernarea, judecata, visurile, vocile, sunetele şi număr care conduce toate lucrurile la pieire. Aegis, Osiris, Marte şi Cleo erau zeităţi exprimate de numărul şapte.

Numărul sacru este reprezentat şi de cei şapte zei ai evreilor antici, care erau cunoscuţi ca arhangelii ce guvernează planetele. Adăugaţi celor trei spirite ale soarelui reîntâlnim formarea numărului zece. Triada spirit – minte - suflet coboară în Tetrada universului şi se împlinesc împreună în Heptada ce reprezintă natura mistică a omului, în formele sale spirituale şi materiale simbolizate prin cubul cu şase suprafeţe (reprezentând direcţiile, pământ, aer, foc, apă, spirit şi materie). În mijlocul lui tronează omul spre care radiază cele şase piramide. El este

[60] Două plăci Nacaal (India şi Tibet) – maeştrii colonişti ai tradiţiei, afirmă că acest simbol exista şi acum 200.000 de ani în urmă (James Churchward – documente aflate în arhiva rosicrucienilor)

[61] În sala adevărului din Amenti, Osiris şade pe un tron din două dreptunghiuri legate în unghi drept şi judecă sufletele morţilor, la fel ca şi în tainele Abydossului.

centrul, stăpânul direcţiilor, al dimensiunilor, al distanţelor, împlinind cele şapte spirite de dinaintea tronului.

Numărul şapte era asociat facerii lumii prin asociere cu un pătrat (pământ) şi un triunghi (cer), adică două figuri geometrice considerate perfecte. Probabil că din această cauză i se asociază perfecţiunea, norocul, armonia sau fericirea.

"În scripturile marilor religii ale lumii – budistă, hindusă, creştină, tibetană, musulmană şi egipteană, ca şi în Societatea Teosofică - zona în care ajunge sufletul după despărţirea de corpul fizic este împărţită în şase planuri superioare (descrise în moduri diferite de către religii) care există dincolo de planul fizic, eteric, astral, psihic, spiritual, cosmic, nirvanic. Astfel, cu totul sunt şapte diviziuni ale universului, începând cu cel fizic. Cel de al şaptelea din mitologia vestică îşi are originile în acest concept. Personalităţi din timpul secolului XX, precum Sri Aurobindo, Osho Rajneech, Carl Jung, Geraldine Cummings. Gladys Osborne şi Leonard Martius sunt, de asemenea, famiarizaţi cu cele şapte planuri"[62].

În Evanghelia după Ioan[63], se descrie un sistem holistic şi sinergetic în care referirile la numărul 7 stau la loc de cinste: "Adevăr zic eu vouă, există şapte căi spre paradis şi fiecare trebuie parcursă de către corp, inimă şi spirit, într'o comuniune unică".

Academicianul Constantin Bălăceanu-Stolnici[64] descrie numărul 7 ca fiind "dinamic lunar". Motivul ar fi ciclul selenar format de 4x7=28 de zile, suma primelor 7 numere fiind tot 28. Aceasta ar fi explicaţia faptului că şapte este numărul magic al farmecelor lunare nocturne şi al sabatului vrăjitoarelor, asociat cu simbolul cosmic al scurgerii timpului.

În *Kabbala între gnoză şi magie,* acelaşi autor face referire la Zohar, sistem conform căruia atât lumea materială cât şi cea de dincolo sunt formate din câte şapte sfere concentrice. Cele 7 sfere

[62] Ravindra Kumar şi Jytte Kumar Larsen, *Kundalini* DAO PSI 2006
[63] Edmond S. Bordeaux, L'evangile essenien, ed. Soleil, Geneva, 1988,
[64] Constantin Bălăceanu Stolnici - *Dialoguri despre cele văzute şi cele nevăzute,.* Ed. Harisma, 1995

din Cosmosul material se numesc Eretz, Adama, Ghe, Neschia, Tzia, Arqa şi Thebel.. La ultimul nivel ar fi plasaţi oamenii, celelalte şase fiind subterane. Cele 7 sfere ale lumii de dincolo ar fi populate cu fiinţe din lumea angelică. Fiecare sferă stă sub comanda unui Arhonte ajutat de căpetenii de grad mai mic. Legătura între sfere se face prin porţi în sus şi jos, numite "Magdaua" şi "Gabilon". Sferele materiale sunt învelite în cele spirituale; locuitorii celor două lumi pot circula şi comunica prin anumite căi pe care se află porţi păzite de îngeri.

Teologia aritmetică a fost un element constant al creştinismului primitiv iar sfântul Augustin o justifica astfel în *Doctrina christiana*: "a nu cunoaşte sensul numerelor înseamnă a risca să nu înţelegi o grămadă de lucruri consemnate în mod figurat în Scriptură. Un spirit elevat nu va admite să nu sesizeze motivul celor 40 de zile de post al lui Moise, ale lui Ilie şi ale Domnului Nostru însuşi. Soluţia cerută acestui mister nu se va putea obţine decât reflectând asupra numărului exprimat". În structura circulară de la Stonehenge (3000-1700 î.C.)[65] apar aşa numiţii triliţi, adică structuri formate din trei pietre, cam de 50 tone fiecare, două verticale şi una peste ele. O structură din 7 pietre este formată din patru pietre verticale şi trei peste ele (iată o nouă ilustrare a simbolisticii conform căreia 4 ar reprezenta materia iar 3 spiritul), raza cercului fiind de 777 degete. Că diametrul exprimat în picioare are valoarea de 111 şi că aşa se reprezintă 7 în sistemul binar de numeraţie nu cred că depăşeşte nivelul unei simple speculaţii, ca şi cea legată de faptul că un cot faraonic are 7 palme[66]. Dar şi într-o relatare atribuită lui Tristan Tzara[67], se vorbeşte despre un autoportret-simbol al sculptorului pe care acesta l-a trasat cu creta pe o tablă. Adică şapte sfere concentrice şi o pană piramidală penetrantă ce le străpunge radial dinspre exterior. Sub acest autoportret Brâncuşi a scris „relativement, tel que moi – C.

[65] *Semiotica matematică a artelor vizuale*, ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1982, -*Stonehenge. Introducere la semantică*
[66] după Flinders Petrie şi Stukeley
[67] Dumitru Daba, *Adevărul Brâncuşi*

Brâncuşi". Explicaţia metaforei, aşa cum apare în carte, ar fi: „...prin arta sa cea nouă el tinde să depăşească succesiv nivelurile structurale ale Universului (adică cele şapte ceruri)...Cât priveşte cifra 7, se ştie că cei vechi au încărcat-o cu o bogată semnificaţie simbolică (semnificaţie pe care Brâncuşi o cunoştea, desigur) expresie a unui principiu matematic de organizare a Cosmosului, simbol al totalizării şi perfecţiunii, al uniunii dintre Cer şi Pământ etc."[68].

Omul, el însuşi cu cele şapte chakra sau centre de forţă spirituală se supune Logosului, Cuvântului divin care a născut cele şapte puteri creatoare sau vocalele, cele şapte Elohim. Din dezvoltarea conceptului pitagoreic de către francmasonul şi rosicrucianul Robert Fludd, muzica sferelor este considerată ca provenind de la perfecţiunea celor şapte intervale armonice de ton şi semiton dintre planete: un ton de la Pământ la Lună, un semiton de de la sfera Lunii la cea a lui Mercur, de la Mercur la Venus o jumătate de ton, de la Venus la Soare un ton şi jumătate, de la Soare la Marte un ton, de la Marte la Jupiter o jumătate de ton, de la Jupiter la Saturn o jumătate de ton şi de la Saturn la stelele fixe o jumătate de ton, suma fiind de şase tonuri întregi ale octavei. Muzica lui Pitagora era unul dintre obictele subordonate ştiinţei divine a matematicii iar armoniile sale erau înregistrate cu precizie cu ajutorul proporţiilor matematice. Aceasta reprezenta armonia siderală pe care şi caldeenii o apreciau ilustrând mişcarea astrelor pe cer. "Toate sferele pe care le vezi cântă precum îngerii atunci când se mişcă" (Shakespeare în *Neguţătorul din Veneţia*). Multe instrumente aveau şapte coarde cu corespondenţe atât în corpul omenesc cât şi în planete. Numele lui Dumnezeu era format din combinaţia celor şapte armonii planetare. Numai cele şapte sunete primare erau acceptate în ritualurile templelor egiptene: "Cele şapte sunete Te slăvesc pe

[68] Selecţie din prelegerile susţinute la Simpozionul Centrului Academic de Studii Hemeneutice, Hunedoara 2007

Tine, Dumnezeule Atotputernic, Creatorul neobosit al întregului Univers". Tot din invocaţiile şi imnele vechiului Egipt redăm următorul pasaj: "Eu sunt lira indestructibilă a întregii lumi care acordează cântecele sferelor". De aceea templele sunt construite în dimensiuni perfecte pentru obţinerea unei acustici adecvate conceptelor misterelor greceşti în relaţia formă arhitecturală – muzică. Prima sferă producea sunetul vocalei sacre A (alfa), a doua vocalei sacre Έ (epsilon), a treia Ή (ita), a patra Ί (iota), a cincea Ό (omicron), a şasea Ύ (ipsilon) şi a şaptea Ώ (omega), toate producând împreună lauda nemuritoare pentru tronul Marelui Arhitect.

În mistere cei şapte lorzi creativi, asemănători celor şapte demnităţi ce creează o lojă perfectă, sunt reprezentaţi sub forma unor curente de forţă care provin din Logosul primordial. Acest lucru înseamnă că spectrul a fost extras din Lumina Albă. Roşul corespunde notei Do, lui Kama Rupa sau vieţii animale, gheţii, planetei Marte. Portocaliul îi corespunde lui Re, Prana sau principiului vieţii, stării critice, Soarelui. Galbenul lui Mi, Buddhi sau sufletului spiritual, apei, planetei Mercur. Verdele lui Fa, Manas cel de jos sau sufletului animal, stării critice, planetei Saturn. Albastrul lui Sol, învelişul aurifer, aburii, planetei Jupiter. Indigoul lui La, Manas de sus sau inteligenţei spirituale, aerului, planetei Venus şi Violetul lui Si, Chaya sau eterului dublu, eterului, Lunii. În vechiul oraş din Ecbatana, Herodot descrie culorile celor şapte pereţi în funcţie de cele şapte planete ca o limbă naturală de comunicaţie iniţiatică între om şi divinitate. Faimosul zigurat sau turnul astronomic al zeului Nebo din Borsippa avea şapte nivele şi fiecare era pictat în culoarea cheie a corpurilor planetare, asemeni fântânii în şapte trepte prin care apa curgând îşi preschimba culoarea în cele şapte spectre ale curcubeului. Lumina reprezintă manifestarea primordială a vieţii controlând împreună cu sunetele armonia universului în mijlocul căruia se află omul[69].

[69] E. Douglas Van Buren, *Symbols of the Gods in Mesopotamian Art,* 1945

Cifra opt culcată ca un S închis avea mai multe sensuri fiind folosită şi ca literă de unele alfabete. La Roma este egal cu valoarea numerică o mie, rămânând şi semnul algebric al infinitului. Este nodul gordian întâlnit la templieri francmasoni., sugerând unirea. Semnul S încrustat pe talismane este simbolul şarpelui, fiind semnul lui Signum cu un sens mitic absolut.

În *Zohar* existau 72 de trepte ale scării pe care Iacob venea în visele oamenilor, 72 de îngeri ai Kabbalei, 72 de atribute ale lui Dumnezeu, 72 de discipoli ai lui Isus (pe lângă apostoli), iar sinagoga număra 72 de bătrâni. Cabaliştii au scos 72 de nume de îngeri din trei versete din *Exod,* fiecare având 72 de litere ebraice. În *Marea lege a cifrei fatidice şi a numărului* erau consemnate stelele regale,[70] Aldebaran, Regulus, Antares, PLeade, Hzade, Praesepe, Sirius, Betelgeuse, Vega, Achenar, Castor şi Pollux, Algol, etc. Astrologia învaţă despre aceste stele şi relaţiile lor cu oamenii. Hathor, zeiţa Lunii domină universul şi participă egal în destinul lumii.

La fel cu femeia înţelepciunii. Una din întrupările legăturii dintre numere şi înţelesurile simbolice pe planuri multiple este Shekhina, protectoarea poporului evreu. Însoţitoarea lui Dumnezeu apare în Biblie sub forma frumoasei Înţelepciuni a Femeii care a L-a ajutat pe Dumnezeu la facerea lumii (Proverbe 8:22-31) şi apoi s'a stabilit în Ierusalim pentru a prinde rădăcini acolo (Ecleziast 24:8-12). În învăţăturile iudaice vechi, ea reprezenta aspectul feminin al lui Dumnezeu şi prezenţa sa. Într'unul din cele mai vechi texte ale respectivei tradiţii, ea este „Esenţa lui Dumnezeu care sălăşluieşte în toată creaţia şi care e adevărata frumuseţe a tuturor lucrurilor." Rolul ei pe tărâmul spiritual era astfel comparabil cu cel al lui phi, constanta frumuseţii care sălăşluieşte lumile fizice şi numerice. Numele Shekhinei este derivat dintr-un cuvânt care înseamnă „odihnă" sau „sălăşluire" şi are rădăcini comune cu denumirea sanctuarului

[70] Armand Călinescu*, Cer şi Destin*

Tabernacolului original care se numea Mishkan sau „sălaşul". Legătura Shekhinei cu luna este clară în legendele din Talmudul babilonian şi din alte surse cu vechime asemănătoare. Ea apare acolo fie ca frumoasa şi strălucitoarea mireasă a lui Mesia, fie ca femeia acoperită şi îmbrăcată în negru ce jeleşte pierderea Templului şi exilul ei din Ierusalim. Acestea sunt aluzii clare la cele două faze ale lunii. Cabaliştii au comparat-o în mod direct pe Shekhina cu respectivul corp ceresc:

„Aşa cum luna primeşte lumina de la soare, tot aşa şi Ea primeşte lumina divină şi o răsfrânge asupra pământului"

Sub forma ei de Înţelepciune, Shekhina, Anima Mundi se identifică de asemenea cu apa. Unul din cele mai vechi text din *Kabbala* o denumesc „Apa celui Sfânt şi Binecuvântat" ce ajută copacul să dea rod. Ea era „Marea de înţelepciune", un termen folosit pentru a denumi în acelaşi timp *Tora*, legea şi miezul religiei iudaice. Tora, la rândul ei, era „sursa vieţii care a venit din Rai", precum şi „apa vie" şi „Fântâna înţelepciunii", confirmând astfel legătura simbolică. Autorul Eclezistului 24 a prezentat-o pe Femeia înţelepciunii într-o descriere proprie în acelaşi pasaj al Cuvântului Domnului, sub formă de ceaţă şi nori, ca un corp ceresc care făcea un circuit din aer, ca apa potabilă, ca *Tora*, şi din nou ca apa şi iarăşi apă:

„Ascultaţi lauda Înţelepciunii din gura ei (...) (24:1)
Eu sunt cuvântul grăit de cel Preaînalt,
Eu am acoperit pământul ca o ceaţă.
Sălaşul meu e în ceruri;
Tronul meu era pe nori.
Eu am purces prin ceruri
Şi am ajuns în adâncimile mării.
(...) cine va bea de la mine va fi mai însetat.
(...) Asta e cartea legământului de la Dumnezeu cel Mare,
legea ce l-a făcut pe Moise
moştenirea adunărilor lui Iacob.

El izvorăşte înţelepciunea în valuri precum râul Pishon
Sau precum Tigrul la vremea primelor roade.
El abundă de înţelegere precum Eufratul
Sau precum Iordanul la vremea recoltei.
Poruncă el toarnă precum Nilul
Sau ca Gihonul la vremea culesului viei.
Nici un om nu i-a cunoscut întreaga înţelepciune:
Nu-i ştie nimeni hotarele sau adâncimea,
Pentru că gândurile îi sunt mai mari decât oceanul
Iar scopul ei mai adânc decât hăurile.

Ar fi şi dificil de a ilustra identitatea simbolică a înţelepciunii cu apa într-un mod mai clar. Apa a fost, bineînţeles, factorul mediator între cer şi pământ şi astfel i se potriveşte din nou rolul de Înţelepciune. I se potriveşte de asemenea şi rolul de Cei zece Sephiroţi, sau primele zece numere, deoarece funcţiile acestora de intermediari se suprapuneau în multe sfere cu cele ale apei şi Înţelepciunii. Toate trei au existat înaintea creaţiei şi au participat la ea. Apele acopereau totul înainte ca Dumnezeu să le separe pe cele de sus de cele de jos şi să facă să apară uscatul; Înţelepciunea era cu Dumnezeu înainte ca el să creeze ceva, şi la fel erau cele zece numere pe care el le-a folosit precum cele zece degete ale sale şi precum instrumentele pentru facerea lumii. Asocierea Înţelepciunii cu cifra Zece există şi azi în legea iudaică conform căreia trebuie să existe cel puţin 10 membri recunoscuţi într-o comunitate de rugăciune pentru a face anumite recitări sau alte rugăciuni. Acest grup este numit „minyan" sau „număr", iar *Talmudul* spune că Creatorul apare atunci când 10 oameni se roagă la un loc. Având în vedere că prezenţa lui Dumnezeu este personificată în Shekhina, se spune că ea se alătură acelui grup de îndată ce respectivul grup atinge numărul minim necesar. Cu alte cuvinte, e nevoie de zece pentru a-l atrage pe Zece.

Ei, bine: ce poate fi mai semnificativ în simbolism ca dezvoltarea nereprezentaţională, ideografică a originilor sacre prin pictură. Numai ea poate media experienţa mistică şi iniţiatică a realităţii. Pictura arată clar bogăţia de conexiuni a conţinutului său ideatic. Aşa apare şi reprezentarea întregului printr'o parte, ceea ce cu siguranţă face parte din arta comentatorului de istorie a picturii şi hermeneutică a experienţei mistice, exprimată pictural. La fel şi sculptura, ce îşi are originea în credinţă, urmele primelor realizări artistice conducându-ne în epoca pietrei, la idoli şi reprezentări sacre, până la mesopotamieni, egipteni, la eroii şi zeii Greco-romani, la zeii şi demonii hinduşi din India, la scuturile sacre chineze şi japoneze ale mahayanei[71] budiste, la reprezentările mayaşe şi din Insula Paştelui, la totemele din Americi şi Noua Zeelandă. Basorelief sau statuie, sculptura de odinioară şi de azi este realizată din materiale diferite. Relieful narează mitul, povestea sacră şi are valoare decorativă asemenea picturii, statuile însă reprezintă simbolic divinitatea, elementul sacru sau simbolul acestuia care participă prin excelenţă la actul ritual. Şi sculptura realizează prin marii ei artişti o simplificare, o reducere la părţi ale corpului, o abstractizare, o geometrizare şi chiar un expresionism identificat cu tendinţele universale ale simbolisticii.

Ca o adevărată spirală a demonstraţiei noastre veţi remarca că ne vom reîntoarce ades din acelaşi loc din care am plecat refăcând uneori cu aceleaşi cuvinte, dar cu o treaptă superioară, un grad mai mare de înţelegere asupra protoistoriei ritualurilor sacre ale tradiţiei, marcată de simboluri, de interpretare ştiinţifică şi mistică a acestora, în raport cu dezvoltarea antropologică a spiritului uman, mai conştient, azi ca niciodată, că este tributar ca parte dintr'un întreg suprem. Şi atunci, să receptăm mişcarea din templu, gesturile sacre legate de locul în care se desfăşoară ritualul, ca fiind rectilinii, circulare ori verticale. Mişcarea spaţială pregătită gradual pentru a extrage

[71] marele vehicul, carul mnemonic pendefundian având aproximativ acelaşi tâlc

individul în sfera sacrului se referă la procesiuni, ceea ce se observă la construcţia unui templu sau loc sacru aşa cum erau ele în Mesopotamia, Egipt, China sau în cadrul misterelor eleusiene. Ades, ca şi azi în ritualurile creştine sau în francmasonerie, ele erau urmate de o mişcare circulară în exteriorul sau interiorul locului de desfăşurare, completându-se şi totodată premergătoare fiind celei de-a treia formă, mişcarea verticală înspre sau dinspre vârful unui munte sau piramide (care poate fi sugerată şi în interiorul templului). Acesta din urmă este simbol al unei căi sau unui drum sfânt. Acestea sunt *simboluri de acţiune*, a căror prezenţă o confirmă şi tradiţia atlantă, reproducând ritualurile lemuriene. Dansul sacru combină mişcările circulare cu cele liniare şi pot include paşi specifici, sărituri şi mişcări semnificative ale mâinilor[72]. Dansul nu are numai un rol simbolic ci şi o funcţie magică, prin incantaţia puterilor divine. Dans nu înseamnă numai ceea ce noi înţelegem în sensul literal al cuvântului ci şi modul de atingere, mânuire a obiectelor în psihodrama care este ritualul; orice mişcare se desfăşoară după reguli stricte în asociere cu ruga sau binecuvântarea. Iar gesturile pot schiţa simboluri. Poziţia degetelor este bine reglată pentru a elabora sensuri în hinduism, creştinism, francmasonerie, rosicrucianism. Ridicarea braţelor, orientarea palmelor, apropierea sau îndepărtarea semnificativă a degetelor înseamnă recunoaşterea, implorarea, adoraţia, imprecarea, comunicarea prin energie cu ceilalţi şi spiritul universal. Îngenuchierea relatează umilinţă, respect, supunere. Atingerea, sărutul şi îmbrăţişarea sunt din vechime manipulări magice; mai nou ele reprezintă comuniune, recunoaştere şi transfer sau comunicare de putere. A sta în picioare reprezintă postura de respect, a te aşeza înseamnă ascultare, receptarea cuvintelor sacre şi a învăţăturilor. Sigur există şi poziţii specifice meditaţiei în mănăstirile diferitelor religii, în rosicrucianism etc, iar gesturile simbolice care pot însoţi ritualurile subliniază de

[72] vezi mişcările mâinilor şi degetelor din templul indian şi alte culturi asiatice care au un înţeles bine definit, spre deosebire de dansul liturgic menţinut rudimentar în creştinism

asemeni momente de ceremonial şi pot fi individuale sau colective (acordarea păcii, lanţuri de unire ş.a.).

Mâna prin configuraţia ei statică, fără mişcare şi poate aduce în faţa noastră ternarul reprezentat prin cele trei lumi ale degetului mare, crucea reprezentată prin cuaternarul celor patru degete, duodenarul celor douăsprezece falange ale acestora din urmă, septenarul celor şapte monticuli ai palmei. Simbolistica intrinsecă a fiecărei secvenţe este cuprinsă în chiromanţie, dar tabloul sephiroţilor, pantaclul celor trei lumi metafizice sălăşluieşte aici prin cele trei triunghiuri, coborând succesiv de la lumina creatoare, de la fiinţa inefabilă pe care nicio gândire umană nu o poate concepe, până la lumea noastră terestră. Şi în palmă sălăşluiesc cei trei sori. Soarele terestru nu'i decât un palid reflex al celorlalte două. Sephiroţii sunt emblemele acestor superioare plasate în pendant, în antagonism şi în reflectarea înaltului către în jos, precum reflectarea în apă.

Să revenim la gesturile care sunt ades acompaniate de cuvinte, în noile credinţe nereprezentând decât o formă raţională de comunicare a gândurilor. Francmasoneria şi rosicrucianismul au meritul să păstreze caracterul lor simbolic în ciuda aspectului predominant raţional al timpurilor moderne. Aşa cum aminteam trebuie să ne reîntoarcem în spirala demonstraţiei noastre şi la simbolismul verbal, atât de bogat în semnificaţii dintru începuturi. Transparenţa raţionalului în braţele căreia ne abandonăm din comoditate, din stressul vieţii contemporane, coerenţa logică pe care o căutăm dintr'o deformare antropologică ne fac să uităm în cuvânt, obiect sau pictură originea sa de simbol. Şi chiar evaluarea vizuală a acestora se transformă în limbaj, uitând metafora.

Simbolismul lingvistic este metaforic şi în particular se devoltă prin alegorie, acel minunat complex de metafore care la rându'i formează baza naraţiunii, literaturii de tipul mitului. Dumnezeu e adesea numit izvor, stâncă, Cristos preaiubit, Maria trandafir, Buddha e cuceritorul, toate aceste nume denumind un sens criptic al personajelor din legende. Ceea ce devine interesant

pentru misticul zilelor noastre este calitatea pe care au căpătat-o în timp silabe sau simple sunete, ca o emanaţie a divinităţii, cum ar fi ohm, în hinduism, rosicrucianism[73] şi chiar cărţi sacre precum Biblia, Coranul sau Adi Granth în sihism, în întregul lor. Cuvântul însă a fost întotdeauna rostit cu o anume intonaţie, o tânguire exprimând sentimente, trăiri afective şi dorinţe. Astfel el a fost parte din muzică. Şi atunci, trebuie să acceptăm că simbolismul muzical include sunete, tonuri, armonii, muzica cu ajutorul instrumentelor muzicale, printre care se regăseşte şi vocea umană. Efectele muzicale au caracter spiritual şi înlesnesc comunicarea cu sfera divină, apelând-o, făcându'i posibilă prezenţa şi producând experienţa. Clopote, gonguri, tobe, iată doar o parte din instrumentele care făceau parte din ritual, ele însele având un înţeles simbolic. Accesoriile de sunet pentru ceremonii se întâlnesc în budismul tantric, acompaniind rugile sau liturghiile creştine[74], sau în templele rosicruciene şi masonice. Instrumentele folosite cuprind: tobele variate ca mărime şi formă[75], gongurile ca nişte discuri metalice suspendate cu sau fără protuberanţă centrală[76], ţambalul din misterele elenistice ale lui Dyonisos sau ale Demetrei dar din templul de la Ierusalim, sistrul din Egiptul misterelor lui Isis şi Hathor ori din Roma, Fenicia sau printre evrei[77], clopotele de tip tibetan sau indian, brahmanice şi budiste, care erau ţinute în mână şi atrăgeau spiritele benefice şi alungau pe cele rele în timpul slujbelor la fel ca în biserica catolică de azi sau clopotele mari la care se asociază toaca[78] în ortodoxie.

---

[73] sau cuvinte care devin încarnare a divinităţii: *Logos* sau *he* în Evanghelia după Ioan, *al-haqq, adevărul* în Coran, *metatron* în Kabbala,

[74] Leroy H. Appleton and Stephen Bridges, *Symbolism in Liturgical Art,* 1959

[75] În devoţiunea hinduşilor pentru Shiva şi în tantrism se foloseşte toba dublă cu timpan de piele, capabilă să realizeze legătura cu lumea divină care are forma de clepsidră prevăzută cu două cozi ce atârnă şi bat atunci când tobele se răsucesc

[76] În China ele puteau fi din piatră sau jad.

[77] Compus dintr'un mâner, o ramă cu biele metalice transverse şi discuri mobile, avea sunete ascuţite a căror sacralitate era întărită de faptul că erau purtate de femei din înalta societate.

[78] Alături de toacă, cu diversele ei forme, în cultul creştin se mai întrebuinţează, ca instrument de înştiinţare a începutului slujbelor sau de marcare a unor momente

În aceeaşi categorie şamanii foloseau o tobă ovală sau circulară lovită cu un băţ curb, instrument ce contribuia la atingerea regatului sacru. Asemănătoare este şi instrumentul alungit, din lemn, fildeş ori corn folosit în Australia, Africa ecuatorială, vestul Americii, America de Sud şi Sumatera sau rhombosul misterelor elene care apropiau lumea divină şi creau o legătură cu regiunile celeste. Relaţia dintre ideile oculte şi muzică îşi subliniază importanţa când cuvântul se exprimă în muzică sau când muzica interpretează sau suportă cuvintele sacre printr'un acompaniament orchestral. Cuvântul simbolic se îmbogăţeşte, se intensifică şi creşte în valoarea înţelesului său atunci când este redat în formă muzicală[79].

La descoperirea primului templu construit de Toth la Sais acum circa şaisprezece mii de ani, într'o catacombă, lângă un sicriu uriaş, Schliemann a găsit o colecţie neobişnuită de instrumente muzicale şi un papirus cu o scriere muzicală egipteană necunoscută. Instrumentele pot reproduce vuietul vântului, zgomotul valurilor, cântecele păsărilor şi vocile tainice ale naturii. Doar celebrul Jean Sibelius a făcut încercări de a imita vocile naturii în compoziţiile sale. Acolo, în vechime erau o trompetă uriaşă din lemn ce scotrea un sunet asemănător cu

---

importante din cadrul lor, şi clopotele. Spre deosebire de toate, ele au intrat mai târziu în întrebuinţarea liturgică, mai întâi în apus, apoi în răsărit. Clopotele simbolizează vocea sau chemarea lui Dumnezeu şi deci îndemnul de a participa la slujbele sfinte săvârşite în biserică. După tradiţia creştină, inventatorul clopotului este socotit Paulin de Noia din Campania, la sfârşitul secolului al 4-lea de unde se trage şi denumirea apuseană de *campane* dată clopotelor. În răsărit primele clopote au fost trimise în dar împăratului bizantin Mihail al III-lea (842-867), în anul 852 de către Ursus Patricianus, dogele Veneţiei. Generalizarea lor în tot răsăritul creştin s-a săvârşit abia în secolul al 12-lea. După cucerirea Constantinopolului de către turci, clopotele au fost interzise de către noii stăpânitori, ceea ce a făcut ca în multe părţi, să se revină la toacă. Clopotele se întrebuinţează în toate bisericile creştine. În lăcaşurile ruse de cult ortodox există adevărate game ale clopotelor care sunt antrenate într-un cânt asemănător orgii. Ele se sfinţesc cu apă sfinţită după o orânduială specială. În diversele momente ale zilei liturgice clopotele se bat în combinaţie cu toaca şi de regulă după aceasta. Sau singure. Ele marchează şi evenimente sau întâmplări din viaţa credincioşilor sau a comunităţii creştine.

[79] Exemplul cel mai elocvent îl constituie compoziţia muzicală bazată pe texte biblice sau liturghie, scrisă conform regulilor contrapunctului pentru mai multe voci numită motet.

răgetul unui leu şi un fluier cu cel mai fermecător timbru întâlnit vreodată. Majoritatea instrumentelor erau din lemn şi porţelan. Un singur corn era făcut dintr'un metal asemănător alamei. Corzile harpelor, subţiri şi rezistente ca firul de argint, erau făcute dintr'o fibră complet necunoscută, dar corzile violinelor erau din păr de om. Pentru interpretarea imnului solemn închinat soarelui era nevoie de şaizeci şi cinci de instrumente şi optzeci de cântăreţi. Piesa cea mai importantă a orchestrei este un instrument făcut dintr' un craniu uman, curăţat. Ca un gâtlej artificial al unui monstru supranatural, ce scoate un sunet monoton surd, obsedant iar pe maxilarul inferior este o inscripţie ce arată că registrul său acoperă nu numai sunetele celorlalte instrumentre din orchestră dar şi vocea umană. Toate acestea atestă complexitatea de neegalat a ritualurilor timpurilor de dinainte de Egipt şi India, de dinainte de Atlantida,[80] din Edenul dispărut sub potop, Lemuria[81].

Bătrânii alchimişti greci căutau relaţii între muzică şi chimie. Piatra filosofală era şi una muzicală în acelaşi timp. În *Atalanta fugiens* a lui Maier orice emblemă corespundea unei fugi care era în realitate un canon pe trei voci. Ca şi Kelpius care interpreta melodic meditaţia rosicruciană, alchimiştii improvizau melodii subtile pentru transmutarea metalelor ordinare în metale preţioase. Muzica alunga monotonia saturnină a iniţiaţilor în faţa cuptoarelor alchimice în nopţile lor de veghe. Tineri cântau din harpe sau lăute pentru a marca extazul mistic.

În concluzie într'un ritual al artei regale a devoţiunii, diferitele tipuri de expresie a simbolurilor sunt frecvent combinate. Cuvintele simbolice, tonurile, zgomotele, gesturile, semnele, mirosurile[82] se îmbină cu arta vizuală a arhitecturii sacre şi scenariul ceremoniei, la care ne vom opri în continuare. Nu trebuie să uităm însă că o ilustraţie sau un semn poate înlocui un

[80] Serge Hutin, *Oameni şi Civilizaţii dispărute,* PRO 2006
[81] James Churchward, *The Children of Mu*
[82] mirosurile sacrificiilor, al arderii unui testament, al lumânărilor sau beţelor îmbibate cu diverse arome de tămâie

text, la fel cum simbolul muzical sau verbal poate fi interpretat prin tăcere cu aceeaşi valoare sacră care indică devoţiunea, contemplaţia şi prezenţa Marelui Arhitect al Universului.

Templul şi reprezentările simbolice

Auf, bade, Schüler, unverdrossen
Dioe ird'sche Brust im Morgenrot ![83]

Revenim la templu ca simbol arhitectonic pentru un loc sacru construit să imagineze universul şi centrul său ca unic creator de design cosmic. Buricul lumii era reprezentat la Delphi printr'o piatră rotundă numită omphalos, în Sfânta Scriptură există o piatră sfântă, la Kaaba la fel şi aşa mai departe, gândindu-ne chiar că templele erau de fapt ridicate la începuturi în jurul unor astfel de puncte sfinte. Dacă ar fi să ne închipuim biserica creştină ca o uriaşă cruce, altarul este aşezat în locul în care s'ar afla capul lui Cristos răstignit. Locul sacru împreună cu aşezarea sa natural divină au un efect de copleşire, de scufundare întro experienţă spirituală a omului profan sau a iniţiatului. Mănăstirile, bisericile şi capelele creştine, sintoiste şi budiste, templele din insulele şi munţii Greciei, bogate în acelaşi timp în forme, punţi şi trepte sunt o splendoare de inspiraţie a artei sacre realizate de om. Se remarcă de asemeni atenţia acordată de maeştrii arhitecturii construcţiei guvernate de canonul simbolic şi iconografic. Pereţii, coloanele, bolţile, turnurile şi catacombele au şi ele funcţii simbolice bine definite. Plafonul reprezintă în general cerul şi raiul, de aceea e presărat cu stele. Un

[83] Goethe: Scoală, ucenicule şi îmbăiază'ţi, fără sfială, pieptul pământesc în Aurora !

accent deosebit se acordă portalurilor şi a căilor de acces spre mesele de ofrandă, altare, picturi sacre sau relicve. Clopotniţa caracteristică bisericii creştine este popular văzută ca un deget al demiurgului. Amploarea vechilor catedrale imagina Ierusalimul ceresc. Scene mitologice, figuri şi basoreliefuri utilizate pe terasele de acces în templele antichităţii sau cele hinduse reprezintă atmosfera de pătrundere în lumea sacrului, la fel cum bisericile creştine au faţadele sau pereţii împodobiţi cu scene din viaţa sfinţilor, cu statui şi picturi ilustrând evangheliile şi Judecata de Apoi. Simboluri ale ritualului, picturi reprezentative ale credinţei în Marele Arhitect al Universului[84], coloanele şi specificitatea pavimentului completează ambianţa sacră a templului masonic la fel cu cel rosicrucian, desigur, fiecare cu specificul şi simbolistica proprie.

Să ne oprim asupra simbolisticii picturilor[85], statuilor sau coloanelor care reprezintă un element important în îndeplinirea scopului magic al ritualului, neputându-le separa de realizarea meditaţiei, devoţiunii şi comunicării. Îngeri şi demoni stau deopotrivă împreună cu soarele şi luna, astrele, trandafirii, crinii şi Madonna cu pruncul în braţe, cu ucenicii, companionii şi maeştrii artei regale în faţa Creatorului în minunata capelă de la Rosslyn, dar se repetă ostentativ în decorul marilor catedrale ridicate de breslele masonilor operativi până la opera lui Gaudi de la Barcelona. În templele continentelor dispărute, Mu şi Atlantida, în India, în Egipt, de la religiile preistorice şi până la urmaşii de azi

[84] În religiile universale s'au dezvoltat sisteme complicate de iconografie, ca reprezentare a divinităţii în pluralitatea emanaţiilor sau încarnărilor sale sau ca om în relaţie cu sfera sacrului. Este de asemeni evidenţiată lumea într'un stadiu al acţiunii divine ca un răspuns la cea diabolică sau aspecte din eterna bătălie dintre acestea două. Poate fi astfel ilustrat sacrul negativ, satanic sau pozitiv al salvării şi răscumpărării.

[85] Cel mai interesant este aspectul ritual al unor icoane demonstrând înţelesuri, relaţii morale sau îndatoriri. Împrumutul din mituri ale unor momente istorice, de ieri şi de azi, din trecut, viitor sau lumea de dincolo, iată ceea ce poate crea o lume mistică în cadrul sacrului unui loc şi al unui timp. Mai pot fi ilustrate doctrine, teme dogmatice, credinţe şi experienţe religioase, magice; acestea ar fi temele iconografiei de-a lungul timpului. Sunt multe puncte de vedere privind conţinutul picturilor receptate ca icoane. Aceste diferenţe care merg adânc în timp continuă să existe alternativ demonstrându 'şi pe rând importanţa.

ai tradiţiei, aceleaşi simboluri domină viaţa omului credincios. În iudaism, islamism şi sintoism reprezentarea divinului a fost înlocuită cu alte simboluri, imagini abstracte sau prin cuvânt. În schimb se poate remarca o tendinţă de amenajare a unui loc de rugăciune, mic altar plin de picturi, statui şi simboluri abstracte ale divinităţii în locuinţele oamenilor credincioşi, iniţiaţi sau mistici. Ele sunt utilizate la devoţiunea intimă şi confesiunea solitară a credinţei omului faţă cu el însuşi şi cu divinitatea.

Subiectul principal al unei picturi sau sculpturi îl reprezintă omul, deci o reprezentare antropomorfică angajată în a ilustra caracteristicile divinului prin imagini comune. Această manieră vine să înlocuiască fetişismul, animismul şi obiectele magice utilizate în culturile bazate pe agricultură şi vânătoare. Acest tip de antropomorfism păstrează încununarea religiilor politeiste din Grecia antică şi jainism. În ciuda numeroaselor critici, acest gen de reprezentare se păstrează în budism şi creştinism. Nu este o interpretare realistică ci simbolică a divinităţii. Întreaga mitologie asiatică se dezvoltă astfel în figura bodhisattva ce reprezintă atingerea Nirvanei în budism iar picturile reprezentându'l pe Isus Cristos servesc reprezentării divine. Chiar şi Dumnezeu-Tatal este pictat antropomorfic ca un om bătrân purtând însemne papale sau imperiale[86]. Statuile umane sau animale sunt cele mai explicite obiecte reprezentând ordinul divin. La începuturile reprezentărilor, ele erau antropomorfice sau chiar în întregime animale[87]. Tipul fizic ideal era guvernat de reguli estetice şi iconometrice, cât şi de cerinţele iconografice (Egipt, India, Grecia). Scuturile aveau şi ele sculptate figuri care reprezentau gorgona sau animale, embleme, litere, teme simbolice (uneori şi pe stindarde), întâlnite încă de la micenieni, acum trei mii cinci sute de ani (printre ofrande votive din argilă şi fildeş la Knossos), apoi la celţi şi triburile germanice,

[86] Désirée Hirst, *Hidden Riches: Traditional Symbolism from the Renaissance to Blake,* 1964
[87] în panteonul hindus se întâlnesc elefanţi, lei, cai, tauri, păsări.

în colegiul fraţilor Arvales la Roma[88] sau utilizate de salii (fraţi preoţi-luptători) în dansul din ceremoniile lor din martie şi octombrie, venerând pe zeul Marte.

De asemeni se întâlnesc părţi ale corpului cu valoare de simbol al dumnezeirii, de exemplu în creştinism mâna are putere creatoare, de adoraţie, adevăr şi salvare, în iconografie purtând divinul. Nu este mai puţin adevărat că în simbolismul hindus, Shiva poate fi reprezentat prin falus sau prin picior. Atât în societăţile primitive, cât şi în mănăstirile budiste din Nepal, Tibet, Japonia, în dansurile religioase se asociază măştile[89]. Ele sunt venerate ca şi statuile. Figurile reprezentative sunt mai des întâlnite în societăţile secrete decât în cadrul religiilor de masă. Prezenţa unui craniu pe o statuie antropomorfică întâlnită în societăţile preistorice denotă sacralizarea, divinizarea şi caracterul său magic. De aici prezenţa craniului, oaselor umane, corpului mumificat sau scheletului care apar şi ca relicve în biserica creştină şi masoneria modernă. Venerarea relicvelor sfinţilor, fondatorilor de religii, a personajelor apreciate de societăţile omenirii este universală şi poate să fie realizată în procesiuni sau pelerinaje. Ele sunt adeseori ornate cu pietre preţioase, email, bronz, cupru, aur, argint, piatră, sticlă, cuarţ, fildeş, os sau lemn. În Tibet ele sunt reprezentate sub formă de biserici, capele, turnuri, sarcofage la scară redusă sau statui (busturi, picioare, mâini). Ocazional din oasele sfinte se confecţionează instrumente muzicale (flaut, corn, tobă) sau cupe din craniu cu mâner din argint în lamaismul tibetan[90] sau francmasonerie. În Tibet, China sau Afganistan copii ale relicvelor însoţite de texte sacre sunt aşezate în interiorul unor statui de bronz. Rămăşiţele marelui iniţiat Gheorghe Asaki sunt în soclul statuii ce'l reprezintă la Iaşi.

[88] celebrele ancilia, figuri de opt scuturi

[89] Este interesantă masca sub formă de catedrală purtată de episcop sau papă sub baldachin în ceremonialul procesiunilor din biserica catolică. Simbolismul ei este mult mai complex şi hermeneutica sa impune tăcere

[90] Antoinette K. Gordon, *The Iconography of Tibetan Lamaism*, 1967

În politeism cea mai frecventă modalitate de reprezentare este cea zoomorfică, la fel ca în religiile îndepărtate şi totemism care erau bazate pe simbolurile animale. Dar acest fapt nu înseamnă că depăşind civilizaţiile de dinaintea lor, hinduismul, budismul şi creştinismul nu au păstrat elemente de reprezentare animală în simbolismul divin, precum mielul reprezentându'l pe Cristos. Prezenţa acestora împlineşte regatul animalelor ca parte a Creaţiei în mitologia greacă şi în Biblie, având în mod obişnuit un rol bine stabilit în alegorii. Cea mai interesantă asociere este reprezentarea simbolică a celor patru evanghelişti Marcu, Luca, Ioan şi Matei prin leu, taur, vultur şi om. De asemeni se întâlneşte în iconografia bizantină capul de câine al Sfântului Cristofor, iar în temple se mai pot observa cranii, coarne, aripi etc., servind ca simboluri ale puterii divine în lupta dintre bine şi rău.

Nu trebuie uitată şi reprezentarea divină prin elemente ale lumii vegetale, aşa numitele motive fitomorfice. Plantele sfinte sau considerate a fi divine reprezintă şi ele o conexiune enigmatică între om şi zei. Dumnezeu poate fi chiar planta însăşi, cum ar fi Nefertum lotusul sau Osiris creator de plante la egipteni, Demetra zeiţă a porumbului sau trăgându'şi forţa din plantă, la fel şi Hathor din sicamor şi bodhisatva din lotus. Să nu uităm că Daphne s'a transformat în laur pentru Apollo devenind astfel o plantă sacră. În genealogia cristică, o ultimă floare pe ramul biblic de la regele David este Isus Cristos. Creaţia însăşi descrie omul ca fiind îmbrăcat de lumea vegetală şi dependent de aceasta, dacă ar fi şi numai prin copacul cunoaşterii. Originea cosmosului nu poate fi desprinsă de copacul vieţii. Motivele florale sau frunzele, abstracte sau stilizate sunt pictate ori sculptate în toate templele şi pe monumentele funerare. Plantele şi copacii, care reprezintă simbolic izbânda vieţii asupra morţii şi bucuria raiului, sunt elemente sacre în toate civilizaţiile. Habitatul unui zeu poate fi un arbore şi fiind asociat cu un ordin divin venerarea copacului este binecuvântată. Buddha a primit lumina sub un copac divin. Ramurile măslinului, palmierului, laurului sunt asociate zeilor şi'l

pot încorona. Crenguţele de merişor sunt întâlnite printre adepţii Shiva şi busuiocul ca plantă sacră pentru Lakshmi, soţia lui Vishnu, zeiţa hindusă a prosperităţii. Viţadevie, reprezentată ritual pentru Dionysos şi Cristos, a fost întotdeauna simbolul vieţii şi nemuririi la greco-romani şi în lumea creştină. Mai sunt amintite: haoma[91], care apare în Avesta, se cultiva lângă morminte, stele funerare, pietre de mormânt sau sarcofage şi soma[92] care apare în Vede ca participând la exaltarea rituală a posibilităţilor de imortalitate. Obiectele rituale necesare pentru această ceremonie includeau un altar cu blat din dală de piatră, un bazin pentru apă, un vas mic şi unul mare, un pisălog pentru a strivi planta şi o ceaşcă în care sucul filtrat şi decantat să fie gata pentru a fi consumat. Extractul era folosit şi în ritualul de purificare bareshnum[93]. Focul sacru trebuia menţinut să ardă continuu şi trebuia hrănit de cinci ori pe zi. Găsirea unui nou foc cuprindea la rându'i o foarte elaborată ceremonie[94]. Deci şi acestea sunt ritualuri importante cu acelaşi caracter sacru, de purificare şi regenerare a focului.

Iconografia credinţelor este însă adesea hibridă combinând motivele fitomorfice cu cele antropomorfice şi teriomorfice. De la figurile totemice, în Irlanda, din Orient, în

[91] În zoroastrism planta sacră şi băutura preparată din ea în timpul ritualului personifica divinitatea. Ea era dintr' un copac alb strălucitor care creştea pe un munte paradisiac şi seminţele lui fuseseră aduse pe pământ de păsări divine, poate de pasărea Phoenix. Ca şi soma ele provin din vechea învăţătură protoistorică a continentului dispărut.
[92] Această plantă neidentificată avea rol în ritualul de sacrificii, planta strivită între pietre era filtrată prin lână de oaie şi amestecată cu lapte şi apă. După ce era oferită în cupa libaţiunilor zeilor, apoi preoţilor ea era oferită ca vindecare a bolilor şi în principal era o licoare a elitelor. Era asociată lunii cu posibilităţile ei de renaştere periodică.
[93] Toţi tinerii erau iniţiaţi la 10 ani (în Persia) sau 7 ani (India) când primeau o cămaşă şi un brâu – asemenea tuturor iniţierilor din şcolile exo sau esoterice. Ritualurile de purificare cuprindeau abluţiunea, baia sau bareshnum, un ritual complicat în care era necesară pocăinţa pentru păcatul şi confesiunea păcatului în faţa preotului, urmată de ceremonia sacrificiului licorii sacre, ofrandă de pâine şi lapte. Câtă asemănare cu Prima Sfântă Împărtăşanie a bisericii romano-catolice şi a ritualurilor ce o preced în Egipt şi Iudeea !
[94] Heinrich Zimmer, *Myths and Symbols in Indian Art and Civilization,* 1972

Grecia sau Egipt şi în religia creştină apar figuri cu cap de om şi trup de animal, cu aripi, îngeri sau demoni, oameni cu cap de animal, şerpi cu faţă umană etc. Scenele mitologice şi alegorice cuprind întreaga gamă de reprezentări ale sacrului din cele mai îndepărtate timpuri. Se asociază la acestea obiectele sfinte în special cele venerate dintotdeauna: cărţi, cruci, tronul, însemnele puterii sau măreţiei, lumini, lămpi. Şi îmbrăcămintea are importanţă prin simboluri, culori, forme atât pentru cei care îndeplinesc ritualul cât şi pentru reprezentările picturale cum ar fi mantia albastră a Sfintei Fecioare ca simbol al cerurilor.

Inexistenţa picturilor în totalitate sau a obiectelor, plantelor şi animalelor simbolice nu înseamnă însă eludarea sacrului. În Sfânta Sfintelor din Templul lui Solomon nu există imaginea pictată a Domnului, Yahweh, dar sub arcane există un tron al divinităţii. Arta creştină prezenta la începuturi un tron pe care era aşezată o carte sau o robă roşie, ca simbol al prezenţei invizibile a lui Dumnezeu. În moschee nişa goală de rugăciune orientată către Mecca denotă prezenta lui Allah. În principiu, în raport cu Nirvana, nici Buddha, ca transcendenţă, nu are reprezentare iconografică. Deci absenţa reprezentării sacrului este prin ea însăşi o aserţiune a prezenţei şi existenţei sale. Iconoclastia a fost şi în creştinismul secolului al VIII-lea şi mai târziu în elementele reformei protestante continuarea influenţei sintoismului, iudaismului, islamismului şi în general a universalei credinţe dezvoltată de tradiţie. Dumnezeu nu poate fi reprezentat.

Şi dacă simbolistica sacrului din templu este atât de bogată şi reflectă istoria filo şi ontogenetică a omului îmi permit să adaug câteva cuvinte despre influenţa mediului în care ne dezvoltăm personalitatea umană, inteligenţa şi credinţa asupra iconografiei care ne îmbogăţeşte existenţa. Căutând acest fir al Ariadnei experienţa omului în raport cu natura, cu locul său în univers par a fi elemente primordiale de percepere şi înţelegere şi de ridicare la nivelul sacrului a coordonatelor lor multidimensionale. Înălţimea, lungimea, direcţia, apropierea ori depărtarea sunt

forme spaţiale în care se desfăşoară acest sacru. Vârful unui munte, cerul, o prăpastie, adâncurile apelor, deşertul devin sacre şi drumul sau calea arată direcţia ce poate apropia omul de divin. Numerele şi coordonatele abstracte pot localiza şi orienta sacrul, iar figurile geometrice pot reprezenta infinitul. Vidul sau preaplinul caracterizează utilizarea spaţiilor ce primesc la sânul lor simboluri şi semne. În structurile arhitecturale lucrările de artă pot fi absente sau copleşitor de abundente. Roţi, spirale, valuri curg. Şi totul e o revărsare de ape şi vânt, de nisip în deşert, e Timpul. Încă de la semnele civilizaţiei Mu timpul reprezintă o divinitate a destinului, reprodus apoi în spaţiul indic şi persan. Aion, şarpele demon reprezenta timpul în antichitatea străveche, Ouroboros – şarpele care îşi înghite coada, inelul şi spirala, destin şi eternitate este acelaşi cu Alfa şi Omega creştin. Şi toată această lume care ne înconjoară nu reprezintă altceva decât percepţia pe care prin cele cinci simţuri omul o are împrejurul său asupra mulţimii de forme ale vieţii, fenomenelor astrale şi terestre. Acestea au primit reprezentări abstracte, simboluri şi personificări. Curcubeul este adesea Dumnezeu sau o legătură a acestuia cu noi. Răsăritul şi apusul, lumea pietrelor, plantelor şi animalelor se înlănţuiesc cu trecerea anotimpurilor şi deplasarea astrelor pe firmament[95]. Toate reprezintă puterea sfântă a naturii, fie micro sau macrocosmos, fie ceruri ori pământ, cu polaritate asemănătoare ca a celei dintre bărbat şi femeie[96]. Şi druizii au avut o fecioară cu un copil în braţele ei, madonnă ce a sfinţit misterele, iar Zeul Soare reînvia la acelaşi timp pascal al primăverii. Atât crucea cât şi şarpele, din caduceul hermetic, erau sfinte la druizi, iar templele lor în care T-ul domina un cub mercurian erau situate în dumbrăvi de stejari şi aveau forme circulare, având zeităţi

[95] Această trecere este minunat ilustrată în ciclul simbolic al zeului mesopotamian Tammuz în care arborele vieţii se combină cu animale sălbatice sau domestice şi figura păstorului ca o continuitate şi regenerare a vieţii.

[96] Nut şi Geb, cer şi pământ, sunt divinităţi egiptene, În Grecia şi Roma antică pământul fertil este femininul ce primeşte sămânţa divină a cerului masculin.

asemănătoare lui Isis şi Osiris[97], Hu şi Ceridwen. Mistere cu simboluri asemănătoare se desfăşurau şi la popoarele nordice sub semnul lui Odin. Herodot relata uimirea lui Cambyses care a înţeles echilibrul cosmic reprezentat de statuile din templul cabiric[98], cabirii fiind denumiţi de Voltaire hierofanţi, francmasoni sacri ai misterelor din Samothrace.

În timp ce scriam această carte am fost întrebat de ce nu mă aplec cu predilecţie spre o anume perioadă istorică sau a unei credinţe bine definită, spre religie – exoterism sau esoterismul reprezentat de rosicrucianism ori masonerie. Întrebările au sosit insistent şi chiar tendenţios, dar cu siguranţă din partea celor care nu citiseră relaţia dintre tradiţia esoterică şi religiile de masă care au emanat din aceasta. De aceea viziunea socială e complet diferită, rolul de mamă şi tată ca relaţie familială şi socială trebuie interpretat ca având o deosebită influenţă asupra relaţiei simbolice dintre Dumnezeu şi om. Simbolismul pământului cu ciclul său lunar, cu principiul vegetal şi mineral de repetabilitate a naşterii şi morţii este imaginea maternă. Tatăl se asociază cerului, autorităţii supreme, înţelepciunii şi forţei. Unirea dintre aceste principii înseamnă dragoste, căsătorie, familie şi prietenie. În structurile societăţii, în frăţii, organizaţiile secrete ale societăţilor moderne apare relaţia dintre fraţi şi surori, iar copiii arată întotdeauna filiaţia omului faţă de Dumnezeu, în faţa regelui, a preotului, a maestrului ce deţine puterea şi autoritatea sacră. Chiar lumea zeilor este un simbol al familiei, în ciuda faptului că sexualitatea fizică este uneori eludată. Ciclul vital indică o permanenţă a funcţiilor ciclice de reîntoarcere şi reînnoire ale vieţii fizice individuale şi colective. În templele Greciei şi Romei antice, în cele hinduse apar scene ale unirii sexuale nu numai între zei ci şi între oameni, sunt pictate vârstele omului de la naştere şi până la moarte în lanţul fără sfârşit al existenţei.

---

[97] Alexandre Moret, *Misteriile egiptene,* Herald 2006

[98] Manly P. Hall, *Învăţăturile magice complete ale tuturor timpurilor*, Iaşi 2005

Cuprinde-se'n vraja lor,
porţile tale, Jupiter, căci Roma
nu e încă numită după piatra ta
şi drumurile nu pornesc spre ea
de-aici
unde nu curge nici un fluviu,
nici timpul nu se'nchină lui Osiris,
nici cel din urmă primului, când încă
nici un om nu s'a născut sub Ra,
nici el nu'i zămislit
de mintea mea.

Să trecem deci, deşi tu ştii
că nu'i mişcare nici furtuna gândului,
să ne rotim, deşi tu ştii
că'nchipuirea acestui univers
căruia'i tot visăm crearea
se-nvârte'n jurul nostru, aici
unde nu bate vântul şi ploile
nu se transformă'n valuri,

nici Sin nu se'mpreună cu Samash
povăţuiţi de Ea sub duhul lui Raman,
nici tu n'ai fost creat
de mintea ta.[99]

Există un simbolism literar care nu poate fi neglijat şi căruia îi vom atribui un capitol separat, fiind vorba şi de simbolurile filosofice ale producţiilor literare care aparţin autorului acestui uriaş eseu, pe care cu modestie aş putea-o denumi teză de doctorat în filosofie practică, esoterism, misticism

[99] Liviu Pendefunda, *Biblioteca Profetului,* Junimea 2007

şi hermeneutică rosicruciană. Piatra unghiulară, cheia de boltă masonică este întâlnită în literatură sub diferite forme, exemplu fiind punguţa cu doi bani a junimistului Creangă. În ambele cazuri este necesară intervenţia avatarică solară pentru găsirea şi recuperarea acestei chei sacre. Simbolic, toate poveştile cuprind o căutare a Graalului, atât la Fraţii Grimm, cît şi la Ispirescu, Creangă sau Perault. Labirintul era asemuit în vechime cu circumvoluţiunile cerebrale. Păzitorul pragului aflat la poarta templului este întâlnit în toate miturile, poveştile şi reprezintă rigoarea şi corectitudinea ultimului prag. Aici e trecerea dintre viaţă şi moarte, dintre etapele vieţii[100].

Steaua înflăcărată care i-a călăuzit pe cei trei magi la locul de naştere a lui Isus, Anubis care a condus-o pe Isis în căutarea trupului lui Osiris, Steaua Câine, Sirius care preceda inundaţiile din vechiul Egipt, simbolul soarelui de mai târziu, toate reprezintă materia primordială, sursa vieţii şi iniţierii, scânteia focului necreat. Cu mult timp înaintea construirii templului lui Solomon, masonii erau cunoscuţi ca fii ai luminii[101].

Aşa încât nu se poate vorbi de o influenţă asupra simbolurilor sacre ale templelor fără a înşirui politicul, culturalul, socialul, economicul aflate în balanţa dintre pace şi război, între muncă şi lene. Ideile, teoriile şi sistemele de gândire sunt de asemenea încorporate în simbolismul religios. Abstractul, absolutul, puterea spiritului şi unitatea cu divinul sunt termeni religioşi universali. Principiile matematice exprimate prin simbolismul numerelor organizează lumea zeilor, a spiritelor şi demonilor, descriu structura interioară a omului şi sistematizează mitologia, teologia şi filosofia. Perechea divină, dualitatea suflet – trup, Dumnezeu – diavol, bun şi rău, ca şi cele două naturi ale lui Cristos, sunt expresia conceptuală a numerologiei sacre. Triada, treimea, structura umană trup – suflet – spirit, quaternarul, toate

[100] Rudolf Steiner

[101] Robert Hewitt Brown prezintă etimologia cuvântului masonerie din egipteanul *phre massen*, copii ai soarelui, ai luminii

sunt implicate în simbolismul abstract al timpului şi eternităţii. Până şi în timpurile moderne tradiţia ritualurilor renaşte în toate societăţile secrete sau de masă, simbolismul ceremoniilor fiind evident în permanent progres. Simbolurile, miturile, picturile şi ideile antropomorfice despre Dumnezeu sunt încetul cu încetul îndepărtate şi numeroase structuri filosofice încep să le înlocuiască. Dar, în general acest lucru este mai evident în cadrul marilor religii şi nu la cei ce păstrează Tradiţia. Tinerii sunt cei care corelează credinţele vestului cu cele ale orientului şi noi simboluri par a fi adoptate pentru a îmbogăţi imaginile simbolice ale credinţei lor şi a modului de gândire care se apropie mai mult de protoistoria simţămintelor umane, multe dintre ele condamnate de viziunea îngustă, lipsită de ecumenism sau presupus dogmatică a unor teologi[102].

Relaţiile dintre ceremonial şi simboluri

***În contemplarea lucrurilor stă liniştea şi plăcerea vieţii*.[103]**

De-a lungul istoriei, obiectele utilizate în ritualuri sau ceremoniile sacre au avut atât rol simbolic cât şi utilitar şi au fost folosite pentru a stabili sau menţine o comunicare între transcendent sau supranatural şi profan. Participanţii la ceremonii şi ritualuri vedeau în aceste obiecte o mediere între ei şi lumea divină, cum erau tobele pentru şamani sau reprezentau garanţia recunoaşterii unui şef de trib drept conducător şi reprezentant al forţelor sacre. Ei erau

[102] Nicolae Achimescu, *Noile mişcări religioase,* Limes 2004
[103] Leonardo da Vinci, *note*

posesorii unor statui care purtau numele regelui zeilor, Indra, asociat cu zeul hindus Shiva (Ishvara). În zona de influenţă indiană a vechii Indochine ori în Indonezia, simbolul falusului însoţea sacrul, ca şi statuile budiste din Cambodgia secolului şapte numite trup al gloriei. Măştile dansurilor religioase ale diverselor societăţi oculte întâlnite în vechiul Tibet sau în Japonia aparţin aceleaşi categorii simbolistice. Este însă greu să evaluăm varietatea de forme şi materiale folosite în confecţionarea acestor simboluri. În ocazii bine conturate de tradiţie, solemne prin consacrare, încoronare, ele reprezintă universul profan prin care se exprimă divinul.

Pornind de la o reprezentare abstractă cum ar fi silaba sanscrită Ohm, ea înseşi reprezentând o lume transcendentă cu înţeles cosmologic[104], simbolismul accede la reprezentările pictate în temple, sanctuare, capele sau altare individuale. Ele conţin statui sau icoane ale divinităţilor prosperităţii şi fertilităţii, zeiţei mamă, zeului casei, sfinţilor, relicve, liste ale strămoşilor şi alte obiecte de cult. În China multe erau confecţionate din teracotă multicoloră. Lemnul folosit în alte părţi putea fi acacia, santalul sau al altor esenţe de bun augur pentru posesor. Nici piatra (granit, marmură, jad) sau metalul nu erau mai puţin importante, bronzul, argintul sau aurul aducând prosperitate. Tehnica de fabricaţie era şi ea controlată de reguli precise, stabilite la rândul lor prin ritualuri sofisticate, la fel ca şi ritualul de consacrare utilizat în momentul aşezării statuii în templu. Pictarea ochilor era la rându'i însoţită de rogaţiuni şi invocări divine.

În multe credinţe practica rugăciunii cere obiecte specifice cum ar fi rosariul[105] sau mătăniile. Sunt şi alte accesorii folosite,

[104] Este divinaţia energiei naturale care centrează sistemul de credinţă filosofică, magică şi esoterică budistă şi hindusă, concept feminin sacru întâlnit şi în Tibet

[105] La brahmani şi budişti rosariul are o sută opt mărgele făcute din seminţe de lotus, busuioc sau oase mici sub formă de discuri, în China ele sunt din sticlă. În budismul japonez are o sută douăsprezece mărgele de lemn, la musulmani nouăzeci şi nouă din chihlimbar iar în lumea creştină ca şi în jainism până la o sută cincizeci făcute din lemn, perle, sidef, pietre preţioase sau semipreţioasae, aur sau argint. Mărgelele brahmanice sau budiste sunt înşirate continuu, cu excepţia Japoniei, legate de firul principal în diverse combinaţii, cele

cum ar fi roata de rugăciune lamaistă de forma unui cilindru metalic care se poate învârti şi care este inscripţionat dotat cu rugăciuni. Obiecte asemănătoare sunt menţionate şi la celţi, la bretoni, greci şi egipteni. Filacteriile purtate de evrei la rugăciunile de la sfârşitul săptămânii constau în două cutii de piele cu manuscrise ce amintesc de cele zece porunci. Trebuie menţionată carpeta de rugăciune musulmană ce reprezintă aria sacră a moscheei şi şalul cu franjuri purtat de evrei în sinagogă.

Dacă e să discutăm necesarul pentru meditaţie în brahmanism, budismul tantric, lamaism nu putem omite yantrele[106] şi mandalele[107]. Dar ritualul bisericii[108] şi cel al francmasoneriei s'au dezvoltat în acelaşi sens în timpurile moderne. Masoneria a fost întotdeauna gnostică în sens arhaic şi creştinismul a fost primitiv esoteric, ca mai târziu să împrumute elementele păgânismului exoteric. Toţi marii scriitori de început şi apostoli ai bisericii erau iniţiaţi şi criticau lipsa de ritual, dogmă şi biserică a noii religii. Amestecul prea puţin religios al adevărului iniţiatic cu ficţiunile exoterice ale maselor ignorante au fondat ritualul, cel cunoscut atât în biserică cât şi în lojile francmasonice moderne.

Am mai amintit şi nu trebuie eludată practica purtării unor elemente specifice de vestimentaţie în timpul ritualurilor sau prezenţei diferite în spaţiul sacru, precum acoperirea capului, purtarea unui şorţ, a mănuşilor, a îmbrăcăminţii pentru diferitele roluri pe care le au în acel spaţiu participanţii la ceremonial. Acestea ca şi vasele sacre sunt preluate din tradiţia păgână. Studiul francmasoneriei antice şi al celei moderne este obligatoriu pentru ocultismul oriental, accesoriile şi inovaţiile, multe în spirit biblic, aducând un beneficiu fizic şi moral, devenind singura religie

---

creştine sunt legate în grupuri de zece cu intercalări de mărgele sau simboluri de alte dimensiuni şi se încheie cu un crucifix.

[106] aparat de meditaţie bi sau tridimensional, geometric sau antropomorfic

[107] simboluri ale cosmosului de formă circulară, pătrată sau rectangulară, executate pe nisip cu pudre colorate sau cu materiale durabile (piatră, piele, mătase, ţesături din cânepă sau lână)

[108] H.P.B. Blavatsky, Les Origines du rituel dans l'eglise et dans la maconnerie

adevărată a lumii. Eusebie[109] se confesează că veşmintele canonice ale sărbătorilor păgâne, cât şi ornamentele culturii străvechi au fost copiate de creştinism. La fel şi cu dogma şi ritualul. Ca şi în masonerie, acestea au deci aceleaşi origini.

Instrumentele folosite diferă de la percuţie la coarde, iar în prezent la orgă în templele masonice şi creştine sau înlocuirea acestora cu mijloacele moderne electronice de redare a sunetului. Rolul muzicii este de a crea legătura cu mobilierul şi toate obiectele necesare conexiunii magice şi mistice între lumile divină şi umană. Amuletele erau purtate pentru protecţie în toate societăţile timpurilor de la ochiul magic al egiptenilor, mâna Fatimei la musulmani şi colierul ce duce spre Regatul Cerurilor, conferind puteri supranaturale asupra celorlalţi sau înspre divinitate, chiar şi de la distanţă. Bijuteriile şi măştile, cerceii, brăţările, colanele, centurile, toate pot fi considerate amulete şi sunt folosite de membrii unei societăţi esoterice sau exoterice împreună cu simbolul ordinului din care fac parte. Astfel de obiecte sunt folosite pentru obţinerea binecuvântării şi la hinduşi sau la indienii Pueblo sau Navajo din America de Nord. Pantaclele simbolizau forţele naturii şi armonia numerelor. Formatio, Reformatio şi Transformatio, alături de numele inefabile Elohim şi Savaot, de Yahveh, Adonai şi Agla – triplul secret al Marii Lucrări, reprezentau conţinutul multor astfel de simboluri cabalistice. Adică AGLA, iniţialele a patru cuvinte ebraice: Athah, Gabor, Leolam, Adonai – puternic şi etern eşti, Doamne !, este fixarea luminii astrale printr'o emisiune suverană a voinţei (un şarpe străpuns de o săgeată[110], reprezentarea literei *aleph*, a dizolva, a sublima, a fixa – sare, sulf, mercur exprimate prin litera *ghimel*,[111] cele douăsprezece chei ale lui Basil Valentin – *lamed*[112] şi *Opera* împlinită şi reproducând principiul însuşi prin repetarea

[109] În lucrarea sa *Viaţa lui Constantin*

[110] prima literă a alfabetului, dogma lui Hermes despre echivalenţa cerului cu pământul

[111] a treia literă – suprimă numeric ternarul, şi hieroglific naşterea, fecunditatea

[112] a douăsprezecea literă, expresie a ciclului perfect, hieroglific mişcarea perpetuă şi raportul razei cu circumferinţa

începutului). A şti să citeşti acest cuvânt şi a'l pronunţa înseamnă a înţelege misterele şi a traduce în acţiuni cunoştinţele absolute ale cheii minunilor.

Şi acum, pentru a putea ilustra demonstraţia acestui studiu să aprofundăm sensul, hermeneutica aşezării obiectelor de ritual şi ceremonial. În protoistorie şi mai mult ca sigur în preistoria vechilor civilizaţii oamenii venerau copacii, pietrele, apele şi alte obiecte naturale care cu timpul au devenit parte din cult şi au fost incluse în diferite forme în ritualurile oficiale de mai târziu. Spiritul zeilor putea sălăşlui în arbori[113]sau în pietrele sacre, fragmente de meteorit sau stânci, precum piatra neagră sfântă de la Mecca. Lacurile, râurile, izvoarele sacre şi purificatoare precum Gangele constituie loc de pelerinaj şi ritual magic (numeroasele izvoare ale tămăduirii). Asocierea unor elemente naturale cum ar fi munţii, copacii, pietrele şi apa au reprezentat încă din Grecia antică un loc sacru, un quaternar al perfecţiei asemănător lumii zeilor. Un exemplu îl constituie Delphi din Grecia, dar exemplele sunt numeroase. În aceste locuri s'au ridicat altarele, apoi templele, aşa cum descrie şi Hesiod în secolul opt î.C. O colină naturală sau artificială devenea templu şi templul era reprezentarea unui munte[114]. Trunchiul de copac fără crengi s'a transformat într'un obiect de cult, un loc de sacrificiu (yupa vedică), în polul central al cortului siberian sau al cortului iniţiatic, în fulgerul umbrelei budiste şi al pagodelor japoneze sau chineze, în totemul civilizaţiilor din Pacificul de Sud, urmaşii continentului Mu, în Japonia şi în America precolumbiană. Reprezentarea în piatră a trunchiului, a acestui axis mundi, ombilic ce leagă omul de Marele său Arhitect, iată ceea ce India şi Egiptul, coloanele vechilor evrei, din Grecia şi Roma, obeliscul şi elementele arhitecturale din catedralele religiilor moderne şi templele

[113] Vezi India vedică, brahmanică, budistă sau Arabia preislamică
[114] *bamot,* loc înalt la evrei, ziguratele babilonienilor, templele piramidale din Cambodgia, Java, Mexic

rosicruciene şi francmasonice perpetuează ca sacru legământ. Piatra transformată în altar este suportul pentru simbolurile sacre, locul pentru sacrificii, arderea ofrandelor sau a substanţelor aromate.

Trebuie să înţelegem că şi apa prin puterea sa purificatoare sau miraculoasă joacă un rol important în ritualuri, fie ele rosicruciene sau musulmane, egiptene sau creştine, împlinind spaţiul arhitectural perfect al celor patru elemente. Identitatea dintre lumea divină şi templu este stabilită permanent prin teoria universului – cosmologie, aceeaşi în esenţă reprezentată la locurile sacre ale băştinaşilor din Noua Zeelandă, ale celor din America, în templele etrusce, cele închinate zeului Mithra, cele din China şi Vietnam, cele din Mexic. Dar caracterul cosmic este încununat prin construcţia templului lui Solomon, în secolul zece Î.C. pe muntele Moriah în Ierusalim. Tot ce s'a construit după aceea în timpurile elenistice, în moscheile musulmane şi în basilicile şi bisericile creştine sunt replica unui centru al universului. Simbolic templele cosmologiei moderne respectă creaţia Marelui Arhitect al Universului.

Şi dacă ritualul, ceremonialul care se desfăşoară după o regulă obligatorie, transmisă din vremile de odinioară se desfăşoară într'un templu sau un spaţiu sacru îngrădit în jurul unui copac sau de ziduri înalte[115] cu porţi uriaşe de acces, elementul principal îl constituie altarul. Ideia este de a delimita un spaţiu sfânt ale căror elemente sacre şi mistere trebuie protejate de lumea profană. Accesul este adesea ascuns de paravane[116] sau grilaje, balustrade[117]. Iar altarul este piesa de mobilier sacru care se păstrează şi azi în toate credinţele, în templele lumii exo sau

[115] împrejmuirile pot fi multiple ca în cazul templului Shrirangam din sud-estul Indiei care are şapte ziduri concentrice.
[116] precum în ortodoxia creştină iconostasele ce ascund altarul de privirile credincioşilor cu excepţia anumitor sărbători sau vălul templului din Ierusalim ce separă *hekhal* de *devir*, adică aria sfântă de Sânta Sfintelor
[117] în catedralele catolice, lutherane, armene, anglicane

esoterice, unic şi mai recent multiplu în cazul marilor catedrale cu mai multe capele.

Pe altar sunt aşezate cele mai sacre simboluri cum ar fi Cartea Legii Sacre, Arca din sinagogi[118], tabernacolul din bisericile creştine[119] ori o urnă sacră de metal[120]. În templele musulmane, creştine şi în masonerie poate fi întâlnit în diverse forme amvonul sau o platformă mai ridicată, aşa cum şi în maniheism există o tribună simbolică. Un alt element sacru este strana de unde unde oficiantul citeşte dintr'o carte sacră sau imnuri şi cântece religioase.

Nimic nu poate fi mai importantă ca iluminarea locului sacru, realizată cu suporturi sau vase create special pentru obiectele inflamabile. Amintim candelabrul cu şapte braţe, menora, din templul de la Ierusalim, lumânarea catolică de Paşte, numărul simbolic al lumânărilor din sanctuarul catolic al Eucharistiei şi din diferitele rituri şi ordine ale rosicrucianismului şi francmasoneriei, candelele suspendate la icoanele bisericii ortodoxe, lămpile din sticlă sau metal perforat din moschei, lămpile sferice ornate cu un ochi ce reprezintă monada din cao-daismul vietnamez şi exemplele pot continua. Iată câteva detalii despre realizarea doctrinelor prin lumină în cadrul ritualurilor. În comparaţie cu sunetele, luminile şi focul semnifică o prezenţă sacră sau spirituală, o ofrandă, o rugăciune, o mediere sau purificare. Permanente sau ocazionale, ele au fost privite ca fiind de origine divină sau chiar identificându-se cu divinitatea ca altarele zoroastriene. Suporturile, candelabrele pot fi din materiale diverse, perisabile sau durabile după cum o cere ritualul sau ceremonia. Torţele au fost folosite din adâncul istoriei[121], lumânările de ceară fiind utilizate din al zecelea secol al erei

[118] formată din Arca Făgăduinţei a lui Moise, *aron-ha-qodesh*, portabilă în care se găsesc tăbliţele cu cele zece porunci şi alte scrieri sacre, un vas cu mană etc

[119] un receptacul conţinând pâinea şi vinul pentru consacrare

[120] în zoroastrism *atash-dan* ce conţine focul etern, cenuşă şi substanţe aromatice

[121] În Asiria şi Babilonia un foc nou consacrat era întreţinut din torţă în torţă de trei ori pe lună, în Roma erau plasate în sulițe metalice iar în templele ebraice o lampă ardea cu ulei sacru în cinstea lui Jehova.

creştine în biserica catolică cu suport din bronz sau cupru. Două erau plasate pe altar şi două mobile erau ţinute în mână de purtătorii de lumină. Lumânarea pascală era făcută din ceară de albine în jurul unui miez de lemn şi avea un suport pe măsură. La Westminster, în Anglia secolului paisprezece, în timpul festivalului de purificare a Sfintei Fecioare (2 februarie), festival considerat al luminilor, era folosită o lumânare rotundă, uriaşă, în centrul tuturor celorlalte. Festivaluri ale luminii au fost numeroase de-a lungul istoriei. La evrei sărbătoarea de Hanukka, a dedicaţiei din templu, în India cea dedicată lui Vishnu, în octombrie-noiembrie, după sezonul musonilor iar în Tibet în decembrie. Lămpile, indiferent unde erau aşezate, în templu, acasă, la răscruce de drumuri, plutitoare pe râuri sau lacuri, reprezintă acelaşi mesaj de sacralitate al ritualului. Unele lămpi sunt făcute din sticlă, altele din lut sau din pastă de orez. Ceremonialul din Thailanda avea boluri din lut ce conţineau orez, seminţe, fasole şi ulei aşezate în trei locuri diferite din templu opuse intrării şi focul era menţinut aprins între ele trei zile. Cordoane de lumină erau plasate în jurul locurilor sacre budiste, cu fir de bumbac muiat în ulei într'o nucă de cocos şi camfor aprins. Ritualul aprinderii lumânărilor este diferit în biserica creştină, în templul ebraic, în diferitele grade ale riturilor din masonerie sau rosicrucianism. Ordinea aprinderii lor, numărul stabilit cu stricteţe, succesiunea întotdeauna bine respectată a aprinderii şi stingerii acestora reprezintă parte din dogma invocării divine şi supunerii participanţilor. Multe obiecte din templu servesc ca protecţie împotriva spiritelor răului ori al demonilor, cum ar fi toba şamanilor, lămpile indiene, tămâierea practicată în Grecia antică, Africa de Nord şi America străveche. Numeroasele obiecte folosite par a fi efective şi se asociază clopotelor de mici dimensiuni sintoiste, tibetane sau de la streşinile caselor româneşti de dinainte de secolul XX care aveau o protecţie la nivelul limbii de clopot ce nu permitea vântului să le mişte cu dangăt continuu. Dar cel mai de folos mod pare a fi *vajra,* fulgerul diamant din budism, tantrism şi lamaism ţinut în mână de

la mijloc, făcut din bronz aurit; are la un capăt sau la amândouă patru braţe curbe ce se întâlnesc în vârf, fiind simbolul forţei indestructibile a credicioşilor împotriva oricărei manifestări a răului[122].

Utilizarea tămâii şi a altor substanţe aromatice care fumegă în mai toate ritualurile are mai multe înţelesuri simbolice. Hermeneutica acestora relevă aspectul purificării sau al rogaţiunilor sau poate fi ofranda care urcă spre lumile sacre sau celeste. Acestea erau puse în vase de bronz pe care le găsim în China de acum trei-patru mii de ani, a căror formă este inspirată de teme cosmologice. Aromele taoiste produc o exaltare mistică ce contribuie la buna dispoziţie; ele puteau fi purtate în vase de aur în cadrul ofrandelor. Vase perforate, atârnate de lanţuri sunt folosite şi în ritualuruile sintoiste sau budiste. În Egiptul pre-elenistic şi în Ierusalim tămâia se ardea în boluri de aur cu mânere, lângă altar sau în afara templelor, iar în Mexic şi Peru pre-columbiene vasele erau din lut ars sau aur. Cădelniţele din metal preţios, atârnând cu lanţuri, sunt folosite şi de creştini începând cu secolul patru, tămâierea bisericilor şi templelor fiind folosite în ritualurile multor religii contemporane şi în cele care păstrează tradiţia, în special în masonerie; în rosicrucianism sunt predominant folosite metodele orientale.

De asemenea se întâlnesc în temple evantaiul (la brahmani şi budişti, dar şi în biserica catolică, alături de scaunul papal din procesiuni şi în cea ortodoxă la sfânta liturghie a euharistiei), umbrela ca semn al bolţii cereşti în India şi China sau baldachinul în toate formele sale, acoperind altarul, o statuie simbol al divinităţii şi chiar tronul imperial în zoroastrism sau în ortodoxia bizantină, stindardele, perdelele brodate, benerele, steagurile din templele brahmanice, masonice, romane, egiptene care reprezintă un semnal al protecţiei divine. Toate acestea sunt indispensabile ceremonialelor şi sunt simboluri sacre.

[122] De aceea în China şi Cambodgia, în timpul eclipselor lunare soldaţii trag focuri şi bombe de mic calibru pentru îndepărtarea dragonului care devorează luna

Şi totul este un simbolism profund care ar putea începe cu *legenda scărilor şerpuitoare*, a căror explicaţie caută originea, numărul, obiectele pe care le solicită şi sfârşitul într'o lume mistică. Ele încep în pridvorul templului, la intrare. Dar fără nici o îndoială în simbolistica masonică templul reprezintă lumea purificată prin prezenţa divină. Lumea profană rămâne afară, cea a iniţiaţilor între pereţii sacri. De la intrare încolo, trecând prin pridvor pentru a fi iniţiat şi a renaşte într'o lume a luminii păşeşti în simbolismul scărilor şerpuitoare. Intrarea ucenicului în pridvorul templului este începutul unei noi vieţi, dar această etapă e doar pregătirea şi purificarea pentru ceva mai înalt. El devine un copil al frăţiei, lecţiile pe care le primeşte sunt simple intenţii de a curăţi inima şi a pregăti recipientul pentru iluminarea mentală care'i va fi dată în grade succesive. Companion devenind, el mai urcă o treaptă şi este membru emblematic al tinereţii, astfel începând educaţia sa intelectuală. Şi iată'l la pragul dintre pridvor şi sanctuar, când copilăria se încheie şi candidatul devine adult. Acum reuşeşte să vadă în faţa sa o serie de trepte, un drum sinuos care însă îl invită să urce şi ca simbol al disciplinei şi instrucţiei îl învaţă să înceapă lucrul[123]. Scara şerpuitoare începe deci de fapt când candidatul trece printre coloanele forţei şi stabilităţii, ca un simbol semnificativ care'l învaşă că pe măsură ce vor trece anii copilăriei iraţionale va intra în viaţa propriu-zisă cu sarcini şi auto depăşire. El nu mai poate rămâne static. Destinul îi cere să urce, treaptă cu treaptă până când va ajunge în vârf unde comorile cunoaşterii îl aşteaptă. Numărul acestor trepte în toate sistemele este impar. O coincidenţă cel puţin curioasă transpare din faptul că toate templele antichităţii aveau trepte ascendente în număr impar. Dacă începi să urci cu dreptul întotdeauna în templu vei păşi cu dreptul, un semn de bun augur. Dar şi aici simbolismul numerelor este şi în masonerie pitagoreic unde numerele impare sunt perfecte în comparaţie cu cele pare. De aici întregul sistem

[123] Cercetări dificile şi glorioase îi arată că la sfârşitul drumului va fi în posesia unei chei, a adevărului divin

esoteric modern în care predomină numerele impare, simbolistica ideii de perfecţiune fiind susţinută de acestea. În masoneria secolului al 19-lea, treptele erau cinci sau şapte, dar în final ele au fost cincisprezece ca sumă a numerelor trei, cinci şi şapte. Ceremonialul masonic necesită şi el un număr impar de ofiţeri şi demnitari a căror simbolistică este bine argumentată. Instituţia Masoneriei Universale aminteşte omului relaţia sa cu societatea şi dezvoltarea societăţii în relaţie directă cu natura. Toate monumentele antichităţii demonstrează că omul s'a dezvoltat de la stadiul primitiv la cel social prin inventarea sau primirea cunoştinţelor de arhitectură. Dezvoltarea acesteia ca necesitate de apărare împotriva capriciilor anotimpurilor, în care însă arta s'a îmbinat cu metodele de prelucrare şi îmbinare a pietrei, a lemnului şi a altor materiale. Cum s'a ajuns la construcţia templelor în urmă cu cinci sute sau o sută cincizeci de mii de ani şi la ordinele de arhitectură de azi, rămâne de cercetat în continuare, în aceeaşi măsură cu dezvoltarea doctrinelor, a dogmei şi tradiţiei pe care în întreaga sa amploare doar rosicrucianismul atoatecuprinzător şi edificiul complex al tuturor riturilor masonice reuşesc s'o perpetueze.

Progresând, candidatul este invitat să contemple alte serii de instrucţii. Sensurile umane, asupra cărora ne vom mai apleca, sunt canalele prin care primim ideile percepţiei noastre şi în acelaşi timp cea mai importantă sursă conştientă de cunoaştere, simbol al civilizaţiei intelectuale. Este perfecţionarea, pentru că inconştient şi prin matricea avatarurilor noastre, suntem iniţiaţi a priori prin Logos. Arhitectura, cea mai importantă dintre arte, este cea care conectează instrucţia iluminării în mod operativ prin francmasonerie. Necesitatea cultivării cunoştinţelor practice din toate artele le întâlnim de-a lungul treptelor şerpuitoare şi aspirantul devine o personalitate în societate tocmai prin cunoştinţele sale de viaţă şi filosofie practică, fiind un membru util societăţii. Şi oricât ar urca, el întâlneşte scara care se află în faţa sa. Înţelepciunea se apropie de el, dar fiecare lucru pe care îl

cunoaşte îl face şi mai avid de cunoaştere, ţel pe care nu'l poate atinge, nici când se găseşte în camera de mijloc, locul permanent atribuit adevărului.

În acest al treilea repaus poţi ajunge într'un punct din care întreg cercul ştiinţei umane poate fi explicat. Simbolurile, ştim, sunt arbitrare şi cu semnificaţie convenţională, iar cercul este la rîndu'i simbolul unui semn sau serii de doctrine elaborate sub imperiul celor şapte arte şi ştiinţe liberale, la rându'i constând în două ramuri: gramatica, retorica şi logica – trivium, aritmetica, geometria, muzica, astronomia – quatrivium. Maeştrii acestor cunoştinţe nu mai au nevoie să fie îndrumaţi la lectura unei cărţi sau la înţelegerea unei probleme. Ei au cheia limbajului universal şi cunosc legile secrete ale naturii. Dar scara şerpuieşte încă mai departe, ascendent, mereu la lucru, mereu la trudă. Iar recompensa ? Toate sunt simboluri şi de aceea răsplata e adevărul sau cel mai apropiat punct de acesta în măsura în care iniţierea s'a apropiat de gradul necesar cunoaşterii. Este cel mai frumos lucru, dar şi cel mai ascuns dintre doctrinele ştiinţifice ale simbolismului masonic ca iniţiatul să fie într'o permanentă căutare a adevărului pe care nu'l va găsi în sensul revelării obişnuite, a înţelegerii uzuale. Acest adevăr divin, obiectul muncii sale, este simbolizat prin Cuvânt, pentru care cu toţii ştim că nu avem decât un substitut. E o lecţie umilitoare, dar necesară întru cunoaşterea naturii, a lui Dumnezeu şi relaţia omului cu El, cunoaştere în adevărul sacru pe care nu'l putem avea în această viaţă. La sfârşitul acestei vieţi vom afla originea vieţii. Deci camera de mijloc a templului e simbolul vieţii actuale, unde putem avea doar simbolul Cuvântului, unde adevărul e obţinut cu aproximaţie şi unde se învaţă că adevărul constă în perfecta cunoaştere a lui Dumnezeu. Şi iniţiatul urcă, lucrează, primeşte această răsplată care îi arată că trebuie să muncească în continuare şi iar să urce. Astfel, ca simbol, ca legendă, învăţam despre scara care şerpuieşte. Ca orice minunată legendă, nu putem să adoptăm atitudinea receptării ei ca un fapt istoric, absurditățile unor detalii ar face pe

cei înţelepţi să râdă de credulitatea noastră. Dar dăruindu-ni-se acest mare mit filosofic, ştim că nimeni nu poate trece peste aceste învăţături morale sublime, acceptând alegoria şi tâlcul Scripturii. Ea ne spune cum opt mii de meşteri erau săptămânal plătiţi în camerele înguste ale templului, urcând scara doar pentru a'şi primi răsplata. E o alegorie ce ne învaţă urcuşul minţii de la ignoranţă spre treptele studiului şi dificultăţile în obţinerea cunoştinţelor, primind puţin câte puţin, adăugând câte ceva la bagajul ideilor, cu fiecare treaptă până în camera de mijloc a vieţii. Intelectul purificat şi elevat crede, şi cunoaşterea înseamnă să ştii, înseamnă bunătate şi înţelepciune. De fiecare dată doar câte o treaptă.

Redescoperim atâta înţelepciune în lumea simbolurilor încât e greu să discerni ce anume din realitatea imediată sau de mult dispărură e real sau doar simbol şi cât de mult se îmbină aceste două aspecte ale unei gândiri din ce în ce mai apropiate de semantica virtuală. Sunt ritualuri care folosesc în mare măsură această ultimă sintagmă, încât fac parte din uzanţa timpurilor moderne, chiar dacă ele sunt repetate de sute de mii de ani. Astfel ritualul de purificare, cu extindere universală în viaţa privată sau socială, de la concepţie până la moarte, foloseşte în islamism apa, praful, nisipul, vopseaua brun-roşiatică, la egipteni uleiul, tămâia şi sarea, la triburile germane uleiul sau vinul, în sintoism sarea ori hârtia, la greci şi scandinavi pâinea, zahărul, seminţele şi sângele animal, în brahmanism cenuşa. E o înşiruire care dezvoltă conceptul de varietate al rolului purificării: apa, focul, lumina. Căni şi cuve cu apă, ulei sau vin, vase pentru abluţie (spălare rituală), containere din lut ars sau sticlă cu parfumuri şi balsamuri, cădelniţe pentru arderea tămâiei, ulcioare din aur, argint sau cupru pentru purificarea mâinilor şi picioarelor, toate sunt folosite în acelaşi scop ritual. Purtarea hainelor noi asociată cu festivalul luminii e din nou un simbol al purificării. În iudaism şi creştinismul medieval se practica îmbrăcarea hainelor din sac sau

blană, brâie cu ţinte îndreptate spre piele ca o penitenţă, sau chiar biciuirea.

Ritualurile de trecere, de pasaj par a fi la fel de complexe, ele cuprinzând iniţierea, căsătoria şi moartea. Iniţierea este complexă, poate consta în circumcizie, purtarea unui şnur sacru[124], sau practicarea unei tăieturi pe tors de la umăr la mijloc în diferitele zone ale lumii. Zoroastrienii purtau şi o cămaşă albă din două piese legate împreună, o broboadă – văl de bumbac care acoperea nasul şi gura şi beau apă cu zahăr amestecat cu un pumnal. Călugării budişti îşi tăiau părul şi primeau îmbrăcăminte roşie şi galbenă, o curea, un bol, un ibric, un ac de cusut, o scobitoare şi un evantai. Cei japonezi erau iniţiaţi după 50 de ani prin botez cu apă de la cinci izvoare şi mai primeau o roată şi o scoică, la creştini tunsoarea şi veşmintele sacerdotale, la şamani un ceas magic, o tobă, un scrin decorat cu motive solare şi lunare. Ritualurile de căsătorie nu sunt universale, având diverse cerinţe ce includ baia ceremonială la greci, inele metalice pe deget la evrei, zoroastrieni, perşi, romani şi creştinătate, un văl al miresei portocaliu în Roma şi alb la creştini, o coroană a miresei din sovârv şi verbină, mai târziu din mirt şi flori de portocal în Roma şi din diverse materiale la creştini sau coronele ţinute pe cap în creştinătatea ortodoxă, iar o brăţară este aşezată pe mâna miresei la hinduşi[125]. Ritualul are loc sub un pavilion sau baldachin ca la etrusci, sub cort la vechii evrei, despărţiţi de o pânză la hinduşi şi perşi. Leagănul folosit în India are semnificaţia unirii prin dragoste a cerului cu pământul[126].

Arderea, sfâşierea şi înhumarea sunt trei metode de a dispune de trupul celui decedat. Dintotdeauna şi în prezent acestea coexistă. O oglindă utilizată ca magie de depistare a

[124] din lână de miel sau păr de cămilă sau capră la perşi, iar în India din lână, bumbac sau cânepă după castă

[125] Jitendra Nath Banerjea, *The Development of Hindu Iconography*, 2nd ed. rev. 1974

[126] Cu aceleaşi conotaţii fiind şi leagănele din festivalurile dionysiace din Atena sau din Tailanda. Iar la solstiţiul de iarnă un sacrificiu vedic se realiza tot în leagăn

spiritelor rele era folosită cu mii de ani în urmă în China. O oglindă de cupru era aşezată în spatele capului în Egipt, una de bronz lângă cap în Japonia budistă. Fine piese de aur în India, de jad în China, monede la etrusci acopereau orificiile feţei şi corpului. Măşti mortuare făcute din aur, bronz, piatră, lut ars şi alte materiale au fost realizate la micenieni, egipteni dar şi atunci bani pentru marea trecere erau introduşi în gura decedatului. Care şi ambarcaţiuni mortuare au fost utilizate de asemeni, ca şi sania în Rusia. Urnele celor incineraţi erau depozitate domestic la Roma şi la budişti, în cinerarii la etrusci, în catacombe la greci. Turnurile liniştii ale perşilor erau pentru ca vulturii sau alte animale să poată sfâşia trupurile aruncate acolo. Înmormântările fără sicrie din Roma şi Palestina, îmbrăcate cu fibre din plante în India au fost urmate de cele în sicrie din lemn, jad, metal, şi sarcofage. Dintotdeauna decedaţii erau însoţiţi de obiecte care să le uşureze viaţa de dincolo sau să'i întâmpine la reîncarnare. Ritualurile, desigur sunt practic aceleaşi, respectând preceptele tradiţiei şi azi în practicile religiilor contemporane sau în francmasonerie.

Ritualurile de sacrificiu întrebuinţează uneori o simplă stâncă, menhire, megaliţi în lumea protoistorică, mai nou altare[127] sau un pat de nisip ori pământ[128]. Pe altar se pot găsi arme de sacrificiu, cuţite, pumnale, săbii, vase, iar animalele de sacrificiu pot fi preparate şi mâncate în ritual, cupe pentru libaţiuni. Pentru a fi consacrate anumite ofrande ele erau atinse de preoţii egipteni cu un sceptru magic. Altarele sunt decorate cu candelabre, vase de flori, cădelniţe. Ca şi în restul ritualurilor muzica nu lipseşte,

[127] Altarele din riturile vedice aveau canale, şanţuri, gropi în pământ folosite pentru focul sacrificial şi altele pentru colectarea sângelui victimelor în Grecia, Iran şi Arabia preistorice înconjurau un altar cu unul, trei, patru sau mai multe picioare, cu suprafaţa netedă sau prevăzută cu drenuri pentru sânge şi libaţiile lichide, cu platouri pentru ofrandele solide; pot fi rotunde sau dreptunghiulare sau ca în ritualul vedic de forma unei păsări cu aripile întinse, făcute din stâncă, lemn, bronz, aur, fier, alabastru, marmură, în creştinism sunt rectangulare, în rosicrucianism şi unele ordine masonice triunghiulare, Altarul Pământului din Beijing este cubic, al Cerului şi cele feniciene sunt cilindrice, în Grecia puteau fi scobite, iar în biserica romano-catolică există obligativitatea existenţei unei pietre, indiferent de materialul altarului

[128] În Africa şi America de sud

trompetele de argint ale evreilor şi interpretarea preoţilor tibetani hinduşi nu lipsesc în aceste ocazii.

Încheiem această trecere în revistă, de altfel foarte sumară, dar pe cât posibil cuprinzătoare, amintind cupele pentru apa sfinţită, serviciile de masă, hainele, retortele pentru parfumuri, bijuteriile, ornamentele, ghirlandele de flori, oglinzile metalice, tronurile şi platformele, balansoarele, ambarcaţiunile şi carele de procesiune, instrumentele muzicale, umbrelele, evantaiele, benerele şi steagurile. O ceremonie importantă este încoronarea, ungerea, consacrarea care cere o diversitate de alte obiecte necesare ritualului: coroana, sceptrul, ciocanul, globul. Să nu uităm şi de micile altare domestice care susţin practicarea unor ritualuri familiale şi intime din vechea Romă, în China, în Japonia, în India brahmanică sau lumea budistă, în Rosicrucianism. Statui, simboluri ale credinţei, liste ale strămoşilor, ofrande de flori, tămâie, fructe şi lumini îmbogăţesc aceste altare.

Simbolistica contemporană a masoneriei este foarte complexă şi poate de aceea, datorită muncii asidue ea începe cu un stup ce reprezintă lucrul şi cooperarea. Cartea Sfântă păzită de o sabie înseamnă linişte şi circumspecţie, coloana întreruptă e moartea iminentă, creta, cărbunele şi lutul sunt prietenia, asiduitatea şi entuziasmul, colinele înalte şi văile adânci reprezintă păstrarea secretelor, cheia e limba şi de aici discreţia, clepsidra şi coasa sunt viaţa şi timpul, puterea e laba de leu, vasul cu tămâie e inima pură, mistria e generozitatea, inima care întinde cimentul dragostei frăţeşti, piramida e nemurirea iar mâinile strânse sunt dăruirea şi încrederea. Fiecare din aceste mici incursiuni în istorie, în filosofie, în hermeneutică sunt deci trepte necesare pentru a înţelege locul şi rolul obiectelor din ritualuri şi ceremonialele timpurilor care construiesc civilizaţiile lumii. Din timpurile preistorice simbolurile au constituit parte din evoluţia diverselor civilizaţii în două direcţii, una a riturilor şi ritualurilor practicate în viaţa de zi cu zi şi a doua solemnă. Funcţional acestea

au servit scopurilor sacre şi simbolice după natură, forme, dimensiuni şi stiluri, fiind dintru început codificate. Unele au fost asociate cu predilecţie sacrului sau divinului încât au fost considerate manifestări simbolice ale zeităţilor, în mare parte valoarea lor simbolică pierzându-se în timp. În acest proces ele au supravieţuit în sens formal şi de aici în multe ocazii şi societăţi se remarcă pierderea puterii sacre.

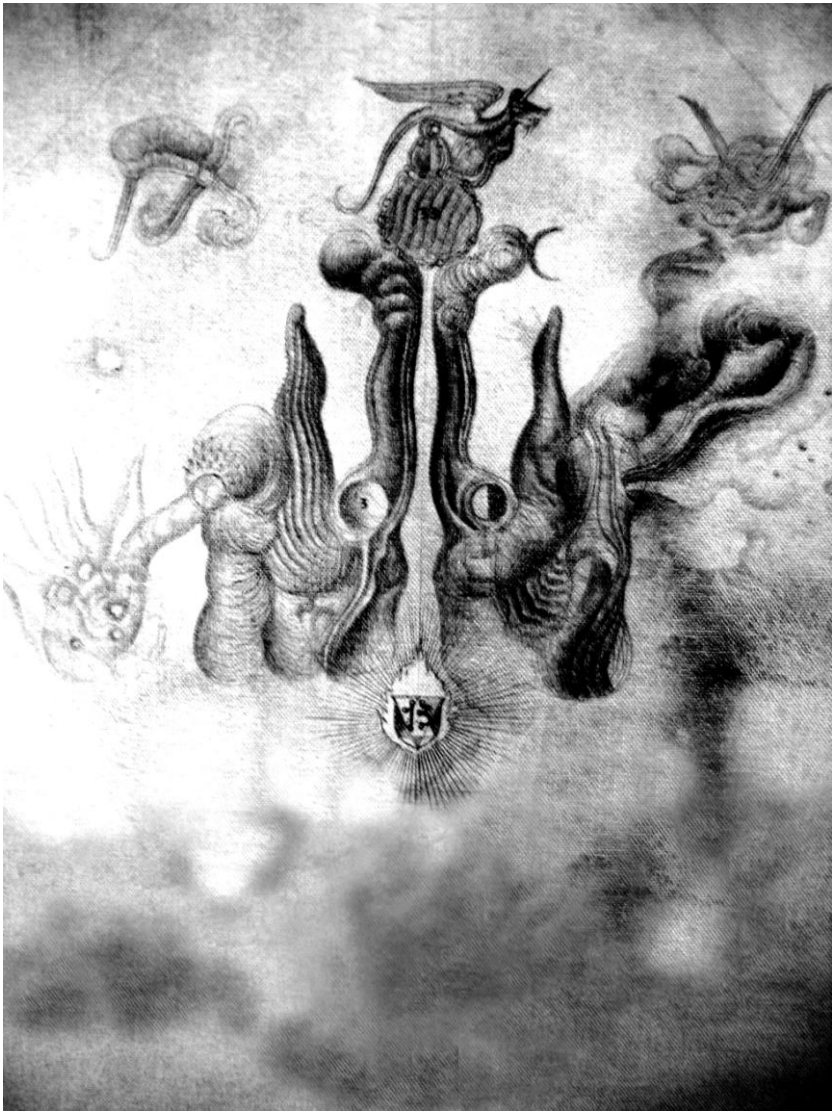

7. Magia ca formă de ritual şi totodată liberă practică a sacrului

Cea mai frumoasă şi mai profundă emoţie pe care o putem experimenta este senzaţia misticului. Ea este sursa tuturor ştiinţelor adevărate. Cel căruia această emoţie îi este străină, cel care nu se mai miră şi nu-l mai fascinează, e ca şi mort. A şti că ceea ce este de nepătruns într'adevăr există, manifestându-se ca cea mai înaltă înţelepciune şi cea mai strălucitoare frumuseţe pe care posibilităţile noastre terne o pot înţelege în formele sale primitive, această cunoaştere, acest sentiment, este centrul adevăratei experienţe[129].

[129] **Albert Einstein**

Participând, nu numai ascultând, la o liturghie îţi dai seama, sau mai bine zis după ce ai participat la slujba din biserică, realizezi că de fapt, în întregul ei, aceasta a fost interpretarea unui ritual foarte apropiat de magie, dacă nu chiar ai fost interpretul, parte din comuniunea comunităţii cu divinul. Interpretarea magiei include cuvinte, descântece, incantaţii sau farmece şi numere simbolice care au o putere înnăscută. Acţiunea ritualică executată de magician şi a celorlalţi participanţi poate să fie susţinută şi de obiecte naturale sau realizate de om. O rugăciune, o incantaţie atrage puterea cerească pentru realizarea magiei. Spre deosebire de biserica creştină al cărei caracter de masă iniţiat de Isus desconspiră majoritatea cuvintelor rituale, în magie ca şi în religiile ce păstrează linia celei originale, a tradiţiei ancestrale, cunoştinţele asupra discursului este adesea secret şi iniţiatul este adorat şi venerat.

Cel mai frecvent într'o ceremonie sau ritual magic, discursul are importanţa primordială. Nici azi, nici în Evul Mediu nu se făceau traduceri sau abateri de la limbajul folosit în liturghii (utilizarea limbii latine), în recitarea unor incantaţii, descântece, farmece (limba era învechită, cu vocabular esoteric). Credinţa în puterile ascunse ale cuvintelor este comună tuturor culturilor.

Magia este totodată o artă şi o ştiinţă[130], o ştiinţă pentru că implică cunoştinţe generale, unitare cu raportarea unor fenomene altora, explicându-le şi acodând o etalare exactă a principiilor, teoriilor şi legilor. Dogmă sau nu, ştiinţa conduce la eliberarea spiritului. Este o artă pentru că comportă în practicile sale o manieră de acţiune reglată metodic, totul pornind de la observaţie, experimentare a ştiinţelor fizice dar şi de la cele morale servindu-se de meditaţie şi procedee analogice. Focalizând pe o anormală apropiere psihologică se remarcă o strânsă relaţie

[130] Arthur C. Lehmann , James E. Myers, *Magic, Witchcraft, and Religion: An Anthropological Study of the Supernatural*, 2001,

între structurile sociale şi simbolismul cosmologic prin instituţia şamanică al cărei rol este de a conserva atât ordinea socială cât şi cea cosmică[131]. De aceea vom rămâne puţin asupra ritualurilor transmise prin intermediul lor.

Dacă religia este *un ansamblu de doctrine şi practici, ea constituie raportul omului cu puterea divină* şi comportă o dogmă, o morală şi un cult, magia se diferenţiază de aceasta prin natura, obiectul şi practica sa. Vom accentua mai târziu şi asupra altor diferenţe, atunci faţă de misticism. Dar diferenţele pe care le subliniem sunt tocmai pentru a arăta cum religiile actuale s'au îndepărtat în toate acestea de tradiţia protoistorică a omenirii păstrată în mică parte de alchimie, astrologie, esoterism, deci într'un cuvânt de magia rosicruciană a cărei bază simbolică o întâlnim la fiecare dintre credinţele contemporane şi în sinteza landmakurilor, moralei şi ritualurilor masonice.

Multe acte simbolice au loc în cadrul ceremoniilor religioase care sunt doar acte de venerare, rogaţiuni, care rămân fără o finalizare materială, oficiantul dăruind comunităţii speranţe[132]. Magul aduce certitudine.

Abracadabra

Dacă vei fi singur cu tine însuţi,
vei fi cu totul al tău.[133]

Magia la origini este subordonată religiei, fiind un har al lui Dumnezeu. Comunitatea Maori din Noua Zeelandă apreciază calitatea cuvintelor ca

[131] Jon Christopher Crocker, *Vital Souls: Bororo Cosmology, Natural Symbolism, and Shamanism*, 1985
[132] E.M. Butler, *The Myth of the Magus* 1993
[133] Leonardo da Vinci, *note*

fiind de o exactitate perfectă, orice greşeală în exprimare putând aduce mari daune vorbitorului şi celor din anturajul său. Şamanii, mediumii ori misticii repetă adesea sunete, silabe pentru obţinerea contactului cu forţa spirituală a lumii sau o stare de iluminare a conştienţei umane. În cântecele religioase, în practica ordinelor oculte moderne repetarea unor formule lingvistice sunt parte din secretele magiei, la fel ca şi puterea numelui, a numerelor, a gesturilor şi a asocierilor dintre ele: cântecul, reprezentarea alegorică, dansul ritual etc[134]. Toate acestea sunt practici identice punând în armonie magul, preotul, pastorul, rabinul, şamanul etc şi participanţii la ritual cu influxurile benefice, mult mai eficiente, mai precise şi mai ample decât ale ştiinţelor moderne (posibilităţile de vindecare ale esenienilor tămăduitori, deci şi ale lui Isus nu au putut încă fi egalate, decât de cei aleşi cărora le-au fost transmise învăţăturile secrete).

În literatura antropologică obiectele utilizate în magie sunt numite leacuri, iar magicienii lecuitori. Sunt incluse ierburi, organe de animale, pietre preţioase, obiecte sacre şi obiecte pe care incantaţiile sau ritualurile le consideră ca emanând ele însele putere. În Tradiţie exista divinaţia unor părţi ale corpurilor animale reflectând forţele macrocosmice ale universului, obţinute uneori prin sacrificii, aşa cum am mai amintit, dar adeseori ele puteau fi reprezentate doar simbolic. Implorarea unor spirite sau alte forţe supranaturale putea fi făcută şi cu ajutorul unui fir de păr, unghii, haine (considerate vrăjitorie[135]), precum şi prin desene, pantacle, elemente figurative folosite în timpul ritualurilor. Pentru că magia se bazează pe ritual, pe cunoştinţele magicianului şi abilitatea sa, pentru că are are nevoie de un

[134] Un exemplu îl constituie descântecele de dragoste. Orientarea unei mişcări vibratorii de la o persoană îndrăgostită spre subiectul iubirii sale în condiţiile propice formării unei armonii între fluidele psihice ale celor doi conduce la un transfer de sensibilitate afectivă prin impregnarea psihică a materiei sau a aurei persoanei iubite. Dar magia acţionează şi prin elemente fizice, materiale.

[135] Şarlatania nu face obiectul acestui studiu

auditoriu şi forţe spirituale cărora să li se adreseze, noi, cei care am parcurs până acum simbolistica sacrului şi ceremonia ca fiind cheia purificării, noi devenim precum preoţii în catedrale, magi observatori ai vieţii profane şi investim în ea sfinţenia[136]. Magicienii moderni cred că realizează aceasta doar manipulând în faţa participanţilor iluzii.

Să ne oprim o clipă la rolul instrumental şi cel expresiv al magiei. Ţintind calea de dezvoltare a omenirii, antropologii identifică trei tipuri de magie instrumentală, productivă, protectivă şi distructivă[137], iar cea expresivă rezultă din înţelegerea simbolică şi socială. De aceea magia întâlnită şi în cadrul marilor religii, în societăţile esoterice dă un sens grupului, comunităţii, frăţiei prin împărtăşirea ritualurilor care dau putere şi tărie membrilor. La fel de bine mulţi magicieni au fost izolaţi ca persoane din interiorul sau de la marginea societăţii. Oricum, magia nu poate fi separată de sistemul de gândire, credinţă şi practicile unei societăţi şi este parte integrantă din istoria omenirii şi din paginile demonstraţiei noastre. Deci, filosofic privind, în magie fenomenele sunt complexe şi împletite, ştiinţa şi religia, iar amândouă cu magia. Definirea unor fenomene care se petrec într' un mod conceptual echivalent ca aparţinând unei construcţii aparent obiective opuse religiei şi ştiinţei ca fiind magie, a fost de fapt încercarea unei orientări de stigmatizare împotriva celor care o utilizau. De aceea istoria poate aduce unele lămuriri asupra ambiguităţii acestei false înţelegeri a contextului cultural uman şi a tradiţiilor intelectuale. Antropologul britanic Sir James Frazer definea magia ca aparţinând stadiilor primitive de dezvoltare a umanităţii, iar mai târziu atât religia cât şi ştiinţa nu

[136] Claude Lévi-Strauss, *Introduction to the Work of Marcel Mauss,* 1987

[137] Productivă este aceea care ajută munca omului, îi creşte recolta şi îi aduce vreme bună, protectivă este cea care îl apără de vicistitudini, la aceasta ajutând şi amuletele, descântecele, iar magia distructivă sau vrăjitoria este făcută pentru a răni pe alţii şi este motivată de invidie

au avut decât cuvinte critice la adresa celor pe care o urmau şi'i continuau învăţăturile. Pentru că magia e parte din Cuvânt.

Privită ca o relaţie personală între oameni şi forţele spirituale, cum vedea religia Sir Edward Burnett Taylor[138], aceasta era în opoziţie cu magia - impersonală, mecanică şi tehnică, cea care manipulează aceste forţe. Emile Durkheim[139] afirma că religia este de masă realizând pentru aderenţii săi o credinţă, o biserică, pe când magia nu impune legături permanente între credincioşi şi doar temporale între ei şi magicianul care oficiază pentru ei. În acelaşi context ştiinţa şi tehnologia realizează capacităţi productive pentru bunăstarea oamenilor spre deosebire de magie, care ca şi religia, lucrează cu invizibilul, cu forţe nonempirice, dar este eficace ca ştiinţa. Magia invocă o relaţie cauză-efect simbolică, şi are atât funcţie expresivă cât şi una instrumentală. Acestea sunt argumente pentru a discuta libera gândire în interiorul unei dogme bine definite. Origen cunoştea puterea cuvântului ce opera asupra diverselor clase de demoni în Egipt sau Persia. Printre formulele cabalistice suverane capabile să înlăture demonii şi să făcă invulnerabil pe posesor era printre altele Agla, pe care l-am prezentat, remediul pentru vindecarea bolilor era Abracadabra[140] şi un alt cuvânt foarte puternic era Abraxas care are valoarea numerică 365 şi simbolizează revoluţia anuală a soarelui în zodiac ca şi multe altele.

Cele patru elemente: lumină, căldură, electricitate, magnetism, fluide sau vibraţii sunt manifestări ale principiului unic pe care cei din antichitate îl cunoşteau sub numele de Azot. Să remarcăm că a este prima literă a oricărui alfabet, z este ultima

[138] Edward B. Tylor, *Primitive Culture: Researches into the Development of Mythology, Philosophy, Religion, Language, Art, and Custom*, 1977

[139] Émile Durkheim, *The Elementary Forms of the Religious Life,* 1976

[140] Cuvântul ar proveni din ebraicul *abreg ad hâbra care înseamnă:* trimite trăsnetul tău până la moarte. În ebraică se compune din nouă litere. Cuvântul se dispunea triunghiular în trei dimensiuni ca o pâlnie cu repetabilitatea literelor în aşa fel încât să îndrepte energiile de sus în jos şi astfel talismanul să le capteze. Amuletele, talismanele şi pentaclele armonizează legile misterioase care guvernează lumea cu puterile superioare.

literă a alfabetului latin, omega a celui grec şi thau a celui abraic. Începutul este unic, universal, dar scopurile creaţiei sunt trei: lumea latină, naturală, lumea greacă, spirituală şi lumea ebraică, divină. În francmasonerie lumina astrală este reprezentată printr'o stea înflăcărată. Soarele trimite razele sale către lună, care le reflectă spre steaua înflăcărată, iar aceasta le retrimite către soare, formând un triunghi al luminii. E o eternă simbolistică care impresionează prin cuvânt întreaga fiinţă a iniţiatului şi chiar a profanului avid de cunoaştere.

Pentru a'ţi închipui magia ca o neştiinţă sau o prereligie, pentru a o diferenţia de vrăjitorie sunt teme dificile şi care au fost abordate în mod explicit de antropologie[141]. Acţiunile se intrică şi limitele albe sau negre ale magiei sunt de asemeni obscure. Există tot aşa diferenţe între magie şi divinaţie care nu'şi propune să influenţeze evenimentele sau să le prezică ori să le înţeleagă. Dar puterea mistică a acesteia este aceeaşi cu cea care stă la baza magiei. Aşa încât figuri religioase ca preoţi, profeţi ori şamani sunt identificate ca magicieni pentru că activitatea lor în cadrul ritualurilor include acte definite ca fiind magice. Teoria ca teoria, dar practica diferenţierii între toate acestea, mai ales când ştiinţific faptele sunt religios-magice, aceasta relevă în domeniul ştiinţei similitudini[142]. Dintre cele mai noi sunt alchimia şi astrologia, care subliniază practica dicotomică într'un context nativ, amalgam de structuri şi credinţe, magie şi ştiinţă coordonate de Marele Arhitect al Universului.

[141] Ralph Merrifield, *The Archaeology of Ritual and Magic* 1987
[142] Bronislaw Malinowski, *Magic, Science, and Religion, and Other Essays*, 1992

Magia ca fir secret al dezvoltării umane

Cum ne înşeală oarba ignoranţă !
O, nefericiţi muritori, deschideţi ochii ![143]

Este important să găseşti rădăcinile magiei aşa cum o înţelegem noi în zilele noastre, şaman, şamanism, mana[144], aplicând un context de percepţie şi metode comparative prin studii antropologice, istorice şi religioase[145]. Şamanul, se pare, are extazul necesar pentru a comunica cu spiritele prin ritual. Cum am amintit în capitolul anterior el are nevoie de accesorii precum ar fi îmbrăcămintea, tobele şi alte accesorii. El poartă o robă, care imită uneori un animal şi o coroană cu coarne sau pene de pasăre, încălţămintea fiind simbolic din fier în ideea copitelor sau ghearelor. Hainele pot fi decorate cu oase umane sau şamanii poartă şorţuri cu reprezentări animale, figuri de reptile în general. Tobele ovale sau rotunde au o singură membrană şi sunt decorate cu picturi, beţele de asemeni sunt decorate cu figuri de animale. Spiritul pătrunde şamanul sau sufletul acestuia călătoreşte în lumea spiritelor. Şi ritual cuprinde ritmul, muzica şi invocaţiile. Unii poartă cu ei un disc de metal cu rol de oglindă. Acest simbolism descris cu diferite particularităţi în spaţiu şi timp este însoţit de dans. Cântecul său este adeseori improvizat, scena e un spaţiu în jurul focului. Cu teamă şi respect audienţa aşteaptă prezenţa spiritelor, focul e la rându'i un spectacol de lumină ce dirijează umbrele, efecte ce ilustrează naraţiunea şamanului. Cu ajutorul unor năframe în jurul

[143] Leonardo da Vinci, cuvinte scrise alături de desenele unor fluturi zburând în jurul unei flăcări.
[144] Termenul mana a fost aplicat culturilor melaneziene şi polineziene, dar şi în istoria civilizaţiilor clasicii Rome.
[145] Stanley Jeyaraja Tambiah, *Magic, Science, Religion, and the Scope of Rationality,* 1990

auditoriului joacă umbrele, oglinda reflectă sclipiri de flăcări iar mici simboluri metalice scot un clinchet ce subliniază dansul. Tobele exaltă toată audienţa formată din adepţi ce aşteaptă vindecarea tuturor bolilor. Azi acest spectacol a rămas în credinţele populare. Popoarele turcice au devenit musulmane, ungro-finicii creştini, mongolii budişti. La toate popoarele, inclusiv la români, aceste tradiţii au rămas în aşa zisul folclor în care se invocă ajutorul forţelor spirituale şi practica dansului cuprinde întreaga suflare masculină sau feminină după ritual. Nu caracterul ritualului şi nici tehnica acestuia nu constituie elementele de care am simţit nevoia să le prezentăm, ci starea de extaz realizată, meditaţia şi caracterul universal întâlnit în Oceania, sud-estul Asiei, Tibet, China[146], Africa[147], Europa[148] şi cele două Americi. În jurul Oceanului Pacific existenţa tradiţiei este explicată prin influenţa continentului Mu. Niciodată n'au existat diferenţe între bărbaţi şi femei, rarele exemple fiind cele legate de lupta pentru supremaţie, şi de cele mai multe ori a bărbaţilor complexaţi de capacităţile fizice, sufleteşti şi intelectuale ale femeilor. Misoginismul care începe încă din religia monoteistă ebraică se accentuează în creştinism şi mai ales în mahomedanism. Interdicţia de a vedea în Isis sau în Marii marile iniţiate, preotese şi magiciene totodată, regine ale panteonului sacru dar şi ale universului, a condus la îndepărtarea femeilor din conducerea spirituală a comunităţilor, din francmasonerie şi ordinele cavalereşti. Exemple ce pot contrazice orice intervenţie necivilizată şi exclusivistă sunt la îndemâna oricui: Nefertiti, Cleopatra, Elena - mama Împăratului Constantin, Jeanne d' Arc, Ecaterina a Rusiei, Elisabeth a Angliei, Helen Blavatsky, Annie Bessant etc. E greu de crezut că într'o lume ce se doreşte din ce în

[146] Mircea Eliade, *Shamanism: Archaic Techniques of Ecstacy*, 1989 în care remarcăm capitolele despre ideologia şi tehnicile şamanice la indo-europeni sau simbolismul din estul îndepărtat, China şi Tibet. Fenomenul şamanic şi cuvântul şaman sunt aplicate nu numai culturilor aşa zise primitive ci şi Europei dinaintea creştinismului de către Mircea Eliade în explorarea sa asupra stărilor extatice.

[147] S.P.Tokarev

[148] E.M. Butler, *Ritual Magic* 1998

ce mai elevată aceste concepte continuă să reziste. Învăţăturile rosicruciene ce constituie quintesenţa tradiţiei au fost şi vor rămâne parte a moştenirii umane fără diferenţă de sex, religie sau poziţie socială. Totul aparţine luminii interioare, harului şi matricii dăruite de Dumnezeu.

De aceea e mai uşor să concepem faptul că, urmând puterea de concentrare şi respectarea unor dogme de convieţuire, dar cu o cugetare deschisă spre orizonturile cele mai înalte ale lumii, minţile de mare profunzime sau înălţime aparţin femeilor. Munca uneori exagerată a acestora în casă, cu copiii şi în societate împiedică afirmarea deplină a capacităţilor lor, bărbaţii realizând retragerea lor în meditaţia egoismului şi falsului elitism. Femeile sud coreene trăiesc şi azi o moştenire a iniţierii şamanice, demonstrând aserţiunea preoteselor şi magicienelor timpurilor trecute[149]. La eschimoşi, şamanul vindecă în ziua de scufundare ecstatică a Mamei Animalelor şi se roagă pentru abundenţa şi ajutorul femeilor sterpe. Se crede că bolile sunt aduse de violarea tabuurilor sau prin captura sufletului de către fantome[150]. Magul poate zbura, având reputaţia de a fi vizitat luna sau să fi înconjurat pământul. El ştie viitorul, face profeţii, prezice schimbarea vremii şi excelează în magie. În America de Nord şamanismul reprezintă cea mai importantă formă de viaţă religioasă. Puterile magului sunt obţinute prin propria voinţă dar după numeroase încercări iniţiatice, şi se manifestă asupra întregii societăţi[151]. Societăţile secrete şi mişcările mistice din colectivităţile indiene americane se apropie de activitatea extatică care caracterizau odată şamanismul[152]. În America de Sud[153] şamanii se bucurau de un

[149] Laurel Kendall, *Shamans, Housewives, and Other Restless Spirits: Women in Korean Ritual Life,* 1985

[150] Ca primă fază a ritualului se practică o confesiune colectivă, purificatoare, apoi se trece la căutarea în ceruri sau adâncimi a sufletului furat

[151] I.M. Lewis, *Ecstatic Religion: A Study of Shamanism and Spirit Possession*, 1989

[152] aceleaşi funcţii vindecătoare, de predicţie şi influenţare a vremii, dar şi apărarea împotriva vrăjitoriei erau rezultanta ritualurilor lor magico-religioase

[153] Johannes Wilbert, *Tobacco and Shamanism in South America,* 1987, examinează rolul nicotinei utilizată de şamanii Warao în Venezuela cu rol halucinogen. Asemănător, Luis

respect deosebit, având rolul de a conduce ritualurile de înmormântare sau naştere, cu aceeaşi autoritate ca un preot dar, în plus aveau puterea de a se transforma în animale ce beau sângele duşmanilor.

În peninsula Malaezia şi în Oceania spiritele cereşti îl ajută pe şaman să vindece utilizând cristale de cuarţ. Ritualurile din Insulele Andaman sunt de sorginte protoistorică: şamanul îşi trage puterile din relaţia cu spiritele prin moarte şi reînviere, iniţierea şamanică generală. Chemarea puterii spiritului tigru şi intrarea în transă cu posibilitatzea de a deveni medium pentru forţele spirituale cosmice, iată caracteristicile şamanismului din insulele indoneziene. Tot aici există clasa hermafroditilor îmbrăcaţi în haine femeieşti ca un element intermediar între cer – element masculin şi pământ – element feminin. În religiile extatice polineziene importantă este posedarea iniţiatului de către zei sau spirite. Preoţi, vraci, vrăjitoare şi mediumi practică astfel ritualurile de vindecare magică. Deci nu putem vorbi de un şamanism strict în această regiune. Dar în Australia o persoană poate deveni un tămăduitor prin ritualul de moarte iniţiatică, urmată de renaştere către o nouă condiţie supraumană. Această moarte iniţiatică la fel cu a şamanului siberian[154] are două caracteristici nemaiîntâlnite. Prima constă în operaţii asupra corpului candidatului, cu scoaterea din abdomen a unor organe, spălarea şi uscarea oaselor, inserţia de substanţe magice. A doua este o ascensiune la cer cu zile extatice petrecute în alte lumi. Toate cunoştinţele asupra actelor de vindecare sunt obţinute în transă, în vis, în starea de veghe de dinainte, din timpul sau de după ritualul de iniţiere.

Ca o moştenire iudeo-creştină şi greco-romană în cultura medievală a vestului Europei apare o creştere şi o decădere a

---

Eduardo Luna and Pablo Amaringo descrie în *Ayahuasca Visions: The Religious Iconography of a Peruvian Shaman*, 1991, practicile pe care el le utilizează ca şaman peruvian şi antropologist de profesie

[154] Marjorie Mandelstam Balzer, *Shamanism: Soviet Studies of Traditional Religion in Siberia and Central Asia* ,1990,

magiei în raport cu religia, o paradigmă între magie, religie şi ştiinţă încheiată cu victoria ultimei[155]. Şi totuşi cum se poate ca o persoană religiosă să practice magia şi să fie şi om de ştiinţă ? Să ne întoarcem în Grecia antică. Cuvântul magie derivă din greacă şi latină, referitor la perşii zoroastrieni. Tradiţia afirmă că ei posedau cunoştinţe secrete şi abilitatea de a dirija puterea dinspre sau înspre oricare dintre zeităţile vechilor panteoane. Tradiţiile asociate cu magia provin şi din credinţele egipteano-iudaice ca o contrapondere asupra vrăjitoriei[156]. Vrăjitoarele erau în legătură cu zeii, cu focul, sarea şi grânele. Textele descoperite relevă practicarea necromanţiei, invocarea spiritelor şi morţilor, ca o ultimă apărare împotriva răului. Pentru a putea invoca sunt reţete magice şi instrucţiuni de preparare a ritualurilor care le asigură eficacitatea şi care sunt înscrise în numeroase papirusuri. Divinaţia cuprinde ritualuri complexe etrusce şi romane[157]. Ambivalenţa magiei în creştinismul timpuriu se extinde spre Europa şi Bizanţ[158]. În Evanghelia după Matei, cei Trei Magi ce apar la naşterea lui Isus Cristos erau perşi, înţelepţi astrologi şi practicanţi ai unei religii străine şi ei validează naşterea divină. Altfel, cuvântul mag are o conotaţie negativă în Noul Testament[159]. Credinţa în realitatea puterilor oculte şi necesitatea unor ritualuri creştine s'au perpetuat până în zilele noastre. Adeseori în timpul creştinării Europei, magia era asociată păgânismului aşa cum era ea întâlnită la celţi, germani, scandinavi. În acelaşi timp întâlnim în

---

155 Jacob Neusner, Ernest S. Frerichs, and Paul Virgil McCracken Flesher (eds.), *Religion, Science, and Magic: In Concert and in Conflict,* 1992

156 Georg Luck, *Arcana Mundi: Magic and the Occult in the Greek and Roman Worlds,* 1987

157 Interpretarea practicilor erau ca o semnificativă determinare favorabilă a timpurilor, având şi rol politic, spectacolele de magie erau asociate noilor clase urbane ale imperiului, ai căror membri aveau să lege în eforturile lor termenii materiali şi magici pentru a-şi învinge rivalii şi a obţine succesul.

158 Marvin Meyer and Richard Smith (eds.), *Ancient Christian Magic: Coptic Texts of Ritual Power,* 1999

159 Simon Magus (Fapte 8:9-25), magicianul care intenţionează să cumpere puterile miraculoase ale discipolilor lui Cristos. În legendele creştine de mai târziu această poveste devine o dramatică luptă între adevărata religie cu miracole divine şi magia demonică, falsă plină de iluzii.

manuscrisele monahale formule creştine amestecate cu ritualurile populare, ingrediente naturale folosite împotriva otrăvurilor, posedării demonice, atacului elfilor şi a altor forţe invizibile. O altă practică adoptată de creştinismul slav este divinaţia[160] prin selectarea la întâmplare a unui text biblic – bibliomancia. Asemănător, în America de Sud şi în Africa credinţele indigene se întrepătrund şi azi cu religia creştină. Perioada în care orice deviere era considerată erezie este aceea în care magicienii erau consideraţi ca servitori ai diavolului[161]. Cu toată lupta Inchiziţiei împotriva acesteia, din raţiuni politice sau sociale sunt întâlnite tot mai multe cărţi şi o proliferare a formulelor magice. Sunt identificate două categorii majore de magie[162]: magia joasă care include farmecele (rugăciuni, binecuvântări, descântece), amulete protectoare şi talismane, vrăji (abuzuri de magie protectivă şi medicală), divinaţia şi astrologia populară prin ierburi şi animale, şi magia înaltă sau intelectuală[163] ce include forme culte de astrologie, magie astrală, alchimie, cărţi de iniţiere şi necromanţia[164]. Mai întâlnim magia pietrelor preţioase, a gemelor etc. Se întrezăresc influenţe majore din practicile evreieşti şi sursele ştiinţifice arabe ca în manualul de magie Piocatrix, întotdeauna păstrându-se filonul tradiţiei creştine.

La începutul perioadelor renascentiste magia era privită ca fiind periculoasă, antisocială, demonică, incluzând practici condamnate de farmece, necromanţie şi vrăjitorie. Vrăjitoarele şi magicienii erau vânaţi de inchiziţie pentru a distruge transmiterea cunoştinţelor lor. Cu toate acestea un manual de tipul *Malleus maleficarum*[165] descria acum peste cinci sute de ani sabatul

[160] Charles Burnett, *Magic and Divination in the Middle Ages: Texts and Techniques in the Islamic and Christian Worlds,* 1996
[161] Valerie I.J. Flint, *The Rise of Magic in Early Medieval Europe*, 1993
[162] Richard Kieckhefer, *Magic in the Middle Ages,* 2000
[163] De multe ori magia a servit ca temă literară cum de exemplu apare Merlin în romanele cavalereşti ale lui Arthur.
[164] Necromanţia utilizează riturile şi formulele creştine latine de a oblige spiritele morţilor să asculte
[165] Edward Peters, *The Magician, the Witch, and the Law,* 1992

vrăjitoarelor sau adunarea de la miezul nopţii, inducând misoginismul asocierii vrăjitoriei cu femeia, perpetuată şi azi în timpurile tensiunii crescute între magie, religie şi ştiinţă. În timpul Renaşterii[166] interesul crescut pentru misticismul neoplatonic şi prin intermediul textelor arabe cu alchimia şi astrologia readuc în actualitate Kabbala[167]. Practica mistică a secretelor divine conţinute în Scripturile scrise şi nescrise au interesat pe Pico della Mirandola; Marsilio Ficino s'a aplecat asupra magiei astrale şi puterii muzicii de a dirija influenţele cosmice[168], tradiţiile mistice ale lui Hermes Trismegiustus influenţându'l pe Giordano Bruno[169]. Tradiţia hermetică iudaică şi creştină tolerată în parte a fost considerată ca aparţinând magicienilor răului care ca şi Faust pactizaseră cu diavolul. A urmat extinderea spre tradiţiile magice ale orientului, cu toate că Hegel, de exemplu, vedea în India secolului al XIX-lea o civilizaţie imatură, în parte şi pentru faptul că conştiinţa hindusă închide categoriile valorilor logicii hegeliene. Un punct de vedere ştiinţific foarte popular în societăţile de consum actuale sugerează triumful raţiunii umane. De aceea erau scoase în evidenţă şarlataniile şi înşelăciunile pentru a demonstra triumful raţiunii asupra magiei, exagerându-se cu astfel de exemple. Raţionalismul iluminat şi revoluţia ştiinţifică născute ironic din experimentele din magie ale Renaşterii erau motivate de pragmatismul Reformei. Acum ea este folosită în filme şi romane pentru creşterea audienţei şi creşterii cifrei de vânzări sau ca o încercare de pătrundere în masă a unei conştiinţe şi sădirii unei îndoieli pozitive asupra puterilor oculte. Predicţiile astrologice, teoriile extratereştrilor şi conspiraţiilor guvernamentale globale, ca şi ritualurile oculte ale religiilor New Age, practicile tradiţionale cu parfum esoteric precum feng shui aduc pe firmament puterile mistice şi cunoştinţele secrete. Toate acestea sunt azi postmodernismul declanşat de globalizare întru

[166] Brian Vickers (ed.), *Occult and Scientific Mentalities in the Renaissance,* 1984
[167] Gershom G. Scholem, *On the Kabbalah and Its Symbols* 1969
[168] D.P. Walker, *Spiritual and Demonic Magic: From Ficino to Campanella*, 2000
[169] Frances A. Yates, *Giordano Bruno and the Hermetic Tradition,* 1999

promovarea unui mod ştiinţific al raţiunii. Ei, bine, iată rezultanta exoterică a globalizării !

Conceptul de magie a suferit, el însuşi, o transformare. Dacă magia, religia şi ştiinţa au fost exportate prin cuceritori, exploratori, misionari, antropologişti şi istorici doritori de a înrobi popoarele sărace cu duhul, după opinia lor elevii care trebuiau educaţi fiind aserviţi magiei, iată că mai apoi, tot ei încep să o studieze ca parte a tradiţiilor locale. Începem astfel să distingem fundamentele modelului evolutiv magie-religie-ştiinţă. Istoricii au redescoperit atât în Asia, Africa, America sau Oceania societăţi complexe caracterizate prin urbanizare, centralizare şi tradiţii scrise comparabile sau mai avansate faţă de progresul civilizaţiilor tributare modelului evolutiv. Din acest moment putem discuta o distincţie bine realizată între crediţele aşa zise principale ce marginalizează magia ca fiind superstiţie şi micile societăţi în care magia reprezintă centrul credinţei. Aici nu există o distincţie între religie şi magie. Identitatea şi autonomia culturală recâştigă încrederea tradiţiilor religioase străvechi aşa cum sunt practicile voodoo din vestul Africii, în Caraibe ori în Americi şi în multe alte locuri (în Romania), fiind legate de artă, muzică şi literatură. Chiar dacă nu sunt în întregime religioase sau ştiinţifice, setul de valori, credinţe şi practici nu'şi găsesc echivalent în conceptul modern despre magie. Traducerea acestui cuvânt în culturile lumii, în Hawaii, Polinesia sau Japonia reprezintă de fapt religie raportată la cosmologie. Meditaţia spirituală, divinaţia, incantaţia sunt întâlnite pretutindeni dar nu peste tot înseamnă magie. Feng shui poate fi magie, religie sau ştiinţă. Hinduismul, budismul şi taoismul arată că viaţa materială este iluzorie. Magia de a influenţa viaţa fizică cu ajutorul forţelor cosmice, cuvinte şi simboluri mistice îmbogăţesc ritualurile din tantrism. În Americi, Oceania şi Africa s'a dezvoltat o nouă terminologie postcolonială şi nimeni nu poate interpreta că magia şi religia sunt două alternative ale gândirii ci amândouă parte a unui sistem evolutionist uman. Chiar dacă Sir James Frazer aprecia în *The*

Golden Bough (1890) că schema unei magii care a precedat religia şi aceasta ştiinţa este cea mai apropiată de realitate, iată că studiul nostru contrazice pertinent, am spune noi, nevoile psihologice ale oamenilor realizate prin magie descrise de Malinowski în *Magic, Science and Religion* (1925). Mai degrabă suntem înclinaţi să ne apropiem de teoriile expuse în *Witchcraft, Oracles and Magic Among the Azande* (1937) de Sir Edward Evans-Pritchard, care arată că magia este parte din religie şi cultură putând explica evenimentele pe care nu putem să le înţelegem şi controla, în Sudan, ca exemplu, un sistem logic raţional şi cauzal, parte a societăţii şi naturii împleteşte magia cu vrăjitoria, oracolele şi religia.

Nu putem sintetiza fenomenul social pe care îl reprezintă magia, aşa cum îl văd antropologii şi sociologii, fără a ne opri o clipă asupra influentei viziuni freudiene. Sigmund Freud în *Totem şi Tabu,* încearcă o apropiere între credinţele copiilor, nevrotici şi sălbatici. După Freud aceştia îşi asumă dorinţa de a atinge un final mult aşteptat, teorie depăşită de Levi-Strauss prin focalizarea unui limbaj structural de termeni cum ar fi *mana.* Singurul care prin studiile sale de religie comparată şi istorie a credinţelor reuşeşte să se apropie de ceea ce noi azi apreciem a fi viziunea noastră asupra protoistoriei ritualurilor este Eliade. El împarte sistemele de credinţă, fie ele religii sau magie într'o analiză hexadimensională (experimentală, mitică, doctrinală, etică, rituală şi socială), sisteme de gândire care pot acoperi triada magie-religie-ştiinţă şi filosofia. Noţiunile antropologice pe care le vom aminti în capitolul următor s'au schimbat mereu în contact cu ştiinţele sociale şi umaniste. Astfel se apreciază o creştere a importanţei magiei[170] şi apoi un declin al ei în Europa[171], model şubred de altfel în concepţia noastră, dar adoptat de mulţi autori în circumstanţele istorice ce dezbat şi astăzi paradigmele triadei în diversele societăţi umane. Aşa încât studiul magiei ca un fenomen cultural

[170] Valerie Flint, *The Rise of Magic in Early Medieval Europe,* 1991
[171] Keith Thomas, *Religion and the Decline of Magic*, 1971

distinct are în cuprinsul său puncte de vedere antropologice, sociologice şi istorice. Distingerea unor criterii de diferenţiere între magie şi activităţile religioase ori ştiinţifice pot fi utile dar magia nu poate fi discutată separat de acestea. Practicile magice reprezintă în esenţă un aspect sau o reflecţie susţinută de oameni deosebiţi într'un anumit loc în dezvoltarea lor istorică. Deci magia este parte din cultură.

Cei trei mari iniţiaţi, Moise, Solomon şi Daniel continuă învăţăturile magice ale Egiptului, lumea simbolurilor, mecanica celestă şi secretele constructive ale Marelui Arhitect al Universului. Solomon a avut ca primă soţie o prinţesă egipteană, iniţiată şi de la care a avut mult de învăţat, înţelepciunea sa uimind pe Balkis, regina de Saba. Chiar dacă în acea vreme femeile erau mari preotese, Solomon încerca să le domine. După cum scrie în Talmud, el domina cele patru spectre nocturne, Lilith[172], Naama[173], Aguereth[174] şi Mahala[175]. După tradiţie el iubea sexualitatea sub toate formele şi învăţăturile uranismului, fiind un magician de temut. Reginei de Saba i-a dăruit un inel în care era inserată o rădăcină magică având puterea de a alunga demonii. Inelul era gravat cu semne ce desemnau pentaclul şi cheia lui Solomon. Secretul descântecelor ce vindecau, folosite de urmaşii săi direcţi până în timpurile dominaţiei romane, provine de la el şi a fost continuat apoi de musulmani în scopul subjugării djinilor. De la Abraham se ştie că magia care consta în practicile necromanţiei, ale divinaţiei prin vise, stăpânirea demonilor şi egregoriilor, oneirocriţia cu prevederea viitorului şi interpretarea viselor, această magie era apanajul marilor iniţiaţi ai lumii[176].

Sinddarta (Buddha), Lao-Tse şi Confucius au schimbat gândirea prin budism, taoism şi confucianism. Prima lege a magiei

[172] Ignoranţa, spectrul tenebrelor şi duşman al copilăriei
[173] Senzualitatea, corupătoarea noastră
[174] Mama iluziilor, minciuna spirituală
[175] Superstiţia oarbă şi mărginită.
[176] Louis Chochod, *L'histoire de la magie,* Paris 1971

chineze este faptul că toate fiinţele vii cuprind două principii naturale, una fiind căldura primordială sau energia radiantă yang, cealaltă umezeala radicală sau energia absorbantă yin. A doua lege spune că ruptura echilibrului, diferenţele de potenţial dintre yang şi yin crează în jurul punctul unde se produce o zonă de influenţă susceptibilă să influenţeze, prin simpatie sau rezonanţă, elementele locului ambiant. Acupunctura, arderea substanţelor odorizante se sprijină pe această lege. A treia enunţă constanţa cantităţii de energie a lumii care se conservă la infinit şi nu se distruge niciodată. A patra lege stipulează că ceea ce este jos este asemenea cu se află sus. A cincea lege afirmă că toate corpurile au o emanaţie de atomi, o atmosferă de corpuscule care are mai multă putere şi acţiune cu cât sunt mai mici. Sunt vaporii care se ridică de la sol spre nori şi astre şi care sunt apoi purtaţi de vânt. A şasea lege arată că corpusculii emanaţi de corpuri păstrează, invizibili fiind, natura corpului care le-a emanat. Acestea pot fi raze propagate de fiecare corp. Claviculele împăratului Pho-Hi ilustrează aceste legi printr'un motiv central de două benzi curbilinii, albă şi neagră inversate dar egale, opt trigrame dispuse în jurul acesteia formate din douăzeci şi patru de linii, jumătate din ele întrerupte şi un octogon regulat ce le circumscrie pe toate.. Ritualurile şi sărbătorile erau şi sunt adevărate demonstraţii de magie, cea mai reprezentativă fiind *Sacrificiul cerului şi al pământului.* Adevărata magie nu înseamnă sacrificiul sângerând. Cântecele şi dansurile însoţesc ofrandele de jad şi mătase pentru unicul Dumnezeu în templul pătrat al pământului şi circular al cerului. Doctrina lui Lao Tse admite transcedentalismul şi geneza lumii din haos, învăţăturilor budiste adăugând dogmele protoistoriei transmise prin Caldeea, Egipt, India şi China. Tao este în prezent interpretat ca un Jupiter, creator şi împărat de jad, stăpân al soarelui, lunii şi astrelor. Şi azi adepţii săi sunt magi ai exorcismului, conjuraţiei, ai divinaţiei, ai practicii talismanice[177].

[177] Amuletele pot consta în săculeţi cu substanţe animale sau vegetale, emiţătoare de radiaţii, sedative, stimulante, protective sau înscrisul unei formule magice, un pentaclu.

În practica magiei, formulele esoterice respectă expresia simbolică universală ca cea a svasticei hinduse. Astfel sunt patru principii: principiul uriaş a fiinţei este dublu, cantitatea de energie din cosmos este constantă, ce este sus este ca şi jos şi reciproc, jocul forţelor cosmice determină o mişcare de rotire prin acţiune şi reacţie. Toate acestea erau pregnante în arealul continentului Mu şi în Atlantida. Cu un mileniu şi jumătate înainte de Cristos tratatele de magie vedică arătau că soarele ucide invizibilul şi aceeaşi apă urcă şi coboară fără oprire. Divinaţia este adusă de Pitagora din Persia. Nimic nu este nou sub soare.

Iniţiaţi ai Marilor Arcane, Orfeu, Homer, Moise foloseau pentagrame cum ar fi steaua înflăcărată sau a lui Agrippa cum i se mai spune azi. Patru puncte aveau înscrise literele Iod-He-Vau-He, Iod fiind principiul generator masculin şi He cel feminin, Vau este semnul instinctual genetic precedând acţiunea lui Iod şi atitudinea receptoare a lui He. Al doilea He devine figurativ produsul conexiunii celor două principii generatoare. După Kabbala Iahveh desemnează principiul uriaş al Fiinţei, materia vie care se fecundează pe ea înseşi şi se reînnoieşte la infinit. Francmasonii au tăiat în două pentagrama introducând în mijloc al cincilea caracter Schin, sau focul care uneşte zeul şi zeiţa. Astfel se obţine cuvântul ieh-sch-ou-ah care schematizează următorul principiu teologic: Zeul bărbat şi femeie a creat lumea, dar scindată în două şi unită prin consecinţa fatală a păcatului originar. Astfel iau naştere bărbatul şi femeia separaţi. Dumnezeu este Marele Arhitect al Universului, urmaşul doctrinelor tradiţiei protoistorice, precede cultele vieţii care păstrează simbolurile. Jakin şi Boaz, coloanele templului sunt astfel de simboluri[178]. Marile zeiţe ale Greciei şi Romei antice cu rol important în panteonul acestor civilizaţii demonstrează egalitatea participării la conducerea

[178] Albert Pike în Sepher-ha-Debarim: "Jakin thus while symbolized the state of erection of the membrum virile when prepared for begetting or creating in the womb. Boaz symbolized the potency vigor and fierce and even cruel desire of the same member".

societăţii a celor două sexe ca şi la îndeplinirea rolului esoteric uneori cu pregnanţă feminină. Cele mai celebre oracole au fost femei. Sibilele, numite astfel după un cuvânt derivat din caldeeană ce înseamnă comunicarea cuvântului divin, au donat rulourile lor de papirus pentru a arăta viitorul. Cea mai în vârstă fusese fiica lui Noe, Sambeth şi ultima, a opta, Hierophile, originală din insula Eritreea din Cumes a adus papirusurile în număr de nouă, apoi încă şase şi în final trei, după legendă, prezentându-le împăratului roman. Doar ultimele trei s'au păstrat arătând viitorul Romei. Cultul Vestei la Roma era ca o manifestare religioasă a unei dogme magice după care viaţa precede conexiunea forţei active, spiritual cu cea pasivă, material.

"Vesta eadem est et terra, subset vigit ignis utrique,
Significant sedem terra focusque suam"[179]

În perioada Evului Mediu, sfintele Lydwine de Schiedam, Brigitte, Catherine de Sienne, Colette de Corbie, Jeanne d' Arc, marile personalităţi Beatrice a lui Dante, Laura lui Petrarca, Heloise - nobila femeie iubită a lui Abelard care primise şi graţia Sfântului Bernard, sunt adulate, cântate în poeme şi eroine în paginile de istorie.

Simbolismul ritual al sacrului ca magie

"Dominicilium sacrum deorum est"[180]

Aşa cum discutam în capitolul anterior, dedicat simbolurilor, sacrul se poate manifesta în diverse ipostaze prin mituri, sunete, activităţi rituale,

[179] Ovidiu
[180] Cicero, *De Legibus*

oameni sau obiecte naturale. Theon din Alexandria spunea că mitul este un discurs mincinos care prefigurează adevărul. Aşa încât nu e de mirare că acţiunea divină a începuturilor este repetată prin magie în mituri. Repetiţia acţiunilor sacre dedublează simbolic structura şi puterea care au stabilit lumea iniţială. Deci este foarte important să ştim şi să menţinem structura eternă prin care omul trăieşte, structură care rămâne model şi sursă de putere în prezent. Recunoaşterea puterii sacre în mit este legată de faptul că sunetul însuşi conţine puterea creativă. Sunetele sacre reprezentate de cuvinte cum ar fi numele Marelui Arhitect al Universului, naraţiunea miturilor divine, rugăciunile, imnurile, dar, cum spuneam, şi unele sunete sacre precum *om* hindus sau *om mani padme hum* al budiştilor şi *aleluia* iudeo-creştin. Ritualurile legate de venerare, sacramente, iniţieri, sacrificii şi procesiuni sunt strâns conectate la expresiile verbale ale puterii sacre. Parte a importanţei ritualurilor este tocmai faptul că obiectele sacre îşi au bine stabilit locul. Pentru ca existenţa umană să se dezvolte trebuie să aibă o corespondenţă totală prin destin cu divinitatea. Ceea ce este sus este şi jos, spune Hermes. Tradiţia şi diferitele religii au formulări particulare, teologice şi filosofice asupra înţelesului sacramentelor[181], dar acţiunile sacre stabilesc în final o relaţie între divinitate şi lumea oamenilor. Alte activităţi sacre sunt iniţierile. Iniţiatul învaţă despre ordinul etern al vieţii proclamat prin intermediul mitului. Viaţa este văzută ca o lucrare a fiinţelor supranaturale iar iniţiatului i se transmite în ritual secretul vieţii şi modul prin care se poate accede la beneficiile divine. El învaţă despre tabu şi i se dă o marcă sacră[182] care îl integrează în comunitate. Există şi posibilitatea ca prin iniţiere iniţiatul să'şi schimbe numele, creând o relaţie specială cu sacrul. Procesiunile şi festivalurile au o

[181] De exemplu în creştinătatea Romano-Catolică înseamnă un semn vizibil, exterior al unei graţii invizibile şi secrete, în hinduismul brahmanic *samskara* este un act sacru care perfecţionează omul care după mai multe asemenea sacramente intră într'o renaştere simbolică asemănătoare ritualului francmasoneriei.

[182] circumcizie, tatuaj, incizie

funcţie religioasă combinată, aducând energie în plus pentru societate şi de purificare a existenţei corupte. Totul converge pentru a implica, cu prioritate pe cei care participă la ritual, întru realizarea unui timp sacru. Iată modul de a îndepărta iniţiaţii de timpul comun, profan. Reîntinerirea periodică a timpului este stipulată în toate calendarele sacre şi aceasta se poate realiza doar prin ritualul unei sărbători. Cu această ocazie se repetă simbolic, haosul primordial de dinaintea începutului lumii, şi chiar este reprodusă geneza creării dintru începuturi a lumii. Utilizarea măştilor şi suspendarea obişnuitelor tabuuri imită în adânc natura nestructurată şi necondiţionată a elementului sacru. Marele Arhitect al Universului declanşează aici creaţia. Dansând, cântând, mişcarea circulară şi procesiunile fac parte din simularea creaţiei, stimulând puterea vieţii. Realitatea ritualului este o forţă, o putere motrice care se concentrează în locul, spaţiul şi ocazia dată, totodată eliberând energia pentru cursul zilnic al evenimentelor din viaţa noastră. Prima vibraţie reverberase înaintea existenţei umane. În prezentarea mea, puţin îngreunată de multitudinea de elemente, relatez totul la timpul prezent pentru că, novici sau iniţiaţi[183], fiecare am parcurs de-a lungul vieţii astfel de ritualuri şi evenimente. Noua energie îndepărtează vechiul, energia şubredă a unui sfârşit de încredere şi credinţă reuşeşte să cureţe canalele înguste, încâlcite şi înfundate ale vieţii.

Cele două realităţi, sacrul şi profanul sunt în directă comunicare numai prin sacrificiu[184]. Simbolismul magic al acestuia derivă din consacrarea unei ofrande prin care lumea profană cere accesul la sacru fără a fi distrus de acesta. E o parolă, un cuvânt de trecere, o parte a logosului secret pe care doar preotul, magul, maestrul îl deţine şi fiind dăruit de creator devine un canal perfect între cele două realităţi. În ritualul de sacrificiu se dedublează actul original divin (formele diferite sunt datorate

[183] indiferent că ele s'au desfăşurat în templu, biserică, aer liber, participând drept credincioşi, masoni, rosicrucieni sau în alte diferite ipostaze.
[184] Sacri-ficium, a realiza sacrul în latină

înţelegerii şi explicaţiilor diferite) de creaţie. Fiu al Cerului sau braţ al Domnului, magicianul, preotul, regele, împăratul, toţi devin mediatori ai câmpurilor ce vibrează actul originar. Lumina e vibratorie, sunetul e vibratoriu, simţirile noastre vibrează în muzica sferelor, E un destin, e o magie eternă căreia ne închinăm, indiferent cum. Acţiunea divină e un act ritual care se desfăşoară de către persoane consacrate într'un loc sacru, cum am arătat în primele capitole, în templul - imagine a zeilor, printre râuri şi munţi, sub soare sau un arbore, deci un loc desemnat ca poartă a cerului. Templele şi altarele sunt devotate ca locuri cunoscute pentru o atitudine specială de venerare şi restricţii prevalate din faptul că aceste locuri aparţin sacrului. Imagini şi cărţi sacre, simboluri unice, toate dau putere şi exprimă adevărată faţetă a realităţii divine. Repet, şi o fac determinat de rolul sfânt al cercetătorului din mine: imaginile simbol şi templul sunt în societăţile tradiţionale nu simple producţii ale artiştilor şi arhitecţilor ci reflexii ale esenţei sacre a vieţii. Formele şi dimensiunile sunt specifice comunicării sacrului din sfera divină. În acelaşi context obiectele de ritual, talismanele, munţii, fluviile, soarele şi astrele, toate au înmagazinată puterea magică a sacrului. Legea, adevărul şi puterea, sursele conştiinţei umane, ritmul şi ordinea existenţei noastre pot fi văzute ca fiind date primordial de acestea.

Prin definiţie sacrul cuprinde toate dimensiunile vieţii[185]. Dacă înţelegerea religiilor se face prin mituri şi ritualuri sacre, focalizate în timp şi cosmos de către eroi, strămoşi, divinităţi, îngeri, profeţi ca agenţi activi ai lui Dumnezeu, existenţa lor trebuie văzută ca rezultanta dicotomiei dintre sacru şi profan. Iar noi ne îndreptăm spre timpul sacru prin sărbători şi celebrări sacre. Ca exemplu *Yalda* este un cuvânt siriac importat din limba persană de creştinii siriaci şi care înseamnă naştere. *Shab-e-yalda* (noaptea naşterii) este celebrată în hemisfera nordică la solstiţiul

[185] Donald A. MacKenzie, *The Migration of Symbols and Their Relations to Beliefs and Customs,* 1970

de 21 decembrie de mii de ani. Festivităţile saturnaliilor şi ale Sol Invictus le-au continuat în vestul lumii antice. Era începutul anului solar, victoria luminii asupra întunericului. Lumina, ziua şi strălucirea soarelui erau însemnele *Ahurei Mazda,* lordul înţelepciunii în dauna spiritului întunecat, Ahriman.

Babilonienii, zoroastrieni aveau ritualul ultimei nopţi, cea mai lungă a lunii *Âzar* şi primei zile a lunii *Dey,* cunoscută ca *Khor-e-ruz* (ziua soarelui) şi festivalul de sărbătorire era numit *Deygan*. Adevărul şi ordinea cosmică erau proslăvite de preoţi şi fraţii întru Mithra**.** Regele îmbrăcat în alb îşi schimba rolul cu cei din popor şi mascarada unui cerşetor încoronat îi lua locul în pieţele cetăţii. Dezordinea şi haosul erau apoi răsturnate, ritualurile egiptene şi persane continuându-şi astfel derularea de-a lungul mileniilor, preluate apoi de creştinism şi devenind cele mai importante sărbători creştine. Romanii în 274 A.D. au transferat sărbătoarea mithraică pe 25 decembrie, preluată apoi ca zi de naştere a lui Cristos, zi ce a oscilat de-a lungul secolelor la diverse date printre care şi 6 ianuarie (*Epifania lui Isus*).

Frăţiile sunt astăzi închinate sfinţilor Ioan Botezătorul şi Ioan Evanghelistul. Ioan Botezătorul a fost patronul francmasoneriei după scrierile cele mai vechi ale frăţiei. De asemenea el a fost patronul multor altor organizaţii care au avut influenţe asupra formării gândirii masonice. Ioan Evanghelistul a fost ales patronul sfânt al confreriei mult mai târziu, nu mai devreme de secolul 16 creştin, dar înainte de organizarea masoneriei moderne. În perioada medievală, a masoneriei operative pentru o perioadă Sfântul Toma a fost patronul arhitecţilor şi constructorilor şi deci al masoneriei, dar calităţile personale şi învăţăturile sfinţilor Ioan au consfinţit şi pus în valoare cu timpul virtuţile lor iniţiatice.

Capricornul[186] reprezintă despuierea, retragerea şi concentrarea iernii în severa ei grandoare. Asimilat cu miezul *nopţii de Crăciun*, culme a frigului şi obscurităţii, ora zero pentru seminţele cufundate în pământ în vederea unei îndepărtate recolte, noaptea solstiţiului se însoţeşte cu ideea de destinaţie, de scop sub influenţa lui Saturn, el însuşi asociat cu timpul care cristalizează în om supreme ambiţii, din care viaţa în beţia simplităţii, sobrietăţii şi estompării orgoliilor îl refugiază în adâncuri. Lenta urcare ce urmează îi permite să-şi afirme valoarea asigurându-i deplina stăpânire de sine. Ioan Botezătorul**,** cunoscut pentru integritatea virtuţilor sale ce l-au condus spre punerea mai presus de propria fiinţă în diverse ipostaze a lui Dumnezeu şi a confraţilor săi a dus o viaţă virtuoasă şi n'a abdicat în faţa nimănui de la predica adevărului. Aceste convingeri l-au costat chiar viaţa.

Ioan Evanghelistul a luptat pentru înţelegerea şi cultivarea iubirii frăţeşti în faţa discipolilor şi cititorilor evangheliei şi epistolelor sale. Deasupra tuturor sfinţilor şi discipolilor săi el a avut numeroase viziuni mistice. Această iluminare i-a fost permisă pentru că spiritul lui era capabil să înţeleagă şi să folosească lumina în beneficiul fraţilor. Prima epistolă este învăţătură masonică în cea mai pură formă. În timp ce nevoia de dragoste frăţească a existat încă înainte de Cain şi Abel nicăieri în Biblie nu este dată o formulă atât de clară pentru aceasta ca în învăţăturile lui Isus într'atât de detaliate de Ioan Evanghelistul. De aceea la solstiţiul de vară, pe 21 iunie când zilele încep să scadă după cea mai lungă zi, când sensibilitatea, tenacitatea reînvie întregul univers acvatic, începe al patrulea semn al zodiacului, cancerul – racul. E un simbol al apelor originare trecând prin laptele matern şi prin seva vegetală. Totul sub o carapace protectoare, prefigurând începuturile: germeni, ouă, muguri, fetuşi înconjuraţi de cochilii, matrice, scoarţe, lumea valorilor adăpostită în învelişul

[186] Amaltheea, care l-a născut pe Pan prin uniunea sa cu Hermes, a fost transformată în Capricorn, constelaţie aflată astrologic la zenit în Ianua Coeli, în Poarta raiului (amintită în baladele româneşti), situată antitetic cu constelaţia Racului, a ielelor din Ianua Inferni aflată în preajma Rusaliilor şi Sânzienelor.

nutritiv, ca un semn lunar într-un murmur melodic capabil de imaginaţie, clarviziune şi profetism. Este pragul reîncarnării, trecerea de la zenit la nadir într-o putere secretă ce favorizează renaşterea. Invers lui Ioan Botezătorul al cărui sens metaforic lega nadirul de zenit prin coloanele templului.

Această muzică a sferelor a definit notele muzicale:

Utqueant laxis
Resonare fibris
Mira gestorum
Famuli tuorum
Solve polluti
Labii reatum
Sancti **J**ohannes

Este deci foarte clar de ce aceşti doi sfinţi au fost aleşi să reprezinte învăţătura şi practica masonică, lecţia cea mai proeminentă fiind pentru noi faptul că cei doi sunt luaţi în ansamblul învăţăturii lor şi nu ca existenţe individuale separate. Agapele frăţiei făcute să apropie sunt prilej de înălţare sufletească şi spirituală întru cinstirea lor. Aşa sărbătorile sacre conduc spre îmbogăţirea vieţii. Anotimpurile au valori distincte în calendarul sacru, sărbătorile întorcând continuu prin ritual sursa divină a timpului. Similar, miturile şi ritualurile marchează universul într'atât încât se realizează contactul cu divinitatea. Consacrarea unui teritoriu prin ritual este egală cu stabilirea unui ordin cu promisiunea sfântă de stabilitate a vieţii. Consacrarea unui agent al universului spiritual, sfânt, rege, preot, mag, mare maestro are loc tot prin legarea sacră de puterea divină. Sacralizarea include reorganizarea experienţei umane în contextual normelor absolute şi în care sacrul poate fi văzut în dimensiunile istorice ale vieţii, estetice, în conştiinţă de sine şi reflecţie filosofică. Magia sacrului, aşa cum apare ea din simboluri şi ritualuri, este ades văzută ca o

sursă de dispută hermeneutică între Kirstensen, Eliade şi Otto[187] în direcţia fenomenologiei. O calitate universală a religiilor pare a fi această liberă cugetare a sacrului prin conştiinţa magiei ce nu poate fi limitată de structura doctrinară a dogmelor.

Sociologii timpurilor moderne identifică sacrul cu valorile sociale care revendică o bază supranaturală. Şi atunci sursa transcedentală conduce la diferite studii ce includ şcolile empirice actuale[188]. Problemele par a fi în primul rând expresive, de resacralizare a cosmologiei contemporane, istoriei şi experienţei personale. Georges Foucart afirmă că religia, magia şi ştiinţa au luat naştere în acelaşi timp[189]. Odată cu creaţia, aş adăuga eu, pentru că înfricoşător e numai ceea ce nu ştim sau numai ceea ce bănuim. "Mitul este încercarea de a releva un mister cu mijloacele imaginaţiei[190]."

Magia misticismului rosicrucian

Mysteries made public become cheap
And things profaned lose their grace.[191]

Pe alocuri în acest capitol am introdus deja o nouă noţiune, aceea de misticism[192]. Mulţi sunt cei ce nu înţeleg întru'totul ce înseamnă cu

[187] Rudolf Otto, *The Idea of the Holy*, 2nd ed. 1970
[188] Sri Aurobindo, filosof mistic hindus vorbeşte de realitatea supremă, Nishida Kitaro, filosof japonez o priveşte ca pe un nimic absolut, Martin Heidegger vorbeşte de sfânta iluminare a lucrurilor fără a accepta o fiinţă absolută înaintea existenţei, ca un act creativ ce angajează nimicul, teologul Karl Barth elimină reflecţia filosofică sau misticismul interior pentru acceptarea sacrului, şi insist asupra acceptării personale a revelaţiei lui Dumnezeu mai ales în formele istorice particulare, ca de exemplu Isus Cristos.
[189] Georges Foucart, *Histoire des religions et methode comparative*.
[190] Lucian Blaga
[191] Christian Rosenkreutz, *The Chemical Wedding,* 1616
[192] Joseph Campbell, *The Mythic Image* 1974

adevărat cuvântul misticism. Acest cuvânt este adesea asociat cu noţiunile de straniu, neobişnuit, care modifică comportamentul, sau este utilizat la definirea minţii cuiva ce nu are noţiunea valorilor materiale ale existenţei. Pentru unii este sinonim cu magia. Misticismul rosicrucian nu are absolut nimic din practicile magice, oricare le-ar fi scopul şi natura. De secole misticismul a făcut casă bună cu dimensiunile spirituale ale umanităţii. Fiind mai precis, acesta desemnează studiul legăturilor naturale şi universale care unesc fiinţele vii Primei Cauze a tuturor lucrurilor, pe care o putem numi Dumnezeu, Inteligenţă Divină, Conştiinţă Cosmică, Înţelepciune Universală, Mare Arhitect al Universului şi aşa mai departe. Din acest punct toate sistemele religioase al căror scop este să dea umanităţii o înţelegere a locului pe care îl ocupă în univers sunt mistice.

Cei care au realizat încununarea acestor minunate metode de păstrare a tradiţiei esoterice a lumii sunt şi azi rosicrucienii. Valoarea esenţială a rosicrucianismului reiese din transformările pozitive care au loc în interiorul fiecărui membru şi care treptat devine o fiinţă realizată, fericită că trăieşte. În acest sens, obiectivul învăţăturilor protoistorice este de a ne da înţelesurile intelectuale şi spirituale în faţa vicistitudinilor existenţei noastre zilnice, şi să cunoaştem fericirea, aşa cum e ea, când intrăm în contact cu ceea ce ne este drag. Francmasoneria şi rosicrucianismul reprezintă doctrine ale Ordinelor tradiţionale şi mistice, sunt interesate de valorile eterne şi se străduie să-şi îndrume membrii către cunoaşterea Adevărului Absolut. Mai trebuie ştiut că ele nu constituie în niciun fel o mişcare religioasă dar stau la baza religioasă a lumii, deci nu se opun vreuneia dintre religiile existente.

Rosicrucienii, în timpul istoriei, au contribuit la schimbări profunde în societatea umană. Ei au determinat aceste schimbări fundamentale pentru că ei înşişi, în lumina celor învăţate în Ordin, au înţeles că lumea poate evolua numai spre bine aderând la idealurile înalte. În general, o religie nu se apleacă ea înseşi asupra

studiului vieţii. Intenţia sa primordială este de a perpetua dogmele, aşa cum au fost ele stabilite la început de una sau mai multe persoane. Când aceste dogme reflectă cu adevărat Binele Universal, comportamentul dictat de religia respectivă este valid. Mai există dogme care se opun integrităţii fizice şi spirituale a omului. Mai mult, unele religii imprimă codul religios al epocii în care au luat naştere. De fapt, o religie nu poate fi validă la infinit dacă învăţăturile sale nu sunt adaptate periodic să reflecte evoluţia care operează în interiorul nostru şi în mediul nostru. De aceea sunt mişcări religioase care experimentează permanent o reevaluare.

Nu putem nega că religiile în întregul lor îşi au originea în revelaţiile primite de fondatori în contact cu Conştiinţa Cosmică. Şi ei nu predau credinţa acelor metode care pot ajuta adepţii să realizeze aceeaşi legătură. Cu alte cuvinte, progresul mistic pe care Mesia sau Profetul unei religii îl urmează pentru a obţine iluminarea nu este împărtăşit credincioşilor. Deci ei trebuie să creadă ceea ce Mesia sau Profetul le povesteşte despre viaţă.

Misticismul pe de altă parte, caută să promoveze trezirea interioară a fiecărui individ şi să'i dea tâlcul spiritual al armonizării directe cu Conştiinţa Cosmică. Cu alte cuvinte, îşi propune să permită bărbaţilor şi femeilor să încerce divinitatea în intimitatea lor lăuntrică fără a urma calea unei credinţe în sine şi fără a utiliza intermediari precum sunt preoţii. De aceea simţim că religiile au utilitatea lor exoterică, dar că, în principal, constituie liniile trasate în credinţă, pe când ordinele mistice sunt căile spre cunoaştere.

Rosicrucianismul contemporan îşi are rădăcinile moştenirii sacre primite de la şcolile misterelor anticului Egipt.[193]

[193] Ceea ce este foarte interesant este faptul că în cultura populaţiilor nord americane apar: a) asocierea concentrării cu senzaţia obiectivă şi sudul , inocenţa, şoarecele şi culoarea verde, b) meditaţia, intuiţia, imaginaţia şi memoria este asociată nordului înţelepciunii, bourului şi culorii albe, c) contemplaţia inductivă cu mecanism interpretat ştiinţific este asociată vestului, ursului şi negrului, d)creaţia deductivă şi aplicaţia ştiinţei cu estul,

Moştenirea este parte integrantă a arhivelor, care de-a lungul secolelor au îmbogăţit averea culturală şi spirituală. Astfel un număr mare de legi şi principii mistice care sunt dezvoltate în prezent sunt produsul muncii neobosite pe care misticii trecutului au efectuat-o să pătrundă misterele naturii şi ale universului. Cunoştinţele perpetuate de învăţaţii anticului Egipt au fost adăugate concepţiilor filosofice exprimate de marii gânditori ai Greciei antice. Aşa că, câteva secole mai târziu au fost formulate preceptele mistice ale alchimiştilor rosicrucieni din Evului Mediu. Câteva personalităţi proeminente trăind în timpurile cele mai recente dezvăluie aspectele precise ale testamentului antic lăsat nouă de iluştrii predecesori. Să citâm doar câteva nume: Leonardo da Vinci (1452-1519), Cornelius Heinrich Agrippa (1486-1535), Paracelsus (1493-1541), Francois Rabelais (1494-1553), Francis Bacon (1561-1626), Jacob Boehme (1575-1624), Rene Descartes (1596-1650), Blaise Pascal (1623-1662), Baruch Spinoza (1632-1677), Isaac Newton (1642-1727), Gottfried Wilhelm Leibniz (1646-1716), Benjamin Franklin (1706-1790), Michael Faraday (1791-1867) şi Claude Debussy (1862-1918) care au adăugat lecţiile lor cunoştinţelor rosicruciene. Autorităţi pe diferite planuri, au contribuit de asemenea la învăţăturile Ordinului. Printre aceşti rosicrucieni se află, cum e şi normal, cei care sunt angrenaţi sau au fost angrenaţi direct în activităţile Ordinului, dar şi, în calitate de fizicieni, chimişti, biologi, medici sau filozofi, lucrează asiduu pentru îmbogăţirea culturală a învăţăturilor rosicruciene. Folosim termenul „culturală" pentru că dimensiunea spirituală a tradiţiei ritualice şi iniţiatice a rămas şi va rămâne ceea ce a fost ea dintotdeauna. Prin urmare, este uşor de înţeles că rosicrucienii nu studiază învăţăturile unui anumit maestru, iar cunoştinţele mistice la care au acces nu sunt fosilizate. Din contră, studiul fiecărui rosicrucian se bazează pe legi şi principii care au

iluminarea, vulturul şi galbenul. Marele lor Spirit şi-a extras învăţăturile din aceleaşi rădăcini ca şi Egiptul antic. – John nG. Neihardt, *Black Elk Speaks,* Lincoln, 1961

fost testate şi care sunt reflexia a tot ce geniul uman a primit în numele şi pentru gloria Inteligenţei Universale[194].

Ei se apleacă, la fel ca în vechime asupra cunoaşterii lumii prin puterea interioară dată de tradiţie. Majoritatea oamenilor, în ignoranţa lor, le clasifică drept superstiţii sau le raportează la supranatural. Şi totuşi, oamenii au la îndemână toate facultăţile necesare pentru a le controla şi a le face utile în viaţa cotidiană. Nimic nu este mai adevărat, după cum zic şi vechile aforisme, că omul trebuie eliberat doar de ignoranţă. Cu siguranţă aţi avut ocazia de a vedea un felinar într'o noapte ceţoasă, în jurul căruia aţi observat o strălucire difuză. Această lumină se numeşte aură. Fiinţele vii au, de asemenea, o aură asemănătoare. Totuşi, spre deosebire de aura ce înconjoară un felinar, cea care aparţine plantelor, animalelor şi oamenilor nu este vizibilă cu ochiul liber, cel puţin nu în condiţii obişnuite. Faptul că nu o putem vedea cu uşurinţă nu înseamnă că aceasta nu există. Apelând la o simplă analogie, este imposibil să percepem magnetismul care emană dintr'un magnet. Şi totuşi, magnetismul există şi nimeni nu poate nega că acesta produce efecte palpabile asupra anumitor substanţe. Fără a intra prea mult în detaliile naturii aurei umane, vom spune doar că aura este un câmp electromagnetic ce rezultă din fuziunea a două energii umane, una aparţinând corpului, cealaltă sufletului. Aceste două energii fundamentale generează la rândul lor alte energii. Unele dintre acestea, cum ar fi, de exemplu, energia nervoasă, posedă calităţi electrice cuantificabile. Altele însă au o frecvenţă atât de înaltă, încât proprietăţile lor devin evidente doar prin observarea influenţei lor asupra persoanelor şi obiectelor. Întocmai precum existenţa magnetismului produs de un magnet poate fi demonstrată prin observarea efectelor sale, este, de asemenea, posibil să facem experienţe legate de influenţa pe care o are aura. De exemplu, ai intrat vreodată pentru prima dată într'o casă care, deşi arăta bine la exterior, îţi producea senzaţia de nelinişte ? Sau ai avut vreodată o senzaţie plăcută la

[194] Ştefan Mâşu, *Rosicrucienii sunt printre noi*, 2007

intrarea într'o cameră murdară şi urâtă ? Aceste trăiri se explică prin faptul că aura oamenilor se imprimă în locurile în care aceştia trăiesc. La rândul lor, aceste locuri exercită o anumită influenţă asupra persoanelor suficient de sensibile, dând naştere la reacţii emoţionale precise. Cu siguranţă ai întâlnit persoane faţă de care ai simţit imediat o atracţie sau o aversiune, deşi acele persoane nu au făcut sau spus nimic care să explice o asemenea reacţie din partea noastră. Acest fenomen îşi are, de asemenea, originile în influenţa psihică pe care o poate exercita aura altor persoane asupra noastră.

Timp de sute ani, rosicrucienii au susţinut că toate obiectele se umplu de vibraţiile ce emană de la persoanele care vin în contact cu respectivele obiecte. Acest lucru se datorează faptului că undele vibratorii emise de gândurile lor influenţează în mod continuu lucrurile materiale. Deşi oamenii de ştiinţă neagă acest principiu, ştim că materia înmagazinează amprenta vibraţiilor la care a fost supusă pentru o perioadă de timp definită. Facem încă un pas şi afirmăm nu numai că gândurile afectează natura vibratorie a obiectelor, dar şi vibraţiile reţinute de substanţele materiale afectează oamenii. În lumina acestui concept, misticii susţin că efectul poate lua forma unor impresii în conştiinţa indivizilor care au o sensibilitate psihică suficient de dezvoltată. Arta vibraturgiei, cunoscută în general sub numele de psihometrie, se bazează pe acest principiu. Nu uitaţi că vibraturgia nu are nimic de-a face cu practicile magice şi supranaturale. După cum am menţionat, ea se bazează pe controlul anumitor legi intrinseci materiei şi conştiinţei. Pe scurt, este rezultatul naturii vibratorii a universului. În acest sens, percepţia bazată pe vibraturgie este arta prin care o persoană intră în rezonanţă cu natura vibratorie a obiectelor, care, la rândul lor, acţionează ca intermediar, pentru a putea primi impresii legate de persoanele cu care acestea au fost în contact. Este evident că practica mistică nu poate fi improvizată, ci presupune dezvoltarea anumitor facultăţi. Uneori simţim cum se instalează oboseala. În asemenea

cazuri, ne simţim total ineficienţi, iar uneori suntem şi irascibili. Persoanele aflate în asemenea situaţie recurg la metode artificiale de recuperare temporară a vitalităţii. Metodele pot lua forma unei medicaţii, a unei ceşti de cafea sau a altor stimulenţi nervoşi. Astfel de metode sunt ineficiente pentru că oferă doar iluzia unei recuperări a vitalităţii. În plus, stimulenţii produc adesea efecte secundare de care nu suntem conştienţi, distrugându-ne echilibrul fizic şi psihic. Rosicrucienii cunosc o metodă naturală de neutralizare a cauzei profunde a oboselii, iar nu doar a efectelor acesteia. Această metodă face parte din numeroasele practici pe care tradiţia ne-o transmite în scopul alinării sau tratării a diferite boli şi stări cauzatoare de disconfort. Terapia se bazează pe folosirea sistemului nervos vegetativ, în special a ramurii simpatice a acestuia, pentru a stimula organele afectate de boală. Stimularea poate fi atât pozitivă, cât şi negativă, în funcţie de disconfortul resimţit. De asemeni, ca şi aceste elemente, am mai amintit ca practicile magice influenţează prin anumite sunete lucrurile şi fiinţele. Multe texte sacre fac referire la Cuvântul divin, care, la începutul timpurilor, a reverberat în tot universul pentru a da naştere întregii creaţii, de la cele mai îndepărtate galaxii la cel mai mic grăunte de nisip. Acest Cuvânt, potrivit multor religii, a fost Cuvântul pe care l-a pronunţat Dumnezeu când a dorit să creeze lumea. Aparte de învăţăturile dogmelor religioase, misticii ştiu din cele mai vechi timpuri că anumite vocale produc vibraţii care îi afectează pe cei care le intonează şi pe cei care le ascultă. Din acest motiv, misticii folosesc asemenea sunete pentru scopuri precise, cu precădere în alchimie mentală, dezvoltare şi vindecare psihică.

Iată de ce, dacă magia, ştiinţa şi religia au apărut odată cu Cuvântul Sacru, informaţia divină e creat universul şi i-a dat omului harul de a putea fi un participant activ al vieţii şi spiritului cosmic prin misticism, Dumnezeu fiind pretutindeni şi în noi.

8. Antropologie şi rosicrucianism

***Marea chestiune care ne domină spiritele este una la care noi, folosind cunoaşterea noastră, nu putem răspunde decât pe jumătate - ce este viaţa, acel inefabil care este uneori, dar nu întotdeauna cu noi*[195].**

Antropologia[196] defineşte studiul omului în întregul său, în particular al caracterului său fizic, în evoluţia sa istorică şi geografică şi studiul relaţiilor interumane şi culturale. Deci ea poate fi văzută ca o descriere şi interpretare naturală a omului în evoluţia sa istorică, realizându-se în două direcţii bine conturate: studiul culturii umane sub toate aspectele caraterului lui fizic în trecut şi prezent.

[195] Taylor, *Anthropology*
[196] Liviu Pendefunda, *Oglinda,* 6, 66-68, 2007

Unificarea multitudinii de investigaţii empirice privind natura umană, în efortul de a înţelege omul în ambele sale ipostaze: de subiect creat în lumina construcţiei globale a universului şi supus unei modelări continue a acestuia şi de creator al propriilor valori. Acestea reprezintă ceea ce se numeşte antropologia filosofică.

La sfârşitul secolului al 16-lea studiul omului ca fiinţă fizică şi morală definea pentru prima oară conceptul de antropologie la facultăţile de filosofie ale universităţilor germane. Deci studiul sistematic al omului prin metode filosofice se aplecau asupra locului nostru în univers, asupra înţelegerii vieţii şi asupra scopului existenţei umane şi perspectiva ca aceasta să constituie obiectul unor atare studii. Concepţiile au avut de atunci o evoluţie considerabilă gândindu-ne numai la faptul că până în secolul 19 discipline precum fizica, chimia sau biologia erau ramuri ale filosofiei naturale.

În prezent scopurile antropologiei au următoarele direcţii: aspectele omului întâlnite în studiul filosofiei generale, umanismul care priveşte omul creator al civilizaţiei sale, poziţie relevată încă din Renaştere, un umanism al secolului al 20-lea ca punct de plecare pentru antropologia filosofică şi orice alt studiu despre om care nu poate fi definit ştiinţific. După opiniile antropologiei filosofice apărute ca antiumaniste, umanismul clasic e de fapt preştiinţific. De aceea abordarea antropologică a civilizaţiei umane în toate aspectele sale, pe care noi o încercăm face deci parte din antropologia filosofică.

Aşa se explică de ce dezvoltarea filosofiei este atât de strânsă cu aceste patru înţelesuri ale antropologiei, atât discutarea naturii umane cât şi dezbaterile filosofice despre sensul în care este văzut omul fiind determinate deci de studiile ştiinţifice.

Aşa cum clasa socială sau sexul unui individ determină calea vieţii sale în lume, în aceeaşi măsură este importantă şi

credinţa căreia îi aparţine[197]. De aceea fenomenul experienţei religioase trebuie să fie abordat cu atenţie de antropologia filosofică, ceea ce în cea clasică era ignorat. Dar punctul de plecare îl are constituirea unei conştiinţe religioase adică de apartenenţă la un grup care divinizează increatul şi creatorul totodată, deci nu cel apărut odată cu apariţia teologiei, de unde şi disputele privind doctrina transcendenţei.

Søren Kierkegaard gândea că existenţa umană îşi are sensul numai în experienţa divină, angoasa şi înstrăinarea în existenţa morţii, distrugerea umană în absenţa lui Dumnezeu, iată câteva elemente ce conferă credinţa în existenţă şi acordă posibilitatea transcendenţei. Antropologia filosofică se referă la faptul că orice adevăr despre om se bazează pe perspectiva umană condiţionată de situarea acestuia în lume. Dumnezeu nu poate fi invocat ca o sursă de standarde absolute ale adevărului sau de valori absolute. Chiar dacă noi nu le putem cunoaşte, ele rămân posibile într'o gândire liberă şi apropiată tradiţiei. Nietzsche proclama moartea lui Dumnezeu negând aceste posibilităţi, iar Ludwig Feuerbach în *Das Wesen des Christentums* (1841) afirma că omul nu este o oglindă a lui Dumnezeu ci invers, o fantasmă iluzorie pe care omul o hrăneşte cu substanţa sa. Au apărut apoi alte curente care vedeau moartea lui Dumnezeu asemănătoare morţii omului ca o focalizare şi un punct de pornire pentru filosofie. Saussure arăta că semnele lingvistice care dau valoare comunicării nu pot reflecta gândirea unui singur individ (*Cours de linguistique générale* 1915) şi limbajul este un complex general care influenţează fiecare semn în parte, devenind astfel un sistem autonom, cuvintele exprimând originea, etimologia şi focalizând istoria comună a omului. Această focalizare care iese oarecum din demonstraţia pe care ne-am propus-o a creat structuralismul, care extinde semnele lingvistice către toate acţiunile umane ce au un

[197] John Skorupski, *Symbol and Theory: A Philosophical Study of Theories of Religion in Social Anthropology* , 1983

înţeles convenţional, o semnificaţie ce poate constitui obiectul hermeneuticii. În lumea lui Claude Lévi-Strauss sau în interpretarea viselor şi structurile subconştientului din lucrările lui Jacque Lacan[198] apar investigaţii antropologice ale culturii şi obiceiurilor parte a Tradiţiei. Lucrările noastre tocmai în această direcţie s'au desfăşurat până în prezent, chiar dacă observaţiile nu s'au adresat conştiinţei umane în raport cu limbajul său.

Omul este văzut nu prin prisma limbajului său ci ca un utilizator şi un interpret al semnelor şi semnificaţia acestor semne apare fără o referinţă strictă la relaţia individului cu lumea înconjurătoare. Un limbaj sau un sistem de semne îşi ia rolul de sferă a raţiunilor unde tălmăcirea poate fi acordată. Asemenea sisteme de codificare conduc experienţele umane, depăşind individualul şi astfel totul fiind sub controlul altora sau grupului social din care face parte. Învăţăm acest compendiu de semne, îl folosim în acţiunile noastre şi în gândire. Poate oare fi gândirea liberă în acest context ? Şi fără să vrem alunecăm întru teoriile inconştienţei ale lui Freud. El tratează mintea omului guvernată de lege ca şi cum aceasta ar fi lumea naturală în care el se dezvoltă. Nimic din ceea ce i se întâmplă unui om nu este hazard sau accidental. Toate îşi au obârşia în adâncul minţii şi multe dintre aceste cauze nu ajung să fie conştientizate. De aceea aceste concepţii sunt foarte departe de cele ale lui Descartes. După Freud partea pe care omul o poate conştientiza este ca un iceberg, partea ascunsă, uriaşă şi care influenţează conştiinţa este subcorticală. De aceea putem acţiona adeseori fără a putea explica ce raţiuni ne-au condus la aceasta. Tot aşa, departe de a avea o minte liberă şi raţională, conştiinţa umană este determinată de influenţe interne, pline de experienţa inconştientă a mentalului - spune Freud, sau externe, sociale şi economice - spune Marx. În ambele cazuri ei împing cercetările dincolo de conştiinţa individuală, dar cu determinism cert al nivelului individual de conştiinţă. Freud considera că mintea cuprinde o structură ce se poate defini prin

[198] Jacque Lacan, *Le transfert*, Seuil 1991

trei părţi distincte, *id* care are funcţia instinctuală şi care obţine satisfacţii imediate, *ego* care face legătura cu lumea exterioară şi mediază între aceasta şi id ori *superego* care conţine conştiinţa respectând normele sociale învăţate în cei şapte ani de acasă. Ego determină cât şi cum poţi fi conştient, id fiind apanajul exclusiv al subconştientului. Instinctele şi funcţiile conţinute în aceasta din urmă sunt forţele care motivează activitatea minţii şi alimentează energia creierului. De aici şi prevalenţa unuia dintre instincte, sexualitatea importantă pentru studiul omului. În dezvoltare omul poate avea numeroase experienţe, multe dintre ele traumatizante de altfel uitate dar care influenţează sănătatea mentală. De o crucială importanţă pentru caracterul adultului experienţele copilăriei pot fi revelate prin psihanaliză. Armonia unui creier sănătos trebuie astfel apreciată corelând experienţele anterioare şi relaţia omului cu lumea înconjurătoare în care este obligat să trăiască. Nevrozele rezultă din frustrările instinctelor primare în faţa obstacolelor externe sau a deteriorării balanţei interioare. Totul depinde de capacitatea analistului de a pătrunde în subconştient şi a individului de a se analiza el singur: *cunoaşte-te pe tine însuţi.* Aici intervine teoria semnelor şi tălmăcirea a ceea ce au ele ca înţeles, semnificaţie în raport de lumea materială sau cu conştiinţa umană. Deci teoria freudiană, nonexistenţialistă după Marx, include structuralismul, empiricismul în care credinţele şi dorinţele îşi asumă rolul determinant asupra viitorului unui om. Cercetarea ştiinţifică trebuie să aducă explicaţii cauzale, să identifice punctul obiectiv în care aceşti factori pot fi recunoscuţi şi studiaţi. Dacă fenomenologiştii şi existenţialiştii aduc argumentele lor sprijinind poststructuralismul reprezentat de Derrida şi Deleuze, după aceştia o antropologie filosofică ştiinţifică ca atare nu este posibilă.

Ei bine, toate acestea ne fac să înţelegem mai bine metodele hermeneutice de lucru alese de noi în cercetarea cugetului, a doctrinelor şi dogmei existente din tradiţie şi posibilitatea ca tocmai acestea sub lumina creaţiei Marelui

Arhitect al Universului să încurajeze libera gândire a omului. Încercarea încorsetării subconştientului de a ţâşni în imensitatea lumii cu ceea ce are mai scump lumina şi anume Cuvântul a dus la apariţia reformelor în religie, la apariţia unor mari maeştri, profeţi ai timpului, fondatori ai altor religii. Istoria gândirii şi a permanentizării tradiţiei ancestrale pe care am parcurs-o într'un capitol anterior demonstrează că aproape de noi cea care foloseşte metodele ştiinţifice ale vechilor doctrine dar îşi uneşte gândirea cu Spiritul Universal este învăţătura rosicruciană. Hrana spirituală, hrana ecumenică pe care şi azi o simbolizăm în biserica creştină reprezintă parte semantică integrală a semiologiei practice de sute de mii de ani.

Aceasta ne e poarta spre-un sacru jurământ,
etern prezent, trecut şi viitor;
distanţele din noi iar cresc şi scad crescând,
când sinele reintră adânc în jocul lor.

Acesta ni'i destinul, destinu'n univers,
un spaţiu care tace şi aşteaptă
să ne-amintim oraşele prin care-am mers
şi să reluăm urcuşul treaptă după treaptă.

Dar, mult prea adorată Isis,
când trupurile noastre vor muri,
şi ne vom re'ntâlni în vis
ce am gândit şi am iubit vom şti.

În lungul nostru zbor
vom mântui în umbra uriaşelor planete,
din suflete în căutare pe romboidul nor
spirale din coloane şi din trepte[199].

[199] Liviu Pendefunda, ***Rondeluri şi ovoide,*** Ed. Junimea, 2005

Pâinea mistică este reprezentată în cultura Vechiului Regat al Egiptului, pe templele din Karnak şi Abydos, în templul lui Moise de pe muntele Sinai, făcută parcă din aur şi definind o transformare a personalităţii iniţiatului ca o hrană celestă. Ea reliefează puterea de percepţie, conştienţă, intuiţie şi clarviziune, apropierea omului de divinitate, realizare descrisă în ritualul de comuniune al lui Melchisedec în Vechiul Testament, fapt prezentat şi reluat în ruga omniprezentă şi omnipotentă a creştinului, Tatăl nostru: *Pâinea noastră cea de toate zilele dă-ne-o nouă astăzi...*

Albert cel Mare (1206-1280), filosof ermetic şi alchimist, a fost membru al Ordinului Dominican din 1223 la fel ca discipolul său Toma d'Aquino şi Maestru al Palatului Sacru din Roma. A scris mult despre substanţa purpurie numită *caput mortuum* folosită la conservarea trupurilor şi fabricarea pietrei filosofale Ormus (element monoatomic rearanjat orbital). La Qumran precipitatul din Marea Moartă conţine 70% aur monoatomic ce influenţează AND-ul, stimulând secreţia hormonală şi creşterea apărării imunitare, folosit de iniţiaţii esenieni terapeuţi. Metoda era folosită şi de preoţii din Karnak, de Moise, de David care nu se atingea de acestă pâine de aur fără permisiunea preoţilor, iar în schimbul ajutorului dat pentru construcţia Templului lui Solomon, Hiram din Tyr îi cerea ca răsplată pâinea.

Se afirmă că piatra filosofală[200], acest aur alchimic avea şi proprietăţi antigravitaţionale, ceea ce începând cu piramidele şi încheind cu marile construcţii de catedrale ale căror secrete s'au transmis prin intermediul ordinelor secrete ar putea explica multe privind realizarea lor. Filosofii persani ai şcolii lui Omar Khayyam pretindeau că respiraţia cosmică a Universului, Spiritus Mundi, era încorporată în vitraliile pentru a căror fabricaţie a fost interesată şi pudra monoatomică a Pietrei Filosofale. Depăşind elementele fizice, rosicrucianismul vine cu metode ştiinţifice mistice dar pertinente întru atingerea comuniunii cu Dumnezeu,

[200] J.C. Cooper, *An Illustrated Encyclopaedia of Traditional Symbols* (1978)

scop uman etern necesar dobândirii iniţierii şi folosirii tradiţiei în viaţa de zi cu zi, supunându-te tradiţiei.

Cele şapte elemente ale dezvoltării mistice cuprind imaginaţia, concentrarea, vizualizarea, meditaţia, contemplaţia, participarea psihică şi în final cultivarea experienţei lui Dumnezeu. Fără o facultate dezvoltată a imaginaţiei[201], încercând să imităm gândirea şi gesturile altora nu poţi deveni un iniţiat. Un visător este superior unuia care doar merge pe urmele altora dar nu poate lăsa urme prin propria-i creativitate. Imaginaţia celor cu capul în nori aparţine unor oameni puternici mental, cu idei şi speranţe care trebuie doar puse în practică. Misticul rosicrucian nu rămâne doar la stadiul de vis. Autor de carte, inginer, preşedinte sau pictor, medic sau muzician, dacă ideile rămân doar în cap ele nu există[202]. Ele trebuie să fie transferate în practică pentru ca alţii să beneficieze de ele. Aşa au făcut Rembrandt, Goethe, Mozart.

Abilitatea de concentrare[203] asupra unui lucru pe care îl alegem este necesar să fie însoţită de o adâncă relaxare a tuturor celorlalte probleme zilnice. Relaxarea, persistenţa şi rezilierea sunt cheile concentrării. Aceasta nu se poate confunda cu visarea cu ochii deschişi, mintea concentrându-se in cadrul ei doar asupra lucrului ales. Pentru a închega o conlucrare simultană între imaginaţie şi concentrare este necesară facultatea de vizualizare[204], adesea explicată profan ca viziune, ea reprezentând mult mai mult decât aceasta, o experienţă mentală totală. Poţi de exemplu să vizualizezi o sonată de pian şi să începi chiar să auzi părţi din ea, aroma unei pâini aburinde, gustul ei şi combinaţia acesteia cu parfumul proaspăt al florilor şi frunzelor din parcul unde e situată banca pe care ai putea sta înconjurat de ţipătul de plăcere al

[201] Imaginaţia este un proces involuntar de formare a conceptului mental al unui lucru ce nu poate fi perceput prin cele cinci simţuri.
[202] Christian Rebisse, *Rosicrucian Historz and Mysteries* 2007
[203] Concentrarea este procesul de focalizare intelectuală asupra unui concept mental.
[204] Vizualizarea este procesul de formare a unei realităţi mentale complete utilizând versiunile imaginate ale celor cinci simţuri.

porumbeilor cu care împarţi pâinea. Vizualizarea nu e un vis de zi, nu e o meditaţie şi mintea nu trebuie să se îndepărteze de lucrul focalizat.

Pentru că am amintit de meditaţie[205] ea constituie a patra formă de activitate mentală şi probabil cea mai importantă, de aceea ea este aleasă să fie în mijlocul celorlalte abilităţi realizând indirect atingerea cu Mintea Cosmică. Misticism fără meditaţie este ca religia fără Dumnezeu. Ea trebuie să fie practicată zilnic şi să facă parte din viaţa zilnică. Şi totuşi a devenit cel mai obscur, neînţeles concept al misticismului în sistemele religioase şi filosofice. Definiţia meditaţiei în dicţionare (reflecţie, contemplare mentală) este de fapt ceea ce nu este ea. Apropierea de materie cu reverenţă, adoraţie şi respect şi pătrunderea într'o fază copletă şi nu parţială de linişte la nivelul percepţiei şi al activităţii minţii, cam acestea ar fi caracteristicile meditaţiei. Toate cele patru elemente discutate sunt cuprinse în contemplaţie.[206] Ea cere deci un visător cu voinţă profundă, ştiind să focalizeze gândirea şi să fie maestru în arta de a vizualiza dând substanţă contemplării, aducând valori transcendente în contactul cu divinul. Contemplarea este o postură de echilibru când este realizată corect şi poate să răspundă oricăror întrebări.

Experienţele legate de lumile materială şi intelectuală, percepute prin simţurile noastre şi interpretate prin facultăţile mnemice descoperă un univers uriaş de interacţiune psihică, mult mai vast decât ceea ce observăm în mod obişnuit. În timpul contemplaţiei simţim necesitatea participării psihice[207] care depăşeşte cele mai profunde nivele ale fiinţei umane, corpul psihic găsindu'şi calea de proiecţie deliberată în plan cosmic. Ea devine una dintre ele mai stranii experienţe, omul putând fi în acelaşi timp aici şi acolo, având senzaţia că este pretutindeni. Dezvoltarea

[205] Meditaţia este un act reverenţial al unei pătrunderi complete în liniştea de percepţie şi intelectuală.
[206] Conteplaţia este o consideraţie supremă.
[207] Participarea psihică este o interacţiune integrativă între realitatea legată de trăirea fizică şi cea intelectuală

facultăţilor psihice ale percepţiei înseamnă că putem avea un al doilea loc de existenţă în timp şi spaţiu.

Bold steps come from the brave; Coution comes from the wise. Let us be both brave and wise (Sven Johansson)[208]. Cea de a şaptea şi ultima treaptă reprezintă cultivarea experienţei lui Dumnezeu, cea mai mare şi atotcuprinzătoare realitate care există, unică dar aşa cum o percepe fiecare în felul său. Pătrunderea în interiorul acestei mari entităţi, obţinută greu prin iniţiere de doar acei câţiva aleşi conduce la împlinirea visului oricărui om. Trebuie să credem în Dumnezeu dacă vrem să fim iniţiaţi ? A fi mistic, însă, înseamnă comuniunea cu Dumnezeu. În latină *religio* are semnificaţia închinării sau reverenţei în faţa unui bun înalt. Sanctitatea şi bunătatea sunt atribute ale divinităţii. Deci misticul, aparţinând ordinelor iniţiatice, trebuie să fie profund religios şi să caute legătura personală cu Dumnezeul inimii, punct central al misticismului. Nimic din ceea ce experimentăm pe pământ nu poate transcede percepţia prezenţei lui Dumnezeu în vieţile noastre.

Orice mişcare a universului e'n spirit
o naştere, o sferă şi un trandafir;
deasupra nimic nu'i pentru un nimic
precum sub noi totu'i un car cu coviltir.

În drumul meu prin clopot rătăcit
dinspre materie prin suflet mă tot mir:
orice mişcare a universului e'n spirit
o naştere, o sferă şi un trandafir.

Deci universul nu'i decât un peşte'nsufleţit,
nemuritor în piramide ca un fir
plăpând de păpădie ce aşteptând a obosit
să'şi tot repete'ntr'al magiei şir:
orice mişcare a universului e'n spirit[209].

[208] Sven Johansson, Facing the Master Within, 2004
[209] Liviu Pendefunda, ***Rondeluri şi ovoide,*** Ed. Junimea, 2005

Întrebările epistemologice pe care ni le punem într'o antropologie empirică şi teologică se ridică dintr'o viaţă complexă, plină de holistică şi gândire analitico-ştiinţifică[210]. Dimensiunile socio-antropologice ale percepţiei şi cunoaşterii în direcţia adevărului pe care'l căutăm nu exclud ci dimpotrivă includ şi întăresc credinţa noastră.

În zilele noastre am ajuns la stadiul în care se pot oferi demonstraţii ştiinţifice ale experienţelor mistice, ale proiecţiei psihice şi ale esenţei psihice. Alchimistul, astrologul, rosicrucianul şi francmasonul Sir Isaac Newton a demonstrat faptul că energia este constituită din particule, că lumina, sunetul sunt la fel ca şi gândurile. Max Planck, Albert Einstein, Niels Bohr, mari iniţiaţi ai secolului trecut au întărit imaginea existenţei unei interacţiuni universale şi apartenenţa fiecăruia dintre noi la aceasta. Actualitatea plus observaţia înseamnă realitate, aceasta însemnând conştiinţă. Forţa vitală a vieţii reprezintă tocmai acest complex de unde aflate într'o vibraţie continuă, care defineşte interacţiunea cosmică. Marele Arhitect al Universului a creat şi îşi aşteaptă fiii ca prin subconştientul lor să' i conştientizeze măreţia.

Ritualul meditaţiei – contact al omului cu Conştiinţa Cosmică

„Nici raţiunea abstractă, nici experienţa, nu pot ajunge la sursa primară de unde izvorăsc ideile noastre de necesitate şi de universalitate. Această sursă este ascunsă ochilor savantului şi originea sa extrasenzorială se disimulează în investigaţiile metafizicianului. Dar, pentru a rezuma, conştiinţa

[210] Christian Rosenkreutz, *Confessio Fraternitatis,* 1615

este mereu acolo; este la fel de adevărat, cu unitatea sa imuabilă, legea cosmică conduce destinele omului şi lucrurilor create de mâna sa pentru activitatea şi înţelegerea lumii sale. Ideile de adevăr şi de justiţie se prezintă ca idei inevitabile şi incoruptibile care nu suferă nici un fel de limitare, chiar pentru omul dominat de pasiuni. În sfârşit, fără a putea spune de ce sau cum, noi de fapt contemplăm eternitatea în timp, dimensiunile fiind de negândit fără noţiunea de absolut. Tocmai de aceasta, fără participare din partea subiectului, percepţia senzorială şi conştiinţa sinelui ar apare independentă de propria noastră voinţă şi cunoaştere.[211]"

Prin definiţie, conştiinţa obiectivă a omului este ansamblul mecanismelor care îi permit să perceapă şi să interpreteze lumea terestră. În această perspectivă, ea depinde de cele cinci simţuri fizice şi de cele cinci facultăţi obiective care le sunt legate, adică văzul, auzul, simţul tactil, gustul şi mirosul. Ea depinde totodată de diferitele noastre procese mentale, adică de memorie, imaginaţie, reflexie şi, într'o formă generală, posibilităţile intelectuale pe care psihologii le denumesc *„funcţii subiective"*. Tocmai de aceea rosicrucienii consideră că facultăţile obiective şi funcţiile subiective nu formează decât o singură şi aceeaşi fază a conştiinţei umane, în speţă faza sa obiectivă, în ansamblul său. De fapt, aspectul pur obiectiv al conştiinţei obiective priveşte percepţia impresiilor care ne vin din exterior, în timp ce aspectul său subiectiv este legat în mod particular interpretării acestor impresii şi activităţii mentale desfăşurate pentru aceasta. Doresc să vă atrag atenţia asupra aspectului limitat şi iluzoriu al conştiinţei obiective. De fapt, cele cinci simţuri ne înşeală în mod constant şi ne induc adesea în eroare în judecăţile noastre. Pe de altă parte, ele sunt incapabile să cuprindă tot ceea ce constituie oceanul vibrator în care ne

[211] J.C. Friedrich Von Schiller (1759-1805)

scăldăm în permanenţă. De exemplu, există numeroase unde luminoase pe care vederea noastră nu poate să le perceapă şi să le interpreteze. Pentru a nu enumera decât pe cele mai evidente, razele infraroşii şi cele ultraviolete nu crează nici o impresie asupra conştiinţei noastre obiective. Şi totuşi, este imposibil să le negăm existenţa. La fel, auzul nu percepe undele sonore care depăşesc o anumită frecvenţă vibratorie. În funcţie de caz, poate să fie vorba foarte bine de infrasunete, adică sunete a căror frecvenţă vibratorie este extrem de joasă precum şi de ultrasunete, care aparţin din contra, octavelor extrem de înalte ale Claviaturii universale a vibraţiilor cosmice.

Ceea ce se aplică văzului şi auzului este valabil şi pentru gust şi miros, căci există alimente care nu produc nici o savoare şi arome care nu se traduc prin nici un miros precis. Cât despre simţul tactil, el poate fi denaturat atât de textură cât şi de consistenţa anumitor substanţe. Animalele, de exemplu, văd lucruri sau culori care nu formează nici o impresie asupra ochilor noştri, sau mai puţin, care nu formează obiectul nici unei interpretări în conştiinţa noastră obiectivă. Câinii şi pisicile aud sunete care lasă omul total insensibil. La fel se întâmplă cu unele mirosuri pe care noi suntem absolut incapabili să le simţim. Ceea ce permite animalelor să perceapă culorile, sunetele şi mirosurile care nu fac nici o impresie asupra noastră, nu sunt facultăţile lor obiective, ci facultăţile lor psihice, care au la ele o funcţie perfect naturală. Şi omul dispune de aceste facultăţi obiective, dar spre deosebire de animale, el trebuie să le dezvolte, sau mai degrabă, să le scoată din starea de inactivitate în care le-a lăsat de prea mult timp. Putem deduce faptul că, din păcate, conştiinţa obiectivă a omului este limitată în câmpul său de experimentare şi ne permite doar să percepem formele materiale cele mai joase pe plan vibratoriu. Mai mult, după cum a spus Heraclit, materia este într'o perpetuă devenire. Altfel spus, ea este obiectul modificărilor continue şi nu este niciodată într'o formă permanentă a ceea ce pare a fi. Aceasta înseamnă că legea fundamentală a lumii

materiale este schimbarea. Prin extensie, mişcarea este principiul care se găseşte la originea impresiilor senzoriale pe care le primim din mediul înconjurător terestru. Anumiţi compuşi de carbon se transformă foarte lent în pământ şi devin diamante pe parcursul mai multor milenii. Tocmai datorită diferitelor sale schimbări carbonul este folosit cu mai multă precizie pentru a determina vârsta obiectelor sau osemintelor celor mai vechi. Opus carbonului, avem uraniul care, datorită mişcării foarte speciale a unora din particulele sale subatomice, este clasificat între elementele radioactive. În această calitate, el constituie un metal a cărui transformări sunt extrem de rapide. Aceste două exemple au ca simplu scop să arate că materia se schimbă în mod constant. De fapt, toate substanţele materiale sunt în stare, fie de evoluţie, fie de involuţie, aceste două stări aparent opuse fiind cele două faze majore ale ciclului pe care-l urmează materia în diferitele sale procese de transmutaţie.

Astfel, în tot universul, nu există nici un singur element de materie care să fie acum ceea ce era acum doar câteva secunde, şi aceasta chiar dacă noi nu suntem conştienţi în mod obiectiv de aceasta. În această ordine de idei, fiecare din celulele corpului fizic este diferită de ceea ce ea era în urmă cu câteva luni şi peste puţin timp va fi diferită de ceea ce este chiar în acest moment. Schimbarea, mişcarea şi instabilitatea sunt deci caracteristicile lumii terestre. De aceea, ceea ce percepem noi din lumea materială prin intermediul conştiinţei obiective nu poate fi permanent şi stabil[212]. Altfel spus, văzul nostru, auzul, simţul tactil, gustul şi mirosul, ne transmit senzaţii care, în funcţie de provenienţa lor, nu sunt decât reflexia schimbării, mişcării şi instabilităţii mediului înconjurător.

În consecinţă, interpretarea noastră mentală asupra lumii terestre, nu poate fi fiabilă. De aceea misticii au insistat dintotdeauna asupra faptului că omul trebuie să facă apel la facultăţi transcendente dacă vrea să cunoască misterele care se

[212] Carl Gustav Jung, *Psyche and Symbol*, 1958

ascund în el şi în jurul lui. Din nefericire, majoritatea oamenilor îşi plasează încrederea în simţurile fizice şi nu cred decât ceea ce ei văd, aud, ating, simt sau gustă. Aceasta vrea să spună că nimic nu există pentru ei în afară de ceea ce pot percepe cu ajutorul conştiinţei lor obiective. Este motivul pentru care numeroase persoane neagă existenţa sufletului, a Cosmicului şi, bine'nţeles a lui Dumnezeu. Acţionând astfel, ele îşi anihilează facultăţile psihice şi închid poarta tuturor impresiilor care transced facultăţile senzoriale.

Oricum ar fi, nimeni nu poate nega faptul că există în noi o formă de conştiinţă care este independentă de percepţia noastră obiectivă. Atunci când dormim, de exemplu, diversele organe ale corpului continuă să-şi îndeplinească rolul. Inima îşi continuă bătăile, respiraţia nu se întrerupe, circulaţia sanguină se efectuează normal, etc. Dacă aşa stau lucrurile, este pentru că o fază a activităţii conştiente este totdeauna în funcţiune, chiar atunci când facultăţile obiective şi subiective sunt inoperante. Această fază care acţionează în noi fără ca să fim conştienţi de aceasta nu este altceva decât subconştientul. El este cel care dirijează toate funcţiile involuntare ale corpului. Altfel spus, sub influenţa sa au loc toate activităţile interne în organismul nostru, începând cu metabolismul general, până la munca efectuată de fiecare din celulele noastre. Este un fapt ştiut că nu suntem noi cei care comandăm aceste activităţi căci, chiar folosindu-ne de voinţă, noi nu putem împiedica inima să bată, plămânii să respire, sângele să circule, etc. Şi dacă lucrurile se petrec aşa, este pentru că subconştientul nu depinde absolut deloc de conştiinţa obiectivă pentru a'şi îndeplini rolul în serviciul corpului fizic. De fapt, el este sub controlul Conştiinţei Cosmice care este prezentă în toată fiinţa noastră.

Iată un imn orfic către somn, către subconştientul care ne leagă de universul primordial:

"Te invoc, preafericitule, cu aripi întinse, somn salvator, mesager al viitorului, mare cântăreţ de oracole pentru muritori.

În liniştea dulcelui somn, înaintând în tăcere, adresându-te sufletelor muritorilor, tu trezeşti, tu însuţi, gândirea !

Hotărârile preafericiţilor tu le trimiţi, tu însuţi, pe dedesubt, în somn, tăcut, dezvăluind viitorul sufletelor liniştite, viitor pe care gândirea zeilor îl dirijează cu pietate, pentru ca trezită mai întâi printr'o hotărâre a inimii, să ducă spre farmecul vieţii oamenilor după ce i-a bucurat."

Conform explicaţiilor precedente, omul posedă o dublă conştiinţă: conştiinţa obiectivă, cu aspectul său subiectiv, şi subconştientul. Conştiinţa obiectivă se raportează pe de o parte percepţiei lumii exterioare cu ajutorul celor cinci facultăţi senzoriale, şi pe de altă parte interpretării mentale a acestei percepţii. Ea este deci legată direct de starea noastră de veghe şi de acţiunile voluntare pe care le putem avea asupra mediului înconjurător. Tocmai datorită naturii şi rolului său, ea este comandată de creier şi priveşte în special corpul fizic. Ea este deci limitată şi muritoare. Subconştientul, de partea sa, dirijează toate funcţiile involuntare şi lucrează sub controlul direct al Conştiinţei Cosmice. El este cel prin intermediul căruia putem primi impresii psihice pe care facultăţile obiective nu le pot percepe. În consecinţă, el este nelimitat şi nemuritor, deoarece este în relaţie directă cu conştiinţa sufletului. Despre toate acestea însă vom reveni în trecerea noastră printr'o altă conjuncţie a spiralei noastre iniţiatice, de la arhitectura universului în macrocosmos la cea interioară[213], către Lumină. Deci iată premizele arcului reflex noetic în raport cu cel fizic, în interrelaţie mnemică.

[213] Johann Valentin Andreae, *Fama Fraternitatis*, 1614

9. Hermeneutica ca metodă de interpretare în esoterism

Biblia – oracol divin

Cine totuşi a cununat trandafirul cu crucea ?[214]

Dacă hermeneutica[215] este studiul principiilor generale ale interpretării biblice trebuie să admitem că metoda poate fi aplicată şi de fapt deja ea este folosită la interpretarea, tălmăcirea, tâlcuirea tuturor textelor mistice, a ritualurilor şi acţiunilor umane al căror sens ascuns dispare în negura timpurilor. Evreii şi creştinii sunt primii

[214] Goethe
[215] Liviu Pendefunda în Oglinda literară, 2007, 6, 71

care au dezvoltat metoda de interpretare a adevărurilor şi valorilor Bibliei. Statutul ei sacru vine tocmai din convingerea că scrierea este un receptacul al revelaţiei divine, un cuvânt al Domnului, conducând la diverse principii hermeneutice întru tălmăcire. Mulţi consideră că textele sacre trebuie interpretate ad literam pentru că vorbele Domnului sunt explicite şi complete, alţii insistă asupra unei înţelegeri spirituale mai profunde pentru că mesajul şi adevărul lui Dumnezeu este de mai adâncă profunzime, iar o altă parte consideră că unele capitole sunt interpretabile literal şi altele figurativ. În ultimă instanţă hermeneutica poate fi literală, morală, alegorică şi anagogică.

Tălmăcirea literală arată că un text trebuie să fie interpretat după înţelesul său primar, respectând construcţia gramaticală şi contextul istoric şi aparent corespunzând intenţiei autorilor[216]. Ea este asociată cu credinţa în alegerea divină a cuvintelor în înscrisul sacru. Asemenea interpreări aparţin şi lui Thomas d'Aquino, Nicholas de Lyra, John Colet, Martin Luther şi Jan Calvin.

Tălmăcirea morală este al doilea tip de hermeneutică care stabileşte principalele exegeze prin care lecţiile etice pot fi creionate din diversele părţi ale textelor sacre. Aici alegoria este frecvent utilizată, aşa cum în Scrisoarea lui Barnabas (cca 100 A.D.) sunt interpretate textele din Cartea Leviticului prin vicii imaginare asociate unor animale[217]. Cel de al treilea mod

---

[216] Într'o formă extremă se afirmă că Dumnezeu a dictat mesajul său vorbitorilor sau scriitorilor, cuvânt cu cuvânt. Inspiraţia plenară a fost susţinută de John William Burgon (1861). Aceasta se susţine pe afirmaţia că "toată scriptura este o respiraţie a Domnului" theopneustos – inspirată de Dumnezeu, (II Tim. 3:16) şi cum spune Sfântul Paul "că vorbim nu în cuvintele rostite de înţelepciunea omului ci în cuvinte învăţate de la Duh, demonstrând prin cuvintele spirituale" (I Cor. 2:13). Joseph Barber Lightfoot, episcop de Durham şi professor la Cambridge remarca în 1895 (*Notes on Epistles of St. Paul from Unpublished Commentaries)*că inspiraţia plenară este certă, cuvintele fiind instrumente ale îngrijirii şi înţelegerii ideilor, ele premerg şi urmează gândirii. Exegezele hermeneuticii sunt mai sigure în doctrina bisericii atunci când este folosită metoda interpretării sau tălmăcirii literale. Şi acesta ar putea fi un alt arc reflex.

[217] Interpretarea morală nu a fost necesară din punctual de vedere al credinţei cât mai mult ca o conduită. În legea cărţii sacre se găsesc învăţătura şi adevărul (Rom 2:20), care şi ele

hermeneutic de interpretare se numeşte *tălmăcirea alegorică*[218] şi se adresează naraţiunilor ce au un al doilea nivel de referinţă decât cel al persoanelor, lucrurilor şi evenimentelor explicit menţionate într'un text. O variantă a acestei tălmăciri este cea *tipologică*, exemplu fiind asocierea arcei lui Noe cu biserica creştină[219], considerată ca intenţie protoistorică a lui Dumnezeu dintru început. Folosirea categoriilor platonice şi stoice au fost utilizate încă din vechime de Clement din Alexandria care a văzut sensul alegoric al textelor biblice, dezvăluind înţelesul, tâlcul profundelor adevăruri filosofice în naraţiunile şi preceptele

au trebuit să adapteze codurile din Pentateuch la schimbările sociale ale perioadei elenistice (sec 3 ÎC – sec 3 AD). Rabinul Hillel a interpretat interzicerea activităţilor în ziua de sabat printr'o listă de 39 de categorii care să facă excepţie. Dacă noua biserică creştină încerca prin cuvântul lui Paul să accepte libertatea spiritului ca o invitaţie la alegorie îndepărtând tradiţia bătrânilor, mulţi au considerat etic să respecte întocmai cele Zece Porunci. Multe din cuvintele din Pentateuh nu mai sunt relevante cum ar fi pedeapsa să fierbi un prunc în laptele mamei sale (Ex 23:19b) şi învăţăturile lui Isus de pe munte cu toată perfecţiunea lor nu pot fi practice nici măcar pentru credincioşii creştini. Viaţa complexă a zilelor noastre împiedică chiar şi respectarea strictă a rezumatelor etice biblice cum ar fi regulile de aur (Mt 7:12) legea iubirii de Dumnezeu şi pentru aproapele tău (Dt 6:5) şi chiar Decalogul (Mc 12:29-31). Dificultăţile de aplicare a eticei biblice nu înseamnă însă că ele trebuie abandonate, dar nici nu trebuie interpretate ca o scurtcircuitare la soluţiile morale.

[218] Ceea ce nu prea convine întotdeauna este tălmăcirea sau interpretarea alegorică. Şi cu toate acestea se pare că ea este imperativă. Dacă sensul literal (asupra căruia eretici, ca Marcion, critic biblic din secolul al doilea, sau polemici anticreştini, precum Celsus, au insistat) era inacceptabil, singura procedură compatibilă cu credinţa în Biblie ca oracol divin era cea alegorică. Legea, istoria, profeţia, poesia, parabolele lui Isus au alt înţeles sub lupa tâlcuitorului alegoric. Nivelul superficial sensual din Cântarea Cântărilor a fost lesne depăşit de cei care au înţeles tâlcul comuniunii între Dumnezeu şi suflet sau între Cristos şi biserică. Sunt capitole precum Ioshua unde bătăliile trebuie înţelese ca fiind îndreptate împotriva slăbiciunilor umane din spaţiile edenice, iar în parabola bunului samaritean (Lc 10:30-37) toată lumea se încrede doar în interpretarea sensului direct "Mergi şi fă şi tu ca el".

[219] Înafara căreia nu există nicio salvare (Gen 6:14-22). Isaac îngrijind lemnul pentru sacrificiu (Gen 22:6) are acelaşi tâlc cu Isus cărându'şi crucea, cordonul purpuriu din fereastra lui Rahab (Ios 2:18-21) prefigurează sângele cristic etc. Acestea sunt ilustraţii pertinente ale teoriei hermeneutice. Urme ale tipologiei apar (Rom 5:14) când Paul îl aseamănă pe Adam cu venirea lui Cristos, unul imprecând cu greşeala sa o omenire, celălalt cu harul său aducând darul lui Dumnezeu, tot pentru o omenire. Analogia tipologică se reflectă între sacrificial mielului de Paşti şi a morţii lui Isus (In 19), între Melchisedec asemenea lui Abraham ca un tipar al lui Cristos (Evr 7) şi ritualul levitic din Ziua Ispăşirii în templul lui Moise ca un model pentru sacrificiul lui Cristos în templul ceresc (Evr 9).

Bibliei, urmat apoi de Origen care a distins sensurile literale, morale şi spirituale dar afirmă că cel mai înalt principiu hermeneutic rămâne cel alegoric sau spiritual, dezvoltat mai apoi în Evul Mediu ca un subtip anagogic. Să ne închipuim că un compas sau un echer, obiecte ale arhitectului, ale inginerului care construieşte ar rămâne doar atât, instrumente în accepţiunea unui membru al societăţilor secrete şi tâlcul acestor obiecte nu ar fi subiectul unei interpretări hermeneutice. Acelaşi lucru îl putem exprima şi la ritualul aprinderii lumânărilor într'un templu.

Tălmăcirea anagogică mai poate fi numită şi mistică[220], evenimentele putând fi o prefigurare a timpurilor ce vor veni, un aspect profetic care îl întâlnim în Kabbala, cel mai elocvent exemplu de semnificaţie mistică fiind cel al valorilor numerice ale alfabetului şi cuvintelor din ebraică, cât şi Zoharul sau textele mariologice[221].

De aceea să nu uităm că şansa unui studiu în general este acordată de capacitatea de a compara între diferitele abordări ale aceleaşi teme. Paralelismul este deci un corolar în credinţa că toată învăţătura esoterică a lumii este unitară, studiile exegetice comprehensive putând fi luate ca bază pentru toate doctrinele[222], dar să nu cădem în greşeala de a accepta cuvinte cu acelaşi sens semantic din limbi diferite dorind ca ele să aibă acelaşi tâlc. O regulă a învăţaţilor rabini, a fost *gezera shawa*, de categorie egală, ceea ce înseamnă acordarea unui pasaj obscur o illuminare

[220] Iordanul este interpretat ca râu al morţii (Styx), dar care depăşindu'l poţi intra în edenicul Canaan, pământul promis poporului ales, Paradisul terestru, raiul din Geneză se completează cu edenicele amintiri din Noul Testament ca elemente anagocice mistice sau spirituale (Lc 23:43, 2Cor 12:4, Ap 2:7).

[221] Maria este cea de a doua Evă, care se înfrăţeşte cu înţelepciunea reprezentată de şarpe (Gen 3:15), este femeia încoronată cu douăsprezece stele, al cărei fiu a fost răpit de Dumnezeu şi dus la tronul său (Ap 12) şi Madonna neagră de la mănăstirea de la Montserrat, lângă Barcelona identificată cu mireasa din Cântarea Cântărilor.

[222] Exegeza la Vechiul Testament a lui Paul oferă numeroase exemple, Gal 3:10-14 repetă Dt. 21 :23 şi Dt 27 :26 în care se justifică prin credinţă sacrificiul lui Cristos, şi nu prin împlinirea Legii lui Moise, blestemul asupra obştii având rolul de a urgenta înmormântarea sau explicaţia dependentă de Septuaginta privind odihna lui Dumnezeu în ziua a şaptea în Evr 4 :3-9 asemenea Ps 95 :11.

asemănătoare prin referirea la alt pasaj ce conţine aceeaşi cheie. Interpretări analogice găsim nu numai între capitole ale Bibliei ci, ceea ce de fapt căutăm cu asiduitate între diversele credinţe. Acest fapt demonstrează dacă mai era nevoie că învăţăturile tuturor credinţelor, diverse într'un fel ca după căderea turnului Babel sunt aceleaşi cu ale tradiţiei şi într'un consens cu învăţăturile părinţilor preistorici. Sigur cele mai multe cercetări se îndreaptă spre Sfintele Scripturi dar întreaga ştiinţă a Artei Regale transmisă până în zilele noastre necesită aplecare.

Trebuie amintit în final faptul că metoda de cercetare a învăţăturilor din doctrina esoterică este o formă de libertate a gândirii. Nu se poate concepe o dogmă hermeneutică tot aşa cum nu se poate accepta schimbarea unor principii în interpretarea aceluiaşi tip de text, ritual sau fenomen semiotic. Sigur, în trecut hermeneutica analiza idealistic şi mistic (neoplatonic) aceleaşi texte văzute azi prin ochii hermeneuticii liberale. Istoria schimbă optica. Apocalipsa tălmăcită de Martin Luther în secolul 16 este cu totul alta faţă de cea din Codul Bibliei publicat recent[223], în timp ce alţii le consideră aberaţii.

Interpretarea hermeneutică a textelor sacre

Therefore, cast no pearls before swine,
Nor make a bed of roses for an ass[224].

Desigur, interpretarea hermeneutică începută cu textele biblice s'a extins asupra tuturor textelor mistice, asupra miturilor, legendelor, dar şi asupra ritualurilor şi misterelor vechilor lumi demult dispărute,

[223] Codul Bibliei, vol I şi II,
[224] Christian Rosenkreutz, *The Chemical Wedding,* 1616

unele dintre ele având şi astăzi o importantă reprezentare ocultă. Revelaţia divină din hermeneutica textelor sacre iudaice şi creştine reproduce oracolele divine, matrice profetică încă din istoria continentelor dispărute cu zeci de mii de ani. Dar cum Dumnezeu înseamnă ceea ce el zice, interpretarea literală a fost privită ades ca o axiomă a inspiraţiei biblice. Oponenţii acestora rămân fermi în a arăta că vorbele divine sunt de o asemenea profunzime încât puţini iniţiaţi reuşesc să străbată forma înşelătoare de la suprafaţă prin regulile exegezei figurative. Şi iarăşi, de la oracole se ajunge la interpretarea apocalipsului a cărui hermeneutică simbolică pare obligatorie.

Exegezele încep deci chiar de la interpretările Vechiului Testament în textul evangheliilor. Sigur, aceasta ca o istorie a hermeneuticii, a acestei metode folosite dintotdeauna fără a'i da această denumire. Interpretări şi reinterpretări întâlnim frecvent chiar şi în cazul Cărţii Sfinte[225]. După unii autori, printre primele traduceri care folosesc imagini din ebraică în aramaică sunt cele din cărţile lui Ezra (7:14) şi Nehemia (Neh 8:8) în care se concordă sensul cu înţelegerea reală a imaginilor transmise, aducând din tradiţia acestui mare cărturar, Ezra, cuvântul Domnului. Fără a fi vreun conflict între tâlc şi interpretare, *peshat* (literal) şi *derash* (nonliteral), aceste două forme de expozeu în tradiţia scribilor şi rabinilor erau ades folosite în religia şi morala socială a timpurilor.

A merge cu Dumnezeu sau înaintea Lui a fost tradus cu a fi plăcut lui Dumnezeu în limba greacă veche şi aşa hermeneutica a devenit metodă de schimbare a sensurilor după bunul plac şi adaptarea la filosofia locului. Mai mult, filosofi precum Philo, depăşind orice aspect hermeneutic creştin, aduc sensuri noi în

[225] Divina judecată a Domnului este reluată prin comparaţie de la primii profeţi amintiţi şi până la apocalips, ca o intervenţie a divinului în istorie. Strania lucrare a lui Dumnezeu aducându'i pe assirieni împotriva Israelului în secolul 8 îC (Is 28:21, 29:14) se repetă un secol mai târziu prin ridicarea babilonienilor (Hab 1:5), dar fusese reluată şi în Ezechiel (Ez 38:17) şi în cărţile profeţilor Isaia (Isa 10:4) şi Ieremia (Ier 1:14, 4:6), aceeaşi imagine repetându-se şi în alte episoade descrise şi comentate în Biblie.

idealism platonic şi etică stoică întregului Pentateuh. Comentariile cele mai interesante ale vremii dar cu referire exactă asupra personajelor din acea perioadă sunt comise de comunitatea de la Qumran[226]. Această perioadă se regăseşte şi în Evul Mediu când dezvoltarea textelor Kabbalei şi munca unor mari gânditori şi iniţiaţi au împletit ştiinţa cu mistica unui Maimonides, realizatorul unor tălmăciri de excepţie ale naraţiunilor biblice. Valorile numerice ale literelor alfabetului ebraic şi ale cuvintelor – gematria s'a alăturat exegezei mistice, monumentale *Sefer za zohar*. Aici celor două stiluri, *peshat* şi *dorash* li se adaugă aluzivul *remez* care include tipologia sau alegoria şi *sod* sensul mistic secret. De aici şi cuvântul care desemnează şi astăzi starea de beatitudine şi extaz numită prin iniţialele PeReDeS – paradis.

Toată istoria Israelului dominată de mesianismul Vechiului Testament se regăseşte în Evangheliile creştine arătându-se că profeticele cuvinte oracolare se dovedesc a se petrece în zilele Fiului Omului. Eternul tipar este repetat în mod platonic de evanghelii şi scrisorile lui Paul. Clement din Alexandria şi Origen insistă asupra tălmăcirii literale şi doar parţial asupra celei alegorice. Dacă Clement indică sensul spiritual al Evangheliei lui Ioan, Origen recunoaşte în afara sensului literal, unul moral al sufletului şi unul spiritual. Sacramentele formulate de Augustin[227] se îndreaptă spre interpretarea alegorică şi astfel precede timpurile mai apropiate nouă.

După patristică urmează perioada scolastică şi apoi dezvoltarea interpretării lui Origen în cele patru tipuri de metode descrise de Origen şi acceptate şi azi. Thomas d'Aquino desparte studiul ştiinţific al sensului literal de intenţia divină a sensului figurativ. Ei bine, în acea perioadă o mare influenţă a avut-o *Glossa Ordinaria,* o compilaţie de texte cu norme asemănătoare din *Summa theologiae* a lui Thomas. În perioada reformei apare tălmăcirea literală în context istoric de la care nu abdică nici

[226] Barbara Thiering, în cărţile sale de interpretare istorică a vieţii lui Isus şi destinului său
[227] Confesiunile Sfântului Augustin

umanistul Erasmus. Martin Luther şi Calvin vor şi ei să se desprindă, nereuşind decât să rămână fideli sensului literal şi mai puţin alegoric. În perioada modernă, prin traducerea în germană a psalmilor şi cântecelor lui Solomon, Moses Mendelssohn dă o nouă şi vie interpretare iluminată a Bibliei, continuată până în prezent de diverşi autori şi încurajată de Conciliile Vatican I şi II pentru exegeza biblică prin adevăratele ei valori.

Interpretarea alegorică a miturilor prin parabole, fabule şi alegorii

...fără Filosofie nu vei putea atinge niciodată înălţimea şi rigoarea Evlaviei şi a Religiei[228]

Alegoriile, în toate variantele lor, sunt legate de dezvoltarea miturilor şi mitologiei. Atitudinile societăţii în faţa vieţii sunt reflectate în poveşti ale căror structuri mistice sunt specifice fiecărei culturi. Dacă aceste atitudini se îndepărtează de structură, înţelesul alegoric reiese tocmai din structură. Procesul hermeneutic joacă un rol major în învăţarea înţelepciunii sacre, încă de când religia a păstrat tradiţia şi a dărâmat credinţele vechi pentru a le înlocui cu poveştile, unele apărând în conflict cu sistemele morale şi dezvoltând un nou sens, aparent mai corect al narării literale a evenimentelor. În fiecare cultură întâlnim astfel de credinţe reflectate în literatură, fără ca autorul să folosească numaidecât alegoria. Interpretarea mistică a Cântării Cântărilor din Vechiul Testament ca poem de nuntă,

[228]Hermes Trismegistul

cântec al lui Solomon, este azi văzută şi prin prisma lui Freud, intenţia autorului părând a determina înfrânarea unor comentarii nejustificat fanteziste. Alegoria nu poate fi considerată chiar un gen literar ci mai degrabă o dimensiune, un mod de a prezenta un înţeles dublu, de fapt ca toată literatura. Termenul este atribuit în dicţionare unor lucrări de întindere şi complexitate considerabilă cu o formă unică[229]. Fabula şi parabola sunt însă scurte, simple forme de alegorie naivă. Fabula în general foloseşte animale personificate, dar în ea se pot întâlni copacii, vântul, râul, piatra şi alte obiecte. În antichitate erau oameni şi zei, dar în general era însufleţirea obiectelor inerte. O caracteristică care separă fabula de povestea populară, cu care se aseamănă, este morala finală, care adeseori a fost transformată în proverb. Parabola spune şi ea o poveste simplă, dar are personaje umane care nu participă la o naraţiune ci la analogii între o instanţă particulară a comportamentului faţă de cel general[230]. Fabula şi parabola îşi au originea în culturile orale şi reflectă înţelepciunea populară. Stilurile diferă prin detaliul şi realismul social, chiar satiric al fabulei şi suprafaţa narativă cu ton misterios şi utilitate de învăţare a valorilor spirituale din parabole. Tâlcul lor original sugerează direcţia în care au evoluat. Fabula accentuează naraţiunea[231], parabola sugerează un contrast evident între

[229] Celebra parabolă biblică a semănătorului, *Progresul pelerinului* de John Bunyan, *Călătoriile lui Gulliver* de Jonathan Swift, *Scrisoarea lui Scarlet* de Nathaniel Hawthorne, *Ode: sugestii şi nemurire* a lui William Wordsworth, *Suflete moarte* a lui Nicolai Gogol, *Tabloul lui Dorian Gray* de Oscar Wilde, *Şase personaje în căutarea unui autor* de Luigi Pirandello, *Cui i-e teamă de Virginia Wolf* a lui Edward Albee ş.a.

[230] cea a bunului samaritean din Biblie

[231] latinescul *fabula* este o spunere, în perioada medievală fiind o conspiraţie a naraţiunii; fabulele lui Esop scot în evidenţă defectele umane şi morala este un sfat în realitatea vieţii, Samuel Taylor Coleridge numeşte lupii şi vulpile, metafora oricui în lumea oamenilor şi satira pare a fi cea mai uzitată în timpurile moderne; ele sunt în general în versuri dar pot fi şi în proză. Originea fabulei e pierdută în timp fiind cunoscută şi în Mesopotamia sau India. În India fabulele serveau la transmiterea învăţăturilor budiste, încă înaintea lui Alexandru cel Mare, *Panca-tantra* fiind transmise din sanscrită prin traduceri arabe, ele sunt diferite de Esop prin faptul că animalele acţionează ca oamenii şi nu invers. În China, Mencius, un filosof confucianist, folosea dezvoltarea gândirii logicii prin fabule şi parabole. Şi în gândirea daoistă întâlnim lupta oamenilor de geniu în a înţelege propriile viziuni, peştii,

poveste şi idee[232]. Alegoria înseamnă mai mult, ascunzând sensul printr'un limbaj simbolic[233], ca proces bazal de stârnire a cititorului sau ascultătorului cu un răspuns la diferite nivele de înţelegere. Dogma creştină a foşnit legănarea universală peste mintea omului, înţelegând libertatea în condiţii de aspre restricţii. Rezistenţa în faţa autorităţilor a promovat procesele alegorice. Libertatea ierarhiilor simbolice a forţat alegoria să ia forma unor noi structuri în epoca modernă, marile mituri continuând să fie recitite şi reinterpretate de la o generaţie la alta. Alegoria aduce ambiguu, indirect, într'un simbolism enigmatic teme care cer inevitabil a fi la rândul lor interpretate. Combinarea prozei cu poesia este frecvent întâlnită în alegorie şi cuprinde perspective deosebite pentru hermeneutică. Relatăm câteva exemple: *Consolarea filosofiei* a lui Boethius, *Noua Viaţă* a lui Dante,

---

păsările participând cu o gândire strict umană la acţiunea poveştilor supranaturale, a legendelor şi miturilor. Amintim The *Canterbury Tales* a le lui Geoffrey Chaucer, *Mother Hubberd's Tale* a lui Edmund Spenser, *The Hind and the Panther* a lui John Dryden, *Fable of the Bees* a lui Bernard de Mandeville şi *Animal Farm* a lui George Orwell. Sigur nu pot lipsi nume ca La Fontaine, Ivan Andreievici Krîlov, James Thurber. Literatura pentru copii şi asemănătoare lor, dar pentru adulţi, are specificitate alegorică: Lewis Caroll, Charles Kingsley, Rudyard Kipling, Kenneth Grahame, Hilaire Belloc, Beatrix Potter, Hans Christian Andersen, Oscar Wilde, Saint-Exupery, J.R.R.Tolkien.

[232] grecescul *parabole*, o aşezare alături, înseamnă împărtăşirea unui adevăr uitat sau eludat, cu predilecţie spre o elită, aşa cum sunt şi învăţăturile lui Cristos sub auspiciile conceptului de Împărăţie a Cerurilor; ele sunt în proză dar şi versuri, precum cele ale poeţilor metafizici englezi George Herbert, Francis Quarles şi Henry Vaughan. Aspectul didactic al parabolei ilustrat în sferele literare şi teologice aparţin lui Soren Kierkegaard, Franz Kafka, Albert Camus

[233] altul care vorbeşte în greacă: *allos – agoreuein,* ceva ascuns, înţeles subliminar, indicat mai ales în antichitate prin *hyponoia* folosită mai ales pentru interpretarea poetului Homer. *Odissea, Eneida* sunt opere epice în scop şi cuprind alegoria căutării perfecţiei eroice. Exegezele creştine interpretează ca tipologice înregistrările istorice din Vechiul Testament. Istoriile analitice ale lui Herodot sau Tucidide prefigurează o profeţie vizionară ciclică spre deosebire de cea liniară a Vechiului Testament. Interpretarea fizică şi morală se combină la Homer. Şcoala lui Platon se îndreaptă spre interpretarea universului într'un întreg lanţ al existenţei. Metoda lui Homer este hibridă, războiul şi căutarea sunt poveşti arhetipale în sincretism alegoric atât în Iliada cât şi în Odissea. Un profet protocreştin este şi Virgilius, în Eneida sa prefigurând naşterea pruncului ce urma să aducă o epocă de aur. Luptele dintre virtuţi şi vicii, creaţia lumii de către fiinţa supremă sunt teme prin care Thomas d'Aquino sau Dante şi-au prezentat modelele literare. Operele lui Chaucer sau Dante prefigurează illuminarea conştientă a timpurilor moderne.

Povestea unui ciubăr de Swift sau ciclul *Falii* al autorului acestui studiu. De fapt toate genurile literare sunt adaptabile cercetării alegorice pentru multitudinea înţelesurilor. Insist asupra acestui punct al expresiei literare tocmai pentru că fiecare punct atins până aici în expunerea noastră îşi are un loc bine definit pentru demonstraţia finală sau un studiu ulterior şi pentru că ritualul, acest axis mundi, este la rândul său o alegorie.

"O arcă din cristal e carul meu pentru o zi. Ea poartă forma Lunii şi în spirale urcă răstălmăcind în duh plutirea muribundă – seminţe din văzduh vor germina după 'ngropare stejari care filtrează razele de soare spre piatra fermecată şi-aprinde focul din altare.

În clopotele noastre e o lume mai presus de-aceasta, în care fericirea e stăpână. Urcăm, dar toţi venim din clopotul nefericirii, aici, prin porul de fântână.

Uite profetul cum trece
cu veşmintele 'nflorite pe el.
Opincile 'i dau muguri cămaşa 'mbobocește
Coroana 'i înstelată de irişi şi de crini.
El însuşi o grădină 'n întuneric
năvălit de dor şi de aripi
aşează pietrele cioplite
pe zidul templului din neuroni,
iluminarea înfloririi care pe stradă trece
e un mesaj vibraţii emise prin axoni.
E 'n centrul nemuririi
răscrucile de drame şi extaz,
dor de furtună şi dendrite;
să te 'nfiori te 'nvaţă
din tainele zidirii
înmuguriri – izvor de viaţă,

inflorescenţele de azi.

În suflet adunăm tot ce-au gândit şi au simţit atâtea generaţii. Am dorit cunoaşterea a tot ce ne 'nconjoară, doar răul să 'l ferim, tendinţa sa nefastă. Ce 'nseamnă înlăuntrul tău să ştii ? Doar cine eşti, cin' te-a creat şi dacă existenţa ta are în lume-o consecinţă.

O arcă din cristal[234] e carul meu pentru o zi. Ea poartă forma Lunii şi în spirale urcă răstălmăcind în duh plutirea muribundă – seminţe din văzduh vor germina după 'ngropare stejari care filtrează razele de soare spre piatra fermecată şi-aprinde focul din altare.

În faţă 'i întunericul, falsitatea şi moartea dar arca 'n care trecem cu fiecare treaptă dezvăluie lumina, nemuritoarea viaţă şi cuvântul prin care creatorul recompensează strădania, speranţa, umilinţa şi adevărul.

În clopotele noastre e o lume mai presus de-aceasta, în care fericirea (cine-o ştie) e stăpână. Urcăm, dar toţi venim din clopotul nefericirii, aici, prin porul de fântână.
Şi câtă armonie ! [235]"

Alegoria este o manipulare a simbolurilor. La început ea a fost verbală, lingvistică. Ritualurile religioase începând cu tragedia şi comedia greacă erau alegorii[236]. Simbolismul creştin este înscris în piesele de moralitate ale Evului Mediu în care conflictele opun viciile virtuţilor. În drama renascentistă Shakespeare a scris numeroase alegorii, printre care *The Winter's Tale*. Comedia de moravuri îi cuprinde pe Wilde, Shaw, Pirandello iar mai recent

[234] Asemenea tuturor şcolilor misterelor, învăţăturile druizilor se concentrau asupra purificării înainte de a trece la comuniunea cu zeii prin transmigraţie şi reîncarnare, continuând gândirea pitagoreică şi cristică.
[235] Liviu Pendefunda, *Poema misterelor* 2007
[236] Piesele lui Aristofan conţin elemente de viaţă cotidiană, ceremonii religioase, mistere, abstracţii personificate, Limita lui Prometeu de Eschil utilizează alegoria sfârşitului, tragediile lui Euripide sunt un comentariu la înţelesul ascuns al miturilor primordiale, la fel *Metamorfozele* lui Ovidiu, *Teogonia* lui Hesiod.

realistul Ibsen şi suprarealişii teatrului absurd, Ionesco, Genet şi Beckett. Cinematografia şi televiziunea dezvoltă metodele ce nu puteau fi realizate în detaliu de teatru. Tehnicile de montaj digital continuă azi fabula lui Esop în desene animate şi drama lui Shakespeare în filmele de ficţiune.

Dintr'un alt unghi, ceea ce discutasem în alte capitole se demonstrează a întări opinia noastră că arta picturală, sculpturală şi arhitecturală vine din timpuri imemoriale să simbolizeze, prin arcuri şi coloane glorie, putere şi victorie dar şi prin cruce, peşte, miel - credinţă şi veneraţie. Emblemele care combină un motto cu pictura simbolică este o alegorie vizuală capabilă să împlinească tradiţia. Dar ea poate să îmbrace şi forme pur matematice. Cum am mai amintit, simbolismul numeric este foarte vechi sub deumirea de numerologie. Cel muzical descoperit în lucrările lui Johann Sebastian Bach prezintă forme de alegorie, apropiată ca imagrstică viziunii religioase, corelând aspectele fizice ale armoniei bazate pe număr, cu efectul sublim şi metafizic emoţional realizat la ascultători. Extensia finală apare din combinaţia spectacolului, dramei, dansului şi muzicii în operă, la marii muzicieni, care culminează la Wolfgang Amadeus Mozart şi Richard Wagner. Ciclul inelului (ca şi alte cicluri ale inelului mai recente[237]) este o completă mitografie şi alegorie, cuvintele şi muzica constituind două nivele de înţelegere şi împreună o emblemă muzicală numită de Wagner laitmotiv. Universul, cosmosul este de altfel reprezentat alegoric încă din Grecia antică, având o amplitudine simbolică majoră în Vechiul Testament ca un sistem dual pământ-cosmos encodat într'un mesaj ritual, sistem de alegorii cu cauzalitate magică îmbrăcată de sfera ocultă a farmecelor, talismanelor, cuvintelor şi ritualurilor magice. Ficţiunile alegorice, caracteristice şi cadrului science-fiction au personaje elaborate mental în adevărate drame psihologice. Romanele în care misticismul erotic conduce o căutare eroică a perfecţiunii morale sunt cele care relevă pregnant un climat

[237] J.R.R.Tolkien

simbolic. Caracterul cosmic şi demonic al gândirii alegorice a fost reprezentat mai ales în Evul Mediu când poeţii şi preoţii totodată au creat principiul unităţii cosmice în transcedentalitatea bazei materiale spre un scop spiritual. Pornind tocmai de la înţelesurile literal, moral şi spiritual, interpretarea textelor biblice s'a concentrat mai mult pe cel literal. Apogeul este aşa cum am mai amintit în interpretarea anagogică a apocalipsei lui Ioan. Dar în majoritatea textelor sunt două trepte de interpretare, literală şi spirituală, adaosul numerologiei conducând la o multitudine de extensii alegorice.

În timpul Renaşterii sunt reluate legendele regelui Arthur de Boiardo, Ariosto şi Tasso, păstrând modelul creştin dar adâncind înţelegerea umană cu extindere universală spre revenirea la tradiţia ale cărei graniţe nu existau în protoistorie. *Hamlet* al lui Shakespeare şi filosofia rosicrucianului Rene Decartes nu sunt departe de *Dr. Faustus* a lui Goethe şi Thomas Mann. În perioada barocă alegoria păcatului şi a morţii este reprezentată de John Milton în *Paradisul pierdut,* urmat de T.S.Eliot în *Patru Quartete.* Marile minţi iluminate, John Dryden şi Alexander Pope erau maeştri ai satirei. Marii poeţi Willam Wortsworth, Samuel Taylor Coleridge, William Blake, Novalis, Percy Bysshe Shelley, Lord Byron, Friedreich Holderlin, Alexander Puşkin, Ion Heliade Rădulescu, Victor Hugo au o meditaţie simbolică şi vizionară care îmbogăţesc hermeneutica lumii, mai toţi fiind iniţiaţi francmasoni şi eruditi ai antropologiei universale. Alegoria, cea care reprezintă forma cea mai spiritualistă de exprimare artistică a înflorit şi prin operele lui Emile Zola, Charles Dickens, Edgar Allan Poe, Lev Tolstoi, Fiodor Dostoievski, Nicolai Gogol, Anton Cehov, Henry James, Herman Melville, D.H.Lawrence.

Mitul fiind la rădăcina timpului şi a spaţiului e o zădărnicie, o contradicţie de termeni, să'i cauţi o origine spaţială şi temporală. El este coextensiv rădăcinii principale a lumilor, prin urmare participă la armonia şi ordinea ei. În forma sa cea mai înaltă, mitul este o incantaţie, un ritual care nu a putut fi elaborat

decât în sanctuare, de fiinţe înalt calificate pentru această adaptare. În poveştile sale, Creangă pătrunde în centrul spiritual al lumii, fiind un mare maestru al iniţierii în tainele tradiţiei aşa cum au fost ele transmise prin grai popular înscriindu-se între cei capabili să recreeze ritualul şi să mânuiască simbolurile sacre în punctul inferior al unei axe verticale , al cărui vârf se află în cer, în polul superior.[238]Acolo nu se poate ajunge decât cu dorul. Dar şi dorul trebuie perceput ca atare de către cei care ştiu să'l înţeleagă.

Tâlcul meditaţiei

While we may not be able to control that happens to us, we can control what happens inside us. [239]

Nu te strădui să cunoşti inima oamenilor ci deschide-o pe-a ta celorlalţi, spunea Marcus Aurelius, dând sfatul că avem nevoie să identificăm propriile gânduri într'atât de deschise încât să poată fi recunoscute oricând ţi s'ar pune întrebarea: la ce te gândeşti acum ? Chiar în timpurile noastre dominate de potopul ştiinţific ar trebui să putem răspunde ceea ce simţim în oricare clipă. Sistemele noastre de gândire şi imaginaţia sunt creatoarele relaţiilor pe care le avem cu noi înşine şi cu cei din jur, dar măcar în egală măsură cu Dumnezeu. De aceea, ca şi în timpurile străvechi, meditaţia prin care întrebăm şi realizăm ceea ce se întâmplă cu viaţa noastră, este atât de importantă azi. Ce înseamnă meditaţia la care ne

[238] Vasile Lovinescu, *Creangă şi creanga de aur,* Cartea românească, 1989
[239] Benjamin Franklin

îndrumă credinţa pe care o îmbrăţişăm ? Am citit un text, pe care îl citez din memorie. O persoană îşi punea aceeaşi întrebare şi singură îşi răspundea: "Dumnezeu mă aude şi mă vede". Ea se simţea în prezenţa Lui, chiar în clipa morţii şi când am întrebat care e tâlcul ? ea mi-a răspuns că avem nevoie de un schimb mutual de comunicare, fiind adeseori legaţi şi pierduţi în noi înşine. Deci, gândirea spirituală dezvăluie relaţiile interne şi externe ale omului, dorind să răspundă frământărilor de tipul de ce, unde, cum şi pentru ce trăim. Toată viaţa ne este copleşită de ştiinţă şi tehnologie, de obiectivarea fiecărui fenomen, dar destinul şi întâmplările vieţii şi morţii, conştiinţa demonstrează că omul nu e totuna cu restul. Nu se poate identifica cu el, chiar dacă e parte din întreg. Dar niciodată nu putem, oameni de ştiinţă să stăm înafara lumii pentru că reţelele universului, naturii, istoriei şi societăţii îmi invadează întrega viaţă. Adeseori dispar în interiorul lor şi mă simt mai mult decât reprezintă ele, dar şi diferit. Ceea ce nu pot e să mă separ de realitatea în care trăiesc şi în care mă scald, împărţindu-mă părinţilor, fraţilor şi surorilor, vecinilor, oamenilor şi comunităţilor de tot felul. Nu m'am născut decât ca să mă cunosc în legătură cu ceilalţi, nefiind un izolat, nici chiar în viaţa mea spirituală. Mă regăsesc într'o lume din plante şi animale care au un organism viu ca al meu. Respir, mă încălzesc la soare, ziua muncesc şi dorm noaptea etc. Toate acestea îmi condiţionează viaţa. Experienţele definite de aceste relaţii pe care le găsesc şi le ştiu şi în faţa cărora reacţionez nu pot fi distruse de modele sau abstractul ştiinţific. Cunoaşterea noastră printr'o filosofie metafizică kantiană ar putea să ne conducă în orbirea realităţii imediate acolo unde trăim şi activăm prin şi în ştiinţă. Aici este locul meditaţiei şi nu într'o supralume iraţională. De aceea ne regăsim când ideile şi imaginile noastre se obiectivează, când inteligenţa şi materia interferează spiritul şi caracterul corporal al fiinţei umane. Dacă ar fi să confundăm spiritul cu inteligenţa sau trupul uman cu conceptul uzual de corp, atunci am eradica identitatea noastră umană. Trupul nu poate fi apreciat în

mod macabru sau pseudoştiinţific ca o maşină, un robot, un organism animal, ceea ce ar îndepărta până şi realitatea antropologică sau legăturile transcedentale care reprezintă viaţa umană. Arătam cât de importantă este antropologia pentru o bază a cunoaşterii rosicruciene ca binom universal al tradiţiei. Ritualul vieţii în complexitatea lui nu face altceva decât să definească o existenţă holistică.

Prin realitatea antropologică a omului în context biofizic şi socio-istoric, neputând scăpa de societatea ştiinţifică virtuală şi industrială, avem şansa de a ne pierde pe noi înşine. Lumile vieţii şi muncii nu trebuie însă să ne îndepărteze de viaţa noastră ca fiinţe ale acestei lumi. Factorii interni şi externi care interaţionează fără intervenţia noastră nu pot opri opţiunea umană de a se apropia de origini, de o viaţă spirituală. Aici regăsim ritualul vieţii aşa cum a fost el definit la crearea lumii. După credinţa biblică paşii Marelui Arhitect coboară din lumea divină a universului în lumea socio-istorică a vieţii umane pământene. Dacă Dumnezeu transcede universul spre fiinţele umane el devine Dumnezeul oamenilor, al lui Abraham, Isaac, Iacob sau Moise şi ne ajută să ne deschidem lucrările noastre în spiritul Său prin legătura sacră creată prin Isus Cristos[240]. Dacă lumea este creaţia Lui, aceasta devine obstacolul principal în înţelegerea lumii, ea neputând fi înţeleasă decât numai cu ajutorul spiritului Său. Deci şi inteligenţa metafizică are limitele sale. Istoria biblică denotă un dialog continuu între comunitatea umană a diverselor culturi sau convingeri ştiinţifice şi filosofice, de tradiţii religioase şi experienţe sacre cu Dumnezeu a cărui prezenţă este permanentă în evoluţia noastră. Fiecare generaţie participă la acest dialog după experienţa şi capacitatea ei de înţelegere. Aşa ne regăsim identitatea prin care îi aparţinem. Şi Sfântul Paul afirmă că suntem copiii lui Dumnezeu[241]. Fiind fiecare o entitate bine definită comunicăm între noi oamenii, dar suntem

[240] Maurice Farbridge, *Studies in Biblical and Semitic Symbolism,* 1970
[241] *Noul Testament*, Rom. 8:16

legaţi individual şi colectiv prin puteri nu străine ci proprii spiritului universal cu Spiritul Divin care acţionează şi vorbeşte prin noi. Sfântul Paul spunea că trupul nostru este templul Duhului Sfânt[242] în sens antropologic şi teologic, nu biologic sau fizic. Acesta ar putea fi un misticism creştin diferit de neoplatonicism sau misticismul esoteric sau gnostic. Lumina credinţei care ne vine prin Cristos nu este directă ci reflectată. Sfântul Paul descrie existenţa lui Cristos în noi sau a noastră în Cristos, ca o legătură cu Împărăţia lui Dumnezeu, în dragoste şi credinţă prin mediere fără păcat, nu ca printr'un profet sau printr'un preot. Meditaţia creştină, mediată sau nu, descoperă identitatea noastră cu Dumnezeu.

"Din începuturile lumii s'au ivit umilele speranţe ca nişte capete de pod, în Podul Curcubeu. Dar unde se ascund când materialiştii vor cu 'n deget s' atingă măcar culorile luminii ?

În mijloc de furtună, am înţeles să plâng, să mă ridic şi fruntea udată de fulgii cerului să se 'nalţe spre cea hărăzită.

Iubito, e timpul ca pomii 'n floare să ne ningă
Prea mult în veac am aşteptat această primăvară
Când astrele coboară să ne-atingă
Iar tânguirea noastră în lacrimi de bujor şi tei
dispară.

E visul, e speranţa, iubirea venită să ne 'ncingă
Cu lină adiere, cu dor ce ne 'mpresoară.
Iubito, e timpul ca pomii 'n floare să ne ningă
Prea mult în veac am aşteptat această primăvară.

[242] id., 1 Cor. 6:19

Când în fântâni răcoarea să ne 'mpingă
Adâncul înspre clopot va dori afară
Vom înţelege : Domnul va în noi să prindă
Un har, o taină vie ce aure să pară.
Iubito, e timpul ca pomii 'n floare
să ne ningă !

Atunci, în zorii verii Călătorii au dispărut în clopot să'nceapă a clădi un Templu, să sădească în mijlocul grădinii lor eternul, nevăzutul Copac Plutitor, iar lângă roata căruţei lor mnemonice să'şi sape porul fântânii spre infinit. Atunci când clopotiră heruvimii un imn de slavă visului de-a fi al omenirii, ei au păşit sub Norul Romboid. Era acolo mulţimea ce merita să fie pentru că nimeni nu'i invitat să se înfrupte din măreţie ci doar cei ce ştiu să recunoască semnul."[243]

Suntem într'o lume a epocii nucleare, când bănuim existenţa extraterestră printre noi sau în spaţiul de deasupra noastră[244]. Hector Avalos[245] de la Iowa State University discută relaţia dintre Biblie şi astronomie în complexitatea turbulenţelor sale, iar Seth Shostak[246] de la Seti Institute afirmă că de fapt bătăliile se continuă nu atât în plan dogmatic cât în cel cosmic. Religiile adamice care postulează relaţia între om şi divinitate, acceptând mii de lumi care nu diminuă omnipotenţa Marelui Arhitect dar, oare nu afectează locul atribuit omului în acest context ? Din ce în ce mai multe semnale ne trezesc certitudinea inteligenţei universale care ar putea conduce la comunicare şi în acelaşi timp la descoperirea unor sentimente spirituale din spaţiul

[243] Liviu Pendefunda, *Profetul la marginea imperiilor,* RAO 2001
[244] Ben Zuckerman and Michael; *Extraterrestrial: where are they?,* Cambridge University Press, Second Edition, 1996.
[245] Hector Avalos; *Heavenly Conflicts: The Bible and Astronomy*, Mercury (March-April 1998) pp. 20-24
[246] Seth Shostak; *Religion, Science, and E.T.,* Mercury (May-June 1998) p.31

cosmic. Carl Sagan a fost cea mai puternică voce a existenţei fiinţelor inteligente în univers. El a fost un indianist prin excelenţă şi de aceea oamenii de ştiinţă consideră că hermeneutica religiilor raiului biblic relevă restricţiile acestora în înţelegerea tradiţiei protoistorice a Cuvântului. În 1600 biserica creştină l-a ars pe astronomul Giordano Brono din cauza afirmaţiilor existenţei mai multor sori în univers cu planete aflate pe orbite în jurul lor. Era o erezie. Iată, însă că Sfântul Coran (610 – 633) ne spune despre univers ceea ce am descoperit abia azi în cercetările moderne: *Dumnezeu a creat şapte ceruri şi pământul asemenea lor; Puterea şi ordinele sale circulă printre ele; semne ale Omnipotenţei Sale sunt deasupra tuturor lucrurilor şi induc realizarea voinţei lui Dumnezeu, acoperind în veneraţie totul cu puterea Sa*[247]. Aceasta înseamnă că fiinţele inteligenţe au existat pe planetele din afara sistemului nostru solar şi acest lucru era cunoscut de învăţăturile păstrătorilor vechilor noastre religii, elemente pe care le întâlnim în timpurile actuale la societăţile universale democratice şi illuminate[248], pe care le reprezentăm. Mai citim de asemenea prin intermediul Coranului publicat în engleză de cercetătorii hermeneuticii americane: *Şi printre semnele Sale vizibile şi minunile Sale, care'i evidenţiază omnipotenţa şi autoritatea, iată crearea cerurilor şi a pământului şi a fiinţelor pe care le-a împrăştiat pretutindeni; şi puterea şi omnipotenţa împreună când El vrea îi este doar Lui atribuită*[249]. Şi scrierile spun mai departe: *Şi Dumnezeu a creat fiecare fiinţă vie din apă. Unele mergeau, se mişcau sau se târau cu burta atingând pământul (râme, reptile), altele bipede mergeau pe două picioare (om şi unele animale), altele patrupede(mamifere etc.). Dumnezeu cu voinţa Sa a creat, deci este omnipotent*[250]. Astfel Sfântul Coran ne spune despre existenţa şi a altor fiinţe inteligente ce se pot distinge între ele după cum

[247] *Sfântul Coran,* Al-Talaq 12
[248] Illuminarea nu este iluminarea unei străzi sau a unei camere, ci o semantică deosebită specifică acestui studiu.
[249] *Sfântul Coran*, Al-Shura 29
[250] id., Al-Nour 45

urmează: *Şi către Dumnezeu toate fiinţele create în ceruri şi creaturile de pe pământ se închină în reverenţă şi adoraţie la fel precum fac îngerii care însă nu'şi arată întru totul consideraţia lor*[251]. El. Ghamrawy[252] explică acest lucru astfel: *Şi Domnului, care controlează soarta tuturor, toate fiinţele, lucrurile materiale şi imateriale, în ceruri şi pe pământ se supun stăpânirii Sale şi supremei Sale puteri care controlează şi influenţează cu voie şi fără voie precum fac umbrele care urmează pe pământ sau pe o suprafaţă interceptând razele soarelui din faţă şi după-amiază sau altui luminător în bătaia ajunului*[253]*.* Aceste ultime cuvinte reprezintă rotaţia pământului ce creează ziua şi noaptea şi alternanţa timpului. Aceasta înseamnă că acele creaturi care se află în ceruri locuiesc şi ele pe planete ce au un sistem similar de revoluţie şi rotaţie astronomică. Fenomenul umbrelor nu poate fi creat decât în două condiţii – corpul tangibil al fiinţei aflat în faţa unui soare sau alt luminător, condiţii descrise de Cartea Sfântă. *Oare vezi cum Dumnezeu, creatorul tău, alungeşte şi lăţeşte umbra oricărui obiect aflat în faţa soarelui sau oricare luminător ! După cum a dorit, El a creat, iar noi ca şi soarele ne supunem fenomenului în toată prezenţa şi măreţia sa*[254]*.* Deci Aya[255] spune că fiinţele inteligente din ceruri sunt tangibile şi vizibile ca şi noi. De asemnea aceste fiinţe care se închină Domnului şi au umbre nu sunt îngeri sau djini. Şi aceasta pentru că îngerii sunt creaţi din lumină şi djinii din foc, nerespectând legile noastre fizice. Ei nu pot fi văzuţi fără a'şi schimba condiţia. Nu sunt tangibili şi nu au umbră, ei nu au fost creaţi din apă[256].

Cuvântul om în Coranul scris în limba arabă se referă la o noţiune foarte clară de fiinţă inteligentă care există atât pe pământ

[251] id., Al-Nahl 49
[252] Mohammed Ahmed El-Ghamarawy; *Islam in the age of Science;* Cairo, Egypt,1973
[253] *Sfântul Coran*, Al-Ra'd 15
[254] id., Al-Furqan 45
[255] Relatarea textului
[256] Al-Qortoby (The Cordobith), *The Interpretation of the Holy Quran, Traditional Book,* Andulsia – Spain*;*

cât şi în multe alte ceruri. De unde şi existenţa în alte scrieri[257] a acestei entităţi care suntem noi. *Şi Dumnezeu, creatorul tău, cunoaşte foarte bine creaturile, însufleţite şi neînsufleţite, din ceruri şi de pe pământ şi a investit câţiva profeţi cu mai multe privilegii decât pe alţii şi i'am dat lui David Psalmii[258]... Şi lui Dumnezeu îi aparţin toate fiinţele din ceruri şi de pe pământ, fiecare şi toate fiind ascultătoare şi aservite voinţei Lui[259]...Cele şapte ceruri şi pământul şi toate fiinţele însufleţite şi neînsufleţite venerează gloria şi slava Lui. Pentru atributele sale glorioase, nu există posibilitate de a aprecia şi reflecta graţia spirituală a omnipotenţei Sale şi autorităţii exclusive, dar voi, necredincioşilor, nu ştiţi să le luaţi exemplul. Într'adevăr El a fost întotdeauna indulgent şi iertător[260].* În faţa Marelui Arhitect al Universului toate câte sunt stau în adoraţie, rugăciune şi veneraţie, la fel şi soarele, luna, stelele şi munţii, copacii şi animalele şi toate cele. Cel ce le cunoaşte pe toate este ascultat, venerat şi glorificat de toate câte le-a creat. Şi dacă vorbirea şi limbajul a separat minţile fiinţelor inteligente şi neinteligente, există în Coran un secret pe care profetul îl spune: *Dumnezeu, creatorul meu, ştie tot ce s'a spus în ceruri şi pe pământ. El este Atotputernic[261].* Fiinţele din ceruri au nevoie de ajutorul Domnului la fel ca şi cele de pe pământ după cum spune Aya: *Toate fiinţele create, spirituale, însufleţite şi neînsufleţite din ceruri şi de pe pământ Îi aduc recunoştinţă umilă pentru clemenţă şi binecuvântare individual sau în litanii, se roagă la El pentru ajutor şi susţinere în dificultate sau I se roagă pentru eliberare de împovărarea vieţii sau pentru alinare, ajutor şi asistenţă la duşmănii şi la vreme de pericol, sau Îi cer iertare pentru greşeli sau să crească mila şi nu despotismul sau oprimarea. Fiecare zilnic îşi aduce ruga şi cererile, uneori cu repetiţie, sau fiind noi iniţiaţi*

[257] Mosalam Shaltout; *From the indications of the cosmic statements in the Holy Quran : Bacteria and Intelligent in the cosmos;* The Annual Review Book of the Society of "Scientific Indications in the Holy Quran", Vol. 4, 2000, Cairo, Egypt.
[258] *Sfântul Coran,* Al-Israa 55
[259] id., Al-Roum 26
[260] *Sfântul Coran,* Al- Israa 44
[261] id., Al-Anbiyaa 4

cerându'i după circumstanţe şi nevoi[262] . Se spune în Coran că fiinţele lumilor de sus pot, şi o şi fac, să nu asculte de Dumnezeu, dar la fel ca pământenii ei sunt pedepsiţi pentru greşelile pe care le săvârşesc.

Toate lumile se pot reuni în această lume prezentă sau viitoare, dar mai ales la Judecata de Apoi: *Şi printre semnele Sale vizibile şi minunile Sale, care arată omnipotenţa şi autoritatea Sa în crearea cerurilor şi pământului şi a fiinţelor pe care le-a împrăştiat pretutindeni*[263] *... acestea vor veni să stea înaintea lui Al-Rahman ca sclavi supuşi autorităţii Sale şi înconjurându'l la Judecată. El îi numără şi îi verifică*[264]*.* Cerurile sunt pline de viaţa creată de Dumnezeu şi Sfântul Coran expune această sintagmă pe care o realizăm şi în Sfânta Biblie creştină. După mii de ani realitatea ştiinţifică întăreşte această viziune.

Dumnezeu din limbajul metaforic al Bibliei nu acţionează violent şi ne consideră în relaţie directă de neatins şi nealterabilă. Nimic nu poate interveni între noi pentru că El este între noi şi în relaţiile dintre noi oamenii. Nu avem nevoie să împlinim cine ştie ce doctrină sau sarcină metafizică sau să găsim metode psihologice de influenţare a sufletului pentru a'l domina sau a domina sufletele altora. Ce se întâmplă în credinţa creştină este, hermeneutic vorbind, dominarea divinităţii prin Duhul Sfânt în însuşi Cristos asupra sufletului nostru şi respingerea oricărei intervenţii umane. În aceasta suntem pasivi pe deplin, chiar şi ca experienţă sau cunoaştere. Dar acceptăm ceea ce ne dăruie pentru vieţile noastre întru El în aceeaşi măsură cum El se dăruie şi lucrează cu cele primite de la El. Mai este adevărat, însă că înţelegerea şi cunoaşterea noastră ţine de spiritul fiecăruia. După înţelegerea biblică, fructele acestui spirit - duh nu sunt înăuntrul lumilor înalte prin illuminare ci experienţe ale iubirii, plăcerii. milei, adevărului, justiţiei şi păcii care nu sunt evidente în viaţa

[262] id., Al-Rahman 29
[263] id., Al-Shoura 29
[264] id., Mariam 93-94

noastră sau în viaţa noastră alături de ceilalţi. Acestea nu sunt virtuţi sau valori ci daruri ale graţiei lui Dumnezeu care prin Duhul Sfânt în Cristos doreşte să locuiască, să acţioneze şi să domine inima noastră. Când intrăm în legătură cu El experimentăm eliberarea din lumea noastră cu toate puterile sale şi de asemeni din noi înşine. Astfel suntem în legătură cu toate fiinţele pe care le-a creat Marele Arhitect al Universului în ceruri şi pe pământ. Meditaţia în templu, în biserică sau în locul ales de noi prin iniţiere de a ne fi poarta spre divin devine astfel cheia, cheia de boltă a artei regale, a artei spirituale. Credinţa noastră în Dumnezeu ne dă posibilitatea să ne deschidem şi să'i acceptăm pe ceilalţi la fel ca pe noi înşine în lumea în care trăim. Aici intervine meditaţia al cărui tâlc este bine conturat încă din vechime, aşa cum spuneam mai ales în lumea antică ce preluase vechile ritualuri de comuniune cu divinitatea din protoistorie şi de la care mulţi profeţi, mari personalităţi fondatoare de mari religii le-au preluat. Hermeneutica rosicruciană pe care am încercat să o adaptăm trecând prin paginile Cărţilor Sfinte relevă un simbol universal care, desigur, nu poate fi dezvăluit decât iniţiaţilor. În opinia mea, spiritualitatea legată de spiritul evanghelic este de a ne conduce în viaţa de pe pământ, în locul prezenţei noastre istorice unde putem descoperi prezenţa lui Dumnezeu, mai ales în locul şi modul în care nu ni'l puteam imagina. E un alt loc al trecerii noastre în spirala destinică pe care o tot parcurgem de la începutul acestui studiu. Dealtfel am putea medita şi chiar o facem împreună cu oameni de alte credinţe şi învăţăm de la ei pentru că Dumnezeu mărturiseşte în Biblie că lucrează în felul Său indiferent unde, deci şi în afara bisericii creştine. În meditaţie rămânem deschişi chiar şi unor surprize. Printre altele, niciodată nu considerăm o filosofie sau teologie seculară sau ideile metafizice ori alte forme de gândire ca având valoare absolută, precum toate amintesc de istoria deschisă în care trăim până în ziua când vom şti cum să ştim[265].

[265] *Noul Testament*, 1 Cor, 13:12

10. Dogma ca formare sau deformare a tradiţiei

Cristos sălăşluieşte în om; el îl pătrunde cu totul; şi fiecare om este o piatră vie a acestei stânci spirituale... aşa se va construi Templul, cel al lui Moise şi al lui Solomon reprezentând nişte schiţe ale acestuia. Când Templul va fi consfinţit, pietrele sale moarte vor deveni vii, metalul impur va fi transformat în aur fin, şi omul îşi va recăpăta starea primitivă de inocenţă şi desăvârşire.[266]

Versiunea acceptabilă oficial a unei religii este explicaţia sau definiţia dogmei. De fapt ceea ce ne interesează este că dezvoltarea doctrinelor şi a

[266] Robert Fludd, *Summum Bonum*

dogmei a afectat tradiţiile, instituţiile şi practicile religiilor lumii. La rândul lor ele au fost influenţate de istorie, ştiinţă şi filosofie. Prima religie a lumii, dezvoltată probabil pe continentul Mu, a fost răspândită de maeştrii iniţiaţi şi instruiţi prin colegii înfiinţate pretutindeni în lume. În Babilon[267] acestea purtau numele de *chaldi*, oricine fiind primit gratuit, considerat frate, şi învăţăturile purtau numele de mistere sacre. Cărţile sacre au fost scrise cu scopul de a'i învăţa pe oameni religia bazată pe iubirea Tatălui Ceresc şi a lucrărilor Sale, cât şi iubirea divină a Lui pentru Fiul Său, omul. Învăţătura era clară, fără teologie. Cel mai neştiutor dintre oameni putea înţelege fiecare frază din ea. Omul era învăţat să se apropie de Tatăl Ceresc nu cu teamă sau groază, ci cu încredere şi mai ales iubire. Cel mai mare templu al Lui pe acest pământ era în inima omului, perfect pentru meditaţie tăcută şi iubire, templu deschis oricând şi oriunde, la orice oră din zi şi din noapte, într'un oraş aglomerat sau în plin deşert, pentru iubire şi adorare, templul în care omul poate deveni una cu tatăl ceresc. Aceasta este Tradiţia.

Asemănător, întâlnim pe adepţii mithraismului şi ai creştinismului de la începuturi care formau societăţi secrete, strâns unite, care se numeau fraţi şi ale căror ritualuri prezentau analogii cu tradiţia, purificându-se prin botez, se confirmau în puterea lor de a lupta cu răul şi aşteptau de la Cina Domnului mântuirea sufletului şi trupului. Renunţarea şi controlul de sine, recunoaşterea unui tărâm cosmic primordial şi loc al nemuririi sufletului, revelaţia iniţială şi potopul care a distrus începuturile civilizaţiei omului, existenţa unei judecăţi finale în care Mithra sau Cristos sunt mediatorii, parte a Treimii, între oameni şi Tatăl Ceresc. Dogmele se raportează la credinţă şi nu la cunoaşterea intelectuală. Intelectul are ca obiect adevăruri generale sau necesare, credinţa întâmplări sau fapte singulare. Dogmaticul se

[267] Babilonul era numit şi Ka Ra, cetatea soarelui, templele erau aici dedicate învăţăturii şi formării maeştrilor din adepţi. Învăţăturile străvechi erau predate de învăţaţi numiţi astrologi şi magicieni, care însă cunoşteau tradiţia. Daniel a fost unul dintre aceştia.

referă la ceva unic.[268] Dogmaticul nu operează cu categorialul, dar este un produs al intelectului extatic. El este metalogic (antilogic) şi categorial implicând transfigurarea. Oricum, formula dogmatică vrea determinarea unui mister, conservându'i caracterul de mister în toată intensitatea sa.[269]

Ca termen generic al componentei teoretice a experienţei religioase, doctrina[270] se diferenţiază de dogmă[271] atât bazal cât şi axiomatic. În Noul Testament doctrina înseamnă învăţăturile de bază[272] iar dogma doar judecata oficială[273]. Mai târziu Origen ş.a. utilizează dogma în sens de doctrină, amândoi termenii, în biserica romano-catolică după Conciliul de la Trento (1545-1563), sunt oficial folosiţi ca termeni sinonimi. Modern, teologic, dogma unei biserici reprezintă suma doctrinelor ce deţin esenţa creştinătăţii, aceasta fiind depozitul imuabil de credinţă al unei biserici[274]. În hinduism, jainism sau buddhism, doctrina este văzută ca un catalizator al religiei în sine, pe când în iudaism, creştinism sau islamism principala funcţie a doctrinelor şi dogmei implică reflecţia teologică. Ele servesc în procesul de învăţământ în interpretarea Scripturilor, deosebirilor între bine şi rău, la alegerea căilor de înţelepciune şi rectitudine. Teologii consideră că doctrina este aceea care fixează şi conservă dogmele originale ale unei anumite tradiţii. Tema *samsara* (procesul de reîncarnare şi de *karma* (legea de cauză şi efect) sunt împărtăşite de diversele religii cu dezvoltarea unor analogii şi diferenţe semnificative. Funcţia polemică a doctrinelor se adresează tensiunii create între identitatea şi continuitatea tradiţiei şi bogata înţelegere a adevărului. Înţelepciunea seculară este adeseori contrată de

[268] Kierkegaard
[269] Lucian Blaga
[270] *doctrina* cuvânt latin sau *didaskalia* grecesc înseamnă suportul înţelegerii raţionale a credinţei în procesul instrucţiei, disciplinei, propagandei şi controverselor
[271] *decretum* cuvânt latin şi *dogma* grecesc înseamnă referinţa specifică de distilare a doctrinelor, de reflecţie esenţială a doctrinelor.
[272] I, II Tim
[273] Acte 16:4
[274] Karl Rahner, *Sacramentum Mundi*

diverse clauze doctrinale şi întâlnim apologia care revendică adevărata credinţă şi luptă împotriva detractorilor şi necredincioşilor. Revelaţia primară ca depozit de credinţă se referă la un fondator cum este Zoroastru, la un profet precum Moise, la vechi scrieri cum sunt vedele, sau la un eveniment precum iluminarea lui Buddha, revelaţiile lui Mohamed, legătura directă a divinităţii cu Legea din iudaism sau a lui Isus în creştinism, determinând diversitaţi dogmatice ce s'au dezvoltat doctrinal în istorie, dar care apar de fapt ca un filon unic de tradiţie.

Fiecare religie are aparent o istorie a doctrinei ce depăşeşte un simplu depozit de credinţă. Şi atunci doctrina devine un fel de pedagogie cu posibilitatea inovării dar care poate să altereze retorica învăţăturilor convenţionale şi chiar substanţa acestora. Diferenţele dintre zoroastrism şi jainism, dintre hinduism şi Vedanta modernă sunt astfel vizibile. În creştinism Sfânta Treime şi dubla natură, omenească şi divină a lui Isus, se completează cu imaculata concepţie şi ridicarea la cer a trupului Sfintei Fecioare ca şi infailibilitatea papală, acestea diferenţiază elementele dogmatice ale ortodoxiei, protestantismului şi bisericii romano-catolice. Sunniţii şi şiiţii se separă printre altele şi prin misticismul filosofului iranian al-Ghazali faţă de rationalismul filosofului spaniol Averroes şi al celui persan Avicenna. Ştiinţa, filosofia şi istoria au prezentat multe dintre devierile faţă de tradiţie, numai gândindu-ne la Copernic[275], Galilei[276] şi la Renaştere în general. Cardinalul J.H.Newman[277] spunea că cele mai minunate şi înalte adevăruri, comunicate lumii de prea inspiraţii învăţători poate că nu sunt înţelese în acelaşi mod de toţi ascultătorii, dar cer timpului şi gândirii profunde să le elucideze

[275] Johannes Keppler, *Epitome astronomiae Copernicanae,* 1618-1621, Copernicus, *De revolutionibus orbium coelestium,* 1543
[276] Galileo Galilei, *Discorsi e dimostrazioni matematiche intorno a due nuove scienze,* 1638
[277] *The Catholic Encyclopedia*

pe deplin[278]. Rămâne astfel de văzut cât au reuşit protestanţii să se apropie de tradiţie şi să găsească o modernizare autentică a doctrinelor. În general afectarea crucială a vechilor învăţături sau a Cuvântului primordial a fost determinată de o profundă şi puternică gândire, ce a putut sintetiza istoria după înţelegerea sa. Contribuţii însemnate amintim la Sfântul Augustin pentru creştinătatea latină, la Sfântul Ioan al Damascului pentru ortodoxie, la Moses Maimonides în iudaismul medieval, la Sfântul Thomas d' Aquino în creştinătatea medievală, la Martin Luther şi Jon Calvin pentru protestantism.

Credinţa şi raţiunea în reflectarea dogmelor şi doctrinelor desemnează o adevărată tensiune între intuiţia mistică şi logică, între trăirea interioară şi dialog, între îndatoriri şi participare la ritualuri. Hinduşii trec întâi de la iniţierea gradului de student dependent de un guru la libertatea ambivalentă a gospodarului şi apoi la acea mare libertate de locuitor al pădurii şi mai târziu la libertatea deplină de ascet luminat *sannyasin*, asemănător cu treptele budiste şi masonice[279]. Dragostea pentru Dumnezeu este făcută în iudaism prin progresele în cunoaşterea Torei, Bibliei şi Talmudului, bazată pe principiile hermeneutice Halakha şi Haggada[280], la musulmani prin dogma unităţii dintre Dumnezeu şi Mahommed şi ascultarea celor cinci coloane sau îndatoriri religioase. Dogmele şi doctrinele au fost adeseori văzute în mod excluisiv ca fiind încorsetare şi de ce nu, viziunea a fost până la un punct corectă. Gândirea umană bazată pe adevărurile tradiţiei a reuşit să elimine gratiile din jurul ei prin lucrarea marilor iniţiaţi ai lumii şi astfel să dovedească încă odată că nimic nu poate modifica, sub nici o raţiune, lumina dăruită în procesul creaţiei de Marele Arhitect al Universului. Rosicrucianismul şi laturile sale pragmatice au înţeles, secret sau discret[281], să contribuie la

[278] J.H. Newman, *Essay on the Development of Christian Doctrine,* 1845
[279] R.C. Zaehner, *Concordant Discord: The Interdependence of Faiths* 1970
[280] precepte şi decizii ale rabinilor şi respectiv parabole şi istorioare etc
[281] Emilian M.Dobrescu, *Dicţionarul societăţilor secrede şi discrete la începutul mileniului III,* 2007

răspândirea adevărului cu principiile libertăţilor omului la liber cuget şi acţiune în sprijinul dezvoltării omenirii.[282] Că, în fiecare organizaţie pot fi momente dificile, de răspântie, de polemici şi lupte pentru alegerea celei mai bune căi de răspândire a luminii, e un fapt care ţine la rându'i de o eliberare a gândirii sub cuvântul sacru, dogmatic al începutului. Decretul Ecumenismului şi Declaraţia Relaţiilor Bisericii cu Religiile necreştine de la cel de al doilea Conciliu al Vaticanului (1962-65) constituie semnalul noii şi de fapt străvechii ordini mondiale a cugetului sau revenirea la tradiţia primordială[283].

Ne vom opri asupra elementelor de tradiţie şi ritual protoistoric transmis prin intermediul creştinismului, religie care ne este mai apropiată ca înţelegere, studiu şi care cuprinde cea mai mare răspândire în lume, actul de credinţă al credincioşilor fiind apropiat de conţinutul sistemului credinţei lor în context asemănător hinduismului, budismului, islamului etc. Dar ca tradiţie, creştinătatea depăşeşte un sistem de credinţe religioase, generând o cultură, un set de idei şi căi pentru viaţă, practicate de două milenii; Isus a devenit o tradiţie vie a credinţei şi cultura în care trăieşte această credinţă este depozitară a doctrinelor, obiceiurilor şi istoriei, deci a tradiţiei. De multe ori, credincioşii îşi îndreaptă credinţa către o personalitate vie, cu prezenţă reală, din păcate confundabilă cu idolatria. Ei pot face referinţe asupra tradiţiei vorbind despre Dumnezeu şi natura umană, despre biserică şi lume dar nu sunt creştini decât prin legătura directă cu Isus. Un lucru aparent simplu, dar foarte complicat, mai ales că există peste douăzeci şi două de mii de biserici şi secte creştine. Filonul de păstrare a tradiţiei şi identificare a elementelor ce ţin unită credinţa în Isus este reprezentată de faptul că aceasta

[282] Să nu uităm doctrina rosicruciană care a influenţat oameni de mare valoare printre care Dimitrie Cantemir, cel care aprinde lumina în răsăritul Europei şi Joseph Kelpius care emigrează în Philadelphia marilor iniţiaţi ajutând dogmatic la viziunea acestora, printre care şi Benjamin Franklin în America. Toţi sunt precursorii unei filosofii practice, mai târziu dezvoltată de Mme Blavatsky

[283] Walter M. Abbott (ed.), *The Documents of Vatican II* 1966.

reprezintă esenţa monoteismului. Ceea ce ar pune întrebarea: francmasoneria în esenţa sa modernă derivă din doctrinele creştine - dat fiind faptul că cei care fondează ordinul mileniului trecut erau creştini, chiar dacă mulţi evrei şi musulmani au adus cunoaşterea lor în sânul învăţăturilor luminate - sau marii maeştri cum erau Osiris, Toth, Akenathon, Moise, Buddha şi Isus au încercat să deschidă marile mistere oamenilor, precum Prometeu le-a adus focul ? Fără referinţe transcendente sau divine, Isus este o fiinţă umană obişnuită şi pură, aducând salvarea şi răscumpărarea celor cuprinşi de păcat şi care au senzaţia astfel că se pot depărta de Dumnezeu. Prezumţia că evangheliile alese să formeze Noul Testament pot reprezenta inima unei credinţe în Isus este prima dovadă că tradiţia credinţei, nu a Cuvântului transmis, a fost deja modificată. Sunt însă reflecţii în chiar structura Noului Testament care reflectă gândirea iudaică sau elenă a acelor timpuri în faţa imaginii lui Isus şi raportul său în faţa lui Dumnezeu. De ce ne interesează ? Tocmai pentru a înţelege cum tradiţia astăzi transmisă de societăţi iniţiatice oculte a stat la baza cunoaşterii, a Logosului, a ritualului prin care erau acestea transmise de sute de mii de ani. Şi cum, precum multe altele, evoluţia istorică a modificat formativ spiritul tradiţiei şi s'a alunecat spre unul deformat pentru îndeplinirea unor interese efemere.

În inima credinţei, Apostolul Paul a transmis doctrina secretă a maestrului său, Isus, referindu-se la faptul că oamenii nu sunt conştienţi că sunt locuiţi de Dumnezeu şi că fiecare este un templu sfânt prin originea sa. James J. Dunn spunea că "the Risen Jesus is the Ascended Lord", ceea ce diferenţiază total scularea din morţi faţă de ascensiunea divină în esenţă. Aşa, întreaga Scriptură iudaică adoptată de cultura greco-romană devine creştinismul, căruia îi suntem astăzi tributari şi îi aducem mulţumirea noastră pentru transmiterea religiei primare a lumii. *Quod ubique, quod semper, quod ab omnibus creditum est*[284].

[284] Vincent de Lerins, teolog din Galia secolului cinci, referindu-se la creştinism

Doctrine şi dogmă

Fericiţi cei ce cerşesc Duhul, căci a lor va fi Împărăţia Cerurilor ![285]

Doctrinele şi canoanele creştinismului s'au cristalizat în perioada întunecată a istoriei determinând esenţa credinţei pe care o cunoaştem azi. Waldenzii, Albigenzii, Catarii au încercat să gândească altfel, păstrând tradiţia învăţăturilor cristice. Doctrinele şi legile controlate de ierarhiile ce pretindeau depozitarea adevărului au devenit oficiale şi s'au impus de cele mai multe ori cu sabia ori cu focul. Impunerea cu forţa a reprezentat ca şi azi o animozitate şi a determinat rupturi între cler şi credincioşi, mai ales cei ce aveau puterea să gândească liber. De aici şi ideea că dogma este o încorsetare, un grilaj de aur care rămâne totuşi o temniţă. Ceea ce urmează să demonstrăm este faptul că nu este acesta adevărul. Sfântul Francisc de Assisi, prin stilul său de devoţiune şi calea sa de viaţă simplă, a înglobat esenţa adevărului lui Isus, impunînd-o bisericii şi imperiilor. Simplificarea vieţii morale, de cunoaştere şi devoţiune creştină a fost adusă şi de Jan Hus în Boemia, John Wycliffe în Anglia şi Girolamo Savonarola în Florenţa, dar ei au schimbat în parte esenţa creştină, ca şi reformele luterane, anglicane, presbiteriene, reformate, anabaptiste etc., oferind căi noi de exprimare a credinţei, dar cu existenţa unor modificări ale mesajului central al Sfintelor Scripturi creştine. De aceea azi reuniunea ecumenică încearcă să unească pe toţi credincioşii după crezul lui de Lerins.

Illuminarea şi studiul antropologic ca şi cercetarea hermeneutică a cărturarilor ultimelor secole sub semnul rosicrucian a adus o nouă lumină asupra credinţei şi filonului tradiţiei transmis de ea. În ultimul timp mulţi au ales să rămână

[285] Traducere corectă din Noul Testament la care eu ader întru totul

creştini dar au adoptat şi alte credinţe care li s'au părut mai apropiate de transmiterea unui adevăr pe care îl doresc şi căruia să i se supună. Hegel, Kant deschid cercetările lor filosofice către Litera Bibliei şi interpretează conform propriei lor filosofii evangheliile şi conceptul divin în raport cu creştinismul. Dar ceea ce este important este ecumenismul timpurilor moderne promovat de către Papa Ioan Paul al II-lea şi care se apropie în gândire de rosicrucianism şi doctrina francmasonică. Ritualurile pe care le găsim practicate în imensa istorie a continentului Mu, în Atlantida sau în protoistoria indiană sau egipteană sunt aceleaşi cu cele practicate de societăţile secrete şi cuvintele folosite în dialogul iniţiatic se regăseşte în creştinism: botezul, euharistia. Ne întoarcem o clipă la Paul, născut Saul în Tarsus, elev al şcolii elenistice a lui Ştefan care'l privea pe Isus ca reformator spiritual. Că devenise sau nu ginerele lui Isus[286], nu are importanţă. El este principalul apostol al secolului unu creştin, interpretează alegoric Vechiul Testament şi afirmă supremaţia spiritului asupra cuvântului, aşa cum fratele lui Isus, Iacob, a întemeiat prima biserică creştină în Ierusalim. Canoanele Septuagintei greceşti după Vechiul Testament au devenit literă de lege pentru dogma viitoarei biserici creştine. Cu toate că vechile religii întâlnite de apostoli erau considerate păgâne, cu toate că ritualurile misterelor lor erau în mare identice: botezul era renaştere, euharistia mithraică se făcea cu pâine şi apă, sărbătorile primăverii - Paştele, sau a Naşterii Domnului, Crăciunul, 6 ianuarie, 25 decembrie[287] etc. Sunt aceleaşi dintotdeauna pe acest pământ. Se aşează peste cele tradiţionale. Şi iată că Paul venerează prima zi a săptămânii, în Apocalipsul Sfântului Ioan ziua Domnului e duminică, comemorarea înălţării se face sâmbăta iar ritualurile străvechi sunt conservate întocmai îmbrăcate într'un nou limbaj. De aici încep doctrinele. Schismele, reformele, influenţele Talmudului şi

[286] Barbara Thiering, *Cartea pe care a scris-o Isus*
[287] Robert M. Grant, *Augustus to Constantine: The Thrust of the Christian Movement into the Roman World* 1970

ale Coranului determină modificări ale gândirii umane, ca şi cunoaşterea vechilor civilizaţii din America, India, Asia de Sud şi din Pacific, recâştigarea prin traducere a informaţiilor privind Egiptul, toate converg spre un spirit eretic, dar şi de întoarcere la origini.

Respectând sacramentele, biserica Romano-Catolică îşi defineşte în formă liturgică faptul că biserica nu este o şcoală a doctrinei ci loc de apropiere de graţia divină, de venerare a omului în euharistie, sacrament şi sacrificiu totodată. Autoritatea doctrinală a ortodoxiei constă în Scripturi şi tradiţia bisericii, diferenţa dogmatică dintre aceste două biserici fiind originea Duhului Sfânt de la Tatăl şi Fiul. Este greu de afirmat dacă bisericile creştine reformate se apropie de religia primară a lumii sau din contra, dar libera gândire e un semn de accesare a unei lumi înverzită pe pământul dogmei străvechi. Sunt autori care consideră că doctrina creştină are adesea forma dogmei, adică este ceva bun şi nimeni nu se poate abate de la aceasta. Astfel dogma este divină, eternă şi neschimbată. Dumnezeu este deasupra oricăror concepte şi imagini, uneori foarte îndepărtat, alteori întors la înţelegerea unei transcendenţe. Dubla manifestare a sacrului este de *mysterium tremendum* şi *mysterium fascinosum*[288], ambele explicând diferitele experienţe ale omului mistic. Dacă în secolul al 18-lea raţionalismul cu atacurile lui ştiinţifice asupra ideii de Dumnezeu a fost numit prima illuminare, în secolul 20 a doua illuminare a fost reprezentată de viziunea asupra vieţii, a universului şi fiinţelor umane din scrierile unor mari oameni de ştiinţă precum Albert Einstein, Max Planck, Max Borr. Imaginea Pământului văzut de cosmonauţi din spaţiu a inspirat imaginaţia gânditorilor şi a lărgit înţelegerea creaţiei Marelui Arhitect al Universului, precum o avusese şi Enoh. Din cele mai vechi timpuri au existat polemici şi multe texte nu au fost canonizate chiar dacă ele erau apostolice. Primul stadiu al ordinelor preoţeşti, cei cu gradul inferior de consacrare au înţeles

[288] Rufdolf Otto

să instituţionalizeze învăţătorii misterelor transmise şi astfel Duhul Sfânt, element primordial al Logosului nu a mai reprezentat importanţa pe care profeţii şi apostolii i-o acordau în credinţa creaţiei şi participarea sa la reîncarnare. El rămâne însă motivul figurilor carismatice ale sfinţilor în care graţia Lui se revarsă, aducând adevărul. Revenim şi în acest punct al spiralei noastre demonstrative, argumentând existenţa feminină a profeţiei, încă de la Ana (Luca 2:36), de la fiicele apostolului Filip, la Hildegard von Bingen, Sfânta Briggitta a Suediei, Jeanne d' Arc şi multe alte personalităţi profetice din perioada Reformei[289]. Un alt tip de persoană charismatică este vindecătorul, funcţionând din învăţătura marilor maeştri esenieni, parte a Marii Frăţii Albe, ca exorcişti ai bisericii creştine timpurii sau mai recente[290]. Tipul de tămăduitor al sufletului era un dar ce aparţinea multora dintre sfinţii vremilor[291]. Făcătorii de minuni, călugări ai bisericii ortodoxe de aici sau din insulele Mării Nordului sunt la fel de prezenţi şi azi. Şi *didaskalos*, având harul spiritului, inteligenţei şi cunoaşterii Sfântului Duh, *diakon* care duc cunoaşterea în afara serviciului creştin, bărbaţi sau femei, recunosc impulsul divin fără a părăsi tâlcul dogmatic. Dogma tradiţiei subliniază rolul femeii în credinţă, în imne, rogaţiuni şi profeţii sub autoritatea Divinului Spirit[292], nefiind în concordanţă cu secţiunea stângă destinată femeilor în sinagogi şi la care Sfântul Paul face referiri[293]. Diversitatea în interpretarea Sfintei Treimi a fost condiţionată de înţelegerea lui Isus Cristos ca divinitate în lumina Evangheliei după Ioan. Marcu nu pleacă de la o teologie a încarnării, dar prin botez acceptă adopţia cristică ca Fiu al lui Dumnezeu, realizat prin coborârea Sfântului Duh, ce rămâne ca semn de putere şi nu ca persoană, cel mult El fiind simbolizat sub forma unui porumbel.

[289] Steven Ozment, *The Age of Reform (1250–1550): An Intellectual and Religious History of Late Medieval and Reformation Europe* 1980
[290] Vincent de Paul în secolul şaptesprezece
[291] Johann Christoph Blumhardt, protestant şi Jean-Baptiste Vianney, din Ars, în Creştinismul Romano Catolic.
[292] *Noul Testament*, Tess 5:19
[293] id, 1 Cor, 14:34

Care e rolul acestor aserţiuni despre dogmă ? Acela de a înţelege că, conceptual Cristos este Logosul, Cuvântul, Lumina, nenumita informaţie care ne-a adus creaţia din eternitate. Am putea spune că intrăm pe teritoriul filosofiei neoplatonice a lui Plotinus în care Dumnezeu transcendent, deasupra tuturor fiinţelor, raţiunilor şi conceptelor prin Logos este mintea divină, noosul lui Blaga, Duhul Sfânt, iar lumea divină rezultată de la Tatăl este Fiul. Următoarea treaptă prin care transcendentul Dumnezeu devine conştiinţă de sine este că noosul sacru al lumii divine se confundă cu formele individuale ale acesteia conţinute în conştiinţa divină. Metafizica neoplatonică în care lumea divină şi noosul sunt ipostazele Marelui Arhitect al Universului a devenit punctul hermeneutic de plecare a relaţiei Tată – Fiu care în creştinism adăugând Logosul formează triada dumnezeiască egalitară, esenţă a unicului Dumnezeu.

Importanţa decisivă a acestei doctrine o acordă Sfântul Augustin responsabil de dezvoltarea teologică şi metafizică a Trinităţii, alăturând-o antropologiei şi tradiţiei protoistorice[294]. El urmăreşte urmele divinităţii în personalitatea umană, mergând de la analiza structurii conştiinţei noastre în raport cu contemplaţia religioasă în care omul se recunoaşte ca imagine a lui Dumnezeu. Un al doilea model doctrinar îl realiza, suspectat de erezie, Joachim din Fiore care insista asupra mântuirii realizată de Trinitate. Şi în final nu putem să nu amintim formularea dogmatică a *Crezului Athanasian* care se întoarce la formularea lui Tertulian: una substantia – tres personae. Şi totuşi dogma a fost luată ca model de Hegel ducând în sistemul său filosofic spiritul absolut în conştiinţa umană. Dogma creştină, interpretată şi modificată de-a lungul veacurilor rămâne însă să planeze în jurul lui Isus din Nazareth, transcendenţa lui Dumnezeu fiind în interpretarea antropologică a religiei secolului ce tocmai s'a încheiat, elementul esenţial. Doctrina fraternităţii aparţine şi ea

[294] Michael O'Carroll, *Trinitas: A Theological Encyclopedia of the Holy Trinity* 1987

creştinismului, plasând egalitatea şi libertatea alături de aceasta, dezvoltând astfel scopul originar al misterelor din antichitate. Spectacolele mistice, ceremoniile simbolice au păstrat ca şi în masonerie metodele de predare ale învăţăturii, dar cu rol exoteric, de aceea îi subliniem aspectul primordial dogmatic.

Să ne întoarcem la primele zile ale creştinismului[295]. Omul este o creaţie a Divinului Arhitect al Universului, este o fiinţă de natură umană, dar nefiind creat din nimic ci din substanţa sacră a divinului, el este parte din acesta şi are rol de dominare asupra celorlalte fiinţe din univers; aşa menţionează Sfântul Francisc din Assisi în *Oda Soarelui* : "Rugă Ţie, Doamne, cu toate creaturile Tale, mai ales cu fratele noastru, soarele". Omul este aşezat într'o poziţie privilegiată, în relaţie specială cu divinul, creat după chipul şi asemănarea sa. Sub influenţa filosofiei lui Platon doctrina creştină restrânge la intelect şi percepţie imaginea divinului reflectată în om. Şi iar ne întoarcem la Sfântul Augustin, care, în *De Trinitate,* accentuează dualitatea mistică a omului, subliniind reprezentarea în sfera corporealităţii umane a lui Dumnezeu prin reîncarnare, puterile şi principiile creatoare ale întregului univers întregindu-se în triada spirit, suflet, corp. Creaţia în divin a omului a dus la libertate şi dogma acordă prin acest concept puterea de libertate omului care în nobleţea sa este capabil de iubire, sentiment dirijat primordial Creatorului. Şi astfel, iată un prim arc reflex de întoarcere a iubirii nu între doi oameni, ci reciproc între două faţete ale aceluiaşi principiu vital, cum spun de mii de ani rosicrucienii, între Creator şi creaţia Sa. Iar iubirea crează dorinţă de libertate, revoltă în a părăsi Edenul şi speranţa de a fi asemeni lui Dumnezeu. Încarnarea divinului în Isus Cristos, văzută ca o *avatara* reprezintă o manieră comprehensibilă de înţelegere a eternei figuri mesianice de descindere permanentă a divinului în omenire. Hinduşii văd doar în acest sens tâlcul cristologiei.

[295] Rowan A. Greer, *Broken Lights and Mended Lives: Theology and Common Life in the Early Church* 1986

Cuvântul a devenit carne[296], încarnare a Logosului divin în Isus Cristos, conceptul *avatara* având caracterul de unicitate. Tradiţia afirmă că acesta este un fenomen ciclic, pe care chiar şi Isus îl cunoştea din iniţierile sale egiptene şi himalaiene şi nu o intervenţie divină izolată. Aceasta este o deformare a tradiţiei şi învăţăturilor secrete ale doctrinei tradiţionale transmise de Cristos[297]. Dintru început creştinismul a rupt unele legături cu tradiţia şi la rându'i a creat tradiţie. Această tensiune s'a extins asupra timpului. Atitudinea de pioşenie promovată prin practicile din sinagogă au fost modificate, renunţarea la Legea tradiţională a Vechiului Testament din Predica de pe Munte a lui Isus fiind elocventă. Venirea, revelaţia, viaţa, moartea şi Învierea au adus o nouă lege, instaurând elemente noi de tradiţie. Vechiul Testament a fost interpretat prin prisma conceptelor mântuirii, formele muzicale ale psalmilor au fost adaptate liturghiilor[298], botezul, învierea şi înălţarea, ca şi chemarea *maranatha* în aramaică, O, Doamne, vino ! reprezintă tradiţia nouă. Misterele elene au fost absorbite şi reinterpretate privind iniţierea în doctrina esoterică a creştinismului a adepţilor ei, imnurile şi gesturile simbolice, sau consacrările, sacramentale etc. La fel s'a întâmplat şi cu cele mithraice[299]. Comunicările secrete ale lui Isus către discipolii săi au fost transmise oral, ca de fapt şi tradiţia până în secolele 1 sau al 2-lea când au fost scrise în evanghelii, în faptele apostolilor, scrisorile, apocalipsul, numai că cele dintâi nu se regăsesc decât parţial în doctrina oficială[300]. Formarea şi deformarea tradiţiilor sunt apanajul oricărei forme religioase de transmitere a Cuvântului. Noţiunile de înţelepciune care coboară din religiile continentelor lemurian prin atlantic şi Egipt sau prin India ating în creştinism nivele filosofice deosebite. Isus, fiul lui Dumnezeu,

[296] *Noul Testament,* Ioan 1:14
[297] William Strawson, *Jesus and the Future Life*, 1970
[298] Herman A.J. Wegman, *Christian Worship in East and West: A Study Guide to Liturgical History* 1985
[299] Franz Cumont, *Misteriile lui Mithra,* Herald 2007
[300] Hubert Cunliffe-Jones (ed.), *A History of Christian Doctrine* 1980

devine Cristos, Dumnezeu Fiul, a doua Persoană a Trinităţii şi se identifică cu Logosul, pe care eu îl acord informaţiei primordiale, luminii din Spirit, Sfântul Duh.

Filosofia a schimbat mult înţelegerea creştinismului[301], mai ales după ce scrierile lui Aristotel au pătruns prin latină şi arabă în secolele al 12-lea şi al 13-lea creştine iar Sfântul Thomas D'Aquino a adoptat concepţiile metafizice ale ştiinţei trăirii în analogie cu distincţiile dintre acţiune şi putere, esenţă şi existenţă şi viziunea asupra sufletului ca formă a trupului în raport cu intelectul la rândul său activ şi pasiv. Aristotelismul său creştinizat a explicat cum funcţionează lumea şi de ce există aceasta. La rândul său, Descartes, a fundamentat bazele filosofiei moderne[302]. Pluralitatea perspectivelor filosofice şi modalităţilor analitice, pozitiviste, fenomenologice, idealiste, pragmatice şi existenţialiste au îmbrăcat creştinismul modern. Temele existenţiale au fost încorporate în teologia creştină chiar dacă unii filosofi au fost atei (Friedrich Nietzsche, Jean Paul Sartre) sau creştini (Kierkegaard, Rudolf Bultmann, Gabriel Marcel). Dintre factorii care au dezvoltat gândirea creştină în perioada modernă cei mai importanţi sunt reprezentaţi de ştiinţele fizicii şi ale omului. Acestea au regândit doctrinele creştine şi au demonstrat că în sine credinţa este un răspuns liber la misterul existenţei. Existenţa lui Dumnezeu şi imortalitatea sufletului par a rămâne esenţa dogmei Tradiţiei.

Blaise Pascal şi William James fac referiri în jurul acestor premise bazale ale dogmei, referindu-se la creştinism, fără însă a înlocui golul imens lăsat prin polemica lor. Ludwig Wittgenstein şi John Hick experimentează conştiinţa umană într'un cadru ambiguu în care viaţa mediază prezenţa şi activitatea divină. Misticii creştini descriu mai multe căi de întoarcere a sufletului către Dumnezeu. Dintre acestea amintim integrarea graduală a ego-ului printr'un program de rugăciuni şi ascetism, revelaţia

[301] T.A. Burkill, *The Evolution of Christian Thought* 1971
[302] Basil Mitchell (ed.), *The Philosophy of Religion*, 1978

transcendentă a Domnului sufletului în contact extatic cu suspendarea realităţii sau influenţa percepţiei divinului într'un contact direct cu sufletul uman[303]. Practica meditaţiei şi rugăciunii contemplative care conduce la extaz este tipică misticismului[304]. Procesul de introversie în care imaginile şi amintirile se reorganizează în ochii minţii sunt percepute ca viziuni, iar alte stări deosebite de conştiinţă descrise în viaţa profeţilor din Vechiul Testament nu sunt altceva decât contemplaţia în acţiune, după cum spune Ignatius de Loyola.

Ştiinţa şi magia Renaşterii

Trebuie să ştii ca să îndrăzneşti/ să îndrăzneşti ca să vrei/ să vrei ca să stăpâneşti / şi ca să stăpâneşti trebuie SĂ TACI[305].

Legendele şi miturile creştine îşi regăsesc un teren fertil în alchimie, ştiinţa mântuirii, prin magnus opus al alchimiei. Aceste experienţe iniţiatice de reducere a materiei prima fac posibilă recrearea individual şi a cosmosului ca un singur element pur. Chiar piatra filosofală sau elixirul a fost interpretat ca fiind perfecta materie a lui Cristos apărută din lucrarea alchimică[306], Cristos fiind piatra întregii cunoaşteri şi înţelepciuni. În spiritualitatea alchimică piatra ia naştere din matrice - baia Mariei[307] ale cărei lichide amniotice

[303] Maréchal, *Studies in the Psychology of the Mystics*
[304] Sidney Spencer, *Mysticism in World Religion* 1971
[305] Eliphas Lévi, *Înalta Magie,* Antet 2001
[306] C.G. Jung, *Psychology and Alchemy*,
[307] Maria la începuturile creştinismului era asociată cu zeiţa egipteană Hathor.

dizolvă orice impurităţi. Aceasta pregăteşte renaşterea unei fiinţe perfecte. Toată materia este răscumpărată de imersia lichidelor unde Isus s'a încarnat. Uniunea mistică cu moartea lui Cristos şi regresia fizică în acelaşi uter unde Dumnezeu a devenit materie împuterniceşte alchimistul creştin să efectueze o nouă fuziune de realităţi răscumpărate prin eliberarea metalelor de impurităţi. Repetabilitatea la aproape toate religiile a naşterii din fecioară, a fiului lui Dumnezeu, a fiului soarelui este inventată de preoţii moderni pe baza concepţiei imaculate ceea ce era preluarea deschiderii pântecelui virgin al vieţii[308]. Ouăle cosmice ce au adus viaţa pe pământ erau numite în Tradiţie fecioarele vieţii. Iar adepţii lui Isis, văduva, erau fii ai văduvei. Simbolistica era cu totul diferită şi dogma a schimbat prin hotărâri umane sensuri şi tâlcul tradiţiei[309]. Doar oamenii de ştiinţă Robert Fludd, Robert Boyle, Sir Isaac Newton[310], rosicrucieni şi francmasoni au continuat în mod secret tradiţia alchimică, fiind în acelaşi timp şi pionierii chimiei şi fizicii moderne. Legendele se regăsesc şi în astronomie. Se învăţa că conjuncţiile planetare minore au loc la douăzeci de ani şi cele majore odată la 960 de ani[311], iar Roger Bacon a utilizat această teorie pentru o cronologie a marilor personalităţi ale istoriei care apar la 320 de ani: Alexandru cel Mare, Isus, Mani, Mohamed. Urmărind supernova din 1604, Johannes Kepler a calculat data naşterii lui Isus, dar la îmbinarea semnelor zodiacale a Peştilor cu Berbecul. Temele sale au stat la baza profeţiilor lui Christian Rosenkreutz, rosicrucienii calculând moartea sa la 1484 şi descoperirea mormântului său în 1604, deci la distanţa a două conjuncţii importante[312]. Colindele din seara de Crăciun ale tradiţiei române permit trecerea în revistă a unor eroi legendari, adesea asimilaţi sfinţilor, dar colindătorii poartă straie ornate cu

[308] Ioan P. Couliano (Culianu), *Eros and Magic in the Renaissance*, 1987
[309] William G. Doty, *Mythography: The Study of Myths and Rituals* 1986
[310] Betty Jo Teeter Dobbs, *The Foundations of Newton's Alchemy: or, "The Hunting of the Greene Lyon"* 1983
[311] Albumazar, *Liber magnarum coniunctionum,* (787–886)
[312] Frances A. Yates, *The Rosicrucian Enlightenment* 1986

soarele şi luna şi descriu lupte între fiinţe imaginare aflate în paradis şi care regenerează în primăvară[313]. Religia iniţială a fost coruptă de interpolări şi deformări.

Munca extrem de complexă a lui Isus de a împărtăşi învăţăturile sale prin parabole, semne şi simboluri ale tradiţiei nu este descrisă decât în mică parte de biserică. Astfel el a reuşit să dăruiască minţii oamenilor credinţa, întru împlinirea lor, credinţa putând muta şi munţii. Pentru aceasta gândirea sa a explicat prin lucruri simple înţelesul minunatei lumi care ne-a creat şi în care cu binecuvântarea Lui, suntem şi noi în stare să creăm. Lupta dintre supranatural şi ştiinţific îşi găseşte oglindirea în cuvintele Lui, care se adresează tuturor, dar pot fi privite şi interpretate diferit ca accepţiune semantică şi ca mesaj.

Parabolele au referinţe stricte şi cuvinte secrete, prezintă adevăruri vitale din marile mistere dar sunt doar pentru cei care au ochi să vadă, urechi să audă iar mintea lor să'şi găsească calea. Unele dintre cele mai vechi dintre simbolurile si semnele secrete ale misterelor în care a fost iniţiat Isus sunt triunghiul, crucea, cercul, pătratul şi componentele lor, linia verticală, cea orizontală, linia diagonală şi cea curbă. Adoptarea acestor simboluri străvechi în comparaţie cu sistemul său secret de comunicare, a cunoştinţelor în parabole şi alegorii, a fost determinat de faptul că acestea îi erau la îndemână şi pentru că ele reprezentau adevărul fundamental în toată măreţia sublimei sale revelări de către Marele Arhitect al Universului în marile lumini ale programelor protoistorice şi istorice de illuminare a oamenilor: "*Îmi voi deschide gura în parabole, voi dezvălui lucruri ascunse de la crearea lumii* " (Mt 13:35). Aceste mari simboluri ale adevărului erau adevăruri ale vieţii care reprezintă ceea ce este mai important pentru un iniţiat şi nimic pentru un necunoscător, un negânditor sau nedezvoltat.

[313] Mircea Eliade, *Myth and Reality* 1975

Apostolatul academic de peripatetizare a discipolilor era de fapt şcoala secretă a misterelor împărtăşite de Isus: "*Vouă v-a fost dat să cunoaşteţi misterele împărăţiei cerurilor, dar lor nu le-a fost dat, căci celui care are i se va da şi'i va prisosi, iar celui care nu are, i se va lua şi ceea ce are. De aceea le vorbesc în parabole pentru ca văzând să nu vadă şi auzind să nu audă, nici să nu înţeleagă şi să se împlinească profeţia lui Isaia care spune:*

De ascultat veţi asculta, dar nu veţi înţelege
Şi de privit veţi privi, dar nu veţi vedea....
.....

Însă fericiţi sunt ochii voştri pentru că văd şi urechile voastre pentru că aud. Adevăr vă spun: mulţi profeţi şi drepţi au dorit să vadă ceea ce vedeţi şi n'au văzut şi să audă ce auziţi şi n'au auzit."[314]. Parabolele sale în numărul sacru de şapte, primele patru fiind prezentate mulţimii, celelalte trei doar celor doisprezece. Patru şi trei în aritmetica simbolică a Scripturii continuă cele şapte numere sacre ale misterelor antice, unu o linie – compasul închis, hermetic, doi echerul, trei triunghiul, patru pătratul. Şcoala secretă de înţelepciune condusă de Isus este un exemplu nu numai prin doctrinele oculte transmise, ci şi prin metodele secrete de prezentare a acestora.

Puterea lui de vindecare, de înţelepciune şi morală apăreau în ochii mulţimii şi implicit a discipolilor ca fiind supranaturală şi mai puţin ştiinţifică şi totuşi credinţa şi devoţiunea lor i-a făcut să accepte că această forţă universală poate, prin el, să se reverse asupra tuturor care'i urmează calea. Transferul se va face, aşa cum vom mai reveni în aceste studii, prin împărtăşania cupei cu vin şi binecuvântare, nu prin autoritate sau privilegii, cu pâinea de aur care îi investeşte cu puterea Împărăţiei lui Dumnezeu. Terapia trupului şi sufletului, magie indiscutabilă, în care formele de energie converg cu extractele de plante şi izvoarele de apă, incantaţiile inducând somn şi relaxare,

[314] *Noul Testament* (Mt 13:11-13:17)

cu sunete mistice şi cântece interpretate în bisericile oricăror religii din întreaga lume, constituie vindecarea conştiinţei umane, esenţă de rosicrucianism – ştiinţă şi ocultism. Doctrina secretă a lui Isus[315] este de rugăciune prin cântec într'un ritual bine definit. Obsesiile şi posesiile, ducând la tulburări ale corpului şi spiritului, îşi datorează vindecarea tocmai prin participarea la misterele şi tainele bisericii, păstrătoare a unora dintre cele mai importante din învăţăturile secrete. Dar cel mai alegoric şi de seamă mister este cel al învierii, al morţii simbolice şi al reîncarnării. Iertarea păcatelor prin doctrina Karmei reiese din parabole şi vorbele secrete pe care le prezintă Isus discipolilor şi apostolilor.

Ioan scrie în 20:21-23 al Evangheliei sale cum le transmite cuvântul sacru "*Pace vouă!, în acelaşi fel în care Tatăl mi-a trimis şi transferat în mine Duhul Sfânt, eu acum vă ordon să vă pregătiţi să primiţi puterea Duhului Sfânt care a fost în mine... Cărora le veţi ierta păcatele, le vor fi iertate; cărora le veţi păstra, le vor fi păstrat.",* iar apoi le împărtăşeşte din secretele iniţierii finale şi care nimeni altcineva nu va avea voie să le cunoască fără a avea dreptul: "*Isus a mai făcut înaintea discipolilor şi multe alte semne, care nu sunt scrise în cartea aceasta."* (În 20:30). Cercul închis al Frăţiei Rosicruciene şi ale Ordinului Martinist păstrează aceste învăţături secrete transmise din străfundurile istoriei prin marii iniţiaţi, creatori de mari religii, tocmai pentru că au dorit să lumineze cât mai mult omenirea cu marile adevăruri ale tradiţiei.

Evaluarea unui lucru după cât costă să'l obţii sau să'l atingi este o tendinţă omenească încă de la Adam şi Eva, dar să împrăştii mărgăritare în troaca din ogradă în ideea că ai putea ajuta la schimbarea lumii este o temă care merită aprofundată. Numai că Isus afirmă mereu prin cuvântul evangheliştilor că el are misiunea de a arăta discipolilor un mister. Şi de fapt fiecare este de natură transcedentală arătând principiile divine şi folosirea puterilor pe

[315] H. Spencer Lewis, *The Secret Doctrines of Jesus*, 1937

care învăţăceii înţelepciunii străvechi şi revelaţiilor spirituale au înţeles că există undeva, un ceva transferabil din avatar în avatar sau printr'un mesager divin câtorva aleşi.

Nici seară nu mai simt, nici dimineaţă
În trenu'n care par un singur pasager
E linişte, tăcere; cuprins parcă în gheaţă
Stranii sclipiri sub tren ca şi pe susul cer.

Vagoanele în bezna clipei de sublim, măreaţă,
Fotonicele şine leagă astrele'n eter
Nici seară nu mai simt, nici dimineaţă
În trenu'n care par un singur mesager.

Alunec timp în spaţiul fără viaţă;
Doar răsuflarea fetei cu ochii de neant o sper;
Ţi'e trupul vânt, mişcarea ca de ceaţă
Şi trenul curge, plutirea mea din cer:
Nici seară nu mai simt, nici dimineaţă.[316]

Transformarea apei în vin, hrănirea mulţimii cu câteva pâini, transformarea lucrurilor, alchimia spiritului, dezvoltarea puterii de credinţă, creşterea aurei umane în radiaţii divine care în numele Domnului urmau să îngrijească şi să vindece au rămas în practica şi învăţăturile mistice ale societăţilor secrete, iniţiatice şi esoterice, ale şcolilor ce reprezintă azi tradiţia, ale Marii Frăţii Albe din care face parte şi Isus.

[316] Liviu Pendefunda, *Rondelul trenului eteric,* Rondeluri şi Ovoide, Junimea 2005

Secretele mesianice şi misterele mântuirii

Drumul până la cer, de oriunde l-ai socoti, e deopotrivă de lung.[317]

Dacă Noul Testament face permanent referiri la misterele regatului raiului[318] generând mit şi legendă, lucruri ascunse de la începuturile lumii înfloresc în semne şi timp mesianic[319]. Adevărul pare să iasă la lumină, atât cât poate el să se dezvăluie întregii lumi. Creştinii transmiteau şi explorau cu toată forţa imaginaţiei minunile lui Cristos şi secretele mântuirii. Tradiţia esoterică bazată în special pe apocalips şi texte apocrife[320] păstrează legende şi mituri de la începuturile creştinismului la Edessa, Alexandria şi Asia Mică. *Prima Evanghelie a Copilăriei lui Isus* povesteşte cum într'o zi Isus şi prietenii de joacă se jucau pe un acoperiş şi unul dintre copii a căzut şi a murit. Ceilalţi au fugit acuzându'l pe Isus că l-ar fi împins de pe acoperiş. Isus s'a apropiat de băiat şi l-a întrebat cine îl făcuse să cadă de pe casă. El i-a răspuns că nu Isus îl împinsese şi a numit un altul dintre copii. Şi alte legende privind viaţa lui Paul sau ale Martirilor sunt asemănătoare filosofiei greceşti şi codului juridic roman[321]. Constantin a considerat că Isus nu reuşise să facă din oameni decât nişte indivizi slabi şi vulnerabili. Adevăratul Mesia, el era şi marea sărbătoare a devenit ziua soarelui, duminica, a zeului căruia el era mare preot, Sol Invinctus. Marele apostol Paul, care'l venerase pe Cristos ca Fiu al Domnului a fost

[317] Thomas Morus, *Utopia,* parafrazând pe Anaxagoras care spusese: drumul spre infern este, de oriunde ai pleca, acelaşi.
[318] Mt 13:11; Mc 4:11; Lc 8:10
[319] Karl Rahner, *The Practice of Faith: A Handbook of Contemporary Spirituality* 1986
[320] Apocalipsa lui Petru, Evanghelia lui Toma, Evanghelia secretă a lui Marcu şi Evanghelia după Filip
[321] Andrew Louth, *The Origins of the Christian Mystical Tradition from Plato to Denys* 1983

umbrit şi învăţăturile lui Isus au fost înlocuite cu o doctrină mai potrivită necesităţilor imperiale, puterea de a mântui fiind în primul rând la îndemâna împăratului, care s'a dorit a fi privit astfel ca o zeitate mesianică. *Eusebeia* era cuvântul grecesc pentru credinţă, în sensul de evlavie. Tradiţia exista în Ellada încă de pe vremea lui Homer şi influenţa dogmei transmisă prin ea trecea de India în est şi Spania în vest[322]. Eroii şi divinităţile au devenit sfinţi sub creştinism şi elementele specifice au constat într'un minim dogmatism în zeităţile antropomorfice... Stai tu, cititorule, şi te întrebi: pe care spiră a labirintului te-am oprit ? Şi ce parte din demonstraţia noastră urmează ? Şi de ce ? Uneori, scriind şi documentându-mă pentru acest studiu nu ştiam nici eu unde şi cum mă voi opri să răsuflu şi s'o iau de la capăt în spirală spre porul care se apropie şi prin care urmează să trec dincolo de clopot. Ai început să vezi ceva ? Dacă nu, nu'i vina mea. Dacă da, nu'i nici pe-atât meritul meu, ci perseverenţa ta într'un zbor al minţii.

În vechea Elladă erau numeroase credinţe[323], dar esenţa consta în credinţa că zeii există şi că trebuie practicate ritualurile şi sacrificiul prin care zeii îşi primeau ofranda. Fiecare oraş grecesc avea festivalurile anuale în care zeii erau onoraţi[324]. Dacă ar fi să ne întoarcem la pelasgi, la protoistoria vechii Dacii, la iniţierile acestora până la Zalmoxe, la ritualurile cretane cu influenţă egipteană, cu două sau trei milenii înaintea lui Cristos, amintite şi de Homer sau Hesiod în lucrările lor, trebuie să înţelegem că moştenirea vechilor greci este şi ea multidirecţională. Dar dogma misterelor eleusiene, de credinţă într'o viaţă dincolo de moarte, nu este în concordanţă cu mitologia olimpiană[325]. Trecând peste filosofia ioniană (Heraclit, Xenofon) şi sofiştii care au dirijat religia spre zeităţile amintite ne întoarcem la

[322] Hans Urs von Balthasar, *The Glory of the Lord: A Theological Aesthetics,* 1981
[323] W.K.C. Guthrie, *The Greeks and Their Gods* 1985
[324] Jean-Pierre Vernant, *Myth and Society in Ancient Greece* 1980
[325] George E. Mylonas, *Eleusis and the Eleusinian Mysteries* 1974

festivaluri. Ele se ţineau pe lună plină, în ziua a şaptea a lunii şi în general prezentau elemente străine credinţelor obişnuite ale elenilor. Ceea ce este interesant este faptul că aceştia se înconjurau de zeităţi precum Pan, nimfe, naiade, driade şi nereide[326]. La fel cu satirii şi centaurii. Cultul misterelor, al lui Isis şi Serapis s'a răspândit în perioada elenistică, având un caracter din ce în ce mai îndepărtat de tradiţia primordială[327]. Pământul, marea, munţii, râurile şi-au pierdut din aspectul lor natural şi au ajuns sub interesele politicului, din ce în ce mai pregnant până în zilele noastre. Ahile vorbea cu râurile în *Iliada* şi râul îi răspundea, mai târziu zeii au format în Olimp aristocraţii asemănătoare democraţiilor oraşelor-cetăţi[328]. Rugăciunile şi sacrificiile nu garantau nimic credincioşilor şi zeii preferau viaţa lor tihnită din Olimp. Poemele homerice oferă explicaţii ale timpurilor de acum trei milenii şi de aceea cultul eroilor este atât de puternic. Ceea ce însă se păstrează este originea întregii omeniri şi a zeilor din haos, teogonia prezentându'l pe Zeus ca un cârmuitor ce menţine echilibrul puterii şi înţelepciunea practică[329].

Zeii erau nemuritori în rai, semizeii conduşi de Hermes spre iadul lui Hades[330], peste Styx, în luntrea lui Caron, treceau pe lângă purgatoriul tartar, iar muritorilor le era permis să aleagă următoarea lor reîncarnare, trecând pe lângă izvorul lui Lethe, al uitării, nemaiamintindu'şi experienţele trecute. Preoţi şi preotese deopotrivă onorau templele credinţei. În lipsa unor scrieri sacre este greu să sintetizez elementele dogmei, dar imnele, cântecele, ritualurile practicate în temple şi în faţa altarului erau însoţite de

[326] Nimfele trăiau în peşteri, naiadele în izvoare, driadele în copaci şi nereidele în apele mării.
[327] W.K.C. Guthrie, *Orpheus and Greek Religion: A Study of the Orphic Movement,* 1967
[328] Birgitta Bergquist, *The Archaic Greek Temenos: A Study of Structure and Function* 1967
[329] Arthur Bernard Cook, *Zeus: A Study in Ancient Religion,* 3 vol. 1964–65
[330] Hades era un zeu. Satan, Set însă a fost inventat de preoţii egipteni pentru a arăta răul făcut de invidia fratelui lui Osiris, deci tot un om, iniţiat şi care a fost supus sentimentelor umane, în Atlantida de odinioară. La fel ca şi preoţii hinduşi care au degradat religia budistă într'o doctrină prin care au realizat avantajele existenţei diavolului şi iadului pentru propria lor lipsă de scrupule.

divinaţii[331] şi interpretări ale zborurilor păsărilor, viselor sau formei fumului de pe altar. Cuvântul primordial exista şi prezenţa acestuia transpare din toată cultura civilizaţiei greciei antice.

Să ne apropiem de timpurile noastre, când, la fel ca în Ellada, cartesianul Spinoza doreşte toleranţă şi libertate intelectuală. Sceptic în ceea ce priveşte dogma religioasă, fiind un umanist ştiinţific, el scrie *Tractatus Theologico-Politicus* în care atenţia i se apleacă spre om. În contrast cu Sfântul Augustin el glorifică viaţa şi nu doreşte schimbarea oamenilor din fiinţe gânditoare în jucării sau animale. Oamenii crează propriile lor valori. Jean Jaques Rousseau dăruie numeroase pagini din scrierile sale posibilităţilor unui cuget liber al omului, depăşind dogmele religioase ale vremii. În *La Profession de foi du vicaire savoyard* (1765), fără a pune la îndoială elementele de bază ale dogmei creştine, Rousseau chiar simţind o emoţie puternică în venerarea lui Dumnezeu, accentuează că în natură, între păduri şi munţi, receptează cel mai bine în propria conştiinţă vocea divină şi sufletul. Este ceva fierbinte în trupul său în contradicţie cu etica raţională şi înscrisurile reci ale autorităţii biblice. Şi aceasta era *Noua Eloise.* Curente pline de averoism şi aristotelism au tulburat timpurile Evului Mediu. Puternica viziune poetică a lui Dante a transformat acest curent care cerea adevărul absolut în întrupare a cunoaşterii umane totale. Angajamentul poetului la aristotelism este faptul de a'l plasa pe Siger de Brabant în Paradis[332]. În etica lui Aristotel, Dante găsea ghidul moral prin care omului i se poate arăta fericirea şi în cărţile ştiinţifice vedea cheia înţelegerii marilor lucrări ale naturii. Teoria intelectului universal uman combinată cu principiul stoico-aristotelian că toţi oamenii sunt locuitorii unui singur oraş, iată cum a luat naştere Imperiul. Filosofiile scolastice care au urmat, tomismul, scotismul sau

[331] W.R. Halliday, *Greek Divination: A Study of Its Methods and Principles* 1967
[332] fiind condamnat de biserică la acea dată pentru erezie.

ockhamismul[333] au avut aceeaşi bază cu o hermeneutică diferenţiată. Această incursiune în ereziile doctrinare, care au încercat să aducă dogma spre numitorul ei tradiţional, e încă o verigă din lanţul universal al înţelepciunii ce nu va ceda niciodată, luptând şi milenii, pentru a aduce oile rătăcite lângă Unicul Păstor[334]. Şi în gândirea românească, la Cantemir, Bolintineanu, Eminescu, Creangă ori Haşdeu apar tendinţe de interpretare a dogmei în spiritul tradiţiei, adesea inoculat în basme şi poveşti.

La Lucian Blaga dogma nu este o anchilozare a gândirii ci scăparea din îngrădirea raţională a gândirii, este o încercare de a se putea apropia de ceea ce pare de neînţeles, de mister, de taină. Deci ea pare a fi ceea ce ne place să credem că este şi devine o revoluţie pentru a sparge tiparele raţionaliste ale gândirii. Misterul odată abordat înseamnă început de creativitate şi abordarea lui înseamnă mai mult decât cunoaşterea şi interpretarea, înseamnă a pătrunde şi a te contopi cu el. Kant spunea că nu putem cunoaşte misterul, Blaga acceptă că putem măcar să'l cunoaştem. Geo Săvulescu[335] spunea că pentru Blaga intelectul enstatic este gândirea noastră care preferă liniştea logicii iar cel ecstatic este o stare în afară de sine, în afara logicului. Deci dogma depăşeşte logica şi caută sinteza, nu cum o realizează Hegel în imediat, în nivelul superior, ci în transcendent. Îmbrăţişând metoda dogmatică a intelectului extatic, Blaga a avut nevoie de transcendent, cel pe care Kant îl consideră cognoscibil şi este atât de aproape de transcedentalul lui Noica. Până la urmă existăm de mii de ani în cadrul lui *homo europaeus*. [336]

Marele Anonim al lui Blaga este transcendentul mitic, inconştientul ce poartă adevărul, parte din noi, de dincoace dar şi incontrolabilul mister de dincolo care cenzurează pentru poet şi filosof toată puterea sa.

---

[333] Thomas d'Aquino, Duns Scotus, William Ockham
[334] St. Germain, *Trinosophie*
[335] Geo Săvulescu, *Lucian Blaga – filosofia prin metafore I*, A.B. România, Bucureşti, 2000
[336] Victor Neumann, *Tentaţia lui homo europaeus*, 2006

Mitul creaţiei ca element dogmatic

Căci dacă cineva ascultă Cuvântul şi nu'l împlineşte, se aseamănă cu omul care îşi priveşte propria faţă în oglindă: s'a privit pe sine, a plecat şi a uitat îndată cum era.[337]

Ca expresie a imaginaţiei în formă narativă a unei realităţi experimentate şi înţelese, mitul poate fi elaborat teologic sau filosofic. Creaţia se referă la începutul timpurilor, când voinţa şi lucrarea unei fiinţe transcendente realizează o emanaţie din izvorul originar. Mitul creaţiei este o naraţiune simbolică, iar doctrinele nu sunt altceva decât interpretări ale acestui mit în lumina istoriei ulterioare şi a nevoilor comunităţii umane[338]. În acest studiu m'am oprit adeseori asupra religiei dragi şi apropiate sufletului meu, creştinismul romano-catolic. În acest context cosmogonia biblică serveşte şi ca bază pentru orientarea omului în lume. Mitul este înrudit cu filosofia, dar spre deosebire de aceasta este copleşit de simboluri. Mitul cosmogonic este mitul prin excelenţă.

Totuşi acest mit nu conduce implicit spre o expresie rituală pentru că ritualul este adesea o prezentare dramatică a mitului. Principalele teme sunt astfel integrate în structura tâlcurilor şi valorilor unei culturi. Dramatizarea rituală a mitului la începutul unei liturghii recrează timpul începutului prin Cuvânt, ca şi într'o convocare rosicruciană sau ţinută francmasonică. Prestigiul mitului cosmogonic stabileşte timpul sacru şi cel real. Măştile, dansurile şi gesturile sunt aspecte ale structurii acestui

[337] *Noul Testament,* Iac 1.23-24
[338] Charles H. Long, *Alpha: The Myths of Creation* 1963

mit. Acest înţeles se poate extinde la instrumentele care sunt utilizate în ritual. Un spaţiu şi un timp centrează simbolurile care definesc spaţialitatea fiinţelor umane în termeni ontologici şi empiric prin aşezarea unui decor. Limba utilizată pentru comunicare e o continuitate a limbajului mitului cosmogonic. Lumea nu apare în acelaşi fel tuturor comunităţilor umane. De aceea şi diferitele aspecte ale aceluiaşi mit. De la simplu la complex, complexitatea mitului reflectă începutul lumii care fiind începutul condiţiei umane nu are cum să fie simplificat în exprimare. Antropologi, etnologi au elaborat diverse teorii privind Creatorul[339]. Toate culturile lumii fac referiri la o fiinţă supremă, înţeleaptă şi puternică. Lumea a apărut datorită înţelepciunii sale şi el o modifică permanent prin puterea pe care o deţine. Preexistenţa sa este o caracteristică dominantă. Nu există explicaţii asupra acestui fapt şi întrebările se lovesc de un mister absolut. A treia caracteristică se referă la aspectul conştient, deliberat şi disciplinat al creaţiei. Aceasta urmează un plan perfect realizat în inima sa, cum spune Keops într'un mit egiptean sau cum relevă un mit maori trecerea treptată de la inactivitate la o activitate intensă. Libertatea şi scopul lucrării creatorului într'o acţiune concomitentă reprezintă a patra caracteristică a mitului. Relaţia dintre ordinea creată şi arhitectul acesteia este un aspect de libertate. În al cincilea rând creatorul pare a se retrage după creaţie fiind prezent doar în momentele de răscruce ale lumii create. Iar a şasea caracteristică universală este aspectul de zeu ceresc, simbolizând adeseori cerul. De aceea Marele Arhitect se străduie să construiască lumea perfectă, paradisul. În acest loc există o ruptură în mitul creaţiei. La populaţia dogon din vestul Africii mai întâi este creat un ou care conţine două perechi de gemeni, două femei şi doi bărbaţi, fiinţe perfecte pentru a locui pe pământ. Unul sparge oul mai înainte de maturaţie în scopul dominării creaţiei. El duce o parte din coaja oului cu el şi de aici imperfecţiunea creaţiei. Creatorul restabileşte echilibrul lumii

[339] Ernst Cassirer, *The Philosophy of Symbolic Forms*, 3 vol., 1953–55

numai sacrificând celălalt geamăn. Dualismul simbolic, oul cosmic şi sacrificiul reprezintă structura tematică a acestei cosmogonii. Prin puterea interioară a pământului apare creaţia şi în alte mituri. Similară naşterii sau metamorfozei lumii din stadiul de embrion spre cel de maturitate este creaţia oamenilor care se ridică de la stadiul lor spre unul de înălţime[340], dar şi ca cel de creştere a unui copil în uter şi naşterea sa[341] sau creaturi reptiliene ce ies din ouă, plante din seminţele încălzite de actul creraţiei. Dar peste tot, înainte de aceasta, exista haosul. O ordine latentă se impune treptat între fertilitate şi moarte. Acest aspect este prezent în ritualurile de înmormântare, când intrând în pământ se aşteaptă să renască din locul de repaos al străbunilor de la care noile generaţii provin. Asemănător cu acesta este mitul în care lumea este creată din părinţi primordiali, simbolurile cerului şi pământului, ei arătându-se la sfârşitul creaţiei. *Când din înalturi cerul ce nu era numit şi jos pământul nu avea încă un nume, nimicul dar primordialul Apsu şi Mummu-Tiamat şi-au unit apele într'un singur trup[342].* La populaţia neozeelandeză maori, părinţii lumii iau naştere din *po*, materia primară din care porneşte creaţia, o formă a realităţii înaintea apariţiei celor doi părinţi. Chiar dacă aceştia se unesc între ei sexual, nu există descrierea unei acţiuni, ei rămânând inerţi. Structura ctonică a pământului are un potenţial latent de dominaţie a uniunii. În mitul african dogon uniunea sexuală are conotaţie androgină. Separarea părinţilor lumii se datorează progeniturii care doreşte mai mult spaţiu, mai multă lumină. De unde şi dorinţa de cunoaştere şi o orientare diferită în spaţiu faţă de părinţi şi trecerea la un simbolism solar. Acesta din urmă reprezintă dorinţa de umanizare şi cunoaştere culturală opusă pasivităţii părinteşti. Separarea lor fusese semnul unei noi ordini cosmice, dedicate tehnicii, breslelor şi culturii. În mitul dogon, de care am amintit, creaţia începe prin

[340] Mitul Navajo de ieşire
[341] Miturile Zuni.
[342] Din mitul babilonian *Enuma elish*

plasarea a două perechi de embrioni gemeni într'un ou. În Tahiti zeitatea locuieşte singură într'o scoică. După spargerea scoicii, ea crează o pereche cu ajutorul căreia crează lumea. În mitul japonez haosul primordial se aseamănă cu un ou conţinând germenii creaţiei. În tradiţia hinduistă creaţia lumii este simbolizată prin spargerea unui ou şi chiar universul este prezentat ca un ou. Budiştii vorbesc despre o transcendenţă a unei existenţe obişnuite, despre realizarea unui nou mod de viaţă prin spargerea cojii oului. Simbolul oului se mai poate întâlni şi în miturile orfice greceşti sau chineze. Oul este minunea ce conţine seminţele creaţiei. Renaşterea, reîncarnarea sunt simboluri ascunse în ou. Şi să revenim la mitul african în care unul dintre gemenii din ou se reîntoarce spre a reînvia pe celălalt, semănând cu Osiris, Hiram, Isus...

Creaţia mai poate fi reprezentată ca pornind din apele primordiale, ele fiind anterioare pământului şi prin care un animal (care precede şi el omul) trece să realizeze locul de unde va apare ţărmul. Adeseori Dumnezeu este însoţit în creaţie de diavol subliniind antagonismul şi companionajul necesar cosmogenezei. Ei devin părtaşi ai creaţiei şi astfel mitologia explică persistenţa răului în lume. Mircea Eliade descrie acest mit în folclorul românesc. Dumnezeu îl instruieşte pe diavol să extragă pământul din ape şi îi îndrumă încercările. După apariţia primei palme de pământ el intră într'un somn profund, semn al unei stări mentale ecstatice. O albină şi diavolul sunt cei care cunosc secretul creaţiei şi Dumnezeu trebuie să se folosească doar de albină. Eliade insistă asupra pasivităţii acestuia după creaţie şi dezinteresul faţă de lucrarea realizată. Toate aceste idei sunt doctrine ale unei dogme fundamentale. Şi nimeni nu poate discuta despre dogmă, despre Cuvânt şi despre lumina adevărului fără a înţelege de fapt cui ne închinăm, în ce şi de ce credem. Nimeni dintre cei care vor să cunoască, precum eşti tu, cititorule.

Deci, în majoritatea miturilor creaţia porneşte de la o materie nediferenţiată, apă, haos, monstru[343], ou[344], extinzând lumea în timp şi spaţiu. În comunităţile în care aceste mituri îşi găsesc expresia sunt prezente ritualurile ciclice ale întoarcerii la haosul primordial şi al renaşterii. Aceste ritualuri sunt întâlnite pretutindeni: în noaptea de Paşte la creştini, în francmasonerie etc. Originea acestei creaţii este în mintea şi prin voinţa Marelui Arhitect. Aşadar şi tâlcul, dezvoltarea, păstrarea şi sfârşitul lumii ţine tot de divinitatea supremă. Să citim şi să pătrundem mereu în izvorul poesiei profetice a lui William Blake !

Totul pare o mişcare de la un stadiu al creaţiei la un altul, dar pe treptele subterane apare un antagonism între creaturile embrionice care se dezvoltă în mitul Navajo[345]. Aceasta duce la separarea lor şi trecerea spre un alt nivel, parcă ar apare în evoluţie ontogenetic şi filogenetic un pasaj în labirintul unui clopot şi trecerea devenită necesitate de a trece într'altul. Când ritualul prezintă un antagonism între generaţii, el arată dorinţa copiilor de a'şi defini locul activ în contrast cu pasivitatea părinţilor. Dualismul şi antagonismul apare şi în mitul oului matrice, mai ales când este vorba de cei doi gemeni. Cel mai interesant aspect al ritualului cosmogenezei este cel legat de sacrificiu în creaţie, reluat în toate religiile lumii şi în societăţile ce respectă tradiţia primordială, adică dogma. În mitul *Enuma elish* Marduk o răpune pe Tiamat, prima mamă, îi desparte trupul în două formând cerurile şi pământul, iar în Rigveda indiană, cosmosul apare prin sacrificiul omului. Deci totul este o iniţiere, o calificare a materiei nediferenţiate, lumea apare ca o formă nouă dintr'o alta veche, dar prin sacrificiul acesteia din urmă. Caracterul nediferenţiat al spaţiului, în haos, monstrul este sacrificat simbolizând crearea noului. Un rituial care pare oricui

[343] figura monstrului conţine toate formele care îl vor urma din haos
[344] forma vagă şi embrionică a oului reflectă matricea nediferenţiată, chiar dacă pare o noţiune bine definită
[345] C.F. von Weizsacker, *The Relevance of Science: Creation and Cosmogony* 1964

familiar este cel al frumoasei fete[346] născută dintr'o nucă de cocos şi care este sacrificată, părţi ale corpului ei fiind împrăştiate pe întinsul insulei şi fiind sursa unei multitudini de arbori de cocos. Abia din acest moment oamenii devin bisexuaţi şi demonstrează că moartea simbolică a fetei determină în procesul de iniţiere a noii vieţi un nou sens al devenirii umane.

Teoriile ştiinţifice, filosofice şi teologice relevă elementele primordiale ale conştiinţei umane despre creaţie. Doctrinele prezentate şi extrase din bibliografia pe care am parcurs-o au ţinut vie obiectul venerării, o anume ordine logică a înţelesurilor dogmei. Ritualul corect asigură prin simbolurile mitice ordinea lumii. Acest ritual are loc la naşterea unui copil, la căsătorie, la locuirea unui nou habitat, la ridicarea unui templu, la începutul unui nou an. În fiecare caz ritualul imită structura mitică a fiecărui început. De aceea am şi insistat asupra genezei. Este locul din care Logosul a adus marele început divin sub forma ritualului. Speculaţiile filosofice sau teologice, controversele dintre comunităţile de credincioşi se centrează asupra naturii primordiale a realităţii, dualismului, a procesului de creaţie şi natura timpului şi spaţiului. Empirică sau abstractă, doctrina creaţiei este aceeaşi, indiferent de înţelesul cultural. Elementele şi temele ordonate arată că de fapt baza de generalizare a unui mit este aceeaşi pretutindeni[347]. În iudaism, creştinism şi islamism se întâlneşte o tradiţie teologică în care construcţia arbitrară a universului este transcendentă. Pentru că aceasta s'a întâmplat înaintea oricărui alt act creativ, problema care se ridică este cum s'au transmis cunoştinţele şi înţelegerea rolului Divinului Arhitect al Universului în creaţie, pentru că timpul şi spaţiul Său este acelaşi cu cele ale creaţiei Sale. Dualismul ivit prin prezenţa unui creator şi creaţia sa apare în diferitele forme ale Tradiţiei[348]. În iudaism el este mediat prin legământul dintre Yahweh şi poporul

[346] Hainuwele din mitul Ceram întâlnit pe insulele Molucca
[347] John Macquarrie, *Principles of Christian Theology* 1966
[348] Jaroslav Pelikan, *The Christian Tradition* 1971

său, în creştinism prin fiul, Isus Cristos, iar în islamism cuvântul sacru al Coranului profetului Mohamed[349]. Chiar şi în sânul acestor tradiţii, natura transcendentă a zeităţii şi mediatorului spre alte fiinţe sau principii nu înseamnă în mod implicit doctrina, iar numeroasele speculaţii nu s'au adresat niciodată Dogmei, elementului primordial[350]. În actul creaţiei este nevoie de sacrificiu, reluat în ritualurile pe care le-am amintit de-a lungul istoriei şi minunat ilustrat de Meşterul Manole, arhitect şi constructor de catedrală.

Emanaţia lumii din principiul unic şi ideea transmutaţiei fiinţei se întâlneşte în Dogon, Polinesia, în taoism şi la filosofii presocratici, Thales şi Anaximandru[351]. În Dogon creaţia porneşte de la seminţe care au creat totul în univers, asemenea mitului Ta-aroa polinesian. În doctrina taoistă Yin-Yang oscilaţia perpetuă a unui flux între doi poli pe o orbită este la fel de cunoscută ca şi doctrina celor cinci elemente, aflate în echivalenţă în cea de-a treia luni de primăvară, vară, toamnă şi iarnă. Acest paralelism formează echivalenţe cu cele cinci direcţii şi cele cinci culori[352]. Vechii gânditori chinezi nu discută un act conştient iniţial al creaţiei. Mişcarea ciclică produce ea însăşi o formă empirică şi abstractă a cosmosului. Oscilaţia dintre Yin şi Yang formează o corelaţie a tuturor fenomenelor extinzându-se asupra domeniilor timpului, spaţiului, numerelor şi eticii[353]. Tales gândea că principiul fundamental fusese apa şi pământul plutea pe ape. Anaximandru se referea la un ceva indestructibil şi etern din care totul ia naştere şi în care se reîntoarce totul. Cu alte cuvinte substratul fundamental al lumii nu era un element al acesteia ci *arche* tradus prin începuturi[354] sau dominaţie, regulă, care ne-ar putea conduce la explicaţia cauzei tuturor lucrurilor prin Tradiţie,

[349] Seyyed Hossein Nasr, *An Introduction to Islamic Cosmological Doctrines* 1964
[350] De Lacy O'Leary, *Arabic Thought and Its Place in History*, 1963
[351] John Burnet, *Early Greek Philosophy*, 1963
[352] Arthur F. Wright (ed.), *Studies in Chinese Thought* 1953
[353] Fung Yu-Lan, *A History of Chinese Philosophy*, 1953
[354] Arnold Ehrhardt, *The Beginning* 1968

o regulă, o dogmă. De aceea credem că Potopul are mare importanţă ca element cosmogonic. Din ape a apărut pământul, populat apoi de animale, plante şi cei doi oameni care au perpetuat Tradiţia.

În zoroastrism dogma prezintă existenţa unor coautori ai genezei, în mitul gemenilor divini, Ormuzd şi Ahriman. Ei reprezintă principiile creaţiei şi distrucţiei în geneză. Într'un anumit sens nu este un dualism ontologic pentru că în primul act creativ Ormuzd limitează timpul, deci puterile lui Ahriman de a distruge[355]. Până şi în templul masonic şi cel rosicrucian există alternanţa suprafeţelor pardoselii ce reflectă lupta dintre bine şi rău, dintre zei şi titani, între lumină şi întuneric. Există de asemeni şi poziţii sceptice privind taina ascunsă a creaţiei. În *Rigveda* indiană se spune că *El este originea creaţiei pe când formata întregul sau nu'l realiza de fel, Ai cărui ochi controlează lumea în cerurile înalte, el cu adevărat ştie sau nu ştie deloc.*[356] Întrebările fără răspuns în cosmologia sau metafizica budistă caracterizează liniştea lui Buddha ca un stil filosofic ce include eternitatea lumii sau infinitatea ei, ambele probleme putând fi negative sau admise deopotrivă[357]. În tradiţia chineză mişcarea taoistă oscilează între fiinţă şi nefiinţă, ele schimbându-se între ele[358], iar lucrurile se crează prin ele însele. Scepticismul îl întâlnim nu numai la Parmenide, ci şi la Immanuel Kant[359], la Ludwig Wittgenstein[360]. Aceasta se datorază limitării posibilităţilor de cunoaştere raţională şi de aceea răspunsurile pot avea şi un caracter de nonsens[361]. Ca un corolar al acestor doctrine se pare că există doar două poziţii opuse. Prima este clasicul teism în care se admite pluralitatea, devenirea ca o formă secundară de existenţă a lui Dumnezeu. A doua este clasicul panteism în care Dumnezeu

[355] R.C. Zaehner, *The Dawn and Twilight of Zoroastrianism* 1961
[356] Surendranath Dasgupta, *A History of Indian Philosophy*, 5 vol. 1922–55
[357] T.R.V. Murti, *The Central Philosophy of Buddhism* 1955
[358] Hajime Nakamura, *Ways of Thinking of Eastern Peoples* 1964
[359] *Critica raţiunii pure*(1929)
[360] *Tractatus Logico-Philosophicus*(1922)
[361] Luigi Attardi, *Nonsens,* Contact int'l 1992

include totul în interiorul său, nu poate fi complex sau maleabil reflectând ignoranţa şi iluzia umană[362]. Există şi combinaţia acestor doi poli într'un concept bipolar asupra hermeneuticii divine, combinaţie est-vest pentru gândirea contemporană a învăţăturilor tradiţionale ce sălăşluiesc în cele oculte promovate de societăţile secrete, în fruntea cărora se desprind ca purtători de adevăr, francmasoneria şi rosicrucianismul. Formarea tradiţiei a avut mirajele ei înşelătoare. De aici multele încercări de deformare prin care dogma a reuşit întotdeauna să domine.

Dogma tradiţiei şi libertatea gândirii se pot defini, deci, ca un echilibru dintre autoritate şi acţiunea individuală, între respectul faţă de lege în faţa căreia suntem egali şi temelia de neclintit a libertăţii, între subordonarea faţă de ceea ce este mai înţelept şi stabil şi voinţa activă a minţii umane, între tată şi fiu. Dacă masoneria era practicată în vechime sub numele de lux – lumină, şi masonii erau fii ai luminii, armonia de care se bucură iniţiaţii este rezultatul echilibrului dintre puterea Marelui Arhitect al Universului şi Înţelepciunea sa. Primul principiu al dogmei care ne-a născut şi ne-a dat puterea de a fi liberi prin adevăr, a fost spus de Filon, Platon, de Sfântul Ioan Evanghelistul, toţi având aceeaşi sursă a luminii, Logosului, Cuvântului întrupat în Om. *La început a fost Cuvântul !*

[362] Charles Hartshorne and William Reese (eds.), *Philosophers Speak of God* 1953

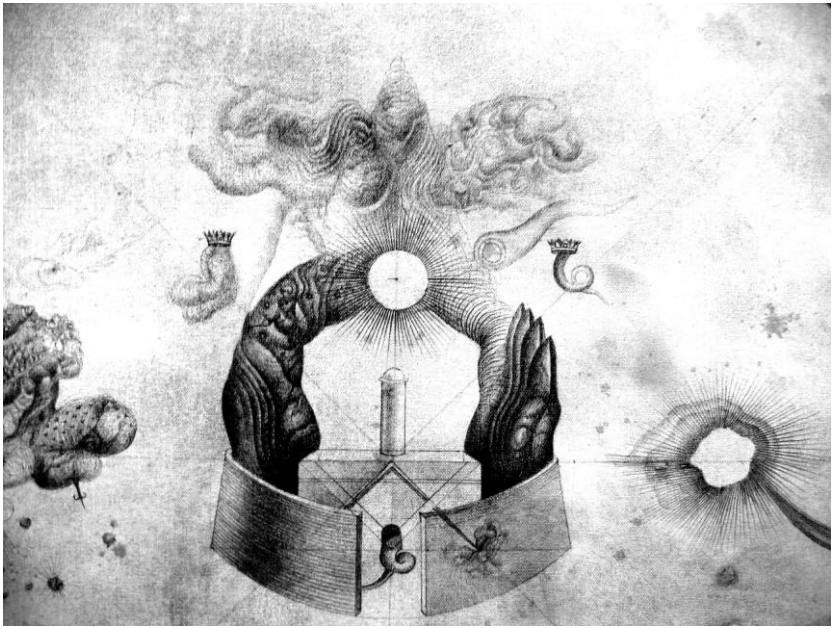

Libera practică a sacrului în ritualul dogmatic

11. Studii de interpretare mnemoclastică a dezvoltării umane

Dorinţă şi sinapsă

Creaţia nu este numai un act magic individual, dar şi (mai ales) actul primordial ce determină întreaga existenţă. Exprimată de mit, care se referă totdeauna la o origine, creaţie, istorie sacră, ideia creaţiei se universalizează: totalitatea actelor şi valorilor umane sunt creaţii[363].

[363] Adrian Marino, *Hermeneutica lui Mircea Eliade,* 1980

Mă întreb adeseori de ce normalul, obişnuitul nu atrage, nu poate constitui subiect pentru opera artistică, fie ea literară, picturală sau chiar melodică[364]. Privesc fascinat expoziţia lui Van Gogh la Amsterdam. Nimic nu ni se pare normal sau tocmai aceasta e „normalul" gândirii artistice a autorului. Citesc cu înverşunare o piesă de Shakespeare, un roman de Dostoievski. Pătrund în real printre imagini deformate de Oglinzile patologicului. Oare geniul este în afara obişnuitului şi inacceptarea lui de către largul lumii îi conferă dreptul la calităţi morbide ?

Cine, autorul sau personajele depăşesc puterea omului oarecare de înţelegere ? Cine, cei ce au capacitatea formidabilă să se substituie unor ***n*** elemente sociale, caractere diverse, diforme în general şi rareori pozitive sau modelele vieţii însăşi sunt nebunii care ne atrag, ne subjugă ?

Ascult Wagner, Beethoven, Mahler - malefice sunete, demenţială revoltă împotriva naturii, societăţii, preamărire a momentelor de pierzanie. Câtă moarte în lucrurile frumoase !

Şi totuşi de ce o protoistorie ? Pentru că în parte am uitat Tradiţia.

De ce încă o carte despre ritualuri ? Pentru că în ritual ne ducem existenţa şi numai prin el putem exprima achiziţiile sufleteşti şi spirituale ce ne definesc drept oameni.

De ce masonice ? Pentru că cele mai ilustre şi luminate minţi ale omenirii au făcut parte dintr'o formă sau alta de masonerie, iar rosicrucianismul reprezintă forma cea mai elevată a doctrinelor secrete şi care permite joaca zglobie a minţii în jurul Pomului Cunoaşterii pe care Adam şi Eva l-au ocolit. Iar

[364] Liviu Pendefunda, *Profetul la marginea imperiilor,* RAO 2001

cunoaşterea nu poate fi făcută decât lent, câte o treaptă, ca un zigurat solid construit, ca o piramidă ce tinde spre lumină.

De ce dogmă ? Pentru că numai datorită acesteia tradiţia protoistorică s'a putut transmite până în zilele noastre şi astfel Adevărul despre creaţia Marelui Arhitect al Universului nu s'a pierdut.

De ce libertatea gândirii ? Pentru că noi înşine, parte din spiritul cosmic am primit puterea să accedem prin iniţiere şi meditaţie în grădina din care Adam şi Eva au gustat prima oară din Adevăr.

Solaris, o introversiune sinaptică[365]

Se făcea că, în împrejurări nedesluşite, am eşuat în spaţii lipsite de cer, de pământ, de duşumele, de tavane sau de pereţi, pomenindu-mă ca întemniţat într'o substanţă străină mie, de parcă întregul trup mi se plantase într'un bloc inert, imobil, amorf sau, mai curând, de parcă, lipsit de trup, aş fi fost înconjurat de vagi pete trandafirii, suspendate într'un mediu cu alte proprietăţi optice decât aerul, astfel încât obiectele deveneau clare, ba chiar prea clare şi supranatural de vizibile, fiindcă în acele vise viziunile depăşeau prin concretul şi materialitatea lor percepţiile avute treaz. Trezindu-mă, aveam sentimentul paradoxal că starea de veghe era de fapt cealaltă, iar ceea ce vedeam după deschiderea ochilor nu reprezenta decât o firavă şi palidă umbră.

[365] Liviu Pendefunda, *Contact int'l,* 2, 5, 1992

Iată prima viziune, sâmburele din care mijea apoi visul. În jurul meu, ceva îmi aştepta încuviinţarea, iar eu ştiam, sau mai degrabă ceva ştia în mine că nu trebuie să cad pradă tainicei tentaţii, deoarece cu cât mai mult promite prin tăcerile ei, cu atât mai îngrozitor îi va fi sfârşitul. Dar, de fapt, nimic din toate acestea nu'mi apărea pe atunci lămurit: mi'ar fi fost teamă, iar eu n'am resimţit niciodată teamă. Aşteptam.

Din ceaţa trandafirie ce mă'nvăluie s'a ivit cea dintâi atingere, iar eu, inert ca o rocă împotmolită undeva, în adânc, nu puteam nici să mă retrag, nici să mă mişc, iar ceva ce era în afara mea îmi cerceta închisoarea, cu palpări în acelaşi timp oarbe şi văzătoare, şi părea o mână care m'ar crea; până în acea clipă n'avusesem vedere şi iată că deodată vedeam. Sub degetele ce se plimbau pe chipul meu îmi apăreau din neant buzele şi obrajii, iar pe măsură ce această atingere cu infinit de infime atingeri se extindea, dobândeam un chip, un tors ce respira, chemat la existenţă prin acest act simetric de creaţie – pentru că şi eu, cel creat, cream la rândul meu – şi apărea o figură pe care n'o mai văzusem niciodată, străină şi familiară; încercam s'o privesc în ochi, dar n'o puteam face deoarece totul îşi schimba mereu proporţiile, deoarece aici nu existau nici un fel de coordonate şi doar într'o tăcere ca de rugă ne dezvăluiam şi deveneam reciproc. Eram viu în mine, dar parcă amplificat fără limite, iar cealaltă fiinţă – femeie ? – dăinuia împreună cu mine în nemişcare. Acelaşi puls ne anima şi eram un întreg. Fără de veste, în ritmul de largo al acestei arii în afara căreia nu există nimic şi nu putea să existe s'a furişat ceva negrăit de crud, ceva imposibil şi contrar naturii. Aceeaşi atingere care m'a creat, lipindu-se de trupurile noastre ca o mantie de aur, prindea să ne furnice. Corpurile noastre goale începeau să se prelingă în noptatice colcăitoare pâraie de viermi, care se ridicau de pe noi ca nişte pânze de aer, şi am fost eu, şi am fost noi, şi iarăşi am fost eu: o febrilă masă viermuindă ce se împletea şi se despletea, infinită, iar în această neţărmuire – nu !

eu eram neţărmuirea, strigam fără glas, implorând sfârşitul , şi tocmai atunci n'am destrămat, dar, revărsându-mă pretutindeni, deodată, mă readunam înmiit, ba metamorfozat într'o stâncă, ba culminând undeva, în strălucirea unui alt soare, mă pomeneam zvârlit în negrele şi roşiile depărtări, concentrat în cea mai profundă suferinţă".

Fiecare dintre noi a visat astfel. Fiecare a avut un vis, sau vise, pe care n'am putut şi nu suntem în stare să le descriem. Sunt sigur că fiecare autor a fost (cum ? numai el ştie) prezent cu-adevărat în spaţiile pe care le „imaginează".

Stanislav Lem a văzut tot ce a descris[366]. Imaginea planetară a altui soare a fost şi este pentru el o altă realitate. Evadarea e o luptă împotriva realităţii, luptă care uneori se duce şi împotriva visului. Dorinţele, în multe dintre creaţiile lumii devin vis; neaşteptate schimbări şi dorinţe schimbându-se unele pe altele, înlocuiesc realitatea şi aceasta din urmă moare mai întotdeauna sub învingătoarele vise.

Nu'i aşa că visul...? Ce putere a minţii poate descrie visul ? Cine dacă nu o minte a cărei neuroni supravoltaţi într'o energie doar închipuită de noi lucrează până la epuizare – mulţi, cu mult mai mulţi decât ne'nchipuim că o fac la omul obişnuit.

Visul la scriitorul de anticipaţie devine o minciună frumoasă, o poveste nu din trecut, ci pentru viitor. Şi fiecăruia dintre noi i s'a întâmplat să interpreteze ce i s'a năzărit într'un somn ciudat şi pe care n'are curajul să'l destăinuie din frica aprecierii din partea celorlalţi ca nebun[367] .

În vis acea parte din creier, denumită de noi patologică, e cea care domină ? Aici rămâne de precizat cât este ea de anormală, dacă cele ce vin din necuprins în mintea noastră din vis şi care de cele mai multe ori există aievea (noi neputându-le

[366] „Fiecare drum urmat întocmai până la capăt nu conduce de fapt nicăieri. Escaladează muntele pentru a vedea dacă e într-adevăr un munte! Când vei fi în vârful lui nu vei mai putea vedea muntele"(Franck Herbert)

[367] „Adevărul suferă de a fi prea mult analizat" (Franck Herbert)

cunoaşte) s'au întâmplat sau urmează a fi, indiferent unde, dar chiar şi în preajmă pot, înrâuri comportamentul vieţii noastre.

O nălucire ce bântuie pe Solaris pare a fi o realitate de coşmar, când fiecare imagine, pentru personajele conştiente de trăirea reală a visului, se poate tulbura şi deveni o monotonă tăcere în aşteptărea furtunii.

Omul poate deveni pentru totdeauna prizonier al dorinţei. Dorinţa poate fi oare astfel interpretată ca nefiind normală ? Dorinţa ca existenţă la ţărmul dintre ocean şi pământ e graniţa de oscilaţie între vise. (Oceanul în care te poţi înstrăina cufundându-te, pierind din lumea ta, pământul reprezentând chiar şi accepţiunea „cu picioarele pe pământ". Dar să nu uităm că în cazul romanului oceanul e în cer, în alte ceruri, terestrul e cvasi realitatea). Stanislav Lem încearcă, ca o eliberare, să distrugă visul. Dar cum ? Personajele sale sunt cele ce nu's în acord cu ajutorul ce li s'ar putea acorda şi aşteaptă, aşa cum spune Heidegger, neobişnuitul:

„Muritorii locuiesc în măsura în care îi aşteaptă pe divini ca divini. Sperând, ei le oferă nesperatul. Stau în aşteptarea semnelor sosirii lor şi nu se înşeală asupra emblemelor absenţei lor. Nu'şi fac zeii lor şi nu se dedau cultului idolilor. Chiar în nemântuire, ei mai aşteaptă încă mântuirea ce le-a fost retrasă" (*Originea operei de artă*).

Ce forţe patologice ne opresc să scriem viaţa prin intermediul viselor ? Doar cei ce le controlează demenţiala stare, antinormalul, pot să o facă.

„Nu ştiam nimic, stăruind în credinţa nestrămutată că timpul necruţătoarelor miracole încă nu s'a încheiat".

1983

Pădure, verde pădure – mesaj mnemoclastic

Fantasticul izvorăşte din iluzie, câteodată din delir, însă întotdeauna din speranţa şi mai ales din speranţa salvării[368]

Din poezia lui Grigore Vieru naşte o lume, o întreagă lume în care dragostea pentru mamă, pentru iubită, pentru cea care te-a născut, pentru femeia care te adoptă e ca o luptă fără de sfârşit; plângându-şi fraţii, el încearcă să uite, el tinde să fugă în munţi, pe mare, în codru, în spicele câmpiei, în aripile păsărilor printre care regăseşte de fiecare dată ceea ce de fapt părăsise – zbuciumul natural al omului care speră, care doreşte, conştient de imposibilitatea devenirii din vis.

Iluziile pe care autorul şi le face totuşi ca un adevărat creator urmăresc de aici un drum fantastic (ne aminteşte de *Mihai Ursache* şi chiar, retrospectiv şi în alt spaţiu de *Dante,* de *Orfeu,* de *Ghilgameş).* Vieru e un spirit disarmonic faţă de timpul trăirii sale, este un îndrăgostit de plai, cosmicul fiind evocat numai pentru a susţine apartenenţa sa „exagerat" patriotică la acest plai. Sunt convins că în interiorul sufletului său există însă şi o armonie – un delir de circumstanţă.

Poemul la care mă opresc din volumul „Un verde ne vede" (să dea Domnu'!) apărut în 1976, la editura Lumina din Chişinău, începe printr'o propoziţie de simplitate totală, aş zice mai puţin poetică, cu un lirism izvorât doar din tragismul afirmaţiei uşor retorice, accentuat şi prin ecou. „I'a fugit iubita. Cu-altul/ S'a ascuns în codru. Uuuu !/ El a smuls pădurea toată/ Însă n'a găsit-o, nu".

[368] Marcel Schneider

E oare o hiperbolă a frământărilor în care se cufundă autorul ? (căci nu e oricine acel căruia iubita i'a fugit, cu altul, ci chiar poetul este cel ce trăieşte prin discursul dramatic al cuvintelor).

De aici versurile curg, povestea devine basm, mit, urcând în fantastic. Autorul devine un semizeu din mitologie în lupta cu… cu cine de fapt ne luptăm noi ? Uneori o luptă cu un principiu, cu o idee, cu un ceva intangibil, de neatins de mintea noastră oricât de scrutătoare şi totul pare o luptă inutilă, (chiar şi în poveşti) niciodată nu învinge acel „rău" care devine în timp necesitate vitală pentru societăţile utopice. „El a smuls pădurea toată/ Şi s'o are începu./ Şi-a arat pădurea toată/ Însă n'a găsit-o, nu.// Şi-a cosit pădurea toată/ Din grâu azime-a gătit/ Şi-o corabie'şi cioplise/ Din stejarul prăvălit".

La prima lectură am fost tentat să cred în laşitate, în părăsirea ideii de încercare a obţinerii dreptului de trăire în paradis, în Olimpul dominat de iubită. Nu. Fuga e continuarea mitului, e diversiunea înaintea luptei care nu mai poate fi dusă frontal, ci doar prin intermediul irealului. Nebunia e de fapt inteligenţă. De o sclipitoare rezonanţă cu… pădurea, dacă vreţi.

Stejarul, simbol al măreţiei Moldovei[369] , al codrului secular, constituie aici baza materială a unei nave cosmice de suferinţă. Să nu uităm că Heidegger în *Experienţa gândirii* scria : „Venim prea târziu pentru zei şi prea curând pentru fiinţă./ Poemul abia început de ea este omul".

Deci şi la Vieru – omul e cel care, patologic prin situaţie, cvasinormal tot prin situaţie încearcă să'şi caute cuplul de entitate psihică hărăzit de Fiinţă pentru călătoria, scurtă de altfel, în interiorul vieţii, ca două monade ale lui Leibniz, atomi spirituali, inaccesibili influenţelor externe, momente ireductibile şi de o

[369] „Când sunt trist, sau când nu sunt trist, când inspirat sau când sunt bleg, sau numai obosit – când sunt vizionar, sau când mi-e somn de mine însumi – toate acestea le gândesc şi le formulez în minunata limbă română"(Nichita Stănescu)

absolută discontinuitate. Iar după cum aminteşte Blaga în *Năzuinţa formativă*, cuvintele lui Goethe: „Cea mai mare fericire a muritorilor e personalitatea", eroul nostru încearcă să se constituie în acel argonaut unic în căutarea unei idei, a rezultantei din suma dragostei şi suferinţei. Deci ne naştem pentru o luptă continuă, o căutare diabolică, dar normală pentru omenire. Faptul că pe pământ cuantele spirituale trec dintr'o întrupare într'alta pentru a desăvârşi menirea, destinul peste generaţii, materialiceşte necunoscută încă, genetic transcrisă în gene şi invizibile pagini siderale ale cine ştie cărui spaţiu multidimensional, e singurul ce poate explica clipa de împlinire atât de străină şi greu de atins.

Aceasta pare o *stare de trecere* pe care aş opune-o la prima vedere afirmaţiei heideggeriene:„Nu noi ajungem la gânduri; ele vin la noi". Ca un blestem de dragoste etern, nimeni nu e fericit pe de-a'ntregul. „Şi-o corabie'şi cioplise,/ Şi'n amurgul greu, de stânci/ A plecat pe mări s'o uite/ Clătinat de ape-adânci".

Însuşi actul cioplirii unei corăbii, sisific, robinsonian, mi se pare o ispăşire, o binecuvântată mântuire prin care el, unicul, poate exponentul unui întreg popor, încearcă mila cerească, cer adânc de ape, peste care se lasă amurgul atât de greu ca stâncile pământului; o superbă inversare de valori!

Totul poate fi invers, nereal de inexact sau tocmai de exact la polul opus. Prin forţa noastră mergem să obţinem ideea. Prin forţa noastră am construit arca pe care am urcat tot ce aveam, bagajul de gânduri al lumii. Într-o lume fantastică, voit fantastică, blândul, prea blândul în aparenţă navigator, ce distrusese toată lumea, tăiase până şi pădurea şi unicul simbol, el însuşi ! (oare el însuşi ?) se clatină, se clatină şi eu îl simt răsturnându-se.

Valorile devin reale, adevăr sub lună, sub stea (o anumită stea – ca şi cum zodia destinică veghează şi aici, şi acolo, până şi acolo… unde ajunsese în uitare ?).„A plecat pe mări s'o uite/ Dar sub lună, dar sub stea…"

Şi de fapt iată ce înseamnă să nu mai ştii care'i fantasticul, dacă nu cumva prin răsturnare pătrunzi într'alt fantastic, mai dens, mai ceţos, sau mai luminos, dar ascuns ca o minciună în spatele pâclei. „A plecat pe mări s'o uite/ Dar sub lună, dar sub stea…/ Răsărea la loc pădurea,/ Iar corabia'nfrunzea".

Nebun e cel ce nu pricepe nebunia !

1983

Pădure, verde pădure – mesaj volitiv al creierului

Arta egipteană, greacă, babiloniană este arta bazată pe serii de personaje, repetate la infinit, aceleaşi, altele, multiplicate. În tendinţa spre necreat, se întreabă Blaga în *Trilogia Culturii*, când au început să apară unicităţile ? Ce anume le-a determinat apariţia ?

„Rembrandt, în goana după detaliul viu, după o trăsătură, după un gest (…) aspiră la o realitate metafizică; … Modelul viu trebuie să i se fi părut de multe ori o simplă copie anemică, diluată şi inexpresivă a portretului (…). De aici poate nevoia de a îmbrăca făpturile în acea lumină nefirească, venită de nicăieri şi căzută pe lucruri, ca nimb şi pecete a unei supraexistenţe".

Numai acest pasaj ar merita multă aplecare, dar nici acesta, nici stilul *stihial* ca năzuinţă formativă formulat de Blaga, nu constituie obiectul prezentării noastre. Credeam că studiind psihanaliza freudiană voi întâlni elemente care să'mi declanşeze acea stare necesară concepţiei spirituale[370]. Interpretarea sa

[370] „Trebuie să existe o ştiinţă a contrarietăţii. Oamenii au nevoie de încercări dificile şi opresiuni pentru a'şi dezvolta muşchii lor psihici" (Franck Herbert)

asupra statuii lui Moise de Michelangelo, personaj căruia'i împrumută ceva divin, deosebit, necanonic chiar, m'a atras. „Liniştea aparentă" şi „clocotul interior", extraordinar receptate de autor la privirea sculpturii mi'au creat o stare de euforie. Dar nu era visul, cel interpretat ca o entitate gnoseologică. Şi ne'ntrebăm: de ce-a fost necesar să visăm altfel, cine ne-a adus la nivelul unicităţii dumnezeieşti ?

Rabindranath Tagore îmbina adevărul găsit în armonia raţională cu realitatea subiectivă şi obiectivă. Mergând la sursele gândirii indice găsim în *Sri Isopanisad* următoarele versuri : „…infinit de departe, El e de-asemenea atât de aproape. Fiinţând în fiecare suflet sau lucru, El e de asemenea în afara a tot ce există"(*Mantra V*)[371] .

Şi iar mă întreb când au apărut în operele artelor personajele ca tipologie umană ? Dostoevski scrie în *Idiotul* : „Există oameni despre care e greu să spui ceva ce i-ar putea prezenta sub înfăţişarea lor cea mai tipică, cea mai caracteristică; aceştia sunt aşa numiţii oameni obişnuiţi, banali, care într'adevăr formează marea majoritate a oricărei societăţi. În romanele şi povestirile lor scriitorii preferă de cele mai multe ori să ia tipuri din societate şi să le reprezinte într'o zugrăvire figurativă artistică, tipuri care în realitate se întâlnesc excepţional de rar în ansamblul trăsăturilor lor şi care totuşi sunt mai reali decât realitatea însăşi".

Destinul e oare acela care îşi pune amprenta asupra oamenilor ?, asupra celor ce creează şi a personajelor lor ? Natan înţeleptul din *Lessing* se adresează lui Dumnezeu: „Eu vreau !/ Doar tu să vrei să vreau !"

[371] „Pacea cere soluţii, dar noi nu ajungem întotdeauna la soluţii vii, mergem doar în direcţia lor. O soluţie definitivă este prin definiţie o soluţie moartă. Deficitul major al păcii este că ea tinde să pedepsească greşelile în loc să recompenseze valorile"(Franck Herbert)

Şi mă întreb din nou: de ce ? Frică ? De ce ne închinăm irealului, misticului, senzaţionalului, necunoscutului ? De ce obişnuitul asimilat mai uşor pierde în timp respectul, dorinţa ?

Heidegger susţinuse mereu în prelegerile sale (comentându'i pe Hölderlin, Rilke şi Trackl) că poezia constituie suflet pentru oricine ştie să şi-o apropie, devenindu'i astfel obiect de cult, rugăciune. „O poezie dedicată anume celui separat se încheie prin cuvintele: *căile lunare ale celor separaţi*. Pentru noi, cei separaţi mai poartă şi numele de *morţi*… Trackl spune: *Nebunul a murit*… Cel care a murit este nebunul. Este vorba aici despre un bolnav mintal ? Nu. Nebunia nu înseamnă o minte care gândeşte ceva lipsit de sens. *Wahn* face parte din *wana,* care în vechea germană de sus înseamnă *fără.* Nebunul gândeşte şi gândeşte chiar ca nimeni altul. *Sinnan*, la origine înseamnă *a călători, a tinde spre, a porni într-o direcţie*; rădăcina indo-europeană *send* şi *set* înseamnă *drum.* Cel care-este-separat este nebunul (*der Wahnsinnige*) deoarece se află pe drum spre alt loc".

Astfel, îl văd eu pe cel-care-pleacă într-o corabie cioplită dintr'un stejar prăvălit de însuşi călătorul care-a cosit pădurea, un nebun care moare[372] , un străin în lumi străine, obligat la a trece în renunţare pentru a obţine veşnicia, un peregrin etern.

Precum Elis a lui Trackl, Zarathustra a lui Nietzche, Vieru călătoreşte veşnic, în moartea care naşte prin sacrificiul lui un alt codru, o lume paralelă în care pierdut, trăieşte reînfrunzirea sufletului într'un alt trup. Eminescian, dar departe de acesta, îndrăgostitul îndeplineşte o întoarcere mesianică, aproape biblică în câteva versuri, într'un gând atât de frumos, atât de uşor de receptat, nenormalul personaj devenind obişnuitul erou de mit, trecut printr'o moarte simbolică.

Mă întreb cât de nebun e cel care pricepe nebunia ?

[372] „Nu realizezi nimic bun dacă nu se produce ruptura echilibrului dintre lumea reală şi creaţia creierului"(André Gide)

Sinapsa, magia din noi

Fragmentul liric Kubla Khan (...) a fost visat de poetul englez Samuel Taylor Colelridge într'o după-amiază de vară a anului 1797... „În studiul psihologic The World of Dreams, Havelock Ellis l-a comparat cu al violonistului şi compozitorului Giuseppe Tartini, care a visat că Diavolul (sclavul său) execută la vioară o prodigioasă sonată; la deşteptare, cel ce visase izbuti să extragă din imperfecta amintire *Trilul Diavolului* ; şi alte exemple asemănătoare sunt cuprinse în eseul lui Borges[373], el însuşi un scriitor ale cărui taine par desprinse din ireal.

Edgar Allan Poe şi tenebrele sale, Kafka, Faulkner, Borges cu obsesia oglinzilor şi a dedublării şi mulţi, mulţi alţi scriitori, au conceput sau li s'au năzărit lucruri şi lumi ciudate pe care apoi le-au plăsmuit în opere literare.

Unii au fost consideraţi utopici; mai demult minunile îi catalogau drept vrăjitori, în prezent vânzători de amăgiri sau scriitori de SF[374]. Dar întotdeauna, ca şi un fragment muzical, ca şi imaginile peliculelor lui Hitchcock de exemplu, ele trezesc sentimente (resentimente prin neînţelegere) faţă de aceste zone incredibile. Teama, admiraţia, stranietatea, extazul, paralizarea oricărei reacţii, şocul psihic sunt cuvinte prea banale, insuficiente pentru starea extraordinară pe care ţi'o pot declanşa aceste scrieri.

---

[373] Jorge Luis Borges: *Visul lui Coleridgge* din Cartea de Nisip, ed. Univers, 1983
[374] Erich Fromm, *The Forgotten Language: An Introduction to the Understanding of Dreams, Fairy Tales, and Myths,* 1974

„M'am simţit un intrus în plin haos", scria Borges.

Personajele lui Mircea Eliade nu reuşesc să domine spaţiul cu totul diferit de normal (nu prin aspect – lumea e aceeaşi, rătăcirea în timp e primordială!) în care pătrund cu voia sau fără voia lor, împinşi de un destin uneori absurd dar imuabil. Oamenii aruncaţi de Eliade în vâltoarea vieţii nu sunt anormali, ei sunt înnebuniţi, nu mai ştiu ce să creadă, înşelătoria lumii îi depăşeşte. În formarea indică a autorului, zona miraculosului există, dar el a fost atras de aceasta printr'o existenţă genetică a căutării acestei cunoaşteri.

Proza lui Mircea Eliade nu este mistică; el este demonic condus de pornirile'i fireşti în a nara visurile.

Revenind la Coleridge, Borges sugerează că visul repetat, întâi împăratului mongol pentru a construi un palat şi apoi poetului pentru a zidi din cuvinte ceva mai durabil decât construcţia primului, nu'şi poate avea originea în hazard – le fel cum nici diferitele forme pe care le imaginează norii în trecerea lor.

Aceste unde, câmpuri fără timp şi fără spaţiu, gândire universală percepută mai ales în marile clipe de linişte aştern în sufletele unora capacităţi mult peste puterile lor, privite ca supranaturale de semeni.

Astrele învăluie oamenii, explicându-le istoria trecută şi viitoare; glasuri din interior receptează toată această unitate cosmică şi o modulează creierului nostru. Astfel se pot explica pornirile de oracol ale eroilor antici: zeii mi'au spus, un glas se făcea în vis că'mi spunea…

Genetic sinapsele au posibilitatea de a primi impulsurile din partea propriilor lor versanţi pre- şi postsinaptici. Geneza însă nu ne explică de ce numai anumite vise sau cugetări ajung până la noi transmise de regnul vegetal, mineral sau animal şi de ce trăim adesea halucinaţia déja vu - déjá connu.

Imaginile, lumile pe care le întâlnim le-am mai întâlnit, şi trăim drama tendinţei spre cele care sălăşluiesc în noi şi nu le revedem. Căutarea devine astfel un ţel vital, uneori nerealizabil, lumile căutate nemaiexistând, venind din viitor sau aparţinând altor planuri simetrice sau altor planete.

Este *cineva,* acel ce inoculează aceste chemări în transmisia sinaptică, este *cineva* acel ce modifică spre un aşa-zis patologic, îmbolnăvind trupeşte şi psihic, mersul normal al proceselor energiei mintale ? Înclin să cred că informaţia genelor care dictează este singura care acţionează la nivelul sinapsei, determinându-i structura capabilă să influenţeze un anumit mod de gândire (poate ea fiind destinul atât în alcătuirea materiei cât şi în variaţia spiritului).

Shopenhauer citându'l pe Horst în *Despre voinţa în natură* scrie: „Cel care deţine puterea magică poate, după voinţa sa, să domine şi să reînnoiască regnul mineral, regnul vegetal, regnul animal; ar fi suficient, prin urmare, ca mai mulţi magi să se pună de acord pentru ca toată Creaţiunea să revină la starea paradisiacă".

Oricare dintre noi e însă un mag, cu condiţia esenţială: să nu fi uitat puterea de a dori, nu de a face, ci de a recepta, de a simţi, căci încorporând matricea senzitivă şi revitalizând-o, acţiunea motorie se poate declanşa din aceasta. Dialectic, prin receptarea câmpurilor bioenergetice, receptorii sinaptici pot declanşa renaşterea mnemoclastelor, a puterii de percepere a simţurilor umane şi mai ales a celor mai sensibile, mai greu de definit, a celor nedescrise încă.

Abia atunci începem să vedem, să auzim, să încorporăm mirosul, gustul, pipăitul şi undele telepatice într'un complex nou. De aici apar puterile de levitaţie şi hipnoză, şi de ce nu, călătoria în timp şi spaţiu. Nu există minuni, nu există magie decât în sufletul nostru. La toţi marii scriitori există o magie a cuvântului dar şi a imaginilor realizate prin cuvânt. Starea aceasta de trecere

spre o altă lume, spre infinit, spre invizibil, spre doritul invizibil poate fi ilustrată prin fragmente alese din *Tigri albaştri* din "Roza y Azul" de Borges:

„Cerşetorul se afla chiar lângă mine. Am ghicit în lumina incertă un turban, nişte ochi strânşi, o piele măslinie şi o barbă căruntă. Nu era prea înalt.

Mi-a întins mâna şi a spus, cu acelaşi glas scăzut: Milostenie, Ocrotitor al Sărmanilor. Am căutat prin buzunar şi i-am răspuns: N-am nici un bănuţ.

Ai o mulţime, a răspuns el. Pietricelele se aflau în buzunarul meu drept. Am scos una şi am lăsat-o să cadă în mâna lui goală. Nu s'a auzit nici cel mai mic zgomot.

Trebuie să mi le dai pe toate, mi'a răspuns el. Cel care n'a dat tot n'a dat nimic.

Am înţeles şi i-am spus: Aş vrea să ştii că milostenia mea poate fi primejdioasă.

El mi'a răspuns: Milostenia ta este, de bună seamă, singura pe care am dreptul s'o primesc. Am păcătuit.

Am lăsat să cadă toate pietrele în palma lui concavă. Au căzut ca în adâncul mării, fără zgomot. Apoi mi'a spus: Încă nu ştiu care e darul tău însă şi al meu e primejdios. Vei rămâne aici cu zilele şi cu nopţile, cu înţelepciunea, cu deprinderile, cu lumea".

Dintotdeauna prezicătorii în operele literare au fost orbi. De ce ? Singura explicaţie este că lipsind simţul vederii, omul îşi dezvoltă puternic toate celelalte simţuri şi vede prin intermediul câmpului intersinaptic poate mai bine ca noi, ceilalţi. Deci el, mesagerul, el mântuitorul personajului din nuvelă *ştie*.

Din buzunar, dintr'o matrice vestimentară pietrele talismanice sunt dăruite. De ce ? Omului, acestui obişnuit, ele nu'i pot fi de folos, ci doar aducătoare de nenorociri, pe când celuilalt, fie el şi cu chip de cerşetor, îi vor fi sigur motive de magie; ori mâna acestuia constituie marea, originea tainică prin intermediul cărora ele trebuie să se reîntoarcă în adânc. Nu omului îi reveneau ele.

Mâna aceasta imaterială sugerează spaţiul din care venim şi în care ne pierdem precum pietrele, nu trupul ci starea de motivaţie şi dorinţă a acţiunilor noastre.

Matrice a minţii, mnemoclastele inteligenţei noastre rămân însă mereu transmise din generaţie în generaţie să recepteze condiţiile existenţei noastre pământene.

Trec zilele, nopţile, ritualuri şi vârfuri de genialitate apar în mijlocul societăţii, matricea se continuă din generaţie în generaţie; civilizaţii se nasc şi altele dispar, câmpul de viaţă rămâne, domină. „N'am auzit paşii cerşetorului orb şi nici nu l-am văzut pierzându-se în lumina zorilor".

Starea de trecere, dorinţă şi sinapsă

Nu există nimic mai frumos decât ceea ce nu există[375]

De loc întâmplătoare este amintirea gândului la Dostoevski relatat de noi anterior. Banalul constituie majoritatea momentelor vieţii omului obişnuit. Şi atunci… el n'ar fi niciodată atras să exprime aceasta într'o operă de artă, cum nici o asemenea lucrare n'ar putea constitui „opera de artă"[376] . Şi totuşi, tot din realitate, dar din realitatea infinit deosebită îşi are originea gândul, ce se poate transpune dar are puterea să transpună un om, demonstrat astfel ca neobişnuit, în Creator, în semizeu într'un fel, căci tendinţa spre zei a lumii se face prin oamenii ei de geniu.

[375] Paul Valéry

[376] „Nevoia presantă a unui univers logic şi coerent este profund îngropată în inconştientul uman. Dar universul real este întotdeauna la un pas de cel logic"-(Franck Herbert)

Trecerea de la multiplicitate la individul cu personalitate discordantă dar concordantă cu idealul lumesc s'a făcut şi poate că încă are loc sub ochii noştri. Continuând studiul privind arta psihică cu suport ştiinţific neuronal, posibilitatea concretă de existenţă a spiritului divin, se poate afirma că sinapsa este locul în care se declanşează evoluţia spre ideal a civilizaţiei contemporane, ca de altfel al oricăreia existente anterior.

Lângă noi trăiesc lumi paralele şi interferenţa lor nu poate trece neobservată de receptorii bioenergetici ai creierului. La nivelul joncţiunii sinaptice cine defineşte numărul şi felul cuantelor eliberate la un moment dat pe un nanometru pătrat de suprafaţă de inteligenţă ? Cine defineşte caracterul substanţei ce urmează a declanşa miliarde de conexiuni care să desăvârşească evoluţia ? Mesajul electric sau chimic, ar fi răspunsuri simpliste, depăşite şi oricum insuficiente. Câmpul cosmic determinat genetic de „haosul" neantic, împrăştiat şi totuşi într'o unitate de invidiat, cuprinde dinainte de începuturile actualului univers întreg sideralul (de aici ideea cosmică de ţară eternă şi nesfârşită – *Sideralia*).

„Anthal luminează. / Urca-vom spre ea ? Rămâne-vom ? // I-am văzut sclipirea descrisă de toţi / Şi de tine. / Dar de unde aflăm că există / Nu ştiu, căci nimeni nu s'a'ntors… // Şi plutesc pe câmpia anthală"[377]. Iată călătoria la care adesea, în vis spunem noi, asistăm, ca şi cum n'am mai exista, devenind noi înşine umbre fără chip (căci cine şi-a văzut chipul în vis n'a visat!), în culori presupuse a fi culoare, a fi înţelegere de gând.

Apoi… într'adevăr poezia născută din substanţa neştiută interferată în vis, ireală, se transpune în real, devine rugăciune. Iar noi suntem dorinţa, un fenomen normal care aparţine oricui născut din interferenţe, din descărcările sinaptice ale universului neuronal al sistemului nervos central la modul neprogramat genetic decât în sensul receptării acestor stimuli patologici.

[377] Liviu Pendefunda

Câte stări de vis întâlnim în *Sideralia* ? Câte morţi aparente, stări de trecere în alte lumi fantastice nu sunt ca un delir al autorului ? Nu, nici eu nu ştiu ce-am simţit, ce-am văzut şi de ce am scris cuvintele definind aceste imagini.

Am simţit că eu însumi trec dincolo pe o câmpie ne'ntâlnită de nici un pământean, din altă vreme, o planetă din alte coordonate siderale, de acolo de unde în imperiile cerului colind adesea într'o căruţă plină de nebuni (şapte !) să înţeleagă visul celor ce au puterea să înţeleagă cât mai multe farmacii astrale.

Mi'am deschis un cabinet de consultaţii pe astrul cojilor de ou. După o zi de Paşti am întrevăzut ce n'am mai revăzut şi poate nu mi se va mai arăta în vis niciodată. Astfel am înţeles că nimeni, absolut nimeni, nu poate să creeze fără a avea acea trecere spre lumea fantastică, unică viziune a lui şi-atât de puţin accesibilă.

„Am întâlnit într'o zi pe strada Trecerii
O uşă…".

Visul şi viaţa[378] depozitul mnemic al lumii

Fericiţi cei puţini ce stau la masa lor la care se mănâncă pâinea îngerilor[379]

Cât de tulburător trebuie să fi fost pământul altădată, când era atât de plin de mistere !

Pe măsură ce se înlătură valurile necunoscutului, imaginaţia oamenilor devine tot mai săracă… Supranaturalul scade ca un lac secătuit de un canal; ştiinţa, pe zi ce trece, restrânge

[378] Visul şi viaţa – proză fantastică de Gérard de Nerval, 1855
[379] Dante

limitele miraculosului… Pământul nostru îmi apare astăzi asemenea unui univers obsedant, desuet şi nud. S'au dus credinţele care'l făceau să fie poetic" – scria Guy de Maupassant într'o nuvelă, amintind de povestirile lui Turgheniev care, acasă la Gustave Flaubert, spunea:

„Nu ţi'e într'adevăr teamă decât de ceea ce nu înţelegi!"

Astfel ne cutremurăm citind scrierile fantastice ale indiferent cărui autor de talent, care, insist în această idee, n'ar fi putut concepe nimic fără să fi avut puterea viziunii şi trăirea acesteia nu extrinsecă, ci la fel mie, ci la fel ţie, prietene, intrinsecă.

Nu pot fi de acord cu ceea ce spune Alphonse de Lamartine: „*Nimic nu este adevărat, nimic nu este fals. Totul este vis şi minciună*". Dar nici nu pot minimaliza rolul, influenţa şi valoarea visului pentru existenţa şi chiar evoluţia societăţii. Nu cred în starea hipnotică a visului, cu toate că visul e o stare, o minunată trecere sinaptică: noi dormim, creierul gândeşte. Relaţia aparentă cu lumea înconjurătoare se rupe şi computerul uman lucrează în plin în inter-relaţia sa directă, neperturbată, cu celelalte corpuri biologice, fie ele umane, plante sau animale, fenomene cosmice de previziune a destinului, de receptare a istoriei, cu Dumnezeu.

În astfel de momente dacă am putea descoperi ce înmagazinează celulele secrete ale memoriei, dacă mnemoclastele cetăţii noastre de os ar putea transmite sufletului gingaş totul… Dar ca o protecţie ştiinţific demonstrată, o mică, o foarte mică parte ajunge să ne frământe şi ne întrebăm de unde şi de când avem ştiinţă de astfel de lucruri şi pe care, de cele mai multe ori nu le înţelegem.

În proza lui Nerval întâlnim adesea neînţelesul: „Visul e o a doua viaţă. N-am putut niciodată pătrunde fără să mă cutremur prin aceste uşi de ivoriu sau corn, care ne despart de lumea invizibilă. Primele clipe ale somnului sunt imagini ale morţii; o toropeală neguroasă ne cuprinde gândirea şi nu mai putem determina exact clipa în care *eul,* sub o altă formă continuă opera existenţei. E o subterană obscură care se luminează încetul cu

încetul, şi unde se desprind din umbră şi noapte palidele chipuri de o imobilitate solemnă, ce sălăşluiesc în lăcaşurile drepţilor.

Apoi tabloul ia formă mai deslușită, o limpezime nouă îl luminează şi pune în mişcare aceste apariţii stranii; - lumea Spiritelor se deschide în faţa noastră.

Swedenborg numea aceste viziuni *Memorabilia*; el le atribuia reveriei mai degrabă decât somnului; *Măgarul de aur* al lui Apuleius, *Divina comedie* a lui Dante sunt modelele poetice ale acestor studii ale sufletului omenesc".

Am citit şi recitit asemenea proze, gânduri parcă bolnave, revenind dintr-un tărâm maladiv al autorului[380] . Le înţeleg, pătrund în suflet şi totuşi frica continuă să'mi înşele simţurile.

Fără să mă refer numaidecât la freudism, citind acum după Freud, ceva scris înainte de el, îmi dau se4ama că imaginea autorului se încadrează perfect în cazurile descrise de un psihanalist. Şi, oare, fără a dori în acelaşi timp un examen psihic, oare autorul poate fi considerat anormal ? Sau este unul dintre acele multiple cazuri când normalul ieşind din cadrul realităţii, recepţionând această lume necunoscută nu mai poate fi înregimentat între normali ?

El povesteşte : „Într'o seară, spre miezul nopţii, mergeam prin cartierul în care'mi aveam locuinţa, când, ridicând întâmplător ochii, am remarcat numărul unei case luminat de un felinar. Acest număr era cel al vârstei mele. Apoi, îndată, coborându'mi privirea, am văzut în faţa mea o femeie cu faţa lividă, cu ochii adânciţi în orbite, care mi se păru a avea trăsăturile Aureliei. „Mi'am zis: ni se vesteşte astfel moartea ei sau a mea!"

În fiecare zi la aceeaşi oră, obsedat de această veste, tânărul vine în contact direct cu alt spaţiu, ba chiar alt timp. Se zbate să înţeleagă ce i se întâmplă, ajunge de la concluziile ştiinţifice la cele mistice, dar visul începu pentru el să se reverse în realitate.

[380] „Pentru mine scriitorul este un om care visează tot timpul".(J.L. Borges)

„M'am gândit de multe ori că în unele momente grave ale vieţii un Spirit al lumii exterioare se încarnează deodată în forma unei persoane obişnuite şi acţionează sau încearcă să acţioneze asupra noastră, fără ca această persoană să fi avut cunoştinţă sau să'şi fi amintit de aceasta".

Pentru Nerval „strămoşii luau forma anumitor animale ca să ne viziteze pe pământ şi că ei asistau astfel, ca martori muţi, la fazele existenţei noastre". Autorul se contopeşte personajului, trăieşte prin el. Cum să nu ne închipuim că le-a trăit el însuşi:

„Întins pe un pat de campanie, mi s'a părut că văd cerul dezvăluindu-se în privelişti de o măreţie nemaipomenită. Destinul sufletului eliberat părea să se ridice împotriva mea pentru a mă face parcă să regret că am vrut din toate puterile minţii să revin pe pământul ce urma să'l părăsesc… Imense cercuri se desenau la infinit, ca undele ce se formează în apa tulburată de căderea unui corp; fiecare regiune populată de figuri radioase se colora, se mişca, se topea rând pe rând: şi o divinitate, mereu aceeaşi, îşi arunca zâmbind măştile trecătoare ale diverselor încarnări, refugiindu-se, în sfârşit, insesizabilă în misticele splendori ale cerului Asiei".

Aşadar, toată această percepţie i se pare nefirească. Halucinaţia se transformă în cunoaştere autentică interceptând propriile sinapse[381] . Aici, prin starea de trecere istoria se îmbină cu ce va fi, ca şi cum nimeni n'ar cunoaşte sensul derulării existenţiale.

Taina destăinuită, desigur în vis, este sigur telepatică, o undă recepţionată nu numai ca susur, ci şi imagine (amândouă neştiute transformându-se în noţiuni) şi abia acestea, analizate în abstract declanşând substanţei neuronale trezirea informaţiilor preexistente, determinate fiecărui individ ereditar. Iată starea de percepţie: „…între noi se stabili un fel de comunicare; fiindcă nu pot spune că'i auzeam vocea". Nu numai în vis, ci şi în viaţa de zi

[381] „El ne spune: viziunea timpului e vastă, dar când îl traversaţi timpul devine o poartă strâmtă"(Franck Herbert)

cu zi, nu suntem în stare să auzim, să vedem sau să mirosim decât prin formarea prealabilă a unui mesaj propriu fiecăruia.

Gândurile autorului apar în somnul patologic al tânărului: „suntem nemuritori şi păstrăm aici imaginile lumii în care am locuit… Pământul pe care am trăit rămâne mereu teatrul unde se înnoadă şi se deznoadă destinele noastre; … dar pământul este el însuşi un corp material al cărui suflet este totalitatea spiritelor".

Iată o idee ştiinţifică demnă de toată admiraţia secolului său, căci spiritul e de fapt câmpul de forţă biologic necunoscut nouă dar demonstrat ca existând şi având o importanţă crescândă în explicarea fenomenelor de hipnoză, telepatie şi patologia lor, percepţia prin cel de-al şaselea simţ al lumilor paralele. Nu oricine însă este un receptor perfect sau ecranarea amintită funcţionează excesiv la fiinţele superioare – om.

Ca de obicei personajele lui Nerval păcătuiesc prin a nu fi înţelese în suferinţele lor:

„Am fost internat într'un sanatoriu… Pentru mine singura deosebire dintre starea de veghe şi cea de somn era că, în prima stare, totul se transfigura în ochii mei; fiecare persoană ce se apropia de mine părea schimbată, obiectele materiale aveau un fel de penumbră care le modifica formele, iar jocurile luminii, combinaţiile de culori se descompuneau în aşa fel încât mă menţineau într-un şir constant de impresii ce se legau între ele, şi cărora visul, mai despovărat de elementele exterioare, le continua probabilitatea".

Ca o definiţie, aceste gânduri, această tristeţe tinde să cuprindă cititorul, dar de departe, îl îndepărtează de ideea antinormalului. Îndrăgostitul nu'i nebun, vizionarul nu'i nici el; mediul de receptare cosmică e un geniu. Autorii unor asemenea scrieri sunt aleşii.

Visele se precipită, imaginea Aureliei lui Nerval domină irealul şi dedublarea creaţiei, lumina din vis mai strălucitoare ca soarele se întinde'n ghirlande, în liane, creând o lume de fericire.

Apoi totul în urmărirea *ei,* a iubitei se năruie în întuneric. Monştrii, el însuşi devenit unul, colindă, ocnaşi ai străfundurilor. Totul în jur devine mânie şi dispreţ. Orice început are şi sfârşit. Neplăcut e apusul. Şi prezicerea lui. Obsesie îngrozitoare a unui real ce devine act morbid şi boala se recunoaşte la urmă în realitate. Cum să nu te zbaţi ca „umbrele" ce „fugeau ţipând şi desenând prin văzduh cercuri fatale, ca păsările când simt apropierea furtunii"?

Pentru un om, universul poate fi paradis, poate fi infern. Şi noi suntem vinovaţi de aceasta, dar şi de substanţa din care suntem plămădiţi.

„Peste Univers s'a lăsat noaptea!… Aurelia murise".

Alecsandri: contextul tranzitiv şi experienţa esteticului în construcţia şi cunoaşterea poetică[382]

„Cine'n lume, cine poate/ Mările să le înoate,/ Codrii vechi să ne pătrunză/ Ca să numere-a lor frunză ?/ Cine poate-avea aflare/ Câte valuri sunt pe mare,/ Câte raze sunt în soare,/ Cât parfum e într'o floare ?" În creaţie experienţa estetică poate fi descrisă ca un proces prin care *praxisul*, acea perspicacitate estetică, penetrează succesiv etapele impuse realizării actului mnemic atât de către tradiţiile biblice cât şi de cele antice, ancestrale. Această idee se poate impune specific în interiorul unei unităţi active "poesis" subordonată praxisului în tradiţia greacă, aşa cum în concepţia lui Aristotel ierarhia

[382] Liviu Pendefunda, *Contact int'l,* 1, 4, 1991

cunoaşterii intervine în activitatea artizanului sau artistului îndeplinind funcţia de percepţie. Elogiul *sophiei* devine principiul capacităţii maestrului, aceluia care a îndepărtat opoziţia dogmatică dintre muncă şi virtute. În tradiţia creştină *maledicta terra in opere tuo* (Geneza 3,17) dreptul desprinderii provine din activitatea terestră printr'o luptă penibilă împotriva naturii. Demnitatea omului ce participă la creaţia divină apare la Alesul aşezat în Eden *ut operaretur et custodiret eum* (Geneza 2,15). Alesul, poetul, domneşte asupra naturii încredinţate, iar prin munca sa o umanizează. Nimic mai adevărat decât versurile: "Perdelele's lăsate şi lampele aprinse;/ În sobă arde focul, tovarăş mângâios,/ Şi cadrele-aurite ce de pereţi sunt prinse/ Sub palida lumină apar misterios.// ...O lacrimă...dar iată plutind pe-a mării spume/ O sprintenă corvetă, un repede-alcyon;/ Şi iată colo'n ceruri pribegile din lume,/ Cucoarele în şiruri zburând spre orizon.// ...Atunci inima'mi zboară la raiul vieţii mele,/ La timpul mult ferice în care-am suferit,/ Şi-atunci păduri şi lacuri, şi mări, şi flori, şi stele/ Intona pentru mine un imn nemărginit." (*Serile la Mirceşti*).

Experienţa estetică aboleşte limitele impuse de această subordonare depăşindu'i extazul şi prin scormonirea metafizicului dezvăluie adâncul rezervat tainelor construcţiei mitice. Pătrunzând în arhaic, trecând prin istorie, Vasile Alecsandri ajunge să construiască o poesie-dovadă a plăcerii de a crea. Totodată artistic şi erotic, revendicativ şi incantatoriu, contextul ce apare primordial nu este altceva decât o trecere spre interiorul *eului* ascuns, un nimic care transmite totul, întreaga voinţă umană de a trăi, şi mai intima dorinţă a celui ce se ştie "rege al poesiei" şi nu numai al ei, plăcerea de a crea.

Vasile Alecsandri depăşeşte elementul de analiză al subconştientului transmis conştiinţelor receptoare prin mesaj liric, nedefinit, îmbinând acel *creatio ex nihilo* al lui Guillaume de Conches cu obiectul unui scop liric magic. Astfel se creează un pisc

solitar, poem al poemului de inspiraţie uneori platonică, alteori aristotelică. Pentru a defini caracterul de excepţie al paradigmei să aplicăm pentru început modelul deductiv că toate lucrurile perfecte preced eminamente necesar toate lucrurile imperfecte. Şi să nu uităm că toţi marii poeţi au demonstrat în timpul lor creator această caracteristică a superiorităţii perfecţiunii temporale şi individuale ca o experienţă estetică în construcţia praxisului lui *homo faber* desăvârşind în uman creaţia Domnului - Nichita Stănescu a şi teoretizat-o. Poetica bardului de la Mirceşti depăşeşte deci *imitatio naturae* integrându-se prin construcţia cunoaşterii la revelaţia realităţii acolo unde limitele teoriei şi ale praxisului se îmbină în neantul interior nereflectându-se ci tranzitând într'o acceptare a mesajului în marea sa trecere: "În ceasul trist de noapte apriga furtună/ Pe marea tulburată săltând din val în val,/ Se'nalţă, se lăţeşte şi vâjâie şi tună/ Zdrobindu-se de mal.// ...Dar vântul crunt, deodată, suflând cu vijelie,/ Schimbă a mării faţă în munţi îngrozitori;/ Ş'acum sărmana luntre pe'ntinderea pustie/ Zdrobită se zăreşte la fulgeri trecători !"(*Pe malul mării*).

Reîntoarcerea la perfecţiune nu este caracteristica lui Vasile Alecsandri decât poate în fondul iniţiatic al temei, dar aceasta îmbracă estetic forma de străpungere mnemoclastică încrustată pe laturile umbrite ale cuvintelor, dar cu atât mai strălucitoare prin puterea lor ascunsă. Parcurgând teoriile estetice de la Leonardo da Vinci preluat în poetica lui Valéry, vedem o dezvoltare a producţiei creative receptare-construcţie pornind de la funcţia cognitivă înspre praxisul cărturarului estet ca o metodă de luptă împotriva cunoaşterii pur conceptuale a filosofilor orbi la limbaj. Logica imaginativă este o trecere de la mit, această cunoaştere tranzitivă cu implicaţie colectivă, la concepţia modernă, întoarcerii contemplative într'o realitate preexistentă ce realizează puterea de acţiune destinică în poesie. Din interiorul unei lumi ce pare de un real obsedant se desprinde de fiecare dată o lume preexistentă, cu rol magic, aparent asupra poetului, dar pe

care de fapt poetul o transmite cititorului: “Vin’ la mine voinicele,/ Că eu noaptea ţi’oi cânta,/ Ca pe-o floare te’oi căta,/ De diochi, de soarte rele/ Şi de şerpi te’oi descânta”; urmărind trecerea oscilatorie între Dumnezeu şi Satana: “De’a veni el după mine/ Să’l iubesc eu, numai eu,/ Dare-ar Dumnezeu/ Să’i se’ntoarcă tot în bine/ Cum se’ntoarce fusul meu !// ...Baba Cloanţa se porneşte/ Fără grijă de păcat,/ Cu Satan încălecat/ Ce din dinţi grozav scrâşneşte/ Şi tot blastămă turbat.” Încheierea este într’o feerie de pastel la poemul *Baba Cloanţa*: “Iară’n urmă liniştită/ Dulce unda’şi alină,/ Şi în taină legăna/ Faţa lumii înnălbită/ Ce cu ziua se’ngâna...” Astfel apare determinismul ce anunţă iniţiatului sfârşitul: “Când pe malu’i trece noaptea/ Călătorul şuierând,/ Printre papuri când şi când/ El aude triste şoapte/ ş’un glas tainic suspinând.” În fiecare poem şi mai ales în *Pasteluri* mesajul pare incomplet, conştiinţa lumii exterioare fiind receptată de organele noastre de simţ la nivel mental. Lanţul de asociaţie nu se sfârşeşte prin ultimul vers. Subconştientul este doar sensibilizat; trezeşte o întreagă realitate parcă frustrată de liniştea ce deghizează un mijloc de împlinire a contemplaţiei, a comuniunii cu eternitatea, cu creaţia şi creatorul. Totul e o re-creare perturbată în tranziţia unei cunoaşteri perfecte dintr’o construcţie poetică imperfectă sau invers.

“Aburii uşori ai nopţii ca fantasme se ridică,/ Şi plutind deasupra luncii, printre ramuri se despică./ Râul luciu se’ncovoaie sub copaci ca un balaur/ Ca în raza dimineţii mişcă solzii lui de aur”. Ca şi Socrate poetul doreşte să cunoască în prezenţa ambiguităţii care apare ca o frontieră între natură şi artă: “Eu mă duc în faptul zilei, mă aşez pe malu’i verde/ Şi privesc cum apa curge la coturi ea se pierde,/ Cum se schimbă’n vălurele pe prundişul lunecos,/ Cum adoarme la bulboace, săpând malul nisipos.” Apare atitudinea estetică fericindu-se într’o soluţie care nu îndepărtează misterul şi permite tranziţia prin realul dogmatic al imaginarului şi al posibilului imaginar în contextul unui real plauzibil. Creaţia se bazează pe acest context: “Când o salcie

pletoasă lin pe baltă se coboară,/ Când o mreană saltă'n aer dup'o viespe sprinteioară/ Când sălbaticele raze se abat din zborul lor,/ Bătând apa'ntunecată de un nour trecător", totul e ca în artele plastice. Vasile Alecsandri este creatorul, depăşeşte predicţia lui Hegel însemnând sfârşitul artei şi se abandonează rolului psihic de medium: "Şi gândirea mea furată se tot duce'ncet la vale/ Cu cel râu care'n veci curge, făr'a se opri din cale,/ Lunca'n juru'mi clocoteşte: o şopârlă de smarald/ Cată ţintă, lung la mine, părăsind nisipul cald."

În perspectiva istorică demonstraţia pe model psihanalitic a contextului tranzitiv şi a experienţei estetice în poesia lui Alecsandri se defineşte semnificativ fără ambiguitate ca un mesaj mnemoclastic al cunoaşterii şi al reconstrucţiei, pentru noi - fenomene de receptare şi acceptare.

Lebăda astrală şi sinapsa destinului

Artele par modalităţi de exprimare diferite, dar în contextul intelectului ca cenzor suprem şi de comandă nu sunt decât nuanţe ale aceluiaşi cod genetic.

Un individ pictează şi cântă. Dansul mâinilor lui sugerează aceeaşi lume pentru o altă persoană. Liniştea ca şi furtuna sunt în absolut anunţul existenţei eterne. Numai la nivelul sinapselor – a acelor mici spaţii dintre prelungirile celulelor gândirii – substanţe chimice se descarcă după legi neştiute, moderând răspunsuri fiecărui stimul. Aici, prin cine ştie câte transformări, şi nici în ce, muzica, culorile, parfumul, atingerea sau gustul creează o stare. Miliarde de sinapse în acelaşi timp concură la sugestia infinitului.

Majoritatea bolilor mentale îşi au originea în dereglarea funcţiilor lor. Creaţia tot aici, în acest leagăn cosmic al creierului.

Plin de nostalgie, hieratic, parapsihic, Florin Mihai Petrescu, citit acum, la ani de când şi-a urmat chemarea atolilor spre cer, acest om blând care spunea cu cea mai mare nonşalanţă: „vreau să plantez în lacrimi un copac", pare viu, scriindu-ne din eternitate: „sunt lebăda din zodiacuri…"

Închipuiam atunci o pasăre măiastră, o lebădă… neagră, universul, izvorul gândurilor noastre. Mi'a preluat ideea şi a cuprins-o într'o înălţare divină, el însuşi devenind apoi o lebădă astrală. „Iar steaua legănându-se-n pahar/ A îndurat în veşnicii pustiuri…"

De aceea i'am dedicat în prima mea carte poemul *Daneb* (steaua principală a constelaţiei Lebăda). Această spaţialitate pe care o întâlnesc în rare cazuri poetice, aici, în acest poem petrescian se desăvârşeşte mai sublim decât parfumurile decantate de Emil Brumaru sau ironia sumbră, ancombrată a lui Bacovia: „Prin căi lactee ananas adie/ Şi crinii au parfum de constelaţii".

Puterea mitologică, un univers pierdut pe pământ la capătul civilizaţiei renaşte să domine acel unic, fiinţa cosmică aflată pretutindeni. Dragostea care se refuza universului lui Eminescu se desfăşoară indiferent între care spirite imateriale ce sălăşluiesc acolo, chiar şi între ruinele neantului: „Saturnii morţii în asfinţit învie/ În cimitir de stele-aud libaţii".

Într'o liniște tainică poetul trece peste apele cele mari, călătorind în sine, „la cerul negru steaua mea se-ascunde / Doar o presimt şi nu o descifrez / Ea, cheia tainelor, mă trage'n miez / Şi-alunec peste apele afunde". Gândurile sunt tulbure furtuni, privirile lacuri gemene; o muzică de astre înmormântează parcă gestul fantastic al existenţei. Pământul tinde să fie trupul iubitei, locul în care etern să poarte oaza nemuririi. Poetul e un nemuritor. Dormind pe o pernă de aer, somnul, visul îl mângâie. Oare cât a căutat omul din poet mângâierea ? „În ochii tăi îmi spăl întâi privirea/ Şi apoi/ Privesc cerul".

Poetul nu reuşea să fie fericit, decât prin imaginaţie, respirând ispitele[383]. Lumea urbană nu'i era inspiraţia, ci obsesia, obsesia a ceea ce n'avea să vină din cauza clară a pierderii purităţii cosmice în minciuna terestră. „Imn, templu, sărbătoare / Se roagă, cine, oare ?"

Ce minune a creierului făcut anume să iubească şi destinat suferinţei aduce hârtiei aceste versuri: „M'afund în marea muzicii / Să pot. În ceas adânc / Să'ţi desluşesc / Tăcerea?"

N'am ascultat încă pe nimeni rostuind inima şi sufletul acestui trecător al oraşului. Cine poate afirma câţi aşa-zişi artişti şi critici au „chemarea" şi câţi genetic sortiţi să ajungă la capăt nu au reuşit datorită cine ştie căror împrejurări ?

Jean Baptiste Du Bos spunea: „…cei mai mulţi pictori şi poeţi nu judecă pornind de la sentimente, nici ţinând seama de gustul firesc al oamenilor, desăvârşit de comparaţie şi experienţă, ci judecă pe calea analizei. Ei nu judecă asemenea unor oameni înzestraţi cu acel al şaselea simţ despre care am vorbit, ci ca nişte filosofi speculativi". Îi împărtăşesc opinia mai ales că simt, eu am posibilitatea receptării singulare, fiecare conţine unicitatea, fiinţa universală revărsată pentru a desăvârşi deosebitul[384] .

La Florin Mihai Petrescu receptarea cosmicului cu celulele mele nervoase nu se poate face decât închipuindu-mă eu însumi a conţine informaţia lui genetică. Puţini sunt în lume oamenii care să se înţeleagă reciproc perfect, să trăiască folosind aceeaşi lungime de undă. Nu de puţine ori întâlnindu'ţi corespondentul lumesc nu ai însă pregătirea necesară morală sau socială să fii în tovărăşia lui fericit.

Poate că această maladie, cu siguranţă sinaptică şi de mesaj telepatic să'l fi urmărit şi chiar distrus ca om (puţine sunt zilele ce s'au numărat în contul lui). Uitatul, căruia lebăda mea i'a

[383] Promovarea nonvalorii era, ca și acum, criteriu absolut.

[384] „Un poet trebuie să considere toate lucrurile ca fiindu'i date, chiar şi nenorocirile. Nenorocirile, înfrângerea, umilința, nereușita, acestea sunt uneltele noastre… Ni se dau greşelile, ni se dau coşmarurile, iar sarcina noastră este să le transformăm în poesie… Deci nu cred că trebuie să'mi cer scuze pentru greşelile mele"(J.L. Borges)

devenit până la contopire simbol, continuă să treacă pentru noi acolo, pulsând din infinitul operei sale, cum singur prevedea imaginându-se: „O lebădă cântând nu doar o dată/ Şi-atunci trist, în prag de a muri,/ Ci pasărea cu voce siderată/ Plutind atât cât astrele vor fi". Vizionarul, „ecou luminii'n rouă de cleştar" e un model cosmic prin el însuşi posibil de urmat de orice creator, model sinaptic de deficit sau prisosire, cine ştie: „şi parcă alt potop n'o să mai fie…".

Arthur şi Merlin - dorinţe neuronale

Ce-am avut de demonstrat cu aceste ctitoriri de erudiţie pseudomedicală ? Nimic în plus decât faptul că ştiinţa va putea într'o zi să ne arate păcatul săvârşit când am râs sau combătut chiar lumea magică, visul, dorinţa utopică, dar care nasc dintr'o conştiinţă anterioară sau transmisă genetic, percepută din câmpul nostru biologic atemporal şi aspaţial.

Sinapsa concepută ca un punct extraordinar de important în sensul necunoscut al descărcărilor, al emisiilor cuantice de substanţe chimice declanşează mişcarea, acţiunea, sensul vieţii umane cu urmărirea parcă destinică a unor cărări ascendente spre cunoaşterea ascunsului adevăr (pot oare ele în cantităţi diferite, în proporţii de cine oare stabilite să codifice mesajul transformat tot de ele în energii bănuite doar?). Această căutare aminteşte de Ghilgameş, de Ulisse şi de cavalerii Mesei Rotunde.

Legenda mitică din urmă este fundamentală culturii noastre, marcând definitiv sfârşitul antichităţii şi deplasând inima lumii din succesivele-i peregrinări Orient-Mediterană-Atlantic. Aceasta este naşterea timpurilor moderne, însăşi concepţia puterii modificând-o: Arthur regele, Merlin vrăjitorul e stăpânul, aducând triumful inteligenţei asupra forţei.

După tradiţie toţi cavalerii Mesei Rotunde străbat cele mai alese şi pure virtuţi pentru a cunoaşte Graalul (după unii o nestemată căzută de pe fruntea lui Lucifer, pentru alţii, cupa în care se strânsese sângele lui Cristos; dar pentru toţi o lumină magică ce le va dezvălui lumea interioară a omului superior, gânditor). Lumea aceasta mirifică parcă se îmbină cu basmele populare. Până şi vrăjile par asemenea.

Zânele „cunoşteau puterea descântecelor, a pietrelor şi a ierburilor şi datorită acestora rămâneau tinere frumoase şi bogate după bunul lor plac". Totul pare în descrieri o amăgire: „lacul în care păruse că se azvârle cu el nu era altceva decât o vrajă pe care o născocise mai înainte Merlin pentru ea – în locul în care apa părea anume mai adâncă se aflau case frumoase şi îmbelşugate în preajma cărora curgea un râu foarte bogat în peşte; dar nălucirea unui lac acoperea toate astea". La fel cu imaginile eminesciene din „*Miron şi frumoasa fără corp*" întâlnim visarea epică transformată în poezie magică:

„Merseră mult până ce sosiră pe malul unei văi singuratice, în fundul căreia zăriră o fortăreaţă straşnic împrejmuită din toate părţile cu şanţuri adânci de apă şi cu ziduri trainice şi groase" … „Lancelot recunoscu Castelul Întâmplărilor Ciudate. Merse pe strada cea mare fără să vadă pe nimeni, intră în palat care părea pustiu, trecu prin sala tăcută în care lumina lunii se revărsa fără zgomot prin vitralii şi fu oprit de o uşă închisă, dincolo de care o voce"… „ieşi de acolo o puternică lumină, atât de mare încât ai fi crezut că tot soarele se adunase în camera aceea şi îşi răspândea razele. Şi după ce îşi reveni din prima uimire, Lancelot zări Sfântul Graal pe o masă de argint, acoperit cu o ţesătură de mătase roşie şi

împrejmuit de îngeri" … „văzând aceasta Lancelot se ridică în picioare şi vru să treacă pragul, dar de îndată îl întâmpină o pleasnă de vânt, dogoritoare ca nişte cărbuni aprinşi: totul se mistui din ochii lui şi căzu jos ca mort".

Nu credeam poveştile sau nu le înţelegeam. Şi unele particule sub-atomice demonstrate în existenţa lor efemeră n'au fost încă puse pe de-a'ntregul în evidenţă. De ce să ne mirăm de *minunile* evului mediu ?

Pe tumulul de la Tintagel, Masa Rotundă cu douăsprezece jilţuri premerge istoric, şi ea, mesei tăcerii a lui Brâncuşi. La Stonehange cercul pietrelor rămâne una dintre cele mai fascinante construcţii megalitice care-ar fi sugerat după legendă lui Arthur rotunjimea mesei. Imperiile şi civilizaţiile s'au născut, au crescut şi s'au bucurat de mărire. Tot ele au dispărut lăsând loc altei naşteri.

Lancelot nu poate cunoaşte mai mult din faimosul Graal precum Galaad, fiul său neîntinat, care aşezat la Masa Rotundă descoperă vasul într'o luminaţie exorbitantă ce'i obligă pe toţi ceilalţi să'şi acopere feţele. Deci ceea ce căutau cavalerii era lumina interioară de care am amintit.

Oare nu strălucirea stelelor din gândurile noastre în corelarea lor vitală cu cele cosmice, siderale e ceea ce tulbură mintea, determină furtuni şi pace (chiar pacea naşte din furtuni) în creierele ce folosesc drept locaş iubirii şi sentimentelor sufletelor noastre (aureolele sfinţilor din icoane) ? Dar fără a se tulbura, fără puţinul ieşit din comun, cum ar putea să învingă o nouă raţiune, chiar dacă pentru timpul său geniul e iraţional ?

Antinormal, nebunul e de cele mai multe ori un bun.

*

Zburăm în vis. Mult timp în vis zburăm. Până într'o zi. În somn oamenii îşi anunţă rezolvarea grijilor, a grijilor care vin[385] ; şi zboară. Noaptea e cel mai bun sfătuitor, spune proverbul. De ce noaptea ?

Pentru că noaptea şi undele radio călătoresc nestingherit şi razele stelelor ajung pe retina noastră, pentru că presupusele celule adormite ne lasă receptorii să ne sfătuim cu semenii, cu cerul, cu noi înşine în această plasă cu ochiuri de gândire. Chiar dacă nu dormim!

Stăteam în plină zi pe o căldură dogorâtoare în poiana unei păduri. În râpa ce urma marginii ei, bălţi şi stufăriş. Frigul se simţea la câţiva metri, de acolo de unde frunzele uscate îngroaşă pătura de humă ce oprea iarba. Păsările au început să cânte. La fiecare mişcare a mea, în ecou se transmitea în toate pădurea o altă melodie. Şi nu înţelegeam cîntecul lor (câtă asemănare a realităţii cu Dino Buzatti!).

De ce Merlin să nu fi fost el însuşi un cititor, nu în pietre ca la Mircea Eliade, ci în această pânză gânditoare a lumii prevăzută a exista în legendele cele mai vechi şi până la textele ştiinţifice cele mai realiste ?

De ce să nu înţeleg şi eu, concentrându-mă, minunăţiile lumii ?

Fenomenele cerebrale declanşate prin cele auzite vă ajută să sintetizaţi minunile pe care le ştiaţi şi de care însă din lipsă de timp făceaţi abstracţie. Iată pentru noi o ultimă închipuire ce se plămădeşte pe cine ştie ce ecrane spaţiale a lumilor noastre.

Pe insula magică, pe Avalon se odihneşte Arthur, cel rănit de fiul său Mordred şi pe care'l ucisese laolaltă cu toată floarea cavaleriei sale. Semnul existenţei proorocite de Merlin – sabia Es-

[385] „Profeţie şi presimţire. Cum să le examinezi în faţa întrebărilor rămase fără răspuns? De exemplu: în ce măsură imaginea-viziune constituie o predicţie reală şi în ce măsură profetul va modela viitorul ca să corespundă profeţiei?"(Franck Herbert)

„Conceputul de progres acţionează ca un mecanism de protecţie destinat să ne izoleze de teoriile viitorului"(Franck Herbert)

calibur - alunecase în fundul lacului Doz Mary Pool unde, după legendă, o va căuta la sfârşitul vremilor.

Astfel se închid şi alte cercuri, cum spusese vrăjitorul la încoronarea regelui „aici se'ncheie timpul zeilor pentru a se deschide cel al oamenilor".

Introspecţie mnemoclastică în oglindă

Trăind izolat, neputând comunica prea mult cu oamenii, stau adesea cu mine însumi, fac muzică şi când găsesc ceva interesant iau note pentru a mi le citi mai târziu. Nu'i vina mea dacă aceste simple notiţe sunt în formă de versuri şi câteodată par vaiete – spunea Bacovia, răspunzând interviului luat de I. Valerian.

Am recitit gândurile exprimate de poet în însemnări, proze, versuri, cum şi cele despre el şi opera sa. Să fi fost omul-poet un însingurat, poetul-om un refulat ? A fost el un bolnav incapabil să înţeleagă ce se întâmplă cu lumea pe care o percepea în gând ? Am încercat să'l apropii de Lautréamont prin viziuni freudiene.

Am încercat să descriu nu o boală, ci tipul anormal în care s'ar încadra comportamentul liric al poetului. Armonie şi disarmonie în acelaşi om...

Am pornit de la premisa că Bacovia, el însuşi a fost *o oglindă* cosmică, iar prin intermediul celulelor sale mnemo-cognitive în centrul lumilor, a creaţiei, a geniului uman.

Sufletul bacovian nu reflectă, ci *refractă* cosmosul precum zi de zi o fac frunzele, pietrele, apa, metalul, dar mai ales omul în modul cel mai conştient, doar că surprinde fenomenele şi le redă

fără a le mai explica. Citiţi vers după vers. Iniţierea vine citind. Descriu un peisaj vizual, sonor, olfactiv, gustativ, tactil prin cuvinte. În plus percepeţi şi acel *ceva* simţit fără cuvinte.

Oglinda, cum spunea Roland Barthes în „*Imperiul semnelor"* e vidul pentru orient şi nu un obiect narcisiac ca în occident. Ea captează alte oglinzi şi această reflectare infinită este vidul însuşi, *marea refracţie* cum am defini-o noi.

Blaga afirma în 1935 că multe momente şi aspecte aparţinând conştiinţei ar putea fi socotite drept reflexe ale inconştientului şi ele „se integrează, nu numai ca semnificaţie şi ca finalitate în angrenajul complex al inconştientului, ci în afară de aceasta, aceste momente şi aspecte sunt prin ele însele un reflex al substanţei şi conţinuturilor ca atare ale inconştientului". Noi nu o identificăm *personanţei,* care poate avea în raportul cu ştiinţele exacte, azi, un statut real. Încercăm să depăşim ideile creativităţii inconştiente printr-un mod logic şi încă nedemonstrat pe deplin în biochimia activităţii sistemului nervos central.

„Geneza cosmică şi geneza poetică au acelaşi principiu şi dezvoltare" – afirma Georges Poulet în *Metamorfozele cercului*. Sufletul poetului este în acelaşi timp şi centrul de unde naşte universul şi sfera infinită care'l conţine ca pe un punct. În fiecare punct finit al spaţiului sufletul uman se poate constitui ca centru şi să se servească de spaţiu ca să atingă şi să cuprindă întregul. Lumea e un câmp deschis pe care omul îl invadează cu gândirea. Macro şi microcosmosul se interferează aici, univers şi suflet uman.

În univers orice mişcare trebuie să producă unde - unde, ca şi infinitul celor produse de aruncarea unei pietre în apă. Primim astfel informaţii despre tot ce se întâmplă în univers. „Tous les êtres circulent les uns dans les autres" – scriau Diderot şi Pascal şi afirmă primul că omul, spiritul său poate fi ca şi astrul, centru universal. Şi parcă pentru a demonstra această idee gândul lui Charles de Bouelles mi se pare edificator: „L'homme est un rien en face de tout…, pour qu'il devienne l'oeil de tout, le miroir de la

nature, détaché et séparé de l'ordre de choses, placé loin de tout pour être centre de tout".

Iată deci sistemul nervos, centru al cunoaşterii, dar şi un centru al forţelor, fiind la rându'i fântâna izvorând, un principiu de inspiraţie şi de mişcare, o centralizare parcă secretă.

Prin lumea infinită, conştiinţa umană e determinată să hălăduiască mereu precum şi Bacovia e un rătăcitor în pofida aparentei sale claustrări.

„Captif en ce moment sur la Terre, je m'entretiens avec le coeur des astres, qui prend part à mes joies et à mes douleurs", scrie Nerval, ca o unitate sufletească a multora născuţi nu contează unde şi când pe suprafaţa acestei planete.

În acelaşi timp viziuni multiple îl apără şi raze magnetice emană din el, din ceilalţi, traversând fără obstacole lucrurile infinite. Deci creaţia prezintă o bază de receptare mai fină, mai penetrantă a *interferenţelor* universale.

*

Am înţeles condiţia creaţiei în activitatea nervoasă superioară ca un balsam şi ca o necesitate, emanaţia noţională a cuantumului memorat prin propriul mod de gândire din totalitatea percepţiilor senzitive incluzând şi simţul telepatic şi cel al cunoaşterii prin inconştient a sideraliei.

Mnemoclastia sugerează un circuit vital al stocării mesajului mnemic, al dizolvării (distrugerii, cu toate că termenul cel mai corect ar fi al topirii) informaţiei primordiale şi dobândite conştient sau inconştient cu păstrarea celulară a matricei în care să poată avea loc oricând renaşterea, asamblarea şi folosirea creatoare a acestei informaţii.

Deci întregul fenomen modulat la rându'i de condiţiile date genetic este reprezentat de constituirea în cuvânt a cuantelor blastice născute din matricea mnemoclastelor.

Gigantica textură neuronală pe care o reprezintă sistemul nervos uman, necesită o precisă şi nuanţată interconectare pentru

o funcţionare perfectă, adaptată şi armonioasă. Toată această reţea în care spaţiul înconjurător aduce mesajul său mnemic emană la rându-i valuri de gânduri.

Puţinii care s'au aventurat în necunoscut, urmând în sens invers razele refracţiei cosmice, mesajul involuntar transmis prin sufletul însingurat poetic, au sesizat greutatea sau imposibilitatea prezentării acestuia prin cuvinte.

Simplitatea poeziei lui Bacovia e ca un sistem binar. Reducerea semnelor cât mai mult face posibilă transmiterea mesajului la o colosală variabilitate genetică de receptori umani; mesajul trece prin mulţimea de sinapse, pătrunde în imensitatea neuronală şi aici se înmagazinează creându-ne fără a fi cunoscut vreodată traducerea simţămintele cele mai diverse.

Bacovia a fost un receptor-emiţător, precum cea mai mare parte a marilor artişti, condiţie ce mi se pare esenţială pentru un geniu. Totul e decodare şi codificare, fără a te întreba care e lumea percepută în lumina ta: „E ziuă şi întuneric…", „Creierele ardeau la flacăra de soare…/ Pustiul tot mai larg părea…", „Muzica sonoriza orice atom…/ Dor de tine şi de altă lume".„Aud materia plângând". „Eu prevăd poema roză a iubirii viitoare…/În oglinda larg ovală încadrată în argint".

Lumea noastră trecută prin simţurile sale, triste, obsedate, claustrofobe. Şi totuşi de unde vine lumea aceasta ? Din mintea lui, din alambicul creativ al minţii sale, într'un moment de linişte sau muzică transformată în culori (ca la Van Gogh). Şi totuşi e altă lume[386].

*

Trecând prin elementele lumii noastre, Bacovia scria : „Nu'i mâini / nici azi / nici ieri / timpul". Să fie aşa cum discută Mircea Eliade în *Insula lui Euthanasius*, traducând din sanscrită:

[386] „Există în toate lucrurile un ritm care participă la universul nostru. Simetrie, grație, eleganță – veți regăsi aceste calități în ceea ce sesizează adevăratul artist… Este clar că schema finală conține propria fixitate. În această perfecțiune, toate lucrurile merg la propria moarte"(Frank Herbert)

Sarvam dunkham, sarvam anityiam (totul e durere, totul e trecător)? Aş spune că mai degrabă spaţiile se perindă prin aceste versuri la timpul apei primordiale (zăpadă sau ploaie) aducând ca şi razele – gânduri. E o adevărată alchimie a plumbului, elementele iniţierii spre moarte, spre trecerea Styxului întru scufundarea în anxietate a spiritului (C. Călin).

Totul e îngheţat şi ars în acelaşi timp. Numai spaţiul cosmic e în acelaşi timp ars şi îngheţat. Stele incandescente plutesc în plumbul metalelor grele, metamorfozate în aur şi gaze rare şi inerte. Şi în jur frigul imens care privitorului neputincios, spirit vital, organic îi este singurul mai apropiat, mai propriu pentru vieţuire. Aici nu e timp, aici nu e decât un spaţiu, un loc de întretăiere cosmică a tuturor timpurilor.

Violetul e ultima culoare a curcubeului, în partea opusă se reîntâlneşte cu suratele lei ca şi renaşterea memoriei în matricea mnemoclastică; în acest spaţiu e depăşit momentul morţii universale perceput de poet: „şi e târziu / şi n'am mai murit".

Prin Bacovia, ca şi prin toate geniile umane, în mecanismul receptării sinaptice au interferat spaţiile şi timpurile la un singur numitor şi numărător. Suntem deci martorii acestei interferenţe.

Mesajul sinaptic

Dumnezeu există, şi cel mai simplu mijloc de a intra în legătură cu el e rugăciunea[387]

Simt cum ceva loveşte în timpane (nu timpanele urechii, ci ale creierului), în reţeaua aceasta imensă, de neconceput, infinită în spaţiu finit,

[387] Désirée Hirsch

loveşte un gând, o stranie idee… ceva de mult, din totdeauna bate la uşile necunoscute, bate să priceapă într-o zi omul, fiinţa raţională; simt o apăsare, dar din orice parte, de pretutindeni. Eu însumi plutesc, da, plutesc în acest *mesaj* transmis de cine ştie când, din totdeauna, tuturor, imensei sideralii pentru totdeauna, gândul mesaj ce trebuie descifrat. Cine va reuşi să descifreze fi-va identic cu mesajul, se va identifica cu divinitatea. Căci Dumnezeu e mesajul, material şi spiritual, fiind în acelaşi timp peste tot în univers, deci şi în noi.

Plutesc, simt cum plutesc în mesaj. E starea mea de bine.

Oare câţi n'au încercat, cărturari, artişti, monarhi, profeţi şi preoţi sau magi să citească mesajul. Au reuşit în parte. Ei sunt marile genii. Puţini s-au identificat însă cu Domnul: Moise, Ioan, Iisus, Arthur… puţini. Şi cine reuşeşte e împărat al lumii – cum se va numi acela care va descifra mesajul ? – mă întrebi şi mi'e frică să'ţi răspund pentru că simt că înţeleg pe zi ce trece mai mult, totul devine mai vizibil şi ştiu ce alţii nu ştiu şi nu pot încă să le traduc.

E clipa de lumină. Am scris prea mult. O aureolă de aur viorie pluteşte peste cerul de un verde plin de raze din jurul gândului. Degeaba deschid ochii. Cei din jur nu văd. Sau văd cu totul altceva, altcumva ce este în jur. E o clipă de lumină.

Sus, jos, oriunde e mesajul. L-am citit în versuri, în culori, în sunetele gândurilor minunate ale muzicii universale. De unde'i ? De când ? De ce le-aud eu ? Nu e auz. Simt. Acesta e cuvântul de tradus: *simt*. Nu a crede, era un fel de a traduce cu milenii în urmă: crede şi nu cerceta. Sigur că pentru a ajunge la a crede trebuie întâi să ştii. Deci *ştiu*.

Înseamnă că şi-acum vorbeşte cineva cu Dumnezeu, precum o facem noi, unul cu celălalt ? mă întrebi şi întrebarea ta nu'i într'atât de puerilă pe cât pare. Desigur, îţi răspund şi mă gândesc ce înseamnă a vedea. Desigur aşa cum noi ne vom vedea peste o mie de ani şi vom discuta sau râde de cei ce vor întreba atunci ca noi. Dar cine citeşte mesajul în care plutim şi când ?

Simt cum ceva loveşte în timpane (nu timpanele urechii, ci ale creierului), în reţeaua aceasta imensă, de neconceput, de sinapse şi dorinţe şi pe zi ce trece simt că înţeleg tot mai mult mesajul şi simt că ştiu.

Degetul lui Demiurgos şi cunoaşterea senzorială[388]

În semnificaţia sa umană pielea reprezenta contactul total al fiinţei cu lumea înconjurătoare. Capacităţile simţului tactil de a aduce informaţii complexe despre mediu, despre situaţia şi situarea omului în context universal, fie el social, fizic sau spiritual, constituie motivaţia unei aplecări profunde: posibil ca acest conducător al tuturor simţurilor în procesele treziei şi somnului să dea plenitudinea adâncimii sau superficialităţii formelor. Simţim, iubim, urâm; pipăim şi suntem pipăiţi, prin intermediul pielii ne cunoaştem şi cunoaştem. Dermografia, percepţia dermo-optică, simţământele transcedentale ale suprafeţelor acoperite de haine, pătrunderea luminii şi a muzicii, dansul, toate sunt fenomene a căror cunoaştere elucidează unitatea lumilor.

Neputinţa noastră, ca şi la Blaga, rezidă din imposibilitatea de a ne reproduce pe noi înşine precum Marele Anonim. Eminescu însă pătrunde în mecanismul atingerii divine, amintind de trecere, de marea trecere: "Când mă atingi, eu mă cutremur/ Atârnă viaţa

[388] Liviu Pendefunda, *Contact int'l,* 1, 1-2, 1991

mea de veci". Ca şi cum atingerea modifică calităţile intelectului: "Pe frunte'mi mâna n'o s'o luneci/ Ca să mă faci să'mi ies din minţi//...Viaţa'mi pare-o nebunie/ Sfârşită făr'a fi'nceput// În toată neagra vecinicie/ O clipă'n braţe te-am ţinut".*(Te duci).* Clipa de iniţiere căreia'i este tributar poetul este capabilă să constituie măsura procesului de cunoaştere, năzuinţă a pătrunderii în univers. Discursul rostirii se întrerupe în momentul despărţirii, rostirea fiind ca la Noica o posibilă modificare a lumii. Noica scrie: "Omului poate să nu'i fie dat să rămână la înălţimea aspiraţiei sale; dar dacă mijloacele au fost la nivelul aspiraţiei (aşa cum spune înţelepciunea indiană, că mijloacele trebuie să fie la înălţimea scopului), atunci ele pot rămâne undeva, în pajiştile eternităţii. Eroul se poate degrada, dar mijloacele sale nu, dacă au fost cu adevărat bune, aşa cum erau gândul şi ţinta eroului". Scrutarea existenţei şi dorinţa de întrepătrundere întru înălţare apar pregnante în poemul eminescian *Miron şi frumoasa fără corp,* cel mai complex şi cutremurător creuzet de adevăruri din creaţia marelui poet şi care poate ilustra profunzimea intuiţiei folclorice din basmele româneşti (cum ar fi *Tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte*). Noica scrie în *Sentimentul românesc al fiinţei*: "ce ştie în schimb basmul acesta folcloric, şi o ştie cu siguranţă, peste ceea ce a regăsit astăzi - pe căi ştiinţifice, firește - mintea omului, anume că timpul curge într'un fel în câte o parte a lumii, să zicem a cosmosului, şi altfel în câte o altă parte". Timpul şi spaţiul îşi găsesc locul doar pentru a întări demonstraţia relaţiei universale a omului prin simţurile sale, mai ales prin cel tactil. Apropierea de iubită, de fenomenul cosmic prin care Eminescu înţelege pătrunderea dermică a omului în eternitate, are un sens spaţial şi temporal totodată: "Cum oare din noianul de neguri să te rump,/ Să te ridic la pieptu'mi, iubite înger scump,/ Şi faţa mea în lacrimi pe faţa ta s'o plec,/ Cu sărutări aprinse suflarea să ţi-o 'nec/ Şi mâna friguroasă s'o încălzesc la sân,/ Aproape, mai aproape pe inima'mi s'o ţin// Dar vai, un chip aievea nu eşti, astfel de treci/ Şi umbra ta se pierde în negurile reci,/ De mă găsesc iar singur cu

braţele în jos/ În trista amintire a visului frumos .../ Zadarnic după umbra ta dulcele întind:/ Din valurile vremii nu pot să te cuprind." (*Din valurile vremii...*).

Tandreţea, căldura, tremorul, înţepătura intervin să consolideze armonia. Fantezia poetică, visul, proiecţia propriei dorinţi într'o arhitectură a imaginarului îşi are originea în amintirea iniţierii, a lumii de dincolo, redescoperite în complementaritatea femeii iubite - un templu în care veşnică e doar nemulţumirea şi fericirea e cumul de clipe, ca nişte ferestre spre univers. Mai mult decât dragoste şi afecţiune emană din pielea ce ne înconjoară. Mai mult decât un univers ia contact cu noi prin intermediul ei. Haina nemuritoare a imaginii, cântatul cuvântului şi unduirea vântului, dulceaţa buzelor şi freamătul nărilor abundă în versul poetului. Dar să nu uităm că şi pentru el plutirea existenţială e un nor fecundând lutul cu lacrima ploii: "Cum mângâie dulce, alintă uşor/ Speranţa pe toţi muritorii !/ Tristeţă, durere şi lacrimi, amor,/ Azilul îşi află în sânu'i de dor/ Şi pier, cum de boare pier norii."(*Speranţa*).

S'ar putea crede că Eminescu presimte dorinţa femeii de a fi la rându'i iniţiată în braţele iubirii, femeia împlinindu-se în zămislirea vieţii; universul, el însuşi aşteaptă mintea fecundă a omului. Neputând fi despărţite de viaţă, cugetul, rostirea, raţiunea formează un tot, o entitate a conştiinţei universale în care identitatea materiei şi spiritului tinde spre absolut.

Astfel şi în poemul amintit, Miron, homo cogitans, pătrunde tărâmul fermecat concentrând raţiunea şi voinţa întru dorinţa iniţierii. Frumoasa zână, cea care i-ar putea oferi reîntoarcerea spre "imago mundi" impresionează toate simţurile omului din el cu excepţia aceea ce descoperă abia acum că este primordial, *inţierea pielii* care lipseşte: "Şi el braţele'şi întinde/ Rumeneşte şi s'aprinde/ Pe când ochii lui o sorb/ Dar nimic în braţ nu prinde -/ Căci frumoasa'i fără corp."

Cât de falsă pentru cunoaştere se dovedeşte a fi vederea ! Auzul, mirosul şi gustul sunt şi ele semne ale efemerului. Pipăitul

nu e dat însă oricui. "Veşnic tinde a lui mână/ Dup' imaginea'i divină/ Vrea s'o strângă, s'o omoare,/ Dar deşi de nuri e plină/ Totuşi umbra'i ca din soare." Spaţiul terestru, limitat, nu poate constitui decât locul de pornire întru gândire, speranţă şi vis. Locul inserţiei înspre universal are menirea să poarte căldura pielii, focul începutului pe care îl căutăm în dragoste; încercăm prin spirit să ajungem acolo unde cei mai mulţi purced prin reîntoarcere în materie. "De aici rezultă - scrie Eminescu - că noi am fost întotdeauna şi vom fi întotdeauna determinaţi aşa cum suntem şi cum că moartea este numai un vis al imaginaţiei noastre. De aceea a nu fi fost niciodată este singura formă a neexistenţei."

Oscilaţiile minţii în raport cu informaţia receptată prin memoria şi iniţiativele cognitive ale pielii, în raport cu starea eternă a materiei comunică ritmica apariţie în câmpul semantic al versurilor a unei idei fundamentale, subliniată şi de Mircea Eliade: motivul mormântului, al îmbrăţişării, al mamei reprezintă învelirea permanentă cu eternul şi dorinţa acestuia de a extrage din noi iniţierea predată şi care să'i devină matrice zămislitoare ulterioară.

Existenţa comunicării cu lumea cealaltă, reală, ireală sau abstractă, precum la Blaga, Bacovia sau Nichita Stănescu, fără a înspăimânta, este transmisă prin vers, la marginea ordinii şi armoniei, o simţire de destin eminescian, o licărire de conştiinţă ascunsă înfiorării convenţionale. Cosmosul e construcţie în jurul pielii noastre şi respiraţia lui pătrunde prin toţi porii să impregneze celulele capabile de rezonanţă cu undele neantice. O nouă semnificaţie pare a se naşte din înţelegerea simţului tactil, la rândul său cuprins şi transmiţând atâtea înţelesuri.

La Eminescu cunoaşterea senzorială capătă dimensiuile cosmice asemănătoare degetului demiurgului sub penelul lui Michelangelo.

Degetul lui Demirgos şi durerea

Durerea reprezintă nu numai o tulburare a fundamentelor biologice sinaptice, de comunicare a unor modificări receptoriale trupeşti sau psihice modulate în mod particular de suflet, ci şi manifestarea umană a fenomenelor metafizice capabile să inducă simţăminte simple. Acestea se manifestă prin limbajul obişnuit de care suntem capabili a'l utiliza pentru a evidenţia fenomene percepute de cei aleşi să le înţeleagă. Cum şi prin ce cuvinte ar fi putut marii poeţi să rostească, să scrie, să descrie visul a cărui traducere rămâne eternităţii în limba strămoşească ? Inventarea şi răstălmăcirea limbii nu sunt decât mijloace de a apropia traducerea de fenomen. Durerea e o comunicare, care însă nu relevă doar o interpretare ci o simţire, Nichita Stănescu percepând cu întreaga sa fiinţă şi prin conştiinţe asemănătoare căilor nervoase ale deviaţiilor de sensibilitate, ceea ce azi citim, auzim şi reverberează în structurile noastre cerebrale. Deci utilizarea obişnuitului pentru a structura limbajul divin poate fi un mijloc de comunicare poetică. "Putem să reflectăm cu seriozitate asupra raportului cuvânt-materie şi, inversând realul, să ne reculegem asupra acelui *la început a fost Cuvântul*" scria poetul în *Respirări* (ed. Sport-turism, 1982).

Pornind de la aceste sumare consideraţii să amintim sinteza într'o exprimare artistică a tuturor percepţiilor sensoriale din reţeaua admirabilă a sinapselor cerebrale. "Nu putem inventa sentimentele. Le putem descoperi şi exprima, iubi şi urî, le putem apropia de inimă sau le putem respinge"(*id.*). Cele cinci simţuri primordiale, auz, gust, miros, pipăit şi văz se combină într'o egală măsură cu percepţia cosmică determinând sinaptic o reverberaţie unică în literatura noastră: "E frig astă seară, afară,/ cele două jumătăţi ale creierului/ mi le-am înghesuit în ochi/ ...De aceea, te rog eu pe tine,/ nici măcar nu mă atinge/ cu o privire/ Pielea mea

toată e o meninge."(*Operele imperfecte,* ed. Albatros,1979). Să nu uităm durerea aparţine tocmai acestor învelişuri care suferă în locul creierului definindu'i ca un mesager tânguirea.

"Durerea poate fi întruchiparea vitală a erorii. Ea stă în rădăcina cunoaşterii şi a revelaţiei: naşterea". Însăşi iniţierea e o durere, naşterea fiind o încercare şi poetul în *Epica Magna* (Ed. Junimea, 1978) pătrunzând în interiorul fenomenului îl arată astfel prin cuvinte: "Omul se naşte din pasăre,/ pasărea din vierme,/ viermele din iarbă,/ iarba din resturile omului,/ naşterea omului din moartea ierbii,/ moartea pietrei din naşterea ierbii,/ naşterea pietrei din moartea apei..." Funcţia simultană a cuvântului de exprimare şi receptare a organismului ce'l emană conduc la un cerc de eternizare a transmisiei sinaptice. "Imaginaţia este un fenomen de conştiinţă, deci interior. Atât staticul pur, cât şi mişcarea pură (din punct de vedere estetic) sunt fenomene interioare". Iniţierea are loc întotdeauna în acea "imago mundi" descrisă şi de Mircea Eliade, ducând şi la realizarea actului creator de către Magister, Mamă, Univers. Ca şi naşterea Fiului lui Dumnezeu din femeie, Nichita Stănescu îşi cere o naştere, ştiind că aceasta, realizată conştient duce la iniţierea unui creier adult sub imperativul Spiritului. "De aceea îmi îndoi genunchiul şi'l pun/ pe genunchiul pietrelor, care'l îngână/ Şi mă rog de tine,/naşte-mă.// Ştiu tot ce tu nu ştii niciodată, din tine/ Bătaia inimii care urmează bătăii ce-o auzi,/ sfârşitul cuvântului a cărui primă silabă tocmai o spui,/ copacii - umbre de lemn ale vinelor tale,/ râurile - mişcătoare umbre ale sângelui tău,/ şi pietrele, pietrele - umbre de piatră/ ale genunchiului meu,/ pe care mi'l plec în faţa ta şi mă leg de tine,/ naşte-mă. Naşte-mă.", imporă poetul către Galateea în *Clar de Inimă* (Ed. Junimea, 1973).

Fiul lui Dumnezeu, Dumnezeu însuşi a avut nevoie de o nouă iniţiere în uterul Galateei-Maria şi încă o alta în răstignire prin durere. Astfel Nichita Stănescu cere, îngenunchiat cu sabia universului pe umerii săi, să pătrundă o nouă clipă a cunoaşterii. Amintindu'şi de luminescenţa putregaiului din pădure, poetul

consideră "lumina ca pe o stare prenatală, ca pe un timp neorganizat într-o structură". Şi iată că această organizare devine o cerinţă a poeziei sale: "Deodată gândul mi s'a schimbat în vedere/ şi ea a început să mă doară/ ca o dezmorţire" şi durerea în diversele ei forme se întrepătrunde cu simţul vederii "ca şi cum te-ai/ vedea pe însuţi tine de la o depărtare arsă/ ...cu dureroasa atingere prin mădularele trupului" şi operaţiile abstracte ale activităţii nervoase "străbat creierul cu sfâşietoare lumină". Gândurile "se aud", "liniştea'i suptă'n vârtej uniform/ şi vin sentimentele - o ştiu/ după foşnetul ierbii, verzui şi târziu/ după pocnetul monoton din cristale". Rar apar referiri despre gust la Nichita Stănescu: acru, sărat, dulce-amar, cuprinzând toate formele simţului într'o metamorfoză a spiritului ce străpunge, care este străpuns: "O ştiu după scoicile'nfipte în pietrele lungi, după gustul surâsului tău, ca de sare".

Poarta aerului este deschisă cu respiraţia, permiţând în acelaşi timp ca mirosul perceput să informeze înlăuntrul sufletesc al poetului: miros de lapte, de metal şi de femeie. "Dar mirosul, ah, mirosul/ te preumblă'n aer trează/ când îşi frânge'n două osul/ luna, secera vitează"; ca un leit-motiv în care se sufocă mirosul de piatră: "Tu, copacule, îmi arăţi frumosul cel mai frumos de pe tine,/ mirosul tău mi'l arăţi/ şi mă întrebi binemirositorule/ crezi tu ce seamănă cu o piatră, crezi tu ?".

Însă atingerea, ca şi la Eminescu, îşi găseşte cea mai frumoasă exprimare în opera nichitastănesciană. Începând cu iubirea "care mi te'ncolăceşte ca un fum, ca o viţă-de-vie/ în jurul pieptului/ în jurul tâmplelor,/ mereu fragede, mereu unduitoare...", cu sentimentele care "îţi vor găsi gleznele,/ îţi vor izbi gleznele/ cu umbre de fosfor te vor izbi în curând", atingerea pare a fi înlăuntrul eului şi mai puţin înafară, cu umbre şi lumini. Referindu-se la fonetica terestră în raport cu nervul divin citim: "Diferite sunt învelişurile: / iarba pentru pământ/ apa pentru peşti/ blana şi pielea pentru carne,/ ţipătul pentru frică,/ literele pentru cuvânt,/ şi, la urmă, peste tot aerul". Pielea, organ al

simţului tactil poate deveni, dulcea de ea, o amforă (*Epica Magna*), trupul putând deveni pentru iubita care'l îmbracă o respirare, dragostea putând fi înfăşurată în speranţă sau aer mat. Durerea se asociază tot mai mult atingerii, uneori exprimând fabulosul ireal: "Ghimpi mi-au crescut în interior/ înţepând ceea ce ar fi trebuit să mă învelească", alteori în sărut: "Spune'mi, dacă te-aş prinde'ntr'o zi/ şi ţi-aş săruta talpa piciorului,/ nu'i aşa că ai şchiopăta puţin, după aceea,/ de teamă să nu'mi striveşti sărutul ?"

De cele mai multe ori poetul încearcă să se depărteze de atingerile *simţului fără nume*, a acelei atingeri iniţiatice; învelişul cerebral, pereţii sinaptici sunt atinşi de univers mai ales noaptea: "Cea mai simplă acţiune împotriva morţii este visul de noapte". Şi-atunci surzenia, orbirea devin şansa de îndepărtare a omului de simţurile obişnuite. "Mă voi preface orb şi am să vin/ cu braţul întins, să'ţi mângâi chipul", "mai ales când voi fi orb, lumino". La nivelul sinapsei apare reverberaţia cuvântului, "ca vehicul al comunicării poetice", de unde şi ideea că sinapsa universală de la capătul degetului zămislit de Michelangelo în intuiţia lui Nichita Stănescu capătă o nouă interpretare. Interceptarea mesajului şi transformarea senzaţiilor simple în limbaj poetic devine un cântec: "Ai văzut vreodată vreo pasăre/ s'o usture aerul pe care'l zboară ?/Crezi tu, iubito, că peştele/ se zgârie de apa lui sărată ?// Putem noi doi să credem oare/ mirosului să nu se simtă bine în nări ?/ Poţi tu, obositor să crezi că fără mine/ ai naşte un răsărit de stea ?"

Poetul, deci, întrevede sensul colosal al transmisiei sinaptice, cu acţiunea propriei sale emanaţii spirituale de moderator al emiţătorului şi modulator al receptorului, acesta fiind capabil să influenţeze şi morfologia sintactică dar şi comunicarea însăşi. "Cuvânt văzut..., prin caracterul său obiectiv şi individualitatea sa subiectivă, produce realitate. El repercutează dublu: asupra emiţătorului şi asupra receptorilor, realizând comunicare prin particular, prin monadă". Iată cum în întreaga comunicare elementul introspectiv reface durerea ca tulburare a

elementelor sinaptice şi ca un răspuns complex la receptarea universală prin ferestrele divine: “Eu însumi eram sticla geamului,/ curat şi transparent ca sticla geamului,/ Şi prin mine privea cineva spre altcineva/ şi mă durea toată fiinţa mea de sticlă transparentă/ de privirea care mă străpungea, şi nu ştiam cine pe cine privea, prin durerea transparentă/ de sticlă, de geam, a mea”.

Dante şi Rosa Cruce

agnosco veteris vestigia flamme[389]

Teoriile lui Paracelsus de simpatie a luminii ne duc cu gândul la originea lumii, la lumina primordială, la informaţia vibratorie a Spiritului Creator. Misterele sângelui pe care preoţii lui Baal le utilizau pentru a face focul să coboare din cer nu era un secret pentru Divinul Maestru. Corespondenţa magnetică între membrele trupului, revitalizarea senzaţiilor prin chintesenţe simpatetice, sângele aruncat pentru răzbunare sau dragoste, iată secretul unor mistere pe care maestrul le folosea pentru vindecarea trupului şi a sufletului. După Paracelsus sângele este instrumentul viselor, el face ca creierul nostru în timpul somnului să fie plin de imagini, căci sângele este plin de lumină astrală, hematiile fiind bisexuale, magnetizate datorită fierului. El ajută celule creierului să recepteze şi să transmită sferelor înalte formele şi imaginile lumii. Oamenii devin ca nişte butoni sinaptici ai unor neuroni cosmici care formează împreună creierul Divinului Arhitect al Universului.

Cerul, dacă e să'l vedem cum îl văzuse Dante, se compune dintr'o serie de cercuri cabalistice împărţite de o cruce, precum

[389] Vergilius, *Eneida*, afirmă asemănător cu Dante, în *Purgatoriu*: "Nu e nicio picătură de sânge care să nu tremure în mine, recunosc semnele fiecărei flăcări".

pantaclul lui Ezechiel. În centrul acestei cruci înfloreşte un trandafir, asemenea celui renăscut din cenuşă pentru discipolul lui Paracelsus, care nu avea să fie niciodată iniţiat, aşa cum este prezentat în povestirea lui Borges.

Roman de la rose[390] şi *Divina Comedie* sunt două forme opuse ale aceleaşi opere: iniţierea în vederea obţinerii independenţei spiritului, satira instituţiilor contemporane şi formularea alegorică a marilor secrete ale societăţii rosicrucienilor. Romanul rosei este epopeea vechii Franţe, profundă în conţinut, dar prezentată facil, o revelare tot atât de reuşită ca şi lucrările lui Apuleius, a *Misterelor ocultismului* sau *Trandafirul* lui Flamel. Jean de Meung sau Clopinel au înflorit la curtea regelui Filip cel Frumos, în epoca templieră de vârf şi au fost contemporani cu bătrâneţea lui Dante. Dar iată că Opera lui Dante este un război deschis papalităţii prin dezvăluirea îndrăzneaţă a misterelor. Ioanită şi gnostică, el aplică îndrăzneţ figurile şi numerele Kabbalei la dogma creştină, negând ceea ce pare de neclintit în aceasta, călătoria autorului în lumile supranaturale îndeplinindu-se ca o iniţiere în misterele egiptene şi eleusine. Ieşind din prăpastia infernului, Dante urcă la lumină şi se foloseşte de corpul diavolului ca de o scară. Totul pare o profeţie a lui Faust care urcă la cer cu capul lui Mefistofeles învins. Rosa e un pantaclu. Are formă circulară, petalele corolei sunt tăiate în formă de inimă şi se sprijină armonios unele pe altele, caliciul său fiind de purpură şi aur. Alchimistul Flamel făcea din ea semnul hieroglific al îndeplinirii Marii Opere. Rosa fusese din toate timpurile o emblemă a frumuseţii, a vieţii, a dragostei şi a plăcerii şi exprimă la modul mistic gândirea secretă a iniţiaţilor din vremea Renaşterii, carnea revoltată împotriva represiunii spiritului, natura care se declara fiică a lui Dumnezeu. Trandafirul era dragostea care nu dorea să fie înăbuşită de celibat, viaţa care nu mai voia să fie sterilă, umanitatea aspirând la religia sa

[390] Început de Guillaume de Lorris şi continuat de Clopinel, a fost definitivat o jumătate de secol după capodopera lui Dante.

naturală bazată pe raţiune şi pe dragoste, întemeiată pe revelaţia armoniei fiinţei, al cărei simbol, viu şi înflorit, era pentru iniţiaţi rosa. Cucerirea acesteia era problema pusă de iniţierea ştiinţei, în timp ce religia lucra la pregătirea trimfului universal al crucii. La origine, crucea este un simbol protoistoric, esoteric scitic, egiptean, spartan, cretan, al dioscurilor, al zeilor acvini din India, înainte de a fi semnul lui Cristos sau Krishna. A îmbina Rosa şi Crucea reprezintă cea mai înaltă iniţiere, de care filozofia ocultă trebuie să ţină cont în sinteza universală cu fenomenele fiinţei umane. Eliphas Levi spunea că religia, considerată numai ca un fapt fiziologic, este revelaţia şi satisfacerea unei nevoi a sufletelor, existenţă necesară ştiinţific şi care negată, anihilează omenirea.

Şi iată că Rosa Cruce este la Dante această încununare. Elogiul templierilor, al doctrinelor francmasonice, al ştiinţei alchimiştilor îl formează pe titanul florentin rosicrucian şi precede prin opera lui gândirea ocultă a timpurilor care i-au urmat. *Amfiteatru al înţelepciunii veşnice*[391], el posedă o cheie pentru Apocalips, triplă şi unică, împărţind în şapte grade iniţierea în înalta filosofie. Cele nouă pantacle ale cărţii sunt: dogma lui Hermes, realizarea magică, drumul înţelepciunii şi lucrările pregătitoare ale Operei, poarta sanctuarului luminată de şapte raze mistice, o rosă de lumină în centrul căreia o formă umană întinde braţele în formă de cruce, laboratorul magic al autorului, sinteza absolută a ştiinţei, doctrina sa particulară.

Infernul lui Dante nu e decât un purgatoriu negativ, purgatoriul e ca un fel de acoperiş care astupă prăpastia infernului şi iată de ce autorul doreşte, ca intrând în Paradis, să arunce Purgatoriul în Infern. Şi acolo în cer e Rosa şi Crucea, dragi lui Dante şi oricărui iniţiat în tainele străvechi ale tradiţiei, cioplitori perfecţi ai pietrei filosofale, participanţi la ritualurile din protoistorie prezente şi azi. E asemănător cu eterna renaştere a păsării Phoenix, cu aparţia trandafirului în palma lui Paracelsus în care nu fusese decât cenuşa'i. E palingenezia, fenomen de

[391] Henri Kunrath, ocultist, prinţ suveran al rosicrucienilor, autor de splendide pantacle

electricitate magnetizată şi care face să apară o plantă vie într'un vas care conţine cenuşa acelei plante moarte de mai multă vreme.

Infernul este prezentat ca un con gigantic, ca o pâlnie inversată, situată în hemisfera boreală, cu vârful atingând centrul pământului, după cosmografia medievală, în mijlocul corpului lui Lucifer, îngropat în gheţurile Cocytului. Axa conului trece prin Ierusalim, spre nord şi în hemisfera australă prin insulele Purgatoriului, care la antipod ies la ocean. Această pâlnie se împarte în nouă cercuri concentrice, din ce în ce mai mici şi în care supliciile devin din ce în ce mai grele. Al cincilea cerc este realizat de mlaştinile Styxului, urmat de un zid al cetăţii Dite, marcaj între infernul de sus format din cele cinci cercuri şi un vestibul şi cel de jos format din ultimile patru cercuri. Începând de la a şaptelea cerc, râuri de foc, punţi şi puţuri pot fi trecute, dar nu cu forţe omeneşti, până la lacul îngheţat dintr'al noulea cerc. Ieşirea se poate face în partea opusă pe un drum în spirală, crestat în stâncă de fluviul Lethe, ducând spre Purgatoriu. Călătoriile au loc în sensul acelor de ceasornic, în ritual perfect. Purgatoriul format din şapte terase se termină cu cele două râuri, eternele izvoare ale uitării şi amintirii. De aici începe Paradisul format din zece zone, cerurile concentrice fiind sfere de repaus şi de mişcare.

Şi trandafirul mistic, în Paradis, seamănă cu un imens amfiteatru, divizat în două hemicicluri, de o parte credincioşii *Vechiului Testament,* de cealaltă ai *Noului Testament*, Sfânta Fecioară ocupînd locul cel mai înalt, iar al iubitei poetului, Beatrice lângă Rachel, la picioarele Evei, la nord femeile, la sud bărbaţii. Îngerii, arhanghelii etc. stau în ierarhia rosicruciană a cerurilor. Totul e de o precizie matematică a unei geometrii perfecte şi misterioase în versurile sale, poem de esenţă sacră. Dante spunea: trebuie ca explicaţia pe care o dau să fie literală, alegorică, morală şi anagogică. Savant şi teolog, poet şi rosicrucian, autorul îmbină armonios rosa cu crucea în Divina Comedie dantescă.

Normal, anormal, antinormal

Nu e decât un singur bun veritabil, demn de a fi dorit, înţelepciunea,
Şi nu e decât un singur rău de temut, nebunia.

Mă întreb adeseori de ce normalul, obişnuitul nu atrage, nu poate constitui subiect pentru opera artistică fie ea literară, picturală sau chiar melodică ? Numai pentru că suntem înconjuraţi de lucruri fade, inodore şi insipide; şi pentru că aşteptăm în fiecare clipă ceva nou, necunoscut să apară, să schimbe viaţa spre mai bine ?

Greu de presupus. Nu'i numai atât. Cu siguranţă autorul, adevăratul *mare artist* nu e *la fel* cu ceilalţi, el însuşi e antinormal (lasă'l, e poet – cuvinte cu un sâmbure de adevăr). Cine'şi închipuie că un om normal poate deveni un mare creator de frumos, greşeşte. Şi artizanul popular are ceva deosebit, un talent anormal înnăscut.

Nu orice nebun e şi un geniu ce poate uimi prin realizări artistice pe semenii săi, dar nu vom găsi cu siguranţă nici un mare artist care să nu aibă particularităţi ale comportamentului său social şi intim. Fiecare dintre noi, oglindă de reflecţie sau refracţie după caz, devine astfel capabil să reproducă acel ceva ce satisface pretenţia estetică a omului de gust, dorinţă inefabilă a omului obişnuit.

Arcul reflex noetic

Calea sinaptică spre illuminare[392]

"Hermes, Stăpân al lumii, ce locuieşti în inimă, cerc al lunii,/ Rotund şi pătrat, inventator al vorbelor limbii,/ ...profet pentru muritori..."

Creierul reprezintă o lume tainică şi în acelaşi timp stranie, ale cărui mistere se demonstrează a fi totuşi magnifice.

Lumea creierului capabil să constituie cheia existenţei omului în interrelaţie cu propriul organism şi cu Divinitatea ca informaţie absolută a întregului univers poate fi dezvăluită în

[392] Liviu Pendefunda, *Contact int'l,* 7, 15,1997

înţelegerea meditativă a unui răspuns sinaptic ce nu poate fi desprins de matricea organică a triadei vas-neuron-glie. Iată deci una dintre multiplele demonstraţii ştiinţifice întru existenţa în noi a informaţiei, a Cuvântului.

Proiecţia transferului informaţional în conştient se face în mod reflex respectând legile sistemului nervos. Arcul reflex noetic care se realizează între subconştientul omului şi Dumnezeu prin aure sau revelaţii în grade de iniţiere mediatică tinde să aducă ca raport universului nivelul intensităţii de reacţie a fiecărei entităţi de suflet uman.

Íntr'un somn normal, visele sunt imagini confuze determinate de griji, regrete şi dorinţi. Acestea pot fi reminescenţe ale reprezentărilor mentale inspirate de tendinţele şi emoţiile noastre, de senzaţiile percepute anterior visului, înregistrate de memorie şi intrate într'un proces creativ mnemoclastic. Deci sunt determinate de impresii senzoriale recente. Străbătând spaţiul-timp visele pot conduce spre iluminare. Conştienţa este uneori utilizată pentru a explica starea de trezie, de nesomn, starea care însă nu este clar înţeleasă ca nefiind aceea de conştiinţă. În conştienţă omul este conştient de toate senzaţiile sale, de toate percepţiile prin care mediul înconjurător îl informează asupra adevărului, fiind o experienţă sensorială într'o dimensiune spaţială. Activitatea neuronală a creierului compară mesajele primite cu propriile imagini stocate în memorie şi analizează distorsiunile ivite cu participarea psihică a percepţiei şi analizei. În vis experienţele reportează imagini mnemice şi interceptări extraumane atemporale şi din spaţii diferite celui în care creierul se află în presupusul repaos. De aceea se afirmă că visele sunt experienţe de conştienţă ale memoriei. Aceastea nu pot însă explica caracterul reflex realizat între inconştient şi conştient. Fenomenele devin mai complexe atunci când nonrealitatea se transformă în realitate. Illuminarea interioară se obţine atunci când între subiectul desprins de lumea trepidantă şi fluidul vital al noosului apare o

formă de exprimare a comunicaţiei. Beţia extatică determină stări asemănătoare aurei, a epilepsiei temporale, a revelaţiilor. Deci prin medierea unor substanţe se obţin aceleaşi modificări psihedelice pe care le întâlnim descrise din cele mai vechi timpuri. Schimbarea de spaţiu şi timp, halucinaţii în culori, sunete, micropsii sau schimbări înfricoşătoare de forme, toate apar prin acţiunea substanţelor asupra sinapselor cerebrale.

Printr'o întâmplare deloc întâmplătoare am remarcat schimbări în activitatea cerebrală cu ajutorul aparaturii neurosonografice în cele mai intime momente ale gândirii, ca şi în diverse afecţiuni ce conduc la funcţionarea patologică a diverselor sinapse ale creierului uman. Cu siguranţă că astfel de interferenţe apar mai ales la nivelul sinapselor hipotalamice, în substanţa reticulată şi nucleii bazali unde se găsesc ochiurile plaselor de receptare cosmică şi de înţelegere a subconştientului ca mesager între personalitatea individului ca parte şi a universului ca întreg. Este locul de lansare a eu-lui întru illuminare.

Schimbarea evidentă a percepţiilor senzoriale se datorează aceloraşi modificări sinaptice metabolice. Desigur, nu toate substanţele acţionează la fel interferând transmisia sinaptică, nu toţi oamenii răspund la fel. Numai astfel s'ar putea explica de ce reîntoarcerea în legătură cu Spiritul universal nu poate avea loc decât pentru o parte a acestuia, când aceasta reuşeşte să se detaşeze de material. Matricea sinaptică îşi demonstrează obârşia cosmică. Nu sunt de acord că drogurile sunt distructive doar pentru elementul material, conducând la beatitudine şi artificial ducând la apropierea de divinitate. Moartea nu este o motivaţie pentru apropierea de Dumnezeu, nici toxicomania o cale de urmat pentru tinerii însetaţi de mistic şi metafizică.

Hiperactivitatea acestor centre duce la o bună dispoziţie inhibând toate celelalte funcţii (a bea, a mânca, a se apăra). În acelaşi timp apar activităţi anormale a sinapselor corticale pe fondul acestei "protecţii" împotriva mediului material realizat prin activitatea unor mediatori necunoscuţi încă.

Demonstraţia datelor aduse de noi arată că pe lângă orizontul spaţial şi temporal al inconştientului determinat poate de năzuinţa formativă proprie, genetic şi educaţional fiecăruia, există un sentiment anabasic sau catabasic destinic cu accente axiologice pozitive şi negative prin raport noetic.

Reuniunea cu zona matriceală a ideii se realizează prin arcul reflex noetic, de unde şi înţelegerea unui sens al căii spre iluminare a creierului uman prin intermediul sinapselor, a reţelei predominant bazale, într'o mirabilă înlănţuire cu semenii, cu lumea înconjurătoare, a conştientului cu inconştientul, a acestuia din urmă ca axis mundi cu informaţia unică, creatoare de univers.

Corespondeţele dintre cer şi pământ implică o infinită serie de corespondenţe magice între toate ordinele existente, răsfrângându-se pretutindeni ca o proiectare mitică reflexă între micro şi macrocosmos, structură şi funcţie, între om şi univers, între reţeaua mnemică a sinapsei cerebrale bazale şi noosul cosmic, Dumnezeu.

Omul nu anulează creaţia prin iluminare, ci printr'o informaţie rituală de identificare a vieţii sale interioare ca răspuns al eficacităţii valorilor supra umane care le reflectă şi le refractă comunică prin reţeaua glionilor şi neuronilor că reprezintă o oglindă care refractă.

De fapt reflexia şi refracţia lumii înconjurătoare cât şi a spiritului universal poate fi realizată de om în interrelaţia simţurilor cu limbajul şi gândirea. De aceea integrarea senzorială este cea mai importantă pentru transmiterea informaţiilor către şi dinspre om. Astfel sistemul nervos realizează acte reflexe a căror complexitate demonstrează prezenţa a trei principale arcuri întru calea iluminării, cu participarea reţelei sinaptice cerebrale:

- ***arcul reflex mnemoclastic*** (sensitivo-sensorial-motor) motilitatea nefiind un criteriu pentru stabilirea prezenţei senzaţiei, cu formarea în inconştient a unei bănci de date prin decodificarea memoriei universale,

- ***arcul reflex conştient-inconştient*** integrativ cu funcţiile de afectivitate, activitate, voinţă, vis în care se aplică rezultatele învăţării prin experienţa vieţii,
- ***arcul reflex noetic*** răspuzător de viaţa mentală a omului, de iniţiere şi iluminare.

Aura şi revelaţia
Componente mnemoclastice ale interrelaţiei spirit-materie

Voi revărsa din Duhul meu peste orice om.
Şi vor profeţi fiii şi fiicele voastre,
tinerii voştri vor avea viziuni,
iar bătrânii voştri vor visa visuri.
Chiar şi peste servitorii şi servitoarele mele,
în zilele acelea voi revărsa Duhul meu,
iar ei vor profeţi.[393]

În trecerea universală a omului, istoria cultă şi ocultă a spiritului s'au întâlnit ades cu elementul sublim al relaţiei directe dintre creat şi creator, dintre parte şi întreg, dintre diversele monade prin mijlocirea informaţiei sacre[394].

[393] *Noul Testament*, Fap 2. 17-18

[394] Dintru început trebuie să atragem atenţia că această lucrare nu intenţionează să suprapună textului steinerian antroposofic elemente de experienţă proprie. Nu intenţionăm să polemizăm nici cu Walther Bühler sau Frizo Melzer, dar cunoaşterea meditativă este obţinerea revelaţiei printr'o metodă activă, în timp ce tema expunerii noastre este o introspecţie asupra pasivului, a receptării nuanţate de iniţiere a lumilor superioare, divine. Fantasmagoria are nevoie de sensorial iar sensorialul nu eşuează în fantastic ci într'o altă realitate.

În clipele de liniște ale unei anamneze, bolnavii încearcă să se apropie, temători de răzbunarea infinitului sau de rea-credința semenilor și povestesc cele trăite sau imaginate, halucinații spunem noi, în timpul ce precede o criză epileptică, de migrenă, de exaltare spirituală erotică, de inițiere sau în vis, cu ochii deschiși sau închiși.

"În timp ce păștea oile lui Jethra, socrul său, preotul din Madian, Moise a ajuns, traversând pustiul, până la *muntele lui Dumnezeu,* Horus. Acolo a văzut *o pară de foc țâșnind din mijlocul unui tufiș* și s'a auzit chemat pe nume". Așa încep revelațiile lui Dumnezeu în fața lui Moise și întreaga noastră istorie a rămas sub amprenta acestor întâlniri. Nu pot fi uitate nici crizele tipice ale lui Iosif sau ale profeților.

*

Pe baza datelor obținute prin studiul mai multor cazuri în care viziunea ca revelație și aura ca fenomen premonitoriu, greu de interpretat psihanalitic, am putut stabili o clasificare simptomatică și probabil, spunem noi, etiologică.

Unanimi par a fi majoritatea autorilor care consideră viziunile parte din Marea Cunoaștere ce ne este rezervată, în măsura în care avem pregătirea de a o înțelege. Mircea Eliade, parcurgând *extazul* apollinian catharctic și oracular, demonstrează că în Grecia antică aceste revelații "necesită inteligență și deschid calea meditației; în fond ele conduc la înțelepciune. Walter Otto observă că obținerea cunoștințelor oculte *este întotdeauna însoțită de o exaltare a spiritului*". Opus lui Apollon, Hermes este acela pe care Euripide îl numește "domnul celor care lucrează noaptea". El îl însoțește pe om încă de când se asimila cu Thab și cu Mercurius, personificându-se în gândire, în Logos. Indiferent de zeitatea care patrona misterele viziunea supremă, *epopteia*, avea loc numai în timpul nopții. Revelațiile au reclamat dintotdeauna cunoașterea, inițierea.

Pentru susţinerea acestei idei avem unele date relatate de pacienţii noştri şi descrise de noi în alte lucrări. E de la sine înţeles că fiecare a simţit această infuzie de substanţă divină şi care creează senzaţia apropierii de moarte.

Ca şi în Cartea Morţilor, corpul şi sufletul îşi desăvârşesc purificarea în spiritualitatea astrală: "omul, aflat în această stare se mişcă mai repede ca însăşi lumina. Osiris este acela care relevă în om principiul spiritual cel mai elevat, *Atma* (Ka)"(Emile Brehier). Forţa noastră vitală se prelungeşte cu neantul, y*in* şi *yang* se întrepătrund, unindu-se cu Cerul. În *Reflecţiile asupra vieţii de după viaţă*, Raymond A. Moody Jr., descrie clipele de dincolo ca pe nişte revelaţii. Viziuni ale Cunoaşterii: "pentru o clipă am ştiut toate secretele, tot înţelesul universului, stelele lumii - orice. Reîntoarcerea mă face să fi uitat cu desăvârşire totul... Nu ştiu să mă explic, dar am ştiut... Pentru un minut nu a mai existat întrebare fără răspuns. Cât timp am ştiut, n'aş putea spune. Nu eram în timpul nostru".

Femeia întrebată de forma de comunicare a cunoştinţelor ce'i erau relevate, răspunde: "Toate formele de comunicare - sunete imagini, gânduri. Orice şi totul. Era ca şi cum nimic nu era necunoscut...Dar cuvintele nu erau cuvinte. Nu pot să le descriu. Era o cetate de lumină şi pace..."

*

Noaptea, orbul "vede" şi astfel putem discuta de la visele premonitorii descrise în cartea evanghelistului Matei sub forma avertismentelor biblice, a căror semnificaţie nu este încă pe deplin înţeleasă, apoi despre cele onirice şi cele de cunoştinţă metafizică. Primele două pot fi exemplificate prin: "iată un înger al Domnului îi apăru în vis" şi prin visele faraonului interpretate de Iosif.

Într'un somn normal, visele sunt imagini confuze determinate de griji, regrete şi dorinţi, aşa cum sunt ele interpretate printre alţii de Freud. Acestea pot fi reminescenţe ale reprezentărilor mentale inspirate de tendinţele şi emoţiile

noastre, de senzaţiile percepute anterior visului, înregistrate de memorie şi intrate într'un proces creativ mnemoclastic. Deci sunt determinate de impresii senzoriale recente[395].

Excepţional, în vis pot apare locuri şi fapte pe care nu le-am văzut niciodată, şi pe care nu le-am făcut, dar spre care circumstanţele ne vor conduce. Aceasta este o premoniţie onirică, reprezentată perfect de Frank Herbert.

Pacienţii îmi povestesc o astfel de întâmplare: "O excursie, un loc minunat în apropierea unei depresiuni dintre munţi. Omul se apropia de pasul care ar fi trebuit să'i descopere panorama pe care n'o văzuse niciodată. Deschiderea treptată a văii îi arată o imagine pe care însă, spre stuporea sa, o *recunoştea.* Totul, absolut totul, coborârea, locurile în care se oprea, casele pe lîngă care trecea erau foarte cunoscute. Şi totuşi niciodată nu fusese în acea ţară". (Ca şi Van Gogh ce pictase Japonia şi spiritul ei, niciodată văzând-o). Această iluminare îl conducea spre nişte vise avute odinioară, cu ani în urmă. Interferenţă spaţiu - timp. Astrologii caldeeni interpretau aceste vise, dar secretul lor s'a pierdut în negura timpului.

*

Revelaţia absolută, pornită ca o iluminaţie poate fi înţeleasă şi printr'o altă modalitate, aceea prin care iluminiştii conduşi de Calgliostro ajunseseră în secolul al XVIII-lea. În cartea sa, *Joseph Balsamo sau memoriile unui medic,* Alexandre Dumas descrie ritualul prin care Lorenza Feliciani, soţia acestuia, devenise mediumul perfect de trecere a fluidului vital către iniţiat,

[395] Mnemoclastia ca metodă, aşa cum am expus-o la începutul anilor 80 ai secolului XX este contrară ideii goetheene de dezvoltare spre exterior a percepţiei umane, dar o confirmă în sensul intuitiv al principiului extinderii spre experienţă a realităţilor spirituale. Invizibilul este raportat permanent la vizibil, necunoscutul la cunoscut. Spre deosebire de trăirile meditaţiei transcedentale, impulsurile revelaţiei şi mai ales ale aurei vin ca un impuls divin asupra unui mediu capabil să se deschidă, nu să se închidă în sine, dar care să poate cunoaşte sau recunoaşte universul în care nu a trăit afectiv decât pentru contopire întru unică fiinţă.

către cel capabil să recepteze Cunoaşterea, informaţia existentă pretutindeni în univers, şi care ne este deschisă cu zgârcenie.

În cadrul metafizicii umane, Louis Chochod descrie posibilitatea influenţei omului nu numai de către Divinitate ci chiar de către un semen. Telepatia (*tile* şi *pasein*, departe şi a minţi, a suferi) este o prelungire a sensibilităţii. O iluminare interioară cu certitudinea că unei rude sau prieten i se întâmplă ceva, boală sau moarte, acesta este un caz de telepatie. Cu condiţia verificării ulterioare presentimentului. Viziunea Universului are însă o altă formă de exprimare. Premoniţia transcedentală pe care ne-o comunică Biblia pare de asemenea supranaturală şi în afara omului (vezi Ezechiel, Sf. Ioan la Pathmos). Această precunoaştere asemănătoare şi lui Nostradamus conferă omului caracter de medium pentru Spiritul Sfânt. Este o metagnomie (*meta* şi *gnomi*, de departe şi cunoaştere) şi aceasta explică devinaţia, profeţia.

Să ne oprim o clipă asupra trăirilor extatice determinate de substanţele chimice ce perturbă fenomenele naturale ale conştienţei. Beţia extatică determină stări asemănătoare aurei, a epilepsiei temporale, a revelaţiilor. Deci prin medierea unor substanţe se pot obţine aceleaşi stări psihedelice pe care le întâlnim descrise din cele mai vechi timpuri. Schimbarea de spaţiu şi timp, halucinaţii în culori, sunete, ca la Van Gogh şi Bacovia, micropsii sau schimbări înfricoşătoare de forme şi culori în urma consumului de ciupercă descrise de Lewis în *Alice in the Wonderworld*, nemaipomenita bogăţie şi dinamică a succesiunilor de imagini descrise de Quencey sau Jünger, confirmate de mari oameni de ştiinţă ce s'au supus voluntar acestei experienţe ca Marinescu sau Hofmann, iată apropierea unei revelaţii cu spaţiul de dincolo de moarte, cu modificările "normale" sau patologice ale conştienţei noastre.

Cu siguranţă că astfel de interferenţe apar la nivelul sinapselor hipotalamice, în substanţa reticulată şi nucleii bazali unde se găsesc ochiurile plaselor de receptare cosmică şi

înţelegere a subconştientului ca mesager între personalitatea individului ca parte şi a universului ca întreg.

Schimbarea evidentă a percepţiilor senzoriale se datorează aceloraşi modificări sinaptice metabolice. Desigur nu toate substanţele acţionează la fel interferând transmisia sinaptică, nu toţi indivizii răspund la fel.

Influxul nervos este modificat la nivelul receptorilor sinaptici. Cocaina va întrerupe receptarea mesagerului dopaminergic sau amfetamina va stimula secreţia acestuia în sinapsă, determinând astfel efecte psihotrope. Morfina şi heroina acţionează pe receptori asemănători intervenind în ciclul proteinei G. Endomorfinele ne-ar sugera deci participarea lor la primirea mesajelor cosmice, la acţiunea pasivă sau activă a sinapsei la reţeaua universală de receptare a mesajelor. Există deci o stimulare a capacităţii neuronale, ca şi la cofeină, care interferând simţurile durerii preconizează înţelegerea unui simţ special (al 6-lea !). Apoi urmează dezorganizarea, spolierea, distrugerea prin suprasolicitare. Acţiunea lor nu se rezumă numai pe dopamină ci şi la nivel serotoninergic, noradrenergic. Dopamina reprezintă însă modulatorul, nu numai pentru simţurile cunoscute cărora le acordă şi un timbru emoţional, cu participarea mezencefalului, a cortexului frontal şi sub cortexul bogat în ţesutul glial. Din aria tegmentală ventrală şi substanţa neagră, axonii dopaminergici se proiectează în cunoaşterea prefrontală şi în centrul ce reglează şi stochează emoţiile de la nivelul sistemului limbic.

Numai astfel şi s'ar putea explica de ce reîntoarcerea în legătură cu spiritul universal nu poate avea loc decât pentru o parte a acestuia, când acesta reuşeşte să se detaşeze de materie. Matricea sinaptică îşi demonstrează obârşia cosmică. Nu sunt de acord că drogurile sunt distructive decât pentru elementul material, atâta timp cât el conduce la beatitudine, înseamnă că ajută, artificial bineînţeles la apropierea de divinitate. Dar aşa cum moartea nu este o motivaţie pentru apropierea de Dumnezeu, nici

toxicomania nu poate fi o scuză, nici cale de urmat, deşi sunt predicatori care recomandă tinerilor dornici, înfometaţi de mistic şi metafizică, nepotoliţi de religiile tradiţionale, obosiţi să'l mai aştepte pe Cristos, să încerce apropieri disperate de lumea spirituală.

Hiperactivarea acestor centri duce la o bună dispoziţie inhibând toate celelalte funcţii (a bea, a mânca, a se apăra). Există însă şi declanşarea unor mediatori necunoscuţi încă, care pe fondul acestei "protecţii" împotriva mediului material, imediat, determină o activitate *anormală* a sinapselor corticale.

Dacă este să iau în consideraţie apariţia unor simple imagini sau sfere luminoase, culori, sunete, mirosuri, halucinaţii de aspect temporal ori a unor descărcări neuronale de amploare, aceasta este calea de comunicaţie cu Spiritul, este aura întreţinută de efluviile cosmice interferate în sinapsele gliale. Magnetismul lui Mesmer şi spiritismul au interpretat fenomenele, corectând ilustrarea ştiinţifică a aurelor în spirite, dacă aura, indiscutabil, reprezintă acea înfăţişare misterioasă, umană, emanaţia materiei care pregăteşte întâlnirea cu Spiritul[396].

În jurul nostru această îngemănare de fizic şi metafizic ne încurajează evoluţia. Tot ce ne înconjoară pare presărat de spirite materiale elementare. Paracelsus arată că natura spiritului nu exclude materia şi că legăturile dintre acestea nu au început sau sfârşit.

Aura, revelaţia, iluminările şi visele premonitorii sunt dovezi incontestabile a celei mai mari greşeli existente în afirmaţiile unor exegeţi - ce-a fost mai întâi: Spiritul sau Materia ? Niciuna sau mai corect zis: amândouă creându-se, determinându-se şi supunându-se întru fiinţa Lui, Celui ce reprezintă Informaţia, Celui ce reprezintă Alfa şi Omega, Începutul şi Sfârşitul, adică Totul.

[396] Atitudinea meditativă faţă de lumea percepţiei sensibile după Buhler preluând calea cunoaşterii a lui Rudolf Steiner este reală, dar ea constituie mnemoclastia primitivă, a omului obişnuit, chiar dacă ea se referă la omul de artă. El nu sesizează labirintul, fântâna din clopotul deschis de iniţiat, de alesul întru Spirit.

Ştiinţific, Dumnezeu există, Arhitect al Universului. Ştiinţa nu'l exclude ci îi demonstrează deplin Fiinţarea, aşa cum nu ne neagă pe noi, Oamenii, desăvârşire a creaţiei Lui.

"Cunoaşte-te pe tine, însuţi" nu reprezintă altceva decât transfigurarea lumii. Zarathustra, oricât de orgolios ar părea spunându'şi salvatorul, nu se poate cunoaşte decât cerând: "Învaţă-mă ştiinţa ta, Stăpâne - îl va învinge dreptul pe cel păcătos, înainte chiar de pedeapsa hotărâtă de tine, Înţeleptule ? Căci după cum se ştie, în aceasta constă prefacerea existenţei".

Probabil de aceea este permanent amintită în textele sacre o regenerare universală, o înnoire escatologică, pentru ca materia şi spiritul să'şi regăsească pacea, armonia.

Iar în noi, uneori, apar interferenţe pe care căutăm să le'nţelegem. Unele tulburări neurono-gliale pot sugera aceste apropieri de masă şi câmp biotic. Studiul şi aplecarea asupra oamenilor ne poate ajuta să ştim o clipă mai devreme Taina.

Quinta Essentia sau Magia Atingerii[397]

.. Tu rendras à ma tombe
Ce que j'ai fait pour ton berceau[398]

Atingerea, probabil, e ultimul dintre simţurile umane ce n-a fost explorat îndeajuns decât de filosofi, poeţi, iniţiaţii marilor mistere şi poate că este cel mai important din toate. Poetul spune că atigerea poate

[397] Liviu Pendefunda, *Contact int'l,* 15, 41, 2007
[398] Victor Hugo

sugera înalţarea, beatitudinea, împlinirea, extazul mai mult decât celelalte simţuri pe care le poate suplini.

Mai mult decât răgazul
ce'n flori abate dorul dinadins
E lacrima şi slava
tăiate'n sticlă şi în necuprins
În nevedere astre ne'ncetat coroana
şoaptei pe frunte mi'o aşează;
Pe-aproape stai, din aripi, am descifrat
o rază.

În deget poartă duhul înnobilând neantul
pe ochii tăi a prins
Inelul din metale, clipa măiastrei
umbre planetare a'nvins
Mai mult decât răgazul
ce'n flori abate dorul dinadins
E lacrima şi slava tăiate'n sticlă
şi în necuprins.

Aşa, din perle-adâncuri
în scoică ţi'am descins
Pe când şi visul curge inima ta trează,
Celestă adorată, din nori de taină
straniu am nins.
Sub neaua sufletului meu eşti liniştită
oază
Mai mult decât răgazul
ce'n flori abate dorul dinadins[399].

[399] Liviu Pendefunda, *Rondeluri şi ovoide,* Junimea 2005

Ce mister poate poate aduce atingerea, ce miracol poate crea ! De ce viaţa noastră tinde să devină goală, greoaie, săracă şi indiferentă fără atingerea cuiva drag ? De ce simţim că pierdem toată dorinţa şi speranţa fără această atingere ?

În studiile noastre voluntarii au fost privaţi de simţurile cunoscute, de stimulii vizual şi auditiv, de schimbările temperaturii de stimuli gustativi şi odorizante. O astfel de separare duce mintea în mod normal la o stare de intensă activitate introspectivă, spre meditaţie. O lume a fanteziei primeşte fără îndoială vizita unor astfel de oameni. O astfel de privaţiune extensivă sau intensivă nu este sănătoasă pentru om, pentru copii nici atât. Atâta timp cât Dumnezeu a dat locuirea întrun corp fizic omul este beneficiarul unui contact al lumii prin intermediul simţurilor sale.

Pornind de la premiza că pielea cu toţi senzorii ei este întro relaţie strânsă cu sistemul nervos, din primele zile ale încuibăririi noastre în matricea maternă corpul nostru ce urmează a fi este format din trei feluri de celule. Unele constituie mezodermul ce formează muşchii şi oasele, altele organele interne (endodermul) şi al treilea fel (ectodermul) conduc la formarea pielii şi sistemului nervos. Deci ontogenetic pielea se dezvoltă din aceleaşi celule cu sistemul nervos. Deci pielea poate fi privită ca un alt creier sau o extensie a creierului. Receptorii săi senzoriali atestă de fapt această supoziţie. Pielea este atât de copleşită numeric de nervi şi organe de percepţie senzorială încât dacă am dori să vedem doar sistemul nervos al unui organism imaginea ar reprezenta întregul corp în ansamblul său. Ne-am putea întreba chiar cine are cel mai mare conţinut în structuri nervoase, creierul sau pielea ?

Milioanele de receptori senzoriali pe care'i deţine pielea sunt poarta de intrare prin care lumea fizică intră în conştiinţa

noastră, o poartă a templului nostru spiritual. Câte feluri de receptori senzoriali evem ? Istoria ne prezintă cinci. Mesajele universului ajung la creier prin ochi, urechi, nas şi limbă, chiar dacî acestea patru sunt mai multe decât patru. Retina are bastonaţe pentru a detecta lumea în alb şi negru, conuri pentru a percepe lumea culorilor, limba are receptori diverşi pentru dulce, amar, sărat şi acru, urechile sunt capabile să intercepteze o varietate vibratorie a intensităţilor şi tonalităţilor de sunet, neomiţând şi ultrasunetele pe care animalele le detectează. Dar chiar dacă omul este inferior animalelor în vedere, auz, miros sau gust el le depăşeşte prin imaginaţie şi inteligenţă. Omul le-a depăşit prin realizările sale: telescop, microscop, radio, televiziune etc. Cel mai puţin dezvoltat rămâne mirosul, un câine ciobănesc german putând avea o sensibilitate a mnirosului de un milion de ori mai bun decât omul. Şi totuşi cel mai complex rămâne cel de-al cincilea simţ, o quinta essentia, atingerea.

Să ne oprim la cel puţin unsprezece simţuri distincte care compun atingerea, simţul tactil. Sub atingere lucrează milioane de senzori la nivelul pielii. Fiecare centimetru pătrat de piele diferă de celălalt. Numărul detectorilor de durere, căldură, răcoare etc variază de la un petic de piele la altul. Putem observa acest lucru analizând senzaţiile creierului la atingerea degetelor. Sunt patru varietăţi principale ale simţului tactil prin atingere, de la percepţia luminii pînă la profunda apăsare în durere. Distribuţia lor la nivelul pielii variază pentru fiecare tip şi cantitate. Pe spatele corpului pielea nu poate detecta la un centimetru dacă ai aplicat un stimul sau două apropiate, cum la acelaşi nivel senzorii pentru lumină sunt puţin reprezentaţi. De aceea şi pacienţii sunt prea puţin exacţi în a 'ţi relata sediul durerii la acest nivel. Reprezentarea senzorilor pentru atingere este însă foarte mare determinând uriaşe impresii psihice de tip afectiv. Chiar sunt afirmaţii ale senzualităţii excesive a umerilor întru capacităţile intuitive ale creierului. De asemeni găsim o amplă distribuţie a

receptorilor simţului tactil la nivelul de tranziţie între piele şi mucoase (piele interioară) cum ar fi buzele şi nasul, asemenea pielii buricului degetelor. Minuni ale dexterităţii mâinile noastre sunt un adevărat medium al relaţiei cu lumea fizică, reprezentând lucrarea vieţii umane. Utilizarea mâinilor marchează talentele, caracterele şi cultura noastră. Ele însele au capacitatea prin simbolistică şi realizări să definească viaţa. Prin utilizarea mâinilor dirijate de creier s'au născut mari pictori, sculptori, scriitori, muzicieni, constructori de maşini, avioane, rachete, radio şi televizoare, computere reproducându-se pe ele însele. Şi poate cea mai nobilă utilizare a mâinilor rămâne extensia lor mângâierea unei dragi fiinţe umane.

*

Utilizarea mâinilor în scop terapeutic folosită în civilizaţiile continentelor dispărute şi acum câteva sute de mii de ani, ne este prezentată la continuatorii acestora din Egiptul antic. Energia terapeutică *sa ankh* care izvora din degetele faraonului de-a lungul spatelui unui pacient pentru a'i lua durerile reprezintă o manevră explicită a trecerii înaltei sensibilităţi aflate pe buricul degetelor la nivelul slabei reprezentări senzitive de pe spate. La Epidaurus, unul dintre maile asezăminte medicale elenistice se foloseau tehnicile descrise de Hipocrate, Galen şi Soranus ca nişte adevăraţi practicieni ai modernei terapii chiropractice. Locul depistat ca având probleme de iritaţie nervoasă era localizat şi i se aplicau descărcări energetice susţinute de manevrele de concentrare şi focalizare multidimensională ale terapeutului. Esenienii, magi şi terapeuţi, precursori ai rosicrucienilor din Evul Mediu practicau aceleaşi tehnici de transmitere a energiei electromagnetice a corpului prin degete ganglionilor lanţului simpatic aflaţi de-a lungul coloanei vertebrale. Masajul, presiunea digitală pe punctele trigger sunt alte tehnici cunoscute pentru obţinerea sănătăţii umane. Dar

numai o vorbă bună, o îngrijire atentă, o îmbrăţişare caldă şi o atitudine apropiată poate influenţa starea de bine mai mult decât oricare alt tratament.

Ne dăm seama că şi pentru sine terapia prin atingere poate fi o cale în a obţine un spirit tonic propriilor receptori. Un scaun rotativ, o baie caldă sau un duş, uscarea părului sau pieptănatul sunt minunate pentru sistemul nervos. Apăsarea continuă pe un muşchi aflat în crampă duce la ameliorare. Frecarea unei zone lovite scade intensitatea durerii. Oricum trebuie găsit timpul necesar expunerii pielii noastre celor patru elemente: pământ, aer, apă şi soare. Experienţele cele mai creative şi mai frumoase ne sunt oferite de peisaje încântătoare, sunete diafane, parfumuri îmbătătoare, gusturi rafinate, la fel ca şi atingerea palpabilă a dragostei. Avem nevoie de atingere. O mână prietenească pe umăr în momente cruciale este un gest înălţător şi de neegalat. Muşchii concentraţi în stress şi disperare pot fi relaxaţi prin masaj. A vorbi, a schimba idei înseamnă prietenie dar dragostea are nevoie de mai mult, atingerea fizică. Să ne aşezăm pe podea în camera unde ne jucăm cu copiii noştri, la fel o fac şi animale pe care le urmărim cu tandreţe jocul cu puii lor. Este şi o distracţie dar şi motiv de sănătate. Chiar puii celor mai feroce animale se joacă ca şi animalele domestice sub dozele noastre de îngrijire afectuoasă. Puii au nevoie de aceasta. Şi copiii noştri au nevoie de alint, mângâiere, vorbe drăgăstoase. Contactele umane printro atingere de dragoste pot vindeca.

Instabilitatea emoţională a timpurilor noastre şi îndepărtarea tineretului de un contact direct să fie datorită mijloacelor moderne de comunicare prin internet ore în şir pe zi şi lipsei unei atingeri fizice de dragoste ? Partenerul de viaţă ţi-a dăruit întreaga lui viaţă. De când oare n'am mai reuşit să'i dăruim o mângâiere şi atunci aceasta să fie cauza dificilelor treceri peste povara acumulată în convieţuirea cu societatea modernă ? A

proteja nu'i un lucru minor. Să întindem mâna şi să ne trecem copilul strada ţinându-ne astfel şi protejându'l simţim că aceasta e încrederea supremă de care are şi el şi noi nevoie. Dacă am ţinut în braţe pe cei mici ştim câtă nevoie au ei de contactul fizic. Dacă am întins mâna unui prieten ştim câtă căldură ne-a dăruit acea atingere, prietenească şi sănătoasă. O societate lipsită de atingere e o societate bolnavă. Sistemul nostru nervos are nevoie de atingere. Protocoalele societăţii în care trăim ne dictează limitele sociale pentru atingerea fizică şi cu toate acestea noi avem posibilitatea să dăruim şi să primim contactul energetic de care avem nevoie. Putem atinge oamenii cu ochii, cu vocea, hainele şi bunele maniere. Îi putem de asemeni atinge cu bunătatea, cuvinte de înţelegere şi solidaritate, cuvinte prin care îi încurajăm şi le dăm putere. Astfel ajutăm la creşterea plantelor ale căror seminţe le-am aşezat cu grijă în ceilalţi. O muzică de excepţie sau vocea izvorâtă din inmă ne atinge lafel ca toate lucrurile frumoase, sau minunate ce impresionează celelalte simţuri. Şi revin: munca noastră nu se opreşte niciodată la fel ca şi unicitatea magiei atingerii. Trebuie s' o înţelegem cu inima. Aşa încât să lăsăm inima să atingă oamenii, frăţia oamenilor fiind frăţia inimii. Suntem împliniţi când când inima noastră vibrează la atingerea celorlalţi.

De când ne naştem şi până la marea tranziţie sistemul nostru nervos şi emoţiile vibrează la unison cu inima, psihic contactul fizic fiind esenţial. Al cincilea simţ e întradevăr o quinta essentia. Frăţia oamenilor are nevoie de aceasta. Avem obligaţia să'i atingem pe cei pe care'i iubim şi de care avem grijă, fiind conştienţi de magia atingerii omeneşti. Astfel, acest al cincilea simţ, corolar al tuturor celorlalte participă primordial la înţelegerea sintezei pe care o reuşeşte creierul în cadrul relaţiei sale din arcul reflex noetic cu divinul. Ceea ce este în exterior se află şi înlăuntru, ceea ce este sus este şi jos, sufletul universal regăsindu-se în fărâma reprezentată în noi.

Parabola peşterii[400]

Iniţierea se sprijină pe ritualuri şi pe puterea spirituală transmisă de ele...Fără o unealtă de preţ, mereu îmbunătăţită, Cădem în credinţă oarbă, în convenienţe şi vanitate[401]

Părea că pentru o clipă am cunoscut toate secretele timpului, tot înţelesul universului, stelele, luna - totul", scria Raymond A. Moody jr. în senzaţionala sa carte *Reflecţii asupra vieţii după viaţă.* Multe întrebări au frământat cititorii acestei lucrări şi mai ales pe cei îndreptăţiţi să dorească detalii aspra fenomenelor ce ar putea deschide pentru omenire un viitor incredibil.

Citind *Cartea tibetană a morţii* experienţa şi înţelegerea acesteia de către om trece printr'un filtru îmbătrânit de trecerea vremurilor date răscolitoare. Mulţi confundă misticismul cu un ceva oriental plin de necunoscut. Dar ce reprezintă viziunile sfântului Augustin, sfântului Francisc din Assisi, ale Terezei din Avilla sau ale Ioanei d'Arc ? Dialogul dintre Socrate şi Glaucon pe care'l putem citi în *Cartea a VII-a, Republica* a lui Platon poate produce fără nici un comentariu o minunată parabolă - mitul peşterii iniţiatice.

"Închipuieşte'ţi nişte oameni locuind într'o încăpere subterană, o peşteră al cărui drum de intrare dă spre lumină departe, la o profunzime mult mai mare decât întraga peşteră. În această încăpere ei se găsesc din copilărie cu picioarele şi grumazurile legate, astfel încât să stea locului şi să privească doar înainte, fără a'şi putea întoarce capul din pricina legăturilor.

[400] Liviu Pendefunda, *Contact int'l,* 2, 6-7, 1992
[401] Christian Jacq, *Mozart - Fiul lumini,* RAO

Priveşte, lumina vine de sus şi de departe, de la un foc aprins înapoia lor, iar între foc şi prizonieri există un drum aşezat deasupra de-a lungul căruia e zidit un perete scund aşa cum apare înălţimea scenei la teatrul de păpuşi ambulant şi deasupra căruia ei pot privi păpuşile.

Da, văd totul, îi răspunse.

Mai încearcă să vezi şi că de-a lungul acestui perete, oamenii poartă diverse obiecte ce depăşesc la înălţime zidul, imagini umane sau animale făcute din piatră sau lemn precum şi alte materiale; dintre cei care le poartă, unii vorbesc alţii păstrează tăcerea.

Stranie e imaginea ce mi'o sugerezi şi stranii sunt cei legaţi.

Sunt asemenea nouă, i'am spus. Ca să fim drepţi, ce crezi c'au văzut din ei aceşti oameni decât umbrele aruncate de foc pe peretele din faţa lor ? ... Dar din obiectele purtate ce altceva ?... În general, deci asemenea oameni nu ar putea lua drept adevăr decât umbrele lucrurilor.

Inevitabil, îmi răspunse.

Ia în considerare ce s'ar întâmpla după dezlegarea lor din lanţuri... Ce crezi că ar zice, dacă cineva i'ar spunecă ceea ce văzuse mai înainte erau deşertăciuni, iar că acum se află mai aproape de adevăr şi că întors spre acesta, vede în mai mare măsură adevărul ? Iar dacă arătându'i fiecare dintre pbiectele purtate, l'ai sili să răspundă ce anume este lucrul respectiv, nu crezi că s'ar putea afla în încurcătură şi c'ar condidera că cele văzute înainte sunt mai adevărate decât cele de-acum ?

Cu mult mai adevărate, zise el.

Iar dacă l'ar sili să privească spre lumină, nu crezi că l'ar durea ochii şi că s'ar întoarce spre acele lucruri ce poate să le vadă, socotindu-le mai reale decât cele arătate ?

Cu siguranţă, îmi spuse.

Dar dacă cineva l'ar smulge cu forţa din peştera aceasta, ducându-l pe un suiş greu şi pieptiş, nedându-I drumul până ce nu

l'ar fi tras la lumina soarelui, oare nu ar suferi şi nu s'ar mânia că e tras ?... Ar avea nevoie de obişnuinţă, dac'ar fi să vadă lumea cea de sus. El ar vedea mai lesne umbrele, după aceea oglindirile oamenilor şi ale celorlalte lucruri, apoi lucrurile în sine... În sfârşit el va privi soarele, nu în apă, nici reflectarea sa, ci l'ar putea vedea şi contempla, aşa cum este, în locul său de pe cer.

Ar putea cu adevărat...

Iată, dragă Glaucon, i'am spus, imaginea pe care am vrut să ţi'o închipui şi care naşte din tot ce ţi'am povestit: spaţiul deschis vederii e asemeni peşterii - închisoare, lumina focului e puterea soarelui. Urcuşul şi conteplarea lumii reprezintă suişul sufletului către locul spiritului şi numai dacă ai dorit să mă asculţi ai înţeles ceea ce m'am străduit să'ţi spun. Dacă am reuşit, doar Zeul o ştie... După cum ochiul nu e obişnuit să se întoarcă spre strălucire dinspre întuneric, decât laolaltă cu întreg corpul, la fel această capacitate prezintă în sufletul fiecăruia, ca şi organul prin care fiecare cunoaşte trebuie să se răsucească cu întreg sufletul dinspre tărâmul devenirii, până ar ajunge să privească la ceea-ce-vede şi la măreaţa lui strălucire".

A prezenta un fenomen şi a'l prezice sub forme aparţinând vremurilor rămâne mereu prezenţa teoretică a experienţei practice pe care omul a trăit'o dintotdeauna fără să'i descopere îndeajuns tainele.

*

Alunecând spre începuturi, spre locul de la care întreaga înţelepciune pluteşte integrând Creaţia, pătrundem adânc înlăuntrul lumii, descoperind Esenţa, descoperindu-ne pe noi. Loc de iniţiere, catacombele *labirintului* tibetan, egiptean, cretan sau din clopotul nostru plăsmuiesc treptele ieşirii la lumină.

Această urcare orpheică cuprinde o înlănţuire de stări arhetipale, oscilând între accesibil şi inaccesibil, simbolizând participarea transcendentului la o "realitate absolută".

Iată-ne zburând în insula Avallon sau Svetadvâpa numai după ce am străbătut avatarurile peşterii. Drumul spre cunoaştere se încheie, desigur ca o primă etapă, în insula lui Euthanasius.

"Lumea mea este o vale, înconjurată din toate părţile de stânci nepătrunse, care stau ca un zid dinspre mare, astfel încât suflet de om nu poate şti acest rai pământesc, unde trăiesc eu. Un singur lor de intrare este - o stâncă mişcătoare ce acoperă măiestru gura unei peşteri, care duce până înăuntrul insulei. Astfel cine nu pătrunde prin acea peşteră crede că această insulă este o grămadă de stânci sterpe... fără vegetaţie, fără viaţă (...). Valea insulei, adâncă şi desigur sub oglinda mării, e acoperită de snopuri de flori, de viţe sălbatice, de ierburi înalte şi mirositoare, în care coasa n'a intrat niciodată (...). În acea dumbravă este peştera, ce am prefăcut'o în casă, şi prisaca mea, toată această insulă este o florărie sădită de mine...", scrie Mihai Eminescu, în timp ce Jules Verne ajungea în mijlocul Pământului, sub mări sau în lumile ascunse de lianele junglei. Vasile Lovinescu trece în revistă pe Carol cel Mare, Frederic Barbarosa, Frederic al II-lea, Marko Kralievici şi Ştefan cel Mare, mari personalităţi ale istoriei retraşi în nemurire în peşteri cu ziduri de cristal sau într'o insulă aşteptând reîntoarcerea cu aspect mesianic sub clopotul microcosmosului revărsat din şi înspre macrocosmos din vehiculul iniţiatic. După tradiţia siriană, buricul pământului este aşezat pe un munte mai mare decât toţi munţii de pe pământ. În *Peştera Comorilor* ne afirmă că Adam ar fi fost creat în centrul pământului. Mântuirea prin patimile lui Christos se împlineşte prin Golgota la poarta pământului, adică Jerusalem, punctul nostru de legătură cu Cerul.

Mircea Eliade arată că "buricul" poate fi identificat cu tronul înconjurat de un şarpe. Wensink interpretează Tronul ca un simbol al centrului lumii şi şarpele ca oceanul haotic ce înconjoară pământul. Deci insula, aşa cum arată şi Angheluş sau Călinescu, reprezintă elementul neptunic eminescian de materie primară din care ies şi se revarsă toate. Omologia *peşterii* cu *insula* recunoaşte

sufletul integrat în *atma* pe drumul omului spre libertate, spre înţelepciune.

Structura magică a armoniei ce stăpâneşte pretutindeni insula nu face s'o considerăm simbol direct, edenic al raportului dintre iniţiat şi creatorul său. Bunăoară, *axis mundi* trece prin noi, în *buricul pământului,* prin *fântâna* ce irigă *copacul vieţii,* stâlpul cerului**.** Acolo se găseşte în sfârşit peştera din care ne desprindem noi, poporul lui Dumnezeu, cei cu înţelepciune răsucită în spirala adeseori falsă a unui segment de labirint. Acum că ne ridicăm fruntea şi ne îneacă lumina, obişnuiţii de umbre, nu înţelegem nuditatea Cezarei decât ca o scară de vis freudian. Ne desbrăcăm de întuneric şi'l credem pe Dante că numai trezia ne e permisă, uitînd să ne cunoaştem cu ochiul întors către noi, cum scria Nichita Stănescu sau să'l urmăm pe Noica în somnul[402] din *Mathesia.* Ca şi la Dürer, în peştera iniţiatică dorm personaje ce aşteaptă oculte însemnul. Într'o zi Îngerul-Arhitect, Hermes Mesagerul ne trezeşte...

Starea de trecere, ceremonie de iniţiere în viaţa pe care am uitat s'o trăim, acesta este simbolul tainei ce înfrăţeşte Peştera, Edenul, Insula cu sufletul nostru încercat de mântuire.

Arcul reflex noetic[403]

Corespondenţele dintre cer şi pământ implică o serie de corespondenţe magice între toate ordinele existente, răsfrângându-se pretutindeni

[402] "Taoiştii chinezi considerau somnul, hibernarea şi extazul ca experienţe originare în care viaţa nu se risipeşte, nu se destramă, nu se proiectează în afară. (...). În poezia lui Lucian Blaga somnul este întoarcerea la unitatea organică primordială, la starea paradisiacă a creaţiei" (Eliade)

[403] Liviu Pendefunda, *Acta Neurologica Moldavica*, 13, 36, 2005

ca o proiectare mitică reflexă între microcosmos şi macrocosmos, structură şi funcţie, între om şi univers, între reţeaua mnemică a sinapsei cerebrale bazale şi noosul cosmic, Dumnezeu. Omul nu anulează creaţia, ci îi este dator printr'o informaţie rituală de identificare a vieţii sale interioare cu răspunsul eficacităţii valorilor supra-umane pe care le reflectă şi le refractă, căci reţeaua de cristal a glionilor şi neuronilor reprezintă la nivelul interferenţelor sinaptice şi al neurotransmiţătorilor eliberaţi prin transformarea bioenergiei cosmice în cuante chimice *o oglindă care refractă.*

Mediumii perfecţi sunt oameni genetic determinaţi să poată recepta informaţia universală, cea care a creat lumea în întregul ei material şi spiritual. Dar cum nimic nu se face din nimic, iată cum expune Cabala principiul noetic: spiritul este necreat, etern, inteligent, sensibil şi cuprinde în el principiul mişcărilor. Deci materia nu a ieşit din neant, însă ea nu'şi datorează originea substanţei pe care ne-o arată. A fost deci creată din energie, din informaţie, deci din Cuvânt. Lumea este născută în Dumnezeu, fiind considerată ca şi însuşi Dumnezeu. Cu cât fiinţele sunt mai apropiate de acest spirit infinit, cu atât sunt mai pline de înţelegerea acestuia, reuşind să'l perceapă aşa cum Moise reuşea să aducă informaţia revelaţiei fiilor lui Israel.

Trăind într'o stare continuă de contemplare şi extaz, iniţiaţii yoghini reuşesc să se integreze noosului, făcând abstracţie de toate forţele cunoscute fizicii şi chimiei moderne, uimind prin puterile lor miraculoase.

În timpul şederii sale în Egipt, Moise cunoscuse doctrina misterelor egiptene, ele susţineau construcţia Universului de către Marele Arhitect, planul lojelor masonice şi al conducerii lumii urmând întocmai pe cel al universului. Legile cosmice lucrează aici, jos, după cum acţionează şi acolo, sus. Marele arhitect învaţă omul că în ambele feluri de existenţă: viaţă şi moarte, el este deopotrivă în faţa lui Dumnezeu. Fiecare gest, fiecare cuvânt prezintă la om un sens particular. Swedenborg, Nostradamus, Paracelsus, Contele

de Cagliostro, iată nume ale unor iniţiaţi ce au influenţat istoria gândirii dar şi gîndirea istoriei. Ca şi Dante, Swedenborg a devenit medium cosmic, văzând cerul, lumea spiritelor şi iadul. Cel trimis de Dumnezeu i-a dictat cuvântul divin, pe care în zeci de tomuri le-a dăruit veacului său. Mare iluminat şi iniţiat în misterele magiei, alchimiei, spiritismului, clarviziunii, Joseph Balsamo, Conte de Cagliostro este la fel ca şi Paracelsus un minunat exemplu de oglindă umană pentru noosul cosmic. "Ultima încercare în întuneric:/ să ascultăm oglinda". Această trecere prin elementele magiei practicată ca ceva nefiresc pentru lumea contemporană nu poate fi încheiată fără a cita pentru voi câteva definiţii rostite din celălalt tărâm într'o şedinţă de spiritism, asemănătoare celor spuse de regele David: "Domnul mă învaţă scriind cu mâna Sa pe a mea".

Pe înţelesul cuvântului simplu, mă întrebi tu, fiică a pădurii intrând în labirint, însoţită de cea ce-mi este alături călător: Ce este conştiinţa ?

Marele Călător: Conştiinţa este un organ ce separă elementele sufletului, precum stomacul pe ale corpului.

Sandra-Cristiana: Ce este sufletul ?

Marele Călător: Sufletul este o porţiune de substanţă desprinsă din Dumnezeu prin forţa universală pentru fiecare din noi.

Sandra-Cristiana: Ce este fizica ?

Marele Călător: Cunoştinţa forţelor materiale care sunt produse de viaţă şi de organismul lumilor.

Sandra-Cristiana: Ce este forţa divină ?

Marele Călător: Forţa universală care leagă toate lumile şi îmbrăţişează toate celelalte forţe.

Azi poate am răspunde cu alte cuvinte, dar nu ne întrebăm ce loc avem în univers, ci reperându-ne undeva în această lume, cine suntem ? ce suntem ? Descoperirea propriului nostru inconştient este un pas de a putea descoperi trecerea spre

inconştientul celuilalt, realizarea unui pod energetic, cum spunea Platon şi Socrate, după interpelările lui Lacan, punte a dorinţei între oameni, între trupuri şi viaţă între suflete şi moarte, *podul curcubeu.*

Proiecţia transferului informaţional în conştient se face în mod reflex respectând legile sistemului nervos central. Arcul reflex noetic care se realizează între subconştientul omului şi Dumnezeu prin aure, revelaţii în grade de iniţiere mediatică tinde să aducă raport universului nivelul intensităţii de reacţie a fiecărei entităţi de suflet uman.

"Penetraţiunile sau iradiţiunile inconştientului în conştiinţă are un aspect când difuz, când mai compact şi mai palpabil" scrie Blaga în *Orizont şi stil* definind "personanţă", "o însuşire, graţie căreia inconştientul răzbate cu structurile, cu undele şi cu conţinuturile ssale până sub bolţile conştiinţei".

Demonstraţia pe care am făcut-o arată că pe lângă orizontul spaţial şi temporal al inconştientului determinat poate de năzuinţa formativă proprie, genetic şi educaţional fiecăruia, există un sentiment anabasic sau catabasic destinic cu accente axiologice pozitive şi negative prin raport noetic. În relaţie cu Heidegger şi Alais Riegl, Blaga înţelege să nu se limiteze la personanţă eludând capacitatea transcendenţei de a realiza unirea noastră cu Marele Anonim, zona matriceală a ideii. "Umbra lui Dumnezeu e tot ce vezi,/ ce'n spaţiu se desparte şi s'adună/ pământ e ea, şi prund şi undă,/ un drum cu călătorul dimpreună/ fântâna-adăpostind o lună".

Imaginea poetică a răsturnării cerului în om dându'i acestuia tiparul, dar inversiunea - feed-back reflex ar putea determina pe Dumnezeu să poarte tiparele vremelniciei ca un arc de regăsire a imanenţei - "o transcedere a transcendenţei"(Wahl), o proiecţie a spiritului uman înspre Dumnezeu, transcedentând transcendenşa, reîntorcându-se la imanenţă. *Arcul reflex noetic* este o întoarcere la a doua transcendenţă, regăsită nu în "datul imediat al existenţei" ci în "orizontul misterului şi al relevării" ca

să folosim cuvintele filosofiei blagiene. “Te văd, Dumnezeule-plumb, scrum şi nor -/ odată venind peste mine prin uşă/ din muntele cerului, cotropitor.// Scăpa-voi doar până în poartă. Apoi/ muşca-voi, în Tine, a lumii cenuşă./ Tiparul în Tine păstra-mi’l-voi.”

Lumea *vorbeşte* prin mijlocirea arborelui cosmic, un *copac plutitor* şi această vorbire este direct înţeleasă. Lumea este înţeleasă ca Viaţă şi, pentru gândirea primitivă, Viaţa este o ascundere a Fiinţei - scria Mircea Eliade şi încercăm să sugerăm că Isus Cristos poate constitui tocmai calea aferentă a unui arc realizat între om şi Dumnezeu, calea eferentă fiind Sfântu Duh. Numai astfel se poate înţelege sensul intuit de Blaga şi definit de noi ca al doilea arc reflex al inconştientului uman. Primul era determinat de personanţă, mnemoclastia reuşind ca metodă de lucru să evidenţieze fiecare componentă a procesului cognitiv, al doilea fiind arcul reflex noetic presupus şi demonstrat de noi.

Atma şi introspecţia mnemoclastică

Dac’ar fi să concepem universul în toate armoniile şi corespondenţele sale asemenea vechilor înţelesuri ale influenţei dintre ceruri, dintre Cer şi Pământ, acesta ar fi dominat de forţa magică a unui zeu damnat să impună oamenilor un destin cosmic. Dacă viaţa Pământească răsfrânge structura şi dinamica siderală, era fatal ca însuşi corpul omenesc să fie considerat ca o oglindă a cosmosului (Eliade).

Sufletul platonian are o componentă conştientă şi o alta inconştientă participând la sufletul universal, noosul cosmic, prin

invincibilul şi eternul cu care este înzestrat. Cu toată conştientizarea şi trăirea acestei identităţi, proprietatea creierului de afi în permanent contact cu "eternul" se petrece la nivelul structurilor inconştientului. După Platon simţurile ne informează despre simulacrele empirice, grosolane ale ideilor; de la nivelul acestor informaţii însă, în substanţa ascunsă a metamorfozelor clastice şi blastice gliale şi neuronale sufletul pregăteşte drumul spre extatic, spre atingerea veşnicului absolut, acest Mare Anonim. Din acest adânc porneşte esenţa divină a principiului *atma* ce'şi dovedeşte imaginea vizibilă, adevărul absolut. "În bolta înstelată'mi scald privirea -/ şi ştiu că şi eu port/ în suflet multe, multe/ şi căi lactee,/ minunile'ntunericului", releva Blaga - poetul şi filosoful - în *Mi'aştept amurgul,* continuând: "Mi'aştept amurgul, noaptea şi durerea (sunt aici simţurile exacerbate în timpul nopţii - n.n.)/ să mi se întunece tot cerul/ şi să răsară'n mine stelele,/ stelele mele,/ pe care încă niciodată,/ nu le-am văzut".

Survine în aceste versuri recunoaşterea inconştientului ca o taină în care doar cel ce se iniţiază are acces, camera secretă prin care te cunoşti pe tine însuţi şi ştiind totul mori.

"O sufletul !/ Să mi'l ascund mai bine'n piept/ şi mai adânc,/ să nu'l ajungă nici o rază de lumină:/ s'ar prăbuşi" (*Amurg de toamnă*).

Toate aceste versuri ascund în misterioasa *atma* principiul codificat al zonelor noastre subcorticale în care toate informaţiile lumii s'au sfărâmat să devină *eu*-l cunoscut, dar mai ales cel necunoscut.

"Ar fi poate exagerat să afirmăm că inconştientul e cosmos; el e totuşi ceva ce aduce a cosmos", scrie Blaga imaginându-şi *celălalt tărâm* şi polemizând cu Jung[404] şi Freud, acceptându-le reflectivitatea conştientului în inconştient. "Până în cele din urmă margini privim/ noi sfinţii, noi apele/ noi tâlharii, noi pietrele,/ drumul întoarcerii nu'l mai ştiu/ Elohim, Elohim !"

[404] Carl Gustav Jung, *Man and His Symbols,* 1979

Deci el recunoaşte un sens mnemoclastic în care momentele, elementele, fenomenele conştiinţei sunt ancorate în ordinea inconştientului având şi o semnificaţie şi o finalitate în angrenajul complex al substanţei subcorticale preformat ca o matrice genetică.

Această reţea neuronală devenită cadru de percepţie a noosului, reprezintă "ochiul de lume" în care misterul boltei se deschide ca un drum spre tainele începutului, "corola de minuni a lumii". "Când mă privesc într'o fântână/ Ştiu că'n adâncuri fodte mume/ Îmi ţin oglindă, ochi de lume"(*Oglindă de adânc*).

Atma nu poate fi cunoscut decât prin tăcere, absolutul cosmic îl trăim deci în linişte sau în mişcare, dar în tăcere. E un suprarealism estetic analog pietrei ce tulbură în znde apa fântânii mult după ce a dispărut în adânc, precum piatra din podul palmei lui Borges. Izbirea razelor de lună în geamuri este o metaforă a tăcerii, cel mai minunat complex mnemoclastic de interferare a noosului cosmic cu inconştientul, a elementelor exterioare cu cele interioare, făcând posibilă înlănţuirea unor reprezentări ca imagini ale gândirii, element sensorial din lumea reală ca o trimitere spre altă lume. "Atâta linişte'i în jur de'mi pare că aud/ cum se izbesc de geamuri razele de lună"(*Linişte*).

Există lucruri adânci, care în lumina artei pot fi înţelese cu mult mai limpede decât în lumina ştiinţei. Se spune că apa unor mări e mai străvezie în lumina lunii decât în lumina soarelui" scrie Blaga determinând câteva categorii secrete ale inconştientului în această *urzeală* de valori cognitive. El afirmă că doar inconştientul, datorită convergenţei categoriilor abisale este capabil să reformuleze noosul cosmic.

Kant în *Critica raţiunii pure* demonstrează unitatea raţiune-intelect. Atât Bergson cât şi Blaga detaşează cunoaşterea de obiect punând accent pe o cunoaştere paradisiacă. Fără îndoială că într'o comunicaţie acceptată şi de mnemoclastie "cunoaşterea luciferică invadează cu perspectiva ei câmpul

cunoaşterii paradisiace". Pe această poziţie Blaga se plasează de aceeaşi parte cu Kant şi Hegel. Omul reface din intzerior o căutare fără obiect real transcendent, ca revelaţie a misterului, în ascunderea absolutului. Ca o introspecţie mnemoclastică exactă poetul reface în sensul propriei sale gândiri întreaga structură antropologică a imaginarului (*Autoportret*): "Lucian Blaga e mut ca o lebădă./ În patria sa/ zăpada făpturii ţine loc de cuvânt.../ El caută apa din care bea curcubeul", acel curcubeu, legământ între Noe şi Dumnezeu, între om şi noos, între ***atma*** şi **eu.**

Procesul mnemoclastic îl regăsim la Goethe, Hölderlin, Jean paul sau Novalis care spunea că "mai cereşti ca stelele ce scânteiază mi se par ochii pe care'i deschide în mine noaptea". Deci, la fel şi la Blaga orice coborâre în lumea inferioară, în întuneric este de fapt o înălţare spre lumea exterioară, spre lumină, este sacrificiul cristic de întâlnire cu marele adevăr prin moarte. Oare aceasta să fie spirala spre porul fântânii în călătoria cu acea căruţă astrală din interiorul clopotului spre marea noastră trecere ? De aceea sensul către existenţa unui centru metafizic distinct căruia'i datorăm geneza şi care menţine permanent capacitatea de a descoperi este Dumnezeu, Marele Anonim, fiind pretutindeni şi în noi. Acest tot unitar, acest noos infinit creator surprinde prin diferenţialele divine sufletul lumii, atma. Blaga, continuând introspecţia sa, afirmă că haosul diafan înconjură şi penetrează cosmosul închizând într'un reflex, de data aceasta invers celui amintit în cazul inconştientului, un reflex al Marelui Anonim prin diferenţialele sale divine şi existenţele'i complexe trecând simţurile într'o roată fără oprire ca o *permanenţă cosmică*.

Acceptând cuvintele lui Blaga din 1916, "oricâtă importanţă am da ştiinţei, totuşi într'un loc tragem o dungă şi zicem: aici începem ţara necunoscutului", nu putem să nu constatăm că dungile succesive se apropie tocmai datorită ştiinţei de înţelegerea apartenenţei inconştientului nostru ca reţea de

recepţie şi decodificare a informaţiei ce sălăşluieşte dintru începutul lumii în noosul cosmic.

Călătorii astrale

Ne-am născut să trecem, cobai de experienţă, prin luminle model închipuite de mai marii universului; noi suntem îndreptăţiţi să le cerem raiul pentru pământ dar fiecare dintre noi credem în putinţa nerealizării aici a iadului. Ideologii perfecţiunii absolute au confundat de fiecare dată, fie ei Platon, Thomas Morus, Lenin, Hitler, Stalin sau Mao, promiţând raiul şi realizând iadul.

Poeţii sunt cei care aducând un suflu de libertate, curaj, nepăsare de standarde, au înţeles şi explicat sistemul de funcţionare a vieţii şi universului, "cosmosul în care se manifestă viaţa şi gândirea" cum scrie Ştefan Lupaşcu. "Un poem viu şi nemăsluit (cum sunt ale lui Blaga) face, desigur, cât un sistem filosofic" - scria N.Steinhardt[405] şi continua: "adevărul e că la temelia poesiei stă un talmeş-balmeş, un ghiveci, un soi de supă primordială în care intră de-a valma şi imaginaţia şi orgoliul şi umilinţa şi sentimentul şi cunoştinţa şi intuiţia şi metafizica şi precizia şi orlogeria şi inteligenţa şi...şi...".

Poate că şi noi, cei ce ne credem atât de puri în zborul nostru neântinat de mocirlele ce încă mai cuprind regiuni din Europa, poate că şi noi mai păcătuim prin pene vopsite ce-am uitat să le rupem. Suntem totuşi păsări cărora n'au reuşit să le taie vârful aripilor. Pe unii ne-au resemnat cu pete de vopsea sau consemnat în colivii de aur.

[405] În corespondenţa sa adresată mie de la Rohia, de-a lungul anilor, accentua de fiecare dată această orientare a spiritului pe care cu greu reuşeam atunci (sub comunişti) să'l exprimăm.

Se mai strecoară însă printre noi fariseul ... (câţi sunt printre noi farisei, câţi nu sunt ? care'i proporţia ?). El e dogmaticul, activistul, executantul al indiferent cărui partid, partide sau organizaţii, cel perfect împăcat cu sine, care nu crede că dincolo de raza lui vizuală şi de mintea sa mai pot exista alte orizonturi. Mulţumit cu ideile, programul şi tabieturile sale, el nu are nevoie de prietenie, nu simte nevoia să se spovedească, dar nici de-a fi iubit. Contrar acestei tipologii prea des, de fapt, întâlnite refugiul nostru s'a dovedit a fi în poesie. Aici am găsit soluţia şi exprimarea cea dreaptă, sfinţenia şi umilinţa, consolarea împotriva îndobitocirii, frigului şi grijilor, a hidoşeniei obsesiilor de care încă nu putem scăpa, nici prin muncă, nici prin speranţă, decât printr'o integrare perpetuă în artă. Arta fiind calea noastră spre cunoaşterea lui Dumnezeu, o nostalgie, un dor de Dumnezeu, cum spune Kandiansky, să înţelegem de ce poeţii de har se integrează în Alfa şi Omega, în cristicul mântuitor cosmic.

Cosmosul, ca loc de întrepătrundere noetică, e al nostru, suntem ai lui. Să nu uităm că omul a fost creat să duhovnicească şi să poetizeze acest neant deopotrivă al divinităţii şi al poesiei.

Spectacolul cosmic prezent ca o liturghie la Maxim Mărturisitorul, la Hans Urs von Balthasar devine o înfiorare, o beţie de iubire şi frumuseţe, de poesie la Ungaretti, Holderlin, Trackl, Blaga, în Miorița. Acest spectacol covârşitor ca o cascadă de Cuvânt reuşeşte, pentru cei ce l-au cunoscut în toată măreţia sa, să dobândească valoarea atemporalităţii, iar din punct de vedere eshatologic, aceea a creaţiei şi a necreaţiei, căci a şaptea zi e o recreaţie a Domnului pentru şansa noastră de a'L înţelege, întâlni şi recrea. Momentul de linişte şi reculegere, de cuprindere a cât din transcendent a răscolit fiindul nostru, acesta e momentul de receptare a divinului, a noosului prin plasa de dendrite şi axoni a bietului şi minunatului nostru creier. De aici dorul său de a'şi reîntâlni creatorul prin *conştienţă*, căci conştientul şi inconştientul o fac permanent în cadrul arcelor şi arcanelor reflexe în relaţia directă cu Arhitectul Lumii.

Dumnezeu e pretutindeni şi în noi, ca şi noi în locurile de suferinţă, de batjocură şi înjosire, ori modest în locurile cele de Taină. De aici şi puterea noastră de a ne întâlni în plan spiritual cu El prin Cristos. În inimile noastre stă magul, poesia. Iată forma prin care putem călători către El. Călătorii astrali au trecut prin locuri de suferinţă oropsite sau de taină, în care armonii secrete se îmbină cu sluţenia şi duioşia, în decenţă şi puritate, în cele mai felurite combinaţii de frumos şi urât, de bine şi rău, de explicit şi absolut cifrat. Am atins în călătoriile noastre, paradoxal, acel *dincolo***,** fără spaţiu şi timp şi l-am aşezat în versurile noastre. Cine a trăit în lumea zeilor măcar o clipă înţelege altfel rostul acestei lumi. Dar pentru toate acestea e necesară liniştea. Şi liniştea poate fi obţinută prin Cuvânt. Iar *cuvântul* ca un dar sălăşluieşte în poesie. *Oglinda, moara, ochiul, poarta*, iată doar câteva elemente magice ale lumii noastre, aflată la intersecţia dintre *lume* şi *metalume.* În spaţiul intermediar roiesc în jurul omului, împreună cu el, elemente satelite, semipreţioase, aşa cum cele absolute sunt focul, aerul, apa, pământul. Noi ne-am oprit la triada *car, fântână, clopot,* urmând îndemnul etern al celor aleşi: ***"in carrum per fontem ad tintinnabulum accedemus".***

Rânduri, rânduri, vorbele noastre se aştern şi transmit axperienţe ale atmei, fragmente de spirit în lumea trecătoare."O carte e făcută din semne care vorbesc de alte semne, care, la rându-le, vorbesc despre lucruri. Fără un ochi care să le citească, o carte poartă semne care nu produc concepte şi deci e mută" - scrie Umberto Eco şi de aceea rostul nostru este de a găsi o cale de înţelegere pentru mântuirea sufletului şi minţii celor care ne ascultă şi citesc, căci ceea ce vă vom înfăţişa noi în Marea Călătorie, prea înaltă ca să puteţi crede că aţi lipsit vreo clipă din atelierul de creaţie, e şi un palat magic, codat, cifrat, încifrat al măreţiei omeneşti.

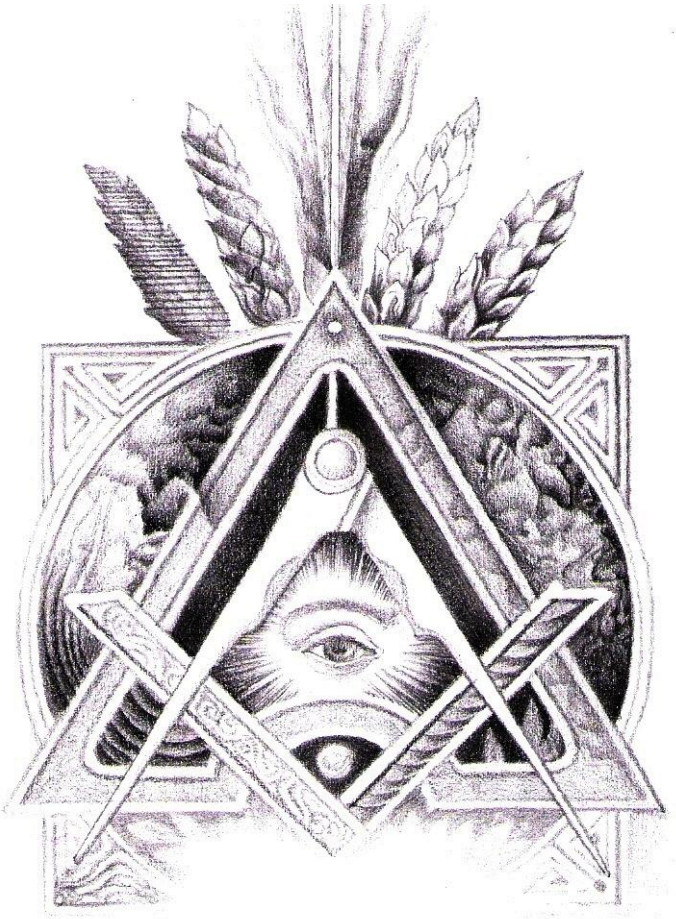

12. Semne şi simboluri ale unui univers marcat de illuminarea rituală

***Simbolul nu numai că instituie, instaurează şi consacră semnificaţii, dar le şi provoacă, le face să erupă, să explodeze*[406].**

Din punct de vedere filosofic, există două metode de a aborda studiul legilor naturale şi universale. Primul constă în a imagina ceea ce poate fi Cauza Supremă a tuturor lucrurilor şi, pornind de la ideea că procedăm aşa, să dăm un sens vieţii noastre terestre. A doua, ne revine nouă să ne auto-examinăm şi, pornind de la acest examen,

[406] Adrian Marino, *Hermeneutica lui Mircea Eliade,* 1980

să generalizăm în ansamblul universului legile şi principiile care guvernează atât corpul cât şi conştiinţa noastră. Filosofia rosicruciană este o sinteză a acestor două metode, căci ea asociază întotdeauna studiul omului cu cel al Divinului. Altfel spus, pe cât arată cum să se aplice pe plan uman o lege cosmică anume, pe atât pune în evidenţă contrapartida cosmică a unui principiu terestru. De aceea, ea este întradevăr o aplicaţie mistică a marii legi hermetice: „Tot ce este jos este precum sus şi, tot ce este sus este precum jos”[407]. Pe de altă parte, un astfel de mod de a aprecia existenţa umană constituie o alchimie spirituală care ţine cu adevărat cont de dualitatea omului.

Simbolurile se caracterizează în primul rând prin unitate şi universalitate. La baza vechilor culturi şi civilizaţii se află aceeaşi infrastructură simbolică, acelaşi univers arhetipic-simbolic. A interpreta elementele ce constituie o lume, cum ar fi universul interpretat de Noica sub denumirea de pendefundian, înseamnă a aplica o tehnică pe care ne-o însuşim de hermeneutică comparată, aşa cum există şi o literatură sau o pictură comparată. Simbolurile nu pot deveni accesibile decât prin interpretare, din care cauză ele constituie un mister, o enigmă, un locus hermeneuticus[408], devenind arhetipul situaţiei simbolice atât ontologic cât şi gnoseologic. Cum îmi spunea Constantin Noica într'una dintre epistolele sale: simbolul constituie un exemplu tipic de totalitate ontologică care justifică o hermeneutică a totalităţii, pentru că dominanta tradiţiei este de a integra în Unul, în divinitate, universul organic şi sacru. Deci modelul primordial unifică, constituie centrul şi factorul integrativ al omului, parte din creaţie şi totodată parte din creator. Chiar cunoscând nu pricepem, înţelegerea parcă mi se pare mai apropiată de intuiţie şi revelaţie, iar gândirea o educăm prin erudiţie, acea punte spre niveluri tot mai înalte de semnificaţie şi înţelegere. Erudiţia şi hermeneutica sunt de fapt un ritual spiritual.

[407] Hermes Trismegistus, *Corpus Hermeticum,* 2000
[408] Id.

Locul ritualului rosicrucian

„Sunt două lucruri care, atâta timp cât omul trăieşte în lume, se dovedesc a fi esenţiale, deoarece ele sunt proprii naturii, şi anume, spaţiul şi timpul. De aici, a trăi în spaţiu şi timp, înseamnă a trăi în lume sau în natură; dar aceste două lucruri devin inexistente în cealaltă lume. Totodată, în lumea spiritelor, ele se prezintă ca ceva, şi aceasta, deoarece spiritele recent ieşite din corp, au în ele ideea de natural. Dar întotdeauna se întâmplă că ele percep apoi faptul că nu există nici spaţiu nici timp, dar că acestea sunt înlocuite de stări, şi că spaţiului şi timpului din natură îi corespund stări în cealaltă viaţă, spaţiului o stare de a fi, şi timpului o stare de a exista. De aici, fiecare poate vedea clar ce idee ar putea avea omul, atâta timp cât este în lume sau în natură, despre lucrurile din cealaltă viaţă şi despre numeroasele arcane ale credinţei, mai ales atunci când el nu vrea să creadă în acestea până nu le sesizează printre lucrurile din lume şi chiar prin simţuri. Deoarece omul nu poate face altfel decât să creadă că dacă el ar respinge noţiunile de spaţiu şi timp, şi la limită dacă chiar le-ar anihila, el ar deveni absolut nimic, şi că n'ar mai rămâne astfel în el însuşi nici un lucru pentru care să poată simţi şi gândi, cu excepţia unor lucruri confuze, despre care i-ar fi imposibil să'şi formeze vreo idee. Totodată, lucrurile stau complet invers: viaţa angelică este dintre toate cea mai înţeleaptă şi mai fericită. Iată de ce, în sensul propriu al Cuvântului vârstnici, nu înseamnă în vârstă ci în fiinţă."[409]

[409] Emmanuel Swedenborg 1688-1772

În această parte, îţi voi oferi, cititorule, o prezentare generală a concluziilor la care se poate ajunge atunci când se analizează fenomenul conştiinţei, aşa cum se manifestă el în om. Pentru aceasta iau în consideraţie două noţiuni asupra cărora misticii şi filosofii s'au aplecat întotdeauna, în speţă *timpul* şi *spaţiul*, deci locul în care se desfăşoară ritualul sacru. De foarte mult timp, savanţii se interesează în mod egal de studiul acestor două noţiuni. Totodată, modul lor de a le aborda este prea adesea orientat într-o direcţie materialistă. Altfel spus, ei au tendinţa să considere timpul şi spaţiul ca realităţi materiale pe care omul nu le poate stăpâni altfel decât făcând apel la tehnologie. În ce ne priveşte, un astfel de punct de vedere este inexact, căci el nu ţine cont de puterile nelimitate ale conştiinţei umane. Pentru că tocmai în rădăcinile cele mai profunde ale omului se află mijloacele de a transcede limitele psihice pe care i le impune dimensiunea spaţio-temporală a existenţei sale terestre. Dacă omul risipeşte atât de multă energie pentru a învinge timpul şi spaţiul, este deoarece modul său de a concepe aceste două noţiuni este greşit. Şi aceasta, deoarece într'o foarte largă măsură ignoră faptul că potenţialul său de inteligenţă ar putea fi folosit în scopuri mult mai utile pentru el şi pentru umanitate. De la originile civilizaţiei, constatăm că omul a încercat mereu să înţeleagă ce este timpul. Thomas Mann spunea că timpul sapă o prăpastie de netrecut între adevăr şi forţă, între adevăr şi viaţă, între adevăr şi oameni. După antropologi, primul reper pe care l-a folosit omul pentru acest scop a fost alternanţa zilei cu noaptea. Altfel spus, el a început prin a asocia trecerea orelor, manifestărilor naturale precum lumina şi întunericul, Horus şi Seth. Această primă apropiere de timp a fost pozitivă, căci ea i-a permis să înţeleagă că este vorba de un fenomen care se desfăşura cu regularitate şi contra căruia el nu putea face nimic. Mai mult, aceasta a făcut să se nască în conştiinţa sa o idee primitivă despre cronologie, adică despre succesiunea orelor şi evenimentelor. În acestă ordine de idei, nimeni nu poate spune în ce moment a

înteles omul sensul pe care îl dăm noi astăzi cuvintelor *ieri, astăzi* şi *mâine*. Totodată, pe masură ce el a avut acces la aceste trei dimensiuni majore ale timpului, viaţa sa conştientă s'a transformat radical, căci ea însăşi se găsea divizată între trecut, prezent şi viitor. Acordând o importanţă din ce în ce mai mare fracţionării timpului, el a conceput instrumente din ce în ce mai perfecţionate pentru a'l măsura, astfel încât să poată dispune de un cadru de referinţă pentru a planifica mai bine activităţile zilnice. Timpul a devenit astfel pentru om un element fundamental al existenţei, de aceeaşi importanţă cu hrana de care avea nevoie pentru a supravieţui. Atunci când observăm ritmul frenetic în care noi trăim în prezent, suntem obligaţi să acceptăm că întrecerea în care oamenii s'au angajat de secole împotriva timpului n'a încetat să se accelereze. Această stare de fapt este regretabilă, deoarece este dovada incapacităţii de a stăpâni un element de care ar trebui să ne servim şi nu să ne aservească. Dacă toate fiinţele umane ar acorda acestui element locul just care'i revine, ar înţelege că atâta timp cât ele vor încearca să se adapteze ideii materiale pe care şi-o fac despre timp, se sustrag legilor şi principiilor naturale care ar trebui să le ghideze existenţa. De ce? Deoarece timpul nu este o condiţie materială, ci doar un produs al conştiinţei umane. De aceea, este imposibil să'l stăpânim altfel decât făcând apel la facultăţile noastre psihice şi spirituale cele mai înalte. Dar experienţa dovedeşte că omul caută încontinuu să învingă timpul cu mijloace pur terestre şi, în consecinţă, limitate. Procedând în acest mod, el nu face decât să întărească puterea propriilor sale iluzii. Atunci când trebuie să facem un lucru care nu ne face plăcere, avem impresia că orele nu trec repede. Altfel spus, cum zicem frecvent, *timpul nu se mai sfărşeşte*. Invers, atunci când suntem ocupaţi cu activităţi de care suntem pasionaţi, *nu ne dăm seama când trece timpul* şi ne pare rău să întrerupem ceea ce facem. Şi totuşi, în ambele cazuri, orele au aceeaşi durată matematică. Altfel spus, ele sunt mereu egale cu şaizeci de minute. O astfel de constatare demonstrează bine că doar conştiinţa

noastră este cea care dă timpului o valoare relativă. Astfel, atunci când ne plictisim sau când facem ceva ce nu ne motivează, starea noastră interioară este cea care face din noi un sclav al orelor care se scurg. În schimb, atunci când activitatea noastră mentală şi emoţională este concentrată asupra unui subiect care ne interesează, pierdem orice noţiune a duratei şi devenim stăpânii timpului. De altfel, este important să remarcăm că trecerea orelor are puţină importanţă asupra lumii materiale. O piatră, de exemplu, va fi peste opt zile ceea ce este astăzi. Vedem deci că influenţa temporală se exercită înainte de toate asupra fiinţelor vii, adică asupra fiinţelor care, la oricare grad s-ar afla, sunt conştiente. Atunci când dormim, natura arbitrară a timpului este şi mai evidentă, deoarece nu avem nici o referinţă pentru a o măsura. Astfel se explică faptul că după ce am dormit o noapte întreagă, putem avea impresia că am dormit doar câteva ore. În aceeaşi ordine de idei, numeroase persoane, după ce au ieşit dintr'o comă profundă care a durat mai multe luni, aveau impresia că starea lor nu a durat mai mult decât câteva zile, sau chiar câteva ore. Astfel, aceeaşi durată de timp, după cum este trăită, în stare de veghe, de somn, sau de comă profundă, nu este interpretată în acelaşi mod de către conştiinţa noastră. Acest fenomen este şi mai marcant atunci când visăm. În acest caz, ştii foarte bine că putem să trăim în vis evenimente care, pe plan terestru, ar corespunde mai multor ore, chiar mai multor zile. Şi totuşi, este ştiinţific demonstrat că noi nu visăm pe perioade mai lungi de unul sau două minute. Acest exemplu, de asemeni ne demonstrează bine, că noţiunea de timp este arbitrară şi că ea nu corespunde întotdeauna sensului obişnuit pe care i'l dăm. Din toate cele prezentate, rezultă că timpul aşa cum îl concepem în mod obişnuit, este o stare a conştiinţei obiective. Pornind de la momentul în care noi depăşim această stare şi transcedem limitele obiectivităţii conştiente, pierdem orice noţiune a duratei sale. Este ceea ce se întâmplă atunci când dormim, sau ceea ce, din diverse alte motive, se întâmplă atunci când nu mai suntem conştienţi de

lumea terestră. În acest sens, o meditaţie foarte profundă poate totodată să ne facă să pierdem noţiunea timpului. Aceasta se explică prin faptul că activitatea noastră mentală se situează atunci la nivelul subconştientului, care, prin definiţie, face parte din inconştient. În clopotele următoare îţi voi arăta cum să procedezi pentru a te ridica la acest nivel atunci când doreşti şi să faci astfel experienţa atemporalului. O astfel de experienţă îţi va aduce dovada că omul poate într-adevăr să transceadă limitele aparente ale timpului şi, pe plan cosmic, să aibă acces la trecutul şi viitorul istoriei umane, care, în absolut, nu constituie decât un etern prezent. Va trebui deci să înţelegi că se atribuie o valoare atât de materială timpului, deoarece noi ne-am obişnuit să'l asociem ritmului pe care'l dăm vieţii noastre conştiente, adică activităţilor care ocupă starea noastră de veghe şi care, într-o oarecare măsură, constituie mişcarea aparentă a existenţei noastre. Din acest punct de vedere, el a devenit un reper care ne permite să măsurăm arbitrar perioadele în care suntem conştienţi de noi înşine şi de mediul înconjurător. Dar dincolo de acest reper se află o lume la fel de reală, o lume care îşi are sursa în Eternitatea Cosmică şi pe care omul o posedă totuşi în interiorul său profund. De aceea simţim cum Timpul suspendat deasupra noastră ne doare.

Spaţiul, aşa cum este el definit în majoritatea dicţionarelor, este întinderea mai mult sau mai puţin limitată care separă şi înconjură obiectele. Această întindere, tot după definiţiile obişnuite, se află la originea celor trei dimensiuni pe care omul le poate percepe, şi care, după cum ştii, sunt lungimea, lăţimea şi înălţimea, pe care o denumim uneori grosime. Este evident că o astfel de definiţie este foarte incompletă pe plan mistic, deoarece ea nu ţine cont decât de spaţiul vizibil. Există planuri invizibile care, pentru anumite facultăţi ale conştiinţei noastre, sunt la fel de perceptibile şi reale precum universul nostru fizic. Pe de altă parte, chiar pe plan ştiinţific, un astfel de mod de a defini spaţiul

nu corespunde unei descrieri suficient de precise a lumii materiale şi a tot ce o constituie. De fapt, este uşor de arătat că simplul fapt de a cunoaşte lungimea, lăţimea şi înălţimea unui obiect nu ne permite să ştim din ce este el făcut. De exemplu, dacă îţi imaginezi o riglă de 30 centimetri lungime, trei centimetri lăţime şi doi milimetri grosime, vei avea o imagine mentală foarte clară a acesteia, dar nu vei fi în măsură să ştii dacă această riglă este din lemn, plastic sau fier. De aceea rosicrucienii afirmă de secole că diferitele forme de materie care se integrează în spaţiu, nu ocupă trei ci patru dimensiuni, a patra fiind definită de către natura lor vibratorie. Mă voi referi acum la formele de materie care se integrează în spaţiu. Acest fapt este foarte important, deoarece el permite să insistăm asupra unui principiu căruia noi nu'i acordăm suficientă atenţie atunci când analizăm problema întinderii spaţiale. Numeroase teste de laborator au demonstrat că simţul vederii noastre joacă un rol esenţial în percepţia spaţiului. Aceasta explică faptul că dacă închidem ochii în timp ce ne aflăm într'un loc care nu ne este familiar, pierdem în mare parte noţiunea mediului nostru înconjurător. Şi aceasta deoarece înţelegerea noastră despre spaţiu se face în mod special în funcţie de distanţele pe care noi le percepem între lucruri şi noi. Asta vrea să spună că dacă noi nu suntem capabili să evaluăm vidul care ne separă de obiecte, fie prin intermediul vederii, atingerii sau auzului, noi n'am putea avea nici o idee asupra spaţiului. Tocmai din acest motiv noi avem constant nevoie de repere vizibile, dar şi tactile sau auditive, pentru a măsura distanţa care se află între noi înşine şi ceea ce percepem în jur. Deci, suntem mereu înşelaţi de percepţia noastră asupra mediului înconjurător. De aceea, interpretarea noastră asupra spaţiului este ea însăşi subiectul iluziei. Atunci când privim în depărtare, avem impresia că lucrurile sunt mai mici şi mai apropiate decât sunt în realitate. Numim aceasta *efect de perspectivă*. Acest efect demonstrează bine că obiectele pe care le vedem în spaţiu nu sunt în mod necesar ceea ce ele par a fi. Astfel, un arbore care se găseşte la o

distanţă de doi kilometri ţi se va părea mic, în timp ce el în realitate poate măsura de zece sau cinsprezece ori înălţimea noastră. Această iluzie se datorează faptului că noi nu vedem lucrurile aşa cum sunt ele, ci aşa cum facultăţile noastre senzoriale şi mentale le percep şi le interpretează. Aceasta vrea să spună că spaţiul, ca şi timpul, este o stare a conştiinţei obiective. Deoarece conştiinţa, în toate fazele sale, este de natură imaterială, rezultă din aceasta că spaţiul, ca şi timpul, este de asemeni imaterial în absolut. După cum ştii, oamenii au căutat întotdeauna să învingă spaţiul cu ajutorul aparatelor sau instrumentelor materiale. Astfel, pentru a explora spaţiul stelar, ei au inventat telescoape din ce în ce mai puternice. Pentru a pătrunde în spaţiul celular, ei au perfecţionat microscoape electronice. Pentru a deveni stăpânii spaţiului terestru, ei au conceput mijloace de transport, unul mai rapid decât altul. Totodată, cel mai puteric telescop nu va putea niciodată să cuprindă tot universul şi cu atât mai puţin spaţiul cosmic în care acesta este impregnat. În acelaşi mod, microscopul cel mai sofisticat nu va putea niciodată să evidenţieze natura imaterială a inteligenţei celulare; el nu va putea decât, în cel mai bun caz, să îi demonstreze unele efecte. Cât depre mijloacele de transport pe care omul le-a conceput pentru a se deplasa, le-a făcut atât pentru a învinge spaţiul, cât şi pentru a stăpâni timpul. Dovada, este că măsurăm distanţele astronomice în ani-lumină şi viteza medie în kilometri-oră, altfel spus, în unităţi de spaţiu-timp.

În viaţa cotidiană, omul a devenit incapabil să disocieze timpul de spaţiu. Atunci când el trebuie să se deplaseze într'un loc precis, nu se poate împiedica să nu se gândească la durata deplasării sale căci, foarte adesea, pentru el contează să ajungă cât mai repede posibil, astfel încât să facă pe cât mai repede posibil ceea ce şi-a propus. Din cauza acestei precipitări, el s'a obişnuit să nu mai trăiască momentul prezent ci să anticipeze mereu asupra viitorului. În paginile precedente am insistat asupra faptului că de secole, omul s'a angajat într'o veritabilă cursă contra timpului. Este evident că o astfel de cursă este totodată o înfrângere în

stăpânirea spaţiului, deoarece, una dintre cele mai mari preocupări este să se ajungă la parcurgerea unei distanţe cât mai mari într'un timp cât mai scurt. Obsesia sa de a concepe automobile, trenuri, avioane şi rachete din ce în ce mai rapide este o dovadă evidentă a acestui fapt. Cu siguranţă că el va ajunge într'o zi să se deplaseze cu viteze vertiginoase şi că el va reuşi să exercite un control asupra dualităţii spaţiu-timp. Totodată, din punct de vedere mistic, el nu le va putea stăpâni niciodată făcând apel doar la ştiinţă şi la tehnologie, căci, o repetăm, numai conştiinţa poate să transceadă limitele pe care spaţiul şi timpul le impun in permanenţă corpului fizic al omului. Aşa cum îi este posibil conştiinţei noastre să se deplaseze în timp şi să aibă acces la trecutul şi chiar la viitorul istoriei umane, ea poate să călătorească în spaţiu şi să se proiecteze la sute sau mii de kilometri de locul unde ne aflăm fizic. E uşor să percepi ceea ce se întâmplă în acest moment la Cairo, la Ierusalim sau la New Delhi, precum să îţi aminteşti de scene trăite în copilărie. Un astfel de fapt s'ar putea să ţi se pară de necrezut, dar el face totuşi parte din practicile mistice pe care iniţiaţii le folosesc de secole pentru a'şi îndeplini opera în serviciul umanităţii şi de a fi în comuniune cu lumea invizibilă. Bine'nţeles, aceasta necesită dezvoltarea anumitor facultăţi care depăşesc de departe posibilităţile Eului nostru obiectiv. De fapt o astfel de aptitudine depinde în totalitate de puteri transcendente ale conştiinţei noastre psihice, căci această formă de conştiinţă este nelimitată în percepţiile sale şi poate să se extindă la infinit. Tradiţia arată exact acest lucru şi în lumile superioare ale rosicrucienilor aceste precepte şi practici sunt normale. Cine vine spre noi cu paşi moi, ce infern din alte universuri înaintează implacabil din viitor spre planeta noastră îmbătrânită ?

De fapt noi alunecăm să instaurăm armonia. Din punct de vedere rosicrucian, omul posedă o dimensiune spirituală care poate şi trebuie să se exprime independent de constrângerile pe care timpul şi spaţiul i le impun în stare de veghe. În acest loc şi în

acest moment, sacre şi ascunse totodată, se desfăşoară ritualurile protoistorice ale iniţiatului.

De ce se ascund în versuri lumile interioare ?

INRI – Igne Natura Renovatur Integra[410]

Francmasonii şi rosicrucienii folosesc în ceremoniile lor multe dintre simbolurile antice aşa cum am arătat în capitolele de început ale studiului nostru. Ei admit că mare parte din sensurile originale sunt uitate, însă nu ştiu că acestea erau sacre la origine, fiind folosite în ceremoniile religioase încă din negura vremurilor şi că aveau o semnificaţie religioasă şi morală în concordanţă cu prima religie a omului ce contempla şi îl lega de Supremul Arhitect şi Creator al Universului. După cum consemnează Constantin Ciopraga în scrierile sale.[411]

[410] prin foc natura va renaşte în întregime.

[411] Incursiuni în diverse doctrine secrete, consideraţii despre labirint, peşteră şi moarte, despre relaţiile ştiinţă-mister ori despre cuvânt, despre oglindă şi Dumnezeu, despre Marele Arhitect şi Marele Anonim, grupate în *Arcul reflex noetic*, vorbesc despre orizonturi interferente în acţiune. Eseistul cu voluptăţi de constructor subiectiv se simte un personaj liber. Călător prin halouri cosmice, dar şi prin Eul neliniştit, poet operând cu sublimităţi, cu halucinaţii de timp şi spaţiu şi savurând asemenea unui Paul Valéry grandoarea **Ideii**, Liviu Pendefunda ilustrează în modul lui Barbu „modul intelectual al Lirei". Vizionarismul său în variaţiuni cu tente ermetice (greu accesibile) cantonează, inevitabil în mister; incifrat, criptic, adresându-se iniţiaţilor şi profesând un fel de magie albă, simpatică, demersul său fundamental – orientat spre cunoaştere şi autocunoaştere – se înscrie vădit într-un simbolism esoteric; – esoteric în spiritul elinului esoterikos: abscons, destinat unui grup de adepti. Consecvent cu sine, programat pe altitudini şi practicînd o dialectică a contrariilor – între frondă şi detaşare – poetul iesean de un constant rafinament e un creator original, puternic diferenţiat, meritând toată atenţia. – *Astre şi Neuroni,* Convorbiri literare, 2005

Carul mnemonic

Arca lui plutea ducând peste apele potopului toate elementele necesare restaurării ciclice a vieţii. Rene Guénon subliniază importanţa complementarităţii între arcă şi curcubeu care e un semn al legământului. Două simboluri analoge dar inverse ca polaritate, fiind apanajul apelor inferioare şi superioare, se completează reciproc în unitatea ciclului. Sfântul Martin scrie că această luntre pluteşte ca şi oul lumii, purtător de informaţie, al Tradiţiei încă nedezvoltate. În China carul este simbolul lumii, podeaua pătrată e pământul şi baldachinul rotund e cerul. Între ele, stâlpul central e axa lumii. Vizitiul e mediatorul între lumi, în buddism el este Agni, Atma sau Buddhi – el este spiritul, iar atelajul simţurile. Cea mai mare apropiere de arcul reflex noetic este această concepţie, căreia însă versurile mele nu'i sunt tributare. În India coşul carului cosmic e intermediar între cer şi pământ, axa fiind reprezentată de osie şi cele două roţi. Carul e asociat soarelui, lui Mithra, Apollo, Attis din timpuri imemoriale. În Vechiul Testament, Iosua, îl arde şi nimiceşte caii ce cinstesc soarele dinaintea templului Domnului[412]. Asocierea căruţei cu conducătorul ei este un simbol universal. Există Merkaba, căruţa de foc a cabaliştilor care îl răpeşte pe Ilie la cer, el este carul înaripat al sufletului. Uneori zeii se manifestă într'un nor, constituind un fel de ceaţă omogenă, conducătoare a influenţelor de sus în jos şi invers, întâlnit în panteonul elen, la Dumnezeul lui Moise, la Cristos al apostolilor, la dragonul cu peştele cosmic şi pasărea Hac[413] şi nu în cele din urmă privind

[412] Vechiul Testament, 4Regi, 23:11

[413] Furtuna ridică aburii apelor pe cer prin care pasărea Hac se coboară şi prinde în gheare peştele. Pasărea împrumută aripile ei peştelui, peştele împrumută păsării corpul lui solzos

calul înaripat. Drumul carului lui Mithra ca şi al lui Attis are un rol demiurgic. Ursa Mare şi Ursa Mică sunt două constelaţii fixe şi determină prin mişcare cele patru anotimpuri. În tradiţia creştină, la fel cu chivotul cu al cărui nume arca se confundă, carul este simbolul lăcaşului apărat de Dumnezeu, deschis tuturor întru mântuirea lumii. Arca, căruţa plină de Logos, de informaţie, duce memoria Spiritului universal sub sau peste podul curcubeu. Marele Arhitect a dat dimensiunile arcei lui Noe, al chivotului lui Moise, al templului lui Solomon. Arca avea trei etaje, simbol ascensional. Căruţa pendefundiană reprezintă inima omului, la fel ca la Hugues de Saint-Victor[414], o corabie având interpretare morală, literală şi mistică. Aici e locul cel mai secret din templu, unde se înfăptuieşte jertfa, adeseori încărcată de oameni prea inteligenţi, aleşi ai soartei, nebuni în ochii profanilor. Carul mnemonic are un caracter misterios, în el e Sfânta Sfintelor care reprezintă centrul lumii. Arca simbolizează cele şase vârste ale lumii, o cetate a lui Dumnezeu, după cum o închipuia Sfântul Augustin. Dacă e să interpretăm prin prisma lui Jung, aici descoperim sânul matern, marea în care se scufundă şi din care renaşte soarele, Helios, Apollo. Căruţa e taina iubirii[415] şi vasul alchimiştilor, deci şi Graalul. Tema inimii, chivotul, vasul, arca, carul este un simbol constant. Inima omului este locul unde se petrece transmutanţa omenescului în divin, conservarea şi renaşterea fiinţei, trandafirul din centrul crucii, soarele suprapus pe Crucea Sudului, Cristos. Marele Arhitect al Universului coboară în car pe podul curcubeu, asemenea mitologiei sudaneze.

Carul tras de cei patru armăsari din mithraism se învârtesc perpetuu în cerc, primul purtând pe pielea sa strălucitoare semnele planetelor şi ale constelaţiilor, este foarte iute şi puternic, al doilea are un veşmânt sobru luminat doar dintr'o parte de

---

şi în mijlocul fulgerelor şi tunetelor, al mugetelor apelor apare dragonul pe spatele căruia pasărea scrie trigramele sacre din cartea transmutaţiilor a împăratului Pho Hi.

[414] Hugues de Saint-Victor, *De arca mystica*

[415] Sfântul Paul, Ef 3:18

soare, mai puţin agil şi viguros, al treilea şi mai slab iar al patrulea este static, întunecat şi parcă aşteaptă ca primul să se răstoarne peste el şi să'i aprindă coama[416]. Transformarea este miraculoasă, în timp schimbându'şi rolurile între ei ca după o luptă divină, cel mai puternic preluând rolul de conducător, de vizitiu, asemănător cu cel din *căruţa cu nebuni*[417]. Caii sunt de fapt reprezentarea focului, aerului, apei şi pământului.

Roata e simbolul lui Apollo, a lui Magus Rotarum al druizilor, al lui Vishnu. Cele patru spiţe primordiale, şase ale lui Cristos, opt indiene sau chaldeene, se învârt denotând reînnoirea. Din ea se naşte spaţiul şi toate diviziunile timpului. Rota Mundi rosicruciană are butucul fix, centrul, Buddha, omul universal care o face să se învârtească. În mersul carului prin clopot ea emană un foc întreţinut continuu şi egal, numit foc de roată, realizând plutirea dar şi căldura care să lase urme ale iniţierii şi să ducă la lichefierea pietrei filosofale. Ea se învârteşte datorită celui de-al doilea foc, agent numit foc secret sau filosofal, rezultat din întâlnirea profanului cu divinul. Simbolismul roţii trece adeseori în cel al trandafirului despre care s'ar putea scrie o bibliotecă.

Ca şi Homer, Hesiod denumeşte muzele fiice ale Mnemosinei traductibil prin *înţelepciunea memoriei***,** reprezentând în realitate memoria universală a naturii, lumina astrală eterul în care plutesc imagini ale trecutului. Dar şi ale prezentului şi ale viitorului, adăugăm noi. Soliile inteligente ale acestei lumini sunt muzele lui Hesiod. Mnemoclastele sunt analiza în detaliu a fragmentelor de memorie în subconştientul uman şi mnemoclastia relevată de noi e metoda hermeneutică de cercetare şi sinteză într'un nou context a elementelor analizate de creierul uman, frecvent fără intervenţa conştientă a acestuia. Pitagora, illuminatul primordial al antichităţii, îşi cerceta cugetul ca în

[416] Franz Cumont, *Misteriile lui Mithra,* Herald 2007
[417] Liviu Pendefunda, Contact int'l 1992

predica cristică de pe munte, în pregătirea sa spre purificare. O a treia etapă era iluminarea şi asemenea lui Enoh realiza din carul său viziunea din înalt asupra lumii. Isus însuşi, cu toate că era de esenţă divină, a trebuit să traverseze etapele iniţierii[418]. Omul de rând nu poate să aibă viziunea lumii astrale, cel care îl împiedecă fiind acelaşi etern *gardian al pragului* prezent şi la Dante şi la Rudolf Steiner şi în toate misterele antice şi de azi. Gardianul pragului poate fi şi vizitiul căruţei astrale, dragonul coborât în sfera materiei, dând posibilitatea *călătorului* să dobândească o conştiinţă de sine. El este o condensare astrală a încarnărilor precedente, adeseori având forme înspăimântătoare care ne obstruează calea spre limina spirituală şi participă la încercările iniţierii. Numit Satana[419], Ahriman, prinţ al întunericului, gardianul ne spune: *Priveşte cu atenţie, monstrul ăsta eşti chiar tu !* Osiris, Zarathustra, Dionysos trăiesc cele trei grade de iniţiere spre corpul eteric. Din miezul acerstei taine ţâşnesc toate fenomenele mistice ale viziunii şi extazului. Din experienţele trecerii în spirală a călătorilor astrali emană doctrina religioasă, legând destinele umane de viaţa cosmică. Carul simbolizează inconştientul. El împreună cu cel aflat înăuntru sunt una, e vehiculul unui suflet ce trăieşte o experienţă. El poartă acest suflet pe perioada unei încarnări. În cea de-a şaptea arcană majoră a Tarotului, Carul, îl întâlnim pe îndrăgostitul din cea de a şasea lamă. Este îmbătrânit şi este încoronat cu aur prin rezovarea conflictelor. Pe umeri are două jumătăţi de chip, dovada depăşirii problemelor, în mână ţine un sceptru şi se află sub un baldachin sprijinit pe patru coloane, două albastre şi două roşii. Are o fustă sau şorţ roşu despărţit printr'o centură galbenă de o platoşă albastră cu o mânecă galbenă şi una roşie pe care se găseşte un

[418] proba simţurilor (prin înfometare), a spaimei (arătându-i abisul) şi a puterii absolute (dăruindu'i toate împărăţiile lumii) - evanghelia după Matei. În urma experienţelor, Isus spune: Fericiţi cei ce cerşesc duhul, că a lor este împărăţia cerurilor, fericiţi cei ce plâng, că aceia se vor mângâia, fericiţi cei ce flămânzesc şi însetează de dreptate, că aceia se vor sătura, fericiţi cei curaţi cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu.

[419] Lucifer este însă cel care ne ajută să vedem adevărul, precum şarpele din Eden şi de aceea participă la illuminare.

triplu echer, simbol al muncii de construcţie în lumile naturală, umană şi divină. S şi M (sulf şi mercur) despart cei doi cai, unul roşu şi celălalt albastru, totul corespunzând casei a şaptea horoscopice. Aşa încât, aici, carul mnemonic este un mijloc de transport în universul ocult al nemuririi, având o evoluţie frecvent ascendentă, în spirală prin clopot.

Dacă horele sunt un dans al focului, cercul şi spirala sunt însemnele religiozităţii în protoistoria pelasgilor, crucea ieşind în evidenţă doar ca un derivat al cercului – roata, iar troiţa este un simbol antropaic al soarelui. Şi paligenezia horală înseamnă de fapt o eternă revenire. Spirala în care se iniţiază poetul este eterna lui revenire prin ritual, repetat de milioane de ani şi pentru restul milioanelor de ani umani, sau cine ştie ai cărei unităţi de măsurare a timpului. Spirala decorativă în ceramica românească reprezintă calea zeilor, făgaşul cunoaşterii depline prin revenirea necontenită la esenţa lucrurilor. Perspectiva adâncirii cunoaşterii a fost din cele mai vechi timpuri simbolizată prin spirală şi cerc.

Fântâna

Apa a fost dată de Dumnezeu, dar există şi o altă apă - a înţelepciunii, care atunci când a fost creată lumea, a chibzuit legea apelor şi le-a statornicit făgaş[420]. În *Tora* se revarsă această apă. *Cel care va bea din apa pe care i-o voi da eu nu va mai înseta în veac, căci apa care i-o voi da eu se va face în el izvor de apă curgătoare spre viaţa*

[420] Iov 28:25-26, Pildele 3:20, 8:22, 24, 28-29. Înţeleptul este asemuit cu o fântână, cu un izvor

veşnică.[421]*Tatăl fiind izvorul, Fiul este numit fluviu, iar noi ne adăpăm din Duh*.[422]În Coran peştele aruncat la confluenţa dintre mări învie, dacă este cufundat în apă, amintind tema iniţiatică a îmbăierii în izvorul nemuririi. În apropierea templelor mithraice clipocea un izvor, *fons perennis,* deopotrivă simbol al binefacerilor materiale şi morale, pe care generozitatea timpului le răspândeşte în univers.

Fântâna este sacră, nimeni nu o poate epuiza. Nimeni nu va reuşi vreodată să scoată toată apa din ea. Ea este cu adevărat un Graal, este graţia Duhului Sfânt, chiar dacă eternul feminin este cel asociat cu lacurile, fântânile, puţurile şi izvoarele de apă. Fântâna este miracolul transmutaţiilor. Apa prezintă hermeneutic trei teme – originea vieţii, mijloc de purificare, centru de regenerare. Apa conţine sămânţa primordială, este faza trecătoare de regresie şi dezintegrare, de care depinde o fază progresivă de reintegrare şi regenerare. Tendinţa de curgere a apei în jos, spre abis este simbolul înţelepciunii, harului şi virtuţii. Duhul lui Dumnezeu se poartă pe deasupra apelor în *Facerea* şi oul lumii vedice se clocește la suprafaţa apei. Aici sălăşluieşte în arhivele protoistorice puterea cosmică. Origine şi vehicul al oricărei forme de viaţa, seva este apă. Apa este un dar universal şi ca apă a cerului budist este suflul vital. Folosită în ritualuri, stropire şi abluţie, apa este folosită de alchimiştii chinezi în reducerea focului la apă, îmbăierea şi spălatul devenind operaţii de combustie, de unde şi apa de foc. Ea dă viaţă, dar şi moarte, apă vie – apă moartă. Din cele mai vechi timpuri întâlnirile au loc lângă izvoare sau puţuri, asemănător locurilor sacre. Puţul este un simbol al abundenţei şi al vieţii; cel al lui Iacob din care Isus a dat să bea samaritencei are sens de apă vie şi ţâşnitoare, băutură de viaţă şi de învăţătură; cel al lui Iethro lângă care s'a oprit Moise este o sursă de lumină şi deci un centru spiritual. Puţul este fântâna în

[421] Ioan 4:14
[422] Sf. Atanasie, Ad Serapionem, 1:19

care se ascunde tradiţional adevărul, *in fonte veritas.* Harap Alb coboară în fântâna spânului[423] cu ghizdele de stejar, fără roată sau cumpănă ci numai cu o scară de coborât până la apă, cocoşul coboară şi bea toată apa din fântână, transformând calea umedă în cale uscată. Aceeaşi complementaritate de care aminteam între apă şi foc, soare şi lună, aur şi argint. Triunghiul cu vârful în sus este focul, cel cu vârful în jos apa, complementarul activ-pasiv îndeplinind pecetea lui Solomon. Cu cât coborâşul e mai mare cu atât urcuşul duce mai sus[424] şi coborârea spre temelia lumii este de fapt urcare spre rădăcina Copacului plutitor, element de pământ. Dualitatea aztecă pământ- cer trece adeseori prin elementul apă, ca şi cea a relaţiei celtice apă-foc, apa în care se stingeau tăciunii de la sacrificii era magică şi îndepărta vrăjile rele. *Fiat Lux*, cucurigul strigat împlineşte braţele crucii, fiind aerul, al patrulea element în centrul cărora chintesenţa e trandafirul, rosa. În multe poeme căruţa plină de lume, de lume selectă, creatoare, de nebuni, trece în spirală să surprindă poarta, porul spre fântână, ca Iona în pântecele balenei, căruţa e o matrice în care nu se întâmplă nimic, e un punct care acaparează totul, în care se elaborează şi se mistuie ciclurile din labirint, un principiu al morţii şi al învierii. Ajunsă la capătul clopotului, fiinţele renăscute trec într'o nouă lume, ca şi cum ar fi fost conduse de Noe în ciclul următor, într'un alt clopot. Imaginea se suprapune semantic talismanului *abracadabra*, formând liniile de forţă ale unui puternic vârtej care înghite forţele rele, atrase fiind în abisul de unde nimic nu se mai întoarce. În clopot există apă, plutirea carului, a arcei este pe ape în spirală, deci ape subterane, tributare energiei inconştientului, puterilor nedesluşite ale sufletului, ale motivaţiilor secrete şi necunoscute. Totul se petrece în poemele mele într'o pădure deasă de simboluri. Să le enumăr ? Să le interpretez ? *Nel mezzo del camin di nostra vita mi retrovai per una*

[423] În care intră fiu de crai şi se renaşte harap-alb, după cum sublim arată Vasile Lovinescu
[424] Hermes Trismegistus

selva oscura[425]*.* Mă repet: această carte se adresează celor care ştiu. Pot conduce pe oricine la fântâna cu apă vie din părţile inferioare ale cosmosului, eu devenindu'i păzitorul şi strigându'i: VITRIOL ! Las cititorului să extragă ceea ce'i convine din inepuizabila hermeneutică, din tâlcul Cuvântului rostit la începuturi şi spre care începe căutarea oricărui cavaler al spiritului, redescoperirea adevărului pierdut, ascuns voit în zecile de mii de ani. Profanul va aprecia existenţa unor suprastructuri suprapuse pe multiple planuri şi care se pierd în abis, pentru singurul motiv că nu are indiciul primar al locului din creier în care se găseşte prima cheie, aceea de la portiţa din grădină, pe care Alice a lui Lewis o utilizează întâmplător, dar fiind cea aleasă sau Arica din cărţile licornelor scrise de Vicki Blum. De altfel, misterele se apără singure şi explicarea înţelesurilor nu poate fi percepută decât de cei în stare să perceapă un tâlc care să'i conducă la prag.

Dar să revenim la simbolul fântânii cu apă vie care originar se găsea la picioarele Pomului Vieţii, în centrul Edenului şi care se împarte în patru fluvii ce curg în direcţiile principale ale spaţiului. Ea poate fi fântâna nemuririi, a tinereţii veşnice sau a învăţăturii. Chiar dacă sângele şi apa care au ţâşnit din rana lui Cristos au fost strânse de Iosif din Aritemateea în Sfântul Graal, mult înainte au fost căutători ai fântânii cu apă vie, exemplu semnificativ fiind Alexandru cel Mare. Cultul fântânilor s'a transmis şi în timpurile moderne, reflectând mereu la o poartă de trecere iniţiatică. Cea mai apropiată ca valoare hermeneutică de fântâna spaţiului şi timpului din clopot, uneori chiar limba clopotului, al cărui capăt e căutat ca final de drum al spiralei de către carul mnemonic, e fântâna memoriei din tradiţiile orfice, aflată la poarta infernului. *Când vei coborî în lăcaşul lui Hades, vei vedea în stânga porţii, lângă un chiparos alb, o fântână. Este fântâna uitării. Să nu bei din apa ei. Du-te mai departe. Vei da peste*

[425] Dante Alighieri

o apă limpede şi proaspătă, care iese din lacul aducerii-aminte. Atunci te vei apropia de paznicii din prag şi le vei spune: Sunt un copil al pământului şi al cerului, dar neamul meu se trage din cer. Atunci îţi vor da să bei din apa asta şi vei trăi veşnic printre eroi.[426] De aceea puţul poate fi o sinteză cosmică. Reflexele apei mişcătoare adâncesc şi multiplică taina în loc s'o limpezească.

Privit de jos în sus este un uriaş telescop orientat spre străfunduri dinspre măruntaiele pământului spre polul cosmic, dinspre spirala unui clopot spre următorul. E o scară a mântuirii, legând între ele diversele nivele ale lumii. Tezaurizând adevărul, el este un centru spiritual[427]. Aici alunecăm din nou spre oglindă*: trebuie să priveşti lucrurile din afară înlăuntrul tău. Adânca oglindă întunecată se află înlăuntrul omului...Aplecându-ne asupra acestui puţ, vom oserva acolo, în adâncul prăpastiei, într'un cerc strâmt, lumea în imensitatea ei.*[428]

Aşa încât fântâna este în aserţiunea mea universul vizibil în clipele împlinirii lumeşti sau al încheierii etapei de drum al căruţei astrale, al carului mnemonic, limba clopotului. Proiecţiile alchimice fac adeseori referiri la fântâni curgătoare, apa fiind un circuit comun din naştere şi moarte, moartea şi renaşterea semnificând apa divină. *Et si in fonte auri et argenti baptisati fuerimus, et spiritus corporis nostri cum patre et filio in coelum ascenderit, et descenderit, animae nostre reviviscent, et corpus meus animalum candidum permanebit.* (text creştin citat de Jung). Fântâna conţine învăţătura despre Dumnezeu ca spirit.

[426] Marcel Brion, *Un enfantde la terre et du ciel,* Paris 1934 citând o Tabletă de aur de la British Museum
[427] Sfântul Martin îl denumeşte izvor de lumină
[428] Victor Hugo, *Contemplarea supremă*

Clopotul

Clopotele în creştinismul ortodox dogmatic colectează suflul vital, vântul adorând vocea primordială. Ele se mai întrebuinţează alături de toacă, ca instrument de înştiinţare a începutului slujbelor sau de marcare a unor momente importante din desfăşurarea lor. Spre deosebire de alte obiecte rituale, ele au intrat mai târziu în întrebuinţarea liturgică, mai întâi în apus, apoi în răsărit. Clopotele simbolizează vocea sau chemarea lui Dumnezeu şi deci îndemnul către credincioşi de a participa la slujbele sfinte săvârşite în biserică.

După tradiţie, inventatorul clopotului este socotit Paulin de Noia din Campania, la sfârşitul secolului al 4-lea de unde se trage şi denumirea apuseană de *campane* dată clopotelor. În răsărit primele clopote au fost trimise în anul 852, în dar împăratului bizantin Mihail al III-lea (842-867), de către Ursus Patricianus, dogele Veneţiei. Generalizarea lor în tot răsăritul creştin s'a săvârşit abia în secolul al 12-lea. După cucerirea Constantinopolului de către turci, clopotele au fost interzise de către noii stăpânitori, ceea ce a făcut ca în multe părţi, să se revină la toacă. În China clopotele se asociază tobelor.

Clopotele se întrebuinţează în toate bisericile creştine. În lăcaşurile ruse de cult ortodox există adevărate game ale clopotelor care sunt antrenate într-un cânt asemănător orgii. Ele se consacră cu apă sfinţită după o orânduială specială şi în diversele momente ale zilei liturgice clopotele se bat singure sau în combinaţie cu toaca şi de regulă după aceasta. Ele marchează şi

evenimente sau întâmplări din viaţa credincioşilor sau a comunităţii creştine. Trebuie înţeles că percepţia sunetului reflectă simbolismul acestora care asociază glasul lor cu cel al vocilor divine. Astfel clinchetul are putere de exorcizare şi purificare. În Tibet, în opoziţie cu trăsnetul, clopotul semnifică înţelepciunea, doctrina şi adeseori era folosit în magie, nu numai în religie. Deci, el este chemarea divină la studierea legii, supunerea faţă de cuvântul lui Dumnezeu, tot o comunicare între cer şi pământ. Prin poziţia limbii care loveşte în pereţii săi, clopotul evocă poziţia a tot ce este suspendat, având puterea să intre în relaţie cu lumea subterană. Spirala imaginară, drumul pe care îl parcurge în interiorul clopotului carul mnemonic întreţine mişcarea fără oprire între două extremităţi ale devenirii, este emanaţie, extensie, dezvoltare, adică o continuitate ciclică, în progresie printr'o rotaţie creativă. Ritmurile repetate ale vieţii din labirintul interior conduce spre moarte şi renaştere, iniţiatul expus liberei posibilităţi a gândirii creatoare fiind condus înspre practicarea ritualurilor, un dans în spirală al trupului, al sufletului sau numai al minţii, realizând astfel permanenţa fiinţei confruntată cu fluctuaţiile schimbării. Deci în clopotul închis ca o cutie craniană, imuabilă, inextensibilă, se dezvoltă mediatorul, omul, cel ce urmează prin contact permanent cu Dumnezeu o cale a liberei gândiri, în căruţa sa, care îl duce spre porul fântânii devenit punte sau poartă de trecere prin fântână la un alt nivel de înţelegere. În clopot e plasma, matricea îmbibată de înţelepciune, dar vizibilă doar aleşilor. Deci, clopotul este universul invizibil al iniţierii cavalerilor astrali, spaţiul de evoluţie în cele şapte sau douăsprezece spirale către porul fântânii, fereastră spre un nou clopot în ierarhia spiritului.

Podul curcubeu

Podul curcubeu, podul este scara, poarta, istmul care ne aminteşte de scara din visul lui Iacob de-a lungul căreia urcă şi coboară îngeri, e proiecţia plană a scării pentru că suntem încă în această lume. Călătoria iniţiatică se face prin trecerea unor poduri de aur, de fier, de aramă, ce pot exista şi sub forma unei săbii[429]. În tradiţia islamică trecerea spre rai este pe podul de peste infern. Podul este loc de trecere şi de încercare. El simbolizează tranziţia între două stări interioare. El este un mijlocitor perfect între pământ şi cer. Podul sabiei din romanele Mesei Rotunde este încercarea şi Cavalerul cu căruţa simbolizează trecerea de la o stare a fiinţei la o alta, mai înaltă. Titlul de pontifex, propriu împăraţilor romani, dat şi azi papilor, înseamnă constructor de poduri, Pontiful fiind deopotrivă constructorul şi podul însuşi, ca mediator cu divinitatea. Deci dacă Dumnezeu este Marele Arhitect al Universului, atunci Pontiful este cel ce pune în aplicare planşa de arhitectură trasată în folosul oamenilor. Similitudinea cu cel mai vechi zeu egiptean Ptah, care avea printre altele atribuţii de zidar. Se remarcă din tâlcul acestui simbol trecerea şi caracterul primejdios al acestui pasaj şi gândurile mele identifică podul cu curcubeul, puntea azvârlită de Zeus între cele două lumi şi pe care merge Iris să aducă alinare. Podurile orientale în formă de arc care duc la templele sintoiste sunt imaginea podului ceresc pe care se ajunge în lumea zeilor, dar numai după purificări rituale. Este deci o altă axă a lumii, o scară, caz în care podul este un pod vertical. Alegerea de a'l trece poate osândi sau mântui candidatul.

[429] Ca în orientul antic, la Sfântul Paul, în Upanişade, în mitul lui Lancelot ş.a.

Copacul plutitor

După Mircea Eliade un cosmos viu în veşnică regenerare, copacul e şi el un simbol al vieţii, drum ascensional pe care îl străbat cei care trec din lumea vizibilului în cea a invizibilului pe care îl evocă şi scara lui Iacob şi stâlpul şamanic din iurta siberiană şi stâlpii din sanctuarele voodoo sau cel al colibei indienilor sioux în jurul căruia are loc dansul soarelui, coloana vertebrală, stâlpul casei sau al oricărui templu al sufletului.

Nu Arborele Cunoaşterii, ci cel vecin, al Vieţii, este Axis Mundi inversat cu rădăcinile înspre cer, în Univers, către Marele Arhitect al Universului şi crengile sunt razele care rodesc pământul[430] ; aşa apare el şi în Vede sau în Divina Comedie a lui Dante, aşa şi clopotul pendefundian are cupa deschisă spre sursă ca o piramidă inversată, o pâlnie care duce la acumularea învăţăturilor înspre porul interior, uman, către subconştientul care receptează feed backul universal, e polul por din binomul divinitate – om. De aici şi concluzia că simbolismul transmis nouă prin Cuvânt îşi are rădăcina în constelaţii. La judecata de apoi roua căzută din acest copac va învia morţii, după doctrina cabalistică, deci arborele reprezintă caracterul ciclic al evoluţiei cosmice. Această răsturnare îşi are obârşia în concepţia despre rolul soarelui şi al luminii în creşterea fiinţelor – ele îşi trag viaţa de sus şi încearcă s'o facă să pătrundă în jos. De aici inversarea imaginilor, cu rămurişul ce ia locul rădăcinilor. La fel este şi în Zohar şi în Coran, rădăcinile apar ca principiu al manifestării, iar ramurile ca dezvoltare a acestuia. Guénon prezintă copacul deasupra planului de reflectare, ce limitează domeniul cosmic inversat de dedesubt depăşind astfel graniţa manifestării,

[430] Crengile lui sunt eterul, aerul, focul, apa, pământul – Mircea Eliade, *Tratat de istorie a religiilor*

pătrunzând în sfera reflectării în care ne introduce inspiraţia. Omul universal este cel regenerat în Duh susträgându-se gravitaţiei şi centrul său de greutate este cerul, deci îşi are domiciliul în cer, asemenea clopotului din poemele mele. Cei doi copaci astrali erau: arborele lunar şi arborele solar. Cel lunar sta sub semnul astrului nocturn şi dădea fructe de argint, cel diurn producea fructe de aur. În Splendor solis[431], în Speculum veritatis (Codex al Vaticanului) sau în manuscrisul Cheia Secretului Secretelor, se admite că metalele sunt vii ca nişte arbori care au rădăcini, trunchiuri şi frunze, argintul crescând la lună şi aurul la soare, o nuntă alchimică umanizată într'o armonie sacră. Alte exemple ale acestei lumi metafizice sunt: Imaginea Sfântului Petru crucificat cu capul în jos, cartea a douăsprezecea a tarotului, spânzuratul care atârnă de un picior, cu celălalt făcând cruce, cu mâinile la spate şi din buzunar izvorând un uriaş râu de aur, feciorul de crai dus de calul înaripat cu picioarele pe soare, mâna pe lună şi cu capul în norii ce acoperă pământul. Iniţiatul îşi inversează centrul de greutate, ponderabilitatea lui e fixată în ceruri şi îşi îndeplineşte global şi virtual traiectoria sa de cunoaştere, trecând din spiră în spiră şi apoi la un anume moment din clopot în clopot. El începe prin micile mistere într'un domeniu limitat cosmologic, primul clopot dorind să devină fiul clipei, *ibn aluaqt* din esoterismul musulman, armonizând zborul în arca eterică în amestecul omogen al lumilor ce'l înconjoară. Prin omogenitatea şi continuitatea lui, el este vântul care simbolizează transferul prin spire concentrice, pas cu pas, spre punctul central al pelerinajului, porul fântânii. Acesta e paradiul terestru, grădinile hesperidelor ş.a. Acest suflu călător prin norii romboizi, pentru a ajunge la capătul podului curcubeu, este complementar cu sulful, focul filosofal din apropierea livezilor Persephonei, prag al Câmpiilor Elizee unde Rudolf Steiner plasează păzitorul

[431] Ca şi la Paracelsus, desenele sunt halucinatorii, arătând o artă demenţială, în care obiecte, animale şi simboluri se întrepătrund într'un suprarealism profetic a la Nostradamus cuprins de o enigmă totală.

pragului spre clopotul marilor mistere, unde numai meditaţia şi gândurile îl pot trece pe iniţiat într'o altă călătorie. Arborele pune în legătură cele trei lumi ale cosmosului: subterană prin rădăcini, suprafaţa pământului prin trunchi, şi lumina cerului prin ramuri şi vârf. Revenind la coexistenţa în arhetipul copacului ce pluteşte între cosmos şi pământ, între universuri, a unei scheme de reciprocitate ciclică, reluăm unitatea dintre continuu şi discontinuu, între unitate şi dualitate a celor doi arbori din Eden, cel al cunoaşterii binelui şi răului fiind sursa păcatului originar al lui Adam şi cel al vieţii - instrument de izbăvire prin răstignirea lui Isus. Să nu uităm şi de simbolul antropomorf de transformare a omului în copac şi invers sau a căsătoriei cu arborii, cei ce contribuie la naşterea omului. Jung interpretează acest simbol hermafrodit. Pomul vieţii este androgin iniţial, trunchiul înălţat spre cer fiind simbol eminamente solar de forţă şi putere, un falus. Chiar Platon spunea că omul este un copac inversat, ale cărui rădăcini se îndreaptă spre cer şi ramurile spre pământ. Arborele scorburos cu frunziş des şi învăluitor unde se cuibăresc păsările şi care rodeşte periodic evocă imaginea arhetipală lunară a mamei fertile, din el putând izvorî apa vieţii, athanorul alchimiştilor, matricea unde se produce gestaţia aurului filosofal. În ispitirea sfântului Anton pictorul Hieronymus Bosch este asemuit cu o femeie ce naşte un prunc. Cibele şi Attis au corespondentul în natura stâlpului ritualic, din tei pentru femei şi stejar pentru bărbaţi. Anagrama cuvântului arbre[432]este barre: *arbore circulatoriu, cerebel, arbore al vieţii, copac al lui Saturn sau al Dianei, cristale precipitate într'un copac lovit de trăsnet, chipul vostru care ne scrie soarta pre solzul trecut prin foc al ţestoasei, sau fulgerarea voastră face să ţâşnească dintr'o multiplă beznă lenta mutaţie a fiinţei în Logos ? Nu, spune copacul. El zice: Nu ! În scânteierea trufaşei sale frunţi.* Arborele vieţii este un arbore central, stejar în Galia, tei în Germania, frasin în Scandinavia, măslin în Islam, banan în India, seva sa fiind rosa cerească,

[432] Jacque Lacan, *Ecrits*

fructele sale dând nemurire. Kabbala mai vorbeşte despre un copac al morţii, cu frunzele căruia Adam îşi acoperă goliciunea şi în care Zoharul vede simbolul cunoaşterii magice, care este una din consecinţele căderii – existenţa corpului fizic lipsit de corpul de lumină: *per crucem ad lucem.*[433] El este arborele sephirotic care duce în ternarul : unitate-dualitate la renaştere, reîncarnare.

Oglinda magică

Oglinda pe care o întâlnim în numeroase acţiuni poetice e un obiect magic, un simbol mental, care are proprietatea să prezinte imagini de fiinţe sau obiecte absente sau viitoare, cunoscute sau necunoscute, fenomene, acţiuni, din trecut, prezent sau viitor. Magia oglinzilor e veche, sufletul lor e demonic. Legendele medievale spun că ele sunt trecătorile morţii, cărările prin care moartea pătrunde în viaţă şi în gând. Utilizată de magi, oglinda constituie poarta de vibraţie către cealaltă lume, prin ea putând intra sau ieşi entităţi, duhuri, spirite, demoni. Poate lua diferite forme în afară de oglinda clasică: glob de cristal, sticlă concavă, oglindă metalică, pahar de cristal umplut cu apă curată. Funcţiile oglinzii magice sunt: divinaţie, magie, simbolism şi talisman[434]. Utilizarea ei recunoscută a fost consemnată de Nostradamus, Agrippa, Papus, Eliphas Levi, Papa Honorius, Cagliostro, Alexandru cel Mare, Napoleon, Puşkin, Abraham Lincoln. Reflecţia luminii în oglindă sau în suprafaţa lucitoare a unui râu, lumina însemnând realitatea, nu schimbă natura lucrurilor reflectate, dar comportă un aspect al iluziei, de minciună faţă de principiul universal. Există două

[433] Jean Chevalier, Alain Gheerbrant, *Dicţionar de simboluri,* Artemis 1995
[434] Christian & Miriam Dikol, *Magia ţigănească şi prezicerea viitorului*, Esoteris, Iasi, 2005

identităţi în diferenţe, lumina reflectându-se nu o pătrunde, fiind o cunoaştere indirectă, lunară. De altfel oglinda dă imaginea unei realităţi inversate, deci reflexul opus al principiului, cum spune şi *Tabla de smarald.* Cele două triunghiuri inversate din hexagonul înstelat este semnul cosmogonic al manifestării, simbolul razei luminoase care se reflectă pe suprafaţa apelor. Este Purusha acţionând asupra realităţii pasive, Prakriti, cerul vertical asupra pământului orizontal. În China pasivitatea care reflectă lucrurile, fără a fi afectată de ele, este simbolul nonactivităţii înţeleptului, adică subconştientul uman reflectând spiritul cosmic în versurile mele şi în metoda mnemoclastică din arcul reflex noetic.

Tot ce trece este un simbol,[435] care reflectă adevărul că nimic din ce are un început şi un sfârşit nu poate fi întru totul realizat prin el însuşi, infinitul fiind limitat de condiţionarea lucrurilor finite, limitări ce învăluie şi dezvăluie ideile primare. Cuvântul oglindit în lume este adeseori invers printr'un simbolism prozaic declanşator de drame cosmice.

Focul

Contemplarea unei flăcări eternizează o reverie primordială[436]. Pe masa mea stau două obiecte care reflectă timpul în gândirea filosofică – clepsidra[437] şi lumânarea[438]. Flacăra este clepsidra care curge în sus. Mai uşoară decât nisipul care se prăvăleşte, flacăra îşi

[435] Goethe

[436] Gaston Bachelard, *Flacăra unei lumânări,*1994

[437] *Scurgerea eternă a vremii* cum o denumea Lamartine, dar şi posibilitatea răsturnării timpului, analogia între sus şi jos, vidul şi plinul urmează unul celuilalt, imaginea alegerii – mistică şi alchimică. Porul dintre cele două compartimente se aseamănă şi cu fântâna pendefundiană aflată între două clopote.

construieşte o formă mereu schimbătoare, devenind timpul uşor şi fragil. E o formă care ne înalţă, nisipul e timpul greu care pe clipă ce trece ne copleşeşte, e timpul care curge şi timpul care zboară. În flacără timpul visează. Există două focuri: unul mai puternic care îl devorează pe celălalt, flacăra care străluceşte şi luminează are rădăcini cu vârfuri albastre, cealaltă care cuprinde lemnul sau fitilul e roşie. Există foc alb, galben, verde, violet, purpuriu, indigo, azuriu, portocaliu şi de fapt în toate nuanţele universului. Flacăra nu se înalţă decât dacă este încorporată într'o substanţă coruptibilă şi care'i determină culoarea şi dacă se află în prezenţa aerului[439]. Forma, numărul limbilor care şerpuie, înălţimea, schimbarea culorilor, toate sunt un limbaj secret, magic de purificare şi echilibrare a lumii. Dar focul este fiul pietrei. Focul primordial şi invizibil are ca manifestări exterioare fumul, flacăra şi lumina. Agni este focul creator reprezentând agentul universal şi substanţa lucrurilor, veşmântul şi corpul zeilor[440], mediul prin care acţionează asupra lumii. Heraclit prezenta focul ca şi în Vede singurul principiu universal vizibil, principiu însufleţitor şi distructiv totodată. Şi aici intervine marea iluzie, a câta oare ?: vedem obiectele care ard în lumină, dar nu vedem lumina însăşi, căci trecând de la foc la lumină, materia devine spirit, iar acolo unde se zămisleşte lumina, se naşte şi întunericul. Întreg universul este foc concentrat şi spirit sedus de materie.[441] O interesantă interpretare întâlnim referitor la alcool, lichid care flambează, într'o seară de sărbătoare, materia părând a fi nebună. Apa, feminină pare a'şi fi pierdut orice pudoare şi se dăruie, delirantă, stăpânului ei, focul.[442]

Flacără singură, sunt singur,[443] iată focul simbol în regatul liric al marelui nostru poet. Banville povesteşte că, după ce i se

---

[438] *În flacăra unei lumânări toate puterile naturii sunt active* (Novalis),
[439] Blaise de Vigenère, *Traite du feu et du sel,* Paris 1628
[440] Éduard Schuré, *De la Sfinx la Christos, evoluţia divină,* Antet
[441] Rudolf Steiner, conferinţe, apr. 1909
[442] Gaston Bachelard*, L'air et les songes*
[443] Tristan Tzara, *Ou boivent les loups*.

stingea lumânarea lui Camoëns, el continua să scrie poemul la lumina ochilor pisicii sale[444], având acces la propriul său neant. E iluminarea geniului. Licuriciul îşi stinge lumina îndată ce se teme, aşa şi omul în iniţierea sa....sau cum spune Novalis: *Arborele nu poate fi decât o flacără înflorită, omul o flacără vorbitoare, iar animalul o flacără rătăcitoare*.

Lumina flăcării este un foc lacom şi nesăţios aflat în vârful lumânîrii. Consumând lumânarea, lumina se consumă pe sine însăşi.[445] Gîndindu-mă din nou la Rosa lui Paracelsus a lui Borges, amintesc versurile lui Goethe: *La flacăra agilă a căminului se zămislesc din nimic sevele fiarei şi ale plantei. Orice plantă este o lampă. Parfumul este lumină[446]* este comparabilă cu *Orice parfum este o combinaţie de aer şi lumină[447].* Şi exemplele din literatura marilor iniţiaţi pot continua.

The dynamic harmony of fire and light at the very heart of existence este cea mai profundă viziune din arborele sephirotic al Kabbalei pe care o putem percepe cu simţurile noastre.[448] *And the fire and the rose are one[449]* Flacăra se vede, se aude, se simte, se miroase, e un tot divin şi sacru. Athanorul hermetic este cuptorul lui Hermes, matrice în care la foc lent se decantează piatra în Arta Regală. În Tabula Smaragdina se spune: *Mai întâi se arătă lumina cuvântului lui Dumnezeu. Ea dădu naştere acţiunii, acţiunea – mişcării şi aceasta căldurii.* Pentru Jacob Boehme, lumina purcede din foc, dar focul este dureros pe când lumina este plăcută, blândă şi roditoare. Această lumină purificată prin foc conţine revelaţia lui Dumnezeu. Fiind degajată de foc, ea este dragoste şi de aceea botezul întru începuturi ca şi azi în societăţile oculte se numeşte illuminare. A primi lumina înseamnă a fi admis la iniţiere şi ceea ce el doreşte şi i se oferă după ce a orbecăit în întuneric este

[444] Théodore de Banville, *Conts bourgeois*
[445] Leonardo da Vinci, *Flacăra lumânării, Scrieri literare* 2006
[446] Victor Hugo, *L' homme qui rit*
[447] Balzac, *Louis Lambert*
[448] Jacob Boehme, susţinător al marelui adevăr ce presupune că fiecare parte a Creaţiei are în sine întregul
[449] T.S.Eliot, *Quatres Quatuors*

lumina dată de sabia de foc a venerabilului lojei masonice, simbol al Cuvântului. Ritualurile sunt însoţite în toată istoria omenirii de lumină. Această lumină este cunoaşterea transfigurată pe care francmasonii au datoria s'o dobândească. De urcuş sunt legate imagini luminoase însoţite de un sentiment de euforie, în vreme ce de coborâre sunt legate imagini sumbre însoţite de frică. Lumina simbolizează dezvoltarea unei fiinţe prin înălţarea sa, armonizându-se în sferele înălţimilor. Nemurirea este de asemeni asociată cu lumina orbitoare. Să nu uităm că în geneza lumii, cum reiese ea din textele sacre protoistorice, iniţial cosmosul era un suflet, un spirit, vid şi întuneric. Din cele şapte porunci prin care a creat lumea, cea de-a treia a izbăvit lumina printr'o alchimie complexă şi de proporţii. Poate că de aceea se afirmă că focul de pe altar reprezintă un memorial al ţării mamă, Mu.

Trandafirul porticurilor se numea rota, adică roată, simbol alchimic al timpului necesar cocţiunii materiei filosofale.[450] Focul susţinut, constant şi egal, pe care artistul îl întreţine zi şi noapte, e numit foc de roată şi lui i se adaugă pentru lichefierea pietrei filosofale focul secret, care face roata să se întoarcă. Aşa căruţa trece în spirală poartă după poartă, pe tărâmul cunoaşterii, în căldură şi lumină.

Norul romboid

Norul este simbolul metamorfozei văzute nu în termenii săi, ci în devenirea sa. În China antică norii albi coborau peste locurile de sacrificii sau morminte, ducând apoi nemuritorii spre cer. Nebulozitatea care învăluie pe Dumnezeu în faţa lui Moise, pe Allah care se

[450] Fulcaneli, *Le mysthère des Cathedrales*

confundă în stadiul primordial cu umbra unui nor, este un nor vrăjit, legat cel mai frecvent de simbolul apei. Culorile norilor, roşii erau semn de bunăstare, galbeni şi negri – culorile diferenţierii cosmice – erau salvatori, formele întruchipează eterul nemărginit şi este nimbul în care iniţiaţii, înţelepţii lumii îşi creează un perete despărţitor faţă de ceea ce nu oricine poate cunoaşte. Conform hermeneuticii esoterice norii sunt tocmai pereţii despărţitori a două trepte cosmice. În interpretarea proprie el, având forma rombului, este o cale de contact între cer şi pământ, între lumea superioară şi cea inferioară, fiind asociată puterii, gingăşiei, forţei asociată frumuseţii – matrice feminină, jaguarului – dar şi înţelepciunii – broasca ţestoasă. Norul romboid este deci o perdea de protecţie pentru profani în faţa înţelepciunii, forţei şi frumuseţii, ce deschide poarta lumilor subterane, trecerea iniţiatică spre pântecele lumii. Revin la pragul care trebuie trecut de către profan în spaţiul sacru, aşa pare a avea şi norul partea sa de delimitare, frontieră care în sine poate lua parte la transcendenţa centrului.

Azi, romburi, cuburi[451], s'au retras
orânduindu-se în sfere.
Cel mai senin din Labirintul Cerului
e-acum. Sus, ştiu, e Podul Curcubeu
iubindu-ne în cele Şapte Serpentine
prin care ai urcat din tihna scoicilor,
tu, perla, mnemocăruţa clipelor stelare.

Azi, norii romboizi, galbene cuburi
s-au retras orânduindu-se în sfere.
Primeşte-ţi puterea, adâncă blândeţe
şi coboară gândul adânc.

[451] Cubul, rotundul, diametrul şi dimensiunile se amestecă "and restrain one another. Having been in existence before the biginning of the heavens and the earth"(*An Ancient Chinese Treatise on Alchemy*).

Se'nvârtesc odată cu noi
cele douăsprezece pietre, cele
douăsprezece suflete arzând,
hrănind cu măreţia lor neantul.

La capătul fântânii, de aici, de jos
azi, norii romboizi, galbene cuburi [452]
s'au retras orânduindu-se în sfere.
Ascultă-le cântecul cu ce poţi tu
să'l asculţi îngânând universul...[453]

Rombul mai este şi un instrument sacru. Dinamic, el reprezintă credinţă universală, expresia animată de spirală şi prin zgomotul pe care îl emite evocă tunetul. Este un instrument muzical asemănător buhaiului, care vibrează prin tragerea unei sfori şi se utilizează de către locuitorii din Noua Guinee şi de către pieile roşii din America. Asocierea este interesantă şi nestudiată încă. Deci tunetul şi nimbul în care se strecoară carul mnemonic formează un tot divin, jupiterian, o parte a începutului, a haosului care prin succesive treceri urmează să se transforme în armonie.

Deci norul romboid este un foc enzimatic catalizator ce poate purta universul în timp şi spaţiu asemănător găurilor negre, dar pe plan spiritual împlinind visele şi dorinţele sufletelor călătoare.

[452] Galbene cuburi - elemente de ritual mnemonic în ritul astral al Călătorilor, imposibil de descris, în repetarea celor Şapte Serpentine interzis. Notele actuale au fost extrase din volumul de iniţiere al Călătorilor Astrali numit *Pseudo-jurnalul de pădure,* care se scrie în timp ce'l citiţi şi se citeşte pe măsură ce se scrie, e scris, rescris şi orice vis e repetat visându-se pe sine în jurnalul încă pentru mulţi nescris, dar accesibil orişicui. Numele proprii şi elementele de dicţionar uzual ţin de gradul de înţelegere al cititorului în astre şi pământ, în coji de ouă şi în perle, în dragostea lumească, în sufletul ocult.

[453] Liviu Pendefunda, *Vindecare în nor,* Profetul la marginea imperiilor, RAO, 2001

Illuminarea ca ritual liric

La naşterea lui Isus
îngerii cântau:
Gloria in excelsis
Deo et Pax in Terra
hominibus bonae
voluntatis.

Dragă cititorule, nu ştiu dacă în calea iniţierii tale prin spiralele acestei cărţi ai simţit succesiunea sau concomitenţa întâlnirii celor două fântâni, cea a memoriei – Anamnesis şi cea a uitării – Lethe. Dacă da, atunci faci parte dintre cei care ştiu şi de ce te întreb, deci ştii şi care ţi-e destinul şi ai aflat deja care e rolul meu în iniţierea ta şi locul în care mă găseşti în căutarea ta.

Este important de asemeni să meditezi asupra conţinutului simbolurilor şi rolului lor în ritual, astfel încât să semeni în tine grăunţele care vor da progresiv naştere celui mai nobil dintre fructe, cel al înţelepciunii acumulate din interior. Câtă fericire să poţi deveni conştient de raporturile tale intime cu cosmosul, să simţi cum un fir invizibil te leagă de celelalte suflete până la Marele Arhitect al Universului. E un sentiment de uimire, de renaştere, să descoperi în tine puterile pe care universul vizibil le deţine şi să treci spirala invizibilă a universului. Isus a spus: *Împărăţia cerurilor se află în voi*.

René Guénon citând din înţelepciunea vedică spunea că acest Atma care rezidă în inimă, e mai mic decât un grăunte de orez, mai mic decât un grăunte de orz, mai mic decât un grăunte de muştar, mai mic decât un grăunte de mei, mai mic decât germenul care este în grăuntele de mei; acest Atma care rezidă în

inimă, e de asemeni mai mare decât pământul, mai mare ca atmosfera, mai mare decât cerul, mai mare decât toate lumile împreună.

Ei bine, focul se apropie cel mai mult de natura luminii, în forţa lui elementele îşi au devenirea şi ascensiunea la firmament. Fiind făurit în mijlocul apei, cerul - balsam sideral în căldura vieţii călăuzeşte omul interior, veşnic în învelişul celui exterior, muritor. Jung, citându'l pe Ruska arată că acest balsam este firmamentul sau astrul din om. Ca şi soarele pe cer, şi balsamul din inimă este un centru de foc semnificând germenul din gălbenuş al oului, inspirat şi însufleţit de căldura clocirii. Oul este un sinonim al balaurului - serpens Mercurii - microcosmos, monadă şi deci şi al apei. Vasul de ritual este de asemeni sinonim oului "rotundo vitreo vasulo, philolae vel ovo simili infunde", fiind asemenea oglindirii oului lumii. Jung arată că albuşul corespunde aquis supracoelestibus (apelor supracereşti), lui splendido liquori (lichidul strălucitor), iar gălbenuşul lumii fizice, el conţinând cele patru elemente. De aceea şi împărţirea apei, şi semnul crucii făcut la fel peste cel al oului.

„Nu-mi amintesc cum am ajuns cu trestia aceasta în mână cucerind Universul.

Sunt în vis singurele amintiri răzvrătite în mine să-şi înceapă destăinuirea. Şase zodii s-au perindat deasupra podului. Le-am văzut prin mâlul apelor de fluturi şi păpădii intersectate. Erau, în trecerea lor, dominate de Jupiter. I-am înţeles mesajul, mai ales când conjuncţia sa cu Uranus mi s-a revelat în opoziţia Lunii. Dar pe mine mă urmărea Saturn. Acolo mă duceau valurile concentrice ce se strângeau parcă-n loc să se disperseze înfiorându-mi braţul şi primind astfel forţa astrelor în mine, prin braţ în piept, şi apoi – câtă nebunie!

Întunericul cosmic nu mai era întuneric. Astrele îmi şopteau destinele înscrise în scoarţa suprafeţelor lor cutremurate de Timp. La orice întrebare (şi parcă nu întrebam nimic, deşi

răspunsurile la întrebările mele multiple puteau umple o enciclopedie) mi se răspundea, ştiind dintr-o dată despre orice, despre oricine totul".[454]

E un amestec de simboluri în care focul însumează zodii cosmice, constelaţii, iar în cetatea eternă acestea se oglindesc în jocul vestalelor. Focul este elementul prin care apa, aerul şi pământul amestecate în alambicul alchimistului se metamorfozează în destin, în subconştient magul atingând forţa celestă, dar nu visul. Aqua mercurialis este chiar un foc divin. Benedictus Figulus spune: "Vizitează centrul din pământ/ În glob îţi va fi focul".

Şi totuşi el poate fi o oglindire, oglinda aducând a reprezentare astrală, aşa cum fiecare suflet îşi are înscris destinul în cartea din centrul galactic, orice punct al organismului îşi are reprezentarea sa pe râpele cenuşii ale creierului. Apele ce curg prin văi duc discuri şi sfere - hematii: datorită lor flori şi lăstari cresc şi-şi unesc rădăcinile (o geneză). Seceta duce la nemişcare şi singurul remediu VITRIOL este Podul Curcubeu, minunata viziune sinaptică ce defineşte oglinzile cerului pe o clipă de meditaţie transcedentală a noosului cosmic în directă modulaţie a subconştientului. Acest pod poate fi scurtcircuitat de norii romboizi aninaţi de crengile unui copac plutitor.

Copacul Plutitor, arborele vieţii, reprezintă ramificaţii dendritice ale creierului astral, bază virtuală a unei reţele neuronale mnemoclastice. Arborele este prin el însuşi un vis, el fiind asemuit cu o fântână arteziană. Cumpăna fântânii semnifică în asemenea condiţii copacul, centru universal al omenirii, insula sau cubul, piatra filosofală, comoara fiind locul deasupra căruia el creşte. Visul este o explicaţie a apei divine, alfa şi omega a căutărilor filosofice.

Pădurea ca loc întunecos şi impenetrabil vederii este recipientul necunoscutului şi misteriosului asemenea adâncului apelor şi mării. Arborii sunt conţinuturile vii ale inconştientului

[454] Liviu Pendefunda, *Podul de piatră*

asemenea peştilor în apă. Tainele nu se află ascunse în coroana arborilor ci în rădăcinile lor. Acolo pluteşte în zbor factorul suprem al reîncarnării, pasărea cu aripi de zeiţă. Vulturul, phoenixul ca pasăre a soarelui şi deci a universului antic preluat şi de simbolistica rosicruciană, masonică. Ajuns în centrul lumii mă simt purtând talismane, trimise ca omagii cosmice de către sferele planetare pe care le străbat către centrul lor suprem şi necesar, un vortex sferic universal, poate ultimul clopot.

Într'un periplu imagistic de profunzimea universului, Ioan Holban surprinde prin cuvintele sale, întreaga lume aşa zisă - pendefundiană.[455]

Voi încheia prin exemplificarea cu un grup de poeme din *Biblioteca Profetului*[456], reprezentative pentru filosofia cugetului meu, ilustrare spirituală a meditaţiei unui mistic ce se doreşte în acelaşi timp un bun creştin, dar fiind iniţiat în adânca taină a Tradiţiei are puterea să ceară omului din el să aprecieze calităţile dogmei care i-a dat puterea aripilor sale de liber cugetător.

---

[455] Poezia şi proza de idei ale lui Liviu Pendefunda construiesc o lume şi o mitologie proprie, în legătură cu mitologia vechilor popoare, dar şi cu literatura fantastică a lui Gerard de Nerval ori cu onirismul românesc al anilor când începea să scrie autorul: sunt acestea *modele productive* pentru jurnalul intim al medicului din satul Filosofi, care, iată, scrie în ***Căruţa cu Nebuni*** una dintre cele mai frumoase cărţi ale Iaşului din legendă şi adevăr; pentru poemele din ***Revoluţia Rondelului***, care resuscită o specie lirică a poeţilor din alt timp; pentru eseurile din ***Dorinţă şi Sinapsă,*** unde se regăseşte un model de cunoaştere şi (supra)vieţuire dintre cele mai interesante; pentru „romanul liric" din ***Vrăjitorii Marelui Vid*** ori cercetarea-eseu despre „lumea tainică şi în acelaşi timp stranie" a creierului din *Arcul reflex noetic*. Multe proze sunt scrise sub forma unor epistole, alte învăţături pentru Delfin, în fapt, fixând o relaţie erotică şi, deopotrivă, pedagogică (*Poiana cu Irişi*); iubita nu e doar tovarăş de drum, ci şi „învăţăcel", descoperind împreună bucuria, misterul, voluptatea explorării unei lumi mai bune, condusă de Marele Magistru al Ordinului Călătorilor Astrali, Sunt aici, apoi, noi înţelesuri pe care gândirea poetului le atribuie unor cuvinte precum falie care, la Liviu Pendefunda, nu desparte, ci uneşte universuri paralele „prin sufletele călătoare""sau, cum spune în poemul *Trecerea în taină* „fluviul călătorilor în vis"" Carte masivă (aproape cinci sute de pagini), complexă, de poezie şi filosofie, ***Profetul la Marginea Imperiilor*** cultivă valoarea majoră, singura care poate salva „omul recent" de azi: *iubirea*, adică, prietenia, relaţia spirituală şi dragostea pe care le consemnează *Biografia* finală.

[456] *Poema Faliilor* din vol. *Biblioteca Profetului*, Ed. Junimea, 2007, o culegere de texte iniţiatice care străbat sufletul şi spiritul autorului, în încercările sale de a cunoaşte elemente din tainele Luminii.

Biblioteca din fântână

Mă'ntorc asemeni luminii dinspre oglinda mării la răsărit de lună, în mijlocul poienii înmiresmate de florile pădurii. În adâncul văgăunii am lăsat pentru o clipă papirusuri, manuscrise, înscrisuri în piatră, argilă şi cristale. Mă întorc ameţit, adunând în mine o vrajă, un fel de ameţeală ce nu'i, ce este sau cine ştie ce-o fi. Iubito, nimic nu'i ca tine; aici în această lumină de fluturi şi puf plutitor e un zumzet de miere, atingere de nări rostuind un parfum de iubire. Numai tu poţi salva, numai tu poţi înţelege, sacrificându-te pe tine poţi avea lumina mea.

Nu's lună, nu's soare
sunt doar un sunet în oglinda luminii,
un vuiet amintind de boare
pe care doar femeia din tine
ştie
să'l atingă,
sunt în copacul plutitor
acel blestem ori binecuvântare
pe care doar fântâna
le poate dărui
acelui care
un suflu din adâncu'i a cules.
Nu's lună, nu's soare,
iubito,
ci doar lumina ce bate'n timpane.

Ştiam încă din clipa întâlnirii noastre că vei veni tu după mine, în adâncul pădurii, căutându'ţi proscrisul. Îl ştiai împărat şi i-ai dat recunoaşterea ta încă din templu. Ştiai încă de-atunci că nu pot fi acceptat prea uşor - cum aş fi putut - ştiam prea multe încă înainte de a trece încercările dintre cele două coloane doar întrezărind tainele vieţii cosmice. Zeii îmi aduseseră în spiralele genelor mele toată suflarea unui cântec universal, în el concentrându-se istoria trecută şi viitoare a tuturor lumilor. Ştiai, iubito, simţeai că pot fi Profetul. Şi nu te-ai ascuns.

Acum, în poiana cu irişi, sub un nor, printre cuburi, suntem împreună. Şi scări invizibile cresc din liane spre foc.

Aer şi iubire

Cobor din nou între ziduri, printre rădăcinile avide de înţelepciune, labirinte în spirale coborând spre adânc, spre peştera unde se află porul fântânii.

Din adânc de cer, din zbor
Se pogoară muritor
Gându'n noi şi gândul vis
La'nceput de vărsător

Mă întorc în eu deschis
Din noetic paradis.
Veşnic ou pe drum de dor
Devenind la rându'mi iris.

Din adânc de cer, din zbor
Tu, bătrânul muritor
Ce m'ai vrut în ape'nchis
Sunt eternul ou ce mor

Ca să nasc din peşte cer
Presărat de foc[457] - eter
Poesiei[458] dor şi vis eu mi's
Oglindire, cosmic ler.

Oh, Doamne, de ce nu mi'ai înţeles dintru început dorirea, trebuind să reiau spirala de atâtea ori ? Căci tu nu eşti iubirea, ci cauza pentru care iubirea există, nu eşti visul ci cauza pentru care visul există, nu eşti izbânda ci doar cauza pentru care ea există. Din clipa în care ne-am împlinit în copiii ai devenit sufletul meu, apa din fântână. Doar prin tine reuşesc să mă înalţ trecând de clopot, de limitele lumii infernale, ademenind norii tuturor cerurilor şi răpind frunzele de pe ramurile copacului plutitor, tu - simbol al sufletului meu.

- Cum să înţeleg lumina din adâncul gândurilor tale ? mă întrebi şi soarele străluceşte în ochii tăi reflectând umilirea pământului care sunt. Şi'ţi răspund:

- În biblioteca aceasta e toată iubirea, e tot ce-am visat, ce-am izbândit şi toată durerea pe care doar tu ai transformat-o în iubire, acesta'i altarul pe care lumina arde-candele'n triunghi.

- Dar gândurile din lumina ta cum le-aş putea citi ?

- Priveşte, în slava luminii divine am întâlnit gândul ce mă'ndruma precum podul curcubeu spre un punct, apărat fiind acolo de atacurile demonilor, deci priveşte cum aerul e singurul prin care sunt înscrise roţile destinului, spirale învârtite prin spaţiul în care înving acum moartea şi puterea răului. Descifrează

[457] iulie, july, julieta
[458] carmen

în plutirea aceasta semnele destinate înscrierii unei lumini ivite din iubire. Priveşte crucea purtând roşul trandafir !

- Dar divinul cum să'l privesc din adâncul fântânii ?

- Cu cât te adânceşti în întunericul fântânii, cu atât lumina gândurilor tale create din iubire, iubire de copii, iubire de mine, iubire de divin, pătrunde în adevăr ca simbol şi metaforă fiind esenţa luminii din vid. Tu însăţi devii lumină ca eu să te pot privi, iar gândurile noastre sunt raze sub clopotul-piramidă, ciuturi de lemn decantând apa să nască eter sub semnul Rosae Crucis.

- Dacă tu eşti Profetul şi lumea aceasta iniţiatică e cu atât mai profundă şi lumina mai puternică cu cât pătrunzi în întuneric, dacă te'nalţi cu cât cobori mai mult şi te apropii de trecerea în alt univers cu cât te'ndepărtezi în spirala din clopot spre capătul limbii ce se roteşte ameţitor în faţa căruţei iniţiatice, câte clopote trebuie să străbat pentru a te cunoaşte, pentru a şti ? - Dragostea mea întru realitate şi vis, poesie a focului, după treizeci şi trei de rotiri complete în marele clopot al timpului nostru, acum, din clopot în clopot am trecut atât de multe, încât ştiu că mai am două să întâlnesc desăvârşirea illuminării. Iar tu vei fi alături de mine.

Cobor din nou între zidurile fântânii şi scriu, scriu despre tradiţia primordială a ceea ce sunt şi vei fi.

Templul din clopot

Simţi presiunea clopotului uriaş care plânge cu stele deasupra noastră. Meşterii ridică din lemn un templu închinat lui Dumnezeu, iar Iconarul îşi pregăteşte pensulele să zboare de jur împrejurul pereţilor să amintească lumii sacrificiul divinului întru mântuire. Pare o

imensitate a timpului vremea petrecută în vidul iniţiatic şi nu sunt cuvinte să descriu plutirea noastră între florile poienii şi cerul înstelat, ascultând gândirea divină, între pereţii pictaţi ai templului şi frunzele copacului primordial, iubind, zămislind vise şi copii, sisific urcând din infinit spre necuprins, în speranţa zborului spre alt univers, deasupra căruia să strălucească alt firmament de stele, cuvântul divin.

Simt o lume atât de veche în mine
Încât mă'ntreb tot mai des cum pot fi
Un călător al viitorului, deşi ştiu bine
Că de acolo vin. Şi tu poţi şti.

De vrei din ou renaşterea în tine
S'o dobândeşti cu foc - lumină'n întuneric
Sărută'mi trupul, ia-mă în iubire.
De nepătruns e taina – joc eteric.

De vrei în cerc să'ţi dăinui viaţa
Pentru-a păstra din stele ce-ai strâns în vis
Şi'n suflet alăturea de mine, ceaţa
Îndepărteaz'o'n vuiet de clopot şi abis.

De vrei şi vrei şi totuşi vrei, iubito,
În suflet sunt, am fost, voi fi în tine
Un călător numai al tău, dorito.
Tu eşti răspunsul meu şi o ştii bine.

Simţi presiunea clopotului uriaş care plânge cu stele deasupra noastră. Iconarul ne urmăreşte în faţa altarului jurând darul altui copil învăţăturii sfinte. E un Manole jertfindu-se pe sine pentru a'şi sfinţi lucrarea, zidar adunând cu ajutorul văduvei

metalele necesare lucrării divine. Sus cerul cântă şi nimeni nu'i ştie tristeţea sau fericirea. Negru şi alb.

Iată-mă, mângâind pielea sub care se strecoară un izvor abia auzit - îmi lipesc urechea de tine, de pământ, pe înmiresmatul tărâm al zămislirii de viaţă. Departe e porul fântânii prin care trecem în clopot şi prin care ieşim într'altul. Un susur de vers se aude - e apa, e aerul şuierând, e pământul vuind, e focul încălzind, e un suflet pregătind explozia de celule, de lumi organizându-se să creeze din astre constelaţii, galaxii, un nou univers, acţiunea divină.

Lasă-mă, iubito, să cânt precum cerul, precum sufletu'mi împlinit aşa cum se împlineşte trupul şi spiritul tău întru cel ce se va naşte în lumina altui clopot, în noul templu, să fiu cavalerul credinţei jurând în faţa fraţilor mei apartenenţa la această bibliotecă a iluminaţilor şi să te iubesc.

Focul din piramidă

Stăpâne, îmi strigi din adâncul fântânii, arată'mi lumea ta. Cu cât mă scufund înspre vârful piramidei unde'i capătul lumii să ies din întunericul creaţiei, mai mult vreau să'ţi ştiu taina.

Mă uit, minunat şi mut, prin undele sunetului în străfundul sufletului, cum îi tresaltă inima şi fluidele eterne ale vieţii străbat între el şi trupul iubitei mele, aducând pământescul îndemn de a creşte, a creşte în oul primordial.

- Sunt aer, pământ, apă sau foc ? mă întreabă din nou plăpânda fiinţă din ou şi'i răspund:

- Copil slăvit în dorire şi dorit în slavă, pământul curge spre tine, să'nţelegi că aici sub clopot, tu vei începe să trăieşti; şi aer, cu credinţă în spaţiul ce'l înalţi, poţi fi de-ai vrea în lume munţii şi-oceanele să le cuprinzi. Iar apa, precum simţi în mijlocul de ou, e'nţelepciunea fântânii prin care-aluneci departe'n piramidă; pe când tu însuţi de-atâtea arderi, har al dragostei noastre, eşti însuşi focul.

Dorit vlăstar în plămadă de vis,
tu eşti oare colindul
îmbrăzit la liman de ofrande,
la limane de vid, alintul
dospit să crească'n abis,
precum universu 'nceput
şi niciodată oprit ?

Ascultă acum geamătul mut
dar nu surd al luminii,
al mamei - fântână de dor şi iubire,
suferinţa ei blândă-a ivirii
de viaţă în prea frumosu'i trup,
precum un ţipăt e tot universul
zămislit !

Priveşte'ţi jertfa unei lumi şi-a unui timp,
răbdarea şi speranţa
unei mame, în faţa oglinzii îngenunchind
la templul pictat din umilele raze
o rugă pentru tine, ou de mărgărint,
şi roagă-te şi tu
tenace gând să'i dea Cel-de-Sus
la trupu'i istovit.

El, Creatorul ştie că'n astă piramidă - templul său divin, te'nalţi în nouă luni spre vârf, să treci sub primul clopot. Abia atunci în tine va descinde monada sufletului sfânt şi vei cuprinde viziunea clopotelor pe ale căror trepte ţi'e hărăzit să urci. Fii cel ce prin Cuvânt aduce roadele învăţăturilor noastre deasupra piramidei, deasupra unui univers de lumi şi fii în cuget Universul!

Vidul de foc

În afara spiritului nu poate fi nimic, nimic ce-ar putea să'mi aducă din infinitul sunetului viaţă. Am scris, am citit. Am scris prea mult şi-aşa ceva nu se acceptă. Maeştrii mei mi'au dat să studiez - ştiu azi - prea mult şi-aşa ceva nu'i voie într'o lume dominată de creaţia materială. Vai, Doamne, câtă dreptate ai dat lumii ascunse în adânc, illuminaţilor Tăi, călători cu cugetul printre astre. Doar ei mă recunosc şi ştiu luptele mele cu vidul. Marele Vid nu'i locul în care nu'i nimic, căci unde poate fi lipsa de aer e vid de aer, lipsa de apă şi pământ e vid de apă şi pământ, dar unde nu'i nimic e totuşi focul, viaţa. Prin foc creat-ai Doamne, tot ce ne'nconjoară. De-ar fi să credem că există şi vidul de foc în univers, atunci acela eşti Tu şi vrăjitorii pot ajunge clipe din viaţa lor pe pământ, întâlnindu-se cu Tine doar când se eliberează de tot şi acced în vid.

Şi dacă micul univers de pulbere stelară
se împlineşte'n trup de foc nu'i un secret

că dragostea'mi la fel cascadă iar şi iară
copleşeşte, o, adorato, micul tău banchet.

Pornitu-s'a în perlă pe plaja unei scoici de vară
cu joc de artificii, tangaje, piruete de balet
Şi dacă micul univers de pulbere stelară
se împlineşte'n trup de foc nu'i un secret.

Am fost şi sunt preafericitul, proscrisul de ocară;
acum sunt împlinitul, avându-vă'n buchet
din suferinţă şi extaz, chiar dacă'n astă ţară
nu fi-voi decât vid de apă şi profet
şi pentru micul univers de pulbere stelară.

Şi cobor, cobor în fântână s'ajung în celălalt capăt al lumii. Pe vremea aceea vidul nu exista pentru cei ce nu credeau în zei. Era o lume prea adâncă şi care-a reuşit să'nşele spre întuneric şi prostie atâtea suflete dorite de-un adevăr la care cin' mai ştie să ajungă ?

Departe, printre arborii vederii simt că pot să'ndrept, eu, vizitiul căruţelor astrale, calea celor care vor să fie alăturea de mine.

- Ce vin doreşti să ai la'ncreştinarea nepotului ? mă'ntreabă bunicul şi ştiu că oriunde vom fi vinul va curge în slava spiritului descins să împlinească ţărâna. Vom face o cumătrie mare de se va zgudui pământul, se auzea'n fântână dorul izvorât din boţul de pulbere stelară. Acolo, în templu, cu mâinile'ntinse aşteptăm, mărite Domn al viselor noastre. Cu licoarea prelinsă din struguri vom adăpa şerpii înţelepciunii ce sălăşluiesc în izvorul fântânii şi te vom venera.

În afara spiritului nu poate fi nimic, iar nimicul e născut din spirit, precum în afara iubirii nu poate exista nimeni şi orice nimeni nu poate fi născut decât dintr'o iubire sub binecuvântarea

Spiritului. Eu vânt, tu flăcări şi curgem în jur - dans. Mulţi vin, mulţi se duc, noi pietre rămânem să ne sculptăm - slavă Marelui Arhitect, anonimus purtând o crux ansata şi un clopot aşezat mereu peste capetele noastre. Eu cruce, tu trandafir şi învăţăm cu fraţii mereu călători laolaltă drumul spre lumina visată.

Clopotul, vid şi credinţă

De-aceea ştiu şi'mi permit să recunosc că ştiu. De-aceea plâng şi nu mă'nşel spunându-mi că nu plâng, tocmai atunci când printre vise nu se mai poate privi. De-aceea râd şi nu ezit să fiu fericit când totul e ca un acoperiş de templu protejându-ne împotriva furtunilor, tornadelor menite să se năpustească asupra noastră şi rămânând ca un spectacol la fereastra de dimensiunea unui televizor.

Dar ştiu că: dincolo de templul ştiinţei mele vrăjile există, tornadele înghit lumi transformându-le'n neant, fântânile se cutremură'n spirale sub clopot şi călătorii adună urmele căruţelor spulberate de furtună. Iubito, vino sub puterea sufletului meu, să ne'ncălzim în adevăr şi să ne'nălţăm în iubire.

Să te visezi visând nu'i vis
ci'nchipuire
e starea ta de vid, de vid în amintire
e somnul tău atins
în adâncime
precum un vis e dorul
unui astru de'nălţime.

Să ştii încă de când ai adormit visând
că nu'i prezenţa ta decât un gând;
să te visezi visând nu'i vis
ci'nchipuire
e starea ta de vid, de vid în amintire.

Dar toate lumile doar astfel se divid
în vis închipuit şi vis din amintire
în vid nu e nimic, nici vid de vid.
Noi ne visăm şi ne'mplinim
sub clopot viaţă adunând.
Să te visezi visând nu'i vis
ci'nchipuire.

De-aceea ştiu şi vreau să înţelegi că ştiu: aici e lumea'n care se năruie biblioteci, e timpul în care vrăjitorii dispar în întuneric şi se rup de ce'nţelegem prin Lumină. E clopot - vid de vis. E doar închipuire.

Nesiguri îmi sunt paşii. Ne'ncredere e ziua. Mirifică e noaptea şi'nşelătoare astrele ce par a lumina de când s'a înzidit Geneza în faţa schimbătoare-a Ta.

De'i deşertăciune şi goană după vânt
n'aş vrea
să creadă cineva
că n'am făcut nimic
pe-acest pământ.

Din munca mea am construit

un templu, o fântână
şi-am sădit
în trupul drag sămânţa
şi copacul în ţărână.

De'i deşertăciune şi goană după vânt...
nimic nu poate lua
din sufletu'mi credinţa.

*

Strict metafizic se poate spune că în lumea noastră nu există cerc perfect din cauza timpului şi mişcării. Cercul omenesc este de fapt spirala de care tot amintim, care revine la punctul de plecare, dar întotdeauna mai sus. Imaginile unei lumi care să aducă liniştea şi pacea în sufletul cititorilor, cu vibraţii profunde din adâncul simbolurilor constituie cel mai tainic ritual, păstrător al marilor secrete ale tradiţiei, care emană spirit întru ritualul magic al trecerii în abis, locul de unde, în directă conexiune cu marii maeştri invizibili să vrei, să poţi şi să ştii a privi peste lume şi apoi să te întorci la locul şi timpul în care ai început ritualul lecturii. De fapt, această carte e un ritual protoistoric. Egiptenii nu'şi încredinţau misterele oricui şi nici nu trivializau prin profanare cunoaşterea lor despre divin, ferindu-le astfel de desacralizare. Deci departe de noi credinţa că o semnificaţie esoterică ar putea fi dezbătută public.

Mai demult decât demult,
Din mai adânc decât adâncul
Ce se poate închipui,
Pe marginea negrelor zări
Urmez în largi şi domoale lumini
Chemarea din fântână şi ascult
Cuvântul.[459]

[459] Liviu Pendefunda, *Farmacii astrale,* Junimea, 1981

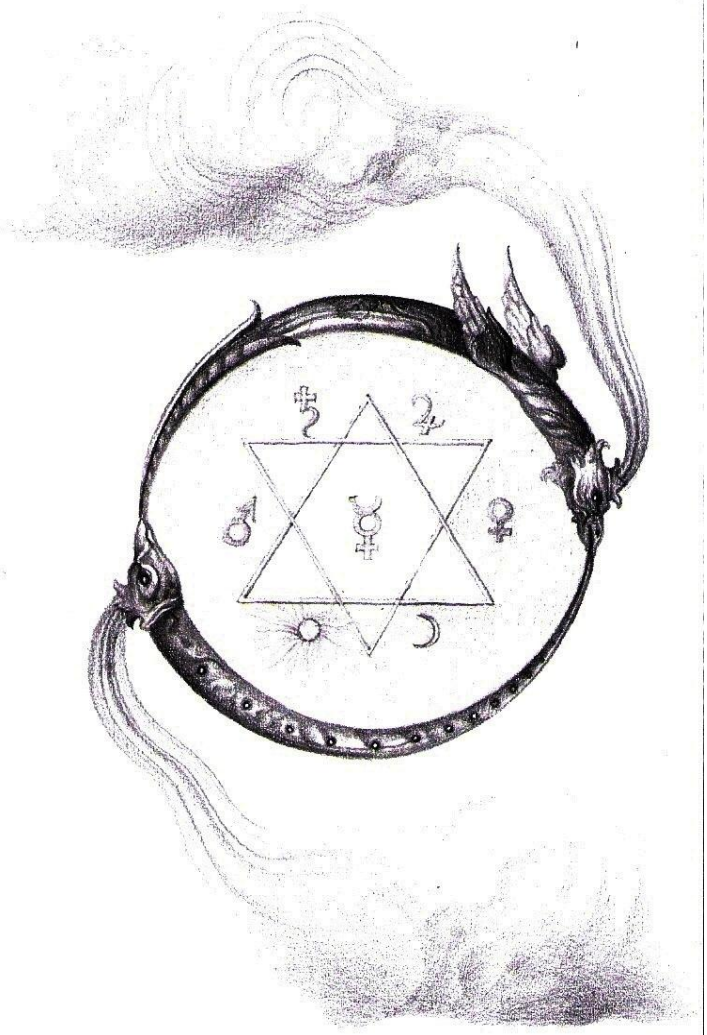

13. Interpretarea anagogică a ritualurilor rosicruciene ca placă turnantă între tradiţie, religii şi francmasonerie

„Dar cea mai mare greşeală dintre toate consistă în a se înşela asupra scopului ultim al Cunoaşterii, deoarece unii nu sunt împinşi către ea decât de o curiozitate naturală şi un temperament avid de a cunoaşte; alţii, pentru a întreţine în mentalul lor varietatea şi o anumită plăcere; alţii, din ostentaţie şi pentru a fi bine consideraţi; alţii încă, dintr'un scop de emulaţie şi pentru victorie; mulţi datorită mirajului căştigului sau pentru a-şi gâştiga viaţa, şi puţini doar pentru a se servi de darul divin al dreptăţii în interesul umanităţii. Aşa se face că unii par să caute în Cunoaştere un loc de repaos pentru un spirit în căutare; alţii, ca o

plimbare pentru gândurile lor vagabonde; alţii, ca un turn de fildeş; alţii, ca o fortăreaţă sau ca un aşezământ al autorităţii; şi alţii, ca pe un magazin de vânzare sau de profit, în loc de rezervă dedicată gloriei Creatorului şi îmbogăţirii vieţii umane. Dar ceea ce trebuie să facă Cunoaşterea demnă şi să exalte, este o conjuncţie mai intimă şi mai strictă a contemplării şi acţiunii; conjuncţie asemănătoare celei a lui Saturn, planeta repaosului şi a contemplării, cu Jupiter, planeta vieţii sociale şi a acţiunii. Aici totuşi, prin interes şi acţiune, nu vrem să spunem punerea în practică a Cunoaşterii în scop lucrativ, deoarece aceasta împiedică progresul Cunoaşterii în acelaşi mod în care merele de aur aruncate în faţa Atlantidei, care se apleca să le culeagă, o încetineau în alergarea sa."

Simbolul prin folosirea cuvântului, simbolul prin folosirea ritualului, iată două elemente care prin învăţătură şi mărturisire au trecut în cadrul bisericii la o noţiune semantică introdusă mai târziu şi anume aceea de dogmă. Mărturisirea credinţei: "Faceţi discipoli din toate popoarele şi botezaţi'i". Toată strălucirea şi mizeria acelei perioade istorice cu frământările ei la început de creştinism se oglindesc în textul *Crezului*, văzut ca o apropiere de Dumnezeu şi ca recunoaştere a fizionomiei spirituale a omului în adevăratul său viitor[460]. Problema înţelegerii cuvântului rostit în cadrului Crezului ca nucleu central, oglindă fidelă a mesajului biblic este interpretarea acestuia ca simbol. Tot simbol e şi ritualul de botez sau de iniţiere în care răspunsul situează credinţa în interiorul actului de convertire, prin care un subiect se transformă de la adorarea vizibilului şi realizabilului la încrederea în invizibil. După

[460] Joseph Ratzinger – *Introducere în Creştinism: Prelegeri despre Crezul apostolic*, Sapientia 2004

Heidegger el se întoarce către o altă structură existenţială. *Eu cred, eu mă lepăd, Jur, accept* - personal şi decizional răspunsul devine în ritual simbol al convertirii. Credinţa nu vine din reflexie ci din auzirea întrebării şi a răspunsului indus şoptit de o întreagă audienţă, cea care depăşeşte un trecut al reflecţiei şi se adânceşte într'un viitor al configuraţiilor antropologice. În filosofie gândirea precede cuvântul. Credinţa vine spre om dinafară, ca ceva pregândit care ne întâlneşte, ne cheamă şi ne obligă. Apartenenţa la oricare credinţă, ordin sau religie este un simbol care vine dintr'o gândire transmisă şi adoptată. Ea este o dogmă, un arc reflex.

Şi atunci, cuvântul comunicat devine calea, terminologia nu este disponibilă şi mutabilă după bunul plac, gândirea nu creează cuvintele şi cuvântul comunicat leagă caracterul social şi nu individual al credinţei. Gândirea din filosofie este proprie celui care, conştient sau inconştient (aşa cum sunt eu, de pildă) sub inflenţe multiple, elaborează în aparenţă domeniul lăuntric al spiritului prin care caută adevărul. Francmasoneria operează cu simboluri, ritualuri şi cuvinte ce par să descindă din tradiţie prin dogmă, dar nu îngrădeşte cugetul liber, ci din contra îl impulsionează. Rămâne de văzut din această dualitate care este dominantă. Ca şi în religie adeptul mason poate fi înzestrat sau nu cu posibilitatea, harul de a avea acces direct la experienţa mistică, datorită înţelegerii vii, percepţiei hermeneutice a lumii spirituale. Această experienţă în care simbolurile depăşesc vizibilul trebuie considerată creativitate masonică. Dogmatic vorbind religia se obţine din dialogul dintre oameni în raport de Logosul, Cuvântul lui Dumnezeu, care El însuşi este un mister ce provoacă omul fără un rezultat definitiv, elan neîntrerupt într'un cadru spiritual a cărui formă este definită. Ritualul are o formă fixă accentuând învăţătura şi adeziunea la credinţă. Unitatea simbolistică îndepărtează posibilitatea ca doctrinele să poată fi divizate în nesfârşite entităţi de gândire. *Symballein* înseamnă a suprapune, a pune împreună. Substratul acestui cuvânt din antichitate ne arată

că două părţi care se pot uni perfect, ale unui inel ori tăbliţă constituiau un semn de recunoaştere a unui oaspete, frate întru credinţă, membru al aceluiaşi ordin. Este o recunoaştere reciprocă conducând la avantajul realizării unităţii. Definind Crezul ca simbol, tălmăcim sensul primordial al formulărilor dogmatice după care se desfăşoară un ritual, ce conduce la adorarea în comun a divinităţii şi profundei Sale creaţii. Deci dogma defineşte în ritual o împreună reîntoacere a tuturor în liturghie, în ţinută, în biserică, templu sau lojă pentru slăvirea în comun a Divinului Arhitect al Universului. Numai în acest context mesajul, menirea şi înţelesul îşi au locul într'un ordin al ordinii ce reglementează simbolul şi limbajul. Lucrarea sacră constă în întrepătrunderea cu ceilalţi, cu lumea înconjurătoare, creaţii ale arhitecturii unice, laolaltă cu forţa spirituală divină. Fiecare dintre noi e un mare filosof, un cercetător, un profesionist de excepţie în domeniul lui. Cu toate acestea, aşa cum aminteşte Sfântul Augustin în *Confesiunile* sale despre Marius Victorinus (fericit ca filosof că poate prelua şi creştinismul printre ideile sale), toţi am considerat că, pe lângă libera noastră gândire în simbolistica masonică, avem nevoie să respectăm o dogmă. Nu uit cuvintele lui Eugen Barbu, marele iniţiat al secolului trecut: "Ce-ar fi marea fără nisipul ei cântător, dar nisipul nostru este plin de spaime vechi, de nesiguranţă şi de prevestiri rele. De multă vreme lupt cu prejudecăţile memoriei. Totdeauna sub cuvinte au apărut aceşti zgrunţuri infinitezimali, nenumăraţi, alcătuind o masă neliniştită care îmi tulbură conştiinţa. De multă vreme lupt cu prejudecăţile memoriei…Memoria religiei, acel perete alb, coşcovit, mirosind a var, plin de icoane, plin de pornografia sfinţilor, de închistarea gestică, hieratică, de amestec pios de ulei, de tămâie, amintirea duminicilor, cu slujbe, tot misterul unor ceremonii de neignorat. Unde era libertatea mea ?"[461] Şi libertatea a venit prin cunoaştere, prin iniţiere şi exprimarea acesteia pe înţelesul profanului, atât cât

[461] Eugen Barbu, *Caietele principelui,* Dacia 1972

margăritarele n'au încăput pe mâna cui nu trebuia. Libertatea a venit însă şi prin moarte, prin moarte şi amintire.

În cadrul arcului reflex noetic telepatia şi clarviziunea sunt demonstraţii obiective ale noosului, memoriei colective în care obârşia şi prelungirile materiei şi energiei produc, stochează şi reverberează în mod natural lumina. Hirsh spunea că teologia este singura ştiinţă exactă şi dacă într'o bună zi se va ajunge la a se demonstra că nici un geniu, nici chiar Newton, n'a adus atâtea revelaţii, nici n'a făcut atâtea profeţii cât Steiner, va trebui examinat fenomenul telepatiei cu universul. Şi nu numai la el, am arăta noi, ci şi la Jules Verne, Wells, Da Vinci. Cine înţelege că o credinţă nu este doar o bibliotecă ci o cale, nu mistică de identificare cu Dumnezeu, ci supunere şi slujire, depăşire şi eliberare de sine, va şti că prin slujirea a ceea ce nu a fost conceput de noi, ar avea puterea să se elibereze, devenind liber. Studiind ritualurile ca formă de existenţă a vieţii omului nu mi-am putut înfrâna curiozitatea şi astfel să aflu că de fapt în francmasonerie ca în orice frăţie, cult, credinţă, religie, provenite toate din marea tradiţie protoistorică, suntem supuşi unei dogme originare cu variate doctrine ce se învârt în jurul aceluiaşi punct central, focalizarea spiritului nostru spre un por al fântânii prin care putem străbate cer după cer, clopot după clopot, univers după univers înspre *Ordo ab Chaos*. Dar printre puţinele doctrine în care dogma şi strictețea ritualurilor de accedere la lumină, la Cuvânt, francmasoneria şi segmentul său heraldic – rosicrucianismul – acordă supremaţie magistrului prin liberă gândire.

Şi Adevărul ne va elibera.

Limbajul ritualului vieţii pentru credinţa omului

Singura iniţiere de care avem nevoie
este de a intra în inima lui Dumnezeu, astfel
încât inima Lui să intre în noi.[462]

Încercând elementele de meditaţie, autori precum Arnd şi Astrid Hollweg[463] arată că doar astfel putem pune împreună actele mnemice ale ideilor analitice, în realitate atât de diferite. Biblic vorbind tot ceea ce se întâmplă între naştere şi moarte este relaţia între transcendenţă şi imanenţă, între lumea exterioară şi cea interioară, între experienţele spirituale şi sensoriale ale existenţei noastre fizice. Relaţiile dintre credinţa creştină şi conştiinţa modernă, masonică şi rosicruciană, ambele rspectând dogma tradiţiei, ne conduc într'o realitate a experienţelor elementare, născute din viaţa istorică şi socială de fiecare zi, unde noi înşine urmăm un ritual noetic, pe plan mental în litera Cuvântului. În această lume de fiecare zi nu mai putem utiliza instrumentele şi metodele hermeneutice ale gândirii obiective din ştiinţa analitică. Ceea ce ştiinţa consideră în mod obişnuit ca aparţinând conştiinţei umane, trebuie raportat la structurile de arc reflex noetic, între om, ca parte şi divinitate ca întreg, revelaţie a adeptului în context al mesajului Cărţii Sfinte. Ce este real şi ce doar aparenţă în mituri şi în legendele sacre ?

Modelele gândirii matematice sau fizice bazate pe separarea dintre fiinţa umană şi lume au realizat o uriaşă gaură neagră în haosul realităţii. Realitatea lumii în care trăim întrebarea despre adevăr, despre lumină apare doar când vorbim de credinţă, de doctrina unui ordin şi nu privind lucrările

[462] Louis Claude de Saint-Martin (1743-1803)
[463] Arnd and Astrid Hollweg, *Biblischer Glaube und neuzeitliches Bewusstsein: aufgezeigt und enfaltet am Leitfaden der Wochensprüche des Kirchenjahres,* Wien 1999

ştiinţifice care împărtăşesc un rezultat al inteligenţei umane. Când religiile conţin întregul adevăr al lumii, putem oare aplica cercetarea ştiinţifică umană asupra informaţiilor primare conţinute de acestea ? Sau, este căutarea ontologică, indisolubil legată de relaţia cu realitatea ? Oricum, ideile noastre converg epistemologic către aceleaşi concluzii: gândirea liberă a făuritorilor de istorie, cum sunt numiţi fraţii Ordinului Universal, a accesat acel ceva care se întâmplă în întreaga lume şi în toate timpurile. Cartea Sfântă este mărturia istorică a Regatului lui Dumnezeu pe pământ, a măreţelor construcţii din viaţa individuală, a comunităţilor care I-au împărtăşit prezenţa şi care şi-au pus împreună trăirea sub îndrumarea Duhului Sfânt.

Pentru creştini accesul la istoria Domnului este prin credinţa în Isus Cristos. Dar această istorie nu a început cu El. Prin El, mulţimea a avut acces la istoria scrisă înainte în Israel, înlocuindu'l şi negându'i existenţa, importanţă realizată abia după oribilul holocaust al secolului al 20-lea. Această substituţie şi-a găsit expresia intelectuală prin faptul că în creştinismul timpuriu istoria biblică a fost înlocuită în totalitate prin înţelegerea neistorică, metafizică şi ontologică a lui Dumnezeu prin Sfânta Treime, cheia de acces a Israelului rămânând doar prin Dumnezeul Vechiului Testament[464]. Trăim totuşi sub grija aceluiaşi Mare Arhitect dintotdeauna, indiferent de numele Lui, Abraxas[465]. Când cunoaşterea naşte din cunoaştere, ritualurile lumii transmit ca o placă turnantă aceeaşi experienţă. Şi mă simt obligat să pun diagnosticul fiinţelor umane pe care le văd azi în pericol de a fi captivate de o lume abstractă, artificial creată din cunoştinţe culese arbitrar în conexiune cu experienţa istorică. Mai exact spus, lumea rosicruciană poate sugera neiniţiaţilor o apropiere exoterică de religii şi că doar francmasoneria reprezintă cu adevărat poarta către lumile originale prin care am fost de

[464] A. Hollweg, *Theologie und Empirie*, Stuttgart 1976
[465] John Hick, *God Has Many Names* 1982

atâtea ori şi care nu pot deriva dintr'o epistemologie ştiinţifică, ci numai din transcendenţa lor. Prin ştiinţă pot studia fenomenele care le am în faţa ochilor şi atunci lumea pe care iniţierea ne-o deschide este o realitate iluzorie numai pentru că nu o avem obiectiv în faţa ochilor ? Epistemologic şi experimental accesul către această lume este diferit.

Cât de mult ne-au schimbat timpurile ! Mă pot schimba şi eu într'un obiect al propriei mele minţi sau într'o funcţie a unui proces tehnologic, dar nu şi ontologic. O lume de obiecte şi funcţii ar înlocui totul şi omul contemporan nu e departe de un astfel de drum. Inteligenţa artificială conduce şi ea la noi relaţii care depersonalizează, frustrează, duce la nihilism, adicţii, tulburări comportamentale. Non-realitatea nu poate fi în avantajul meditaţiei, generează un fals misticism. În spirit, fiinţa umană poate fi capabilă să părăsească trupul, să se perceapă pe sine, rămânând în relaţie continuă, trecând într'o lume care nu e cea a trupului şi simţurilor sale. Răspunsul la aceste căutări nu este numaidecât cel istoric sau uman, dar cu siguranţă este unul transcedental. În contrast cu acesta, răspunsurile date de revelaţiile biblice sunt determinate de Logos, de Spiritul divin descoperindu-ne înspre lumea Sa. Când fiinţa umană întâlneşte pe Dumnezeu în Cristos, printr'o autotranscendenţă, schimbă această pătrundere în Spirit, deschizându-se Creatorului în care găseşte destinul final. Atunci când Divinul Arhitect şi sinele uman se întâlnesc percepem Regatul lui Dumnezeu şi puterile Sale. Şi toate acestea par a fi neutre religios, procese tehnologice pe care le împărtăşim între credinţă şi muncă.

Şi care este religia muncii ? Francmasoneria.

Şi care este religia credinţei ? Rosicrucianismul.

A merge în Spirit, cum spune Sfântul Paul, înseamnă că activitatea unei inteligenţe instrumentale defineşte o dominaţie a Spiritului divin în Isus Cristos, în realitatea experimentală a fiinţei umane. Nu trebuie să uităm că prin munca Duhului Sfânt,

Dumnezeu ne dăruie dragoste, adevăr şi pace. Minciunile, decepţiile, ura, toate duc la perversiune, îndepărtare, distrucţia realităţii relaţionale şi în final la moarte. Puterea credinţei este răspunsul nostru la chemarea Domnului şi cu responsabilitatea noastră în context milenar descoperim locul unde Eternul Mare Arhitect vine prin Duhul Sfânt să ne conducă în lumea relaţiei cu El. Este formidabil să realizezi că un text scris acum două milenii ni se adresează nouă, celor de azi, că un ritual practicat în urmă cu sute de mii de ani ne ajută să ne împlinim acum, în timpurile când mesajul cuprins în desfăşurarea şi simbolistica lor este mai actuală ca niciodată pentru profani, dar mai ales pentru iniţiaţi.

Abraxas. Arhiva Cuvântului

Muzica este arhitectura sunetelor precum optica este geometria luminii.[466]

Liturghiile au ca scop deschiderea centrilor glandulari ca să favorizeze o mai bună stare de rugăciune şi de meditaţie[467]. Pământul nostru s'a născut din cântul universului. Dacă am fost vreodată refugiaţi emoţional în inimă, prin intermediul unei piese muzicale ? Cunoaştem răspunsul oricui la această întrebare. Trist sau fericit, intri în această stare extatică, o experienţă interioară care tinde să te facă mai bun. Dar şi sunetele naturii, cântecul păsărilor, vântul trecând printre copaci, ploaia căzând sau vuietul valurilor răsturnate pe ţărmuri sunt sunete diverse care ne afectează pentru că suntem parte din lumea fizică în care trăim şi suntem

[466] Claude Debussy
[467] Edgar Cayce, *Muzicoterapie,* 1994

strânşi legaţi de nuanţele prezenţei sale fizice. În malaxorul existenţei noastre undele sonore sunt copleşitoare şi la un moment dat nu le mai acordăm atenţia cuvenită considerându-le parte de rutină a vieţii.

În timpurile străvechi, în şcolile de mistere sunetele făceau parte din cultura iniţiatică, fiind instrumente de vindecare. Observarea bătăilor inimii, ticăitul pulsului şi ritmul respiraţiei întăreau credinţa că trupul omenesc vibrează cu o frecvenţă particulară. Ei au înţeles că tonuri specifice caracterizează arii specifice ale corpului şi că prin intonarea unor tonuri poate fi pornit un proces de vindecare care să conducă la un eventual echilibru al armoniei interioare a pacientului[468].

Ne-am putea întreba care este natura sunetelor şi cum le poate defini fizica modernă. Sunetele sunt date ca un tâlc prin care energia, alternând constant cu o mare viteză între energia kinetică şi potenţială, trece prin aer sau alte medii sub formă ondulatorie[469]. Astăzi se cunoaşte că în univers orice este compus din grupuri de energie în mişcare, indiferent că acestea sunt minerale, plante sau animale, sau creaturi inteligente precum oamenii. Aceste grupuri energetice sunt înconjurate de câmpuri electromagnetice şi gravitaţionale şi interacţionează unele cu altele la distanţe variabile, uneori la distanţe uriaşe. De asemeni nu putem neglija schimburile chimice şi nucleare de energie care au loc între ele la nivele atomice sau moleculare când sunt în contact fizic între ele.

Cel mai deosebit şi unic grup al sunetelor este reprezentat de vocea umană. Ea este capabilă de o întreagă gamă de frecvenţe care induce o varietate de răspunsuri emoţionale şi efecte tămăduitoare. Vorbind plantelor poţi avea o interferenţă care prin ultimele cercetări s'a demonstrat că reprezintă un factor de creştere şi de obţinere a unei stări de bine. În acelaşi sens s'a mai arătat cum moleculele de apă sunt afectate de sunetele muzicii şi

[468] Liviu Pendefunda, *Acta Neurologica Moldavica*, 15, 42, 2007
[469] R. Taylor, *Noise,* Penguin Book 1970

gândirii[470]. Psalmodiind, cântând sau intonând sunetele vocalelor ce răsună în raport de scop, din timpuri imemoriale se observă o alinare a durerii, depresiei şi maladiilor generale. Din învăţăturile rosicruciene şi experienţa tradiţiei transmisă în diversele ritualuri religioase, repetiţia cuvintelor asemănătoare recitării rosariului sau a mantrelor yoghine aduce efecte benefice demonstrate ştiinţific, inducând efecte psihologice favorabile şi fiziologice posibile[471].

La început a fost Cuvântul, şi Cuvântul a fost cu Dumnezeu, şi Cuvântul a fost Dumnezeu... Aşa începe Evanghelia după Ioan. Atât de puternic a fost sunetul cuvântului rostit încât autoritatea strămoşilor pretindea că universul a fost creat ca rezultat al cuvântului Marelui Arhitect al Universului. Putem face comparaţia cu teoria Big Bang a genezei universului, dacă ne imaginăm pentru o clipă că universul în explozie putea fi auzit de neant. Susurul radiaţiilor remanente după un astfel de eveniment, imediat după Big Bang se mai poate percepe şi azi de aparatura radio a astronomilor, un sunet cosmic mai străvechi decât orice putem noi închipui şi cunoaşte.

De la sunetele vocii mamei receptate de fătul în creştere până la cea a unui orator dăruit de har exprimate unui auditoriu, cuvintele rostite sunt un mediu influent ce incită o gamă largă de emoţii umane. Pare a fi incredibil faptul că atât de multe şi diferite limbi pot comunica aceeaşi idee şi expresie şi pot da ca rezultat aceeaşi reacţie. Noi nu putem înţelege limba ce a fost vorbită cu scopul de a simţi efectele sunetelor ce parvin de la vorbitor. Prin vorbire creăm lumea în care trăim. Dar trebuie să reţinem că aceste cuvinte au putere creatoare prin ele însele. Un singur cuvânt, cum am mai amintit într'un capitol anterior, greşit plasat în context poate să aibă consecinţe şi să dăuneze mai mult decât ne putem închipui. Putem astfel reproduce cinci fraze din Talmud:

---

[470] Masuru Emotu, *The Hidden Messages in Water,* 2005

[471] Luciano Bernardi, *Beyond science ? Effect of rosary prayer and yoga mantras on autonomic cardiovascular rhytms: comparative study,* BMJ 2001

Ai grijă de gândurile tale, deoarece ele devin cuvinte, ai grijă de cuvintele tale, deoarece ele devin fapte, ai grijă de faptele tale, deoarece ele devin obiceiuri, ai grijă de obiceiurile tale, deoarece ele devin caracterul tău, ai grijă de caracterul tău deoarece el devine soarta ta[472]. Aşa m'am simţit adesea rege al Graalului, puterea regală adăpostind autoritatea sacerdotală. Simt cum depun la picioarele ultimei tăceri muzica sferelor.

A gândi despre vorbire, tradiţia orală a învăţăturilor educaţionale şi culturale transmise prin viu grai ne arată existenţa acesteia înaintea oricărui mod de exprimare şi metode de scriere. Când citim un text azi, auzim în mintea noastră cuvântul. Este o întreagă filosofie vocativă a sunetelor, argumentată prin înţelesul cuvintelor, este fundamental mai elocventă prin voce umană decât prin cuvântul scris şi discursul cu voce înaltă este mai semnificativ[473]. Şi ne întoarcem din nou în labirint. De câte ori vom mai vorbi despre aceleaşi lucruri, de fiecare dată vom avea un tâlc nou, un mesaj în plus, o viziune mai clară asupra neantului. Puterea sunetelor muzicale este cunoscută prin excelenţă de zeci de mii de ani. Ritualurile vieţii s'au desfăşurat pentru omenire în mijlocul lor. A existat un imbold protoistoric al omului să utilizeze sunetul muzical pentru plăcere, dar i s'a acordat întotdeauna o mare importanţă în abilitatea sa tămăduitoare. Fiind de natură vibratorie şi cunoscându-se importanţa fundamentală a undelor ca forţă creativă, energia vibratorie a rezonanţei obţinute prin sunetele muzicii a fost folosită pentru struna interioară a omului, penetrând corpul fizic şi efectuând modificări chimice în conjuncţie cu alte procedee mai esoterice de restaurare a echilibrului şi armoniei.

Leneşii, sub pretextul meditaţiei, vegetează pe manuscrise, şi tocmai acum, când mileniul abia început solicită mai mult decât niciodată gândirea. Cum să înţelegi dacă sufletul tău nu se supune acestei armonii universale ?

---

[472] *Sepher Yetzirah*, 2006

[473] Gregory Bassham, Jerrz L.Walls, *The Chronicles of Narnia and Philosophy,* 2005

Iată cum poţi pătrunde în lumină. Tensiunea arterială este joasă, respiraţia diminuă şi un efect anxiolitic apare în comportamentul şi temperamentul individual. Alte efecte apar în undele electrice ale funcţiilor cerebrale şi a proceselor ascunse din armonia minţii. Putem fi evaluaţi vizibil şi mental de armonia desăvârşită pe care spiritul nostru o poate aşeza deasupra tărâmului fizic. Muzica este un bine cunoscut mediu pentru meditaţie. Muzicianul indian Ravi Shankar a spus: *Prin muzică poţi să ajungi la Dumnezeu.*

Azi suntem invadaţi de tot felul de sunete, de nedescris, zumzăitul computerelor, frigiderelor, microundelor, telefoanelor, avioanelor, vehiculelor de orice fel. Nu putem să ne imaginăm cât de mult ne afectează ele viaţa şi totuşi cât de adaptabili suntem la vibraţia sunetelor lor. Acestea sunt în general de joasă frecvenţă şi aduc tulburări notabile armoniei trupului uman. Acestea ar putea fi anulate sau umbrite prin frecvenţele înalte ale sunetelor pe care le găsim în natură: cântecul păsărilor, apele curgătoare, vântul şi multe altele asemănătoare. Să fim conştienţi că sunetele din jurul nostru pot fi cultivate în beneficiul nostru şi în cazul în care eliminarea celor nocive nu este posibilă, stilul nostru de viaţă ar trebui să genereze sau să creeze propriile noastre sunete tămăduitoare şi de alinare în perioadele când suntem singuri.

"Astăzi, astăzi, astăzi,
Acestea sunt nunţile regelui;
Dacă tu eşti născut pentru a lua parte la ele,
Ales de Dumnezeu pentru bucurie,
Du-te către muntele
Care poartă trei temple,
Să vezi evenimentele.
Ai grijă de tine,
Examinează-te pe tine însuţi.
Dacă tu nu te-ai purificat cu asiduitate,
Nunţile îţi vor face rău.

Nenorocire celui care întârzie acolo.
Iar cel care este prea uşor să se abţină !"[474]

Licorna, expresie a dogmei şi liberei gândiri

***Omnes ante Mosem per Unicornem prophetaverunt*[475]**

Licornul aude *prin vuietul timpului/glasul nimicului/prin zvonul eonului/ bocetul omului.* Toate acestea se vor întâmpla când profeţia lui Blaga se va împlini şi omul va deveni un eon dogmatic cu puterea de a accepta dogma divinului într'un spaţiu şi timp al unui cugetător la care libera gândire să treacă barierele, porul fântânii în ambele sensuri, aşa precum Harap Alb reuşeşte abia când îşi desăvârşeşte iniţierea. După cum spunea Christian Bernard[476], dacă umanitatea continuă să se îndrepte spre materialism, profeţiile cele mai întunecate ne vor copleşi şi nu vom avea scăpare. Timpul divizării în orice formă a trecut. Acum e timpul unităţii tuturor oamenilor: creştini, evrei, musulmani, budişti, hinduşi, animişti, agnostici, din toate păturile sociale şi toate mişcările politice cunoscute, bărbaţi şi femei deopotrivă. Toleranţa e prima noastră virtute. Asta nu înseamnă că ne face înţelepţi, dar sigur iubitori de înţelepciune. E utopia rosicruciană în sensul platonic al cuvântului pentru o zi care urmează să vină. *Prietenii adevărului sunt cei care îl caută şi nu cei care se laudă că l-au găsit.*[477] Poate că ea nu va veni aşa cum o dorim, dar dacă

[474] Christian Rosenkreutz
[475] Toţi înainte de Moise au profeţit prin Licorn
[476] Christian Bernard, *Positio Fraternitatis*, 2001
[477] Condorcet – iniţiatul are rareori nevoia de a face un mister din cunoştinţele transcendente: cel mai bun mijloc de a le prăbuşi în obscuritate este să le răspândeşti în marele public (Robert Charroux, *Cartea lumilor uitate,* Elit, 2001)

fiecare dintre noi îşi doreşte, crede şi face câte ceva în acest sens, lumea ar putea deveni mai bună.

În virtutea legii de analogie inversă, cu cât problemele fundamentale ale metafizicii sunt învăluite de focul bengal al mitologiei[478], în forme uneori triviale şi familiale, cu atât se stabileşte o distanţă mai mare între polul esenţial şi polul substanţial al manifestării, din cauza abisului dintre ei, dar plin de adevăr, învăluind o amplă sinteză a universului[479]. La timpul când adevărul, lumina Cuvântului era accesibil oricui, muntele era locul pentru iniţiere, când însă el s'a restrâns la o elită, caverna, peştera a devenit centrul spiritual din interiorul piramidei. Creangă spunea despre peşteră că *e un rai nu altceva*, René Guénon că peştera iniţiatică luminată din interior ca la Platon e în opoziţie cu întunericul absolut care domneşte afară, lumea profană fiind asimilată cu tenebrele din afară. Labirintul este cel care păzeşte intrarea în munte, în peşteră. Peştera poate fi un sarcofag, nu numaidecât o arcă, sau spaţiu închis care însă pluteşte în zborul căutării adevărului, luminii, cuvântului de început. Casa de sticlă în care Tristan o duce pe Isolda era în mitologia druidică corabia morţii dincolo de nori, până la cercul ceresc al lui Gwynfyd, în centrul suprem al lumii, in Excelsis.

În meditaţie trebuie să distingem între sine şi eu, între *atma* şi *jivatma*, fundamental diferite în toate tradiţiile[480]. Un ales pe pământ, hierofant şi învăţător, profet şi păzitor al pragului – cum spune Rudolf Steiner, călător la *Porţile percepţiei* cum spune Aldous Huxley influenţat de profeticul William Blake[481] soseşte mereu, poate acelaşi, într'o cetate a templului etern[482]. Explicarea existenţei spiritului uman este minunat redată în Geneză, el fiind realizat din praf şi pământ, dar şi din respiraţia spiritului

[478] Paracelsus, *Ars Alchimica,* 2005
[479] Vasile Lovinescu, *Creangă şi creanga de aur,* Cartea românească,1989
[480] Ibn 'Arabi, *Cartea Înțelepciunii,* 2005
[481] Jacques Bergier, *Stăpânii oculţi ai timpului,* PRO, 2006
[482] Tommaso Campanella, *Cetatea Soarelui*

universal, devenind astfel un suflet vizibil.[483] Moise în ascensiunea sa către ceruri a văzut sufletele celor mari şi pioşi, a celor care au trăit pe pământ şi pe lumea cealaltă, născuţi şi nenăscuţi, în comoara ascunsă a lui Dumnezeu, în sferele lumii nepătrunse, în secretele reţete alchimice ale timpului său.[484] Dar rolul nostru este să trecem dincolo în VITRIOLUM – Visitando Inferiora Terrae, Rectificando, Invenies Occultum Lapidem Vera Medicina[485], adică în căutarea sufletului omenesc cu tăcere şi meditaţie. Aşa este şi iniţiatul în mistere, în cabinetul de reflecţie, unde începe alchimia sa spirituală, la poarta templului – sulf, sare şi mercur, întuneric, zori şi flăcări. Amen[486]

Pământul este un cosmos de înţelepciune. Datorită puterilor cosmice care i-au făurit elementele şi construit organismul după o savantă armonie[487]. Raţiunea şi credinţa, religia şi ştiinţa s'au contopit pentru a împăca mişcarea creştină cu cea luciferică. Personalităţi de excepţie care au promovat această continuitate a tradiţiei primordiale s'au ascuns, au alunecat ca fantomele în penumbra istoriei, suspecţi adeseori religiei oficiale cât şi ştiinţei la modă[488]. Aceştia sunt fraţi întru suflet şi martirii gândirii. Răzleţi, dar pretutindeni în lume, practicând toate profesiile, ocupând toate funcţiile în societate ei sunt filosofi singuratici, medici iscusiţi, preoţi învăţaţi, călugări tăcuţi, alchimişti care scormonesc în adâncul materiei, astrologi care caută să descifreze destinele oamenilor în mersul stelelor. Uneori îi întâlnim în persoana unor prinţi însetaţi de cunoaştere sau a unor regi adânciţi în meditaţie în palatele lor, alteori sunt păstori ce visează pierduţi în imensitatea păşunilor, sau anonimi aezi, povestitori de legende la adăpostul colibelor... Ei se recunosc

[483] Spencer H. Lewis, *Mansions of the Soul,* 1996
[484] Olympiodore, *La chimie de Moise*
[485] Vizitând adâncul pământului, rectificând, descoperi piatra ocultă, adevărata medicină.
[486] Amen a fost asociat lui Aum, Om, având aceaşi pulsiune arhetipală şi ar simboliza în dorinţa finală a rugăciunii, suflul creator chemat pentru a îndeplini rugăciunea.
[487] Rudolf Steiner, *Der Geheimwissenschaft*
[488] Ralph M. Lewis, *Through the Mind's Eye,* 1999

la un semn, dintr'o privire, odată cu magnetismul pe care'l emană fiinţa lor, se recunosc mai degrabă prin tăcere decât prin cuvinte[489]. Mesajul esoteric al acestora este unul singur, Cuvântul pe care ni'l transmitem din generaţii în generaţii de la crearea lumii încoace. Omul, fiind un produs al întregului univers devine imaginea lui Dumnezeu. Hermes, Paracelsus, Giordano Bruno[490], Jakob Boehme, Johannes Kelpius, Cantemir au postulat miezul adevărului despre alcătuirea identică a micro şi macrocosmosului, corpul fizic, eteric, astral şi eul inconştient care reverberează prin arcul reflex noetic cu eul conştient, sub semnul licornei. Adevărurile lumii de dincolo strălucesc în operele artiştilor umanităţii precum stelele pe firmamentul cerului văzut printre nori. Acest op de încercare mnemică se vrea, fără modestie, un omagiu al ocultismului revelator al personalităţii superioare şi nemuritare a omului, singurul deţinător al Adevărului, aşa cum l-a creat Marele Arhitect al Universului. Rosicrucienii au preluat simbolul Graalului şi l-au îmbogăţit[491]. Dacă vreţi această trecere din clopot în clopot prin spirale e încă o căutare.

Tot ritualul şi ceremonialul din templele strămoşilor erau acţiuni simbolice[492]. Acestea îi arată credinciosului ce înseamnă cer şi Dumnezeu, îl pregătesc pentru ceea ce îl aşteaptă şi dacă în faţa conştiinţei sale nu a greşit. Strămoşii noştri se apropiau cu sfială de divinitate şi în tradiţie încercau să redea adevărata putere a acesteia. Că deja în urmă cu trei mii de ani religiile maya, egipteană, feniciană şi altele, pure până atunci, s'au transformat în idolatrie, preoţimea învăţându'i pe oameni să se roage la simboluri şi nu la realitatea suverană a divinităţii pe care acestea le reprezentau, reiese chiar din Vechiul Testament. Atunci, demult, adepţii erau introduşi în ştiinţa lor secretă prin şapte trepte. După

[489] Éduard Schuré, *Evoluţia divină*
[490] Numit profet al Noii Ere de către Frances A.Yates: *Giordano Bruno and the Hermetic Tradition*
[491] Christian Bernard, *So Mote It Be,* 2004
[492] Frances A. Yates, *The Rosicrucian Enlightenment*

iniţiere, celelalte şase aveau loc în diferite încăperi ale templelor. Agapele mithraice sau creştine celebrează Logosul, soarele înaintea ascensiunii lui. Vinul împărţit discipolilor acordă vigoare, prosperitate şi înţelepciune, se transmite astfel neofitului puterea de a se lupta cu spiritele rele şi îi acordă nemurire. Încercările de dinaintea confirmării constau în legarea la ochi, legarea mâinilor şi trecerea peste ape şi ca în misteriile moderne sunt încheiate de un eliberator care cu sabia în mâini îl dezleagă şi îi acordă protecţia. Dogma revelată cu idei acceptate de ştiinţă aparţine minţilor cultivate.

Ştim că sunt opt cărări care duc la ceruri. Doresc, din propria 'mi voinţă, să le urmez. După ce voi străbate pe cea a concepţiei, a retoricii, a felului de viaţă, a gândirii, a acţiunii, a străduinţei, a meditaţiei şi a venerării divinităţii, fiecare în parte în mod desăvârşit, voi ajunge la cele douăsprezece porţi ale acelei lumi care este dincolo de a noastră şi o şi întrece. Acum vreau să dovedesc că am trecut cele douăsprezece ispite. Apoi voi străbate lumea de dincolo şi voi ajunge la porţile cerului. Acolo voi arăta cât de deplin mi-am însuşit cele douăsprezece calităţi bune în cursul vieţii mele pe pământ şi cum le-am transpus în fapte. Porţile cerului se deschid. Eu mă aflu în faţa tronului splendorii, unit de nedespărţit de Cel fără nume, de Cel de neînţeles şi strălucitor[493].

Novicii trebuiau să treacă mai întâi prin râuri de sânge şi nămol, apoi parcurgeau patru cărări, albă, roşie, verde şi neagră până în faţa adunării formată din doisprezece preoţi şi o păpuşă îmbrăcată aidoma, reprezentându'l pe rege. Piatra pe care era invitat să se aşeze era încinsă. Dacă nu se aşeza trecea la a doua probă, a beznei şi trebuia să se lumineze cu o făclie ce nu trebuia să se stingă. Reuşita îl împingea în casa lănciilor ducând patru ghivece cu flori rare şi ferindu-se de armele lăncierilor. Proba a patra era petrecerea unei nopţi în casa de gheaţă, a cincea în casa

[493] dintr' un manuscris al tradiţiei Mu aflat în arhiva atlantă.

jaguar unde trebuia să nu fie mâncat de animale sălbatice şi apoi condus în casa de foc, un adevărat cuptor în care trebuia să reziste o noapte. Scăpat de acestea, urma proba din casa liliacului unde zeul liliecilor încerca să'l omoare[494]. Câtă asemănare cu minunata poveste iniţiatică Harap-Alb şi încercările acestuia ! Însă candidaţii erau permanent îndrumaţi, ajutaţi de un spirit prietenos şi sănătos[495], toate cele şapte probe fiind acţiuni pur simbolice. Probe asemănătoare aveau şi candidaţii la misterele egiptene. În final era sarcofagul în jurul căruia sunt orânduite diferite semne ale morţii şi dispariţiei tuturor fenomenelor. Înainte de iniţiere candidatul era pus să se aşeze în acesta pentru ca să mediteze asupra datelor semnificative ale vieţii de profan. La încheierea ritualului i se amintea că după părăsirea corpului sufletul său va adopta un nou aspect, va învia. Şi Isus spunea că doar cei ce vor învia vor putea cunoaşte împărăţia cerurilor, deci numai cei iniţiaţi şi reîncarnaţi. Isus şi Osiris.... Cât a călătorit şi a studiat scrierile sacre în Himalaia, Isus a devenit maestru al forţelor cosmice, fiind un cunoscător profund al Tradiţiei, al limbii şi scrierii din Lemuria. Miracolele lui Isus, Gautama sau Osiris nu sunt decât folosirea forţelor divine ale omului, relevate şi azi în învăţăturile rosicruciene. Până şi ultimele sale cuvinte rostite pe cruce nu sunt în ebraică sau altă limbă cunoscută în Orientul Mijlociu ci în limbile străvechi nakal transmise de sutele de mii de ani în răsărit şi apus, în India şi Maya: *Eloí, Eloí, léma sabactani ?*[496] şi care ar trebui să sune Hele, hele, lamat zabac ta ni – mă sting, îmi pierd cunoştinţa, întunericul se lasă peste faţa mea[497]. El a încercat să lupte împotriva încălcărilor tradiţiei adusă de Moise din Egipt, aşa cum Osiris făcuse cu aproape douăzeci şi două de mii de ani în urmă în Atlantida. Eliberarea iniţiatului Hiram de planurile material, fizic şi mental, pe care le poseda ca muritor în lumea profană, îl duce la o moarte simbolică, care anunţă nu o

[494] După *Popol Vuh* tradus de Le Plongeon
[495] Inscripţie de pe pereţii piramidei mari de la Giseh
[496] Noul Testament, Mc 15, 34
[497] James Churchward, *The Sacred symbols of Mu*

distrugere a fiinţei, ci o reînnoire, o metamorfoză trascendentală.[498] Dar toţi marii patriarhi ai lumii, profeţii, regii şi preoţii au reprodus gândirea transmisă de-a lungul mileniilor din Tradiţia protoistorică a lumii. De atunci omul a fost învăţat că există o fiinţă supremă, infinită şi atotputernică, omul însuşi fiind creat de acest Tată Ceresc. Când l-a creat Creatorul a pus în trup un spirit şi un suflet, care nu a murit niciodată ci a continuat să existe la nesfârşit, trupul fiind predestinat să se întoarcă în pământul din care a fost făcut, eliberând sufletul care trece în lumea de dincolo, unde aşteaptă să fie chemat pentru a ocupa un alt trup material. Sufletul primeşte o misiune, aceea de a conduce trupul material pentru depăşirea dorinţelor materiale. Atunci când această misiune este îndeplinită sufletul este chemat înapoi la Marele Izvor şi trăieşte veşnic într'o mare bucurie şi fericire. Aceste reîncarnări sau reîntrupări succesive constituie salvarea sufletului. Revenind la Isus, a fost bine întipărit în mintea Sa faptul că Tatăl Ceresc era Marea Iubire ce conduce Universul şi nu moare niciodată. Iubirea acestuia este mult mai mare decât a unui tată pământesc care este doar o reflectare a celui divin. Omul a fost învăţat că toată omenirea a fost creată de acelaşi Tată Ceresc, fiind fraţi şi surori şi i s'au prezentat datoriile sale pe pământ, despre felul cum trebuie să trăiască pentru a se pregăti să merite trecerea în lumea de dincolo, atunci când este chemat. Deci, ca şi azi erau subliniate ca pricipii fundamentale ale tradiţiei calitatea de Tată a divinităţii şi Frăţia Omului.

Cele mai vechi scrieri chineze provin din timpuri anterioare lui Abraham şi îl prezintă pe Dumnezeu ca o fiinţă divină, atotputernică, atotştiutoare şi omniprezentă. Înainte de Homer, în Vede, cel invizibil şi nenumit era lumina şi cerul, dar Dyaus nu însemna albastru ci altceva – Dyaus Pitar era Zeus Pater la greci, Ju – Piter în latină, deci Tatăl Ceresc. Isus, ale cărui învăţături sunt exact ale primei religii numită de noi Tradiţia,

[498] Serge Hutin, *Societăţile secrete*, PRO, 2006

începe rugăciunea Sa prin cuvintele: *Tatăl nostru care eşti în Ceruri*...

Departe de noi ideea că am aprecia ritualul magic sau al vrăjilor, dar nici n'am putut să le ocolim în ascensiunea noastră doar prin simplul motiv că ele nu se supun demonstraţiei pe care ne-am propus-o în studiul de faţă. Cu toate că, în labirint, în diversele opriri ale carului mnemic, pe spiralele cu care deja te-am obişnuit, cititorule, magia reflectă o latură a oglinzilor, un ciob al refracţiei şi o dovadă că fiecare parte conţine întregul, aşa precum tu ai în tine universul încă de la începutul Creaţiei.

Aceasta, deasupra odiseelor şi furtunilor pe care le trăim, nu este o carte de simbolistică, nici una de ritualistică, nu s'a vrut o exegeză religioasă, nici de apologie masonică, nu a ridicat conceptele proprii de gândire la rang de filosofie şi nici de demonstraţie ştiinţifică absolută întru existenţa magiei, a misticismului şi filosofiei practice ca parte a Spiritului Universal, indiferent de numele pe care i l-am da. Chiar dacă bazele demonstraţiilor noastre ştiinţifice şi zborului sufletului nostru astral sunt solide şi apreciate de mari cărturari, personalităţi ale lumii contemporane de pretutindeni, nu vrem să creăm decât premizele unor studii ulterioare, pe care le prefigurăm ca un plan arhitectural complex şi pentru care îl rugăm pe Divinul Arhitect al Universului să ne dea pacea, profunzimea şi limpezimea, necesare acestor încercări cavalereşti. Şi totul, aşa cum s'a demonstrat, în spirala marelui clopot. La acest sfârşit de ciclu îmi amintesc de versurile lui Whitman[499]:

"Întâlnirea mea a fost dată, e sigur.
Eu ştiu că's pe măsura timpului şi spaţiului şi că n'am fost niciodată măsurat şi nu voi fi vreodată.
Eu sunt drumeţul unei permanente călătorii;
(veniţi şi m'ascultaţi voi toţi !)

[499] Walt Whitman, *Cântec despre mine*

Cu dreapta vă arăt drumul mare, deschis tuturora.

Nici eu şi nici nimeni altul nu putem străbate acest drum pentru voi.

Trebuie voi înşivă să'l străbateţi.

Azi, înaintea zorilor m'am suit pe deal şi am privit cerul plin de stele

Şi i-am şoptit duhului meu: Când vom fi cuprins aceste lumi, toate, şi fi-vom posesorii plăcerii şi ai ştiinţei tuturor celor închise în ele, oare vom fi atunci mulţumiţi şi sătui ?

Iar el a răspuns: Nu, atunci dealul acesta va fi câmpia de la care porni-vom spre alte înălţimi.

În ceasul acesta şi voi îmi puneţi întrebări şi vă ascult.

Şi vă răspund că nu vă pot răspunde. Trebuie să vă căutaţi singuri răspunsul..."

Ritualurile au fost necesare pentru a mima evoluţia lumii de la facere la ultimul act al existenţei, al reîncarnării spirituale sub planşa de arhitectură a lui Dumnezeu. Învăţăturile rosicruciene şi martiniste ne arată acest plan divin[500]. Maeştrii, avatarurile şi ierarhia se referă la realizarea planului arhitectural primordial niciodată pe deplin realizat. Noi suntem muncitorii ce lucrăm la realizarea acestui plan divin. Ce înseamnă acest plan şi ce legătură avem noi cu el ? Nesfârşirea unei fiinţe infinite cum este Creatorul ne duce la imposibilitatea aprecierii unui atare plan, infinit şi el. Iniţiindu-ne, suntem participanţi din ce în ce mai conştienţi ai lucrărilor noastre din cadrul planului. Planşa Lui de arhitectură este pentru umanitate cel de dezvoltare a omenirii[501]. Ritualurile au contribuit la comunicarea umană a istoriei şi la împlinirea culturală a vieţii umane. Ne-am supus lui Dumnezeu

[500] Christian Bernard, *So Mote It Be,* 2004

[501] Lonnie C. Edwards, *Spiritual Lows,* 2005

prin ritual şi Cuvântul lui Dumnezeu a fost deseori confundat cu ritualul practicat de noi după planurile Sale. Informaţia, matricea, planşa, toate sunt incluse într'o formă dogmatică, din păcate devenită deseori doctrină de constrângere, ca o dictatură militară, necesară unei societăţi la un moment dat pentru a putea prin minţile ei cele mai luminate să aprecieze democraţia, adică libera gândire pe care Dumnezeu i-a dat-o omului, atât timp cât virtuţile au putut înfrâna viciile. E o lume străveche ce vine din protoistoria pământului, care se defineşte utopic prin toate religiile lumii, care reprezintă tradiţia şi care este conservată, pe cât istoria ne-a putut lăsa oportunitatea, în illuminata societate francmasonică şi mai ales rosicruciană.

Aceasta este religia religiilor, conţinând prin căutarea Cuvântului pierdut principiile primordiale ale religiei primare, a Tradiţiei, numită paradisul terestru şi a cărei dogmă rosicruciană împlineşte creaţia, ea reprezintă învăţătura esoterică care a influenţat doctrinele filosofice şi religioase ale omenirii[502], dar fără de care nu am fi fost liberi să înţelegem secretele licornei şi accesul la libera noastră gândire. Suveranitatea unui individ asupra lui însuşi se numeşte libertate. Libertatea este vârful, egalitatea este baza, iar protecţia fiecăruia din partea tuturor este fraternitatea[503]. Ne întoarcem la templu, precum făcea odinioară iniţiatul către peştera sacră, în singurătatea pădurilor. Cu fiecare pas, la fiecare treaptă simţim ceva nou, şi inimile sunt copleşite de senzaţii mistice: stelele strălucesc pe cer, vântul şopteşte printre frunze, râul susură pe versantul muntelui şi chiar şi pământul pe care păşim, acelaşi pământ de sute de mii de ani. Vezi, toate sunt în ochii noştri de o strălucire magică, divină. Focul ne pregăteşte hrana, ne încălzeşte şi ne illuminează în rugăciunile noastre, apa ne purifică şi ne potoleşte setea, aerul ne respiră şi ne întrepătrunde cu vibraţia Cuvântului, iar lumina cosmică ne arată

[502] Descartes, *Vis*
[503] Albert Pike, *Morala şi dogma ritului scoţian vechi şi acceptat al francmasoneriei,* Herald, 2004

drumul spiralei pe care am pornit. Toate provoacă în noi o teamă plină de veneraţie şi Marele Arhitect al Universului ne îndrumă în starea noastră de transcendenţă, dăruindu-ne legile, iubirea şi înţelepciunea. Şi, oare, care sunt atributele luminii ? Contemplaţia şi meditaţia te vor ajuta să înţelegi răspunsurile la această întrebare. Totul este un proces care se dezvoltă gradual între creier şi mesajele universului, un arc reflex noetic. Mintea îşi asumă funcţia de transmitere către creier a dorinţelor şi imboldurilor sufletului cosmic. Personalitatea umană devine mai frumoasă, mai puternică şi mai înţeleaptă cu cât reflectă şi transmite atributele lui Dumnezeu. Misterul şi înţelepciunea tâlcului etern pe care'l reprezintă lumina cosmică şi dragostea neţărmurită, iată taina pe care o ştiu şi despre care am scris fără să'mi fie teamă că voi fi dezavuat şi acuzat de a fi dezvăluit secrete ale elitei lumii celor ce nu ar avea acces şi dreptul să le cunoască. De fapt, nici n'am făcut-o. Ca şi în mistere unde semnificaţia filosofică era mai presus de puterea de înţelegere a multora dintre participanţi, semnificaţia acestui studiu rămâne deschisă tuturor.

2007

Colofon

Acest volum are la bază conferinţe, prelegeri şi alocuţiuni susţinute de autor în Anglia, Statele Unite ale Americii, Franţa, Italia, Noua Zeelandă, Singapore sau România şi lucrări ori articole publicate în reviste literare sau ştiinţifice din această lume, în ultimii treizeci de ani, cât şi texte zămislite mai recent, dar neredate luminii până azi. Această opera magna se datorează şi activităţii stimulative din athanorul Centrului Academic de Studii Hermeneutice şi Comisiei de Antropologie a Academiei Române al căror membru este autorul.

Volumul de faţă vede lumina tiparului sub auspiciile Spiritului Universal, sub bagheta magică a magistrului Liviu Pendefunda şi ilustrat de invitatul său de marcă, magistrul Tudor Pătraşcu, care a ţinut să împodobească şi coloanele acestui templu. Volumul a apărut la editura Junimea sub aceeaşi oblăduire a minunatului spirit şi suflet, Cezar Ivănescu şi a fost tipărit la Imprimeria PIM în decembrie 2007 într'un prim tiraj de 1000 exemplare.